

**Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle
1994**

YLEISPERUSTELUT

Talousarvioesityksen yleisperusteluina hallitus esittää seuraavaa:

1. Kansantalouden tila ja talouspolitiikka

1.1. Kansantalouden tila ja lähiajan näkymät

Lama on aiemmin ennakoitua syvempi ja pitempi¹⁾. Kokonaistuotanto supistui vuosina 1991—1992 yhteensä runsaan kymmeneksen. Tänä vuonna tuotanto vähenee edelleen. Laman pohja ohitettaneen ensi vuoden aikana viennin vetäessä vähitellen kokonaistuotannon kasvuun. Vuonna 1994 kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan prosentin. Työttömyys lisääntyy vielä ensi vuonna. Talouden elpyminen on hidasta vientisektorin kapeuden, kansantalouden ylivelkaantuneisuuden sekä kansainvälisen suhdannekäänteen viivästymisen vuoksi. Lähtökohdat teollisuusmaiden nopealle elpymiselle ovat verrattain heikot muun muassa julkisten talouksien suurten alijäämien takia. Valuuttakurssien vaihteluvälin tuntuva leventäminen Euroopan yhteisön valuuttajärjestelmässä luo kuitenkin tilaa korkojen alentumiselle edelleen ja parantaa edellytyksiä syvän taloustaantumän pysäyttämiseksi Euroopassa.

Kansantalouden käytettävissä olevat reaali-tulot ovat supistuneet jyrkemmin kuin bruttokansantuote. Ne ovat tänä vuonna runsaan viidenneksen pienemmät kuin vuonna 1989. Bruttokansantuotteen laskun ohella kansantuloa ovat pienentäneet ulkomaankaupan vaihtosuhteen heikkeneminen ja suureksi kasvaneet korkomenot ulkomaille.

Kansantalouden kehitys on korostuneen kaksijakoinen: vienti kasvaa mutta kotimarkkinoiden kysyntä vähenee. Vienti on ollut ripeässä kasvussa jo kahden vuoden ajan. Suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna yritysten kilpailukyky on poikkeuksellisen hyvä markan devalvoitumisen, työn tuottavuuden nopean paranemisen ja työvoimakustannusten hitaan nousun vuoksi. Kilpailukyvyn kohenemisen lisäksi vientitarjontaa on vauhdittanut kotimaisen kysynnän supistuminen. Kysynnän heikennyttä Euroopassa vientiä on kyetty suuntaamaan Itä- ja Kaakkois-Aasian sekä Pohjois-Amerikan markkinoille. Kysyntä perinteisillä lähimarkkinoilla alkanee vahvistua aikaisintaan ensi vuonna.

Hyvän kilpailukyvyn turvin tavaroiden ja palvelusten viennin määrä kasvaa tänä vuonna 15 % ja ensi vuonnakin runsaan kymmeneksen. Kasvu painottuu tänä vuonna erityisesti metalliteollisuuden toimituksiin. Ensi vuonna myös metsäteollisuuden maailmanmarkkinatilanne kohentunee niin, että valuuttamääräiset vientihinnat alkavat nousta. Vaihtosuhteen heikkeneminen on toistaiseksi hidastanut viennin myönteisten vaikutusten leviämistä kansantalouteen.

Kotitalouksien reaaliitulojen tuntuva supistuminen sekä vähentynyt velanottohalu syventävät kulutuslamaa vielä tänä ja ensi vuonna. Suurtyöttömyys on lisännyt myös varovaisuussäästämistä. Ensi vuonna kotitalouksien kulutus supistunee 4 %. Julkisen talouden suuren alijäämän vuoksi julkista kulutusta joudutaan supistamaan.

¹⁾ Taloudellista kehitystä tarkastellaan lähemmin talousarvioesityksen liitteenä olevassa Taloudellisessa Katsauksessa

Investoinnit vähenevät myös tänä vuonna tuntuvasti, ja investointiaste laskee matalimmalle tasolle sitten sotavuosien. Investointien syvin lama ohittunee ensi vuoden jälkipuoliskolla, kun teollisuuden investoinnit alkavat vilkastua. Niitä vauhdittavat kapasiteetin käyttöasteen nousu, myönteinen tuloskehitys ja velkaantuneisuuden aleneminen. Teollisuuden investointien nopein kasvuvaihe ajoittunee kuitenkin vasta vuosille 1995—1996.

Kotimarkkinayritysten syvä investointilama jatkuu ensi vuonna, sillä vapaata kapasiteettia on runsaasti, myyntinäkyvät ovat heikot sekä kannattavuus- ja velkaongelmat suuret. Näillä aloilla investoinnit vilkastunevatkin aikaisintaan parin vuoden kuluttua. Myös asuntojen uustuotanto pysyy vähäisenä, vaikka kotimainen korkotaso on alentunut merkittävästi ja asuntojen hintojen lasku on päättymässä. Työtömyys ja talousnäkyvien epävarmuus vähentävät kotitalouksien halukkuutta sitoutua suuriin hankintoihin. Julkinen sektori supistaa investointejaan sekä tänä että ensi vuonna.

Teollisuuden investointien rahoitusta helpottaa parantunut tulorahoitus. Myös edellytykset riskipääoman suoraan hankintaan markkinoilta ovat parantuneet viime aikoina. Pankkien vakavaraisuusongelmien takia yritysten rahoitus-huolto saattaa kuitenkin vaikeutua siinä vaiheessa, kun investoinnit alkavat yleisesti elpyä.

Kaikkiaan kotimaisen kysynnän määrän arvioidaan supistuvan $7\frac{1}{2}\%$ tänä vuonna ja $2\frac{1}{2}\%$ vuonna 1994.

Heikko kotimainen kysyntä ja markan devalvoituminen ovat pienentäneet tuntuvasti tuontia. Viime vuonna investointitavaroita tuotiin puolet ja kulutustavaroita neljänneksen vähemmän kuin vuonna 1989. Merkittävä osa tuonnista on kuitenkin teollisuuden raaka-aineita ja väli tuotteita, joiden tuonti on alkanut lisääntyä vientiteollisuuden tuotannon kasvun takia.

Vaikka tavarakaupan vaihtosuhte heikkenee vielä, kauppataseen ylijäämä yltää tänä vuonna noin 30 mrd markkaan. Lisäksi palvelutaseen alijäämä supistuu, kun ulkomaanmatkailu vähenee ja rahtitulot lisääntyvät. Vaihtotase pysyy vielä tänä vuonna alijäämäisenä suureksi kasvaneen ulkomaisen velan korkomenojen takia. Ulkomainen nettovelka on tämän vuoden lopussa 265 mrd mk eli 56% bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna ulkomainen nettovelka alkaa supistua, kun vaihtotase kääntyy ylijäämäiseksi. Viimeksi vaihtotase oli ylijäämäinen

vuonna 1978. Viennin ripeä kasvu ja vaihtosuhteen paraneminen kasvattavat kauppataseen ylijäämää ensi vuonna entisestään.

Inflaatio pysyy hitaana. Kohonneitten tuontihintojen lisäksi muita hinta- ja kustannuspaineita ei juuri ole. Kuluttajahintaindeksi kohoaa tänä vuonna $2\frac{1}{2}\%$, josta tuontihintojen nousun osuus on pari prosenttiyksikköä. Inflaatio pysyy hitaana myös ensi vuonna, sillä edelleen heikkenevä kotimainen kysyntä ei anna juuri tilaa hinnankorotuksiin. Myöskään työ-kustannuksista ei aiheudu hintoihin nousupaineita. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan ensi vuonna $2\frac{1}{2}\%$, josta noin prosenttiyksikkö aiheutuu arvonlisäverouudistuksesta. Rauhallinen kustannus- ja hintakehitys tukee teollisuuden hintakilpailukykyä.

Rahoitusmarkkinoilla myönteiseen suuntaan vaikuttavat markkinakorkojen alentuminen ja pörssikurssien vahvistuminen. Lyhyet korot ovat laskeneet ulkomaisten korkojen tasolle. Vaihtotaseen myönteinen kehitys vahvistaa edellytyksiä korkojen alentumiselle edelleen. Markan kelluessa myös keskuspankin liikkumavara korkotason suhteen on kasvanut.

Vaikka korot ovat laskeneet tuntuvasti, luottojen kysyntä on vielä vähäistä. Velkaantuneet yritykset ja kotitaloudet vahvistavat rahoitus-rakenteitaan maksamalla vanhoja velkojaan. Lainanottoa rajoittaa myös velanhoitokyvyn heikentyminen, kun reaalitytulot ovat supistuneet merkittävästi. Myös suurtyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyyden riski ja yleinen epävarmuus vaikuttavat kotitalouksien lainanottoon. Pankkien luottotappioiden ja järjestämättömien luottojen määrä pysyy suurena vielä tänä ja ensi vuonna.

Supistuvan kotimaisen kysynnän varassa toimivat kansantalouden sektorit ovat voimakkaan murroksen keskellä. Rakenteita, jotka syntyivät 1980-luvun jälkipuoliskolla ulkomaisen velan, ulkomaankaupan vaihtosuhteen myönteisen kehityksen sekä myönteisten tuloodotusten varaan, on jouduttu purkamaan. Kulutukseen ja rakennusinvestointeihin perustuva yritystoiminta on sopeuttanut tuotantokapasiteettiaan vastaamaan pienentynyttä kysyntää. Pankkijärjestelmän rationalisointi jatkuu. Myös julkisen talouden mitoitus ja menojen kohdentamista on jouduttu arvioimaan uudelleen, kun julkisen talouden rahoitus pohja on merkittävästi kaventunut.

Kun 1980-luvulla julkinen sektori, erityisesti kunnat, työllisti pääosan työvoiman lisäyksestä,

1990-luvulla se joutuu vähentämään työntekijöidensä määrää. Tarve tehostaa toimintoja julkisella sektorilla on edelleen suuri. Automaation lisääntymisen takia teollisuuden työntekijämäärä ei lähivuosiinakaan juuri kasva. Työttömyys uhkaakin jäädä pitkäksi aikaa huolestuttavan suureksi. Tänä vuonna keskimääräinen työttömyysaste on 17 1/2 %. Nuorista joka kolmas on työttömänä. Ensi vuonna työvoiman kysyntä vähenee edelleen, ja työttömyysaste nousee 19 prosenttiin. On vaara, että työllisyys muodostuu ennakoituakin huonommaksi. Pitkäaikaistyöttömien määrä nousee ensi vuonna noin 200 000 henkeen.

Toteutetuista säästöistä huolimatta valtiontalouden rahoitusaliijäämä pysyy tänä vuonna erittäin suurena. Verotulot vähenevät heikon kotimaisen kysynnän ja kaksien veronpalautusten takia lähes kymmeneksen. Menot ilman pankkitukea lisääntyvät reaalisesti 4 %. Korkomenot kaksinkertaistuvat, ja työttömyysmenot kasvavat edelleen. Valtion velka nousee tämän vuoden loppuun mennessä arviolta noin 250 mrd markkaan, mikä vastaa 53 % bruttokansantuotteesta.

Talousarvioesityksen mukaan valtiontalouden menot ilman pankkitukea supistuvat vuon-

na 1994 reaalisesti 1 %. Pankkitukea oletetaan maksettavan 10 mrd mk vuonna 1994. Valtiontalouden rahoitusaliijäämä pysyy suurena vielä ensi vuonna, ja valtionvelka nousee selvästi yli 60 prosentin suhteutettuna bruttokansantuotteeseen.

Lama on kiristänyt myös kuntien taloutta. Vuonna 1993 kuntien kulutusmenojen arvioidaan supistuvan reaalisesti 5 %. Investoinnit vähenevät viidenneksen. Myös ensi vuonna kuntien kulutus- ja investointimenot supistuvat tuntuvasti. Paineet veroäyrin hintojen korottamiseen pysyvät suurina.

Verrattuna viime vuoteen, edellytykset talouden kestäväälle elpymiselle ovat kuitenkin olennaisesti parantuneet. Viennin kasvu jatkuu voimakkaana. Velkaantuminen ulkomaille on pysähtymässä; ensi vuonna kansantalouden velka ulkomaille alkaa jo supistua. Kotimainen korkotaso on nopeasti laskenut, ja korkojen odotetaan alenevan edelleen. Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema ovat kohenemassa, mikä myös parantaa investointimahdollisuuksia. Lisäksi kotimainen hinta- ja kustannuskehitys on pysynyt rauhallisena, joten kilpailukyky säilyy hyvänä.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous¹⁾ ja valtiontalous

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
Bruttokansantuote, määrän muutos, %.....	0,0	-7,1	-4,0	-2 1/2	1
Työttömyysaste, %	3,4	7,6	13,1	17 1/2	19
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %.....	6,1	4,1	2,6	2 1/2	2 1/2
Kauppataase, mrd. mk	-2,2	4,8	12,2	29 1/2	47
Vaihtotase, mrd. mk.....	-26,5	-26,7	-23,4	-8 1/2	10 1/2
Julkiset menot, % BKT:sta	47,0	55,7	61,1	63	61 1/2
Veroaste, % BKT:sta	45,3	46,8	47,1	46	47 1/2
Valtiontalouden kassamenot, määrän muutos, %...	3,8	14,6	16,3	-4	-2
— ilman finanssisijoituksia, määrän muutos, %....	3,1	13,0	4,1	4	-1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta.....	5,3	-1,5	-6,1	-9	-6
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta.....	1,2	-4,4	-7,6	-12	-10 1/2
Julkisyhteisöjen velka ²⁾					
— mrd. mk	85,6	124,4	209,3	297	362
— % BKT:sta.....	16,6	25,4	44,0	62 1/2	73
Valtiontalouden velka					
— mrd. mk	54,0	83,9	165,6	252	316
— % BKT:sta.....	10,5	17,1	34,8	53	63 1/2

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. lakisääteinen työeläkevakuutus

²⁾ EY:n tilinpitosuosituksen mukainen julkinen velka (sisältää työeläkelaitokset)

1.2. Talouspolitiikan linja

Talouspolitiikan tavoitteena on palauttaa kasvava talouskasvu ja hyvä työllisyys. Ulkomaisen velkaantumisen vakauttaminen on ensimmäinen ehto kotimaisen kysynnän elpymiselle ja työllisyyden pysyvälle paranemiselle. Tästä syystä hallitus on noudattanut vientivetoisen kasvun strategiaa.

Kansantalouden ulkomaisen velkaantumisen kääntäminen laskuun on luomassa edellytyksiä kotimaisen kysynnän kasvulle.

Finanssipolitiikan mahdollisuudet laman lievittämiseksi ovat hyvin rajoitetut. Valtiontalouden syvä alijäämäisyys ja nopea velkaantuminen eivät salli lainanoton lisäämistä elvytystoimia varten. Julkinen menotalous on rakenteellisin toimin sopeutettava kansantaloudellisesti ja valtiontaloudellisesti kestävä tasolle.

Valtion velkaantumisen lisääminen estäisi helposti korkojen alenemisen ja talouskasvun käynnistymisen sekä vaarantaisi tulevien vuosien talouskehitystä. Velkaelvytys merkitsisi tulevaisuuteen lykättyä verotuksen kiristymistä, mikä heikentäisi tulo-odotuksia.

Hallituksen esittämät rakenteelliset säästötoimet ovat osa monivuotista toimintalinjaa, jolla budjettialijäämä kurotaan umpeen. Keskeinen tavoite on valtion menojen määrän palauttaminen vuoteen 1995 mennessä vuoden 1991 tasolle.

Nykyinen työttömyys merkitsee voimavarojen suurta tuhlausta ja kasvavia yhteiskunnallisia ongelmia. Sekä kasvun käynnistymisen että työllisyyden paranemisen kannalta työmarkkinoiden joustavuuden lisääntyminen on tärkeää. Etenkin työvoiman palkkaamisen ja työnhaun kannustimien olisi oltava nykyistä suuremmat.

Julkinen sektori ei voi enää lisätä työpaikkoja. Tuotannon ja työllisyyden kasvu on siten yksityisen sektorin varassa. Kun tuottavuus kohonnee edelleen vähintään kolmen prosentin vuosivauhdilla, edellyttää työllisyyden paraneminen keskimäärin yli kolmen prosentin yksityisen sektorin tuotannon vuotuista kasvua.

Takavuosien palkkaratkaisut nostivat useissa yrityksissä kustannukset tasolle, jota viime vuosien maltilliset tuloratkaisutkaan eivät ole korjanneet, vaan toiminta jatkuu tappiollisena. Suurempi palkkajousto yritystasolla vähentäisi merkittävästi irtisanomisia ja konkurssseja. Julkisella sektorillakin työvoimakustannusten supistaminen palkkoja alentamalla on sekä työn-

tekijöiden että kansantalouden kannalta parempi ratkaisu kuin henkilöstön vähentäminen.

Syvenevä kansainvälinen integraatio tarjoaa uusia mahdollisuuksia aiemmin pelkästään kotimarkkinoille suuntautuneille yrityksille. Samalla ETA-ratkaisu merkitsee kovenevaa kilpailua ja hintatason sopeuttamista palvelualoilla. Jos palkat eivät tällöin ole riittävän joustavia, kohdistuvat paineet näiden alojen työpaikkojen vähentämiseen.

Viennin nopea kasvu jatkuu toistaiseksi, sillä yritykset voivat lisätä tuotantoa nostamalla kapasiteetin käyttöasteita. Jos teollisuuden investoinnit eivät lähivuosina oleellisesti lisäänty, alkaa kapasiteetin puute kuitenkin rajoittaa viennin kasvua. Lähivuosina saavutettava viennin taso ei ole riittävän korkea, jotta se mahdollistaisi täystyöllisyyden edellyttämän kotimaisen kysynnän kasvun ilman, että vaihtotase kääntyisi uudelleen alijäämäiseksi.

Reaalikorot ovat edelleen varsin korkealla tasolla. Markkinakorkojen laskun hyöty on osaksi siirtynyt pankkien korkomarginaaleihin. Ne olivatkin supistuneet hyvin pieniksi pankkien käydessä epätervettä kilpailua markkinoista. Pankkituen tarpeen vähentämisen vuoksi korkomarginaalien kasvu ei ole pelkästään kielteinen asia.

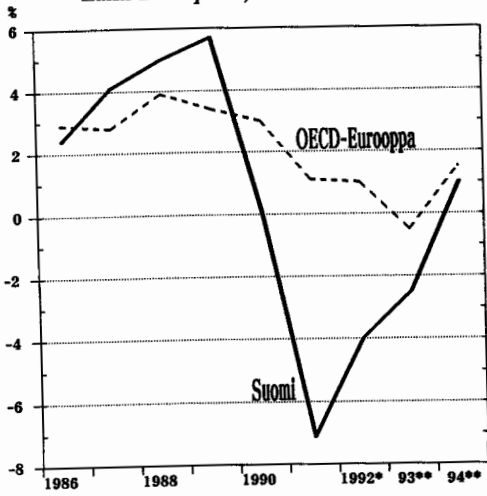
Korkojen alentuminen parantaa pankkien vakavaraisuutta myös välillisesti, kun ne elvyttävät osake- ja kiinteistömarkkinoita, mikä on omiaan kohottamaan pankkien omien pääomien arvoa. Korkojen lasku onkin jo piristänyt pörssiä, ja se näyttää myös pysäyttäneen asuntojen hintojen laskun. Tämä kehitys parantaa kotitalouksien ja yritysten varallisuuden arvoja ja siten lisää niiden lainanottomahdollisuuksia.

Avoimen sektorin tuotantokapasiteetin laajentamispäätöksissä luottamus nykyisen hyvän hintakilpailukyvyyn säilymiseen on keskeisessä asemassa. On tärkeää, että syksyn työmarkkinaratkaisu tukee kilpailukyvyyn säilymistä sekä inflatio-odotusten pysymistä alhaisina.

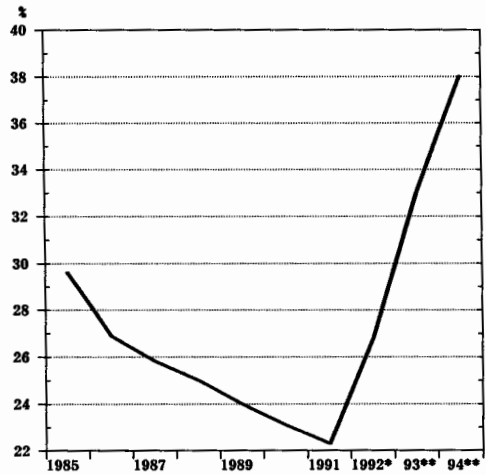
Yksityisen kotimaisen kulutus- ja investointikysynnän kääntäminen kasvuun on työllisyyden paranemisen kannalta avainasemassa. Parhaat tulokset ovat saavutettavissa sellaisella politiikalla, joka johtaa korkotason laskun jatkumiseen. Julkisen talouden tasapainon vahvistaminen ja maltillinen tulopolitiikka ovat omiaan edesauttamaan korkojen laskua.

Talouspolitiikan tärkein tehtävä on tukea kestävä talouskasvun käynnistymistä. Samalla on kuitenkin edettävä myös rakenteellisten

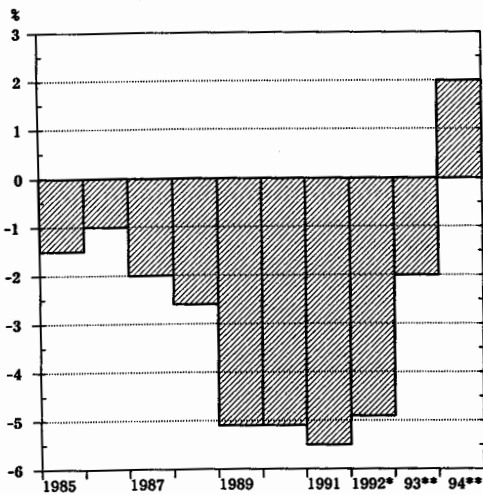
Kuvio 1. Kokonaistuotanto (BKT) Suomessa ja Länsi-Euroopassa, määrän muutos

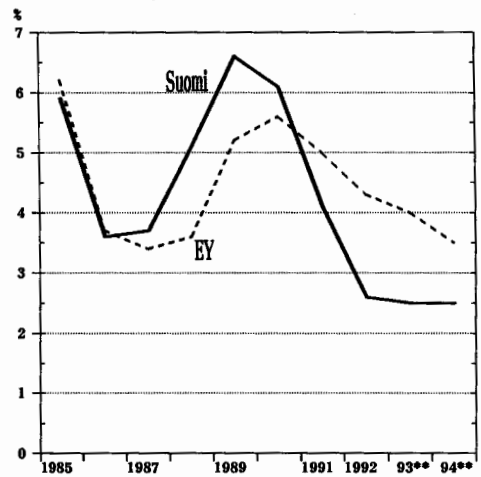
Kuvio 2. Tavaroiden ja palvelusten vienti, osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta

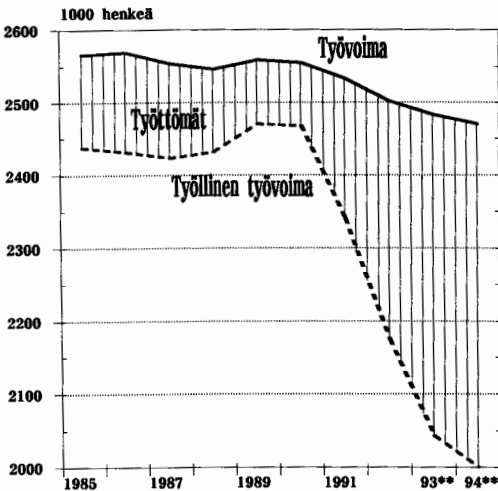
Kuvio 3. Vaihottase suhteessa bruttokansantuotteeseen

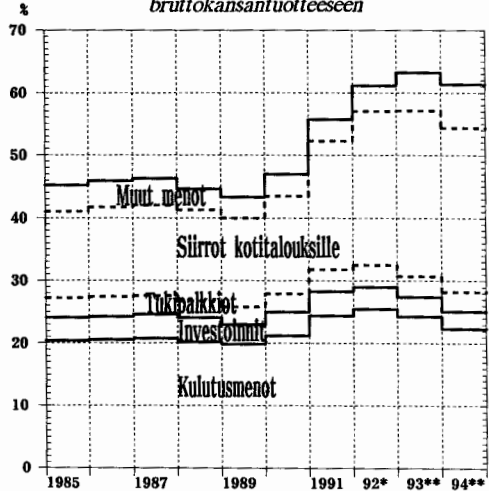
Kuvio 4. Kuluttajahinnat, muutos edellisestä vuodesta

Kuvio 5. Työllisyys

Kuvio 6. Julkiset menot, suhteessa bruttokansantuotteeseen

uudistusten toteuttamisessa. Paineet kohdistuvat julkisen talouden tehostamiseen, verotuksen ja eläkejärjestelmän kehittämiseen sekä teollisuuden toimintapuitteiden parantamiseen ja elinkeinotukien karsimiseen.

Kunnallistalous on joutunut laman seurauksena suuriin vaikeuksiin. Kunnat ovat sopeutuneet tähän mm. investointeja lykkäämällä, mikä ei ole kuitenkaan kestävä ratkaisu. Tämän vuoden alussa käyttöön otettu uusi valtionosuusjärjestelmä tarjoaa kunnille hyvät mahdollisuudet tehostaa toimintaansa.

Ensi vuonna voimaan tuleva arvonlisäverojärjestelmä saattaa palvelut ja rakentamisen kulutusverotuksen piiriin. Uudistuksen myötä Suomi siirtyy muissa Pohjoismaissa ja EY-maissa käytössä olevaan kulutusverotukseen, joka ei vinouta voimavarojen käyttöä eikä rasita vientiä.

Tänä vuonna toteutettu pääomatuloverouudistus lisää kannustimia yrittäjyyteen ja parantaa Suomen asemaa investointien kohdemaana. Pääomanmuodostusta on omiaan tukemaan myös se, että tämän vuoden alussa ulkomaisia sijoituksia koskevat rajoitukset poistettiin käytännössä kokonaan.

Hallituksen tavoitteena on elinkeinotukien vähentäminen. Maataloustukea onkin selvästi supistettu. Sen sijaan muu elinkeinotuki ja pankkien saama pääomatuki ovat suhdannehuoneisesti nostaneet elinkeinotuen erittäin suu- reksi.

Lama on korostanut eläkejärjestelmään sisältyviä puutteita. Järjestelmän uudistaminen onkin jo käynnistynyt, kun palkansaajan eläkemaksu on otettu käyttöön ja kun julkisen sektorin eläke-etuuksia alennetaan yksityisen sektorin tasolle.

Välillisten työvoimakustannusten nousun hillitsemiseksi TEL-maksuja on päätetty olla väliaikaisesti nostamatta, mikä samalla kuitenkin lisää paineita eläkejärjestelmän uudistamiseksi. Onkin ilmeistä, että tarvitaan vielä niin eläke-etuuksien määräytymistä kuin eläkkeiden rahoitusta koskevia uudistuksia ennen kuin eläkejärjestelmän kestävyys on turvattu.

Valtiontalouden ongelmat johtuvat vain osaksi lamasta. Pitkään jatkuneen nopean talouskasvun vuosina julkisia menoja lisättiin tavalla, joka olisi ennen pitkää johtanut rahoitusongelmiin, vaikka suotuisa talouskehitys olisi jatkunut. Julkisen sektorin tehtävien lisääminen ja etuuksien tason parantaminen oli ristiriidassa mm. ikääntyvän väestön aiheuttamien kasvavi-

en menopaineiden ja verotuksen alentamista-voitteiden kanssa. Tätä ristiriitaa ei ratkaista väliaikaisilla säästötoimilla, vaan siihen tarvitaan menoja pysyvästi vähentäviä uudistuksia.

Budjettivajeen rakenteellisuutta korostaa valtionvelan korkojen ja työttömyysmenojen kasvu uudelle tasolle. Kasvaneet korkomenot ja suuri työttömyys rasittavat julkista taloutta laman jälkeenkin. Tästä syystä valtiontalouden tasapainotus edellyttää mittavia pysyviä säästöjä muissa menoissa.

Rakenteellisten säästöjen ohella valtiontalouden tasapainon saavuttaminen riippuu ratkaisevasti talouskasvun nopeudesta.

Talousarvioesitys on finanssipoliittiselta vaikutukseltaan karkeasti ottaen neutraali, kun veronpalautusten ajoituksesta oikaistu julkisen talouden nettoluotonotto pysyy suunnilleen ennallaan. Kuntien rahoitustasapainon arvioidaan muodostuvan ensi vuonna kuluva vuotta paremmaksi. Sen sijaan veronpalautusten ajoituksesta oikaistu valtion nettoluotonotto kasvaa esityksen mukaan myös ensi vuonna.

1.3. Valtiontalouden säästötoimenpiteet

Hallitus on hallitusohjelmassaan asettanut tavoitteeksi valtion menojen reaalisen tason jäädyttämisen vaalikauden ajaksi. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi valtioneuvosto on 27.2.1992 ja 4.3.1993 tehnyt valtion menojen kehitystä vuoteen 1995 rajoittavat kehyspäätökset. Hallitusohjelmassa asetetun tavoitteen ja kehysten toteuttamiseksi tarvittavista säästötoimenpiteistä hallitus on toimikautensa aikana tehnyt useita periaatepäätöksiä. Valtion talousarvioilla ja säästölaeilla on toteutettu periaatepäätösten mukaisia ja kehyksiin pääsemiseksi tarvittavia muita säästötoimenpiteitä. Myös vuoden 1994 talousarvioesityksessä ehdotetaan toteutettavaksi aiemmin tehtyjen periaatepäätösten mukaisia ja muita hallitusohjelmassa asetetun menojen jäädyttämistavoitteen toteuttamiseksi tarvittavia säästötoimenpiteitä.

Seuraavassa esitetään lyhyt yhteenveto kullalla vaalikaudella jo toteutetuista säästötoimenpiteistä.

Vuoden 1991 ensimmäisessä lisämenoarviossa toteutettiin yli 1,5 mrd markan edestä säästötoimenpiteitä. Näillä ei juurikaan voitu hillitä valtion menojen reaalista kasvua, joka muodostui lopulta 14½ prosentiksi.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä

ehdotettiin varsinaisia säästölakeja (pl. sosiaaliturvamaksujen muutosehdotukset), säästövaikutukseltaan yli 8 mrd markan verran. Eri syistä johtuen säästölajeista onnistuttiin saamaan voimaan vain vajaat 4 mrd mk. Muissa eli harkinnanvaraisissa menoissa toteutettujen säästöjen voidaan arvioida olleen parin miljardin markan luokkaa. Vuoden 1992 toiseen lisätalousarvioon sisältyi lisäksi säästötoimenpiteitä noin 1,5 mrd mk, joista puolet toteutettiin säästölajeilla. Säästötoimenpiteistä huolimatta valtion menojen reaalin kasvu nousi vuonna 1992 yli 16 prosenttiin.

Vuoden 1993 talousarvioesityksessä ehdotettiin säästölakeja säästövaikutukseltaan noin 10 mrd markan verran. Talousarvioesityksen eduskuntakäsittelyn aikana säästölakeja esitettiin lisää ja niitä jäi toisaalta eri syistä toteutumatta siten, että säästölakien valtion menoja vähentävä vaikutus lisääntyi talousarvioesitykseen verrattuna lähes miljardilla markalla. Kun säästöt myös harkinnanvaraisissa menoissa otetaan huomioon, vuoden 1993 talousarvion voidaan arvioida sisältävän säästötoimia 17—18 mrd mk.

Säästötoimien kokonaisvaikutusta ei saada selville laskemalla eri vuosina toteutetut säästöt yhteen, koska osa säästötoimista (erityisesti säästölajeista) on ollut yksivuotisia. Toisaalta säästöjen toteutuminen on heijastunut valtion velan hoitomenoihin niitä alentaen. Jos näiden tekijöiden vaikutus otetaan huomioon, voidaan arvioida, että ilman vuosina 1991—1993 jo toteutettuja säästötoimenpiteitä valtion menot olisivat 22—23 mrd mk nykyistä suuremmat. Tämäkin arvio on vain suuntaa-antava siksi, että säästövaikutusten laskentaperusteet (esim. työttömien määrä) ovat ajan myötä muuttuneet.

Vuoden 1994 talousarvioesityksessä ehdotetaan säästölakeja, joiden valtion menoja vähentävä vaikutus olisi noin 13 mrd mk. Tämä vaikutusarvio sisältää myös ne säästölait, jotka

ovat voimassa yksivuotisinä vuonna 1993 ja joita asiallisesti jatketaan vuonna 1994. Tärkeimmät säästölakiehdotukset vuodelle 1994 ovat seuraavat (mrd mk):

Valtionapuperusteiden tarkistaminen	
— kuntien yleiset valtionosuudet	0,6
— opetusministeriön valtionavut (ml. muillekin kuin kunnille)	2,6
(vanhaa 1,1)	
— sosiaali- ja terveysministeriön valtionosuudet kunnille	3,8
Eräiden etuuskien indeksitarkistuksista luopuminen	1,5
Kuntien kansaneläkelaitokselle suorittaman lisäosaosuuden korotuksen jatkaminen vuoden 1993 tasolla	1,2
(vanhaa 1,2)	
Asuntolainojen osittainen korvaaminen korkotuella	0,7
Työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioonottaminen eräiden etuuskien perusteissa	0,4
(vanhaa 0,2)	
Työttömyysturvan perusteiden tarkistaminen	0,5
Aikuisväestön hammashuoltouudistuksesta luopuminen	0,5
(vanhaa 0,5)	

Säästötoimien ulkopuolella on mahdollisuuksien mukaan pyritty pitämään kansalaisten vähimmäisturva ja yritystoiminnan, erityisesti avoimen sektorin, toimintaedellytysten kannalta keskeiset määrärahat. Menokehitykselle asetetut tiukat rajoitteet ovat pakottaneet voimakaisesti säästötoimenpiteisiin kautta linjan myös harkinnanvaraisissa menoissa. Harkinnanvaraisiin määrärahoihin ehdotettujen säästötoimenpiteiden yhteismääräksi voidaan myös vuonna 1994 arvioida useita miljardeja markkoja. Vain joissakin harvoissa tapauksissa harkinnanvaraisiin määrärahoihin, lähinnä keskeisimmillä painopistealueilla, ehdotetaan reaalisia lisäyksiä.

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1992—94¹⁾

	1992 tilinpäätös milj. mk	1993 talousarvio milj. mk	1994 esitys milj. mk	Muutos 1994/93 %
Kulutusmenot	54 079	51 721	49 455	—4
Siirtomenot	108 341	104 521	104 666	+0
Sijoitusmenot	15 315	5 032	13 588	+170
Muut menot	8 372	14 027	20 278	+45
Yhteensä	186 107	175 301	187 987	+7
— menot valtionvelasta (PL 36)	9 124	15 095	21 830	+45
— muut menot	176 984	160 206	166 157	+4
 Tulo- ja varallisuusvero	32 009	29 250	33 680	+15
Liikevaihtovero	40 010	39 200	33 900 ²⁾	—14
Muut verot	33 089	37 920	33 343	—12
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	24 374	23 560	22 695	—4
Yhteensä	129 482	129 930	123 618	—5
 Nettolainanotto	53 178	45 375	64 380	+42
Yli/alijäämä	—3 447	+4	+11	
Valtiontalouden nettorahoitustarve	71 764	72 210	66 717	—8

¹⁾ Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

²⁾ Mukaan lukien arvonnalisävero.

2. Talousarvioesityksen rakenne

Taulukko 3. Menot pääluokittain vuosina 1992—1994

Numero- tunnus	Pääluokka	v. 1992 tilinpäätös milj. mk	v. 1993 talousarvio milj. mk	v. 1994 esitys milj. mk	Muutos 1993-1994	
					milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	35	24	23	— 1	— 5
22.	Eduskunta	249	256	241	— 14	— 6
23.	Valtioneuvosto	258	202	158	— 44	— 22
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala ..	4 085	3 351	3 063	— 288	— 9
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 237	2 150	2 256	+ 106	+ 5
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala ...	5 908	10 954	9 999	— 955	— 9
27.	Puolustusministeriön hallinnonala ...	9 298	8 959	8 276	— 683	— 8
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala .	24 774	17 606	29 026	+11 420	+65
29.	Opetusministeriön hallinnonala	30 708	27 866	25 938	— 1 928	— 7
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	13 782	11 334	9 626	— 1 708	—15
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	11 043	9 431	8 016	— 1 415	—15
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	6 052	5 650	5 126	— 525	— 9
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	53 858	49 398	51 245	+ 1 847	+ 4
34.	Työministeriön hallinnonala	8 234	8 095	8 994	+ 900	+11
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala ..	6 461	4 930	4 168	— 762	—15
36.	Valtionvelka	9 124	15 095	21 830	+ 6 735	+45
Menot yhteensä		186 107	175 301	187 987	+12 686	+ 7

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 4. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1992—1994

Numero- tunnus	Menolaji	v. 1992 tilinpäätös milj. mk	v. 1993 talousarvio milj. mk	v. 1994 esitys milj. mk	Muutos 1993-1994	
					milj. mk	%
01-03	Palkkaukset	2 367	1 966	1 739	— 227	— 12
04-07	Eläkkeet	10 760	11 256	11 625	+ 368	+ 3
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	2 850	3 049	3 037	— 12	— 0
21-23	Toimintamenot	34 782	32 345	27 243	— 5 103	— 16
08-15,	19-29 Muut kulutusmenot	3 321	3 105	5 811	+ 2 706	+ 87
01-29	Kulutusmenot	54 079	51 721	49 455	— 2 266	— 4
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.	43 266	43 077	38 253	— 4 824	— 11
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	12 029	11 341	11 166	— 175	— 2
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	34 886	33 513	43 054	+ 9 541	+ 28
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	9 844	6 308	2 334	— 3 974	— 63
61-65	Erittelemättömät siirrot kotimaahan ..	5 229	7 843	7 546	— 297	— 4
66-69	Siirrot ulkomaille	3 089	2 439	2 312	— 126	— 5
30-69	Siirtomenot	108 341	104 521	104 666	+ 145	+ 0
70-73	Kaluston hankinta	238	146	226	+ 80	+ 55
74-76	Talonrakennukset	1 927	1 553	928	— 625	— 40
77-79	Maa- ja vesirakennukset	2 839	2 165	1 442	— 723	— 33
70-79	Reaalisijoitukset	5 004	3 864	2 595	— 1 268	— 33
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat ..	471	394	185	— 209	— 53
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt ..	906	418	472	+ 54	+ 13
88-89	Muut finanssisijoitukset	8 934	357	10 336	+ 9 980	+2 799
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	10 312	1 168	10 993	+ 9 825	+ 841
70-89	Sijoitusmenot	15 315	5 032	13 588	+ 8 556	+ 170
90-92	Valtionvelan korot ja kuoletukset sekä indeksikorotukset	8 315	14 021	20 272	+ 6 250	+ 45
93-99	Muut ja erittelemättömät menot	57	6	6	+ 1	+ 9
90-99	Muut menot	8 372	14 027	20 278	+ 6 251	+ 45
Menot yhteensä		186 107	175 301	187 987	+12 686	+ 7

Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 5. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1992—1994

Numero- tunnus	Tehtäväryhmä	v. 1992 tilinpäätös milj. mk	v. 1993 talousarvio milj. mk	v. 1994 esitys milj. mk	Muutos 1993-1994 milj. mk	%
Yleinen hallinto						
010	Ylin päätöksenteko	391	351	451	+ 100	+ 29
020	Valtiovarainhallinto	2 902	2 714	4 412	+ 1 698	+ 63
030	Ulkoasiainhoito	1 712	1 877	1 846	— 31	— 2
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö ...	2 739	1 774	1 489	— 285	— 16
050	Muu yleinen hallinto	2 819	2 350	1 121	— 1 230	— 52
Yhteensä		10 564	9 067	9 319	+ 252	+ 3
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
070	Hallinto	191	207	210	+ 4	+ 2
080	Poliisitoimi	2 816	2 638	2 564	— 74	— 3
090	Oikeudenkäyttö	1 124	1 110	1 173	+ 64	+ 6
100	Vankeinhoito	899	834	760	— 74	— 9
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestön- suojaus	117	120	106	— 14	— 12
120	Rajojen vartiointi	1 003	921	884	— 36	— 4
Yhteensä		6 150	5 828	5 697	— 131	— 2
Maanpuolustus						
150	Hallinto	78	55	49	— 5	— 10
160	Sotilaallinen maanpuolustus	9 125	8 853	8 186	— 667	— 8
170	Taloudellinen maanpuolustus	13	—	—	—	—
Yhteensä		9 216	8 908	8 235	— 673	— 8
Opetus, tiede ja kulttuuri						
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät .	272	240	218	— 22	— 9
220	Yleissivistävä opetus	10 459	8 873	8 514	— 359	— 4
230	Ammattiopetus	6 698	5 653	5 188	— 466	— 8
240	Korkeakouluopetus	5 484	5 060	3 988	— 1 072	— 21
250	Aikuiskoulutus	1 703	2 007	1 769	— 237	— 12
260	Opintotuki	2 833	3 014	3 446	+ 432	+ 14
270	Yleinen tutkimus	569	549	540	— 8	— 2
280	Kirjastot, arkistot ja museot	1 010	826	763	— 63	— 8
290	Taide	875	901	827	— 75	— 8
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta	624	570	518	— 52	— 9
310	Kirkollishallinto	23	28	21	— 7	— 26
Yhteensä		30 549	27 721	25 793	— 1 928	— 7
Sosiaaliturva ja terveydenhuolto						
Yhteensä		54 006	49 503	51 339	+ 1 836	+ 4
Asuminen ja ympäristö						
510	Hallinto	149	129	141	+ 11	+ 9
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu	174	125	125	+ 0	+ 0
530	Alueiden käytön suunnittelu ja ra- kentamisen valvonta	217	153	192	+ 39	+ 26
540	Asumisen edistäminen	5 486	4 123	3 325	— 798	— 19
550	Maanmittaus	525	450	271	— 179	— 40
560	Vesitalous	647	637	529	— 108	— 17
Yhteensä		7 198	5 617	4 583	— 1 034	— 18

Työvoima						
610	Hallinto	730	769	710	— 59	— 8
620	Työvoiman ohjaus	7 350	7 215	8 185	+ 970	+ 13
Yhteensä		8 080	7 984	8 895	+ 911	+ 11
Maa- ja metsätalous						
650	Hallinto	322	329	297	— 32	— 10
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	390	378	329	— 49	— 13
670	Maatalous	11 054	8 961	7 707	— 1 254	— 14
680	Metsätalous	1 006	712	610	— 102	— 14
690	Kalastus, metsästys ja porotalous ..	271	266	268	+ 2	+ 1
Yhteensä		13 043	10 647	9 211	— 1 435	— 13
Liikenne						
710	Hallinto	183	158	108	— 50	— 32
720	Tieliikenne	6 689	5 797	4 730	— 1 067	— 18
730	Vesiliikenne	966	865	813	— 52	— 6
740	Ilmaliikenne	233	95	—	— 95	— 100
750	Rautatieliikenne	2 149	2 068	1 988	— 80	— 4
760	Tietoliikenne	423	238	227	— 12	— 5
Yhteensä		10 642	9 221	7 865	— 1 356	— 15
Teollisuus ja muut elinkeinot						
810	Hallinto	294	301	263	— 37	— 12
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	290	294	105	— 189	— 64
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta	2 412	2 025	1 474	— 552	— 27
840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	8 609	1 362	12 136	+ 10 774	+ 791
850	Teollisuuden edistäminen	1 953	1 633	1 711	+ 78	+ 5
860	Energiahuolto	217	250	223	— 27	— 11
870	Muiden elinkeinojen edistäminen ..	113	118	90	— 28	— 24
880	Ulkomaankaupan edistäminen	572	885	857	— 28	— 3
Yhteensä		14 460	6 868	16 859	+ 9 990	+ 145
Muut menot						
910	Valtionvelka	9 124	15 095	21 830	+ 6 735	+ 45
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	11 057	11 520	11 798	+ 277	+ 2
960	Yleisavustukset kunnille yms.	1 931	7 184	6 393	— 791	— 11
990	Muut erittelemättömät menot	87	137	170	+ 32	+ 24
Yhteensä		22 198	33 937	40 191	+ 6 254	+ 18
Menot yhteensä		186 107	175 301	187 987	+ 12 686	+ 7

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Talousarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnuksot on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

3. Menoarvioesityksen päälinjat

3.1. Yhteenvedo talousarvioesityksen sisällöstä

Keskeinen tavoite talousarvioesityksessä on työllisyyden parantaminen ja tähän liittyen yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen. Toinen yhtä keskeinen tavoite on edelleen julkisten menojen kasvutrendin pysäyttäminen ja menojen saaminen vähenemään hallitusohjelman ja kehysten edellyttämällä tavalla. Tästä syystä esitykseen sisältyy huomattavia säästöehdotuksia ja varsin vähän muita kuin lakisääteisiä menojen lisäysehdotuksia.

Talousarvioesityksen loppusumma on noin 188,0 mrd mk, mikä merkitsee vertailukelpoisen perustein budjettitalouden menojen noin 5 prosentin reaalista vähenemistä vuoden 1993 arvioituun menojen tasoon verrattuna (olettaen pankkitueksi vuonna 1993 15 mrd mk). Pankkituki poislukien menot vähenevät noin 2 1/2 %. Verrattaessa menoja vuoden 1993 varsinaiseen talousarvioon reaaliseksi kasvuksi muodostuu lähes 2 1/2 % pankkituki poislukien.

3.1.1. Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto

Tasavallan Presidentille, Eduskunnalle ja valtioneuvostolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 422 milj. mk. Puolutoiminnan tukemiseen ehdotetaan 64,2 milj. mk.

3.1.2. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 063 milj. mk.

Suomen ulkopoliittikan perustavoite on kansallisten etujen turvaaminen ja maan kansainvälisen aseman vahvistaminen.

Suomi tukee EY:n periaatteiden kuten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion vahvistamista sekä yhtenäisen Euroopan rakentamista.

Suomen jäsenyysneuvottelut Euroopan Yhteisön kanssa lisäävät ulkoasiainhallinnon tehtäviä.

Suomen suhteita Venäjään kehitetään suhteiden perustaa, taloudellista yhteistyötä ja lähialueyhteistyötä koskevien sopimusten pohjalta. Suomi tukee Venäjän ja muiden IVY-maiden sekä Baltian ja itäisen Keski-Euroopan uudis-

tustyötä niiden pyrkiessä vahvistamaan demokratiaa ja rakentamaan markkinataloutta.

Pohjoismaiden keskinäinen yhteistyö jatkuu tiiviinä. Itämeren alueen yhteistyötä laajennetaan Itämeren Valtioiden Neuvoston puitteissa. Vastaavaa yhteistyötä pohjoisilla alueilla tekee Barentsin Euro-Arktinen Neuvosto.

Maamme turvallisuuspolitiikan perustana on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus. Tämä edellyttää Euroopan uusien turvallisuusjärjestelmien kehittymisen tarkkaa seuraamista.

Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden Kansakuntien päämäärien ja periaatteiden toteuttamiseen ja pyrkii kaikin tavoin järjestön toimintaedellytysten parantamiseen. Suomi osallistuu myös aktiivisesti Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvatoimintaan. Maamme ulkopoliittikan maailmanlaajuisina pyrkimyksinä säilyvät turvallisuuden lisääminen aseriisunnan avulla, ihmisoikeuksien edistäminen sekä kansainvälisen ympäristöyhteistyön kehittäminen.

Kehitysyhteistyö on se ulkopoliittikan osa, jolla Suomi pyrkii, siirtämällä aineellisia ja henkisiä voimavaroja kehitysmaille

— edistämään kestäväää kehitystä ja hyvinvointia kehitysmaissa

— vaikuttamaan rauhan, tasa-arvon, kansanvaltaisten olojen ja ihmisoikeuksien vakiintumiseen näissä maissa

— lisäämään vuorovaikutusta Suomen ja kehitysmaiden välillä.

Hallituksen luovuttua väliaikaisesti kehitysyhteistyön tavoitetasosta 0,7 % bkt:sta kehitysyhteistyöhön ehdotetaan määrärahoja eri hallinnonaloilla yhteensä 1 858 milj. mk, mikä on noin 0,4 % vuoden 1994 arvioidusta bkt:sta.

Itä- ja Keski-Euroopan avustamiseen ehdotetaan kaikilla hallinnonaloilla yhteensä 257,5 milj. mk.

3.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 256 milj. mk. Lainvalmistelussa painopiste-alueita ovat valtiosäännön uudistaminen ja Euroopan integraation edellyttämä säädösvalmistelu. Valmisteltavina ovat myös ulosotto- ja konkurssilainsäädännön sekä rikoslain kokonaisuudistukset samoin kuin hallintolainkäytön ja hovioikeusmenettelyn sekä alioikeuksien rikosprosessin uudistaminen.

Vuonna 1994 sijoitetaan lakkautettavien Per-

nasaaren ja Vanajan koulukotien tiloihin uudet vankeinhoidon yksiköt. Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena sijoittaa nykyistä suurempi osa vangeista avolaitoksiin.

3.1.4. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 9 999 milj. mk. Painopistealueita ovat valtion aluehallinnon keventäminen ja kokoaminen, maakunnallisen hallinnon käynnistäminen, valtion paikallistason palvelujen kokoaminen ja kehittäminen, kuntien itsehallinnon edelleen vahvistaminen sekä poliisin ja rajavartiolaitoksen toimintavalmiuksien turvaaminen. Ulko-maalaishallinnossa kiinnitetään erityistä huomiota selvästi perusteettomien turvapaikkahakemusten pikaiseen käsittelyyn.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 398 milj. mk. Tarkoituksena on, että rekisteritoimistot vastaisivat nykyistä laaja-alaisemmin myös yhteisöjä koskevasta rekisterinpidosta ja siihen liittyvistä palveluista.

Poliisin menoihin ehdotetaan 2 564 milj. mk. Poliisin toimivaltuuksia koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan ja täydennetään. Kansainvälistä yhteistyötä lisätään.

Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 106 milj. mk. Pelastushallinnon ja poliisin yhteinen hätäkeskuskokeilu toteutetaan valtion varoin. Neljän hätäkeskuksen rakentaminen aloitetaan vuonna 1994.

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 884 milj. mk. Rajavartiolaitoksen toiminnan painopistealueet ovat maahantulon ja maastalähdön valvonta rajanylityspaikoilla ja laittoman maahantulon estäminen näiden välialueilla.

Avustuksiin kunnille ehdotetaan yhteensä 5 757 milj. mk. Kuntien yleisiin valtionosuuksiin ehdotetaan 3 645 milj. mk, kuntien verotulojen täydennykseen 2 005 milj. mk ja kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin 71 milj. mk.

3.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 276 milj. mk. Painopistealueita ovat hallinnonalan rationalisointi ja ilmavoimien torjuntahävittäjien uusinta.

Valtioneuvoston hyväksymien menokehysten johdosta palkkaus- ja henkilöstömenoja ehdotetaan supistettavaksi, puolustusmateriaalihankintoja ja niiden maksatuksia lykättäväksi ja toimintaa supistettavaksi. Sotilashenkilöstön koulutusta jatketaan aiemmin supistetulla tasolla. Kertausharjoitukset ehdotetaan pidettäväksi vuoden 1993 tasolla. Varusmiesten päiväraha- ja muut etuudet ehdotetaan säilytettäväksi vuoden 1992 tasolla.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 3 037 milj. mk, mistä 2 407 milj. mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuja varten ja 572 milj. mk indeksien ja valuuttakurssien muutosten johdosta. Rahoitustarpeen pienentämiseksi ehdotetaan puolustusmateriaalihankintoihin aikaisemmin hyväksyttyjen tilausvaltuuksien mukaisia maksuja lykättäväksi yhteensä 287 milj. mk vuodelta 1994 myöhemmäksi. Torjuntahävittäjien uusintaan liittyen esitetään ase- ja huoltojärjestelmän hankinnan tilausvaltuus. Sen arvo on 4 420 milj. mk ja sen maksut ajoittuvat vuosille 1994-2001. Vuoden 1994 maksuosuus on 40 milj. mk.

3.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 29 026 milj. mk. Painopistealueita ovat kansantalouden tasapainon palauttaminen, kestävänsä taloudellisen kehityksen turvaaminen sekä julkisen sektorin tuloksellisuuden nostaminen.

Eläkemenoihin ehdotetaan 11 798 milj. mk. Verohallinnon menoihin ehdotetaan 1 458 milj. mk. Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetaan 559 milj. mk. Korvauksena valtion vakuusrastolle ehdotetaan 1 540 milj. mk ja pankkitukeen 10 000 milj. mk. Liikevaihto- ja arvonnäisäveromenoihin ehdotetaan 1 800 milj. mk uutena määrärahana sen johdosta, että valtion virastojen ja laitosten kulutus- ja investointimenot ehdotetaan budjetoitaviksi arvonnäisäverouudistukseen liittyen eräitä poikkeuksia lukuunottamatta verottomin hinnoin.

3.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 25 938 milj. mk. Painopistealueita ovat aikuis-koulutus ja opintotuki-uudistuksen jatkaminen.

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen menoihin ehdotetaan 4 232 milj. mk. Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen kehittäminen perustuu siitä annettuun lakiin ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa

harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1991-1996. Kehittämissuunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma korkeakoulujen rakenteelliseksi kehittämiseksi. Peruskoulutuksen tavoitteena on tuottaa vuosina 1994-1997 keskimäärin 9 800 tutkintoa ja jatkokoulutuksen keskimäärin 670 tohtoria.

Ammatillisten oppilaitosten, lukioiden ja kansanopistojen opiskelijoiden opintotuki uudistetaan vastaamaan pääpiirteiltään korkeakouluopiskelijoiden opintotukea.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien perusteena olevia yksikköhintoja alennetaan 9 % vuoden 1993 tasosta. Vastaavat säästöt toteutetaan myös valtion oppilaitosten menoissa.

Yleissivistävän koulutuksen menoihin ehdotetaan 8 270 milj. mk. Menoista pääosa on valtionosuuksia kuntien peruskoulu- ja lukio-toimeen. Yleissivistävää koulutusta kehitetään painopisteen ollessa koulutussisältöjen uudistamisessa sekä opetuksen yksilöllistämässä ja valinnaisuuden lisäämisessä.

Ammattiopetuksen menoihin ehdotetaan 5 188 milj. mk. Ammattiopetusta kehitetään edellä mainitun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Oppilaitosverkkoa rationalisoidaan. Valtion oppilaitosten kunnallistamista jatketaan. Ammattiopetuksen kotikuntien maksuosuuksissa toteutetaan ns. tasahintajärjestelmä. Erityisoppilaitosten ja oppisopimuskoulutuksen valtionrahoitus uudistetaan laskennalliseksi.

Aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 769 milj. mk. Aikuiskoulutusta laajennetaan 2 000 opiskelijapaikalla. Kansanopistojen, opintokeskusten ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmä muutetaan laskennalliseksi.

Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisessä vuosina 1992 ja 1993 toteutettua poikkeusjärjestelyä, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan, on tarkoitus jatkaa vuonna 1994.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin sekä kansainvälisten tutkimusjärjestöjen rahoitusosuuksiin ehdotetaan 350 milj. mk. Määrärahoista 64 % on tarkoitus kattaa veikkausvoitovaroista.

Kulttuurin menoihin ehdotetaan 1 537 milj. mk. Kulttuurin eri alueita kehitetään valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon pohjalta.

Liikunnan ja nuorisotyön menoihin ehdotetaan 518 milj. mk. Liikunta- ja nuorisojärjes-

töjen tukemisessa jatketaan tulosohjausjärjestelmään siirtymistä.

3.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 9 625 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tavoitteena on luoda edellytyksiä uusiutuvien luonnonvarojen kestäväälle ja monipuoliselle käytölle ja maaseudun elinkeinojen ja virkistystoimintojen kehittämiseksi, edistää eläinlääkintähuollon toimintojen kehittämistä sekä turvata uusiutuvista luonnonvaroista saatavien hyödykkeiden laatu. Hallinnonalan tehtävien, lainsäädännön ja hallinnon rakenteiden uudistamista ja voimavarojen kohdentamista jatketaan ottaen huomioon erityisesti Euroopan integraation mahdollisuudet ja vaatimukset. Mahdolliseen EY-jäsenyyteen liittyvää valmistelua tapahtuu erityisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla, suurimmat vaikutukset ovat maataloussektorilla. Hallinnonalan tutkimusta ja neuvontaa ohjataan ja koordinoidaan siten, että ne palvelevat tehokkaasti päätöksentekoa, tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita.

Maatalouden harjoittajien tulotason turvaamiseksi ja maataloustuotteiden markkinoinnin järjestämiseksi annetaan esitys maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä. Esityksessä otetaan huomioon EY:n maatalouspolitiikan periaatteet ja se, että hinta- ja markkinamekanismit voidaan yhteensovittaa EY:n kanssa. Lisäksi järjestelmän tavoitteena on nostaa maatalouden tuottavuutta ja samalla alentaa sen kustannuksia. Kuluttajilla olisi siten mahdollisuus saada elintarvikkeita kohtuullisin hinnoin. Maatalousyrittäjien tulotukeen ehdotetaan 4 265 milj. mk.

Maataloustuotteiden viennin hoitamista varten perustetaan talousarvion ulkopuolinen maataloustuotteiden markkinointirahasto. Rahaston on katsottu parhaiten soveltuvan viennin rahoituksen hoitamiseen. Myös mahdollisessa EY-jäsenyydessä rahaston kautta voitaisiin joustavasti hoitaa interventiotoinnin maksuliikenne. Rahaston taloutta on selostettu kohdassa 5.2. Rahastot. Rahastolla arvioidaan olevan käytettävissä yhteensä 2 950 milj. mk. Lisäksi

vientiä tuetaan liikevaihtoverotuksen ennallaan säilyvän alkutuotevähennyksen kautta n. 700 milj. markalla.

Viljelijäämän supistamiseksi kesantoalata-voitteena on edelleen n. 500 000 hehtaaria. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin ja pääosin viherkesantona hoidettavaan velvoitekesanointiin tarvitaan 190 milj. mk. Maataloustuotannon tasapainottamiseen käytettäisiin yhteensä 500 milj. mk, josta maatilatalouden kehittämisrahaston varoja arvioidaan olevan 252 milj. mk ja määrärahoja 248 milj. mk. Lisäksi tasapainottamiseen käytettäisiin maatalousyrittäjien tulotukea.

Kalastuslakia esitetään muutettavaksi siten, että kalastuksenhoitomaksu korvaa voimassa olevan kalastuksenhoito- ja pilkintämaksun. Maksun suuruus ehdotetaan 80 markaksi.

Kustannusten vähentämiseksi ja tulosohjauksen tehostamiseksi yksityismetsätalouden organisaatiota uudistetaan. Toimintaa rationalisoidaan siten, että uuden organisaation toimintamenot ovat noin 85 % vuoden 1993 tasosta. Metsänparannustöihin ehdotetaan määrärahoja 262,5 milj. mk. Valtion tukemien metsänparannustöiden taso alenee.

3.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 016 milj. mk. Keskeisenä tavoitteena vuonna 1994 on säilyttää liikenneverkkojen kunto nykyisellään. Uusia investointihankkeita ei juuri aloiteta. Keskeisenä lähivuosien tavoitteena on liikennekustannusten alentaminen ja siten suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen. Joukkoliikenteen markkinaosuus pyritään säilyttämään. Lisäksi otetaan huomioon ETA-sopimuksen vaikutukset.

Perustienpitoon ja tienrakennushankkeisiin ehdotetaan yhteensä 4 585 milj. mk. Jo aloitettuja Eurooppa 18-tiehen liittyviä rakennushankkeita jatketaan osittain 300 milj. markan lainalla, joka otetaan Pohjoismaiden Investointipankilta. Perustienpitoon myönnetyillä määrärahoilla pyritään turvaamaan tiestön nykyinen kunto.

Vesitieliikenteeseen ehdotetaan yhteensä 802 milj. mk. Lisäyksiä aiheutuu lähinnä monitoimijäänmurtajien hankinnan rahoittamisesta.

Suomen alusrekisteriin merkittyjen alusten määrä on lisääntynyt tuen ansiosta, mikä parantaa kuljetustasetta.

Joukkoliikenteen tukijärjestelmiä yhteensovitetään. Tukeen ehdotetaan 488 milj. mk, joka on 25 milj. mk vähemmän kuin vuonna 1993.

Autorekisterikeskuksen arvioidaan saavuttavan 16 milj. markan ylijäämän.

Valtionrautateiden liikennemäärien arvioidaan säilyvän jokseenkin nykyisellä tasolla. Liiketoiminnan tulokseksi arvioidaan 110 milj. markan ylijäämä. Kuljetustoiminnan investoinnit ovat 450 milj. mk. Radanpidon investointia ylläpitomenoihin ehdotetaan 1 492 milj. mk.

Ilmailulaitoksen arvioidaan saavuttavan nolatuloksen. Liikenteen arvioidaan hieman kasvavan. Ilmailulaitos jatkaa edelleen laajaa investointiohjelmaansa. Investointeihin on tarkoitus käyttää noin 250 milj. mk. Pääkohteena on Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittämiseen liittyvät hankkeet ja Etelä-Suomen lennonvarmistusjärjestelmä.

Posti- ja telelaitos yhtiöitetään 1.1.1994.

3.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 126 milj. mk. Taloudellisesta tilanteesta johtuen elinkeinotukien taso säilyy korkealla. Painopistealueita ovat tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahojen vuoden 1993 korkean tason säilyttäminen, pk-yritystoiminnan kehittäminen, yritystoiminnan alueellisten rahoitustoimenpiteiden uudistaminen ja valtionyhtiöiden rahoitusaseman parantaminen. Ministeriön käytävissä olevin keinoin tavoitteena on tukea vientijohteista taloudellista kasvua.

Teknologian tutkimuskeskuksen tuotekehitysavustusten ja -lainten sekä soveltavan teknisen tutkimuksen myöntämisvaltuuksiksi ehdotetaan yhteensä 1 250 milj. mk.

Valtionyhtiöiden vakavaraisuuden parantamiseksi ja omistuspuhjan laajentamiseksi teollisuutta ja energiatuotantoa harjoittavien valtionyhtiöiden osakkeiden hankkimiseen ehdotetaan 300 milj. mk. Osinkotuloja arvioidaan kertyvän 300 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 263 milj. mk. Korkotukea Suomen Vientiluotto

Oy:lle ehdotetaan 400 milj. mk. Siirtoihin valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvauksiin ehdotetaan 600 milj. mk.

Energialoutteen ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 223 milj. mk.

Yritystoiminnan alueellisia rahoitustoimenpiteitä ja pk-yritystoiminnan rahoitusta selvitetään tarkemmin kohdassa 3.2. Alue- ja pk-politiikan kehittäminen.

3.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 51 245 milj. mk. Taloudellinen tilanne antaa mahdollisuuksia lähinnä vain toimeentuloturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen julkisen talouden tasapainoa parantaviin rakenteellisiin muutoksiin. Hallinnonalan määrärahaesitykseen vaikuttaa alentavasti työmarkkinatukea koskeva 1 700 milj. markan siirto työministeriön hallinnonalalle ja keskiasteen opintotukiudistukseen liittyvä 260 milj. markan siirto opetusministeriön hallinnonalalle.

Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenoista on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla noin kolmannes.

Työntekijän eläkemaksu tulee pysyväksi osaksi työeläkejärjestelmän rahoitusta 1.1.1994 lukien. Maksu otetaan huomioon eläkepalkan määräytymisperusteissa. Eläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua ja vaikuttaa myös alentavasti etuuksien perusteena oleviin palkkoihin.

Etuuksien indeksitarkistusta ei ole myöskään tarkoitus tehdä vuonna 1994.

Perhetukea on tarkoitus uudistaa eduskunnalle annetun esityksen mukaisesti siten, että lapsilisiä korotetaan merkittävästi poistamalla samalla kunnallisverotuksen lapsivähennys ja yksinhuoltajavähennys sekä valtionverotuksen lapsenhoitovähennys ja verosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys. Samalla alle 3-vuotiaille maksettava korotettu lapsilisiä poistuu. Lapsiperheille suunnattu tuki kohdentuu uudistuksen vaikutuksesta aiempaa voimakkaammin monilapsisille perheille. Verovähennysten poistamisesta aiheutuva kuntien ja seurakuntien verotulojen lisäys ehdotetaan ohjattavaksi valtiolle. Perhetuen uudistukseen liittyy myös lapsiperheille suunnattava asumistuen lisäys ja siihen

liittyvä vakuutetun sairausvakuutusmaksun korotus 0,4 pennillä veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 900 milj. mk. Lasta kotona hoitavan vanhempainrahan vähimmäismäärän perusteita tarkistetaan. Sairaankuljetuskustannusten korvausjärjestelmää uudistetaan siten, että korvaukset ohjataan sairausvakuutuksen kautta. Tähän liittyen vähennetään vastaavasti kuntien valtionosuutta. Menojen kasvun hillitsemiseksi ehdotetaan muutettavaksi päivärahan määräytymissääntöksiä sekä lisättäväksi vakuutetun osuutta lääkekustannuksista ja matkakustannuksista. Järjestelmällisen hammashuollon ulottamisesta koko aikuisväestöön 1.1.1994 lukien luovutaan.

Hallitus on käynnistänyt kolmikantaneuvottelut vanhempainraha-ajalta kertyvän vuosilomakustannuksen rahoittamiseksi nykyistä tasapuolisemmin.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 5 010 milj. mk, jossa on otettu vähennyksenä huomioon siirrot työmarkkinatukeen ja opintotukiudistukseen. Ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuuksia muutetaan väliaikaisesti siten, että valtion osuus on 62,5 %, työnantajien 32 % ja vakuutettujen 5,5 %. Tähän liittyen palkansaajilta peritään työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Valtio kattaa myös työnantajien työttömyysvakuutusmaksun porrastuksesta aiheutuvaan vajuusta työttömyysturvan rahoituksessa. Työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu porrastetaan vastaavan rahoituksen järjestämiseksi. Työttömyysturvalakia muutetaan siten, että osa-aikatyössä, satunnaisissa töissä ja sivutoissa yhtenäistetään palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovituksen määrittelyä. Lisäksi työnantajan ja vakuutetun omavastuuta lisätään lomautuksissa. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 3 % palkkasumman ensimmäiseltä miljoonalta ja 6,3 % ylitteestä. Valtion osuus työttömyyskassoille on yhteensä 7 980 milj. mk.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nousee 58 vuoteen. Samalla osa-aikaeläkkeen ikäraja alenee kaikissa eläkejärjestelmissä 58 vuodeksi.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 231 milj. mk. Kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,47 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä eli sama kuin

kuluvana vuonna. Rahoitusosuuden säilyttäminen tällä tasolla on osa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tasapainotusta.

Ns. täyskorvauseriaatteen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vielä vuoden 1994 osalta perimällä näiltä järjestelmiltä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotto on vuonna 1994 yhteensä 330 milj. mk.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus vuonna 1993 on arviolta 19,4 %. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan olevan 18,0 %, kun se vuonna 1993 on noin 17,2 %. Maksun kohoaminen johtuu vaihteellisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään.

Vuonna 1994 yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,45 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 7,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,90 penniä äyriältä ja 3,80 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,40 tai 5,55 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on 1,55 penniä äyriältä. Myöskään vuonna 1994 ei työnantajan lapsilisämaksua peritä. Eläketulosaavaalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 penniä äyriältä ja ylimääräistä kansaneläkemaksua 1,00 penniä äyriältä. Liikevaihtoveron ja arvonlisäveron tuotosta ohjataan yhteensä 1 800 milj. mk kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoitukseen.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1994 on esityksen mukaan 1 955 milj. mk. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista vuonna 1994 on esityksen mukaan 300 milj. mk.

Sotilasvammakorvausten menot on arvioitu yhteensä 1 963 milj. markaksi. Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahaksi ehdotetaan yhteensä 170 milj. mk, mistä 101,4 milj. mk osoitetaan raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

Ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan esitetään edelleen 5 milj. mk määrärahaa.

Sosiaali- ja terveystalvet joudutaan toteuttamaan vähenevillä voimavaroilla. Talvelujen

toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan muuttamalla palvelurakennetta avohuoltopaikoiksi, yhteensovittamalla voimavaroja ja palveluja ja tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä lisäämällä tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta.

Sosiaali- ja terveystalvelujen käyttökustannusten valtionosuuksiin ehdotetaan 17 517 milj. mk, josta sosiaalihuollon osuus on 8 172 milj. mk ja terveydenhuollon osuus 9 345 milj. mk.

Yleisperustelujen kohdassa 3.4. tarkoitettun säästön aikaansaamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien kuntakohtaisia markkamaaria ehdotetaan vähennettäväksi 3 742 milj. mk. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa tapahtuvat muutokset vähentävät valtionosuutta 192 milj. mk, josta 164 milj. mk on sotilasavustuksen, sairaankuljetuksen ja käytännön opiskelun ohjauksen rahoitusjärjestelyistä johtuvaa siirtoa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden ulkopuolelle. Palvelumaksujen osalta palataan ns. bruttoperiaatteen.

Sotilasavustus siirtyy kokonaan valtion rahoitettavaksi. Äitiysavustuksen sekä sotilasavustuksen toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirretään Kansaneläkelaitokselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määräytymisen perusteena olevan henkilöstön määrä on esityksen mukaan 236 407. Uusia perustamishankkeita ehdotetaan vahvistettavaksi enintään 775 milj. markalla.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ehdotetaan 538 milj. mk. Vuoden 1994 pakolaissiintiö on 500. Turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 5 000.

Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin on vuonna 1994 1 095 milj. mk.

3.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 994 milj. mk. Keskeisenä tavoitteena on työttömyyden asteittainen alentaminen. Työelämän joustavuuden lisäämiseksi kehitetään erilaisia koulutus-, sijaisuus- ja työaikamalleja. Työolosuhteisiin pyritään vaikuttamaan myös niin, että vakavat tapaturmat vähenevät. Lisäksi turvataan työhallinnon maksuttomien perustalvelujen mahdollisimman hyvä saatavuus.

Suurten asiakasmäärien palvelun tehostamiseksi palvelumuotoja kehitetään sekä kohdennetaan uudelleen. Työvoimatalvelujen keskei-

senä tehtävänä painottuu asiakkaiden työmarkkinavalmiuksien parantaminen ja ammatillisen liikkuvuuden edistäminen.

Palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin ehdotetaan 3 429 milj. mk. Ne kohdennetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien, eli yli vuoden työttömänä olleiden ja nuorten työllistämiseen, sekä pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja alueellisten työttömyyserojen supistamiseen.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 899 milj. mk. Määrärahalla arvioidaan hankittavan varsinaista työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta 6,5 milj. opiskelija-

työpäivää. Koulutuksen taloudellisuuteen kiinnitetään kasvavaa huomiota.

Uuden työmarkkinatuen menoihin ehdotetaan 1 700 milj. mk, joka on siirtoa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Tukea käytetään toimeentulon turvaamisen ohella aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään saajien työmarkkinoille sijoittumista.

Talousarvioesitykseen sisältyvillä työllisyysmäärärahoilla pyritään työllistämään yhteensä 67 100 henkilöä, joista palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahoilla 66 500 henkilöä. Koulutusmäärärahoilla voidaan toteuttaa työvoimakoulutusta siten, että sen piirissä on jatkuvasti 32 000 henkilöä.

Taulukko 6. Työvoimapolitiikan erityistoimenpiteet (henkilötyövuotta)

	1993 TA + I — III LTA	1994 TAE
Valtion työllistämät.....	13 000	8 500
Kuntien ja kuntayhtymien työllistämät.....	25 000	20 000
Yksityinen sektori	31 000	36 000
Työllisyysperusteiset investoinnit	2 500	1 800
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	1 000	800
Työllistettyjä yhteensä	72 500	67 100
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, milj. oppilastyöpäivää.....	6,2	6,5

3.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 4 168 milj. mk. Painopisteinä ovat ympäristönsuojelun edistäminen sekä asuntojen korjaus- ja kirkotukilainoituksen kehittäminen aravalainoituksen rinnalla.

Ympäristöpolitiittista vaikuttamista lisätään ja kestävä kehitys tavoitteita yhdenmukaistetaan eri hallinnonalojen toimintaan. Ympäristövaikutusten arviointi sisällytetään viranomais- ja keskeisiin toimintaohjelmiin ja suunnitelmiin. Edistetään ympäristötekniikan hyväksikäyttöä.

Suomen lähialueiden ympäristöyhteistyömäärärahoja kohdennetaan painottamalla ympäristöongelmien selvittämistä ja hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojelun avustamiseen ehdotetaan 57 milj. mk ja korkotukivaltuudeksi 100 milj. mk.

Ympäristön pilaantumisen torjunnassa tärkein tavoite on vähentää ympäristön kuormitusta toimialoitain siten, että eri kuormituksia tarkastellaan yhtäaikaan.

Maankäytön suunnittelujärjestelmä on tarjottu uudistaa siten, että ministeriön toimintaa kohdennetaan valtakunnallisesti merkittäviin alueidenkäyttörajoitukseen muun päätöksenteon siirtyessä kuntiin.

Luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja luonnon virkistyskäytön edistäminen ovat luonnonnsuojelun tärkeimmät tehtävät. Pääpaino on luonnonnsuojeluohjelmien toimeenpanossa. Valtion omistukseen hankitaan luonnonnsuojelualueita vaihtamalla niitä eri virastojen ja laitosten hallinnassa oleviin valtion maa-alueisiin. Luonnonnsuojelualueiden hankintaan ja korvauksiin ehdotetaan varoja valtuuksina ja määrärahoina 161,2 milj. mk. Luonnonnsuojelun painopistettä siirretään elinympäristöjen ja lajien suojeluun suojelualueiden ulkopuolella.

Jatketaan YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssien hyväksymien päätösten toimeenpanoa.

Asuntorahoitusta sopeutetaan muuttuvaan kysyntä- ja tarjontatilanteeseen. Asuntohinnat ovat laskeneet yleisesti selvästi uustuotantoa halvemmiksi, mikä on lamauttanut asuntojen uustuotannon, lukuunottamatta edelleen vilkkaana jatkuvaa valtion tukemaa tuotantoa. Halvat hinnat, edullinen korkotaso ja ylivelkaisuudelle luodut uudet korkotukijärjestelmät ovat

luoneet edellytykset asuntomarkkinoiden alka-
valle vakautumiselle ja asuntokysynnän vahvis-
tumiselle kevästä 1993 alkaen. Asuntojen hy-
vän tarjontatilanteen ennakkoidaan jatkuvan vie-
lä vuonna 1994. Erityisesti vuokra-asuntojen
tarjonta laajenee edelleen. Vapaa-rahoitteisen
vuokra-asuntokannan elpymisen on vähentänyt
aravavuokra-asuntojen kysyntää.

Asuntojen korjaustoiminnan lisäämiseksi, ra-
kennusalan työllisyyden parantamiseksi ja asun-
tomarkkinoiden vakauttamiseksi valtion asun-
totuotantotuen painopistettä siirretään uustuo-
tantaan työvoimavaltaisemman korjaustoimin-
nan edistämiseen. Vuonna 1994 aravalainoituk-
sella ja korkotuella rahoitetaan noin 20 000
asunnon perusparantaminen. Korjausavustuk-
sin vuonna 1994 tuettavissa rakennuksissa on
noin 40 000 asuntoa. Lisäksi myös työllisyys-
määrärahoja kohdennetaan asuntojen korjaus-
toimintaan.

Tavoitteena on aloittaa vuonna 1994 arava-
lainoituksella ja korkotuella noin 17 500 asun-
non rakentaminen. Rahoitettavien hankkeiden
valinnassa otetaan erityisesti huomioon kysyn-
nän kohdistuminen alueellisesti ja huoneistotyy-
peittäin. ASP-tuella ennakkoidaan hankittavan
noin 11 000 asuntoa. Asunto- ja rakennusalan
lähialueyhteistyötä jatketaan pitäen tavoitteena
myös Suomen rakennusalaan kohdistuvaa el-
vyttävää vaikutusta.

Asuntorahaston lainanmyöntämisvaltuudeksi
ehdotetaan 4 650 milj. mk ja korkotukilainojen
hyväksymisvaltuudeksi 2 970 milj. mk. Tarkoi-
tuksena on kehittää aravalainoitusta korvaava
korkotukijärjestelmä. Asuntorahaston toimin-
taa on selostettu kohdassa 5.2. Rahastot.

Asumistukea ehdotetaan korotettavaksi voi-
makkaasti 2 300 milj. markkaan viitaten halli-
tuksen esitykseen lapsiperheiden tuen uudista-
misesta. Tuen tarvetta on lisännyt myös työ-
tömyyden kasvu.

ASP-tukeen ehdotetaan 470 milj. mk ja
ylivelkaisten asunnonhankkijoiden korkotukeen
80 milj. mk. Asuntojen korjausavustuksiin eh-
dotetaan 100 milj. mk, mistä 50 milj. mk
työministeriön pääluokassa työllisyyden edistä-
miseen ehdotettavista määrärahoista.

3.2. Alue- ja pk-politiikan kehittäminen

3.2.1. Aluepolitiikan uudistaminen

Aluepoliittinen lainsäädäntö on tarkoitus uu-

distaa kokonaisuudessaan eduskunnalle anne-
tun esityksen mukaisesti. Uudistus tulisi voi-
maan vuoden 1994 alusta ja siihen sisältyisivät
laki alueiden kehittämisestä, laki saariston ke-
hityksen edistämisestä annetun lain muuttami-
sesta, laki yritystuesta, laki kuljetusten alueel-
lisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta
sekä laki Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä
annetun lain muuttamisesta.

Uudistettavan aluepolitiikan tavoitteena on
alueellisen omatoimisuuden edistäminen ja ta-
sapainoinen alueellinen kehitys. Tämän mukai-
sesti talousarvioesityksen lähtökohtana on koh-
dentaa uudelleen aluepoliittista rahoitusta ene-
nevässä määrin alueiden tuotantorakenteen uu-
distamiseen, palvelujen saatavuuden turvaami-
seen sekä infrastruktuurin ja yritystoiminnan
osaamisen edellytysten parantamiseen koko
maassa. Kansainvälisen kehityksen haasteet on
uudistuksessa otettu huomioon erityisesti toi-
menpidevalikoiman kehittämisessä.

Aluepoliittisen lainsäädännön uudistaminen
vastaa ETA-sopimuksen määräyksiä kansalli-
sen aluepolitiikan harjoittamisesta.

Alueiden kehittämisessä siirrytään ohjelma-
perusteiseen aluepolitiikkaan. Aluekehitysvas-
tuu siirretään tavoiteasettelun, toteutuksen ja
toimenpidevalikoiman osalta niin pitkälle ke-
hittämisen kohteena oleville alueille kuin mah-
dollista. Aluetasolla laadittavilla aluekehittämis-
ohjelmilla on keskeinen asema aluepoliittisten
toimenpiteiden suuntaamisessa ja yhteensovit-
tamisessa. Aluekehittämisohjelmamenettelyllä ja
sen toteuttamiseen liittyvällä ohjelasopimus-
käytännöllä on tarkoitus edistää kuntien, val-
tion aluehallintoviranomaisten ja muiden viran-
omaisten sekä yhteisöjen, korkeakoulujen ja
yritysten yhteistyötä. Yhteistyön lisäämisen
myötä aluepoliittisten toimenpiteiden rahoitus-
pohjaa on mahdollista laajentaa, mihin liittyen
valtion rahoitusosuus tulee lähivuosina supis-
tumaan. Tarkoituksena on määritellä vuoden
1993 loppuun mennessä asetustasolla ne perus-
teet, joiden sisältämän toimenpidevalikoiman
avulla alueilla laaditaan eri aluekehittämisoh-
jelmia.

Taulukossa 7 luetellaan alueiden kehittämi-
sestä annetun lakiesityksen 6 §:n mukaiset alue-
kehitysrahoiksi nimitettäväksi tarkoitetut eri
hallinnonalojen määrärahat, jotka muodostavat
pääosan alueiden kehittämiseen valtion talous-
arviossa käytettävissä olevista rahoista. Myös
muuta talousarviorahoitusta, etenkin perusra-
kenne- ja osaamisen edistämisen rahoitusta,

voidaan suunnata alueellisten kehittämisohjelmien toteuttamiseen. Sekä aluekehitysrahojen että muiden alueiden kehittämiseen vaikuttavien määrärahojen käyttöä alueella yhteensovitetaan

ja suunnataan ohjelmanomimuksissa alueiden kehittämisestä annetun lakiesityksen 5 ja 6 §:n mukaisesti.

Taulukko 7. Aluekehitysrahat vuosina 1993—1994

	1993 TA + I - III LTA milj. mk	1994 TAE milj. mk
Alueiden kehittämisen projektirahoitus		
— Maakunnan kehittämisraha (26.97.43)	35	75
— Maaseudun kehittämis- ja tutkimusraha (Maatilatalouden kehittämisrahasto)	50	25 ¹⁾²⁾
— Työllisyysperusteinen rakennetuki (34.06.61)	100	100 ¹⁾
— Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (osa 24.50.61)	5	5
Yritystuet		
— Kera Oy (32.49)	437	584
— (— Korkotuki- ja muut lainavaltuudet	1 700	1 700)
— Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (32.51)	680	703
— (— Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisvaltuus	643	650)
— Pienen ja keski-suuren yritystoiminnan kehittäminen (32.52)	62	53
— Tuotekehitysavustukset (osa 32.44.40)	30	30
Muu tuotanto- ja perusrakenteen kehittäminen		
— Maaseudun pienyritystoiminnan avustusvaltuus (vuonna 1994 maatilatalouden kehittämisrahasto)	130	(40) ²⁾
— Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (30.33.49)	276	210
— (— Valtuus	700	900)
— Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (34.06.62)	385	293
— (— Valtuus	450	260)
— Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (34.06.77)	461	366
Toimeentulon ja palvelujen turvaaminen		
— Työllisyyslain aluevelvoite (34.06.02, 30 ja 61) ..	200	200 ¹⁾
— Kotimaankaupan edistäminen (32.61; vuonna 1994 tuki momentilta 32.51.49)	14	2 ¹⁾
Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen (31.57.61)	513	488

1) Arvio

2) Vuonna 1994 määrärahat osoitetaan maatilatalouden kehittämisrahastosta, mistä syystä ne eivät ole varsinaisia aluekehitysrahoja.

Aluekehitysrahoja on tarkoitus käyttää ensi sijassa aluekehittämisohjelmiin sisältyviin elinkeinotoiminnan kehittämishankkeisiin, jotka luovat pohjaa yritystoiminnan uudistumiselle ja tuotannon monipuolistamiselle. Aluekehitysrahoja voidaan käyttää mm. seuraaviin ohjelmatyyppeihin: kehitysalueohjelma, rakennemuutosalueohjelma, maaseutuohjelma, saaristo-oh-

jelma, osaamiskeskusohjelma ja raja-alueohjelma.

Tulosohjaus on tarkoitus ottaa käyttöön myös alueiden kehittämisessä.

Aluepoliittisten tukitoimenpiteiden kohdentamista ja alueellista porrastusta varten valtioneuvosto määrää kehitysalueen ja rakennemuutosalueet. Maa on tarkoitus jakaa kolmeen

tukialueeseen nykyisen seitsemän tukialueen sijasta. Talousarvioesitykseen sisällytetyt aluekehitysrahat on mitoitettu siltä pohjalta, että toimenpiteiden tehostamiseksi sekä kehitysaluetta että rakennemuutosaluetta supistetaan.

3.2.2. Pk-yrityspolitiikan kehittäminen

Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on keskeinen merkitys kansantaloutemme pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa. Myös lyhyellä aikavälillä pk-yrityksillä on tärkeä merkitys pyrittäessä taloutemme tasapainottamiseen. Talouden tasapainottaminen edellyttää yrityskannan ja tuotantotoiminnan voimakasta lisäämistä. Tämän johdosta talousarvioesityksessä talous- ja teollisuuspoliittisilla toimenpiteillä tehostetaan pk-yritystoiminnan vahvistumista.

Hallitus näkee pk-yrityspolitiikan kehittämisen talousarvioesityksen yhdeksi tärkeimmistä painopistealueista ennen kaikkea työllisyystilanteen parantamiseksi. Tämän mukaisesti tavoitteeksi asetetaan edellytysten luominen teollisten pk-yritysten lähivuosien tuotannon vähintään 8 prosentin vuosittaiselle kasvuille. Edistämistoimenpiteiden mitoituksessa asetettu tavoite merkitsee resurssien enenevää siirtämistä työvaltaisten pk-yritysten toimintaedellytysten parantamiseen. Vuoden 1993 aikana selvitetään laajalaisesti tukijärjestelmien koordinoitumamahdollisuudet entistä tehokkaampien ja tarkoituksenmukaisempien tukimuotojen soveltamiseksi.

Hallitus lähtee siitä, että pk-yritysten edistämiseksi tarkoitettuja elinkeinopoliittisia toimenpiteitä kehitettäessä suunnataan vuonna 1994 voimavaroja erityisesti yrittäjäpainotteisiin, perheyrittäjätyyppisiin yrityksiin.

Vuoden 1994 alusta voimaan tulevalla yritystukilakilla selkeytetään pk-yritysten tukimuotoja ja lisätään pk-yritysten tukirahoituksen käytännön joustavuutta. Uudella lailla yhdistetään sekä alueellista että pienten ja keskisuurten yritysten tukea koskevat eri säännökset. Yritystukilakiin sisältyvät säännökset kehitysalueen investointituesta sekä pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistuesta korvaavat yritystoiminnan aluetukilain mukaisen investointi- ja kehittämisavustuksen. Lisäksi siinä on säännökset pienyritysten investointi- ja käynnistystuesta, jotka korvaavat valtioneuvoston päätökseen perustuvan pienyritystoiminnan tuen sekä kauppaja teollisuusministeriön päätökseen perustuvan yrityshautomotuen.

Yritystuessa painopiste siirtyy entistä voimakkaammin pk-yritysten kehittämiseen. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen ehdotetusta 650 milj. markan myöntämisvaltuudesta osoitetaan kehitysaluetukeen 330 milj. mk, pienyritystukeen 100 milj. mk ja pk-yritysten kehittämistukeen 220 milj. mk. Taloudellisen tilanteen niin vaatiessa hallitus tulee esittämään muutoksia yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden rahoituksen myöntämisvaltuuteen ja maksatusmäärärahaan. Pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukiluottojen hyväksymistä ehdotetaan jatkettavaksi nykyisen 3 mrd markan valtuuden puitteissa. Pk-yritysten kehittämis- ja neuvontapalvelujen resurssien taso ehdotetaan säilytettäväksi vuoden 1993 korkealla tasolla. Vuonna 1994 on tarkoitus jatkaa alueellista kuljetustukea 1.7.1993 muutussa muodossa.

Kera Oy:n toiminta-alue laajentui vuoden 1993 alusta koko maahan. Vuonna 1994 jatketaan yhtiön lainojen korkojen alueellista porrastusta aikaisemmassa suhteessa yleisen korkotason muutokset huomioon ottaen. Kera Oy:n toimintaa kohdennetaan enenevästi pk-yritysten rahoitusmahdollisuuksien turvaamiseen. Keran korkotuki- ja muiden lainojen valtuus ehdotetaan vuoden 1993 tasolle.

Talousarviorahoitusta yritysten kansainvälistymiseen on tarkoitus suunnata vuotta 1993 voimakkaammin pk-yritysten vientiyhteistyön vahvistamiseen. Hallitus pitää tärkeänä tavoitteena sitä, että vientiyritysten lukumäärää lisätään ja kansainvälisillä markkinoilla toimivien pk-yritysten vientiä kasvatetaan. Talousarvioesityksellä edistetään uusimman teknologian käyttöönottoa pk-yrityksissä kiinnittämällä erityistä huomiota pk-yritysten tutkimus- ja tuotekehityshankkeiden rahoituksen ja riskipääomarahoituksen turvaamiseen.

3.3. Resurssihallinnon kehittäminen

3.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisatiomuutokset

Hallitus teki 17.6.1993 periaatepäätöksen toimenpiteistä keskus- ja aluehallinnon uudistamiseksi. Päätös sisältää hallinnon kehittämisen toimenpiteiden toteuttamisohjelman erityisesti vuosille 1994 ja 1995. Tarkoituksena on parantaa julkisen hallinnon tulokellisuutta ja tuottavuutta, lisätä markkinaohjauksen käyttöä jul-

kisessa toiminnassa, keventää hallintoa ja turvata julkisten peruspalvelujen saatavuus ja laatu. Päätökseen sisältyvillä toimenpiteillä ja asianomaisten ministeriöiden muilla toimenpiteillä toteutetaan hallituksen syksyllä 1992 tekemää säästöpäätöstä. Sen mukaisesti valtion keskushallintoa ja aluehallintoa rationalisoidaan siten, että valtion menot vähenevät 500 milj. mk vuonna 1994 ja 1 000 milj. mk vuonna 1995.

Hallituksen periaatepäätöksen mukaisesti hallinnon moniportaisuutta vähennetään sekä keskushallinnossa että aluehallinnossa keskusvirastoja ja väliportaita keventämällä tai niistä luopumalla. Tavoitteena on hallinnon ja ohjauksen keventäminen ja organisaatorakenteiden madaltaminen. Tehtäviä ja toimivaltaa siirretään ensisijaisesti paikallistasolle.

Vuonna 1990 aloitettua tulosbudjetoinnin ja -johtamisen kehittämistä jatketaan. Kaikki virastot ja laitokset siirtyvät tulosbudjetointiin viimeistään vuoden 1995 talousarviossa. Tulos-sopimuskäytäntö ministeriöiden ja virastojen välillä vakiinnutetaan ja tulosten seuranta ja arviointia tehostetaan. Tulosohjausjärjestelmän vakiinnuttaminen edellyttää muutoksia valtion talousarviomenettelyyn ja talousarviota koskevaan lainsäädäntöön sekä valtionhallintoa yleisesti koskevaan muuhun lainsäädäntöön. Muutokset valmistellaan siten, että uudet säännökset voivat tulla voimaan vuoden 1995 alusta.

Hallinnon palveluja muutetaan maksullisiksi ja avataan vapaaseen kilpailuun vuosina 1994 ja 1995. Nettobudjetoinnin käyttöä laajentamalla lisätään joustavuutta, jolloin virastot voivat mitoitaa voimavarojaan maksullisen palvelukysynnän mukaiseksi. Myös liikelaitostamista ja yhtiöittämistä jatketaan organisoimalla uudelleen avoimeen kilpailuun soveltuvaa palvelu- ja tuotantotoimintaa.

Kuntien toiminnan järjestämistapa ja organisointi perustetaan entistä selkeämmin kunnalliselle itsehallinnolle. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä on purettu ja kevennetty kuntien toimintaa koskevaa säännöstöä sekä uudistettu kuntien ohjaus- ja seurantajärjestelmiä. Edelleen on kuitenkin voimassa eri asteisia kuntien toiminnan järjestämistapaa ja organisointia ohjaavia normeja, joiden kumoamista jatketaan. Ohjauksen poistaminen ei koske kansalaisten oikeusturvaan välittömästi vaikuttavia, toimintaa koskevia normeja.

Kunnallislain kokonaisuudistuksesta annetaan hallituksen esitys eduskunnalle niin, että se

voidaan käsitellä kuluvalle vaalikaudella. Tarkoituksena on vahvistaa kunnallislain asemaa kuntien toiminnan peruslainsäädäntönä. Kuntien ja valtion suhdetta uudistetaan kehittämällä kuntien itsehallintoa. Kuntalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia lisätään suoran demokratian muotoja kehittämällä, mutta myös kunnallisen edustuksellisen demokratian muotoja kehitetään poliittisen vastuun korostamiseksi ja poliittisten ohjauskeinojen tehostamiseksi.

Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteita koskevan lain nojalla aloitettua valtion paikallishallintouudistuksen valmistelua jatketaan sisäasiainministeriön asettamassa hankkeessa sekä muissa työryhmissä niin, että uudistus voidaan toteuttaa vuoden 1995 alusta.

Paikallishallinnon palvelujen tason ja saatavuuden turvaamiseksi jatketaan vuonna 1993 aloitettua palveluysikköhanketta julkisen hallinnon yhteisistä palveluysiköistä annetun lain mukaisesti niin, että asiakkaat voisivat saada tärkeimmät paikallistason palvelut omassa kunnassaan sijaitsevasta monitoimialaisesta palveluysiköstä.

Lupajärjestelmien karsimista ja keventämistä jatketaan ja kaikki lupamenettelyt arvioidaan uudelleen vuoden 1993 aikana. Tarkoitus on, että ministeriöissä ja keskushallinnossa käsitellään pääsääntöisesti ainoastaan merkittävät lupasiat. Muut luvat poistetaan tai niiden käsittely siirretään paikallis- tai aluehallintoon. Myös alue- ja paikallishallinnosta poistetaan luvat, jotka eivät ole yhteiskunnan toiminnan tai kansalaisen oikeusturvan kannalta välttämättömiä. Tarvittavat säännösmuutokset valmistellaan niin, että luvat karsitaan ja lupamenettelyt yksinkertaistetaan vuoden 1994 loppuun mennessä.

Virastojen ja laitosten hallinnon tuottavuutta parannetaan lisäämällä erityisesti hallinnon tukipalvelujen yhteiskäyttöä ja yhteisiä asiakaspalvelupisteitä. Myös aluehallinnon viranomaisten kesken parannetaan yhteistoimintaa. Valtion aluehallintoa kootaan ja kevennetään organisaatioiden palvelukyvyn, tuloksellisuuden ja taloudellisuuden parantamiseksi. Vuonna 1992 käynnistettyä julkisten palvelujen tuottavuuden ja laadun kehittämistyötä jatketaan hallinnonaloilla.

Ministeriöiden toimialojen tarkistamista ja toimintayksikköjen siirtämistä hallinnonalalta toiselle joustavoitetaan säätämällä lailla ministeriöiden toimialasta nykyistä yleispiirteisem-

min. Vuonna 1993 valmistellaan tarvittavat muutokset valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annettuun lakiin sekä valtioneuvoston ohjesääntöön. Lisäksi luovutaan hallinnollisten virastojen ja laitosten hallintolakien antamisesta. Budjettitalouteen kuuluvat virastot ja laitokset on tarkoitettu tulevaisuudessa perustaa asetuksella, luuennottamatta tuomioistuimia, pakkovaltaa käyttäviä organisaatioita ja korkeakouluja. Tarvittavat muutokset hallitusmuotoon valmistellaan vuonna 1993. Ministeriöiden sekä virastojen ja laitosten sisäinen organisaatio määriteltäisiin työjärjestyksessä. Asianomaisten hallintolakien ja -asetusten muutokset valmistellaan niin, että ne voidaan toteuttaa vuosien 1993 ja 1994 aikana.

Ministeriöiden tehtävä rakenne selkeytetään siirtämällä ministeriöistä pois sellaiset tehtävät, jotka eivät liity toimialan johtamiseen. Tapauskohtaisesti hallintopäätökset siirretään pääsääntöisesti ministeriöstä paikallis- ja aluehallintoon tai muille ministeriön alaisille hallintoyksiköille. Säädosmuutokset valmistellaan niin, että ne voidaan toteuttaa vuosina 1993 ja 1994. Norminannon selkeyttämiseksi siirrytään käytäntöön, jossa ministeriö tekee lakeja ja asetuksia täsmäntävät normipäätökset, ellei asia yhteiskunnallisen tai taloudellisen merkittävyyden vuoksi kuulu valtioneuvoston yleisistunnolle. Tätä koskevat säädosmuutokset valmistellaan niin, että välttämättä tarvittava sitova normiohjaus kootaan vuoden 1993 aikana alemmilla viranomaisilla ministeriöihin.

Erillisiä muutoksenhakuyksiköitä, kuten lautakuntia, lakkautetaan. Muutoksenhakuasioiden käsittely siirretään vuosina 1993—1995 pääsääntöisesti yleisiin tuomioistuihin tai hallintotuomioistuihin, joiden yhteyteen muodostetaan tarvittaessa jaostoja asioiden käsittelyä varten.

Viranomaisten välisen tiedonsiirron esteitä poistetaan, jolloin viranomaisilla on mahdollisuus käyttää hallinnollisissa päätöksenteossa ja asiakaspalvelutehtävissä tarvitsemiaan välttämättömiä toisen viranomaisen keräämiä henkilötietoja yksilön tietosuojan vaarantumatta. Tavoitteena on toteuttaa tarvittavat muutokset vuoden 1994 alusta. Myös viranomaisten tiedonkeruuta vähennetään ja yhtenäistetään. Kunnallishallintoa koskevat seurantatiedot uudistetaan siten, että valtion viranomaisten kunnallishallinnosta keräämien tietojen tulee olla ilman erityisen painavia syitä samoja, joita

kunnallishallinto kerää ja tallentaa omaa toimintaansa ja taloudenpitoaan varten. Tarvittavat toimenpiteet valmistellaan niin, että ne voidaan toteuttaa vuoteen 1994 mennessä.

Tietohallinnon kehittämiseksi laaditaan vuoden 1993 loppuun mennessä valtionhallinnon tietohallintostrategia, jolla ohjataan hallinnonalojen sekä virastojen ja laitosten tietojärjestelmien kehittämistä. Rekisterihallintoa hajautetaan ja uudistetaan. Sektorikohtaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä tehdään vuoden 1993 aikana erillinen selvitys. Tavoitteena on kehittämis- ja tutkimustoiminnan parempi ohjautuvuus tutkimustulosten käyttäjien tarpeista. Selvitykset käynnistetään ympäristöä, energiaa ja luonnonvaroja, työtä, terveyttä ja sosiaaliturvaa, koulutusta ja kultuuria sekä liikennettä, asumista ja yhdyskuntia koskevilla toimialoilla.

Valtion ja kuntien työnjakoa selkiytetään selvittämällä vuoden 1993 aikana tarpeet ja mahdollisuudet pelastustoimen osittaiseksi valtiollistamiseksi sekä teknilliseen tarkastustoimintaan liittyvän, kuntien vastuulla olevan markkinavalvonnan siirtämiseksi valtion viranomaisten tehtäväksi.

Alueellista kehittämistä koskeva päävastuu siirretään valtionhallinnolta eli lähinnä lääninhallituksilta kuntayhtyminä toimiville maakunnallisille liitoille. Niiden tehtäväksi siirtyvät lääninhallituksilta maakunnan yleinen kehittäminen ja aluepoliittinen suunnittelu. Aluekehitystehtävien antamisesta maakunnallisille liitoille on tarkoitus säätää vuoden 1994 alusta voimaan tulevassa laissa alueiden kehittämisestä.

Aluehallinnon yhteistoimintaa sekä alueiden vaikutusmahdollisuuksia valtion aluehallinnossa tehtäviin päätöksiin ja suunnitelmiin parannetaan. Valmistellaan toimenpiteet tulosoitajajärjestelmän kehittämiseksi niin, että aluehallinnon viranomaisten tulosoitajauudistuksessa vuodelle 1995 voidaan ottaa huomioon alueiden omat kehittämistarpeet ja -tavoitteet nykyistä paremmin.

Hallinnon aluejakojen yhtenäistämistä jatketaan valtioneuvoston periaatepäätöksen 8.7.1992 mukaisesti niin, että ne mahdollisimman hyvin vastaavat toiminnallis-taloudellista maakuntajakoa.

Seuraavassa on yhteenvedo vuoden 1994 talousarvioesitykseen sisältyvistä keskeisimmistä organisaatiouudistuksista ja muista aiemmin päätetyistä hallinnon kehittämistoimenpiteistä

sekä merkittävistä käynnissä olevista tai käynnistettävistä hallinnon uudistamishankkeista.

Oikeusministeriön hallinnonalalla laaditaan selvitys lääninoikeuksien asemasta muutoksenhakuelimenä, jossa yhteydessä selvitetään myös kysymys lääninoikeuksien lukumäärän vähentämisestä.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla lääninhallituksia kehitetään yleishallintoviranomaisina. Niiden tehtäviä karsitaan jo annettujen uusien säännösten pohjalta sekä ottaen huomioon aluekehitystehtävien siirtyminen maakunnallisille liitoille. Lääninhallitusten tehtävämuutokset ja voimavarasupistukset valmistellaan vuoden 1993 aikana niin, että tehtävämuutokset voidaan toteuttaa vuoden 1994 loppuun mennessä. Poliisihallinnossa käynnissä olevien hankkeiden ja selvitysten pohjalta kootaan ja yhdenmukaistetaan poliisin aluejakoa, sekä lisätään yhteistyötä ja yhteisten tuki- ja hallintopalvelujen käyttöä kustannusten alentamiseksi. Rajavartiolaitoksen vastuuta lisätään henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvonasta sekä siihen liittyvästä passintarkastuksesta sekä maa- ja merialueilla.

Puolustusministeriön hallinnonalalla 1.4.1994 perustettavan puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta tulostavasti, nettobudjetitona laitoksena käynnistyy vuoden 1995 alussa. Valtion pukutehdas yhtiötetään vuoden 1995 alusta alkaen. Puolustusvoimien materiaalilaitoksen ja puolustusvälineiteollisuuden työnjakoa selkiytetään tavoitteena tuotannollisen toiminnan keskittäminen teollisuudelle ja huoltotoiminnan keskittäminen materiaalilaitokselle. Ministeriön ja pääesikunnan välistä työnjakoa sekä organisaatiota tarkistetaan keväällä 1993 valmistuneen selvityksen perusteella. Siviilihallinnon terveystoimen kanssa tehostetaan yhteistyötä ja supistetaan puolustushallinnon omaa sairaalatoimintaa.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla valtiokonttorin toimintoja yhtiötetään vuosina 1994 ja 1995. Rakennushallinto organisoidaan uudelleen vuonna 1995. Kiinteistöhallinnosta on tarkoitus muodostaa budjettitalouden piiriin jäävä suppea kiinteistölaitos ja yhtiöittää rakennushallinnon palvelutoiminnot. Tehdyn selvityksen pohjalta valtionhallinnon kehittämiskeskusten palvelut joko liikelaitostetaan tai yhtiötetään vuonna 1995. Tulli- ja verohallinnon yhteistoiminnan kehittämistä varten asetetaan projekti, jossa selvitetään muun muassa

verotukseen liittyvän tarkastuksen, valvonnan, perinnän, kuittausmenettelyn ja tilastoinnin kehittämistä.

Opetusministeriön hallinnonalalla opetushallinnon, etenkin opetushallituksen ja lääninhallitusten nykyisiä hallinnollisia tehtäviä puretaan ja pelkistetään. Toimivaltaa ja tehtäviä siirretään pääsääntöisesti kunta- ja oppilaitostasolle. Opetushallituksesta muodostetaan vuonna 1994 kehittämiskeskus. Kehittämiskeskuksen tulosalueet ovat opetuksen kehittäminen, koulutuksen arviointi ja tukipalvelut. Keskus vastaa opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden kehittamisestä ja vahvistamisesta. Ammatillisen koulutuksen sääntely puretaan opetushallituksesta ja lääninhallituksista kuitenkin niin, että ammatillista koulutusta tarkastellaan alueellisella tasolla. Selvitetään valtion sivistystoimen aluetason tehtävien ja voimavarojen kokoamista. Opetushallituksen kansainvälisten palvelujen yksiköstä muodostetaan vuonna 1995 osakeyhtiö. Valtion opintotukikeskus lakkautetaan ja sen hoitamat opintotuen toimeenpanotehtävät siirretään Kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi 1.5.1994 lukien.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla maanmittaushallinnon toiminnot nettobudjetoidaan kokonaisuudessaan vuonna 1994. Maanmittaushallinnon eräiden toimintojen liikelaitostamista tai yhtiöittämistä selvitetään. Karttakeskus yhtiötetään vuonna 1994. Metsähallitus liikelaitostetaan vuonna 1994 ottaen huomioon luonnonsuojelun ja virkistyspalvelujen tarpeet sekä laitoksen yhteiskunnalliset velvoitteet. Yksityismetsätalouden organisaatiota uudistetaan vuonna 1994. Valtion viljavarasto liikelaitostetaan tai yhtiötetään viimeistään vuonna 1995. Kotimainen kasvinjalostus yhdistetään vuoden alusta perustettavaan valtion liiketoimintaa harjoittavaan Kasvinjalostuslaitokseen. Laitokseen kootaan Maatalouden tutkimuskeskuksen ja Valtion viljavarastolta entinen Hankkijan kasvinjalostustoiminta sekä Jokioisten Siemenkeskus.

Liikenneministeriön hallinnonalalla posti- ja telelaitos yhtiötetään 1.1.1994 lukien. Postitoimintaan liittyviä viranomaistehtäviä hoitaa Telehallintokeskuksen yhteyteen perustettava postihallintoyksikkö. Autorekisterikeskuksen hoitamat viranomaistehtävät siirretään ajoneuvohallintoyksikölle. Merenkulkuhallituksen ja telailaitoksen toimintojen liikelaitostamista ja yhtiöittämistä vuosina 1994 ja 1995 selvitetään.

Valtionrautateiden yhtiöittämisen edellytyksiä selvitetään.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla vuonna 1994 yhtiötetään matkailun edistämiskeskuksen toimintoja sekä valmisteluaan valtion hankintakeskuksen yhtiöittämistä vuonna 1995. Vuonna 1994 patentti- ja rekisterihallitus, mittatekniikan keskus, teknillinen tarkastuskeskus ja valtion teknillinen tutkimuskeskus siirtyvät nettobudjettiin. Teknisen tarkastuksen toimintaa soveltuva organisaatiomuoto selvitetään vuonna 1994. Samoin selvitetään valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintojen liikelaitostamista tai yhtiöittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla selvitetään Kansaneläkelaitoksen hallinnollisen aseman uudelleenjärjestämistä huomioon ottaen laitoksen lainsäädännöllinen asema eduskunnan alaisena sekä laitoksen tehtävissä tapahtuvat muutokset. Kansaneläkelaitoksen keskushallintoa kevennetään oleellisesti. Tapaturmaviraston tehtävät rationalisoidaan ja selvitetään toimintojen siirtäminen valtiokonttorille. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvonta uudelleenorganisoidaan vuonna 1994. Laajennettavaksi esitettävän lääkelaitoksen osatoimintojen liikelaitostaminen selvitetään. Valtion koulukodit siirtyvät valtakunnallisen koulukotisäätiön hallintaan vuoden 1995 alusta. Järvenpään sosiaalisairaala yksityistetään vuonna 1994.

Työministeriön hallinnonalalla selvitetään vuonna 1993 työvoimapiirien keventämistä, alueellisen ohjauksen hoitamista nykyistä kevyemmän aluejohdon avulla sekä tehtävien hajuttamista työvoimatoimistoille. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet työsuojelupiirien lukumäärän vähentämiseen ja niiden toiminnan joustavuuden parantamiseen niin, että piirit voivat suorittaa määrättyjä tehtäviä omaa aluettaan laajemmilla alueilla. Myös mahdollisuuksia laajentaa yhteistyötä Työterveyslaitoksen kanssa selvitetään osana ministeriön tehtävien uudelleenjärjestelyä.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostetaan vuoden 1995 alussa ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, jolla ei ole hallinnollisia ohjaustehtäviä, lukuunottamatta asiantuntijaohjausta. Vesi- ja ympäristöhallinnon omasta rakentamistoiminnasta luovutaan vuoden 1996 loppuun mennessä.

Muita uudistamishankkeita on rekisterihallinnon uudistaminen siirtämällä vuonna 1994

oikeusministeriöstä yhdistysrekisteriä koskevat asiat väestörekisterikeskukselle ja rekisteritoimistoille sekä säätiöasiat patentti- ja rekisterihallitukselle. Alioikeuksissa käsiteltävien lainhuudatus- ja kiinnitysasioiden sekä kiinteistöihin kohdistuvien oikeuksien kirjaamistehtävien siirto maanmittaushallinnolle selvitetään vuoden 1994 loppuun mennessä. Patentti- ja rekisterihallituksen neuvonta- ja palvelutehtäviä sekä kaupparekisteritehtäviä hajautetaan vuosina 1993–1995 rekisteritoimistoille ja muille paikallisille ja alueellisille toimintayksiköille.

Vuonna 1993 valmistellaan aluehallinnon elinkeino-organisaatioiden kokoamista. Tavoitteena on ensisijaisesti yritysten ja kansalaisten asioinnin helpottaminen.

Valtion ympäristöhallinto kootaan aluetasolla ympäristöministeriön alaisiksi aluekeskuksiksi yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristötehtävät sen mukaan, kuin erikseen tarkemmin määritellään.

Valtion korjaamoita ja varikoita kootaan yhteen vuonna 1994 siten, että niistä muodostetaan valtion liikelaitos ja valtion osakeyhtiö. Valtion merialuetointoja ja -organisaatioita kehitetään alkuvuodesta 1994 valmistuvan selvityksen pohjalta. Vuoden 1993 aikana selvitetään ministeriöiden ja alue- ja paikallishallinnon viranomaisten kanssa näille yhteisten hallinto- ja tukipalvelujen organisoiminnin kehittämismahdollisuudet ja -vaihtoehdot.

3.3.2. Julkisten palvelujen yksikkökustannukset

Julkisten palvelujen tuottamiseen käytetään lähes neljännes bruttokansantuotteesta. Parin viime vuosikymmenen aikana keskeinen syy julkisen sektorin menojen kasvuun on ollut hyvinvointipalvelujen määrän lisääminen ja palvelujen yksikkökustannusten kasvu. Hyvinvointipalvelujen eli terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelujen menot muodostivat runsaat 60 prosenttia julkisista kulutusmenoista vuonna 1991.

Runsas viidennes julkisista kulutusmenoista käytettiin kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisia palveluja ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Kollektiivisiin palveluihin voidaan rinnastaa kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito. Valtion tuottamat kollektiiviset palvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin.

Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten

ten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelain mukainen hinta.

Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat niiden tuotantokustannuksia alhaisemmat.

Hyvinvointipalvelujen saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen edellyttää niiden tehokasta ja taloudellista tuotantoa. Palvelujen yksikkökustannusten seuraaminen on eräs tapa seurata palvelutuotannon taloudellisuutta. Palvelujen

tehokkuutta ja taloudellisuutta määriteltäessä on ongelmana mm. palvelua kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta ja kokonaiskustannusten kohdistaminen suoritteille.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu nettomääräisten käytömenojen ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyvin hinnoin lasketut luvut sisältävät kustannustason nousun, joka tarkasteluvuosina on ollut yleisen hintatason kasvua suurempi. Palvelusektorin kustannustason nousu aiheutuu pääosin palkkakustannusten kohoamisesta.

Taulukko 8. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot vuonna 1991 ja suoritekohtaiset käyttömenot vuonna 1990, 1991 ja 1992

Palvelutyypin	Käyttömenot 1991 milj. mk	Käyttömenojen rahoitusosuudet vuonna 1991, %			Käyttömenot/suorite, mk			Suorite
		valtio	kunnat	asiakkaat	1990	1991	1992	
Opetus- ja sivistystoimi								
— peruskoulut.....	12 530	69	31	—	96	114	111	oppilaspäivä
— lukiot	2 041	76	34	—	96	104	106	oppilaspäivä
— valtion ammatilliset oppilaitokset.....	2 514				209	232	213	oppilaspäivä
— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset.....	3 944				209	212	202	oppilaspäivä
— ammatilliset kurssikoukset.....	933	100	—	—	275	299	272	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	1 082	62	38	—	12.6	12.7	11.1	lainaus
— korkeakoulut	4 828	100	—	—	26 800	33 100	31 930	oppilasvuosi
Terveystenhoito								
— yleissairaalat ¹⁾	14 221	42	47	5	1 521	1 725	..	hoitopäivä
— vuodeosastohoito					671	753	..	käynti
— avohoito.....	2 090	44	42	6	651	745	..	hoitopäivä
— mielisairaalat								
— vuodeosastohoito	13 673	41	46	8	604	662	..	hoitopäivä
— terveyskeskukset					198	219	..	käynti
— vuodeosastohoito								
— avohoito.....								
Sosiaalipalvelut								
— lasten päiväkodit	4 578	42	48	10	35 784	40 210	..	hoitopaikka/v.
— perhepäivähoito.....	2 612	40	46	14	27 618	30 240	..	hoitopaikka/v.
— vanhainkotihoito.....	3 484	38	44	18	131 147	144 540	..	hoitopaikka/v.
— kodinhoitoapu.....	1 645	43	50	7	192	200	..	hoitopäivä

¹⁾ pl. erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat

Taulukon tiedot perustuvat pääosin ao. sektoriviranomaisten tilastoihin. Vuoden 1992 suoritekohtaiset käyttömenotiedot ovat ennakkotietoja. Käyttökustannuksia ei useinkaan ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita ja

siksi suoritteen yksikkökustannus saattaa olla erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo.

Yksikkökustannuksiin ei sisälly pääomakustannuksia eikä eläkevastuusta aiheutuvia kustannuksia kokonaisuudessaan. Pääomakustan-

nusten osuus hyvinvointipalvelujen kokonaiskustannuksista on keskimäärin vajaat kymmenen prosenttia. Eläkevastuun huomioon ottaminen lisäisi kustannuksia jonkin verran enemmän.

Terveystenhuollon kustannukset vaihtelevat laitostyyppittäin: hoitopäivän ja käyntikerran kustannukset ovat korkeimmat yliopistollisissa keskussairaaloissa ja halvimmat terveyskeskuksissa. Myös saman sairaalatyyppin sisäinen yksikkökustannusten vaihtelu on huomattava: sekä sairaaloiden että terveyskeskusten tuottavuustutkimuksissa on havaittu ilmeisiä tehokkuuseroja eri sairaaloiden ja terveyskeskusten välillä.

Peruskoulujen käyttömenot vuonna 1992 olivat keskimäärin 21 024 mk/oppilasvuosi ja lukioiden käyttömenot keskimäärin 18 035 mk/oppilasvuosi. Ammatillisen koulutuksen kustannukset vaihtelevat eri opintolinjojen kesken. Kustannukset ovat yleisesti selvästi alentuneet. Vuonna 1992 alustavat keskimääräiset käyttökustannukset oppilasta kohti olivat valtion ammatillisissa oppilaitoksissa 40 462 mk (v. 1991 44 092 mk), kunnallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa 38 626 mk (v. 1991 41 240 mk) ja yksityisissä ammatillisissa oppilaitoksissa 33 248 mk (v. 1991 33 740 mk). Korkeakouluissa keskimääräiset käyttökustannukset opiskelijaa kohti olivat 31 930 mk ja tutkintoa kohti 338 600 mk vuonna 1992.

Julkisten hyvinvointipalvelujen käyttökustannuksista noin kymmenen prosenttia rahoitetaan käyttäjiltä perityin maksuin, joskin käyttäjämaksujen osuus rahoituksesta vaihtelee palveluittain. Terveyspalveluista perityt maksut katsoivat vuonna 1991 keskimäärin kuusi prosenttia palvelujen käyttömenoista. Sosiaalipalveluissa vastaava osuus oli keskimäärin kymmenen prosenttia. Koulutuspalvelut ovat vuoteen 1992 olleet käyttäjilleen ilmaisia. Teiden käytöstä ei ole peritty maksuja.

Talouden kehitys ja julkisen talouden säästötarpeet rajoittavat julkisten palvelujen rahoitusta ja tuotantoa 1990-luvulla. Jotta kaikille kansalaisille tarkoitettujen palvelujen määrä voitaisiin pitää riittävänä, on julkisten palvelujen tuotannon tehostaminen keskeinen tavoite kuluvalla vuosikymmenellä. Palvelujen käyttäjämaksujen ja markkinaehtoisen toiminnan lisääminen ovat julkisen sektorin tehostamiskeinoja. Terveystenhuollon ja koulutuksen tuottavuustutkimukset osoittavat selviä tuotta-

vuuseroja samankaltaisia suoritteita tuottavien yksiköiden kesken, mikä viittaa toimintojen tehostamismahdollisuuksiin.

3.3.3. Valtion virastojen ja laitosten henkilöstömenot ja henkilöstömäärä

Talouspolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi, hallinnon kehittämiseksi ja osana työmarkkinaratkaisuja pyritään alentamaan valtion virastojen ja laitosten työvoimakustannuksia alentamalla palkkauskustannuksia ja työnantajan välillisiä työvoimakustannuksia sekä yhdenmukaista palvelussuhteen ehtojen tasoa valtion ja muiden työmarkkinasektoreiden kesken. Vuonna 1992 nämä kustannukset olivat noin 25,7 mrd mk. Vuonna 1993 ne ovat noin 23,6 mrd mk (vähennystä 9,2 %).

Vuoden 1994 talousarvioesityksessä valtion virastojen ja laitosten palkkausmenomäärärahat on mitoitettu valtioneuvoston kehyspäättöksen 4.3.1993 mukaisesti vähentäen niitä keskimäärin 6,5 %:lla vuodesta 1993. Kun vuoden 1993 määrärahoissa tehty toimintamenomäärärahojen 4 %:n vähennys pidetään voimassa myös vuonna 1994, ovat vuoden 1994 palkkausmenomäärärahat siis keskimäärin 10,5 % alemmat kuin vuonna 1992.

Marraskuussa 1992 tehdyllä tarkistamissopimuksella jatkettiin vuosia 1992 ja 1993 koskevan tulopoliittisen sopimuksen perusteella tehtyjen virka- ja työehtosopimusten palkkoja ja palkkausperusteita koskevien sopimusmääräysten voimassaoloa entisiin ehdoin 31.10.1993 päättyväksi sopimuskaudeksi. Tarkistamissopimus ei siis aiheuttanut palkkausmenojen lisäystä vuodelle 1993. Kun myös vuonna 1992 ei toteutettu palkkojen sopimuskorotuksia, ei siltä osin muodostunut palkkaperintöä.

Tarkistamissopimuksen indeksiehdon mukaan, mikäli kuluttajahintaindeksin nousu ylittää lokakuun 1992 ja syyskuun 1993 välisenä aikana 3,9 %, palkkoja korotetaan ylitettävä vastaavalla määrällä. Indeksien nousu ei kuitenkaan ylittäne kynnystä eikä indeksiehdosta siten aiheutune palkkojen tarkistuksia.

Valtion henkilöstön ansiotasoindeksi nousi vuodesta 1992 vuoteen 1993 keskimäärin noin prosentilla. Tämä johtui pääasiassa virka- ja tehtävärakenteen muutoksista sekä palvelusai-kaan perustuvien lisien kertymisestä. Vastaavan nousun arvioidaan tapahtuvan vuodesta 1993 vuoteen 1994.

Matkakustannusten korvauksia tarkistettiin tarkistamissopimuksen mukaisesti kustannushityksen ja markan ulkoisen arvon muutosten johdosta vuodelle 1993 keskimäärin 3,2 %. Vuotuinen lisäkustannus budjettitalouden piirissä on noin 12 milj. mk.

Vuoden 1993 osalta edellä mainittu toimintamäärärahojen 4 %:n vähennys toteutetaan palkkausten osalta pääosin jättämällä vakansseja avoimiksi ja vaihtamalla vapaaehtoisesti lomarahaa vapaaksi sekä pieneltä osalta lomautuksin.

Vuonna 1994 toteutettavien suurempien vähennysten kattamiseksi nämä toimenpiteet yksistään eivät enää riitä. Vuoden 1993 loppuosaa ja vuotta 1994 koskeissa sopimusneuvotteluissa valtion virastojen ja laitosten palkkoja ja palkkaperusteita pyritään alentamaan siten, että vuoden 1994 määrärahat kattavat palkkausme-

not. Mikäli vuoden 1994 palkkakustannusten sopimusperusteinen alentaminen ei toteudu, menojen vähentäminen tapahtuu lähinnä henkilöstömäärää supistamalla ja henkilöstöä lomauttamalla.

Valtion virastojen ja laitosten henkilöstömäärä alenee vuodesta 1992 vuoteen 1994 noin 6,8 %:lla. Virastojen ja laitosten henkilöstömäärän sääntelyä henkilöstökehyskin jatketaan vuoteen 1996 saakka. Pääluokittaiset henkilöstön enimmäismäärät ovat talousarvioesityksessä teknisin muutoksin kehyspäättöksen 4.3.1993 mukaiset. Henkilöstön enimmäismäärien piiristä on kuitenkin poistettu liikelaitosten ja nettobudjetoidun itsekannattavan toiminnan osalta noin 3 900 henkilötyövuotta. Määrärahavähennysten johdosta tapahtuvaa henkilöstömäärän vähene- mistä ei ole vielä otettu huomioon pääluokkien henkilöstön enimmäismäärissä.

Taulukko 9. Henkilöstökehysten piiriin kuuluvat henkilötyövuodet ja vähennykset prosentteina vuosina 1993—1996

PL	1.12.1993	1994	%	1995	%	1996	%	Kokonaismuutos 1993—1996 välillä %
23.....	216	214	0,93	212	0,94	209	1,44	3,24
24.....	1 558	1 519	2,50	1 512	0,46	1 505	0,47	3,40
25.....	7 323	7 216	1,46	7 177	0,54	7 155	0,31	2,29
26.....	18 428	18 273	0,84	18 088	1,02	17 823	1,49	3,28
27.....	20 995	20 750	1,17	20 400	1,72	20 030	1,85	4,60
28.....	15 914	15 470	2,79	15 156	2,07	14 836	2,16	6,77
29.....	30 389	29 611	2,56	29 040	1,97	28 353	2,42	6,70
30.....	6 826	5 611	17,80	5 485	2,30	5 349	2,54	21,64
31.....	13 545	12 776	5,68	12 553	1,78	12 280	2,22	9,34
32.....	5 596	3 358	39,99	3 299	1,79	3 217	2,55	42,51
33.....	2 870	2 750	4,18	2 536	8,44	2 484	2,09	13,45
34.....	3 638	3 619	0,52	3 542	2,17	3 463	2,28	4,81
35.....	2 256	2 152	4,61	2 117	1,65	2 082	1,68	7,71
Yht.	129 554	123 319	4,81	121 117	1,82	118 786	1,96	8,31

Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuodesta 1992 vuoteen 1993 noin 4,1 % ja vuodesta 1993 vuoteen 1994 edelleen noin 3,6 %.

3.3.4. Valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistaminen

Valtioneuvosto on päättänyt valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistamisen peruslinjoista 7.3.1991. Tavoitteena on henkilöstövoimavarojen tehokkaampi ja joustavampi käyttö. Henkilöstövoimavarojen tulee nykyistä paremmin vastata toiminnan tuottavuuden, te-

hokkuuden ja palvelutason tarpeita sekä valtiotalouden rahoitusmahdollisuuksia. Uudistukset ovat myös tulosoikeuden edellyttämiä.

Valtion virkamiesten oikeusasema uudistetaan. Eduskunnalle annetaan syksyllä 1993 hallituksen esitys valtion virkamieslaiksi. Lailla lähennetään virkamiesten asemaa työsopimussuhteisen henkilöstön asemaan säilyttäen vain hallitusmuodosta ja valtion tehtävien luonteesta johtuvat eroavuudet.

Valtion virastojen ja laitosten palkkapolitiikkaa ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan vuosina 1993—1995 tuloksellista johtamista ja toimintaa tukeviksi siten, että palkkaus perustuu tehtävien

vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseseen ja ammattitaitoon sekä tuloksellisuuteen.

Neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän yksinkertaistamiseksi ja tehostamiseksi syksyllä 1993 päättyvää sopimuskautta seuraavan sopimuskauden alusta sovitaan yleisistä palvelussuhteen ehdoista ja sopimuskauden puitteista yhtenäistä menettelyä noudattaen yhteisessä keskustason virka- ja työehtosopimuksessa. Virastoissa ja laitoksissa sovitaan palkkapolitiikan mukaisesta palkkausjärjestelmien ja palkkausten uudistamisesta ja muista virasto- ja laitospolisista palvelussuhteen ehdoista.

Tuloksellisen johtamisen ja henkilöstön kehittämisen edellytyksiä parannetaan sekä työyhteisöjen tuloksellisuutta ja laatua edistetään vuosiksi 1992—1994 asetetuilla hankkeilla. Vuosina 1991 ja 1992 aloitettuja ylimmän virkamiesjohdon koulutusohjelmia jatketaan. Erityisesti tehostetaan johdon ja henkilöstön valmentamista Euroopan talousalueen toimeenpanoa ja Euroopan yhteisön jäsenyyttä varten.

Vähennettäessä henkilöstöä keskus- ja aluehallinnon uudistusten tai henkilöstömenojen säästöpäätösten takia käytetään valtioneuvoston 17.6.1993 tekemän periaatepäätöksen mukaisia henkilöstöpoliittisia menettelytapoja ja uudelleensijoittumista edistäviä tukitoimia.

Valtion eläkejärjestelmää uudistetaan siten, että valtion eläkelain mukaiset eläkeikä, eläkkeen tavoitetaso ja karttuma yhtenäistetään yksityisen alan kanssa. Ensimmäisessä vaiheessa valtion eläkelainsäädäntöä uudistettiin vuoden 1993 alusta siten, että uusissa palvelussuhteissa eläke-etuuksien taso on sama kuin yksityisen alan työntekijöillä. Tarkoituksena on ulottaa vuoden 1995 alusta asteittain samat muutokset myös ennen vuotta 1993 alkaneisiin palvelussuhteisiin. Muutokset eivät kuitenkaan koski 55 vuotta täyttäneitä.

3.4. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako

Kunnille myönnettäviin valtionosuuksiin ehdotetaan määrärahoja yhteensä 38 253 milj. mk. Säästöjen aikaansaamiseksi julkisessa taloudessa sekä valtion ja kuntien välisen rahoitussuhteiden tasapainottamiseksi esitetään kuntien yleistä valtionosuutta sekä opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväkohtaisia valtionosuuksia vähennettäväksi yhteensä 5 678 milj. mk. Vähennyksestä perustuu 378 milj. mk. kouluverkon rationalisointiin ja muihin valtio-

neuvoston 14.10.1992 periaatepäätöksen mukaisiin opetustoimen säästötoimenpiteisiin, 502 milj. mk. palvelumaksuihin liittyvään säästövelvoitteeseen ja 28 milj. mk. sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa tapahtuviin muutoksiin, 1 690 milj. mk. valtioneuvoston 4.3.1993 antamien vuosia 1994 ja 1995 koskevien menojen henkilöstökehysten edellyttämään henkilöstömenovähennykseen, 2 260 milj. mk. ns. perhetukiudistuksesta aiheutuvaan kuntien verotulojen lisäykseen ja 750 milj. mk. valtioneuvoston 31.3.1993 antaman kannanoton mukaiseen indeksikorotusten jäädytykseen.

Vuoden 1993 talousarvioon sisältyvä toimintamenojen neljän prosentin säästövelvoite pidetään edelleen voimassa. Siihen liittyvän valtiontalouden säästön toteuttamiseksi ehdotetaan, että kunkin kunnan osuus kansaneläkkeiden lisäosamenoista on 1,47 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä. Koska kuntien kansaneläkkeiden lisäosamenojen rahoitusosuus pienentyy maksuperusteena olevan kuntien äyrimäärän supistamisen johdosta, säästön toteuttamiseksi vähennetään lisäksi valtionosuuksia 70 milj. mk ja verotulojen täydennyksen määrärahaa 200 milj. mk.

Opetusministeriön hallinnonalalla kuntien valtionosuuksia vähennetään 1 349 milj. mk. Vähennys toteutetaan pienentämällä oppilas- ja asukaskohtaisia yksikköhintoja ja muita valtionosuuksiperusteita. Valtionosuuksien vähennykset toteutetaan sisäasiainministeriön hallinnonalalla (559 milj. mk) ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalla (3 742 milj. mk) siten, että 40 prosenttia vähennetään kunnan asukasluvun perusteella ja 60 prosenttia veroäyrimäärän perusteella.

Kuntien ja valtion välisiin rahoitussuhteisiin vaikuttaa lisäksi arvonnalisäverouudistus. Valtion ja kuntasektorin kustannustenjaon säilyttämiseksi ennaltaan mitoitetaan arvonnalisäverohyvitysten takaisinperintä 77,5 prosentiksi kunnille maksettavista hyvityksistä.

3.5. Valtuuksista aiheutuvat menot

Seuraavassa on esitetty talousarvioesityksessä sekä aikaisemmissa budjeteissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1994 jälkeen aiheutuviksi arvioidut menot, jotka joudutaan maksamaan talousarvion ulkopuolisista rahastoista tai joita vastaavat määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien talousarvioihin.

Taulukko 10. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk¹⁾

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999- milj. mk
1. Vuonna 1994 myönnettävistä (= uusista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet.....	520	635	970	1 000	1 545
2. Talonrakennusvaltuudet.....	200	180	80		
3. Muut rakentamisvaltuudet.....	910	430	260	100	
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet ...	260	140	55	50	175
5. Avustusten myöntämisvaltuudet.....	1 010	595	245	100	
6. Lainojen myöntämisvaltuudet.....	1 930	120	45	5	5
7. Kehitysyhteistyövaltuudet.....	905	555	450	310	
8. Korkotukilainavaltuudet.....	320	350	335	325	1 505
9. Muut valtuudet.....	150	30			
Yhteensä	6 205	3 035	2 440	1 890	3 230
2. Aiemmin myönnettyistä (= vanhoista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet.....	2 545	2 450	2 420	2 345	2 200
2. Talonrakennusvaltuudet.....	390	150	30		
3. Muut rakentamisvaltuudet.....	760	440	220		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet ...	645	460	345	280	495
5. Avustusten myöntämisvaltuudet.....	775	345	95		
6. Lainojen myöntämisvaltuudet.....	120	30	20	20	10
7. Kehitysyhteistyövaltuudet.....	95	460	650	305	
8. Korkotukilainavaltuudet.....	1 355	1 165	1 020	705	1 740
9. Muut valtuudet.....	75				
Yhteensä	6 760	5 500	4 800	3 655	4 445
Kohdat 1 ja 2 yhteensä.....	12 965	8 535	7 240	5 545	7 675

¹⁾ ml. rahastojen valtuudet

4. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Samoin kuin kuluvana vuonna ei ensi vuon- nakaan ole budjetin suuren rahoitusvajeen vuoksi mahdollisuuksia verotuksen keventämiseen. Valtion verotulojen kertymä jää edelleen heikoksi, ja nettolainanoton tarve pysyy erittäin suurena.

Veroasteen arvioidaan vuonna 1994 kohoavan kahdella prosenttiyksiköllä 46 prosentista 47 1/2 prosenttiin. Tämä johtuu käytännössä teknisistä syistä, koska vuonna 1993 maksetaan veronpalautukset kahdelta vuodelta ja toisaalta vuoden 1993 verotuksen valmistuminen lykkääntynee normaalityöntilanteeseen verrattuna. Talousarvioesitykseen sisältyvät veroperustemuutokset nostavat kuluttajahintaindeksiä 1,4 %.

Tuloverotuksessa pääomatulojen ja yritysve- rotuksen rakenteellinen uudistaminen on saa- tettu voimaan vuoden 1993 alusta. Uudistuksen arvioidaan pitkällä aikavälillä lisäävän valtion verotuloja, mutta vuonna 1994 tuloverokerty-

mää vähentävät lamasta johtuvien syiden lisäksi myös verouudistukseen liittyvät siirtymäkauden järjestelyt.

Ensi vuonna tuloverotuksessa toteutettavista muutoksista rakenteellisesti merkittävin liittyy perhetuen kokonaisuudistukseen. Uudistusta on selostettu tarkemmin kohdassa 3.1.11.

Ansiotuloja koskevaan progressiiviseen as- teikkoon ei ehdoteta tehtäväksi inflaatiotarkis- tusta vuonna 1994.

Korkotulon lähdevero ehdotetaan korotetta- vaksi 20 prosentista 25 prosenttiin vuoden 1994 alusta. Korkoa ei kuitenkaan edelleenkaan pidettäisi tuloverolain mukaan veronalaisena korkotulona, joten siihen ei voitaisi kohdistaa pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä.

Eduskunnalle on kesäkuussa 1993 annettu hallituksen esitys arvonlisäverolaiksi. Arvon- lisäverolaki on tarkoitus saattaa voimaan 1.6.1994. Samalla kumottaisiin tällä hetkellä voimassa oleva liikevaihtoverolaki. Arvonlisäve- rotukseen siirtyminen merkitsisi yleisen kulu-

tusverotuksen laajentamista kattamaan periaatteessa kaiken tavaroiden ja palvelujen kulutuksen. Verollisuudesta tehtäisiin vain yksittäisiä poikkeuksia. Veropohjan laajentamisen seurauksena verovelvollisten lukumäärän arvioidaan lisääntyvän nykyisestä noin 110 000:sta arviolta 370 000:een.

Arvonlisäverotukseen siirtyminen merkitsisi myös yritystoiminnan tuotantopanoksiin sisältyvän veron vähennysoikeuden laajentumista. Veropohjan ja vähennysoikeuden laajentuminen keventää yritystoiminnan kustannuksia noin 8,2 mrd markalla vuodessa. Vientituotannon osuudeksi tästä on arvioitu noin 2,3 mrd mk.

Arvonlisäverotuksessa sovellettava yleinen verokanta olisi 22 %. Eräisiin hyödykkeisiin sovellettaisiin alempaa 12 prosentin verokantaa.

Uudistus vahvistaa kansantalouden tasapainoa sekä edesauttaa valtion velkaantumisen pysäyttämistä. Valtion verotuloja kuitenkin vähentää kertaluonteisesti 1.2.1993—31.5.1994 välisenä aikana tehdyille eräille investoinneille myönnettävä takautuva vähennysoikeus, jonka vaikutukseksi on arvioitu 2,7 mrd mk. Ilman mainittua takautuvan vähennysoikeuden vaikutusta verojärjestelmämuutos parantaisi valtion rahoitusasemaa arviolta noin 200 milj. markalla vuonna 1994. Vähennykset on tarkoitus maksaa kahdessa erässä vuosina 1994 ja 1995. Uudistus nostaisi kuluttajahintoja arviolta 0,9 prosentilla sekä bruttoveroastetta 0,3 prosenttiyksikköä vuonna 1994.

Vuonna 1994 on tarkoitus ottaa käyttöön

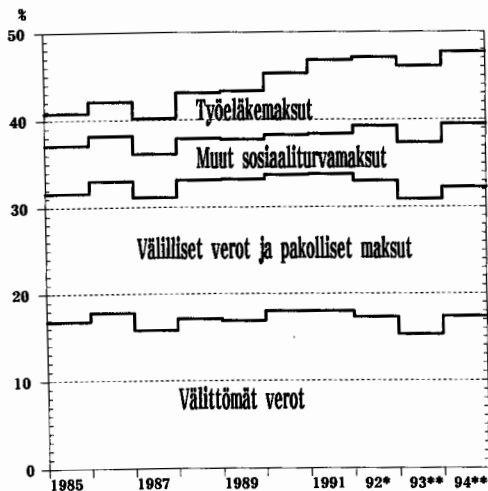
auton käyttömaksujärjestelmä ja puhelin- ja muihin teleliikennepalveluihin kohdistuva televero.

Tuontimaksujärjestelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se korvaa osittain nykyisen elintarviketuotteiden valmisteveron sekä elintarvikkeista kannettavat tullit. Muutos liittyy osana maataloustuotannon säätelijärjestelmien kokonaisuudistukseen.

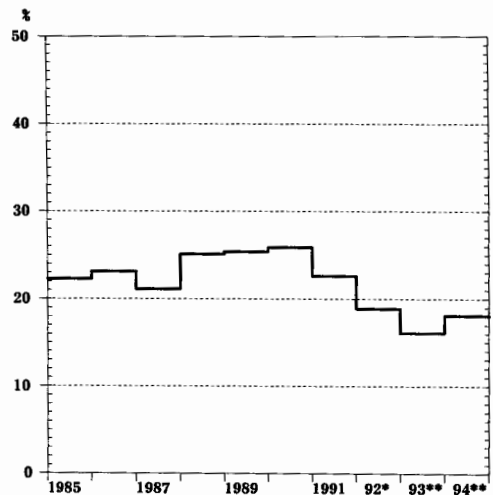
Alkoholijuomien verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi nykyistä paremmin eurooppalaista verojärjestelmää. Oluiden ja viinien verotus muutetaan määräytymään yksinomaan niiden alkoholipitoisuuden perusteella. Muiden alkoholijuomien vero määräytyisi osittain alkoholipitoisuuden ja osittain arvon perusteella. Verotuksen rakenteen muutos toteutettaisiin siten, että valtion verotulot eivät rakennemuutoksen yhteydessä muutu.

Vuoden 1993 kesäkuussa eduskunnalle annettu esitys energiaverotuksen uudistamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Esityksen mukaan luovutaan sähköverosta ja korotetaan fossiilisten polttoaineiden verotusta. Moottoribensiinin ja dieselöljyn verotuksen porrastamista ympäristöpoliittisin perustein jatketaan. Talousarvioesityksen yhteydessä eduskunnalle annetaan esitys dieselöljyn polttoaineveron korottamisesta 55 pennillä litralta. Tämä korotus tulisi voimaan samanlaisesti kuin arvonlisäverolaki. Korotus vastaisi määrältään sitä arvonlisäveron määrää, jonka arvonlisäveron alaista toimintaa harjoittava verovelvollinen on oikeutettu vähentämään suoritettavasta arvonlisäverosta.

Kuvio 7. Veroaste

Kuvio 8. Nettoveroaste

Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tuloarvioiden yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioi-

daan talousarvion kokonaistulot seuraavaksi:

Taulukko 11. Tulot osastoittain vuosina 1992—94, milj. mk

Osasto	v. 1992 TP milj.mk	v. 1993 TA milj.mk	v. 1994 TAE milj.mk	Muutos milj.mk	1994/93 %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	105 108	106 370	100 923	—5 447	—5
12. Sekalaiset tulot	19 145	19 025	18 148	—877	—5
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 861	3 725	3 853	+128	+3
(14.) Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	196	—	—	—	—
15. Lainat	54 351	46 186	65 074	+18 889	+41
Yhteensä	182 660	175 305	187 998	+12 693	+7

5. Valtion liiketoiminta ja rahastot

5.1. Liiketoiminta

Valtion liiketoimintaa harjoittavat valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden lisäksi budjettitalouteen kuuluvat valtion liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset, jotka on netto-budjetoitu, sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiset liikelaitokset.

Aikaisemmin valtion liikelaitoksina toimineista Posti- ja telailaitoksesta sekä Karttakeskuksesta muodostetaan 1.1.1994 valtionenemmistöiset osakeyhtiöt. Metsähallituksesta, joka aikaisemmin toimi budjettitalouteen kuuluvana

liikelaitoksena, muodostetaan 1.1.1994 valtion liikelaitos.

Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten sekä liikelaitosten yhteisen liikevaihdon on arvioitu vuonna 1994 olevan 7 mrd mk, mikä merkitsee noin 60 prosentin vähennystä vuoteen 1993 verrattuna. Vähennys aiheutuu ennen kaikkea em. yhtiöittämisistä.

Liikelaitosten tulostavoitteiden asettamisen lähtökohtana on ollut, että työttömyysvakuutusmaksua määrättäessä vähentävänä tekijänä otetaan huomioon ne liikelaitosten itsemaksamat menot, jotka normaalisti katetaan työttömyysvakuutusmaksulla.

Taulukko 12. Valtion liikelaitostoiminta v. 1994

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed. v.)	Käyttökate lii- kevaih- dosta (%)	Ylijäämätavoite lii- kevaih- dosta mmk (%)	Investointi- menot lii- kevaih- dosta (%)	Investointi- menot mmk	Rahoitus- kate (+) /lisära- hoitustar- ve (—) mmk	Henki- löstön lukumää- rä
<i>Valtion liikelaitokset:</i>							
Metsähallitus	1 093 (—9)	17	105	10	6	70	3 200
Autorekisterikeskus	352 (2)	12	16	5	9	40	1 162
Valtionrautatiet	3 037 (—6)	13	110	4	15	450	13 575
Ilmailulaitos	687 (5)	27	0	0	36	400	1 600
Yhteensä	5 169				19	960	19 537
<i>Liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset:</i>							
Valtion pukutehdas	53 (2)	8	2	3	5	3	190
Siemenperunakeskus	16 (7)	3	—1	—1	3	1	18
Kasvinjalostuslaitos	8	—133	—12	—140	65	6	70
Valtion hankintakeskus ..	1 800 (—10)	1	7	0	1	13	280
Yhteensä	1 877				1	23	558
Kaikki yhteensä	7 046				14	983	20 095

5.2. Rahastot

Rahastotalous on viime vuosina laajentunut uusien rahastojen myötä merkittäväksi osaksi valtiontaloutta. Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tuloiksi ilman lainanottoa vuonna 1994 arvioidaan 19,4 mrd mk ja menoiksi yhteensä 21,7 mrd mk. Rahastojen tuloylijäämäksi arvioidaan 1,4 mrd mk ja nettorahoitus-tarpeeksi 2,3 mrd mk.

Taulukossa 13 on koottu yhteen tiedot seuraavista rahastoista: Asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maataloustuotteiden markkinointirahasto, Maatilatalouden kehittämisrahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljysuojarahasto.

Taulukko 13. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1990	1991	1992	1993**	1994**
Verotulot ¹⁾	270	248	259	230	2040
Sekalaiset tulot	887	351	618	640	592
Eläkemaksut	1 541	6 821	6 652	6 630	5 262
Korkotulot	1 716	2 433	3 494	4 020	4 154
Takaisin maksettavat lainat	3 592	3 656	3 880	3 790	4 028
Siirrot budjetista	6 101	2 925	3 167	3 245	3 291
Tulot ilman lainanottoa	14 108	16 434	18 071	18 555	19 367
Kulutusmenot	131	112	429	325	241
Siirtomenot	960	911	972	1 420	4 272
Reaalisijoitukset	38	65	31	40	60
Finanssisijoitukset	7 684	10 659	25 524	14 535	7 821
Korkomenot	26	292	850	2 655	3 117
Varastojen muutos	175	376	129	100	101
Siirrot budjettiin	119	4 810	6 208	6 150	6 103
Menot yhteensä	9 132	17 225	34 144	25 225	21 715
Tuloylijäämä	9 068	6 212	5 571	4 075	1 445
Nettorahoitustarve (—)	4 976	—791	—16 073	—6 670	—2 348

¹⁾ Varmuusvarastointimaksu sekä vuodesta 1994 alkaen maatalouden markkinointirahastoon tuloutettavat verot ja maksut.

Seuraavassa on lyhyt kuvaus eräiden keskeisimpien rahastojen toiminnasta.

Asuntorahaston myöntämän lainakannan pääoman ennakoidaan olevan vuoden 1994 alussa noin 52,8 mrd mk ja rahaston velkojen kokonaismäärän noin 11,6 mrd mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat maksetaan asuntorahaston varoista. Lisäksi rahastotalouden varoilla hoidetaan rahaston velkoja ja niihin liittyviä hallinnollisia kuluja. Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista, valtion talousarviosta rahastoon siirrettävästä määrärahasta sekä rahaston omalla lainanotolla. Rahaston lainanotto tapahtuu eduskunnan myöntämän lainanottovaltuuden rajoissa. Valtioneuvoston asettama rahaston johtokunta hyväksyy

lainojen ehdot. Teknisesti lainanotto toteutetaan koordinaatio- ja taloudellisuussyistä osana valtion muuta lainanottoa. Vuonna 1994 rahaston rahoitus pohjaa laajennetaan aravalainojen arvopaperisoinnin avulla.

Vuonna 1994 rahaston tulot sen myöntämistä lainoista arvioidaan 3,6 mrd markaksi. Rahaston varoista myönnettävien lainojen kokonaismääräksi ehdotetaan 4,65 mrd mk ja rahaston lainanottovaltuudeksi 2,26 mrd mk. Vuonna 1994 ei talousarviosta ehdoteta siirrettäväksi rahastoon määrärahaa. Vuonna 1994 arvioidaan rahoitettavan edellisenä vuonna käynnistyneen keskeneräisen tuotannon lisäksi noin 10 000 uuden arava-asunnon ja noin 20 000 peruskorjattavan asunnon rakennustyöt. Lainoitusta painotetaan työllisyys- ja asuntomarkkinasyistä korjaustoimintaan.

Vuonna 1994 perustettavan **maataloustuotteiden markkinointirahaston** varoja käytetään hin-

nanalennuskorvausten maksamiseen maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain, elintarvikkeiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksista annetun lain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain mukaisten tuotteiden viennin ja tuetun kotimaisen käytön yhteydessä. Maataloustuotteiden markkinointirahastoon tuloutetaan elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavat tuontimaksut, tullit ja verot sekä maataloustuotteilta ja tuotantotarvikkeilta kannettavat vientikustannus- ja markkinoimismaksut ja verot. Rahastolla arvioidaan olevan käytettävissä vuonna 1994 budjettisiirto 1 150 milj. mk, elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavia tuontimaksuja, tulleja ja veroja yhteensä 640 milj. mk ja maatalouden vientivastuuosuuden kattamiseksi kannettavia vientikustannus- ja markkinoimismaksuja sekä valmisteveroja yhteensä 1 160 milj. mk eli yhteensä 2 950 milj. mk.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä olevat korkotulot ja lainanlyhennykset ovat noin 825 milj. mk, josta käytetään tuotannon tasapainottamiseen noin 250 milj. mk, kulutusmenoihin noin 370 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 200 milj. mk. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osittain jäävät rahaston lopulliseksi menoksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Rahaston sijoitusmenot supistuvat yli puolella vuoden 1993 tasosta. Kulutusmenot kasvavat noin kolminkertaisesti. Talousarviosta siirretään rahastosta maksettaviksi aloittamisavustukset, investointiavustukset ja pienyritystoiminnan avustukset.

Viljelijöiden velanhoidokyvyn palauttamiseksi ja maatilatalouden kehittämisrahaston pääoman turvaamiseksi käytetään edelleen maaseutuelinkeinolain mukaista vapaaehtoista velkajärjestelymenettelyä. Rahaston käytettävissä olevien varojen arvioidaan supistuvan tämän johdosta 100 milj. markalla.

Valtion eläkerahaston avulla varaudutaan valtion vastaisiin eläkemenoihin ja niiden tasamiseen. Rahastoon kerätään eläkemaksuja valtion virastoilta ja laitoksilta sekä liikelaitoksilta 4 445 milj. mk vuonna 1994. Vuoden 1993 alusta voimaan tullutta ja vuoden 1994 alussa pysyväksi muuttuvaa työntekijäin eläkemaksua kerätään rahastoon 924 milj. mk vuonna 1994. Rahaston tuloja ovat myös yhdystilisaatavista ja valtiolle annetuista lainoista saatavat korot 1 235 milj. mk vuonna 1994 sekä TEL-eläkelaitosten suorittamat ns. siirtymämaksut, joiden

suuruus on 252 milj. mk vuonna 1994. Nämä siirtymämaksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella. Valtion eläkerahastosta siirretään vuonna 1994 valtion talousarvioon 6 000 milj. mk. Rahaston pääoma on vuoden 1994 lopussa 13 189 milj. mk. Tavoitteena on kehittää valtion eläkerahastoa yksityisen alan työeläkerahaston suuntaan.

Valtion vakuusrahaston toimintaa on selostettu jaksossa 6. Julkinen pankkituki.

6. Julkinen pankkituki

Talletuspankkien julkiset tukitoimet käynnistyivät vuoden 1991 syksyllä, kun Suomen Pankki joutui ottamaan Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin eli SKOP:n haltuunsa rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi. Vuoden 1992 aikana pankkijärjestelmän toimintaa turvattiin useilla eri tavoilla tavoitteena estää kriisin syveneminen koskemaan koko rahoitusjärjestelmää.

Valtion vakuusrahasto perustettiin huhtikuussa 1992 talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi. Rahastoon kuuluvat talletuspankit ja ulkomaisten pankkien sivukonttorit, jotka ottavat vastaan talletuksia. Rahasto voi myöntää tukea pankkien vakuusrahastoille tai suoraan pankeille. Lisäksi se avustaa valtiovarainministeriötä valtioneuvoston pankkien tukipäätösten valmistelussa sekä valvoo osaltaan pankeille myönnettyä tukea. Vakuusrahasto on myöntänyt SKOP:lle, Suomen Säästöpankki-SSP Oy:lle ja STS-Pankki Oy:lle tukea valtuuksiensa puitteissa lähes 20 mrd mk. Nämä tukitoimet sisältävät myös SKOP:n oston Suomen Pankilta.

Maaliskuussa 1992 valtioneuvosto päätti myöntää kaikille pankeille yhteensä 8 mrd mk pääomatukea ns. luottolaman torjumiseksi. Valtion talousarviosta myönnettyä tukea otti vastaan yhteensä 130 liike-, säästö- ja osuuspankia. Pankin on maksettava sijoitukselle korkoa. Valtio voi muuntaa sijoituksen osakkeiksi tai osuuksiksi tietyin edellytyksin.

Vuoden 1993 aikana pankkien tukemiseen on lisäksi varattu valtion vuoden 1993 ensimmäisessä lisätalousarviossa 15 mrd markan määräraha ja takausvaltuus, joka on vähintään 5 mrd mk, mutta määrärahan kanssa yhteensä enintään 20 mrd mk. Elokuun 1993 loppuun

mennessä määrärahaa oli käytetty 1 mrd mk ja 2,8 mrd markan takausvaltuuden käytöstä valtioneuvosto oli tehnyt periaatepäätöksen.

Hyväksyessään vuoden 1993 helmikuussa valtion vakuusrahastosta annetun lain muutoksen eduskunta antoi samalla lausuman, jossa se sitoutui myöntämään kaikki tarvittavat varat, jotta pankit pystyvät hoitamaan sitoumuksensa. Näin ollen valtio on ottanut vastuun pankkijärjestelmän toiminnan turvaamisesta. Tämän toteuttaminen edellyttää, että valtion talousar-

viossa varataan myös vuoden 1993 jälkeen vuosittain riittävät valtuudet tarvittavan tuen suorittamiseksi. Tuen tulee myöntämään valtioneuvosto, koska valtion vakuusrahaston valtuus on vuoden 1993 aikana käytetty loppuun.

Viranomaiset ovat käyttäneet pankkien tukemiseen yhteensä noin 43,8 mrd mk (netto) vuoden 1993 elokuun loppuun mennessä. Tähän summaan eivät sisälly valtion ja Suomen Pankin korkokustannukset.

Taulukko 14. Julkisen pankkituen jakautuminen 1991—1993, milj. mk

	Suomen Pankki	Valtiovarainministeriö				Valtion vakuusrahasto				Yhteensä
		Valtion pääoma-sijoitus	Pääoma-todistus	Osake-pääoma	Takaus	Laina	Vas-tuu-deben-tuuri-laina	Pääoma-todistus	Osake-pääoma	
1991 SKOP.....	3 900 ¹⁾									3 900
1992 SKOP.....	10 900 ²⁾	580						1 500	1 000	13 980
Suomen Säästö-pankki		1 094				500	1 400	7 100	2 900	12 994
Muut säästö-pankit.....		160								160
OKO.....		422								422
Osuuspankit....		1 108								1 108
PSP.....		903								903
SYP.....		1 749								1 749
KOP.....		1 726								1 726
STS.....		170								170
1993 SKOP.....	—1 900 ³⁾							1 200		—700
STS.....		—170 ³⁾						3 036		2 866
Suomen Säästö-pankki			750	250				950	150	2 100
KOP.....					1 800 ⁴⁾					1 800
SYP.....					1 000 ⁴⁾					1 000
Yhteensä.....	12 900	7 742	750	250	2 800	500	1 400	13 786	4 050	44 178
Siirto ⁵⁾										—357
Julkisen tuki yhteensä.....										43 821

1) Osakepääoma 2 000 milj. mk, akordi 1 900 milj. mk.

2) Riskien siirto Spondaan ja Solidiumiin 10 200 milj. mk, takaukset yhtiöille 1 000 milj. mk, laina SKOP:lle 1 500 milj. mk, miinus takaisinmaksut 1 800 milj. mk.

3) Takaisinmaksut.

4) Periaatepäätös.

5) Liikepankkien vakuusrahasto siirtänyt valtion vakuusrahastolle.

Pankkituki on tähän asti muodostunut pääasiassa julkisista sijoituksista. Pankkitukea voidaan antaa myös takauksina pankkien oman pääoman ehtoiselle varainhankinnalle, jolloin tukeen ei välittömästi sitouduta valtion varoja.

Tukivaihtoehtojen monipuolistaminen on myös tarpeellista rakenneratkaisujen aikaansaamiseksi. Tämän mahdollistamiseksi annetaan

hallituksen esitys omaisuudenhoitoyhtiöistä. Omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen edellyttää sekä valtion talousarvion että valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamista. Samanaikaisesti esitetään vuoden 1993 IV lisätalousarviolla talousarvion muuttamista siten, että takauksien antaminen pankeille julkisen tuen ensisijaisena muotona mahdollistetaan.

Valtion vakuusrahaston toiminta vuonna 1994 on rahaston perustehtävien hoitamista, valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön avustamista talousarviosta rahoitettavien pankkitukipäätösten tekemisessä ja näiden sekä aikaisemmin myöntämänsä tuen käytön valvontaa. Pankkitukisijoitusten rahoituksesta rahastolle aiheutuu vuonna 1994 noin 1 700 milj. markan hoitomenot. Rahasto saa pankkitukisijoituksista tuottoina noin 165 milj. mk. Talousarvioesityksessä on hoitomenoihin varattu 1 540 milj. mk.

Pankkien tuen tarve vuonna 1994 tulee riippumaan yleisestä taloudellisesta kehityksestä sekä pankkisektorin rakennetta koskevista ratkaisuista. Tarvittavan tuen määrään ja luonteeseen vaikuttaa myös se, käytetäänkö ratkaisuissa omaisuudenhoito-yhtiöitä. Tukea voidaan antaa suorina sijoituksina, takauksina ja takuina.

7. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Valtiontalous muuttui poikkeuksellisen suuressi alijäämäiseksi vuoden 1990 jälkeen. Viime vuonna nettorahoitustarve nousi yli 70 mrd markkaan. Tänä vuonna alijäämäisyys on samaa luokkaa. Nettorahoitustarve vähenee arvion mukaan ensi vuonna. Vähentyminen on kuitenkin varsin hidasta ja johtuu lähinnä teknisistä syistä (verotuksen ajoittuminen). Nettolainanotto pysyy edelleen tasolla, joka on vähänkin pitemmällä aikavälillä kestävä.

Valtionvelan arvioidaan ehdotetulla nettolainanotolla nousevan vuoden 1994 loppuun mennessä 316 mrd markkaan, mikä vastaisi 63 1/2 prosenttia suhteutettuna bruttokansantuotteeseen. Velan bkt-osuuden kasvun arvioidaan hidastuvan tämänvuotisesta noin 18 prosenttiyksiköstä noin 10 prosenttiyksikköön vuonna 1994.

Taulukko 15. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1992—1994

	1992	1993 ¹⁾ milj. mk	1994 TAE
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	127 938	122 100	122 923
Menot ilman rahoitustaloustoimia	174 826	182 240	176 994
Tuloylijäämä (+)	—46 888	—60 140	—54 070
Finanssisijoitukset, netto.....	—8 803	—5 400	—10 299
Nettorahoitustarve (—)	—55 691	—65 540	—64 369
Rahastotalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	14 191	14 765	15 339
Menot ilman rahoitustaloustoimia	8 620	10 690	13 894
Tuloylijäämä (+)	5 571	4 075	1 445
Finanssisijoitukset, netto.....	—21 644	—10 745	—3 793
Nettorahoitustarve (—)	—16 073	—6 670	—2 348
Valtiontalous²⁾			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	126 617	121 920	123 945
Menot ilman rahoitustaloustoimia	167 934	177 985	176 570
Tuloylijäämä (+)	—41 317	—56 065	—52 625
Finanssisijoitukset, netto.....	—30 447	—16 145	—14 092
Nettorahoitustarve (—)	—71 764	—72 210	—66 717
Valtion nettolainanotto ⁴⁾	68 592	80 456 ³⁾	64 340

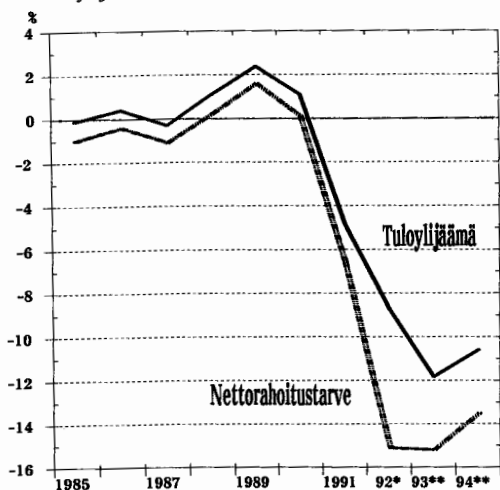
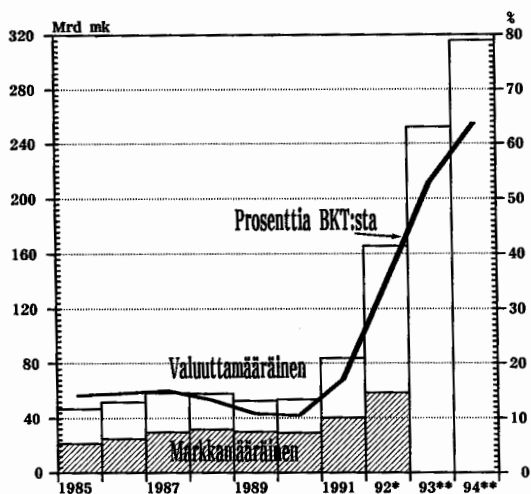
¹⁾ Arvio

²⁾ Budjettitalouden ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

³⁾ Toistaiseksi päätetty nettolainanotto.

⁴⁾ Pl. lainanotto valtion eläkerahastosta

Kuvio 9. Valtiontalouden nettorahoitustarve (—) ja tuloylijäämä, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 10. Valtiontalouden velka¹⁾

1) Vuosien 1993 ja 1994 velkaa ei ole jaettu valuuttaja markkamääräiseen.

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Menojen kokonaismäärä.....	187 986 866 000
Tulot ilman nettolainanottoa	123 617 617 000
Erotus.....	64 369 249 000
Ehdotettu nettolainanotto.....	64 380 000 000
Ylijäämä	10 751 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1993

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 1994.

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Valtion talousarvio vuodelle 1994

TULOT

Osasto 11

mk

11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	100 922 700 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	36 030 000 000
01. Tulo- ja varallisuusvero	33 680 000 000
02. Korkotulojen lähdevero	1 350 000 000
03. Perintö- ja lahjavero	1 000 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	36 955 000 000
01. Liikevaihtovero ja arvonnäisävero	33 900 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	2 190 000 000
03. Apteekkimaksut	365 000 000
04. Televero	500 000 000
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	970 000 000
01. Tuontitulli	950 000 000
09. Tasausvero	20 000 000
08. Valmisteverot	20 962 000 000
01. Tupakkavero	3 300 000 000
02. Makeisvero	140 000 000
03. Olutvero	200 000 000

04. Alkoholijuomavero	6 600 000 000
05. Virvoitusjuomavero	130 000 000
07. Polttoainevero	9 980 000 000
08. Ravintorasvavero	307 000 000
09. Sokerivero	235 000 000
10. Sähkövero	70 000 000
10. Muut verot	5 920 000 000
01. Leimavero	2 900 000 000
03. Auto- ja moottoripyörävero	1 720 000 000
04. Moottoriajoneuvovero	930 000 000
05. Tilauslentovero	120 000 000
06. Arpajaisvero	250 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	85 700 000
01. Oy Alko Ab:n ylijäämä	60 000 000
02. Lästimaksut	3 200 000
08. Öljyjättemaksu	22 000 000
09. Muut verotulot	500 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	18 147 688 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	24 210 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	24 210 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	442 000 000
01. Tuomioistuintulot	231 000 000
47. Ulosottomaksut	110 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot	96 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	5 000 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	398 117 000
05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot	36 500 000
62. Tulot poliisin lupapalveluista	180 000 000
64. Ulosottotoimen maksutulot	140 000 000
80. Pelastushallinnon koulutuksen tulot	10 997 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot	15 620 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	15 000 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	73 900 000
20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalti-maksuista	100 000

21. Metsätalouden tulot.....	1 800 000
22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	100 000
90. Valtion pukutehtaan tulot.....	1 900 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	70 000 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	9 738 253 000
07. Siirto valtion eläkerahastosta	6 000 000 000
23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta palvelutoiminnasta	36 063 000
24. Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	14 300 000
25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista.....	189 000 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista.....	448 000 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista.....	122 000 000
30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista.....	68 000 000
49. Tullilaitoksen tulot	33 800 000
52. Tilastokeskuksen tulot	800 000
61. Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	6 000 000
98. Takaisinperittävät arvonnäköalaveropalautukset.....	2 645 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	175 290 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	2 917 517 000
01. Opetusministeriön tulot.....	3 150 000
06. Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot.....	100 000
10. Korkeakoulujen tulot	49 843 000
39. Valtion opintotukikeskuksen tulot.....	78 224 000
42. Kuntien maksuosuudet ja korvaukset.....	1 274 000 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot.....	18 500 000
83. Arkistolaitoksen tulot.....	3 300 000
91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista...	1 484 000 000
93. Museoviraston tulot.....	6 000 000
96. Tulot elokuvien tarkastuksesta.....	400 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	417 589 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	26 000 000
32. Kasvinjalostusmaksut	9 000 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	21 300 000
37. Kalastuksenhoitomaksut.....	48 000 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot.....	6 500 000
39. Riistanhoitomaksut.....	32 285 000
40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut.....	3 500 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 200 000
65. Geodeettisen laitoksen tulot.....	600 000
70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot.....	29 000 000
72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot.....	40 000
76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	17 000 000
80. Poronlihan tarkastustoiminnan maksutulot.....	1 500 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot.....	22 340 000

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot	59 200 000
97. Siemenperunakeskuksen tulot	124 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot.....	140 000 000
31. Liikenneministeriön hallinnonala	603 134 000
22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista.....	70 000 000
23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä	42 000 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	5 000 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	84 000 000
30. Merenkululaitoksen tulot.....	393 584 000
31. Merentutkimuslaitoksen tulot	3 300 000
52. Telehallintokeskuksen tulot.....	4 250 000
90. Ratamaksu	1 000 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	196 839 000
02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoimin- nasta	9 600 000
32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	2 629 000
33. Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot	1 500 000
40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot	25 000 000
80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta	102 800 000
90. Valtion hankintakeskuksen tulot	7 000 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	48 310 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 543 629 000
06. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tulot	750 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	43 522 000
10. Säteilysuojelukeskuksen tulot	41 800 000
11. Lääkelaitoksen tulot	534 000
12. Valtion koulukotien tulot	57 975 000
13. Järvenpään sosiaalisairaalan tulot	8 248 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 104 000 000
98. Valtionapujen palautukset	285 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot.....	1 800 000
34. Työministeriön hallinnonala	568 400 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	533 300 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot.....	35 100 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	21 000 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot.....	6 500 000
40. Asuntotoimen tulot	3 000 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista.....	10 500 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000
39. Muut sekalaiset tulot	1 203 100 000
01. Sakkorahat.....	330 000 000

02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	430 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	200 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti.	40 000 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat eläkemaksut ja korvaukset	148 000 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut.....	40 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET.....	3 853 006 000
01. Korkotulot	3 542 606 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille.....	59 562 000
05. Korot muista lainoista.....	283 044 000
07. Korot talletuksista.....	2 800 000 000
08. Korot obligaatioista.....	400 000 000
03. Osinkotulot	310 000 000
01. Osinkotulot valtionyhtiöistä	300 000 000
02. Muut osinkotulot.....	10 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	400 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	400 000

Osasto 15

15. LAINAT.....	65 074 223 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	694 223 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille.....	101 755 000
04. Muiden lainojen lyhennykset.....	592 468 000
02. Valtion nettolainanotto.....	64 380 000 000
01. Nettolainanotto	64 380 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

187 997 617 000

MENOT

Pääluokka 21

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	22 650 000
01. Tasavallan Presidentti (010).....	1 175 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 050 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010)	21 475 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 320 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	5 910 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 245 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	241 157 000
01. Kansanedustajat (010)	77 730 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	44 630 000
02. Edustajien kulukorvaukset (arviomääräraha).....	18 400 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	14 700 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	104 841 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	57 476 000
10. Rakennusten käyttö (arviomääräraha)	10 080 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	34 695 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 590 000
09. Valtiontilintarkastajat (010)	6 142 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 642 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 500 000

14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	9 687 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 915 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	772 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	11 190 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 926 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 264 000
30. Eduskunnan kirjasto (280)	15 363 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 870 000
21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha 3 v)	2 076 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 417 000
99. Eduskunnan muut menot (010)	16 204 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten.....	15 304 000
22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi.....	900 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	158 348 000
01. Valtioneuvosto (010)	16 090 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 810 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	1 280 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	48 427 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	23 786 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	21 889 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 752 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	12 538 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 830 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 708 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	8 738 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha).....	1 439 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 079 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v).....	5 220 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	66 200 000
50. Puoluetöiminnan tukeminen.....	64 200 000
51. Eräät avustukset.....	2 000 000

99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	6 355 000
23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)	592 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	1 817 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v).....	1 748 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)	1 774 000
27. Presidentti Risto Rytin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)	424 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	3 063 013 000
01. Ulkoasiainhallinto (030)	765 257 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	710 104 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	41 153 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v).	14 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040)	1 298 802 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 298 802 000
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).....	21 808 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha).	14 808 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha).....	7 000 000
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa (040)	108 740 000
61. Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha).....	49 740 000
69. Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha 3 v).	34 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	868 406 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	18 460 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha).....	35 081 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	93 274 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	8 874 000
27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)	4 300 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	14 500 000
50. Eräät valtionavut.....	3 895 000

51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	290 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	689 632 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 256 475 000
01. Oikeusministeriö (070)	101 969 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	73 749 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 300 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	25 920 000
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)	64 300 000
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 400 000
22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 900 000
20. Hovioikeudet (090)	136 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	136 000 000
25. Lääninoikeudet (090)	82 450 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	82 450 000
30. Käräjäoikeudet (090)	495 584 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	361 834 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	133 750 000
40. Erityistuomioistuimet (090)	70 225 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	70 225 000
45. Eräät oikeudenhoidomenot (090)	124 870 000
22. Eräät oikeudenkäyntimenot (arviomääräraha)	18 870 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoidomenot (arviomääräraha)	106 000 000
46. Syyttäjänvirastot (090)	32 239 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	25 377 000
21. Lahden kaupunginviskaalinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 862 000

47. Ulosottovirastot (090)	161 550 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	161 550 000
50. Vankeinhoitolaitos (100)	759 926 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	609 200 000
50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha).....	43 705 000
51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	7 463 000
52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v).....	1 526 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	30 760 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha 3 v)	43 600 000
76. Vankilasta vapautuneiden työllistäminen (siirtomääräraha 3 v) .	2 611 000
77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha 3 v).....	20 278 000
79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha 3 v).....	783 000
60. Eräät virastot (070)	14 145 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 145 000
70. Vaalit (010)	119 000 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	119 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	94 217 000
25. Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) ...	4 946 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	7 000 000
27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v).....	34 900 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	9 216 000
50. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	23 400 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	14 755 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	9 999 010 000
01. Sisäasiainministeriö (050)	103 651 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 651 000
05. Lääninhallitukset (050)	397 770 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	397 770 000
06. Rekisterihallinto (050)	109 522 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	109 522 000

75. Poliisitoimi (080)	2 563 744 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 439 018 000
23. Erityismenot (arviomääräraha).....	113 634 000
74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).....	11 092 000
80. Pelastushallinto (110)	105 670 000
21. Koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 739 000
22. Erityismenot (arviomääräraha).....	5 000 000
23. Muut pelastushallinnon menot (siirtomääräraha 2 v)	22 419 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v).....	21 800 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	3 712 000
90. Rajavartiolaitos (120)	884 223 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	819 031 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	54 520 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	10 672 000
97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960)	5 834 430 000
31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)	3 645 000 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha).....	36 000 000
33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha).....	2 005 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus.....	71 000 000
43. Maakunnan kehittämISRaha (siirtomääräraha 2 v)	75 000 000
51. Eräät muut valtionavustukset.....	2 430 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	8 275 942 000
01. Puolustusministeriö (150)	45 865 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 865 000
10. Puolustusvoimat (160)	8 185 780 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	3 037 000 000
21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 971 080 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v).....	165 700 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v).....	12 000 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030)	40 797 000
21. YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	39 680 000
24. ETYK:n toimeenpanosta aiheutuvat menot (arviomääräraha) ..	1 117 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150).....	3 500 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	300 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	3 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	200 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA...	29 025 882 000
01. Valtiovarainministeriö (020)	98 050 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	98 050 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	17 940 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 940 000
05. Valtiokonttori (020).....	146 350 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	139 100 000
22. Työpaikkaterveydenhuollon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	6 950 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha).....	300 000
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020).....	245 600 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha).....	245 600 000
07. Eläkkeet (950).....	11 797 700 000
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot (arviomääräraha)	11 354 700 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha).....	135 000 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha).....	135 000 000
61. Korko valtion eläkerahastolle (arviomääräraha).....	173 000 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020)	28 300 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 300 000
18. Verohallinto (020).....	1 458 120 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 458 120 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960).....	558 770 000
30. Verotaloudellinen tasoint (arviomääräraha)	556 300 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	2 470 000
40. Tullilaitos (020)	446 420 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	438 650 000

66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu (siirtomääräraha 3 v).....	220 000
74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 550 000
52. Tilastokeskus (050)	151 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	151 700 000
60. Rakennushallinto (050)	264 570 000
11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot (arviomääräraha)	1 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 600 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v).....	50 000 000
76. Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen (siirtomääräraha 3 v).....	137 970 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	60 000 000
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	11 950 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 950 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet (990).....	164 549 000
02. Eräät muut palkat ja palkkiot (arviomääräraha).....	2 303 000
20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v).....	10 850 000
21. Henkilöstöpoliittiset tukitoimet hallinnon rationalisoinnin ja säästöpäätösten toteuttamisen yhteydessä (siirtomääräraha 3 v).....	40 000 000
22. Integraatiovalmennus (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 096 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v).....	63 850 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	21 450 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990).....	5 200 000
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)...	100 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
97. Tileistä poistot (arviomääräraha)	4 000 000
82. Postipankki Oy (840).....	12 000 000
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha).....	12 000 000
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	7 400 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	7 400 000

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	35 100 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha).....	9 600 000
69. Suomen maksuosuus Länsipohjala-rahaston pääomasta (arviomääräraha)	2 200 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	17 700 000
89. Suomen osallistuminen rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa (arviomääräraha).....	5 600 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040)	17 000 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	17 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	30 000 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen..	30 000 000
87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen (840)	11 540 000 000
61. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (arviomääräraha).....	1 540 000 000
89. Pankkitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	1 989 163 000
21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	1 526 000
22. Metallirahamenot.....	165 000 000
23. Liikevaihtovero- ja arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 800 000 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	137 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha).....	22 000 000
98. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 2 v).....	500 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	25 938 000 000
01. Opetusministeriö (210)	112 469 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	84 093 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset.....	15 838 000
50. Eräät avustukset.....	12 538 000
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	13 283 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	10 503 000
29. Muut kulutusmenot	2 030 000
50. Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle.....	750 000

05. Ortodoksinen kirkkokunta (310)	7 780 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 489 000
29. Muut kulutusmenot	863 000
50. Eräät avustukset.....	320 000
51. Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin (siirtomääräraha 3 v).....	200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	908 000
06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	1 690 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	750 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	350 000
29. Muut kulutusmenot	590 000
07. Opetushallitus (210)	103 981 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 981 000
08. Kansainvälinen yhteistyö (030)	160 461 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 250 000
21. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 980 000
22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 262 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	44 591 000
50. Eräät avustukset.....	27 687 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	55 691 000
10. Korkeakoulut (240)	3 878 086 000
21. Korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	3 679 936 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	140 700 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	57 450 000
11. Valtion harjoittelukoulut (220)	243 383 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	205 000 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	14 813 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	23 120 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	450 000
19. Muut korkeakoulumenot (240)	110 248 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	43 063 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	26 976 000
23. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen..	10 924 000
26. Eräät opettajankoulutuksen menot	16 895 000
27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)....	12 390 000
39. Opintotuki (260)	3 446 355 000
21. Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	5 487 000

22.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	868 000
52.	Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha) ...	575 000 000
55.	Opintoraha (arviomääräraha).....	2 325 000 000
56.	Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	510 000 000
57.	Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha).....	30 000 000
42.	Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)	154 700 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	135 700 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	19 000 000
43.	Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220).....	8 116 019 000
21.	Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)	16 713 000
25.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	8 750 000
30.	Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 317 400 000
31.	Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	6 258 200 000
34.	Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	241 500 000
35.	Yleissivistävän opetuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha).....	25 800 000
51.	Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)	35 050 000
52.	Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	212 606 000
60.	Valtion ammatilliset oppilaitokset (230).....	2 492 684 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 332 734 000
25.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) ..	14 000 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	136 600 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	9 350 000
65.	Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230).....	2 516 698 000
30.	Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 988 500 000
34.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	178 648 000
35.	Ammattiopetuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)	24 050 000
37.	Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v) ..	3 500 000
50.	Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	205 200 000
51.	Valtionosuus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	116 800 000
66.	Oppisopimuskoulutus (230)	178 200 000
30.	Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha).....	178 200 000

69. Aikuiskoulutus (250)	1 769 406 000
21. Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	8 485 000
22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)	30 500 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	14 550 000
30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	334 600 000
32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuskille (arviomääräraha).....	211 000 000
33. Ammatillinen aikuiskoulutus	553 041 000
35. Aikuiskoulutuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)	12 500 000
50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	330 500 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	118 000 000
52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	43 900 000
53. Valtionavustus järjestöille.....	45 630 000
55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	56 000 000
56. Eräät valtionavustukset	10 700 000
80. Varastokirjasto (280)	4 055 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 055 000
81. Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos (270)	1 660 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 660 000
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	13 021 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 468 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 553 000
83. Arkistolaitos (280)	33 505 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 815 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	690 000
88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	519 080 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	109 082 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v) ..	87 896 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	280 832 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	39 530 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 740 000
89. Tieteen muut menot (270)	6 690 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v) ..	1 570 000
50. Eräät avustukset.....	5 120 000

90. Taiteen tukeminen (290)	729 317 000
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 833 000
31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	15 610 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha).....	1 016 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen tukemiseen (arviomääräraha).....	686 608 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v).....	3 750 000
76. Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen (siirtomääräraha 3 v).....	17 500 000
92. Valtion taidemuseo (290)	27 466 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	22 466 000
72. Museokokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v).....	5 000 000
93. Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	93 916 000
01. Museoviraston palkkaukset (arviomääräraha).....	37 308 000
21. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	12 496 000
28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	1 182 000
29. Museoviraston muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	11 842 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha).....	4 200 000
40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha).....	900 000
50. Entistämisen ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v).....	16 748 000
52. Eräät avustukset.....	940 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)....	8 200 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha).....	100 000
94. Kirjastotoimi (280)	616 141 000
01. Näkövammaisten kirjaston palkkaukset (arviomääräraha).....	7 711 000
29. Näkövammaisten kirjaston muut kulutusmenot.....	10 580 000
30. Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	562 600 000
31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	35 250 000
95. Suomen elokuva-arkisto (290)	11 406 000
21. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	11 406 000
96. Kulttuurin muut menot (290)	58 740 000
21. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 677 000
30. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha).....	2 300 000
35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha).....	2 450 000
50. Eräät avustukset.....	51 313 000

98. Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300)	517 560 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha).....	516 560 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille.....	1 000 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	9 626 269 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutuelinkeinopiirit (670)	168 660 000
21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	68 895 000
23. Maaseutuelinkeinopiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	89 665 000
25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha).....	10 100 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (670)	27 395 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 395 000
31. Hinta- ja tulotuki (670)	5 104 700 000
41. Maatalousyrittäjien tulotuki (arviomääräraha).....	4 264 700 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
45. Sokerintuotannon tukeminen.....	235 000 000
46. Öljykasvituotannon tukeminen (arviomääräraha).....	346 000 000
47. Tärkkelystuotannon tukeminen	69 000 000
48. Eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha)	140 000 000
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet (670)	1 933 000 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v).....	248 000 000
42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	535 000 000
60. Siirto maataloustuotteiden markkinointirahastoon.....	1 150 000 000
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670)	210 720 000
41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	720 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha).....	210 000 000
34. Muut maatalouden menot (670)	139 165 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen	82 200 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 765 000
42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot.....	200 000

43. Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	200 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa ker-tyvillä varoilla (arviomääräraha).....	24 000 000
45. Valtionapu 4H-toimintaan.....	24 300 000
46. Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen (siirtomäärä-raha 3 v).....	1 000 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha).....	4 500 000
36. Kala-, riista- ja porotalous (690)	175 438 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha).....	3 500 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha) ...	32 274 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomää-räraha).....	21 300 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	3 500 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v).....	9 960 000
44. Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomäärära-ha)	9 800 000
45. Kalatalouden edistäminen (arviomääräraha)	50 054 000
46. Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen (arviomääräraha)	33 800 000
47. Kalastusvakuutustoiminta (arviomääräraha)	5 850 000
48. Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	2 900 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomää-räraha 3 v)	2 500 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690)	92 659 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	67 700 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	7 300 000
74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).....	12 500 000
75. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 159 000
65. Geodeettinen laitos (550)	24 637 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 240 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	11 397 000
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660)	145 720 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	127 624 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha).....	2 707 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	13 549 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 740 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	10 822 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 822 000
76. Metsäntutkimuslaitos (660).....	155 860 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	150 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 960 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v).....	900 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670).....	26 551 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 551 000
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670)	96 678 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 678 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)..	23 200 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	14 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	8 700 000
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (560).....	144 038 000
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	13 838 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha) .	22 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomäärä- raha 3 v).....	25 000 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrättyt korvaukset (arviomäärä- raha)	4 000 000
48. Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v).....	69 200 000
83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
86. Yksityismetsätalous (680).....	565 010 000
25. Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto.....	21 900 000
42. Valtionapu yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille.....	259 000 000
44. Valtiontuki metsänparannustöihin (arviomääräraha)	222 500 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut	21 610 000
83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v).....	40 000 000
87. Maanmittauslaitos (550).....	246 250 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	226 250 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomää- räraha).....	20 000 000
96. Eräät metsätalouden menot (680).....	45 254 000
41. Metsähallituksen virkistyspalvelukorvaus ja yleinen uittoväylä- tuki (siirtomääräraha 3 v)	41 854 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	3 400 000
97. Kasvinjalostuslaitos (660).....	16 392 000
21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	10 892 000
88. Lajikeoikeuksien yms. hankkiminen (siirtomääräraha 2 v).....	5 500 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).....	297 320 000
25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	29 220 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	27 000 000

44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v).....	30 000 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v).....	5 000 000
61. Siirto siementuotannon edistämistarpeisiin (arviomääräraha).....	1 500 000
62. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha).....	204 600 000

Pääluokka 31

31. LIKKENEMINISTERIÖN HALLINNONALA	8 016 210 000
01. Liikenneministeriö (710)	41 785 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 785 000
24. Tielaitos (720)	4 584 884 000
21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	3 392 595 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	896 700 000
78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha).....	83 690 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	201 899 000
25. Tienpidon valtionavut (720)	137 000 000
34. Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha).....	103 500 000
51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha 3 v).....	13 500 000
30. Merenkululaitos (730)	638 886 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	458 035 000
22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)	991 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	143 950 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	7 810 000
77. Väylätyöt (siirtomääräraha 3 v).....	27 700 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	400 000
31. Merentutkimuslaitos (830).....	32 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	163 036 000
30. Piensatamien rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	3 711 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha).....	69 000 000

41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	80 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen.....	800 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha).....	25 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha).....	3 200 000
40. Autorekisterikeskus (720).....	8 200 000
22. Ajoneuvohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 200 000
50. Ilmatieteen laitos (830)	119 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	119 000 000
52. Telehallintokeskus (710)	10 869 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 869 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760)	226 500 000
41. Sanomalehdistön tuki	90 000 000
42. Lehtien maaseutujakelun korvaus	98 000 000
44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha 3 v).....	17 000 000
52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha 3 v).....	5 000 000
53. Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v).....	1 500 000
58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelystä (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000
57. Henkilöliikenteen valtionavut ja korvaukset (750).....	488 000 000
61. Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha 3 v).....	488 000 000
58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750).....	1 500 000 000
31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha 3 v) ...	8 000 000
62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha 3 v).....	1 492 000 000
93. Ilmaliikenteen valtionavut (730).....	11 000 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	55 050 000
22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
40. Eräät valtionavut	4 550 000
42. Korvaus koulutuksesta.....	29 000 000
45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v).....	8 500 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 125 713 000
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810)	218 372 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 787 000
22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	10 300 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	37 085 000
60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha)	1 200 000
66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha) ..	2 000 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	67 000 000
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810)	45 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 000 000
27. Kuluttajavirasto (820)	28 954 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 564 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 390 000
28. Kuluttajavalituslautakunta (820)	5 100 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 100 000
29. Kilpailuvirasto (820)	15 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 500 000
30. Elintarvikevirasto (820)	10 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820)	7 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820)	9 547 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 547 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	12 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 500 000
23. Kansallisten mittauspaikkojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 500 000
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820)	17 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 000 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	203 600 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	184 500 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	19 100 000
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	296 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	279 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	16 000 000
88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 700 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	792 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 200 000
23. Soveltava tekninen tutkimus (arviomääräraha)	278 000 000
40. Tuotekehitysavustukset (arviomääräraha).....	306 000 000
83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)	105 000 000
49. Kera Oy (840).....	584 000 000
42. Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha).....	236 000 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha).....	296 000 000
45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha).....	2 000 000
46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle	50 000 000
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850).....	980 980 000
24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v).....	21 500 000
41. Avustukset teollisuuden edistämiseen (siirtomääräraha 2 v)	48 350 000
45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	50 000
61. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)	600 000 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	300 000 000
90. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha).....	11 000 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha) ...	80 000
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850)	677 000 000
48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	110 000 000
49. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	527 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha).....	35 000 000
52. Riskisijoitustoiminnan management-tuki (siirtomääräraha 2 v)..	5 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)	53 000 000
24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (siirtomääräraha 2 v)	40 000 000
40. Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v).....	13 000 000
55. Energiatalous (860)	222 600 000
21. Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)	22 400 000

22. Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v).....	5 000 000
23. Energiateknologinen tutkimus (arviomääräraha).....	37 000 000
27. Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energia-alan tietohuolto (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
40. Energia-avustukset (arviomääräraha).....	120 000 000
41. Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha 3 v) ..	1 000 000
42. Avustukset energiateknologisen tutkimuksen edistämiseen (arviomääräraha)	15 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	12 000 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v).....	200 000
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	1 700 000
40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	1 500 000
41. Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	200 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870)	88 460 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	88 410 000
88. Muut finanssisijoitukset.....	50 000
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	857 000 000
40. Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha).....	264 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille.....	13 000 000
43. Alueellinen vientihenkilöstö	10 000 000
44. Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)	128 000 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle.....	27 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha).....	400 000 000
84. Lainat yritysten kansainvälistymiseen (arviomääräraha)	15 000 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	51 245 460 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	115 313 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	115 313 000
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400).....	87 817 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	87 817 000

03. Työttömyysturvalautakunta (400)	6 320 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 320 000
04. Tarkastuslautakunta (090)	6 218 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 218 000
05. Tapaturmavirasto (400)	45 112 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 112 000
06. Terveystieteiden tutkimuskeskus (400)	8 680 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 680 000
07. Työterveyslaitos (450)	137 500 000
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v) ..	137 500 000
08. Kansanterveyslaitos (450)	162 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	136 500 000
26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)	25 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
10. Säteilyturvakeskus (450)	115 711 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	84 211 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	31 500 000
12. Valtion koulukodit (420)	45 035 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 700 000
50. Valtionavustus koulukotisäätiölle.....	335 000
13. Järvenpään sosiaalisairaala (420)	9 698 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 523 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 175 000
14. Valtion mielisairaalat (480)	14 136 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 936 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 200 000
15. Perhekustannusten taseus (410)	8 538 550 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha).....	47 550 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	8 491 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410)	266 000 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha).....	266 000 000
17. Työttömyysturva (410)	12 990 000 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	7 980 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha) ...	5 010 000 000

18. Sairausvakuutus (410).....	900 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	900 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	2 610 000 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha).	124 000 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 955 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	300 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	231 000 000
20. Tapaturmavakuutus (410).....	95 000 000
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	95 000 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410).....	1 061 800 000
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha).....	1 060 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	1 800 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja erät kuntoutustoiminnan menot (410)....	2 349 250 000
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha).....	1 963 000 000
51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)	8 000 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	292 500 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	12 150 000
57. Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	68 600 000
23. Muu sodista kärsineiden turva (410)	32 800 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	32 800 000
28. Muu toimeentuloturva (410).....	50 300 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	43 500 000
66. Erät avustukset vanhusten huoltoon (siirtomääräraha 3 v).....	6 800 000
29. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (410)	538 000 000
61. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	538 000 000

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420)	18 805 000 000
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	17 517 000 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	410 000 000
32. Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin (arviomääräraha)	650 000 000
34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha).....	14 600 000
35. Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin	500 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	37 900 000
38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	12 000 000
39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	133 000 000
50. Sotilasavustus (arviomääräraha)	30 000 000
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470)	23 500 000
21. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v).....	17 350 000
23. Terveysvalvonta.....	2 750 000
24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	3 400 000
57. Lomatoiminta (420)	1 099 500 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 095 000 000
42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	4 500 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420)	1 104 000 000
50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 002 600 000
59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot.....	101 400 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400)	27 720 000
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	720 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).	27 000 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	8 994 403 000
01. Työministeriö (610)	143 370 000
20. Tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	2 400 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	140 970 000
03. Työsuojelun piirihallinto (400)	99 559 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	99 559 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	8 184 623 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	728 695 000
21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	506 141 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot	35 955 000
30. Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 000 000 000
50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	1 021 500 000
51. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)	877 530 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	1 700 000 000
61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 700 000 000
62. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (arviomääräraha)	292 500 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha)	5 972 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	316 330 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	566 851 000
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 800 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	778 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	10 972 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	538 800 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	4 921 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuodet (arviomääräraha)	8 580 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	4 168 439 000
01. Ympäristöministeriö (510)	140 531 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	76 446 000
22. Kehittäminen, suunnittelu, tutkimus ja valvonta (siirtomääräraha 2 v)	42 475 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	16 870 000
26. Koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v)	4 740 000
11. Ympäristön suojelu (520)	67 400 000
50. Valtionavut eräille ympäristöjärjestöille	3 400 000

61. Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
62. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 600 000
63. Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha).....	25 500 000
64. Öljyjätetmaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v).....	22 000 000
13. Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (520).....	57 500 000
40. Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	500 000
66. Avustukset ympäristöinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopan maissa (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
67. Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen (siirtomääräraha 3 v).	17 000 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560)	385 440 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	322 500 000
27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)	6 700 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 140 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	9 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	4 500 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha).....	5 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	200 000
77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha 3 v)	23 600 000
88. Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	5 800 000
30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	192 333 000
21. Luonnonsuojelun yleismenot (siirtomääräraha 2 v)	3 130 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v).....	63 000 000
32. Avustukset virkistysalueiden hankintaan (siirtomääräraha 3 v) .	5 000 000
34. Avustukset kunnille rakennussuojelukustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	6 820 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 2 v).....	4 800 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v).....	16 200 000
62. Muut avustukset rakennussuojeluun (siirtomääräraha 3 v)	6 490 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).	1 893 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	85 000 000
41. Valtion asuntorahasto (540)	21 735 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 735 000

45. Asunto- ja rakennustoimi (540)	3 303 500 000
52. Avustukset asuntoalan järjestöille	1 500 000
53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)	470 000 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 300 000 000
55. Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha)	80 000 000
56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
57. Arvonlisäveron korvaaminen (arviomääräraha)	25 000 000
61. Avustukset vuokrataloille (arviomääräraha)	23 000 000
62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	20 000 000
63. Asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)	320 000 000
64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)	14 000 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELKA	21 829 895 000
01. Markkamääräisen velan korko (910)	9 339 600 000
90. Markkamääräisen velan korko (arviomääräraha)	9 339 600 000
03. Valuuttamääräisen velan korko (910)	10 854 000 000
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	10 854 000 000
09. Muut menot valtionvelasta (910)	1 636 295 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	1 636 295 000

Menojen kokonaismäärä:

187 986 866 000

Yksityiskohtaiset perustelut

Vuoden 1994 talousarvioesityksessä perustel-
laan määrärahat kokonaisuudessaan. Aikaisem-
pien vuosien talousarvioihin sisältyvät talous-
arvion soveltajaa sitoviksi tarkoitetut ehdot,
edellytykset ja muut kannanotot, jotka oli

tarkoitettu koskemaan myös myöhempien va-
rainhoitovuosien määrärahoja, on sisällytetty
näihin yksityiskohtaisiin perusteluihin siltä osin
kuin niiden voimassaolo on katsottu edelleen
tarpeelliseksi joko sellaisinaan tai muutettuina.

Hallitus esittää Eduskunnan päätettäväksi yksityiskohtaisten perustelujen luvut Henkilöstömenövähennys, Nettobudjetointi, Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö ja Henkilöstön määrän laskeminen sekä yksityiskohtaisten perustelujen osat Tulot ja Menot lukuunottamatta selvitysosakohtia.

Henkilöstömenövähennys

Kaikkien virastojen ja laitosten on toteutet-
tava henkilöstömenoissaan talousarvioesityksen

yleisperustelujen kohdassa 3.3.3. mainittu
6 1/2 %:n säästö.

Nettobudjetointi

Talousarvioesityksessä on nettobudjetoitu

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja
valtionvelan kuoletukset,

2) budjettisidonnaisten liikelaitosten toimin-
nasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot
sekä

3) eräiden tulosbudjetoitujen tai maksullista
toimintaa harjoittavien virastojen toiminnasta
tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä
aiheutuvat menot.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veron-
luonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuk-
sen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai
niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai

omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta vi-
raston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun
irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen
omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun momentin menojen vakio-
sisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimin-
tamenomomenttien vakiosisällön mukaiset me-
not.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa
käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin
ilman, että siitä on mainintaa luku- tai mo-
menttiperusteluissa, jollei valtiontalouden rahoi-
tussuunnittelusta muuta johdu.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Yleisiä määräyksiä

Menomomenteille on määritelty tehtävän tai
menojen laadun mukaiset perusteet, joiden
mukaisesti menot on budjetoitu ao. momenteille.
Menomomenttien luokittelu ja numerointi on
pääasiallisesti menojen laadun mukainen.

Milloin määrärahasta saa maksaa palkkoja

tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin
liittyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut
henkilösivumenot.

Valtion virastojen ja laitosten ostamista ta-
varoista ja palveluksista maksettava liikevaihtovero ja arvonnlisävero maksetaan momentin
28.99.23 määrärahasta.

Tehtävän mukainen budjetointi

Tehtävän mukaisesti budjetoituja ovat tulosbudjetoitujen virastojen toimintamenomomentit sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteisten tehtävien menot. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Tulosbudjetoidun viraston toiminnasta aiheutuvat menot on budjetoitu pääsääntöisesti yhtenä määrärahana menomomenteille 21—22. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit.

Toimintamenomomentin vakiosisältöön voidaan katsoa kuuluvan käytännössä ne käyttötarkoitukset, jotka on määritelty vakioimenomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien asiasisällön kuvauksessa. Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- tai äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä viraston irtaimen omaisuuden myyntitulot.

Poikkeuksellisesti on momenteille 10—27 budjetoitu tehtävän mukaan sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi toiminnallisesti rajattavan kokonaisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määräaikaiset erillisprojektit.

Vakiosisältöiset menomomentit

Momenteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille ja toiminta-

menomomenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. vakioomenteilla ”myös” -sanalla esim. seuraavasti: ”Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen.”

Menojen laadun mukaiset määräykset

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tarvaiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksia ei saada maksaa muilta kuin palkkaus- ja toimintamenomomenteilta. Muulta tällaiselta kulutusmenomomentilta saadaan palkata tilapäisiä virkamiehiä ja työsopimussuhteista henkilöstöä, jos niin on erikseen momentin perusteluissa määrätty.

Momenteilta 10—29 (lukuunottamatta toimintamenomomentteja) ei saa palkata henkilöstöä, ellei lupaa tähän ole ao. momentin perusteluissa erikseen annettu.

01. Palkkaukset

Palkkausmomentilta saadaan henkilöstön enimmäismäärien puitteissa maksaa viraston oman virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaukset, jotka perustuvat virka- ja työehtosopimuksiin ja muihin laillisiin maksuperusteisiin.

Palkkausmomentilta saa maksaa myös

a) ulkomaanedustuksen ja sotilasasiamiesten paikalliskorotukset sekä eräät muut vastaavat palkkausmenot;

b) luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkiot sekä näihin verrattavissa olevat palkkiot;

c) eräät pysyväisluonteisesta asiantuntijatoiminnasta aiheutuvat palkkiot, joista on maksettava sosiaaliturva- ja eläkemaksut;

d) virkamiehen irtisanomisajan palkkaus viran lakkaamisen jälkeiseltäkin ajalta;

e) valtion virkamieslain 36 §:n mukaan valtionneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön palkkausmomentilta; sekä

f) vahvistettujen perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin kuuluvissa virastoissa ja laitoksissa.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos

tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilö määräoituksineen on esitetty momentin perusteissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentille on merkitty sellaiset kulutusmenot, joita ei ole budjetoitu muualle.

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasisällön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää kuitenkin komiteoiden ja toimikuntien sekä pysyvien toimielinten käyttämien sivutoimisten henkilöiden palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset menot on merkitty momenteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistus-oikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset sekä liikennevahinkomaksut

— viraston tai laitoksen määrätymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulo-

jen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa a.o. tulomomentilta.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut sekä vastikkeetta tapahtuvat varain-siirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, Kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on käyttösuunnitelmassa esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntainliitoille suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot Kansaneläkelaitokselle.

61—65. Erittelemättömät siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkään suorittaa.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka a.o. yhteisöt välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamisenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion ai-neellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, lait-teiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on mer-kitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on puolustusmateriaalin hankin-tamenoja lukuunottamatta merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, lait-teiden ja kaluston hankintamenot. Mikäli vi-raston tai laitoksen toimintamenot on budje-toitu toimintamenomomentille 21 tai 22, on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston hankintaan. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viras-ton tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Momentin 70 määrärahaa saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämien kaapelointijärjestel-mien, apusähkölaitteiden ja jäähdytysjärjestel-mien hankinta- ja asennusmenojen maksami-seen.

Momenttien määrärahaa saa käyttää myös prototyypin tai ns. nollasarjan tuote-erän han-kintaa koskevan sopimuksen mukaisten tuote-kehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Hankintasopimukseen tulee tällöin sisällyttää ehto, että tuotekehitysmenot kuuden prosentin vuotuisine korkoineen on maksettava rojaltin muodossa takaisin valtiolle, jos tuotetta myy-dään valtionhallinnon ulkopuolelle. Taloudelli-selta arvoltaan huomattavia tuotekehityshan-kintoja saa kuitenkin suorittaa vain, jos niistä on erikseen mainittu määrärahan perusteluissa. Jos sopimuksen mukainen tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista kehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, tu-tekehitysmenot saadaan jättää valtiolle perimät-tä, vaikka kysymys ei ole kehitystyön tekijän maksukyvyttömyydestä.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrära-hoja saa käyttää niiden perusteluiden mukai-sista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkaus-menot, maksamiseen. Perusparannuksiksi kat-sotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämistä kaapelointijärjestelmistä ja ilman-käsittelyjärjestelmistä sekä rakennusten turva-järjestelmistä aiheutuvien menojen maksami-seen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöi-den suunnittelusta ja sen edellyttämien konsult-tipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen mak-samiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyö-tä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01 tai toimintamenomo-mentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustan-nusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin (1990=100) pistelukua 100. Kustannusarvioita ei ole erikseen muutettu arvonlisäveron johdosta. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kus-tannusarvio perustuu sopimukseen.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrära-hoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonraken-nuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorja-ustyöt, maankuivatusytöt, vesi- ja viemärijoh-totyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uito-väylien rakentamis- sekä pengerrys- ja pa-toamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyt-tää myös mainitunlaisten rakennustöiden suun-nittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalve-lusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnitte-lutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on mer-kitty palkkausmomentille 01 tai toiminta-menomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtion-enemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, valtionvelan nettokuoletukset ja indeksikoro-

tukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten tileistä poistot, eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

Henkilöstön määrän laskeminen

Henkilöstömäärien tulee olla enintään kunkin pääluokan perustelujen päätösoosassa ja momenteilla määrätyn mukaisia koko varainhoitovuoden ajan. Enimmäismääriin luetaan henkilöstö palvelussuhteen laadusta ja budjetointitavasta riippumatta.

Henkilöstön enimmäismääriin ei lueta

- valtion liikelaitosten henkilöstöä,
- nettobudjetoitujen liikelaitosten henkilöstöä,
- velvoitetyöllistettäviä,
- muita työllisyysvaroin palkattuja, eikä
- ostopalveluja.

Virastojen ja laitosten nettobudjetoidun toiminnan henkilöstöä ei lueta enimmäismääriin sikäli kuin ao. momentin päätösoosassa on niin mainittu.

Henkilötyövuosien määrät lasketaan seuraavasti:

1. Yksi päätoiminen (vähintään 30 tuntia/viik-

ko) virka- ja työ sopimussuhteinen tehtävä (vakanssi) muodostaa yhden henkilötyövuoden. Mikäli vakanssista maksetaan samanaikaisesti palkkaa kahdelle henkilölle (sairaus- ja äitiysloma- tms. sijainen), kysymyksessä on kuitenkin vain yksi henkilötyövuosi.

2. Osa-aikaisten vakanssien viikkotyöajat lasketaan yhteen ja muunnetaan tätä kautta henkilötyövuosiksi. Yhteenlasketut viikkotyöajat jaetaan edellisessä kohdassa todetulla päätoimisuuden rajaa osoittavalla viikkotyöajalla 30 t.

3. Kausi- ja ruuhka-apulaisten sekä muussa lyhytaikaisessa palvelussuhteessa (enintään 6 kk) olevan henkilöstön määrä lasketaan henkilötyövuosina palvelussuhteen kestoajan mukaisessa suhteessa (esim. 3 kk harjoittelija = 0,25 henkilötyövuotta). Osa-aikaisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla kuin vakanssien osa-aikaisuus.

T U L O T

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Tulo- ja varallisuusvero

Momentille arvioidaan kertyvän
33 680 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu perhetuen uudistamiseen liittyen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta, jonka mukaan perhepo liittisista vähennyksistä luovutaan vuoden 1994 tuloverotuksessa. Vähennysten poistamisen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla 550 milj. mk ja 410 milj. mk vuonna 1994. Vähennysten poistamisesta aiheutuva seurakuntien verotulojen lisäys on esitetty otettavaksi osaksi huomioon luopumalla seurakuntien yhteisövero-osuudesta. Tämän arvioidaan lisäävän noin 100 milj. mk valtion osuutta yhteisöveron tuotosta.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys vuoden 1994 veroasteikkolaiksi, jonka mukaan veroasteikot ja veroprosentit esitetään pidettäväksi samoina kuin vuonna 1993. Niin'ikään ennakkooperinnässä esitetään kannettavaksi 100 000 markan verotettavan ansiotulon ylittävältä osalta saman suuruinen porrastettu ylimääräinen ennakkooperintä kuin vuonna 1993. Ylimääräisen ennakkooperinnän arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 500 milj. mk.

Vuodelta 1993 toimitettavan verotuksen val-

mistumisen arvioidaan viivästyvän siinä määrin, että maksuunpanotilitys, ennakkopalautusten maksatus ja lopullisen veron kantaminen jäävät kokonaisuudessaan vuoden 1995 puolelle. Verotuksen valmistumisen lykkääntymisen johdosta tuloveron tuoton arvioidaan lisääntyvän vuonna 1994 noin 3 800 milj. mk.

Eduskunnalle on annettu esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta, jolla yhtiöveron hyvitystä ei enää palauteta rahassa yhteisöille. Tämän on arvioitu lisäävän veron tuottoa 500 milj. mk.

Verotuksessa vähennyskelpoisen työntekijän työttömyysvakuutusmaksun korottamisen 0.2 prosentista 1.87 prosenttiin 1.1.1994 lukien arvioidaan vähentävän veron tuottoa noin 850 milj. mk.

1994 tuloarvio.....	33 680 000 000
1993 tuloarvio.....	29 250 000 000
1993 II lisätuloarvio	-2 230 000 000
1992 tilinpäätös	32 008 839 607

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1341/90, muut. 1550/92). Vero on 20 % korkotulojen määrästä.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys korkotulojen lähdeverosta annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan veron määrä ehdotetaan korotettavaksi 25 %:iin jo vuoden 1994 alusta lukien. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuonna 1994 250 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	1 350 000 000
1993 tuloarvio.....	1 850 000 000
1993 II lisätuloarvio	—450 000 000
1992 tilinpäätös	1 068 890 607

03. *Perintö- ja lahjavero*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Perintö- ja lahjaveron määrä riippuu verotettavan perintöosuuden arvosta ja sukulaisuussuhteesta perinnönjättäjään.

1994 tuloarvio	1 000 000 000
1993 tuloarvio	1 120 000 000
1992 tilinpäätös	1 018 936 197

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Liikevaihtovero ja arvonnäisävero*

Momentille arvioidaan kertyvän
33 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys arvonnäisäverolaiksi. Verouudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.1994.

Arvonnäisäverouudistuksessa veropohja laajenee kattavasti erityisesti palveluihin samalla kun yritystoiminnan tuotantopanoksiin sisältyneet liikevaihtoveron vähennysoikeusrajoitukset poistuvat. Liikevaihtoverojärjestelmämme vastaa uudistettuna yleisessä kulutusverotuksessa sovellettavaa kansainvälistä käytäntöä.

Veropohjan laajentumisen arvioidaan lisäävän veron bruttotuottoa vuositasonalla 3 800 milj. mk ja 1 600 milj. mk vuonna 1994. Valtio on kuitenkin käyttämistään hankinnoista ja palvelujen ostoista itse nykyisten liikevaihtoverollisten ja veropohjan laajentuessa uusien verollisten palvelujen loppukäyttäjät. Budjettiteknisesti valtion virastojen ja laitosten arvonnäisäverouudistuksesta aiheutuva verotuksen neutraliteettiongelma on ratkaistu siten, että virastot voivat suorittaa verollisiin hankintoihinsa sisältyvän liikevaihtovero-osuuden ja 1.6.1994 lukien arvonnäisävero-osuuden momentilta 28.99.23. Mainitulle momentille talousarvioesityksessä esitetty liikevaihto- ja arvonnäisäverotuksesta aiheutuva veromenojen määrä on 1 800 milj. mk. Vuonna 1994 veron tuottoa pienentää kerta-luonteisesti noin 1 350 milj. mk vuosien 1993—1994 investointeja koskeva takautuva vähennysoikeus.

Arvonnäisäverotuksessa kuntien hankintaneutra-liteetti on esitetty ratkaistavaksi niin sanotun

hyvitysmallin avulla. Esityksen 130 §:n mukaan kunnilla on oikeus saada palautuksena arvonnäisäverotuksen ulkopuolella tapahtuvan toiminnan hankintoihin sisältyvä vero. Palautettavan veron määrän on arvioitu olevan vuositasonalla 5 600 milj. mk ja 3 380 milj. mk vuonna 1994.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994, jonka mukaan kansaneläkelaitos saa vuonna 1994 liikevaihtoveron ja arvonnäisäveron tuotosta yhteensä 1 800 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	33 900 000 000
1993 tuloarvio.....	39 200 000 000
1993 II lisätuloarvio	—1 690 000 000
1992 tilinpäätös	40 010 319 030

02. *Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero*

Momentille arvioidaan kertyvän
2 190 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/66). Veron määrä on 22 prosenttia vakuutus-sopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly.

Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutus-sopimukseen tai potilasvahinko-lain mukaiseen vakuutus-sopimukseen perustu-vat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutus-sopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain muuttami-sesta. Esityksen mukaan Suomessa liikenneva-

kuutetuista henkilöajoneuvoista kannettaisiin vakuutusmaksuveron lisävero. Lisäveron tuoton arvioidaan olevan vuositasolla 580 milj. mk ja 490 milj. mk vuonna 1994.

1994 tuloarvio	2 190 000 000
1993 tuloarvio	1 800 000 000
1992 tilinpäätös	1 673 803 334

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 365 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 1994 siten, että tarkistus perustuu toteutuneisiin liikevaihtotietoihin vuodesta 1989 vuoteen 1991 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1993

liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (219/93) muuttamista.

1994 tuloarvio	365 000 000
1993 tuloarvio	366 000 000
1992 tilinpäätös	345 932 888

04. Televero

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi televerosta, jolla puhelin- ja muut teleliikennepalvelut saatetaan erityisen televerotuksen piiriin.

1994 tuloarvio	500 000 000
----------------------	-------------

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Tuontitulli

Momentille arvioidaan kertyvän 950 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontitullin kantaminen perustuu tullitariffilakiin (660/87) ja siihen liittyvään tullitariffiin sekä tulleja koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys tullitariffilain muuttamisesta siten, että maataloustuotteista nykyisin kannettavat kiinteät tullit ehdotetaan kannettavaksi kiinteinä tuontimaksuina. Muutoksen on arvioitu vähentävän tullin kantoa 200 000 000 mk vuonna 1994. Tuottoarviossa on oletettu, että eräiden elintarvikkeiden väliaikaista tullittomuutta ja tuontimaksuttomuutta jatketaan vuonna 1994. Valtioneuvosto antaa tätä tarkoittavan päätöksen. Tuontitullin kertymään sisältyy myös maksun myöhästymisestä tai laiminlyönnistä aiheutuvat veronkorotukset.

1994 tuloarvio	950 000 000
1993 tuloarvio	1 200 000 000
1992 tilinpäätös	1 139 327 174

(02.) Tuontimaksut

Selvitysosa: Luvun 30.32 perustelujen selvityksensä viitaten momentti on poistettu talousarviosta. Tuontimaksut tuloutetaan perustettavaan maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

1993 tuloarvio	180 000 000
1992 tilinpäätös	73 102 730

09. Tasausvero

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Lailla tasausverosta annetun lain muuttamisesta (1536/91) säädettiin, että tasausveron kantamisesta luovutaan vuoden 1994 alusta lukien. Momentille kertyväksi arvioitu tasausveron määrä kertyy vuoden 1993 aikana tapahtuneesta tasausveron alaisesta tuonnista.

1994 tuloarvio	20 000 000
1993 tuloarvio	190 000 000
1992 tilinpäätös	465 191 308

08. Valmisteverot

01. *Tupakkavero*

Momentille arvioidaan kertyvän
3 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (875/79, muut. 1350/89) sekä valtioneuvoston päätökseen tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (526/92).

1994 tuloarvio	3 300 000 000
1993 tuloarvio	3 760 000 000
1993 II lisätuloarvio	— 260 000 000
1992 tilinpäätös	2 969 147 835

02. *Makeisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeisverolakiin (867/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (665/87). Veron määrä on 3,50 mk/kg.

1994 tuloarvio	140 000 000
1993 tuloarvio	160 000 000
1992 tilinpäätös	139 976 841

03. *Olutvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu olutverolakiin (877/79). Viitaten momentin 11.08.04 selvityksosan perusteluihin erillinen olutverolaki on tarkoitus kumota, jolloin oluen verotus siirretään alkoholijuomaverolain piiriin. Momentille kertyväksi arvioitu tuotto perustuu vuoden 1993 aikana tapahtuneisiin oluiden verollisiin toimiin.

1994 tuloarvio	200 000 000
1993 tuloarvio	2 600 000 000
1992 tilinpäätös	2 529 600 049

04. *Alkoholijuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän
6 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys alkoholijuomaverolaiksi. Erillinen olutverolaki ehdotetaan kumottavaksi ja kaikki yli 2,8 % ylittävät juomat ehdotetaan sisällytettäväksi yhtenäisen alkoholijuomaveron piiriin. Ehdotuksen mukaan oluesta ja muista miedoista alkoholijuomista kannettava vero olisi puhtaasti määräperusteinen. Muiden alkoholijuomien verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyisestä arvoperus-

teisesta verotuksesta siirryttäisiin sekaverojärjestelmään, jossa vero määräytyisi osin tuotteen hinnan ja osin tuotteen alkoholisisällön perusteella. Ehdotettu uusi alkoholijuomaverolainsäädäntö tulee muuttamaan alkoholiyhtiön ylijäämän määrää ja alkoholijuomista kertyvät verotulot tulevat kertymään pääsääntöisesti alkoholijuomaverona ylijäämän muuttuessa vastaamaan tavanomaisen yrityksen voittoa. Verouudistuksen ei arvioida vaikuttavan valtion alkoholista kertyvien verotulojen määrään. Tuottoarviossa on oletettu, että vähittäishinnat pysyvät vuonna 1994 vuoden 1993 tasolla.

1994 tuloarvio	6 600 000 000
1993 tuloarvio	4 250 000 000
1992 tilinpäätös	4 173 144 225

05. *Virvoitusjuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 130 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu virvoitusjuomaverolakiin (870/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (667/87). Perusveron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi kertakäyttöpakkauksiin pakatuilta tuotteilta peritään lisäveroa 2—3 mk litralta riippuen kertakäyttöpakkauksen valmistusaineesta. Lisäveron tuotoksi arvioidaan 20 000 000 mk.

1994 tuloarvio	130 000 000
1993 tuloarvio	135 000 000
1992 tilinpäätös	125 382 073

(06.) *Elintarviketuotteiden valmistevero*

Selvitysosa: Luvun 30.32 perustelujen selvityksosaan viitaten momentti on poistettu talousarviosta. Elintarviketuotteiden valmistevero tuloutetaan perustettavaan maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

1993 tuloarvio	100 000 000
1992 tilinpäätös	224 074 638

07. *Polttoainevero*

Momentille arvioidaan kertyvän
9 980 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1994 alusta.

Esityksessä energiaverotuksen rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaikille pri-

määrienergiälähteille säädetään niiden energiasisällön mukaan määräytyvä vero. Tämän lisäksi fossiilisista polttoaineista ehdotetaan kannettavaksi niiden hiilisisällön mukaan määräytyvä vero turvetta lukuun ottamatta. Samalla sähköverosta ehdotetaan luovuttavaksi, mutta ydinvoimalla ja vesivoimalla tuotetusta sekä tuontisähköstä ehdotetaan kannettavaksi esityksessä tarkoitettua veroa.

Edellä todetut verot on tarkoitus kantaa pääosin polttoaineveron lisäverona ja osittain perusverona. Polttoaineveron tuotto nousee muutoksen johdosta vuonna 1994 noin 930 milj. mk ja sähköveron tuotto laskee noin 630 milj. mk. Valtion tulojen arvioidaan lisääntyvän muutoksen johdosta noin 300 milj. mk.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys polttoaineveron muuttamisesta 1.6.1994 lukien, jolla dieselpolttoaineen perusveroa korotetaan 55 penniä litralta. Dieselpolttoaineen litrahintaan sisältyy nykyisin liikevaihtoveroa noin 60 penniä, jota liikenteenharjoittaja ei ole voinut vähentää. Tämän johdosta dieselpolttoaineen vero on asiallisesti vastannut EY:n minimiverotaso. Arvonlisäverojärjestelmässä veron osuus tulee vähennyskelpoiseksi ja veron määrä jää vastaavasti noin 60 penniä EY:n minimitasoa pienemmäksi. Eduskunnan käsiteltävänä olevan energiaverotuksen rakennetta koskevassa polttoaineverolain muutosesityksessä on edellä todetusta dieselpolttoaineen veron korottamisesta mainittu lakiesityksen yleisperusteluissa. Korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 480 000 000 mk vuonna 1994.

1994 tuloarvio	9 980 000 000
1993 tuloarvio	8 960 000 000
1992 tilinpäätös	7 003 396 771

08. Ravintorasvavero

Momentille arvioidaan kertyvän 307 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ravintorasvaverolakiin (879/79, muut. 1396/91) ja siihen liittyvään verotaulukkoon.

1994 tuloarvio	307 000 000
1993 tuloarvio	285 000 000
1992 tilinpäätös	318 960 855

09. Sokerivero

Momentille arvioidaan kertyvän 235 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu sokeriverolakiin (872/79, muut. 1365/91). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sokeriverolain muuttamiseksi, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1994 loppuun. Sokeriveron tuotto vastaa momentille 30.31.45 sokerituotannon tukemiseen myönnettävää määrärahaa.

1994 tuloarvio	235 000 000
1993 tuloarvio	230 000 000
1992 tilinpäätös	269 949 871

10. Sähkövero

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Viitaten momentin 11.08.07 selvitysoosan perusteluihin sähköveron kantamisesta luovutaan vuoden 1994 alusta lukien. Momentille kertyväksi arvioitu tuotto perustuu vuoden 1993 aikana tapahtuneisiin sähkön verollisiin toimituksiin.

1994 tuloarvio	70 000 000
1993 tuloarvio	690 000 000

(11.) Lannoitevero

Selvitysosa: Luvun 30.32 perustelujen selvitysosaan viitaten momentti on poistettu talousarviosta. Lannoiteveron tuotto tuloutetaan perustettavaan maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

1993 tuloarvio	470 000 000
1992 tilinpäätös	486 039 656

(14.) Rehujen rasva- ja valkuaisvero

Selvitysosa: Luvun 30.32 perustelujen selvitysosaan viitaten momentti on poistettu talousarviosta. Rehujen rasva- ja valkuaisvero tuloutetaan perustettavaan maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

1993 tuloarvio	275 000 000
1992 tilinpäätös	272 813 527

10. Muut verot

01. *Leimaverot*
Momentille arvioidaan kertyvän
2 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43). Leimaveron alaisen toiminnan on arvioitu lievästi elpävän vuodesta 1993.

1994 tuloarvio 2 900 000 000
1993 tuloarvio 3 500 000 000
1993 II lisätuloarvio —500 000 000
1992 tilinpäätös 3 020 740 686

(02.) *Luottovero*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Eduskunnalle on annettu esitys laiksi luottoveron väliaikaisesta soveltamatta jättämisestä, jonka mukaan 1 päivän heinäkuuta 1993 ja 31 päivän joulukuuta 1995 välisenä aikana otettuihin ulkomaisiin luottoihin ei sovelleta luottoverolakia.

1993 tuloarvio 350 000 000
1992 tilinpäätös 122 850 476

03. *Auto- ja moottoripyörävero*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 720 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu auto- ja moottoripyöräverolakiin (482/67, muut. 654/93). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 2 prosentilla ja vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 % niiden verotusarvosta.

Henkilöautojen verotukseen liittyvän ympäristön suojeluun perustuvan verotuen määräksi arvioidaan 200 000 000 mk. Tuottoarviossa on lisäksi otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, mikä arvioidaan 140 000 000 markaksi.

1994 tuloarvio 1 720 000 000
1993 tuloarvio 2 250 000 000
1993 II lisätuloarvio —600 000 000
1992 tilinpäätös 1 987 115 169

04. *Moottoriajoneuvovero*
Momentille arvioidaan kertyvän 930 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvolakiin (722/66, muut. 1546/92).

1994 tuloarvio 930 000 000
1993 tuloarvio 935 000 000
1992 tilinpäätös 816 861 541

05. *Tilauslentovero*
Momentille arvioidaan kertyvän 120 000 000 mk.

Selvitysosa: Tilauslentoveroa ehdotetaan kannettavaksi edelleen vuonna 1994. Vero perustuu lakiin tilauslentoverosta (976/92). Veron määrä on 200 mk jokaisesta tilauslento-osallistuvasta, matkalippuun merkitystä matkustajasta.

1994 tuloarvio 120 000 000
1993 tuloarvio 200 000 000
1992 tilinpäätös 209 221 598

06. *Arpajaisvero*
Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/92). Veron määrä on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuotosta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitetussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisista vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

1994 tuloarvio 250 000 000
1993 tuloarvio 325 000 000
1992 tilinpäätös 213 184 775

19. Muut veronluonteiset tulot

01. *Oy Alko Ab:n ylijäämä*
Momentille arvioidaan kertyvän 60 000 000 mk.

Selvitysosa: Viitaten momentin 11.08.04

selvitysosan perusteluihin ylijäämän määrä tulee supistumaan verouudistuksen johdosta.

1994 tuloarvio	60 000 000
1993 tuloarvio	1 400 000 000
1992 tilinpäätös	1 501 318 890

1993 tuloarvio.....	40 000 000
1992 tilinpäätös	60 967 675

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1994 tuloarvio	3 200 000
1993 tuloarvio	3 200 000
1992 tilinpäätös	3 322 785

(04.) Eräiden maataloustuotteiden markkinomismaksut

Selvitysosa: Luvun 30.32 perustelujen selvitysosaan viitaten momentti on poistettu talousarviosta. Markkinomismaksujen tuotto tuloutetaan perustettavaan maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

1993 tuloarvio.....	270 000 000
1993 III lisätuloarvio	160 000 000
1992 tilinpäätös	836 959 170

(05.) Erikoiskasvien markkinomismaksut

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

08. Öljyjättemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat öljyjättemaksusta annettuun lakiin (894/86, muut. 1364/91). Maksu on 25 penniä kilolta kotimaassa myytävästä voiteluaineesta. Öljyjättemaksulla rahoitettava vastaava meno on merkitty momentille 35.11.64.

1994 tuloarvio.....	22 000 000
1993 tuloarvio.....	25 000 000
1992 tilinpäätös	15 297 091

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1994 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia verotuloja.

1994 tuloarvio.....	500 000
1993 tuloarvio.....	500 000
1992 tilinpäätös	3 169 856

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	34 096 666	32 220 000	36 030 000	+3 810 000	+12
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	42 030 055	41 366 000	36 955 000	—4 411 000	—11
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 677 621	1 570 000	970 000	— 600 000	—38
08. Valmisteverot	18 512 486	21 915 000	20 962 000	— 953 000	— 4
10. Muut verot	6 369 974	7 560 000	5 920 000	—1 640 000	—22
19. Muut veronluonteiset tulot	2 421 035	1 738 700	85 700	—1 653 000	—95
Yhteensä	105 107 839	106 369 700	100 922 700	—5 447 000	— 5

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 24 210 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Passimaksut	7 210 000
Viisuminkäsittelymaksut	10 000 000
Sekalaiset tulot	7 000 000
Yhteensä	24 210 000

Passi- ja muista maksuista on säädetty ulkoasiainhallinnon palveluista perittävistä maksuista annetussa asetuksessa (469/91). Viisumimaksuja koskeva ministeriön päätös annetaan vuonna 1993 valtion maksuperustelain (150/92) nojalla.

1994 tuloarvio	24 210 000
1993 tuloarvio	23 710 000
1993 II lisätuloarvio	32 690 000
1992 tilinpäätös	191 259 156

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. *Tuomioistuintulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 231 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/93) ja asetukseen (774/93).

1994 tuloarvio	231 000 000
1993 tuloarvio	200 000 000
1992 tilinpäätös	172 965 146

47. *Ulosottomaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän 110 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ulosottomaksuista annettuun asetukseen (161/85). Lisäykse-

nä on otettu huomioon maksujen korotus sekä asiamäärien kasvu.

1994 tuloarvio	110 000 000
1993 tuloarvio	85 000 000
1992 tilinpäätös	68 340 420

50. *Vankeinhoitolaitoksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 96 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 74 000 000 mk arvioidaan kertyvän työtoiminnasta ja 22 000 000 mk muista tuloista. Työtoiminnan tulot määräytyvät vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa tuotettujen suoritteiden hinnoittelun perusteista annetun lain (992/78) mukaisesti. Ennakoitu työtoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1994 on seuraava:

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TYÖTOIMINNAN TULOT	74 100 000	74 000 000	74 000 000
KUSTANNUKSET			
Henkilökunnan palkat	36 800 000	35 000 000	33 000 000
Vankien työrahat ja avolaitospalkat	15 800 000	15 800 000	15 900 000
Aine- ja tarvike- ym. työkustannukset	49 400 000	49 500 000	49 500 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	102 000 000	100 300 000	98 400 000
Katejäämä	—27 900 000	—26 300 000	—24 400 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	15 800 000	15 500 000	15 500 000
— hallintokustannukset	3 300 000	3 200 000	3 000 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	19 100 000	18 700 000	18 500 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	—47 000 000	—45 000 000	—42 900 000

1994 tuloarvio	96 000 000
1993 tuloarvio	102 800 000
1992 tilinpäätös	95 842 136

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Pääosa tuloista on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja perustuu oikeusmi-

nisteriön tietojärjestelmien käytöstä perittävistä maksuista annettavaan päätökseen. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 25.01.28.

1994 tuloarvio	5 000 000
1993 tuloarvio	4 500 000
1992 tilinpäätös	4 843 602

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 36 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elinkeinoluvat	14 000 000
Ympäristöluvat	12 000 000
Muut luvat	2 000 000
Lainanhoitomaksut	2 500 000
Todistukset	1 500 000
Muut suoritteet	4 500 000
Yhteensä	36 500 000

Tulokertymässä on otettu huomioon lääninhallitusten aikaisemmin leimaveroina perimät tulot, jotka on korvattu maksuilla.

1994 tuloarvio	36 500 000
1993 tuloarvio	4 500 000
1992 tilinpäätös	5 421 924

(06.) Tulot väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen palvelutoiminnasta

Selvitysosa: Momentti on poistettu tuloarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 26.06.21.

1993 tuloarvio	46 000 000
1992 tilinpäätös	47 252 509

62. Tulot poliisin lupapalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Poliisin lupapalveluista perittävät leimaverot korvataan maksuilla 1.1.1994 lukien. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1994 sekä laskelma vuodelta 1992.

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet.....			180 000 000
KUSTANNUKSET			
— maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	156 000 000	150 000 000	140 000 000
— osuus yhteiskustannuksista	56 000 000	54 000 000	50 000 000
Kustannukset yhteensä	212 000 000	204 000 000	190 000 000

1994 tuloarvio.....	180 000 000
1993 tuloarvio.....	4 000 000
1992 tilinpäätös	21 354 382

64. Ulosottotoimen maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Ulosottomaksuista on säädetty ulosottomaksuista annetussa asetuksessa (991/92). Asiamäärien arvioidaan pysyvän vuoden 1993 tasolla. Maksuja on korotettu joulukuussa 1992. Tulot tiedoksiannoista on tuloutettu momentille 12.25.01.

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TULOT			
— ulosottotoimen maksutulot	—	140 000 000	140 000 000
— tulot tiedoksiannoista.....	—	18 000 000	—
Tulot yhteensä	127 570 223	158 000 000	140 000 000
KUSTANNUKSET			
— erilliskustannukset.....	188 549 000	181 007 000	151 000 000
— osuus yhteiskustannuksista	76 107 000	73 063 000	69 000 000
Kustannukset yhteensä	264 656 000	254 070 000	220 000 000
Alijäämä (—).....	137 085 777	96 070 000	80 000 000

1994 tuloarvio.....	140 000 000
1993 tuloarvio.....	158 000 000
1992 tilinpäätös	127 570 223

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 26.90.21 nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

80. Pelastushallinnon koulutuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 997 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijoiden kotikuntien maksuosuuksista, joiden määräytymisperusteet on säädetty valtion pelastusoppilaitoksista annetun lain 4 §:ssä (1210/92). Momentilta on siirretty momentille 26.80.21 nettobudjetoitavina maksutuloina 1 466 000 mk.

1994 tuloarvio.....	10 997 000
1993 tuloarvio.....	9 800 000
1992 tilinpäätös	1 752 476

	mk
Vuokrat	9 500 000
Muonitus	2 700 000
Muut tulot	3 420 000
Yhteensä	15 620 000

1994 tuloarvio.....	15 620 000
1993 tuloarvio.....	16 550 000
1992 tilinpäätös	18 511 871

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 620 000 mk.

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	15 000 000
1993 tuloarvio.....	20 000 000
1992 tilinpäätös	19 873 359

27. Puolustusministeriön hallinnonala

(14.) Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 27.10.21.

1993 tuloarvio.....	4 050 000
1992 tilinpäätös	15 237 154

20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden mynnistä ja vuokrauksesta sekä royaltymaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen ja menojen erittely:

mk

Tulot irtaimiston mynnistä, vuokrauksesta ja royaltymaksuista.....	8 100 000
Irtaimiston ja kaluston hankintamenot.....	8 000 000
Nettotulot	100 000
1994 tuloarvio.....	100 000
1993 tuloarvio.....	100 000
1992 tilinpäätös	14 251 279

21. Metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 1 800 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Toiminnan menot.....	16 800 000
Puutavaran myyntitulot.....	18 400 000
Muut metsätalouden tulot	200 000
Nettotulot	1 800 000
1994 tuloarvio.....	1 800 000
1993 tuloarvio.....	1 200 000
1992 tilinpäätös	16 889 322

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tavoitteet on esitetty luvussa 27.92. Toimintamenojen mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 256 henkilön palkkausmenojen siirto momenteilta 27.01.21, 27.10.21 ja 27.10.74 1.4.1994 lukien.

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Toimintamenot	604 600 000
Tulot rakentamispalveluista	170 000 000
Tulot kiinteistöjen ylläpitopalveluista..	419 700 000
Muut tulot palvelusten mynnistä.....	15 000 000
Nettotulot	100 000

1994 tuloarvio.....	100 000
---------------------	---------

(27.) Vuokra- ja muut kiinteistötulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 27.10.21.

1993 tuloarvio.....	79 200 000
1992 tilinpäätös	70 697 261

90. Valtion pukutehtaan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 1 900 000 mk.

Selvitysosa: Valtion pukutehtaan tavoitteet on esitetty luvussa 27.90.

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Käyttömenot	49 600 000
Kaluston hankinta	2 500 000
Tulot	54 000 000
Nettotulot	1 900 000

1994 tuloarvio.....	1 900 000
1993 tuloarvio.....	2 150 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 43 150 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaa-

mistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (520/93) perusteella. Momentilta on siirretty kansaneläkelaitoksen maksamat työterveyshuollon kustannusten korvaukset momentille 27.10.21. Lääkärintodistuksista ja -lausunnoista perittäviä palkkioita vastaavat menot on merkitty momentille 27.10.21.

1994 tuloarvio.....	70 000 000
1993 tuloarvio.....	100 000 000
1993 II lisätuloarvio	29 000 000
1992 tilinpäätös	109 954 886

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

(03.) Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.03.21.

1993 tuloarvio.....	200 000
1992 tilinpäätös	192 292

huollon järjestämisestä suorittamia aikaisempien vuosien korvauksia.

1994 tuloarvio.....	36 063 000
1993 tuloarvio.....	90 485 000
1992 tilinpäätös	46 405 847

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 6 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/83). Hallitus antaa eduskunnalle esityksen valtion eläkerahastoa koskevan lain muuttamiseksi siten, että valtion eläkejärjestelmässä seurattaisiin TEL-järjestelmän rahastointitavoitetta. Tämän mukaisesti osa rahaston tuloista sijoitettaisiin valtiontalouden ulkopuolelle.

1994 tuloarvio	6 000 000 000
1993 tuloarvio	6 000 000 000
1992 tilinpäätös	5 800 000 000

24. Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus

Momentille arvioidaan kertyvän 14 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksu osuutena. Tulot vastaavat yksityisten työnantajien ja vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.06.50 maksettavia korvauksia.

1994 tuloarvio.....	14 300 000
1993 tuloarvio.....	13 000 000
1992 tilinpäätös	9 160 292

23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta palveluinnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 36 063 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtiokonttorin suoritteista perittävistä maksuista annettuun valtiovarainministeriön päätökseen. Vähennyksenä on otettu huomioon työpaikkaterveydenhuollon tulojen siirto momentille 28.05.22. Tilinpäätös 1992 sisältää Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuslain 29 §:n mukaan työterveys-

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 189 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta sekä liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamia tapaturma-, taloudellisen tuen, liikennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

1994 tuloarvio.....	189 000 000
1993 tuloarvio.....	179 400 000

28. *Kuntien osuudet verotuskustannuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 448 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	448 000 000
1993 tuloarvio.....	469 000 000
1992 tilinpäätös	544 232 904

29. *Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 122 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	122 000 000
1993 tuloarvio.....	128 000 000
1992 tilinpäätös	143 097 100

30. *Evangelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 68 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	68 000 000
1993 tuloarvio.....	72 000 000
1992 tilinpäätös	80 036 468

(39.) *Henkilöstöruokailun tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.60.21.

1993 tuloarvio.....	4 500 000
1992 tilinpäätös	2 620 992

49. *Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 33 800 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Julkisoikeudelliset suoritteet.....	25 300 000
Liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet.....	5 000 000
Muut tulot	3 500 000
Yhteensä	33 800 000

1994 tuloarvio.....	33 800 000
1993 tuloarvio.....	37 000 000
1992 tilinpäätös	37 527 290

(51.) *Metallirahatulat*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar-

viosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.99.22.

1993 tuloarvio.....	769 900 000
---------------------	-------------

52. *Tilastokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 800 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan henkilötyövuodet eivät sisälly pääluokan henkilötyövuosikehykseen.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	30 255 000
Maksullisen toiminnan tulot	30 934 000
Muut tulot	121 000
Nettotulot	800 000
1994 tuloarvio.....	800 000
1993 tuloarvio.....	2 000 000
1992 tilinpäätös	26 257 339

(54.) *Pankkitarkastusviraston tulot*

Selvitysosa: Viitaten luvun 28.(54) selvitysosaa perusteluihin momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio.....	23 000 000
1992 tilinpäätös	19 298 977

(60.) *Rakennushallinnon sekalaiset tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.60.21.

1993 tuloarvio.....	135 000 000
1993 II lisätuloarvio	4 000 000
1992 tilinpäätös	137 988 670

61. *Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloja 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon tuottamien siivouspalvelujen ja muiden maksullisten palvelujen kuin momentilta 21 maksettavien maksuttomien palvelujen menojen maksamiseen. Momentille kertyy vastaavien palvelujen tulot. Vuonna 1994 virastot ja laitokset käyttävät edelleenkin rakennushallinnon tarjoamia siivouspalveluja.

Selvitysosa: Rakennushallinnon tarjoamat siivouspalvelut muuttuvat vuoden 1994 alusta lukien maksullisiksi. Siivoussopimukset tehdään

vähintään vuoden 1994 kestäviksi ja ne tehdään lähinnä palveluiden laadusta ja laajuudesta.

Toiminnan volyymien osalta viitataan luvun 28.60 lukuperustelujen selvitysosaan. Maksulli-

sen palvelutoiminnan tunnuslukutaulukko on esitetty lukuperustelujen selvitysoosan yhteydessä.

Menojen ja tulojen erittely:

		mk
Maksullisen toiminnan tulot.....		283 000 000
— siivoustoiminnan tulot.....	265 000 000	
— muut maksullisen toiminnan tulot.....	18 000 000	
Maksullisen toiminnan erillismenot.....		277 000 000
— siivoustoiminnan erillismenot.....	260 000 000	
— muun toiminnan erillismenot.....	17 000 000	
Nettotulot.....		6 000 000

1994 tuloarvio.....	6 000 000
1993 tuloarvio.....	38 600 000
1993 II lisätuloarvio.....	7 200 000
1992 tilinpäätös.....	41 644 093

98. Takaisinperittävät arvonnalisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 2 645 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi kuntien arvonnalisäveronpalautusten takaisinperinnästä. Esi-tyksen mukaan kunnilta takaisin perittävä määrä on 77,5 % palautettavasta määrästä.

1994 tuloarvio.....	2 645 000 000
---------------------	---------------

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 175 290 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot vuonna 1989 kuoletettuihin lainoihin liittyvistä valuutanvaihtosopimuksista.....	96 160 000
Liikelaistosten puolesta maksettujen lak- kautuspalkkojen takaisinmaksut.....	17 500 000
Vakuutuskorvausten regressit (takaisin- maksut).....	9 000 000
KELA korvaus työterveyshuollon me- noista vuodelta 1992.....	46 000 000
Valtionperinnöt.....	5 000 000
Tulot valtiovarainministeriön maksulli- sesta palvelutoiminnasta.....	1 500 000
Muut tulot.....	130 000
Yhteensä	175 290 000

1994 tuloarvio.....	175 290 000
1993 tuloarvio.....	408 935 000
1992 tilinpäätös.....	477 992 036

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 150 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtion-
apujen palautuksina ja muina tuloina.

1994 tuloarvio.....	3 150 000
1993 tuloarvio.....	3 000 000
1992 tilinpäätös.....	2 845 232

06. Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

Selvitysosa: Myyntitulot perustuvat valtion audiovisuaalisen keskuksen suoritteista perittä-
vistä maksuista annettuun asetukseen (785/77,
muut. 383/82 ja 635/88) ajalta 1.1.—28.2.1994.
Myyntitoiminnan aiheuttamat menot on bud-
jetoitu momentille 29.06.28.

1994 tuloarvio.....	100 000
1993 tuloarvio.....	2 400 000
1992 tilinpäätös.....	1 558 159

(07.) *Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 29.07.21.

1993 tuloarvio.....	100 000
1992 tilinpäätös.....	72 095 099

10. Korkeakoulujen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 49 843 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opettajankoulutuslain perusteella valtiolle maksettavina harjoittelukoulujen perusasteen menojen mak-suosuuksina, ruokailumaksuina ja normaalikou-lujen laajennustöiden korvauksina sekä Lap-peenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoitusosuutena.

Korkeakoulujen maksullisen palvelutoimin-nan tulot ja muut tulot on nettobudjetoitu momentille 29.10.21.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakoului-tain seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto.....	8 000 000
Jyväskylän yliopisto.....	6 600 000
Oulun yliopisto.....	9 500 000
Joensuun yliopisto.....	5 600 000
Turun yliopisto.....	6 500 000
Tampereen yliopisto.....	4 120 000
Åbo Akademi.....	4 790 000
Lapin yliopisto.....	1 300 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakou-lu.....	3 433 000
Yhteensä	49 843 000

1994 tuloarvio.....	49 843 000
1993 tuloarvio.....	803 468 000
1992 tilinpäätös.....	816 468 528

39. Valtion opintotukikeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 78 224 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seu-raavasti:

	mk
Vuonna 1994 maksettujen takausvastui-den lyhennykset.....	1 200 000
Takausvastuusaatavien lisäys.....	65 000 000
Korkotulot.....	7 000 000
Opintorahojen palautukset.....	5 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot...	16 000
Muut tulot.....	8 000
Yhteensä	78 224 000

1994 tuloarvio.....	78 224 000
1993 tuloarvio.....	71 710 000
1992 tilinpäätös.....	81 871 146

42. Kuntien maksuosuudet ja korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 1 274 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kuntien maksuosuudet ja korva-ukset valtion ammatillisia oppi-laitoksia ja lastentarhanopettaja-opistoja käyvistä oppilaista sekä aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta.....	1 211 000 000
Kuntien maksuosuudet valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käy-vistä oppilaista.....	35 000 000
Kuntien korvaukset yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista.....	27 000 000
Muut tulot.....	1 000 000
Yhteensä	1 274 000 000

Muut tulot kertyvät lähinnä edellisten vuo-sien valtionapujen palautuksina sekä valtion-avulla rahoitetun kaluston myyntituloina.

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat ope-tus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92) sekä valtioneuvoston päätökseen valtion oppilaitoksen oppilaan kotikunnan mak-suosuuden perusteista. Lastentarhanopettaja-opistojen osalta kuntien korvaukset perustuvat lakiin lastentarhanopettajaopistoista (80/77, muut. 94/88 ja 721/92).

Kuntien korvaukset aikuiskoulutuskeskuksis-sa annettavasta koulutuksesta perustuvat am-matillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin (760/90, muut. 720/92).

Kuntien korvaukset valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat Hel-singin ranskalais-suomalaisesta koulusta annet-tuun lakiin (33/77, muut. 502/83 ja 713/92),

Suomalais-venäläisestä koulusta annettuun lakiin (412/76, muut. 501/83 ja 712/92) sekä kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annettuun lakiin (481/83, muut. 36/86 ja 714/92).

Momentille aikaisemmin budjetoidut metsien myyntitulot on nettobudjetoitu momentille 29.60.21.

Tuloarvion mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 127 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisen johdosta ja 125 000 000 mk yksikköhintojen leikkauksen johdosta.

1994 tuloarvio	1 274 000 000
1993 tuloarvio	1 593 000 000
1993 III lisätuloarvio	10 000 000
1992 tilinpäätös	1 301 039 825

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 18 500 000 mk.

1994 tuloarvio	18 500 000
1993 tuloarvio	15 800 000
1993 III lisätuloarvio	1 553 000
1992 tilinpäätös	15 732 722

83. Arkistolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 300 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 3 100 000 mk. Maksut perustuvat opetusministeriön päätökseen arkistolaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (1416/92). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.83.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 200 000 mk virka-asuntojen vuokrina ja muina sekalaisina tuloina.

1994 tuloarvio	3 300 000
1993 tuloarvio	2 340 000
1992 tilinpäätös	1 744 349

91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpa-jaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 484 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 44 000 000 mk arvioi-

daan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

1994 tuloarvio	1 484 000 000
1993 tuloarvio	1 475 000 000
1992 tilinpäätös	1 433 752 614

(92.) Valtion taidemuseon tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 29.92.21.

1993 tuloarvio	3 500 000
1992 tilinpäätös	6 544 260

93. Museoviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Suomenlinnan hoitokunnan tulot on nettobudjetoitu momentille 29.93.21. Museoviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan opetusministeriön päätökseen.

1994 tuloarvio	6 000 000
1993 tuloarvio	12 200 000
1992 tilinpäätös	13 052 946

(95.) Suomen elokuva-arkiston tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 29.95.21.

1993 tuloarvio	1 500 000
1992 tilinpäätös	1 318 576

96. Tulot elokuvien tarkastuksesta

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/87) 15 §:ään ja asetukseen elokuvien sekä video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tarkastamisesta (358/91).

1994 tuloarvio	400 000
1993 tuloarvio	450 000
1992 tilinpäätös	409 931

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 26 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annettuun asetukseen (122/66). Vuoden 1994 aikana on tarkoitus käynnistää radan ulkopuolinen pelitoiminta. Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja momentilla 30.34.44 hevosjalouden edistämiseen sekä luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskukselle hevosjalouden tutkimukseen.

1994 tuloarvio.....	26 000 000
1993 tuloarvio.....	30 000 000
1992 tilinpäätös	29 093 681

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 3 000 000 mk on Maatalouden tutkimuskeskuksessa ja 2 500 000 mk Anttilan kasvinjalostuslaitoksessa jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja. Näiden laitosten kasvinjalostus on osa vuoden 1994 alusta lukien perustettavan Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa. Kasvinjalostuslaitos on netobudjetoitu liikelaitos, joten kertyviä kasvinjalostusmaksuja ei oteta huomioon sen tuloina. Muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.34.47.

1994 tuloarvio.....	9 000 000
1993 tuloarvio.....	11 000 000
1992 tilinpäätös	6 419 355

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 21 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/93) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.36.41.

1994 tuloarvio.....	21 300 000
1993 tuloarvio.....	21 300 000
1992 tilinpäätös	17 344 415

37. (12.30.36 ja 37) Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 48 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain muuttamisesta. Tarkoituksena on, että 1.1.1994 lukien kalastuksenhoitomaksu korvaa voimassa olevan lain mukaisen kalastuksenhoitomaksun ja pilkintämaksun. Lisäksi vuonna 1983 voimaantullut kalastuslaki ulotetaan koskemaan myös kolmea pohjoisinta kuntaa. Kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus mitoittaa 80 markan suuruiseksi. Tilillepanomaksun osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksetapahtuman yhteydessä. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 600 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.36.45.

1994 tuloarvio.....	48 000 000
1993 tuloarvio.....	26 940 000
1992 tilinpäätös	25 660 067

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän maksullisesta palvelutoiminnasta 2 500 000 mk ja valtion kalanviljelytoiminnasta 3 300 000 mk sekä muina tuloina 700 000 mk.

1994 tuloarvio.....	6 500 000
1993 tuloarvio.....	6 000 000
1992 tilinpäätös	4 864 589

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 32 285 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 293 500. Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus säilyttää edelleen 110 markan suuruisena. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.36.40.

1994 tuloarvio.....	32 285 000
1993 tuloarvio.....	32 120 000
1992 tilinpäätös	32 257 515

40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70 ja 467/87) mukaisesti määrätyistä kalanhoitomaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.36.25.

1994 tuloarvio.....	3 500 000
1993 tuloarvio.....	3 000 000
1992 tilinpäätös	3 191 570

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (Sops 94/89) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1993 tulokertymää vastaavat menot on merkitty momenteille 30.01.21 ja 30.36.44.

1994 tuloarvio.....	1 200 000
1993 tuloarvio.....	1 200 000
1992 tilinpäätös	1 360 907

65. Geodeettisen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 600 000 mk.

Selvitysosa: Vastaavia menoja on momentilla 30.65.21.

1994 tuloarvio.....	600 000
1992 tilinpäätös	84 209

70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 29 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 17 000 000 mk kertyy maksullisista suoritteista, 11 950 000 mk vuokrista ja sekalaisista tuloista sekä 50 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksuista, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.70.21. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 30.70.28.

1994 tuloarvio.....	29 000 000
1993 tuloarvio.....	40 200 000
1992 tilinpäätös	26 602 323

72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 mk.

Selvitysosa: Vastaavia menoja on momentilla 30.72.21.

1994 tuloarvio.....	40 000
---------------------	--------

76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 000 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä on 16 000 000 mk metsätalouden tuloja ja 1 000 000 mk muita tuloja. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentilla 30.76.21.

1994 tuloarvio.....	17 000 000
1993 tuloarvio.....	17 650 000
1992 tilinpäätös	19 301 802

80. (12.30.80, osa) Poronlihan tarkastustoiminnan maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät poronlihan tarkastuksesta annetun asetuksen perusteella perittävistä maksuista. Tuloilla katetaan pääasiasa momentille 30.01.25 merkityt poronlihan tarkastustoiminnan menot.

1994 tuloarvio.....	1 500 000
1993 tuloarvio.....	1 500 000
1992 tilinpäätös	1 282 383

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 340 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 16 750 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja 5 590 000 mk lähinnä torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Vastaavia menoja on momenteilla 30.83.21 ja 30.70.22.

1994 tuloarvio.....	22 340 000
1993 tuloarvio.....	24 800 000
1992 tilinpäätös	23 324 000

84. (12.30.80, osa ja 84) Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 59 200 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 59 100 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja 100 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (626/93).

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	
Tutkimuspalvelut	7 010 000
Lihantarkastusmaksut	25 000 000
Maitovalmisteiden tarkastusmaksut ...	8 590 000
Ulkomaisten rokotteiden ja seerumeiden välitys	18 500 000
Yhteensä	59 100 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	59 200 000

Maksullisista tutkimuspalveluista ja maitovalmisteiden tarkastustoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.84.21, lihan tarkastuksesta aiheutuvat menot momentille 30.84.22 ja rokotteiden ja seerumien välityksestä aiheutuvat menot momentille 30.84.28.

1994 tuloarvio	59 200 000
1993 tuloarvio	58 350 000
1992 tilinpäätös	55 675 719

(87.) Kiinteistötoimitusten tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 30.87.21 määräraha-tarvetta vähentävänä tekijänä.

1993 tuloarvio	157 000 000
1992 tilinpäätös	182 474 128

(95.) Metsähallituksen tulot

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio	96 694 000
1993 II lisätuloarvio	7 000 000

(96.) Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio	5 500 000
1992 tilinpäätös	5 563 299

97. Siemenperunakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 124 000 mk.

Selvitysosa: Siemenperunakeskuksen talousarvio on esitetty luvussa 30.98.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	15 750 000
Bruttotulot	15 874 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot ..	15 774 000
— muut tulot	100 000
Nettotulot	124 000

1994 tuloarvio	124 000
----------------------	---------

(98.) Jokioisten siemenkeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Jokioisten siemenkeskuksen tulot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 30.97.21 määräraha-tarvetta vähentävänä tekijänä.

1993 tuloarvio	425 000
----------------------	---------

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

1994 tuloarvio	140 000 000
1993 tuloarvio	14 400 000
1992 tilinpäätös	317 191 671

31. Liikenneministeriön hallinnonala

22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1994 tuloarvio	70 000 000
1993 tuloarvio	65 000 000
1992 tilinpäätös	70 740 337

23. *Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä*
Momentille arvioidaan kertyvän 42 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1994 tuloarvio.....	42 000 000
1993 tuloarvio.....	41 000 000
1992 tilinpäätös	43 674 514

24. *Tielaitoksen sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

1994 tuloarvio.....	5 000 000
1993 tuloarvio.....	6 000 000
1992 tilinpäätös	12 596 159

25. *Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 84 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista kuntien osallistuessa paikallistehankkeisiin yli yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n mukaisella osuudella tai ulkopuolisten osallistuessa muiden tiehankkeiden kustannuksiin.

Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1994 tuloarvio.....	84 000 000
1993 tuloarvio.....	100 000 000
1992 tilinpäätös	99 135 942

30. *Merenkululaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 393 584 000 mk.

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 31.30.21 nettobudjetoitavina tuloina yhteysalusliikenteen tulot ja merenkulun tarkastustoiminnan tulot.

Momentille kertyy tuloja seuraavasti:

	mk
Väylämaksut.....	389 300 000
Saimaan kanavan lupamaksut.....	2 000 000
Muut tulot	2 284 000
Yhteensä	393 584 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksusta annettuun lakiin (1028/80).

1994 tuloarvio.....	393 584 000
1993 tuloarvio.....	376 280 000
1992 tilinpäätös	381 425 300

31. *Merentutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat liikenneministeriön päätökseen (1513/92) merentutkimuslaitoksen maksullisista suoritteista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1994 tuloarvio.....	3 300 000
1993 tuloarvio.....	3 000 000
1992 tilinpäätös	3 114 596

(50.) *Ilmatieteen laitoksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 31.50.21.

1993 tuloarvio.....	51 300 000
1992 tilinpäätös	50 093 569

52. *Telehallintokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 250 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (875/92).

Momentille kertyy tuloja seuraavasti:

	mk
Telepäätelaitteiden hyväksyntämaksut .	350 000
Teleurakoitsijoiden valtuutusmaksut...	900 000
Postitoiminnan toimilupamaksut	3 000 000
Yhteensä	4 250 000

Momentilta on siirretty momentille 31.52.21 nettobudjetoitavina tuloina seuraavat radiohailinnon tulosalueen tulot: radiolaitteiden lupa-, valvonta- ja taajuusmaksutulot, radiolaitteiden hyväksyntämaksutulot, pätevyystodistus- ja tutkintomaksutulot sekä katsastusmaksutulot.

1994 tuloarvio.....	4 250 000
1993 tuloarvio.....	45 500 000
1992 tilinpäätös	72 327 027

90. Ratamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaisesti valtioneuvosto päättää Val-

tionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävistä maksusta ottaen huomioon radanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikenne-
muotojen tasapuolisen kehittämisen vaatimukset.

1994 tuloarvio.....	1 000 000
1993 tuloarvio.....	1 000 000
1992 tilinpäätös	1 000 000

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 9 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Tulot yrittäjäkoulutuksesta.....	8 600 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	9 600 000

Tulot yrittäjäkoulutuksesta perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen yrityspalvelun piiritoimistojen suoritteista perittävistä maksuista. Piiritoimistojen yrittäjäkoulutustilaisuuksien koulutusmaksujen arvioidaan olevan yhteensä kolmannes valtiolle muilta ostamis-
taan palveluista ja suoritteita varten tekemis-
tään hankinnoista aiheutuvista kustannuksista,
joiden on arvioitu olevan 26 000 000 mk vuonna
1994. Muut tulot ovat omakustannusarvoon
perustuvan maksullisen palvelutoiminnan tulo-
ja. Yrittäjäkoulutuksesta aiheutuvat menot on
merkitty momentille 32.52.24 ja muusta toimin-
nasta aiheutuvat menot momentille 32.02.21.

1994 tuloarvio.....	9 600 000
1993 tuloarvio.....	9 300 000
1992 tilinpäätös	8 262 283

32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 629 000 mk. Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei

sisälly pääluokan 32 henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Patentti- ja rekisterihallituksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 32.32.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	122 132 000
Maksullisen toiminnan menot.....	122 132 000
Bruttotulot	124 761 000
Maksullisen toiminnan tulot	124 761 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	122 062 000
— liiketaloudelliset suoritteet	2 234 000
— muut maksullisen toiminnan tulot ..	465 000
Nettotulot	2 629 000

1994 tuloarvio.....	2 629 000
1993 tuloarvio.....	76 820 000
1993 II lisätuloarvio	13 820 000
1992 tilinpäätös	69 296 214

33. Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen viraston maksuista. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.33.21.

1994 tuloarvio.....	1 500 000
1993 tuloarvio.....	1 200 000
1992 tilinpäätös	1 006 746

(34.) Lisenssiviraston tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio.....	5 300 000
1992 tilinpäätös	7 640 499

(38.) *Mittatekniikan keskuksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on otettu huomioon nettobudjetitavina tuloina momentilla 32.38.21.

1993 tuloarvio.....	1 500 000
1992 tilinpäätös	1 114 542

(39.) *Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on otettu huomioon nettobudjetitavina tuloina momentilla 32.39.21.

1993 tuloarvio.....	54 300 000
1992 tilinpäätös	51 577 992

40. *Geologian tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/92) ja valtion maksuperusteasetukseen (211/92). Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

1994 tuloarvio.....	25 000 000
1993 tuloarvio.....	24 000 000
1992 tilinpäätös	22 873 948

(42.) *Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on otettu huomioon nettobudjetitavina tuloina momentilla 32.42.21.

1993 tuloarvio.....	532 000 000
1992 tilinpäätös	506 883 908

80. *Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta*

Momentille arvioidaan kertyvän 102 800 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergialain (990/87) 52 §:ään.

1994 tuloarvio.....	102 800 000
1993 tuloarvio.....	149 000 000
1992 tilinpäätös	108 379 130

90. *Valtion hankintakeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen talousarvio on esitetty luvussa 32.90.

Käyttötalouden menojen ja tulojen erittely:
mk

Bruttomenot	82 000 000
— välitystoiminta	77 500 000
— vuokraustoiminta	4 500 000
Bruttotulot	89 000 000
— välitystoiminta	80 000 000
— vuokraustoiminta	5 000 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot ..	4 000 000
Nettotulot	7 000 000

1994 tuloarvio.....	7 000 000
1993 tuloarvio.....	2 500 000

99. *Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 48 310 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	400 000
Kuluttajaviraston tulot	600 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot...	200 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot.	4 700 000
Imatran Voima Oy:n korvaukset Kemi-joki Oy:n sähköosuudesta	34 300 000
Valtausmaksut	450 000
Outokumpu Oy:n korvaukset nostetusta malmista	40 000
Vuokratulot valtion matkailukiinteistöistä	600 000
Vientivalvontayksikön tulot	520 000
Muut tulot	6 500 000
Yhteensä	48 310 000

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen viraston maksuista.

Kuluttajaviraston tulot perustuvat ministeriön kuluttajaviraston suoritteista perittävistä maksuista annettuun päätökseen ja valtion maksuperusteasetukseen (211/92) sekä oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävistä maksuista annettuun asetukseen (110/77).

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/92) ja sen nojalla an-

nettuun kauppa- ja teollisuusministeriön ja elintarvikeviraston päätöksiin viraston maksuista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Vientivalvontayksikön tulot perustuvat kaup-

pa- ja teollisuusministeriön päätökseen vientivalvontayksikön maksuista.

1994 tuloarvio.....	48 310 000
1993 tuloarvio.....	48 414 000
1992 tilinpäätös	53 750 168

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

(01.) Sosiaali- ja terveysministeriön tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 33.01.21.

1993 tuloarvio.....	5 800 000
1992 tilinpäätös	5 823 450

06. Terveysturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 750 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/92) ja asetuksen (1121/92) mukaisia maksuja. Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (1359/92) mukaisesti.

1994 tuloarvio.....	750 000
1993 tuloarvio.....	240 000
1992 tilinpäätös	209 832

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 43 522 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n mukaisia maksuja, osittain ulkopuolisella rahoituksella tehtävään tutkimustyöhön liittyviä tuloja sekä sekalaisia kopio- yms. tuloja.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen.

Tuloista 18 900 000 mk kertyy maksullisesta palvelutoiminnasta ja muista sekalaisista tuloista ja 24 622 000 mk ulkopuolisesta rahoituksesta.

ta tutkimustöihin. Maksullisen palvelutoiminnan tulojen väheneminen johtuu toiminnan supistumisesta.

Maksullisen palvelutoiminnan menot ja ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön erillismenot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 26.

1994 tuloarvio.....	43 522 000
1993 tuloarvio.....	51 000 000
1992 tilinpäätös	50 618 402

(09.) Lääkelaboratorion tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio.....	400 000
1992 tilinpäätös	3 587 184

10. Säteilyturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 41 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot määräytyvät valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten mukaisesti.

1994 tuloarvio.....	41 800 000
1993 tuloarvio.....	42 260 000
1992 tilinpäätös	40 717 421

11. Lääkelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 534 000 mk. Lääkelaitoksen henkilöstö ei maksullisen toiminnan osalta sisälly pääluokan 33 kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Toimintamenojen mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 545 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirrot momentille 33.01.21 ETA-sopimuksen edellyttämän lääkekorvauslautakunnan käyt-

töön. Lääkelaitoksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 33.11.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	25 739 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	18 959 000
Muut toimintamenot.....	6 780 000
Bruttotulot	26 273 000
Maksullisen toiminnan tulot	26 023 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	25 973 000
— muut suoritteet	50 000
Muut tulot	250 000
Nettotulot	534 000
1994 tuloarvio.....	534 000

12. Valtion koulukotien tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 57 975 000 mk.

Selvitysosa: Valtiolla suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

1994 tuloarvio.....	57 975 000
1993 tuloarvio.....	61 700 000
1992 tilinpäätös	51 492 502

13. Järvenpään sosiaalisairaalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 248 000 mk.

Selvitysosa: Valtiolla suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

1994 tuloarvio.....	8 248 000
1993 tuloarvio.....	17 940 000
1992 tilinpäätös	10 806 876

(14.) Valtion mielisairaaloiden tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 33.14.21.

1993 tuloarvio.....	108 900 000
1992 tilinpäätös	109 191 977

(67.) Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupatulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1993 tuloarvio.....	2 910 000
1992 tilinpäätös	22 452 980

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 1 104 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1994 tuloarvio	1 104 000 000
1993 tuloarvio	1 109 400 000
1992 tilinpäätös	1 076 580 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 285 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1994 tuloarvio.....	285 000 000
1993 tuloarvio.....	350 000 000
1992 tilinpäätös	926 608 580

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista on 250 000 mk kemikaalilain (744/89) 60 §:n mukaisia maksuja.

1994 tuloarvio.....	1 800 000
1993 tuloarvio.....	1 800 000
1992 tilinpäätös	7 225 483

34. Työministeriön hallinnonala

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 533 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvain

(649/73) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvain ja merimiesten palkkaturvain mukaiset menot 538 800 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1994 tuloarvio.....	533 300 000
1993 tuloarvio.....	597 500 000
1992 tilinpäätös	572 273 975

99. *Työministeriön hallinnonalan muut tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 35 100 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	35 000 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	35 100 000

1994 tuloarvio.....	35 100 000
1993 tuloarvio.....	22 000 000
1992 tilinpäätös	61 667 241

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

25. *Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vesiensuojelumaksut	2 200 000
Maksulliset palvelut	1 900 000
Muut sekalaiset tulot	2 400 000
Yhteensä	6 500 000

Vesiensuojelumaksut määräytyvät vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n nojalla. Muut maksut peritään vesi- ja ympäristöhallinnon suoritteista annetun ympäristöministeriön maksupäätöksen perusteella korvauksina tilaukseen perustuvista suunnittelu-, asiantuntija-, tutkimus- ja rakentamispalveluista, tietopalvelusuoritteista, tietojärjestelmien käytöstä sekä eräistä viranomais-tehtävien hoidosta perittävistä maksuista.

Vesiensuojelumaksuja vastaava meno 2 200 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.21. Maksullisten palvelujen erillismenot 1 140 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.28.

1994 tuloarvio.....	6 500 000
1993 tuloarvio.....	6 000 000
1992 tilinpäätös	48 396 493

40. *Asuntotoimen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat

lähinnä asumistukien palautuksia sekä valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

1994 tuloarvio.....	3 000 000
1993 tuloarvio.....	2 000 000
1992 tilinpäätös	3 308 572

60. *Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista*

Momentille arvioidaan kertyvän 10 500 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta aiheutuneisiin menoihin 9 000 000 mk. Öljyvahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan korvauksina vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 1 500 000 mk.

1994 tuloarvio.....	10 500 000
1993 tuloarvio.....	16 500 000
1992 tilinpäätös	17 507 795

99. *Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen.

1994 tuloarvio.....	1 000 000
1993 tuloarvio.....	500 000
1992 tilinpäätös	2 101 284

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkorahat

Momentille arvioidaan kertyvän 330 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakko- rangaistuksista kertyvät varat sekä pysäköinti- virhemaksut, jotka kertyvät pysäköintivirhe- maksuista annetun lain (248/70) perusteella.

1994 tuloarvio.....	330 000 000
1993 tuloarvio.....	330 000 000
1992 tilinpäätös	278 986 428

02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämä- maksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyö- misestä määräaikana

Momentille arvioidaan kertyvän 430 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viiväs- tyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämä- maksut sekä eri verolakien perusteella mak- suunpannut veronlisäyksen.

1994 tuloarvio.....	430 000 000
1993 tuloarvio.....	400 000 000
1992 tilinpäätös	427 278 304

03. Oikaisurahat

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1994 tuloarvio.....	100 000
1993 tuloarvio.....	100 000
1992 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttä- mättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirto- määrarahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1994 tuloarvio.....	200 000 000
1993 tuloarvio.....	200 000 000
1993 II lisätuloarvio	3 000 000
1993 III lisätuloarvio	45 000 000
1992 tilinpäätös	171 126 933

05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeu- desta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) pe- rustuvien kauppojen myyntihinnat.

1994 tuloarvio.....	40 000 000
1993 tuloarvio.....	40 000 000
1992 tilinpäätös	27 257 780

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat eläkemaksut ja korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 148 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot kertyvät eräiden valtionapua saavien yksityisten työnantajien, sosiaali- ja terveyden- huollon suunnittelusta ja valtionosuudesta an- netun lain (677/82) tarkoittamien yksityisten toimintayksiköiden, Pohjoismaisten instituutti- en, Valtiontakuukeskuksen ja Vakuusrahaston maksamista työnantajien eläkemaksuista sekä Kuntien eläkevaakuutuksen maksamista kau- punkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauk- sista. Eläkemaksutulon arvioinnissa on otettu huomioon työntekijäin eläkemaksuosuuden kohdentuminen valtion eläkerahastolle sekä val- tionapulaitosten henkilöstön eläketurvaan suun- nitteilla olevat muutokset.

1994 tuloarvio.....	148 000 000
1993 tuloarvio.....	144 500 000
1992 tilinpäätös	59 082 953

09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (364/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys-, ja vanhempain- rahat sekä työnantajien sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:n tarkoittamat sosi- aaliturvamaksut. Tuottoarviossa on vähennyk- senä otettu huomioon 100 000 000 mk virasto- jen siirtyessä tulosbudjettiin toiminta- menomomenteilla.

1994 tuloarvio.....	40 000 000
1993 tuloarvio.....	140 000 000
1992 tilinpäätös	206 951 514

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan muut sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

10. *Muut sekalaiset tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	15 000 000
1993 tuloarvio.....	15 000 000
1992 tilinpäätös	26 980 603

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
24. Ulkoasiainministeriön hallin- nonala.....	191 259	23 710	24 210	+ 500	+ 2
25. Oikeusministeriön hallinnonala..	341 991	392 300	442 000	+ 49 700	+13
26. Sisäasiainministeriön hallin- nonala.....	241 737	258 850	398 117	+ 139 267	+54
27. Puolustusministeriön hallin- nonala.....	227 030	186 700	73 900	— 112 800	—60
28. Valtiovarainministeriön hallin- nonala.....	7 501 141	8 371 020	9 738 253	+1 367 233	+16
29. Opetusministeriön hallinnonala..	3 748 433	3 984 468	2 917 517	—1 066 951	—27
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	751 692	548 079	417 589	— 130 490	—24
31. Liikenneministeriön hallin- nonala.....	1 097 776	689 080	603 134	— 85 946	—12
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	830 785	904 334	196 839	— 707 495	—78
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	2 307 345	1 752 350	1 543 629	— 208 721	—12
34. Työministeriön hallinnonala....	636 515	619 500	568 400	— 51 100	— 8
35. Ympäristöministeriön hallin- nonala.....	71 314	25 000	21 000	— 4 000	—16
39. Muut sekalaiset tulot	1 197 665	1 269 600	1 203 100	— 66 500	— 5
Yhteensä	19 144 684	19 024 991	18 147 688	— 877 303	— 5

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*
Momentille arvioidaan kertyvän 59 562 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen koroista.

1994 tuloarvio.....	59 562 000
1993 tuloarvio.....	50 470 000
1992 tilinpäätös	82 304 990

05. *Korot muista lainoista*
Momentille arvioidaan kertyvän 283 044 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 1 700 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen korkoja, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy myös valtion investointirahaston myöntämistä valtiolle siirtyneestä luotosta kertyviä korkoja 500 000 mk. Tuloarviossa on otettu huomioon Vammass Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnettyistä lainoista kertyvät korkotulot. Tuloarviossa on myös otettu huo-

mioon valtion eläkemaksulainoista kertyvät korkotulot.

1994 tuloarvio.....	283 044 000
1993 tuloarvio.....	401 559 000
1992 tilinpäätös	392 918 673

07. *Korot talletuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

1994 tuloarvio	2 800 000 000
1993 tuloarvio	2 450 000 000
1992 tilinpäätös	2 401 476 595

08. *Korot obligaatioista*
Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1994 tuloarvio.....	400 000 000
1993 tuloarvio.....	290 000 000
1992 tilinpäätös	441 125 679

03. Osinkotulot

01. *Osinkotulot valtionyhtiöistä*
Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

1994 tuloarvio.....	300 000 000
1993 tuloarvio.....	280 000 000
1992 tilinpäätös	281 176 196

02. Muut osinkotulot	1994 tuloarvio.....	10 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.	1993 tuloarvio.....	5 000 000
	1992 tilinpäätös	13 426 288

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	öittäminen vuoden 1993 alussa sekä Posti- ja
Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.	telelaitoksen yhtiöittäminen vuoden 1994 alus-
Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitok-	sa.
sista annetun lain (627/87) mukaisten liikelai-	
tosten voiton tuloutuksista vuodelta 1993. Tu-	
loarvion vähennyksenä on otettu huomioon	1994 tuloarvio..... 400 000
Valtion painatuskeskuksen, Valtion ravitsemis-	1993 tuloarvio..... 247 500 000
keskuksen ja Valtion tietokonekeskuksen yhti-	1992 tilinpäätös 248 900 000

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Korkotulot	3 317 826	3 192 029	3 542 606	+350 577	+ 11
03. Osinkotulot	294 602	285 000	310 000	+ 25 000	+ 9
05. Valtion liikelaitosten voiton tu-					
loutukset	248 900	247 500	400	—247 100	—100
Yhteensä	3 861 328	3 724 529	3 853 006	+128 477	+ 3

Osasto 15

LAINAT

01. Valtiolla takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 101 755 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

1994 tuloarvio.....	101 755 000
1993 tuloarvio.....	135 195 000
1992 tilinpäätös	304 113 340

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 592 468 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 16 609 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen lyhennyksiä, jotka Postipankki Oy

suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy samoin valtion investointirahaston myöntämän valtiolle siirtyneen luoton lyhennystä 1 000 000 mk. Tuloihin sisältyy myös 12 500 000 mk maatala-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennyksiä. Tuloihin sisältyy Vammass Oy:lle ja Patruunatehdas Lapua Oy:lle myönnettyjen lainojen lyhennyksiä. Tuloarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennykset.

1994 tuloarvio.....	592 468 000
1993 tuloarvio.....	675 382 000
1992 tilinpäätös	867 940 000

02. Valtion nettolainanotto

01. Nettolainanotto

Momentille merkitään 64 380 000 000 mk.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen tasapainottamiseksi nettolainanoton tarve vuonna 1994 on 64 380 000 000 mk. Nettolainanottotarpeesta pitkäaikaisella lainanotolla on tarkoitus kattaa 49 380 000 000 mk ja lyhytaikaisella lainanotolla 15 000 000 000 mk.

Valtion markkamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten on arvioitu 1994 olevan 8 970 000 000 mk ja valuuttamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten 6 190 000 000 mk eli yhteensä 15 160 000 000

mk, joten uusia yli 12 kuukauden pituisia valtionlainoja on tarkoitus ottaa 64 540 000 000 mk.

Valtion vuoden 1993 nettolainanottotarpeesta tullaan kattamaan laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisella lainanotolla 30 000 000 000 mk, joten lyhytaikaisen velan määrä pitäisi voida vuonna 1994 olla vähintään 45 000 000 000 mk.

Vuonna 1994 on mahdollista lainaehtoien perusteella irtisanoa vanhoja ulkomaisia lainoja ennenaikaisesti takaisinmaksettavaksi noin 2 300 000 000 mk sekä varautua ostamaan markkinoilta sellaisia vanhoja sarjaobligatioi-

ta, joiden laina-aika vuoden 1994 aikana jää lyhyemmäksi kuin 12 kuukautta. Tällaisia lainoja arvioidaan vuonna 1994 olevan 5 720 000 000 mk. Näiden lainojen uudelleenrahoittaminen ei juurikaan lisää nettolainanottoa, mutta edellyttää uusien valtionlainojen ottamista 8 020 000 000 markalla sen lisäksi, mitä edellä on esitetty. Tällöin uusien valtionlainojen ottamista varten tarvittaisiin lainanottovaltuutta vähintään 72 560 000 000 mk. Edus-

kunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1994 lainanottovaltuuksista.

1994 tuloarvio	64 380 000 000
1993 tuloarvio	45 375 000 000
1993 I lisätuloarvio.....	15 000 000 000
1993 II lisätuloarvio.....	7 360 000 000
1993 III lisätuloarvio.....	5 699 000 000
1992 tilinpäätös.....	53 178 225 817

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk	± %
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 172 053	810 577	694 223	— 116 354	—14
02. Valtion nettolainanotto	53 178 226	45 375 000	64 380 000	+19 005 000	+42
Yhteensä	54 350 279	46 185 577	65 074 223	+18 888 646	+41

MENOT

Pääluokka 21

TASAVALLAN PRESIDENTTI

01. Tasavallan Presidentti

01. Presidentin palkkio ja edustusrahat

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (9/88) mukaisten menojen maksamiseen.

1994 määräraha	1 050 000
1993 määräraha	1 050 000
1992 tilinpäätös	1 050 000

21. Presidentin käyttövarat

Momentille myönnetään 125 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.

1994 määräraha	125 000
1993 määräraha	125 000
1992 tilinpäätös	69 985

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin virkasuunnan, Mäntyniemen valmistuminen aiheuttaa määrärahojen lisäystarvetta eräillä momenteilla.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 320 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 57 henkilötyövuotta.

1994 määräraha	14 320 000
1993 määräraha	14 314 000
1992 tilinpäätös	12 665 350

rärahaa saa käyttää myös Mäntyniemen kulusmenoihin.

1994 määräraha	5 910 000
1993 määräraha	6 327 000
1992 tilinpäätös	4 310 442

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 245 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräisiin erillishankintoihin.

1994 määräraha	1 245 000
1993 määräraha	1 950 000
1992 tilinpäätös	16 574 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 910 000 mk. Mää-

Pääluokan 21 menot luvuittain vuosina 1992—1994

		v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994	
					± 1000 mk	± %
01.	Tasavallan Presidentti (010)....	1 120	1 175	1 175	—	—
02.	Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	33 550	22 591	21 475	—1 116	—5
	Yhteensä	34 670	23 766	22 650	—1 116	—5

Pääluokka 22 EDUSKUNTA

01. Kansanedustajat

01. <i>Palkkaukset</i> (arviomääräraha)		1994 määräraha.....	18 400 000
Momentille myönnetään 44 630 000 mk.		1993 määräraha.....	18 800 000
		1992 tilinpäätös.....	18 357 823
1994 määräraha.....	44 630 000		
1993 määräraha.....	44 580 000		
1992 tilinpäätös.....	43 629 076		
02. <i>Edustajien kulukorvaukset</i> (arviomääräraha)		20. <i>Matkat</i> (arviomääräraha)	
Momentille myönnetään 18 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää edustajanpalkkiolain mukaisten kulukorvausten maksamiseen.		Momentille myönnetään 14 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanedustajan tehtävistä johtuvista kotimaassa suoritettavista matkoista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.	
		1994 määräraha.....	14 700 000
		1993 määräraha.....	14 700 000
		1992 tilinpäätös.....	14 168 438

02. Eduskunnan kanslia

01. <i>Palkkaukset</i> (arviomääräraha)		29. <i>Muut kulutusmenot</i> (arviomääräraha)	
Momentille myönnetään 57 476 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 287 virkasuh-teista henkilöä.		Momentille myönnetään 34 695 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.	
1994 määräraha.....	57 476 000	1994 määräraha.....	34 695 000
1993 määräraha.....	60 042 000	1993 määräraha.....	36 797 000
1992 tilinpäätös.....	57 172 319	1992 tilinpäätös.....	32 526 646
10. (22.02.10 ja 13) <i>Rakennusten käyttö</i> (arviomääräraha)		70. <i>Kaluston hankinta</i> (siirtomääräraha 3 v)	
Momentille myönnetään 10 080 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskunnan kiinteistöjen käytöstä ja korjauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.		Momentille myönnetään 2 590 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.	
1994 määräraha.....	10 080 000	1994 määräraha.....	2 590 000
1993 määräraha.....	9 900 000	1993 määräraha.....	7 070 000
1992 tilinpäätös.....	8 915 588	1992 tilinpäätös.....	14 000 000

09. Valtiontilintarkastajat**01. Palkkaukset (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 4 642 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 14 virkasuhteista henkilöä.

1994 määräraha	4 642 000
1993 määräraha	4 990 000
1992 tilinpäätös	4 505 318

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

1994 määräraha	1 500 000
1993 määräraha	1 850 000
1992 tilinpäätös	1 394 359

14. Eduskunnan oikeusasiamies**01. Palkkaukset (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 8 915 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 30 virkasuhteista henkilöä.

1994 määräraha	8 915 000
1993 määräraha	9 583 000
1992 tilinpäätös	9 006 071

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 772 000 mk.

1994 määräraha	772 000
1993 määräraha	980 000
1992 tilinpäätös	847 260

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta**01. Palkkaukset (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 2 926 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 11 virkasuhteista henkilöä.

1994 määräraha	2 926 000
1993 määräraha	3 055 000
1992 tilinpäätös	2 968 298

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 264 000 mk.

1994 määräraha	8 264 000
1993 määräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	8 537 058

30. Eduskunnan kirjasto**01. Palkkaukset (arviomääräraha)**

Momentille myönnetään 11 870 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 46 virkasuhteista henkilöä.

1994 määräraha	11 870 000
1993 määräraha	12 329 000
1992 tilinpäätös	12 220 043

21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 076 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjallisuuden ja sitä vastaavan aineiston hankinnasta sekä sidonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 076 000
1993 määräraha	2 400 000
1992 tilinpäätös	2 300 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 417 000 mk.

1994 määräraha	1 417 000
1993 määräraha	1 635 000
1992 tilinpäätös	1 645 411

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 22.30.29.

1993 määräraha	540 000
1992 tilinpäätös	1 100 000

99. Eduskunnan muut menot

21. *Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten*

Momentille myönnetään 15 304 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 5 850 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1991 kansanedustajain vaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

1994 määräraha	15 304 000
1993 määräraha	15 304 000
1992 tilinpäätös	14 780 400

22. *Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi*

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista sekä Suomen ryhmän puitteissa tapahtuvasta muusta kansanedustajien harjoittamasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1994 määräraha	900 000
1993 määräraha	1 050 000
1992 tilinpäätös	741 488

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Kansanedustajat (010)	76 155	78 080	77 730	— 350	— 0
02. Eduskunnan kanslia (010)	112 615	113 809	104 841	— 8 968	— 8
09. Valtiontilintarkastajat (010)	5 900	6 840	6 142	— 698	— 10
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	9 953	10 563	9 687	— 876	— 8
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	11 505	13 055	11 190	— 1 865	— 14
30. Eduskunnan kirjasto (280)	17 265	16 904	15 363	— 1 541	— 9
99. Eduskunnan muut menot (010)	15 522	16 354	16 204	— 150	— 1
Yhteensä	248 916	255 605	241 157	— 14 448	— 6

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTO

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä saa olla

vuonna 1994 enintään 214 henkilötyövuotta.

01. Valtioneuvosto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 14 810 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 41, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 23 erityisavustajaa.

1994 määräraha.....	14 810 000
1993 määräraha.....	15 840 000
1992 tilinpäätös	15 655 497

rärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä ministerien ja heidän erityisavustajiensa matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen.

1994 määräraha	1 280 000
1993 määräraha	1 536 000
1992 tilinpäätös	2 172 181

20. *Matkat* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 280 000 mk. Mää-

02. Valtioneuvoston kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 23 786 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 134 henkilötyövuotta.

1994 määräraha.....	23 786 000
1993 määräraha.....	25 440 000
1992 tilinpäätös	26 492 240

1994 määräraha.....	21 889 000
1993 määräraha.....	20 081 000
1992 tilinpäätös	17 450 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 21 889 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 2 752 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisiin laite- ja kalustohankintoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää peruskorjattujen tilojen kalusteiden kunnostamiseen.

1994 määräraha	2 752 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	3 400 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 830 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 40 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oikaisuna 530 000 mk.

1994 määräraha	9 830 000
1993 määräraha	9 981 000
1992 tilinpäätös	10 845 233

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 708 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1994 määräraha	2 708 000
1993 määräraha	1 600 000
1992 tilinpäätös	1 181 499

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 439 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 12.4.1983 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	1 439 000
1993 määräraha	1 600 000
1992 tilinpäätös	1 304 584

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 079 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös yksittäiseltä arvoltaan yli 50 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 079 000
1993 määräraha	960 000
1992 tilinpäätös	2 070 000

74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös väestönsuojan varusteluun, teknisen tunnelin suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 146 500 000 mk, mihin rakennuskustannusten alentumisesta johtuen sisältyy myös tekninen tunneli.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 138 000 000 mk.

1994 määräraha	5 220 000
1993 määräraha	25 000 000
1992 tilinpäätös	36 000 000

(76.) Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	22 500 000
1992 tilinpäätös	47 500 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetöiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 64 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julki-

sen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukai-

sesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahaa saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1994 määräraha	64 200 000
1993 määräraha	64 725 000
1992 tilinpäätös	71 915 000

51. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Euroopan integraatioon liittyvää tiedotusta harjoittaville ryhmille.

1994 määräraha	2 000 000
1993 määräraha	1 000 000
1993 II lisämääräraha	1 700 000

99. Valtioneuvoston muut menot

23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 592 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Valtioneuvoston kanslia saa tehdä muistomerkin hankkimisesta sopimuksen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 1 850 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua menoja vuoden 1994 loppuun mennessä 650 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä 1 250 000 mk ja vuoden 1996 loppuun mennessä 1 850 000 mk.

1994 määräraha	592 000
----------------------	---------

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 817 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisille annettavien ja eräiden muiden lunastuksetta annettavien kunniamerkkien sekä valtion palveluksessa oleville henkilöille annettavien kunniamerkkien lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	1 817 000
1993 määräraha	2 400 000
1992 tilinpäätös	1 578 440

25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 748 000 mk. Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkamisesta aiheutuvien menojen ja teosten toimituskunnan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1994 määräraha	1 748 000
1993 määräraha	1 728 000
1992 tilinpäätös	1 760 000

26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 774 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta ja painattamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1994 määräraha	1 774 000
1993 määräraha	1 920 000
1992 tilinpäätös	1 976 000

27. Presidentti Risto Rytin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 424 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1992 ensimmäisessä lisätalousarviossa on myönnetty valtuus sopimuksen tekemiseen muistomerkin hankkimisesta siten, että siitä aiheutuu menoja yhteensä enintään 1 616 000 mk, josta vuonna 1992 450 000 mk, vuonna 1993 700 000 mk ja loput 466 000 mk vuonna 1994.

1994 määräraha	424 000
1993 määräraha	700 000
1992 tilinpäätös	450 000

(28.) Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuosi
(siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on
poistettu talousarviosta.

1993 määräraha..... 240 000
1992 tilinpäätös..... 10 405 000

Pääluokan 23 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Valtioneuvosto (010).....	23 841	17 376	16 090	— 1 286	— 7
02. Valtioneuvoston kanslia (050)...	47 342	50 521	48 427	— 2 094	— 4
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)...	12 027	11 581	12 538	+ 957	+ 8
25. Valtioneuvoston edustus- ja vir- kahuoneistot (050).....	86 875	50 060	8 738	—41 322	—83
27. Poliittisen toiminnan avustami- nen (010).....	71 915	65 725	66 200	+ 475	+ 1
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	16 169	6 988	6 355	— 633	— 9
Yhteensä	258 169	202 251	158 348	—43 903	—22

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 1 519 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly asemamaasta palkattava henkilöstö eikä YK:n ja ETYK:n rauhan-

turvaoperaatioihin palkattava henkilöstö. Hallinnonalalla saa lisäksi olla EY-lainsäädännön suomentamistyöhön liittyen enintään 36 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Kansainvälispoliittisissa tehtävissä ovat korostetun aseman saaneet Suomen ja EY:n välillä 1.2.1993 alkaneet jäsenyysneuvottelut. Itäisen Keski-Euroopan, IVY-maiden ja lähialueiden poliittinen ja taloudellinen kehitys, mukaanlukien turvallisuuspoliittiset kysymykset, sekä yhteistyö Pohjoismaiden välillä ja ETYK:n puitteissa, YK-politiikka, ihmisoikeuskysymykset ja kansainväliset ympäristökysymykset ovat prioriteettiasemassa. Suomen ulkopoliittikan perustavoitteina näillä painopistealueilla on kansallisten etujen turvaaminen ja kansainvälisen aseman vahvistaminen. Tähän pyritään aktiivisen ja aloitteellisen ulkopoliittikan harjoittamisella. Tällöin on varmistettava Suomen näkökantojen riittävä huomioon ottaminen maan edun kannalta tärkeissä kysymyksissä.

Kauppapoliittisissa tehtävissä ovat tavoitteena kansainvälisen vaihdannan yleisten edellytysten järjestäminen Suomessa ja ulkomailla niin, että suomalaisilla vientitavaroilla ja -palveluilla on mahdollisimman esteetön pääsy ulkomaiden markkinoille sekä tasavertaiset kilpailuedellytykset. Lisäksi tavoitteita ovat voinnin edistäminen ja puitteiden luominen ulkomaille suuntautuville suomalaisille investoinneille sekä ulkomailta Suomeen suuntautuville investoinneille. Niinikään pyritään mahdollisimman edullisin ehdoin tapahtuvan tavaroiden, palveluiden ja pääomien tuonnin yleisten edellytysten järjestämiseen tavoitteena edulliset hin-

nat, kotimaan taloudellisen kilpailun edistäminen sekä huoltovarmuuden turvaaminen. Kauppapolitiikan painopistealueita ovat Länsi-Euroopan taloudelliseen integraatioon liittyvät kysymykset, kuten ETA-sopimuksen soveltaminen ja EY-jäsenyysneuvottelut.

Painopistealueisiin kuuluvat myös Suomen taloudellisten ja kaupallisten suhteiden kehittäminen Venäjän ja Baltian maiden kanssa sekä yleensäkin kysymykset, jotka liittyvät entisissä sosialistisissa maissa käynnissä olevaan taloudelliseen uudistusprosessiin ja sen vaikutuksiin Suomelle.

Lehdistö- ja kulttuuritehtävissä on keskeisenä tavoitteena Suomea koskevan kansainvälisen tiedottamisen tehostaminen Euroopan muutosten edellyttämällä aloilla ja maantieteellisillä kohdealueilla. EY-maiden ohella lehdistö- ja kulttuurisuhteiden kehittämisen painopistealueita ovat Pohjois-Amerikka ja Japani sekä Suomen lähialueet. Eurooppa-tiedotus edellyttää nyt tiedotus- ja palvelutoiminnan tehostamista myös kotimaassa.

Oikeudellisissa tehtävissä on tavoitteena sopimussuhteiden uudelleen järjestely entisten sosialististen maiden kanssa etenkin Suomen lähialueilla, taloudellisen integraation edellyttämien oikeudellisten valmiuksien ja järjestelyjen luominen, ihmisoikeuksien kehittäminen, kansainvälisten ympäristönsuojelusopimusten aikaansaaminen Suomen omien etujen mukaisesti, maahantulopoliittikan ja -lupien annon ke-

hittäminen sekä kriisivalmiuksien parantaminen.

Hallinnon tavoitteena on se, että ulkoasiainhallinto tuottaa yhteiskunnan sille antamat tehtävät vähäisemmin henkilöstövoimavaroja ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Hallinnon kehittämisen painopiste on ulkoasiainhallinnon toimintajärjestelmässä, jossa selkeytetään tavoitteenasettelua, yksinkertaistetaan sekä toiminnallisia että hallinnollisia menettelytapoja ja delegoidaan toimivaltaa turvaamalla samalla sen edellyttämä osaaminen. Hallinnonala toteuttaa lisäksi sille asetetut voimavarojen supistusvaatimukset.

Integraatiokehityksen valtionhallinnolle asetamat vaatimukset ovat erillisen selvityksen kohteena, mutta ulkoasiainhallinnon koordinoiva rooli ei perusolemukseltaan tule muuttamaan.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 710 104 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsuleille myönnettävien avustusten maksamiseen ja edustustoissa toimivien Suomen Ulkomaankauppaliiton kaupallisten sihteerien toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina kuriirilähetystulot ja toimituskirjamaksutulot. Momentille tuloutetaan myös kaupallisten sihteerien toimistoilta perittävät vuokra- ym. tulot, jotka kattavat toiminnasta syntyvät menot.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	731 704 000
Bruttotulot	21 600 000
Nettomenot.....	710 104 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 370 000 mk siirtona momentilta 24.99.27.

1994 määräraha	710 104 000
1993 määräraha	759 387 000
1993 II lisämääräraha	1 300 000
1993 III lisämääräraha	48 716 000
1992 tilinpäätös	772 725 065

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 153 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Uudisrakennushankkeet					
Moskova.....		61 940		10 000 000	20 000 000
— lisärakennus	2 317	45 730	19 737		
— peruskorjaus	820	16 210	19 768		
2. Peruskorjaushankkeet					21 153 000
Yhteensä					41 153 000

1994 määräraha.....	41 153 000
1993 määräraha.....	80 920 000
1993 II lisämääräraha	3 000 000
1993 III lisämääräraha	9 200 000
1992 tilinpäätös	40 800 000

87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen

ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 1994 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 1995.

1994 määräraha	14 000 000
1993 määräraha	—
1992 tilinpäätös	46 000 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Suuret erot vauraudessa ja hyvinvoinnissa teollisuusmaiden ja kehitysmaiden kesken ovat kaikkien kansojen menestyksen ja turvallisuuden kannalta uhka. Suomi, yhdessä muiden teollisuusmaiden kanssa, tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin näiden erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Suomi pyrkii torjumaan maailmanlaajuisia ympäristöongelmia, käyttäen yhtenä joskaan ei ainoana keinona kehitysyhteistyötä. Suomi tukee kehitysmaita niiden pyrkimyksissä vähentää väestönkasvua ja hallitsemattomia väestöliikkeitä.

Kehitysyhteistyö on tärkeimpiä kanavia vuorovaikutukseen kehitysmaiden kanssa. Se tarjoaa erään mahdollisuuden kansainvälistymiseen ja kansalaisyhteiskuntien väliseen vuorovaikutukseen. Kehitysyhteistyö voi myös palvelulla askeleena kohti laajempaa kaupallista, sivistyksellistä ja muuta valtioiden ja kansojen välistä kanssakäymistä.

Suomen kehitysyhteistyön toiminta-ajatus voidaan muotoilla seuraavasti: Kehitysyhteistyö on se ulkopoliittikan osa, jolla Suomi pyrkii, siirtämällä aineellisia ja henkisiä voimavaroja kehityksille

— edistämään kestävästä kehityksestä ja hyvinvointia kehityksissä

— vaikuttamaan rauhan, tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien vakiintumiseen näissä maissa

— lisäämään vuorovaikutusta Suomen ja kehitysmaiden välillä.

Suomi edellyttää, että valtiot, kansainväliset järjestöt ja muut tahot, joiden kanssa Suomi harjoittaa kehitysyhteistyötä, hyväksyvät ja antavat tukensa seuraaville kolmelle päämäärälle:

— kehityksissä vallitsevan laajamittaisen köyhyyden vähentäminen;

— yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ympäristöongelmia; ja

— yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehityksissä.

Jos jokin kehitysyhteistyökumppani poikkeaa

näistä päämääristä, Suomi pyrkii rakentavan vuoropuhelun kautta vaikuttamaan tilanteeseen ja ellei tämä ole mahdollista, ottaa yhteistyösuhteen jatkumisen uudelleen harkintaan.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana on, että kehitysmaa vastaa itse kehityksestään ja että avunantajan osuus on aina vain kehitysmaan omia pyrkimyksiä tukevaa. Muunlainen lähtökohta veisi edellytykset kestävästä kehityksen aikaansaamiselta.

Kestävän ja elinkelpoisen kehityksen edellytyksenä on kehitysmaan, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Se on myös kussakin tapauksessa Suomen tuen edellytys.

Vastaanottajamaan vastuun korostaminen sisältää sen, että kehitysyhteistyö auttaa taloudellisesti, ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja poliittis-hallinnollisesti kestävien rakenteiden tai toimintojen luomista. Kehitysyhteistyön on aina pyrittävä tekemään itsensä tarpeettomaksi eikä sen ansiosta syntyneiden rakenteiden tai toimintojen olemassaolo saa olla ulkoisesta tuesta riippuvaa.

Suomi tukee sekä kahdenvälistä että monenkeskisiä kanavia käyttäen kehitysmaiden pyrkimyksiä taloutensa rakenteiden uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi kestävästä kehityksestä vaatimuksiin. Kehitysyhteistyön toimintaympäristön muutokset niin kansainvälisesti kuin kansallisesti pakottavat arvioimaan uudelleen toiminnan perusteita, tavoitteita ja saavutuksia. Suomen kehitysyhteistyön 1990-luvun strategiassa, joka on annettu eduskunnalle vuoden 1992 kehitysyhteistyökertomuksen yhteydessä, määritellään kehitysyhteistyön yleiset päämäärät ja keinot. Yleisten tavoitteiden pohjalta määritellään osatavoitteet maittain, järjestöittäin ja toimialoittain.

Kehitysyhteistyön määrän arvioidaan olevan tässä talousarvioesityksessä n. 0,4 % BKT:sta. Korkeimmillaan Suomen kehitysyhteistyö oli 0,80 % BKT:sta laskettuna vuoden 1991 maksatuksista.

Vaikka Suomi on tilapäisesti luopunut YK:n asettamasta kehitysyhteistyön määrällisestä tavoitteesta, joka on 0,7 % bruttokansantuotteesta, tavoitteena on nostaa määrärahat jälleen tälle tasolle kun taloudellinen tilanne sen sallii.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1986—1993 ja maksatukset 1986—1992 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Määrärahat yhteensä.....	1 654,9	2 062,0	2 560,7	3 112,4	3 659,2	3 103,0	3 011,9	2 123,4
Maksatukset.....	1 585,6	1 900,1	2 542,5	3 031,1	3 234,5	3 760,5	2 887,8	
%-osuus BKT:sta.....	0,44	0,49	0,59	0,63	0,65	0,80	0,64	

Vuonna 1994 ehdotetaan OECD:n määritelmän mukaan kehitysyhteistyöksi tilastoitaviin menoihin määrärahoja yhteensä seuraavasti:

	milj. mk
Luvussa 24.30 ¹⁾	1 297,8
Luvussa 24.40.....	21,8
Pääluokan 24 muissa luvuissa ²⁾	115,6
Pääluokassa 26.....	11,75
Pääluokassa 28.....	9,7
Pääluokassa 29.....	39,3
Pääluokassa 30.....	4,3
Pääluokassa 31.....	0,9
Pääluokassa 32.....	9,5
Pääluokassa 33.....	278
Pääluokassa 34.....	56
Pääluokassa 35.....	13
Yhteensä	1 857,65

¹⁾ Luvun 24.30 loppusummasta on vähennetty 1 milj. mk arvioina siitä, paljonko humanitaarisen avun määrärahaa käytetään muualla kuin kehityksessä.

²⁾ Ml. eräiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut.

66. (24.30.22, 50 ja 66) *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 298 802 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidystä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat asema- maasta palkatun henkilökunnan palkkaamisesta, kaluston hankinnasta ja kunnossapidosta, toimitilojen ja asuntojen hankinta-, vuokra- ja käyttömenoista, henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista. Samoin sitä voidaan käyttää enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen työsuopimussuhteeseen neuvonantajan tehtäviin ja 4 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen neuvonantajien apulaisten tehtäviin sekä työssä tarvittavan toimitautomatikan hankintamenojen maksamiseen.

Kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteis-

työhön tarkoitettua määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten, hallituksista riippumattomien järjestöjen ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen kehityshankkeiden tukemiseen.

Korkotukiluottoja saa vuonna 1994 myöntää siten, että vuosina 1987—1994 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 3 500 000 000 mk, ja että niistä aiheutuu menoja 1994 jälkeisille vuosille enintään 220 milj. mk. Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1994 myönnettyille luotoille siltä ajalta, jolta korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehityksille aiemmin myönnettyistä kehitysluotoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saadaan käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

Tiedotusmäärärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöosaston tiedotustoiminnan sekä kirjaston menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö.....	255 000 000
2. Maa- ja aluekohtainen yhteistyö.....	578 802 000
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö.....	34 500 000
4. Kehitysluotot.....	15 000 000
5. Korkotuki.....	155 000 000
6. Humanitaarinen apu.....	127 000 000
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot.....	25 400 000
8. Kehitysyhteistyöosaston tiedotus.....	3 100 000
9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle	105 000 000
Yhteensä	1 298 802 000

Vuoden 1994 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 1 510 milj. markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus	Milj. mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö....	443
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	627
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	100
4. Kehitysluotot	—
5. Korkotuki	220
6. Humanitaarinen apu	—
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot	20
8. Kehitysyhteistyöosaston tiedotus ...	—
9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle	100
Yhteensä	1 510

Sen johdosta, että aikaisemmin hyväksyttyjen valtuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut

mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1994 aikana tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia sanottujen kehitysyhteistyövaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä alla olevassa rahoitussuunnitelmassa esitettyjä markkamaaria.

Näistä valtuuksista yhdessä aiempien myöntöpäätösten, sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1995 enintään 1 000 000 000 mk, vuonna 1996 enintään 1 017 000 000 mk, vuonna 1997 enintään 1 100 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä enintään 614 000 000 mk.

Selvitysosa: Myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisen päälinjat vahvistetaan valtioneuvoston päätöksellä. Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1997 jälk. milj. mk
Ennen vuotta 1993 myönnetty valtuudet	623	187	107	250
Vuonna 1993 myönnetty valtuudet	282	370	344	58
Vuonna 1994 myönnetty valtuudet	95	460	649	306
Yhteensä	1 000,0	1 017,0	1 100,0	614,0

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 255 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 443 000 000 mk.

Monenkeskisellä avulla edistetään Suomen ulkopoliittisia tavoitteita YK:n ja kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten piirissä tukemalla kansainvälisen yhteisön hyväksymiä kehityspyrkimyksiä. Samalla tuetaan YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen muodostamaa multilateraalista järjestelmää ja vaikutetaan sen toiminnan sisältöön. Näissä puitteissa Suomi yhdessä luontaisen kehitysyhteistyöpoliittisen viiteryhmänsä, pohjoismaiden, kanssa toteuttaa kehitysyhteistyöstrategiansa tavoitteita ja painotuksia etenkin köyhimpien maiden kehitysponnistusten tukemiseksi. Suomi pyrkii edistämään monenkeskisen kehitysyhteistyön hallinnon tehostamista sekä sen aiheuttaman rahoitustaakan nykyistä tasaisempaa jakautumista avunantajamaiden kesken.

YK:n pääasialliset kehitysjärjestöt ovat YK:n

kehitysohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP). Jäsenmaiden rahoitustuki näille on vapaaehtoista. Maksulupaus annetaan vuodeksi kerrallaan. Järjestöjen toimintasuunnitelmat perustuvat kuitenkin useampivuotisiin rahoitusennusteisiin.

Suomi on kehitysyhteistyövarojen leikkausten vuoksi joutunut luopumaan aiemmin näille järjestöille vapaaehtoisesti antamistaan monivuotisista maksulupauksista. Eduskunnan 1993 talousarvion käsittelyn yhteydessä hyväksytty ponsi edellyttää kuitenkin, ettei monenvälistä kehitysyhteistyötä koskevia lupauksia ja sitoumuksia tehtäessä määrärahan sisäistä jakosuhdetta vuoteen 1992 verrattuna muuteta YK:n kehitysjärjestöjen kannalta epäedulliseen suuntaan ja että suunnitelmallisuutta lisätään monivuotisilla rahoitussitoumuksilla YK-järjestöille.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman Wider-instituutin isäntämaaso-

pimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto. Näistä aiheutuviin menoihin varataan 2 000 000 mk.

Suomen kansainvälisen elintarvikesopimuksen (Food Aid Convention, FAC) mukainen velvoite on toimittaa vuosittain 25 000 tonnia vehnää tai sitä vastaava rahamäärä kehitysmaiden avustamiseen. Suomen tarkoituksena on saada velvoitteen täyttämiseen keskeytys vuodesta 1994 alkaen.

Kansainvälisille kehitysrahoituslaitoksille Suomella on valtuuksien nojalla tehtyjä sitoumuksia vuoteen 1997 saakka. Vuonna 1994 suurin menoerä on Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) pääomarahoitussuus. Vuonna 1994 alkaa Kansainvälisen kehitysjärjestön IDA:n kymmenes lisärahoitus, josta aiheutuu menoja vuosina 1994—2001. Uusia sitoumuksia voivat edellyttää myös Latinalaisen Amerikan kehityspankin IDB:n, Aasian kehityspankin ADB:n ja Kansainvälisen maatalouden kehitysjärjestön IFAD:n pääomakorotusneuvottelut.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 578 802 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 627 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä Suomen tuki ohjataan valtioneuvoston nimeämiin ensisijaisiin yhteistyömaihin sekä muihin maihin, joissa voidaan toteuttaa kehitysyhteistyön yleistavoitteita. Tuen kohteina voivat olla myös näitä tavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja alueellisesti tuettavat projektit. Määrärahojen vähenemisen johdosta apu keskitetään entistä voimakkaammin yksittäisille maille. Suomen ja kohdemaan tavoitteet ja yhteistyölle asettamat ehdot sovitetaan yhteen neuvotteluihin. Näin pyritään edistämään kasvuun tähtäävän terveen talouspolitiikan sekä tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yhteiskuntapolitiikan saavuttamista. Tavoitteiden toteutumista seurataan yhteistyössä vastaanottajamaan ja muiden avunantajien kanssa. Määrärahaa käytetään pääasiassa vuonna 1992 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksuihin.

Ensisijaisia yhteistyömaita ovat Afrikassa Egypti, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania; Aasiassa Nepal ja Vietnam; Latinalaisessa Amerikassa Nicaragua. Projekti-kohtaista yhteistyötä harjoitetaan myös useiden muiden maiden kanssa.

3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö
Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 34 500 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 100 000 000 mk.

Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö perustuu siihen, että vakiintuneiden maa-, alue-, ja järjestökohtaisten toimintojen ohella kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös kehitysprosessin monipuolista ja syvällistä tuntemusta, kansainvälisiä vertailuja, toimialakohtaista koulutusta, tietojen ja kokemusten vaihtoa, uusien toimintamuotojen kehittämistä sekä sektori- ja teemakohtaista yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen samoin kuin muiden avunantajien kanssa.

Määrärahaa käytetään pääasiassa vuonna 1992 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Tuen kohteina ovat kulttuurialan kehitysyhteistyö, koulutusohjelmat ja kurssit, stipendit, asiantuntijat ja muu henkilöapu, erityisprojektit sekä toimialaprojektit.

4. Kehitysluotot

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 15 000 000 mk.

Varainhoitovuoden aikana maksetaan jo myönnettyjen luottojen nostoista aiheutuvat menot. Uusia luottoja ei myönnetä vuonna 1994. Määräraha perustuu nostamatta olevien luottojen käyttöarvioihin.

5. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 155 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 220 000 000 mk. Aiempien valtuuksien käytöstä aiheutuviin menoihin on tarkoitus käyttää tämän määrärahan lisäksi korkotukeen aikaisemmille vuosille myönnettyjä mutta käyttämättä jääneitä määrärahoja.

Kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden mukaisesti korkotukiluotoilla tuetaan takuukelpoisten kehitysmaiden pyrkimyksiä taloudelliseen kasvuun.

OECD:n piirissä hyväksyttiin vuoden 1992 alussa korkotukiluottojen käyttöä koskevat uudet periaatteet, joiden taustalla on pyrkimys rajoittaa näillä luotoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen. Tavoitteena on jatkossa suunnata korkotukiluotot sellaisiin investointeihin, joille on vaikea saada markkinaehtoista rahoitusta; käytännössä talouden perusrakenteisiin, ympäristöhankkeisiin tai so-

siaalisectoriin liittyviin investointeihin. Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (105/86) säädetään. Korkotukea annettaessa noudatetaan valtioneuvoston tämän lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä.

6. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 127 000 000 mk.

Humanitaarisen avun tarkoituksena on auttaa katastrofien ja konfliktien uhreja sekä parantaa katastrofivalmiutta. Humanitaarisella avulla autetaan myös pakolaisia kehitysmaissa.

Humanitaarista apua ei voida osoittaa ennalta määrättyihin kohdemihiin. Katastrofiapu kanavoidaan kansainvälisten järjestöjen sekä koti- ja ulkomaisten kansalaisjärjestöjen kautta. Järjestöjen, kohdemaiden ja avunantajien yhteistyöllä pyritään sekä valmiuden kehittämiseen hätätilanteiden uhrien avustamiseksi että rakentamaan pohjaa siirtymiselle jälleenrakennuksen kautta pysyvämpään kehitysohjelmaan kohdemaiden omien kehityspykimysten mukaisesti.

Pakolaisavulla autetaan pakolaisia heidän omassa ympäristössään sekä pyritään pysyviin ratkaisuihin, jotka perustuvat pakolaisten vapaaehtoiseen paluumuuttoon. Apu kanavoidaan ensisijaisesti YK:n pakolaisjärjestöjen (UNHCR ja UNRWA) kautta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 000 000 mk siirtona momentille 34.99.67.

7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 25 400 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 mk. Määrärahaa käytetään kehitysyhteistyön strategiseen ja toiminnalliseen suunnitteluun ja arviointiin. Toimiala- ja teemakohtaisella kehittämistyöllä ja hankkeiden säännönmukaisella valmistelulla varmistetaan, että kehitysyhteistyötä pystytään käytännössä ohjaamaan yleisten tavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhteistyötutkimuksella ja toiminnan jälkiarvioinnilla luodaan perusteita vastaisille tavoitteille ja toimintamuodoille. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa määrärahojen vähetessä ja samanaikaisesti Suomen yhteistyö-

maiden voimakkaasti muuttuessa avun muotoa ja sisältöä joudutaan tarkistamaan ja sopeuttamaan.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön suunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat hankkeiden valmistelu ja arviointi, kenttähallinnon kehittäminen, henkilöstön koulutus ja henkilöavun valmennus.

8. Kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan 3 100 000 mk.

Toiminnan tavoitteena on tuottaa ja välittää tietoa Suomen kehitysyhteistyöstä. Tavoitteen saavuttamiseksi tiedotuksen palvelumuodot valitaan tavoitettavien kohderyhmien mukaan. Tiedotuksen kohderyhmiä ovat mm. päätöksentekijät, hallinto, tiedotusvälineet, hanketoittajat, oppilaitokset, kansalaisjärjestöt ja kansainväliset kehitysyhteistyöjärjestöt. Tiedotuksen palvelumuotoja ovat: tiedotusvälineyhteudet, julkaisut, esitteet, tiedotteet, ilmoitukset, tietopalvelut, kirjastopalvelut, AV-aineisto tukiaineistoinen, tiedotustilaisuudet ja seminaarit.

9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 105 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1994 jälkeisille vuosille yhteensä 100 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita. Tavoitteena on edistää kansalaisten omaehtoisuuteen perustuvaa kehitysyhteistyötä sekä välillisesti laajentaa Suomessa tähän työhön osallistuvien piiriä ja omakohtaisesti hankkimaa kehitysmaakokemusta ja -tietoutta. Tukea myönnetään järjestöille vuosittain anomuksista. Vuonna 1992 viiden suurimman järjestön kanssa käynnistettyä kolmivuotista kehysopimusjärjestelmää tullaan edelleen laajentamaan vuonna 1994.

Määrärahaa käytetään myös kansalais- ja lähetysjärjestöjen omatoimisesti harjoittamaan kehitysyhteistyötiedotukseen sekä kehitysmaiden kulttuurin esittelyn tukemiseen. Tuen tavoitteena on lisätä monipuolista kehitysmaatietoutta suomalaisten keskuudessa ja siten edistää kansalaiskeskustelua.

Määrärahaa käytetään myös kansallisen kehitysjoukkotoiminnan rahoittamiseen.

1994 määräraha.....	1 298 802 000
1993 määräraha.....	1 552 530 000
1992 tilinpäätös.....	2 534 699 718

40. Teollinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Teollisen kehitysyhteistyön tavoitteena on parantaa kohdemaiden oman osaa-misen tasoa ja raaka-ainepohjan hyödyntämistä sekä edistää taloudellisesti edullisten ja ekolo-gisesti kestävien tuotantomenetelmien ja tekno-logioiden hallintaa sekä yrittäjyyttä, taloude-lista tuottavuutta ja työpaikkojen luomista. Kestävien kehitysvaikutusten aikaansaaminen on keskeinen tavoite tämänkin yhteistyömuo-don kohdalla. Sen tulee tapahtua monipuolisesti ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteistyömai-den kanssa. Teollista kehitysyhteistyötä sitovat luvun 24.30 selvitysosassa määritellyt kehitys-yhteistyön yleiset tavoitteet.

tettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Yritysten kehittäminen.....	4 231 000
Korkotuki	10 577 000
Yhteensä	14 808 000

Selvitysosa: Teollisen yhteistyön rahasto Oy (FINNFUND) toteuttaa kehitysmaissa Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteiden mukaisia hankkeita, joilla on edellytykset taloudelliseen toimintaan ja jotka parantavat työllisyyttä, hyödyntävät paikallisia voimavaroja sekä siir-tävät kohdemaihin niille soveltuvaa teknologi-aa. Hankkeiden tulee pohjautua vastaanottaja-maan omiin kehityssuunnitelmiin, eivätkä ne saa olla ekologisesti haitallisia. Valtioneuvosto on laissa myönnettyjen valtuuksien nojalla päät-tänyt 10.12.1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n toiminta on mahdollista kehitys-maiksi luokiteltujen maiden lisäksi eräissä Kes-ki- ja Itä-Euroopan maissa. Tältä osin toimin-nassa noudatetaan hallituksen Keski- ja Itä-Eurooppa -toimintaohjelman periaatteita.

Yhtiön toiminnan päätarkoitus on edelleen kehitysmaiden taloudellisen ja sosiaalisen kehi-tyksen edistäminen.

1994 määräraha.....	14 808 000
1993 määräraha.....	17 100 000
1992 tilinpäätös	23 040 000

66. *Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa* (arviomäärära-ha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Mää-rärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantun-tijapalveluiden hankkimista varten sekä tällai-sen toiminnan suunnittelumenojen maksami-seen. Vuonna 1994 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 mar-kan arvosta.

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 808 000 mk. Mää-rärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle yritysten kehittämiseen sekä korkotuen maksamiseen ra-haston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1992—1994 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 100 000 000 markan suuruisten laino-jen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enin-tään näistä lainoista perittävien korkokustan-nusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön ra-hasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87, 963/88 ja 1617/91) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään eh-doilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoi-minnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita se-kä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa an-taa siten, että niiden piiriin kuuluvien kehitys-maatoimintaan maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääoma-määrä saa olla vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja kehitysmaatoimintaan nos-

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on valtion avustuksin edistää suomalaisten yritysten ja laitosten sekä muiden yhteisöjen kiinnostusta osallistua ja valmiuksia panostaa TTT-yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa. Toiminnan tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia pitempiaikaiselle kaupalliselta rahoituspohjalta tapahtuvalle toiminnalle. Vuoden 1994 myöntämismenoja vuonna 1994 4 000 000 mk, vuonna 1995 4 000 000 mk, vuonna 1996 2 000 000 mk ja vuonna 1997 2 000 000 mk.

1994 määräraha	7 000 000
1993 määräraha	100 000
1992 tilinpäätös	4 400 000

(88.) *Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	17 600 000
1992 tilinpäätös	15 000 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Hallituksen ulkoasiainvaliokunta on 13.12.1991 hyväksynyt Suomen Keski- ja Itä-Eurooppa-toimintaohjelman sekä 11.3.1993 Suomen taloudellista tukitoimintaa KIE-maihin ohjaavan toimintastrategian. Näissä korostetaan, että vain teollistuneiden markkinatalousmaiden hyvin suunniteltu ja koordinoitu apu sekä ulkopuoliset investoinnit yksityiselle sektorille mahdollistavat markkinatalouteen siirtymisen.

Suomen kahdenväliset taloudelliset tukitoimet keskittyvät Suomen lähialueille Venäjän federaatiossa sekä Baltian maihin. Suomi luo kahdenvälisellä tuella edellytyksiä taloudelliselle ja teolliselle yhteistyölle. Tavoitteena on tasapainoisen yhteiskunnallisen kehityksen turvaaminen sekä Suomeen suoraan tai epäsuorasti vaikuttavien tai uhkaavien ilmiöiden estäminen tai vähentäminen.

Monenvälisen yhteistyön puitteissa Suomi pyrkii vaikuttamaan kansainvälisten rahoituslaitosten suuntautumiseen lähialueille ja Baltiaan. Tämän päämäärän edistämiseksi on jo perustettu teknisen avun rahastoja ja toimintaa tullaan lisäämään tältä osin. Suomi tulee aktiivisesti osallistumaan kansainvälisten aputoimien koordinaatioon jo olemassa olevien ja mahdollisten uusienkin mekanismien puitteissa. Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamisen määrärahat ovat viime vuosina kehittyneet seuraavasti:

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk
Pääluokka 24.....	59,5	75,2	84,9	129,4	108,7
Pääluokka 29.....	8,5	6,2	7,4	9,0	9,0
Pääluokka 30.....		30,0	44,1	34,4	30,0
Pääluokka 31.....			1,5	2,4	8,5
Pääluokka 32.....	7,0	9,5	7,1	22,0	15,0
Pääluokka 33.....			1,3	5,3	9,6
Pääluokka 35.....	36,3	93,0	85,6	55,5	57,5
Muut pääluokat.....	6,4	11,1	13,2	17,7	19,2
Yhteensä	117,7	225,0	245,1	275,7	257,5

61. (24.50.61 ja 68) *Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueilla ja Baltian maissa selvityksiin, tutkimuksiin, han-

kevalmisteluun ja toteutukseen koulutuksen, kulttuurin, hallinnon kehittämisen, sosiaali- ja terveydenhuollon, liikenteen ja tietoliikenteen, ympäristönsuojelun, ydinvoimaloiden turvallisuuden, luonnonvarojen hyväksikäytön, energiahuollon, elintarvikehuollon ja kaupan edel-

lytyksiä parantavien hankkeiden aloilla, teknisen avun ja asiantuntija-avun rahoittamiseen sekä Helsingissä toimivien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen asiantuntijatehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää hallituksen hyväksymässä Keski- ja Itä-Euroopan toimintaohjelmassa vahvistettujen toimintalinjojen puitteissa ja ulkoasiainministeriön koordinoimana ja päätösten mukaisesti mainittujen toimintojen ja hankkeiden rahoitukseen sekä Baltian maiden Helsingissä sijaitsevien suurlähetystöjen toimitilajärjestelyihin ja toimitilojen peruskorjauksiin.

1994 määräraha.....	25 000 000
1993 määräraha.....	35 000 000
1992 tilinpäätös.....	14 500 000

67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan jälleenrakennus-

ja kehityspankin peruspääomasta Suomelle tulevan osuuden vuonna 1994 suoritettavan maksuerän maksamiseen.

1994 määräraha.....	49 740 000
1993 määräraha.....	46 890 000
1992 tilinpäätös.....	41 951 250

69. Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 34 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja kansainvälisten järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien teknisen avun, koulutuksen ja muiden rahastojen tukemiseen sekä ennalta arvaamattomien poliittisten ja taloudellisten muutosten aiheuttamiin rahoitustarpeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian investointiohjelmasta aiheutuva Suomen maksuosuus.

1994 määräraha.....	34 000 000
1993 määräraha.....	31 000 000
1993 II lisämääräraha.....	3 000 000
1993 III lisämääräraha.....	3 500 000
1992 tilinpäätös.....	23 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 460 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen työsopimussuhteisten ja tilapäisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten sekä YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin lähetettävän siviilihenkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää enintään 32 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly rauhanturvaamishenkilöstö.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 200 000 mk YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin lähetettävän siviilihenkilöstön palkkausmenoihin ja 367 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta

34.01.21 sekä vähennyksenä 400 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 30.01.21. Erityisasiantuntijoiden toiminnasta aiheutuvat toimitila-, toimisto-, matka- ja muut kulutusmenot maksetaan edustustojen määrärahasta. Toiminnan erityismenot, kuten ministeriöiden määräämät matkat, maksetaan ao. ministeriöiden määrärahoista.

1994 määräraha.....	18 460 000
1993 määräraha.....	16 730 000
1992 tilinpäätös.....	9 931 028

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 081 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa

pitämiin kokouksiin ja seminaareihin sekä YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1994 määräraha.....	35 081 000
1993 määräraha.....	33 196 000
1992 tilinpäätös	25 336 691

22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpito-menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 93 274 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja Yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (520/93) tarkoitettun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonaparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu vuoden 1994 valvontajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin Yhdistyneet Kansakunnat on korvausten yleisperusteluista päättänyt. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.27.99.

1994 määräraha.....	93 274 000
1993 määräraha.....	160 000 000
1993 II lisämääräraha	53 300 000
1992 tilinpäätös	223 275 000

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 874 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kemiallisen aseiden valvontaja todentamismenetelmien tutkimusprojektin kulutusmenojen, tutkimusaineiston, henkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasi-

ainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta IAEA:n valvontamenetelmien kehittämisen tukiohjelmaan ja Ukrainan ydinaseettomuuden tukiohjelmaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk osallistumisesta Ukrainan ydinaseettomuuden tukiohjelmaan yhteistyössä IAEA:n kanssa.

1994 määräraha.....	8 874 000
1993 määräraha.....	6 380 000
1992 tilinpäätös	5 940 000

27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Venäjän välisten yhteistoimintaorganisaatioiden puitteissa harjoitetusta yhteistyöstä aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen ja puheenjohtajiston palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen hallituksen suostumuksella järjestettävien kansainvälisten kokousten menojen maksamiseen sekä kansainvälisistä kokouksista ja yhteistyöjärjestelyistä aiheutuvien valmistelu-, osallistumis- ja tiedotusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 370 000 markan siirto momentille 24.01.21.

1994 määräraha.....	4 300 000
1993 määräraha.....	5 160 000
1992 tilinpäätös	3 096 243

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 36 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen EY-lainsäädännön suomentamiseen sekä muuhun kääntämistyöhön.

1994 määräraha.....	14 500 000
1993 määräraha.....	15 620 000
1992 tilinpäätös	2 899 306

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 895 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Kouluasuntolasäätö rs.....	1 000 000
Suomen YK-liitto ry.....	1 000 000
Suomen Pakolaisapu ry.....	820 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.....	300 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry. YK:n Naisten Kehitysrachasto, Suomen Yhdistys ry.....	220 000
Väestöliitto ry:lle v. 1994 kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin valmisteluihin liittyviin toimintoihin.....	160 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa.....	150 000
	245 000
Yhteensä	3 895 000

1994 määräraha.....	3 895 000
1993 määräraha.....	4 725 000
1992 tilinpäätös.....	5 155 030

51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 290 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1994 määräraha.....	290 000
1993 määräraha.....	290 000
1992 tilinpäätös.....	266 882

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 689 632 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon.....	82 474 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon.....	32 740 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahastolle (UNEP).....	17 000 000
Maksuosuus maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle (GEF).....	35 000 000

Maksuosuus otsonirahastolle.....	4 220 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille.....	61 712 000
Maksuosuus YK:n asuinyhdyskuntarahastolle (UNCHS).....	2 700 000
Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen jäsenmaksu (OPCW).....	1 200 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille.....	2 660 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu.....	13 297 000
Maksuosuus EN:n sosiaalisen kehityksen rahastolle.....	170 000
EFTAn jäsenmaksu.....	57 300 000
OECD:n jäsenmaksu.....	9 794 000
GATTin jäsenmaksu.....	3 312 000
ETA-maksut.....	341 120 000
Maksuosuudet ETYK-prosessin talousarvioihin.....	13 378 000
Maksuosuus Moskovan kansainväliselle tiede- ja teknologiakeskukselle (ISTC). IVY-maiden tieteellistä yhteistyötä edistävän yhdistyksen jäsenmaksu.....	6 000 000
Muut jäsenmaksut.....	3 300 000
	2 255 000

689 632 000

Yhteensä

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 200 000 mk kemiallisen aseiden täyskieltosopimuksen jäsenmaksuun ja 6 000 000 mk maksuosuuteen Moskovan kansainväliselle tiede- ja teknologiakeskukselle sekä vähennyksenä 115 000 mk siirtona momentille 25.99.26.

1994 määräraha.....	689 632 000
1993 määräraha.....	568 605 000
1993 III lisämääräraha.....	-50 600 000
1992 tilinpäätös.....	201 881 314

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan yli menevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvitykseksi.

1994 määräraha.....	100 000
1993 määräraha.....	100 000
1992 tilinpäätös.....	-

Pääluokan 24 menot luvuittain vuosina 1992—1994

		v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01.	Ulkoasiainhallinto (030).....	862 815	840 307	765 257	— 75 050	— 9
30.	Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	2 534 700	1 552 530	1 298 802	—253 728	—16
40.	Teollinen kehitysyhteistyö (040).	42 440	34 800	21 808	— 12 992	—37
50.	Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroo- pan maiden kanssa (040).....	79 451	112 890	108 740	— 4 150	— 4
99.	Ulkoasiainministeriön hallin- nonalan muut menot (030).....	565 757	810 806	868 406	+ 57 600	+ 7
	Yhteensä	4 085 162	3 351 333	3 063 013	—288 320	— 9

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 7 216 henkilöttyövuotta, 1.9.1994 alkaen 7 275 ja 1.12.1994 alkaen 7 281 henkilöttyövuotta. Hallinnonalalla

saa lisäksi olla 1.12.1993 toteutettuun alioikeusuudistukseen liittyen 30 henkilöttyövuotta ja ruuhkien purkamista varten 50 henkilöttyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Oikeusministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 73 749 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 389 henkilöttyövuotta.

1994 määräraha	73 749 000
1993 määräraha	79 392 000
1992 tilinpäätös	84 935 382

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeudellisen aineiston tietojärjestelmäkantaan sisältyvien tietojen han-

kinnasta ja luovuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 300 000
1993 määräraha	2 200 000
1992 tilinpäätös	1 584 108

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 920 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk pankkipalvelumaksujen siirtona momentilta 25.99.29.

1994 määräraha	25 920 000
1993 määräraha	20 700 000
1992 tilinpäätös	20 200 000

10. Ylimmät tuomioistuimet

21. (25.10.01, osa ja 29, osa) *Korkeimman oikeuden toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 28 400 000 mk.

Selvitysosa: Korkeimman oikeuden vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Korkeimpaan oikeuteen saapui vuonna 1992 4 113 asiaa, mikä on 8% enemmän kuin edellisenä vuonna. Saapuvien asioiden määrän

kasvun arvioidaan edelleen jatkuvan vuosina 1993 ja 1994.

Vuonna 1992 ratkaistujen asioiden määrä oli 4 192, myönnettyjen valituslupien määrä 252 ja julkaistujen ratkaisujen määrä 197.

Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla mahdollisimman vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lop-

putulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Korkein oikeus vaikuttaa muiden tuomioistuinten lainkäyttöön sekä yhteiskuntaan muutoin ratkaisemalla valitusasioita ja tiedottamalla ratkaisuistaan.

Korkeimman oikeuden tavoitteena on julkaistujen ratkaisujen määrän säilyttäminen nykyisellä tasolla. Asioiden käsittelyaika on keskimäärin 4 kuukautta; valituslupa-asioissa 80 päivää ja asiaratkaisuissa 8 kuukautta.

1994 määräraha.....	28 400 000
1993 määräraha.....	26 002 000
1992 tilinpäätös	27 589 268

22. (25.10.01, osa ja 29, osa) *Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 900 000 mk.

Selvitysosa: Korkeimman hallinto-oikeuden päätehtävänä on ylimmän tuomiovallan käyttäminen hallinto-oikeuden alalla. Korkein hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee sen käsiteltäväksi saatetut hallinto-oikeudelliset valitukset ja hakemukset. Päätehtävänsä lisäksi sillä on eräitä muita tehtäviä, joista tärkein on alempien

viranomaisten lainkäytön valvominen ja sen varmistaminen, että hallintolainkäyttäjärjestelmä kokonaisuudessaan on toimiva ja tehokas.

Korkeimman hallinto-oikeuteen saapui vuonna 1992 yli 7 000 asiaa, mikä on 30 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Vuonna 1992 ratkaistiin noin 5 400 asiaa. Niin suurta asiamäärän kasvua kuin vuonna 1992 toteutui, ei odoteta tapahtuvan vuonna 1993, mutta valitusten, valituslupahakemusten ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevien hakemusten kokonaismäärän arvioidaan pidemmällä aikavälillä edelleen kasvavan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi korkeimman hallinto-oikeuden tuomionvoivan jäsenmäärän alentamisesta eräissä asioissa ja esityksen laiksi valituslupajärjestelmän laajentamisesta yleiseksi lääninoikeuksien käsittelemissä veroasioissa.

Korkeimman hallinto-oikeuden tavoitteena on 10 kuukauden keskimääräinen käsittelyaika.

1994 määräraha.....	35 900 000
1993 määräraha.....	33 518 000
1992 tilinpäätös	35 446 972

20. Hovioikeudet

Selvitysosa: Hovioikeuksiin saapui vuonna 1992 noin 19 900 asiaa, missä on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna 9 %. Vuonna 1992 hovioikeuksissa ratkaistiin noin 19 100 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1993 siirtyi noin 14 700 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vuonna 1992 oli 9 kk.

Hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrän kasvun arvioidaan edelleen jatkuvan vuosina 1993 ja 1994, mikä merkitsee hovioikeuksien ruuhkien kasvua.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen hovioikeuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Hovioikeuksien organisaatiota kehitetään uudistettavan oikeudenkäyntimenettelyn ja tulosjohtamisen vaatimuksia vastaavaksi.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen myös laiksi hovioikeuden päätösvaltaisen kokoonpanon väliaikaisesta muuttamisesta. Tavoitteena on hovioikeuksien ratkaisukapasiteetin lisääminen ja ruuhkien purkaminen.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeus-

ministeriö on alustavasti asettanut hovioikeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 12 kk.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 6 979 mk, arvio vuodelle 1993 7 000 mk ja vuodelle 1994 7 400 mk.

Työn tuottavuus on valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaava.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 136 000 000 mk.

Hovioikeuksiin voidaan 1.3.1994 lukien perustaa 20 hovioikeudenlaamannin virkaa (A 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan 20 jaoston puheenjohtajana toimivan hovioikeudenneuvoksen yp. virkaa (A 29) ja 1.1.1994 lukien kaksi ylimääräisen hovioikeudenneuvoksen ap. virkaa (A 26).

1994 määräraha.....	136 000 000
1993 määräraha.....	129 220 000
1992 tilinpäätös	136 221 103

25. Lääninoikeudet

Selvitysosa: Lääninoikeuksien vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Lääninoikeuksiin saapui vuonna 1992 noin 30 600 asiaa, missä on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna 16 %. Asioista 64 % oli veroasioita ja 36 % muita asioita. Vuonna 1992 lääninoikeuksissa ratkaistiin noin 29 000 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1993 siirtyi noin 23 000 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vuonna 1992 oli 12 kk. Lääninoikeuksiin saapuvien asioiden määrän arvioidaan edelleen vuosina 1993 ja 1994 hieman kasvavan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen verotuksen muutoksenhaku-järjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi, joka on tarkoitus saattaa voimaan 1.12.1994. Uudistuksessa liikevaihtovero-oikeus lakkautetaan ja sen tehtävät samoin kuin eräät tulliasiat siirretään Uudenmaan lääninoikeuteen.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen myös lääninoikeuslain muuttamisesta, jolla lääninoikeuksien tuomionvoivaa jäsenmäärää eräissä asioissa alennetaan.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut lääninoikeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 13 kk.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintame-

not olivat vuonna 1992 2 911 mk, arvio vuodelle 1993 2 880 mk ja vuodelle 1994 2 830 mk.

Työn tuottavuus on valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaava.

21. (25.25.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 82 450 000 mk.

Kuopion lääninoikeuteen voidaan 1.3.1994 lukien perustaa lääninoikeudentuomarin virka (A 27) edellyttäen, että lääninoikeudesta samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kaksi lääninoikeudentuomarin virkaa (A 26).

Uudenmaan lääninoikeuteen voidaan 1.12.1994 lukien perustaa lääninoikeuden ylituomarin virka (A 31) ja 8 lääninoikeudentuomarin virkaa (3 A 28, 1 A 26 ja 4 A 25) edellyttäen, että lääninoikeudesta samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan lääninoikeuden ylituomarin virka (A 30) ja momentilla 25.40.21 liikevaihtovero-oikeuden lakkautettaviksi esitetyt virat.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu 1.12.1994 alkaen lisäyksenä huomioon 36 viran siirto liikevaihtovero-oikeudesta, momentilta 25.40.21, ja seitsemän henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentilta 28.40.21.

1994 määräraha.....	82 450 000
1993 määräraha.....	82 915 000
1992 tilinpäätös	87 678 717

30. Käräjäoikeudet

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 361 834 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 2 016 henkilötövuotta. Käräjäoikeuksissa saa vuonna 1994 lisäksi olla alioikeusuudistukseen liittyen 30 ja ruuhkien purkamista varten 50 henkilötövuotta vastaava henkilöstömäärä.

1994 määräraha	361 834 000
1993 määräraha	361 776 000
1993 III lisämääräraha	7 500 000
1992 tilinpäätös	375 804 929

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 133 750 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 600 000 mk pankkien palvelumaksujen siirtona momentilta 25.99.29.

1994 määräraha	133 750 000
1993 määräraha	85 500 000
1992 tilinpäätös	61 900 000

40. Erityistuomioistuimet

Selvitysosa: Erityistuomioistuinten vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Vuonna 1992 erityistuomioistuinten menot jakaantuivat virastoittain seuraavasti:

	mk	%
Maaoukeudet.....	8 600 000	12
Vesiylioikeus.....	12 600 000	17
Vesioikeudet.....	21 600 000	30
Liikevaihtovero-oikeus ...	9 200 000	13
Vakuutusouikeus.....	15 000 000	20
Työtuomioistuin.....	4 000 000	6
Markkinatuomioistuin....	1 300 000	2
Vankilaoikeus.....	300 000	

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen verotuksen muutoksenhaku-järjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi, joka sisältää esityksen laiksi liikevaihtovero-oikeudesta annetun lain kumoamisesta. Liikevaihtovero-oikeus lakkautetaan ja sen tehtävät siirretään Uudenmaan läänioikeuteen 1.12.1994.

Maaoukeuksiin saapui ja niissä ratkaistiin vuonna 1992 noin 1 000 asiaa. Vuodelle 1993 siirtyi ratkaisemattomana noin 800 asiaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän edelleen samalla tasolla. Maaoukeuksissa ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 1992 noin 9 kk.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut maaoukeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 9 kuukautta. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 8 260 mk, arvio vuodelle 1993 8 570 mk ja vuodelle 1994 8 600 mk.

Vesiylioikeuteen on saapunut ja siellä vuosittain ratkaistu noin 250 asiaa. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan pysyvän aikaisempien vuosien tasolla myös vuonna 1994. Vuonna 1992 vesiylioikeudessa ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 6 kk.

Vesioikeuksiin saapui ja niissä ratkaistiin vuonna 1992 noin 900 asiaa. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan pysyvän nykyisellä tasollaan. Vuodelle 1993 siirtyi ratkaisemattomana 650 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vuonna 1992 oli 13 kk. Katselmustoimitus suoritettiin 8 %:ssa ratkaistuista asioista ja näiden asioiden käsittelyaika oli keskimäärin 6

vuotta. Niissä asioissa, joissa katselmustoimitusta ei tarvittu, keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kk.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut vesituomioistuimille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vesiylioikeudessa on 6 kk ja vesioikeuksissa 12 kk. Katselmustoimituksessa olevien asioiden käsittelyaika tulisi saada olennaisesti lyhennetyksi.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot vesioikeuksissa olivat vuonna 1992 23 407 mk, arvio vuodelle 1993 22 000 mk ja vuodelle 1994 21 300 mk sekä vesiylioikeudessa vastavasti 41 915 mk, 47 000 mk ja 50 000 mk.

Vakuutusouikeuteen saapui vuonna 1992 noin 10 000 asiaa, mikä on 9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäystä on ollut etenkin työttömyysturva-, rikosvahinko- ja kuntoutusasioissa ja kasvun arvioidaan edelleen jatkuvan. Vuonna 1992 ratkaistiin noin 9 600 asiaa ja ratkaisemattomana siirtyi vuodelle 1993 noin 6 500 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli noin 8 kuukautta.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut vakuutusouikeudelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 10 kk.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot vakuutusouikeudessa olivat vuonna 1992 1 566 mk, arvio vuodelle 1993 1 500 mk ja vuodelle 1994 1 540 mk.

Työtuomioistuimeen saapuu vuosittain noin 200 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä oli vuonna 1992 157. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 25 141 mk, arvio vuodelle 1993 22 000 mk ja vuodelle 1994 26 000 mk. Käsittelyaikatavoite vuodelle 1994 on 5 kk.

Markkinatuomioistuimeen saapui vuonna 1992 26 ja siellä ratkaistiin 32 asiaa. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 40 884 mk, arvio vuodelle 1993 40 000 mk ja vuodelle 1994 45 000 mk. Käsittelyaikatavoite vuodelle 1994 on 6 kk.

Vankilaoikeuteen saapuu ja siellä ratkaistaan vuosittain noin 500 asiaa. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 550 mk.

Erityistuomioistuimissa työn tuottavuus on

valtion hallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaava.

21. (25.40.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 70 225 000 mk.

Länsi-Suomen vesioikeuteen voidaan 1.9.1994 lukien perustaa vesioikeuslimnologin virka (A 27).

Liikevaihtovero-oikeudesta voidaan lakkauttaa 1.1.1994 lukien kaksi vero-oikeuden sihteerin virkaa (A 21) sekä 1.12.1994 lukien yksi veroylituomarin virka (A 31), kolme verotuomarin virkaa (A 28), neljä asessorin virkaa (1

A 26 ja 3 A 25), yksi ylitarkastajan virka (A 24) ja 15 vero-oikeuden sihteerin virkaa (2 A 23, 8 A 22 ja 5 A 21) edellyttäen, että Uudenmaan lääninoikeuteen perustetaan samasta ajankohdasta lukien momentilla 25.25.21 esitetyt virat.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu 1.12.1994 alkaen vähennyksenä huomioon 36 viran siirto momentille 25.25.21 ja yhden viran siirto momentille 28.18.21.

1994 määräraha.....	70 225 000
1993 määräraha.....	73 388 000
1992 tilinpäätös	74 661 909

45. Eräät oikeudenhoitomenot

22. *Eräät oikeudenkäyntimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 870 000 mk. Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntimenojen sekä oikeuslaitoksessa tarvittavista lomakkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 000 000 markan siirto momentille 26.75.23 ulosottoimen lomakkeista aiheutuvina menoina.

1994 määräraha.....	18 870 000
1993 määräraha.....	20 500 000
1992 tilinpäätös	20 706 961

50. *Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/93) soveltamisesta johtuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti.....	86 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely.....	20 000 000
Yhteensä	106 000 000
1994 määräraha	106 000 000
1993 määräraha	96 000 000
1993 II lisämääräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	102 069 690

46. Syyttäjänvirastot

Selvitysosa: Kaupunginviskaalinvirastoihin saapui vuonna 1992 noin 31 000 asiaa ja niissä käsiteltiin runsaat 32 000 asiaa. Ratkaisemattomana vuodelle 1993 siirtyneiden asioiden määrä oli noin 12 000 asiaa. Syyteharkintaan käytetty aika oli keskimäärin 2 kuukautta ja kokonaiskäsitelyaika keskimäärin 5 kuukautta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 377 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 132 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 26.75.21.

1994 määräraha.....	25 377 000
1993 määräraha.....	27 140 000
1992 tilinpäätös	30 599 016

21. Lahden kaupunginviskaalinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut Lahden kaupunginviskaalinvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Keskimääräinen käsittelyaika (vireilletulosta syyttäjällä päättymiseen kärkeäoikeudessa) on 4 kk ja syyteharkintaan käytetty aika 1 kk. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 920 mk, arvio vuodelle 1993 845 mk ja vuodelle 1994 900 mk.

Työn tuottavuus on valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaava.

1994 määräraha	2 000 000
1993 määräraha	1 858 000

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 862 000 mk.

1994 määräraha	4 862 000
1993 määräraha	3 470 000
1992 tilinpäätös	3 200 000

47. Ulosottovirastot

Selvitysosa: Ulosottoon saapui vuonna 1992 koko maassa 3,4 miljoonaa asiaa, 7 % enemmän kuin edellisenä vuonna ja noin 24 miljardia markkaa, 36 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Asiamäärien arvioidaan vielä lisääntyvän vuonna 1993, mutta kasvun taittuvan vuonna 1994. Oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvien kaupunginvoudinvirastojen osuus ulosoton asiamääristä on noin 39 % ja markkamääristä noin 40 %.

Taloudellisen tilanteen ja velallISRakenteen muutoksen takia perintä on vaikeutunut entisestään. Toimenpiteiden jakautuma kaupunginvoudinvirastoissa käsitellyissä asioissa ja markkamäärissä oli vuonna 1992 seuraava:

	Asiamäärät	Markkamäärä
Täytäntöönpanon onnistuminen.....	36 %	15 %
Varattomiksi todetut tai ei-tavoitetut.....	37 %	46 %
Konkurssimenettelyssä olevat tai peruutetut	16 %	20 %
Toiseen piiriin siirretyt...	11 %	19 %

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeus-

ministeriö on alustavasti asettanut seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Täytäntöönpanon onnistuminen

— osuus käsitellyistä asioista 36 %

— osuus käsitellyistä markkamääristä 15 %.

Keskimääräinen käsittelyaika 9 kk.

Käsiteltäviä asioita kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1992 128 mk, arvio vuodelle 1993 127 mk ja vuodelle 1994 130 mk.

Työn tuottavuus on valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaava. Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän tuloja 110 000 000 mk.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 161 550 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksi huomioon 500 000 mk kolmen viran vuonna 1993 toteutettuna siirtoma momentilta 26.75.21 sekä 1 200 000 mk pankkipalvelumaksujen siirtoma momentilta 25.99.29.

1994 määräraha	161 550 000
1993 määräraha	162 211 000
1992 tilinpäätös	161 931 075

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vuodesta 1977 jatkunut vankien määrän väheneminen pysähtyi vuonna 1990. Vuosittainen keskivankiluku on vuosikymmenen alkupuolella ollut n. 3 500 vankia. Talous-

arvioesitys on mitoitettu tämän vankimäärän mukaisesti.

Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena, että keskimäärin kolmasosa rangaistusta suo-

rittavista vangeista voidaan sijoittaa avolaitoksiin. Vuonna 1992 avolaitoksiin oli sijoitettu vangeista neljäsosa.

Vankeinhoitolaitoksen laitoskannan kehittämiseksi perustetaan 1.9.1994 lukien uudet laitostyksiköt Laukaan kuntaan lakkautettavan Pernasaaren koulukodin tiloihin sekä Hämeenlinnan kaupunkiin lakkautettavan Vanajan koulukodin tiloihin. Järjestely toteutetaan siirtämällä momentille 25.50.21 kyseisten koulukotien palkkaus- ja muita toimintamenoja vastaavat määrärahat luvusta 33.12. Pernasaaren koulukodin tilojen kunnostustöiden kustannukset rahoitetaan pääosin oikeusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen talonrakennusmäärärahoja uudelleen kohdentamalla.

Oikeusministeriö on talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 1994 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työtoiminnassa, koulutuksessa ja muissa vastaavissa toiminnoissa kokopäiväisesti olevien osuus vankien kokonaismäärästä on keskimäärin 70 %.

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 174 000 mk (vuonna 1993 194 000 mk ja vuonna 1992 186 000 mk).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 609 200 000 mk.

Johtajan virka (A 26) perustetaan 1.9.1994 lukien.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 700 000 mk siirtona momentilta 33.12.21 vankeinhoitolaitoksen käyttöön 1.9.1994 lukien siirtyvien Pernasaaren ja Vanajan koulukotien 59 viran palkkaus- ja muina toimintamenoina.

1994 määräraha	609 200 000
1993 määräraha	678 520 000
1992 tilinpäätös	707 299 000

50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 43 705 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kus-

tannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 216 kokopäivätoimista ja 17 osa-aikaista henkilöä. Uutena seuraamusmuotona tietyillä alueilla kekeittavana oleva yhdyskuntapalvelu on suunniteltu otettavaksi käyttöön koko maassa 1.4.1994 lukien. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 950 000 mk 41 valtionaputoimen palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 25.50.51.

1994 määräraha	43 705 000
1993 määräraha	36 040 000
1992 tilinpäätös	30 325 000

51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen

Momentille myönnetään 7 463 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätiöille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 130 000 mk avustuksen maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksistä sekä muista luotoista aiheutuviin menoihin ja enintään 700 000 mk muuhun kriminaalihuoltotööhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen palkkausmenoihin	4 255 000
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen muihin menoihin	2 508 000
Valtionapu muuhun kriminaalihuoltotööhön (enintään)	700 000
Yhteensä	7 463 000

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 23 kokopäivätoimista ja 10 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 950 000 mk siirtona momentille 25.50.50.

1994 määräraha	7 463 000
1993 määräraha	15 190 000
1992 tilinpäätös	18 500 000

52. Valtionapu *Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 526 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1994 määräraha	1 526 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	2 484 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 760 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Talonrakennusten suunnittelu					2 200 000
2. Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					15 160 000
3. Helsingin keskusvankilan perusparannus				1 000 000	2 200 000
4. Oulun lääninvankilan perusparannus ...	1 268	10 540	8 312	8 200 000	3 700 000
5. Hämeenlinnan keskusvankilan pesulan perusparannus		14 200			5 700 000
6. Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus	2 000	13 300	6 650	10 100 000	1 800 000
Yhteensä					30 760 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 960 000 mk siirtona momentilta 33.14.74.

Edellä esitettyjen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

4. Hankkeeseen aiemmin myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 1 988 231 mk.

5. Kone- ja laitehankintojen osuus hankkeen kokonaiskustannuksista on 5 800 000 mk.

1994 määräraha	30 760 000
1993 määräraha	27 700 000
1992 tilinpäätös	59 050 000

75. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Suomenlinnan entistämisen- ja muut rakennustyöt	194 100 000	11 500 000
2. Parolan ja Hämeenlinnan varuskuntien rakennustyöt	105 400 000	5 000 000
3. Turun linnan makasiinien peruskorjaus		900 000
4. Kastelholman linnan entistämisen- ja muut rakennustyöt	46 800 000	3 200 000
5. Puolustusvoimien Tampere-Pirkkalan lentotukikohdan, Ylöjärven tutkimuslaitoksen ja Nokian kuljetusvälinevarikon rakennustyöt	98 300 000	6 300 000
6. Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt	47 100 000	4 000 000
7. Turun varuskunnan rakennustyöt	29 450 000	3 100 000
8. Tuusulan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt	19 100 000	3 500 000
9. Kirkkonummen varuskunnan rakennustyöt	2 500 000	3 500 000
10. Sukevan keskusvankilan selliosaston perusparannus	2 000 000	2 600 000
Yhteensä		43 600 000

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 270 vankia.

1994 määräraha	43 600 000
1993 määräraha	47 800 000
1992 tilinpäätös	52 700 000

76. *Vankilasta vapautuneiden työllistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 611 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vankilasta vapautuneiden työllistämistä varuskuntien rakennustöissä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 611 000
1993 määräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	4 600 000

77. *Työsiirtoloille järjestettävät työt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 278 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 110 vankia.

1994 määräraha	20 278 000
1993 määräraha	21 000 000
1992 tilinpäätös	23 500 000

79. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 783 000 mk.

1994 määräraha	783 000
1993 määräraha	900 000
1992 tilinpäätös	900 000

60. Eräät virastot

Selvitysosa: Lukuun sisältyvien virastojen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulobudjetointiin. Virastojen menot jakautuivat vuonna 1992 virastojen kesken seuraavasti:

	mk	%
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	4 800 000	32
Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Helsingin kriminaalipoliittinen instituutti (HEUNI) .	2 500 000	16
Tietosuojavaltuutetun toimisto ja tietosuojalautakunta	4 200 000	28
Turvapaikkalautakunta...	3 700 000	24

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön lainvalmistelutyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut Oikeuspoliittiselle tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta mm. rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia

uudistuksia seuraamalla. Tämän ohella kiinnitetään huomiota kansalaisten oikeusasemaa koskevien keskeisten lainsäädäntöuudistusten seurantaan sekä tutkitaan yksilöiden mahdollisuuksia toteuttaa oikeuksiaan ja tärkeimpien oikeudellisten instituutioiden toimintaa.

HEUNI tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliittikan alueella. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset. Toiminnan erityisenä painopistealueena on vuonna 1995 pidettävään YK:n 9. kriminaalipoliittiseen maailmankongressiin valmistautuminen.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa ja valvoo henkilörekisterilainsäädännön täytäntöönpanoa. *Tietosuojalautakunta* käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Tietosuojavaltuutetun toimistolle saapui vuonna 1992 531 kirjallisesti vireillepantua asiaa ja toimistossa käsiteltiin 674 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika oli 1 v 8 kk. Tietosuojalautakunta ratkaisi vuonna 1992 50 lupa- ja muuta asiaa.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut tietosuojavi-

ranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Tietosuojavaltuutetun toiminnassa pyritään siihen, että asioiden käsittelyajat saadaan hakijoiden kannalta kohtuullisiksi. Samanaikaisesti pyritään asioiden ruuhkautumisen estämiseksi tehostamaan yleistä ohjaus-, neuvonta- ja tiedotustoimintaa. Näihin tehtäviin ja tavoitteisiin liittyy osallistuminen rekisteritoimintoja koskevan lainsäädännön kehittämiseen tietosuojan kannalta keskeisillä alueilla.

Tavoitteena on lyhentää asioiden keskimääräinen käsittelyaika puoleentoista vuoteen ja asioiden enimmäisvireilläoloaika alle kahteen vuoteen. Erityisesti pyritään nopeuttamaan saapuneiden toimenpiteiden käsittelyaikoja.

Tietosuojalautakunnassa asioiden keskimääräinen käsittelyaika pyritään edelleen pitämään alle neljässä kuukaudessa.

Turvapaikkalautakunta toimii oikeusministeriön yhteydessä ulkomaalaislain 56 §:n mukaisena muutoksenhakuelimenä turvapaikkaa ja pakolaisuuden lakkaamista koskevissa asioissa. Lisäksi turvapaikkalautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja antaa ulkomaalaislain 34 §:n mukaisia lausuntoja turvapaikkahakemusten ilmeisestä perusteettomuudesta.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeus-

ministeriö on alustavasti asettanut turvapaikkalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Olettaen, että lautakuntaan saapuvien valitusasioiden määrä on enintään 400 ja lausuntoasioiden määrä enintään 900, keskimääräinen käsittelyaika on valitusasioissa n. 4 kk ja lausuntoasioissa 2 päivää.

21. (25.60.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 145 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	14 445 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	250 000
Muut toimintamenot.....	14 195 000
Bruttotulot	300 000
Maksullisen toiminnan tulot	300 000
Nettomenot.....	14 145 000

Momentilla on nettobudjetoitu Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen maksullinen tutkimustoiminta ja muu laitoksen maksullinen toiminta.

1994 määräraha.....	14 145 000
1993 määräraha.....	16 040 000
1992 tilinpäätös	15 264 242

70. Vaalit

21. *Vaalimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 119 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin vaalista (1076/91), kansanedustajain vaaleista (391/69), kunnallisvaaleista (361/72) sekä menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä (571/87) annettujen lakien mukaisesti vaaleista sekä vaalien tulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhdestä henkilötövuodesta ai-

heutuvien palkkausmenojen maksamiseen liittyen vaalien valmistelutehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1994 toimitettava tasavallan presidentin vaali sekä Suomen EY-jäsenyyteen liittyvä mahdollinen neuvoa-antava kansanäänestys vuonna 1994.

1994 määräraha.....	119 000 000
1993 määräraha.....	6 500 000
1992 tilinpäätös	28 738 156

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 946 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää oikeushallinnon koulutus- ja kehittämistoiminnan palkkioiden sekä matka-, materiaalihankinta- ja ulkopuolisten pal-

velujen ostomenojen sekä muiden koulutusmenojen maksamiseen.

1994 määräraha	4 946 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	4 200 000

26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan yhteisön normiston ja tuomioistuinratkaisujen kääntämisestä ja tarkastamisesta samoin kuin ETA-sopimuksen voimaansaattamiseen liittyvän lainvalmistelun ohjaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, Suomen maksuosuuksien, kansainvälisestä yhteistyöstä johtuvien matka-, edustus- ja kokousjärjestelymenojen maksamiseen, oikeusministeriön toimialaan kuuluvien säädösten kääntämisestä ja julkaisemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhteistyöstä Itä-Euroopan maiden kanssa aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 115 000 mk siirtoma momentilta 24.99.66 sekä YK:n 9. kriminaalipoliittiseen maailmankongressiin valmistautumisesta aiheutuvat menot 460 000 mk.

1994 määräraha	7 000 000
1993 määräraha	6 000 000
1992 tilinpäätös	5 638 626

27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 34 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käräjäoikeusuudistuksen edellyttämän toimistoautomaatiojärjestelmän kehittämisestä ja käytöstä sekä rikosasioiden atk-perusteisen tuomiolauselman ja perintäjärjestelmän käytöstä, kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän käytöstä ja laajentamisesta, rikosrekisterin atk-käytöstä, diaarijärjestelmän käytöstä ja ylläpidosta sekä toiminnassa olevien muiden järjestelmien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 900 000 mk maksuperustelain mukaisina maksuina muille viranomaisille.

1994 määräraha	34 900 000
1993 määräraha	33 000 000
1992 tilinpäätös	32 800 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 216 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkanlaskennasta ja kirjanpidosta sekä maksuliikkeestä aiheutuvien menojen, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (321/69) 13 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten kantopalkkioiden, ulosottomaksujen palautusten, pakkohuutokauppalukujen ennakoiden, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (318/63) 24 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten palautuksille maksettavien korkojen, rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakemusten käsittelyyn liittyvien palvelujen ostosta aiheutuvien menojen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla kuuluvien korvausten samoin kuin suuronnettomuustutkinnasta annetun lain (373/85) mukaan asetetuista tutkintalautakunnista aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 800 000 mk momenteille 25.01.29, 25.30.29 ja 25.47.21 siirrettyinä menoina.

1994 määräraha	9 216 000
1993 määräraha	10 870 000
1992 tilinpäätös	5 636 439

50. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/74) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustusten maksamiseen Julkisen Sanan Neuvostolle, Suomen Lakimiesliitolle ja niille maakuntaliitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset.....	22 350 000
Avustukset.....	1 050 000
Yhteensä	23 400 000

sinkielisestä lakikirjasta otettavan uuden painoksen toimitustyöhön.

1994 määräraha.....	23 400 000
1993 määräraha.....	17 600 000
1992 tilinpäätös.....	684 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 14 755 000 mk.

1994 määräraha.....	14 755 000
1993 määräraha.....	16 000 000
1992 tilinpäätös.....	20 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 350 000 mk rikosvahinkokorvausmenojen kasvuna ja 450 000 mk avustuksena Suomen Lakimiesliitolle ruot-

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk	± %
01. Oikeusministeriö (070)	106 719	102 292	101 969	— 323	— 0
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)..	63 036	59 520	64 300	+ 4 780	+ 8
20. Hovioikeudet (090)	136 221	129 220	136 000	+ 6 780	+ 5
25. Läänioikeudet (090)	87 679	82 915	82 450	— 465	— 1
30. Käräjäoikeudet (090).....	437 705	447 276	495 584	+ 48 308	+ 11
40. Eriytisttuomioistuimet (090)....	74 662	73 388	70 225	— 3 163	— 4
45. Eräät oikeudenhoitomenot(090).	122 777	116 500	124 870	+ 8 370	+ 7
46. Syyttäjänvirastot (090)	33 799	32 468	32 239	— 229	— 1
47. Ulosottovirastot (090).....	161 931	162 211	161 550	— 661	— 0
50. Vankeinhoitolaitos (100)	899 358	833 650	759 926	— 73 724	— 9
60. Eräät virastot (070).....	15 264	16 040	14 145	— 1 895	— 12
70. Vaalit (010).....	28 738	6 500	119 000	+112 500	+1 731
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	68 959	88 470	94 217	+ 5 747	+ 6
Yhteensä	2 236 849	2 150 450	2 256 475	+106 025	+ 5

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 18 273 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1994 ovat:

— sisäasiainministeriöstä on siirretty tehtäviä ja toimivaltaa alaiseen hallintoon niin, että ministeriön tehtäväksi jäävät eduskunnan ja hallituksen päätösten valmistelu, strateginen suunnittelu ja alaisesta hallinnosta huolehtiminen tulosohjauksen keinoin, kunnallishallinnon ja -talouden sekä paikallis- ja aluehallinnon kehittäminen, aluekehityksen ohjaus ja yhteensovittaminen sekä sisäisten turvallisuustehtävien johtaminen

— lääninhallitusten tehtävien karsimisesta on tehty pääosin päätökset tavoitteena nykyistä selvästi kevyempinä yleishallintoviranomaisina toimivat lääninhallitukset

— aluehallintoviranomaisten toiminnoissa olevia päällekkäisyyksiä on poistettu ja tehtäviä siirretty mahdollisimman laajalti paikallishallinnolle

— valtion alueellisten elinkeinotukitehtävien yhteenkokoamista koskeva suunnitelma on valmis

— toimenpiteet paikallishallintouudistuksen toteuttamiseksi on suoritettu niin, että uudistus voidaan toteuttaa vuoden 1995 alusta lukien

— läänijaon ja tärkeimpien piirihallintoviranomaisten toimialueiden sopeuttaminen maakuntajakoon on aloitettu

— ohjelmaperusteista aluepolitiikkaa sovelletaan ja maakunnan liitot ovat aloittaneet toimintansa aluekehitysviranomaisina

— alueellisten kehittämisstrategioiden toteut-

tamiseksi on otettu käyttöön maakunnan kehittämiserä ja alueelliset kehittämiserät eri hallinnonaloilla

— aluekehitystoimenpiteet on yhteensovitetu Euroopan integraation asettamiin vaatimuksiin

— esitys uudeksi kunnallislaisiksi on annettu eduskunnalle

— väestökirjanpito tehtävien siirtoa kirkolta valtiolle koskevat säädösmuutokset on valmisteltu

— poliisilainsäädäntöä ja muuta poliisin toimivaltasäännöstöä on uudistettu siten, että ne parantavat poliisin edellytyksiä torjua ammattimaista ja järjestäytynyttä rikollisuutta sekä luonteeltaan kansainvälistä rikollisuutta

— poliisin tehtäväaluetta ja organisaatiota on koottu ja selkeytetty niin, että poliisi kykenee entistä enemmän painottamaan toimintaansa turvallisuutta vaarantavien tekojen ja tapahtumien ennalta estämiseen

— pelastushallinnon keskushallintoon kuulumattomien lupahallinto-, tarkastus- ja valtionosuustehtävien delegointi on loppuun saatettu

— rajavartiolaitoksen vastuuta henkilöiden maahantulon ja maastalähdön valvonnasta sekä siihen liittyvästä passintarkastuksesta on lisätty maaraajojen lisäksi merialueilla ja määrättyissä satamissa

— turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaikatavoite ulkomaalaiskeskuksessa on kolme kuukautta

— maahanmuuttajien oleskelu- ja työluvut käsitellään keskimäärin kuuden viikon aikana edellyttäen, että ulkomaalaiskeskuksen ratkaisutavaksi tai lausunnon tulevien hakemusten määrä on enintään 25 000/vuosi. Käännytys-, karkotus- ja valitusasiat käsitellään viipymättä.

01. Sisäasiainministeriö

21. (26.01.21, 99.25 ja 99.26, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 103 651 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	105 051 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot.....	1 186 000
Muut toimintamenot.....	103 865 000
Bruttotulot.....	1 400 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	1 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 100 000
— muut suoritteet.....	100 000
Muut tulot.....	200 000
Nettomenot	103 651 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 500 000 mk atk-menojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä 12 viran vuonna 1993 toteutettuina siirtoina 2 798 000 mk, mistä 1 266 000 mk kuuden viran siirtona momentilta 35.40.(21), 704 000 mk kolmen viran siirtona momentilta 29.07.21 ja 828 000 mk kolmen viran siirtona momentilta 32.80.21.

1994 määräraha.....	103 651 000
1993 määräraha.....	95 116 000
1992 tilinpäätös.....	93 132 569

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallituksia kehitetään seuraavien vuosien aikana erityisesti yleishallinto- viranomaisina, joilla on lähinnä valtakunnallisten ja valtion alueellisten etujen valvontaan, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, oikeusvarmuuteen, välttämättömään lupahallintoon sekä valvonta- ja tarkastustoimintaan liittyviä tehtäviä. Tämä tekee mahdolliseksi lääninhallitusten voimavarojen huomattavan supistamisen.

Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ovat asettaneet vuoden 1994 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä lääninhallituksille alustavasti seuraavat yhteiset tulostavoitteet:

Elinkeinot

Kulutustavaroiden markkinavalvonnan tehokkuus lisääntyy 10 %:lla. Kuluttajaviraston toimeksiannosta lääninhallitukset tekevät 20 hintavertailua, joista vähintään 8 koskee palveluita. Kuluttajien tyytyväisyys hintamerkin- töihin paranee 10 %:lla.

Lääninhallitukset valvovat horisontaalisia kartelleja ja määräävät markkina-aseman väärinkäyttöä koskevia kieltoja alueellisesti ja paikallisesti merkittävissä tapauksissa. Uusien yritysten alalle tuloa vaikeuttavia julkisia ja yksityisiä järjestelyjä selvitetään.

Lääninhallitukset järjestävät ja tukevat yritystoimintaan liittyvää koulutusta suomalaisten

liikenne- ja kuljetusyritysten kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseksi. Joukkoliikenteen markkinaosuus ja julkisen liikenteen peruspalvelujen saatavuus eri väestöryhmille turvataan. Lääninhallitukset varautuvat linjaliikenteen lupatoimivallan ja valtion rahoituksen toimivallan siirtämiseen liikenneministeriöltä lääninhallituksille ja kehittävät myös atk-rekistereitään.

Lääninhallitukset asettavat lääninkohtaiset liikenneturvallisuustyön tavoitteet, laativat lääninkohtaiset liikenneturvallisuustyön suunnitelmat, kehittävät toimivat suunnittelujärjestelmät ja järjestävät kuntien liikenneturvallisuustyön tukemiseksi tarvittavaa yhteydenpitoa ja ohjausta.

Opetus- ja kulttuuri

Koulutuksen taloudellisia voimavaroja kohdennetaan uudelleen siten, että työelämän muutuvat tarpeet, alueelliset erityistarpeet ja kansainvälistymisen vaatimukset tulevat nykyistä paremmin otetuiksi huomioon. Erityisesti aikuiskoulutusta suunnataan työvoimapolitiittisen tilanteen muutosten sekä aluekehittämisen edellyttämällä tavalla yrittäjä-, tietotekniikka- ja kansainvälistymiskoulutukseen.

Oppilaitosverkostoa ja muita koulutusjärjestelyitä uudistettaessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuksen alueelliseen saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja tuloksellisuuteen.

Taide-, nuoriso- ja liikuntatointa kehitetään osana alueellisten sivistyspalvelujen verkostoa.

Kirjastoverkkoa tuetaan niin, että alueellinen tasa-arvo säilyy kirjastopalvelujen saatavuudessa ja laadussa.

Sosiaali- ja terveystoimi

Väestön terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi lääneissä valmistellaan paikalliset ja alueelliset ennaltaehkäisevän terveystoiminnan ja ennaltaehkäisevän sosiaalipolitiikan toimenpideohjelmat.

Lääninhallitukset tukevat kuntien toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttamiseksi. Tavoitteena on tehostaa ja monipuolistaa avohuollon palveluja laitoshoidon tarpeen vähentämiseksi.

Valtionosuusudistuksen vaikutusten arviointia jatketaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyttä ja asianmukaisuutta seurataan. Yksityisten palvelujen tuottajien ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laadun ja kustannusten arviointia jatketaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtymistä alueelliseen väestövastuuseen tuetaan siten, että moniammatillinen pienaluekohtainen työskentelytapa yleistyy ja väestön osallistumismahdollisuudet lisääntyvät.

Lääninhallitukset jatkavat pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien vastaanottamista ja kuntiin sijoittumista tukevien palvelujen järjestämistä.

Asunnottomuutta vähentäviä toimenpiteitä jatketaan edelleen.

Lääninhallitukset edistävät valtakunnallisten elintarvikevalvontaohjelmien toteuttamista ja yhteistyötä kunnissa ravitsemussuositusten noudattamisen valvonnassa ja seurannassa. Lääninhallitukset valvovat, että elintarvikkeet ovat lisäainemääräysten mukaiset.

Yhdyskuntarakenne ja ympäristö

Happamoitumista aiheuttavia rikki- ja typipäästöjä vähennetään, jätteiden käsittelyä tehostetaan, kaatopaikkojen määrää vähennetään ja ongelmajätteiden talteenottoa lisätään uuden jätelain pohjalta. Liikenteen aiheuttamien typenoksidipäästöjen tulee vähentyä vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi.

Ympäristövaikutusten arviointia toteutetaan kaavoituksessa ja merkittävässä hankkeissa. Lääninhallitusten ja seutukaavoituksesta vastaavien viranomaisten välistä yhteistyötä tehostetaan.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi toteutetaan luonnonsuojeluohjelmista ne koh-

teet, jotka vaativat kiireellisintä suojelua. Kansallisesti merkittävien maisema-alueiden säilyttämiseen ja hoitamiseen tähtääviä toimenpiteitä jatketaan.

Kestävää kehitystä korostetaan erityisesti seutu- ja yleiskaavoituksessa. Läänikohtaiset yleiskaavoitusohjelmat laaditaan ja rantojen yleiskaavoitusta edistetään erityisesti rantojensuojeluohjelman toteuttamiseksi.

Kuntien kaavoitustoimintaa ohjataan niin, että edellytykset kuntarakennetta eheyttävälle asuntotuotannolle ja elinkeinotoimintojen sijoittumiselle ovat olemassa.

Rakennetun ympäristön hoidon kehittämiseksi laaditaan rakennusperinnön hoito-ohjelmat.

Turvallisuus ja oikeusturva

Palokuntien palvelukyky säilytetään sellaisena, että vähintään 96 % väestöstä saa asuinpaikallaan avun alueen riskeistä riippuen määrättyssä 10 tai 20 minuutin ajassa. Kaikki kunnat ovat suunnitelleet sisäasiainministeriön ohjeiden mukaiset perus- ja aluelähdöt ja vähintään 70 % kunnista on tehnyt riskianalyysin.

Läänin poliisitoiminta koskevat tavoitteet sisältyvät lukuun 26.75 (poliisitoimi).

Hallinto

Lääninhallitusten henkilöstö sopeutetaan supistuvien toimintamäärärahojen mukaisesti ja henkilöstöä kohdennetaan lääninhallitusten tehtävien painopistealoille. Erityisesti tukipalvelujen osuutta lääninhallitusten kokonaiskustannuksista supistetaan.

Lääninhallitusten tietoliikenneyhteydet järjestetään sisäasiainministeriön hallinnonalan yhteiseen runkoverkkoon tukeutuen.

Lääninhallitukset antavat poliisipiireille ja rekisteritoimistoille henkilöstö-, taloushallinto- sekä tietohallinto- ja tietotekniikkapalveluita.

Lääninhallitusten lakisääteisten hallintopalvelujen käsittelyaika ei saa ylittää 80 %:ssa 3 kuukautta ja enintään 20 %:ssa käsiteltävistä asioista se saa olla keskimäärin 6 kuukautta.

Työn tuottavuuden tulee parantua lääninhallituksissa 2,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lääninhallitusten kokonaismenojen tulee supistua vuoden 1993 tasoon verrattuna keskimäärin 13,5 %.

21. (26.05.21 ja 99.26, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 397 770 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 1 480 000 mk saamelaisvaltuuskunnalle ja saa-

men kielen toimistolle, jotka yksiköt myös saavat käyttää maksullisesta palvelutoiminnastaan kertyvät tulot menojensa rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	399 970 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot.....	1 200 000
Muut toimintamenot.....	398 770 000
Bruttotulot.....	2 200 000
Maksullisen toiminnan tulot (muut suoritteet).....	1 200 000
Muut tulot.....	1 000 000
Nettomenot.....	397 770 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 165 000 mk yhden viran vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 26.75.21 ja 4 500 000 mk siirtona momentille 26.01.21 sekä 295 000 mk yhden henkilötyövuoden vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 29.10.21.

Julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot on budjetoitu momentille 12.26.05.

1994 määräraha.....	397 770 000
1993 määräraha.....	415 508 000
1993 II lisämääräraha.....	- 3 709 000
1992 tilinpäätös.....	450 681 535

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut vuoden 1994 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä väestörekisterikeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Väestötietojärjestelmän tietopalveluita kehitetään siten, että hallinto- ja tuomioistuimissa tarvittavat välttämättömät tiedot voidaan hankkia viran puolesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla viranomaiskäyttöön joustavasti soveltuvalla tavalla. Suorakäyttöisten tietopalveluiden määrä lisääntyy 5 % vuoteen 1993 verrattuna. Virkatodistusten määrä vähenee 2,3 miljoonaa (vuoden 1993 tavoite 2,4 miljoonaa ja 1992 toteutuma 2,8 miljoonaa).

— Tietopalveluhakemusten käsittelyajaksi asetetaan yksi viikko (vuoden 1993 tavoite 2 viikkoa ja 1992 toteutuma 2,5 viikkoa).

— Rakennus- ja huoneistotietojen rekisteröintiä kevennetään. Tiedoista 60 % saadaan konekielisesti kunnista (vuoden 1993 tavoite 40 % ja vuoden 1992 toteutuma 30 %).

Sisäasiainministeriö on asettanut vuoden 1994

talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä rekisteritoimistoille alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Rekisteritoimistot hoitavat väestötietolaisa säädetyt uudet tehtävänsä käytettävissä olevin voimavaroin ja saavuttavat väestötietojen luotettavuudelle, ajantasaisuudelle ja tietopalvelutoiminnalle asetetut tavoitteet. Väestötietojärjestelmään rekisteröidään noin 2,5 miljoonaa muutostietoa. Ne ovat asiakkaiden saatavilla tietolajista riippuen keskimäärin 1—4 viikon kuluttua rekisteröitävän tapahtuman syntymisestä. Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella laadittavat todistukset voidaan antaa asiakkaalle odottaessa tai lähettää postitse päivän kuluessa.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle alustavasti seuraavat väestökirjanpitoa koskevat tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet vuodelle 1994:

— Työn tuottavuus nousee 2 % vuoden 1993 tasosta.

— Yksikkökustannukset pienenevät 4 % vuoden 1993 tasosta.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Maksullisen toiminnan tulot mk.....	46 061 000	50 000 000	51 000 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk.....	39 110 000	42 180 000	42 740 000
Käyttäjäämä.....	6 951 000	7 820 000	8 260 000
— % tuloista.....	15,1	15,6	16,2
Osuus yhteiskustannuksista mk.....	2 480 000	3 340 000	3 495 000

Ylijäämä mk	4 471 000	4 480 000	4 765 000
— % tuloista	9,7	9,0	9,3
Hintojen muutos %		—1,0	0
Volyymin muutos %		8,6	2
Tuottavuuden muutos %			2

21. (26.06.21 ja 28) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 109 522 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	161 522 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	42 740 000
Muut toimintamenot	118 782 000
Bruttotulot	52 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	51 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	25 100 000
— muut suoritteet	25 900 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	109 522 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina rekisterihallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.26.(06). Rekisterihallinnon bruttotuloista 5 000 000 mk on kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin tuloja. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 132 000 mk yhden viran palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 34.01.21.

1994 määräraha	109 522 000
1993 määräraha	162 604 000
1992 tilinpäätös	162 435 043

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisin toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset aiheuttavat häiriötekijöitä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tason säilyttämistä kohtaan.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisille vuodelle 1994 seuraavat alustavat tulostavoitteet tulosalueittain:

Tunnusluvut	1992	1993	1994
Yleinen järjestys ja turvallisuus			
— turvallisuustasoindeksi (1990=100)	102	100	100
— toimintavalmiusaika (1990 keskim. 17 min.)	16	17	17
— tehtävän suoritus aika (1990 keskim. 42 min.) ...	45	45	45
Rikostorjunta			
— rikoslakirikosten selvitysaste, %	47	45	45
— törkeiden yksilöön kohdistuvien rikosten selvitysaste, %	82	81	80
Liikenneturvallisuus			
— tieliikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden määrä suhteessa tieliikennesuoritteeseen (1990 = indeksi 100)	123	125	133
Lupahallinto			
— poliisin myöntämien keskeisten lupien määrä (passit, aseluvat, ajokortit, henkilökortit, 1 000 kpl). Syyttäjän toimi	894	867	767
— syytejuttujen määrä/htv	170	173	176
Ulosottotoimi			
— täytäntöönpanon onnistuneisuus = hakemuksen mukainen %-osuus			

— käsitellyistä asiamääristä.....	41,7	42	42
— käsitellyistä mk-määristä	18,7	19	19
— käsittelyaika (avoinna olevat asiat/käsitellyt asiat x 12 kk).....	8,3	8	8

Poliisin lupatoiminnan tunnusluvut

Maksullisen toiminnan tulot tmk.....	180 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	140 000
Käyttöajamä tmk	40 000
— % tuloista	22
Osuus yhteiskustannuksista tmk.....	50 000
Ylijäämä/alijäämä tmk	—10 000
— % tuloista	—6

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2 439 018 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	2 480 018 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	16 514 000
Muut toimintamenot.....	2 463 504 000
Bruttotulot	41 000 000
Maksullisen toiminnan tulot (muut suoritteet).....	19 000 000
Muut tulot	22 000 000
Nettomenot.....	2 439 018 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon siirtona momentille 26.75.23 ulosoton toimenpidepalkkioina 44 000 000 mk ja ulosoton muina kustannuksina 4 500 000 mk, lisäyksenä 4 000 000 mk poliisioppilaiden työllistämiseksi ja 165 000 mk yhden viran vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 26.05.21 sekä vähennyksenä vuonna 1993 toteutettuina siirtoina 700 000 mk, mistä 500 000 mk kolmen viran siirtona momentille 25.47.21 ja 200 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 25.46.01.

Vuoden 1992 kolmannessa lisätalousarviossa

vuoden 1994 loppuun saakka palkatun 40 konkurssirikostutkijan virat vakinaistetaan vuoden 1994 aikana.

Tulot poliisin lupapalveluista on budjetoitu momentille 12.26.62. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina muun maksullisen toiminnan tulot.

1994 määräraha.....	2 439 018 000
1993 määräraha.....	2 545 877 000
1993 II lisämääräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	2 713 596 202

23. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 113 634 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista, pelastustehtävistä, hirvieläinvahingoista, virantoimitusvahingoista, eräistä hautauskuluista, ulosoton toimenpidepalkkioista ja muista ulosoton kustannuksista, henkilökorttien ja passien painatuksesta, tulkkaukspalvelujen ostosta ja saattokuljetuksista aiheutuviin menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten maksettavien ulosoton toimenpidepalkkioiden ja muiden ulosoton kustannusten sekä palautettavien sakkojen korkojen ja valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon siirtona momentilta 26.75.21 ulosoton toimenpidepalkkioina 44 000 000 mk ja 4 500 000 mk ulosoton muina kustannuksina sekä siirtona 1 000 000 mk momentilta 25.45.22.

1994 määräraha.....	113 634 000
1993 määräraha	70 700 000
1992 tilinpäätös	70 739 322

74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 092 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Poliisikoulu.....		6 700 000	6 580 000
— ajoharjoitus- ja käsittelyalue.....	10 800		
— aluetyöt.....	2 900		
2. Valtiontalo Fredrikinkatu 21—Merimiehenkatu 13			
— suojatilat.....	30 000	10 000 000	4 512 000
		Yhteensä	11 092 000

Selvitysosa: Hankkeesta 2. rahoitetaan vain suojatilojen osuus tältä momentilta. Muilta osin hanke rahoitetaan momentilta 28.64.76.

1994 määräraha.....	11 092 000
1993 määräraha.....	21 400 000
1992 tilinpäätös.....	31 300 000

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut pelastushallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— Väestön turvallisuustaso pidetään vuonna 1994 vähintään samantasoisena kuin vuonna 1990.

— Vuosina 1994—1996 sellaisten hälytysluonteisten lähtöjen määrä, joissa määrätty toimintavalmiusaika ylitetään, ei lisäännä vuoden 1989 tasosta (n. 1 000 hälytysluonteista lähtöä, 2,3 % kaikista hälytysluonteisista lähdöistä).

— Hätäkeskusuudistuksen toteuttaminen aloitetaan.

— Tulipaloissa kuolleiden määrää vähennetään mm. turvalaitteiden avulla. Tavoitteena on, että v. 1994 kaikki majoitusliikkeet ja vähintään 50 % asuinhuoneistoista on varustettu vähintään palovaroitimen tasoisin turvalaittein vuoteen 1995 mennessä.

sia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja 8 000 000 mk vuonna 1995.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	54 275 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	5 800 000
Muut toimintamenot.....	48 475 000
Bruttotulot.....	1 536 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	1 466 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	504 000
— muut suoritteet.....	962 000
Muut tulot.....	70 000
Nettomenot	52 739 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.26.80.

Sisäasiainministeriö on alustavasti vahvistanut oppilaitoksille seuraavat tulostavoitteet: Ammattitutkintoja suoritetaan 205. Lyhytkursseja, joihin myönnettävä hintatuki on noin 40 prosenttia menoista, järjestetään 200 ja niillä koulutetaan yhteensä 4 781 henkeä. Koulutettavapäivät nousevat 18 % vuodesta 1993 yhteensä 70 827:ään koulutettavapäivään. Kulusmenot saavat olla enintään 750 mk/koulutettavapäivä. Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien oppilaiden kotikuntien maksusuudet 10 997 000 mk tuloutetaan momentille 12.26.80.

21. (26.80.21 ja 99.26, osa) *Koulutuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 739 000 mk. Määrärahasta saa käyttää maksullisen koulutustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 1 330 000 mk.

Vuonna 1992 myönnetyn tilausvaltuuden perusteella saa vuonna 1994 tehdä Valtion pelastusoppilaitosten kaluston, laitteiden, varusteiden ja kalusteiden hankkimiseksi tilaussopimuk-

1994 määräraha.....	52 739 000
1993 määräraha.....	68 900 000
1992 tilinpäätös	57 160 459

22. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen, ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähyystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäpalojen keskimääräinen paloala pidetään palojen varhaisen havaitsemisen avulla vuosien 1989—1991 tasolla (0,8 ha). Lentopelastusjärjestelmää ylläpidetään siten, että etsintätehtäviin soveltuva helikopteri ja lämpökamera on sekä Etelä- että Pohjois-Suomessa enintään yhden tunnin lähtövalmiudessa. Yhteistyötä rajavartiolaitoksen kanssa tehostetaan.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	4 014 000
1992 tilinpäätös	7 070 044

23. Muut pelastushallinnon menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 419 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hälytys-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien sekä valtion hätäkeskusten ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä kaluston ja materiaalin hankkimisesta, tutkimuksista, yleisestä pelastuspalvelukoulutuksesta, tiedotuksesta ja valistuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valtion hätäkeskusten kaluston hankkimiseksi saa vuonna 1994 tehdä tilaussovimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja 12 000 000 mk vuonna 1995.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion hätäkeskukset	12 000 000
Muut pelastushallinnon menot	10 419 000
Yhteensä	22 419 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hätäkeskuskokeilu, jossa kokeillaan eri viranomaisten hälytystoimintojen

yhteistyömuotoja. Valtio rahoittaa neljän hätäkeskuksen varustamisen ja ylläpidon. Kokeilukeskukset aloittavat toimintansa viimeistään vuoden 1996 alusta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi hätäkeskuskokeilusta.

1994 määräraha.....	22 419 000
1993 määräraha.....	12 100 000
1992 tilinpäätös	8 798 406

31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, väestönsuojelulain (438/58) 27 §:n mukaisten korvausten maksamiseen väestönsuojelutehtäviä hoitaville vapaaehtoisille järjestöille, korvausten maksamiseen väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille. Kuntien palo- ja pelastustoimen valtionosuu-teen oikeuttaviksi hankinnoiksi saadaan vuonna 1994 hyväksyä määrä, johon oikeuttava valtionosuus on enintään 17 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin	2 000 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin	17 000 000
Väestönsuojelulain 27 §:n mukaiset korvaukset vapaaehtoisille järjestöille	1 800 000
Väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset	1 000 000
Yhteensä	21 800 000

Selvitysosa: Valtionosuudet ja -avustukset sekä korvaukset lukuun ottamatta väestönsuojelulain 27 §:n mukaisia korvauksia siirtyvät vuoden 1994 alusta lääninhallitusten ratkaistaviksi.

1994 määräraha.....	21 800 000
1993 määräraha.....	25 300 000
1992 tilinpäätös	30 167 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 712 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kustannusarvio 1 000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Valtion pelastuskoulun harjoitusalue, Kuopio ...	33 000	31 400 000	1 504 000
2. Lääninjohtokeskusten saneeraus, Kuopio ja Joensuu.....			2 208 000
		Yhteensä	3 712 000

Selvitysosa: Lääninjohtokeskusten saneeraus aloitetaan Kuopion ja Pohjois-Karjalan lääneistä. Joensuun johtokeskuksen saneeraus on yhteishanke muiden viranomaisten kanssa. Hankkeen kustannusarvio on 2 500 000 mk, josta pelastushallinnon osuus on 35 %.

1994 määräraha.....	3 712 000
1993 määräraha.....	9 200 000
1992 tilinpäätös.....	14 000 000

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut rajavartiolaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— Valtakunnan rajoja vartioidaan ja valvotaan niin, että rajatilanteen muutokset havaitaan ja että rajatapahtumiin kyetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Kaikki rajatapahtumat selvitetään.

— Rajanylikulun valvonta hoidetaan niin, että maahantulo ja maastalähtö tapahtuvat säädettyssä järjestyksessä ja joustavasti. Asianmukaisin matkustusasiakirjoin matkustavien keskimääräiset odotusajat ovat poikkeustilanteita lukuunottamatta maarajoilla enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään yksi tunti.

— Sotilaskoulutusta on suunniteltu antaa vuonna 1994 600 varusmiehelle (v. 1992 754) ja 2 300 reserviläiselle (v. 1992 1 322).

Rajavartiolaitoksen arvioidaan suorittavan vuonna 1994 itärajan rajanylityspaikoilla, Helsingin satamassa ja merialueen passintarkastuspaikoilla yhteensä noin 4 miljoonaa henkilöiden maahantulo- ja maastalähtötarkastusta (v. 1992 2,7 miljoonaa). Henkilöliikenteen arvioidaan vilkastuvan erityisesti Helsingin satamassa, jossa rajavartiolaitos ottaa kokonaisvastuun passintarkastuksesta vuoden 1994 alusta lukien. Rajanylikuliikenteen valvontaan arvioidaan tarvittavan vuonna 1994 noin 140 henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 1992. Tarvittava lisähenkilöstö hoidetaan rajavartiolaitoksen si-

säisin järjestelyin. Se edellyttää 4 %:n työn tuottavuuden kasvua vuodesta 1992.

Rajavartiolaitoksen koko sotilashenkilöstö siirretään ns. sotilaseläkelainsäädännön piiriin.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 819 031 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan enintään 5 000 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	824 381 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 200 000
Muut toimintamenot.....	823 181 000
Bruttotulot.....	5 350 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	1 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 200 000
Muut tulot.....	4 150 000
Nettomenot	819 031 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.26.90. Muut tulot on budjetoitu momentille 12.26.90.

Momentin määrärahan mitoituksessa on otet-

tu huomioon lisäyksenä muun muassa 10 300 000 mk markan ulkoisen arvon muutoksesta aiheutuvina menoina.

1994 määräraha	819 031 000
1993 määräraha	881 014 000
1992 tilinpäätös	915 299 768

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 54 520 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lentokoneiden loppurahoitus	34 520 000
Ulkovartiolaivan jatkorahoitus	20 000 000
Yhteensä	54 520 000

Selvitysosa: Kahden lentokoneen hankintaan myönnettiin vuoden 1992 kolmannessa lisätalousarviossa 75 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1992 myönnetyn 20 980 000 markan lisäksi vuonna 1993 19 500 000 mk ja vuonna 1994 34 520 000 mk sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat hankintasopimuksen mukaiset menot. Ulkovartiolaivan hankintaan myönnettiin vuoden 1993 toisessa lisätalousarviossa 80 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan

aiheutuvan menoja vuonna 1993 myönnetyn 26 000 000 markan lisäksi vuonna 1994 20 000 000 mk ja vuonna 1995 26 000 000 mk sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat maksut. Valtuudesta aiheutuu menoja ympäristöministeriön hallinnonalalle vuosina 1994—95 yhteensä 8 000 000 mk. Rajavartiolaitoksen vuoden 1993 määrärahaan sisältyi 6 000 000 mk ympäristöministeriön tehtäväalueelle kuuluvaa öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan osuutta sekä 1 000 000 mk puolustusministeriön tehtäväalueelle kuuluvaa vedenalaisen valvonnan laitteistojen ja aseistuksen asennusvalmiuden edellyttämiä muutostöitä.

1994 määräraha	54 520 000
1993 määräraha	19 500 000
1993 II lisämääräraha	26 000 000
1992 tilinpäätös	58 600 000

74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 672 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sekä talonrakennus- että muista rakennushankkeista, joiden kustannusarvio on yli 1 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	10 672 000
1993 määräraha	20 150 000
1992 tilinpäätös	28 700 000

97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Selvitysosa: Kunnallistalouden rahoitusasema heikentyi merkittävästi vuosina 1991 ja 1992. Velkaantumisen kasvu jatkuu rahoitusaliijäämästä johtuen myös vuonna 1993. Huolimatta vuosille 1992 ja 1993 ajoittuvista säästötoimista eivät kunnat ole pystyneet sopeuttamaan menojaan heikentyvään tulopohjaan. So-

peutumista ovat vaikeuttaneet kasvavat lainanhoidokustannukset, työttömyydestä aiheutuvat lisämenot ja muille julkisyhteisöille menevien tulonsiirtojen kasvu. Veroäyrin hintojen nousu ei ole riittänyt menojen ja tulojen tasapainottamiseen ja rahoitusvaja on jouduttu rahoittamaan lisälainalla.

Eräitä tunnuslukuja kuntien taloudesta 1987—91

	1987	1988	1989	1990	1991	1992 ¹⁾
Veroäyrin keskihinta, p	16.15	16.30	16.38	16.48	16.62	16.88
Menot, mk/asukas	18 236	19 882	21 704	24 635	26 076	25 700
Käyttötalouden ylijäämä, p/veroäyri	4.09	4.43	4.31	3.49	1.94	..
Pitkäaikaiset velat, mk/asukas	2 789	3 167	3 365	3 734	4 560	5 500
Vakavaraisuusaste, p/veroäyri	-0.83	-1.11	-0.69	-1.38	-2.88	..

¹⁾ Ennakkolaskelma

Heikosta tulokehityksestä ja suurista lainanhoitokustannuksista johtuen kunnallistalouden rahoitusasema pysyy heikkona myös vuonna 1994. Vaikean taloustilanteen vuoksi kunnat pyrkivät supistamaan menojaan. Henkilöstön määrä vähentynee. Paineet äyrinhintojen korotuksiin ja lainarahoituksen käyttöön kuitenkin pysyvät suurina.

31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 645 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 8 §:n mukaisiin yleisiin valtionosuuksiin kunnille.

Selvitysosa: Kunnan yleinen valtionosuus määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen markkamäärän ja kuntakohtaisten määrätymisperusteiden mukaisena. Keskimääräinen markkamäärä vuodelle 1994 on asukasta kohti 596 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntien valtionosuuslain muuttamisesta siten, että yleisen valtionosuuden tasoa alennetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 559 000 000 mk lainmuutoksen johdosta. Vähennyksestä 40 % lasketaan kunnan asukasluvun perusteella ja 60 % veroäyrimäärän perusteella.

1994 määräraha.....	3 645 000 000
1993 määräraha.....	4 075 000 000
1992 tilinpäätös.....	745 476 254

32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain (560/78) ja kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain (1266/90) 5 ja 7 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntajaon muutoksen tapahtuessa maksetaan yhdistymisavustuslain perusteella avustusta, jolla tasoitetaan 1—4 kantokyläluokissa olevien alle 4 000 asukkaan kuntien veroäyrimäärä vastaamaan suuremman kunnan äyrimäärää. Yhdistymisavustus on toiselta vuodelta 80 prosenttia ja kolmannelta vuodelta 60 prosenttia ensimmäiseltä vuodelta suoritettavasta määrästä.

Vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain mukaan liittymistapauksissa myön-

netään asukaslukuun suhteutettua kunnan kantokyläluokan mukaan porrastettua avustusta, joka keskimäärin on 800 mk/asukas. Avustuksen määrä on toisena vuonna 80 prosenttia ja kolmantena vuonna 60 prosenttia ensimmäiseltä vuodelta suoritettavasta määrästä. Avustuksen yhteismäärä on enintään 35 000 000 mk.

Lisäksi myönnetään liitettävälle kunnalle ennen liitosta myönnettyä verotulojen täydennystä, jos sen myöntämisedellytyksiä ei enää ole, vastaava avustus kolmena vuonna.

1994 määräraha.....	36 000 000
1993 määräraha.....	47 000 000
1992 tilinpäätös.....	-

33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 005 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 17 §:n mukaisen verotulojen täydennyksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Täydennystä arvioidaan myönnettävän noin 320 kunnalle.

1994 määräraha.....	2 005 000 000
1993 määräraha.....	2 425 000 000
1993 III lisämääräraha.....	-491 000 000
1992 tilinpäätös.....	436 860 000

34. Kuntien harkinnanvarainen avustus

Momentille myönnetään 71 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 18 §:n mukaisen harkinnanvaraisen avustuksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen kuntien valtionosuuslain 18 §:n täydentämiseksi niin, että sisäasiainministeriö voi asettaa harkinnanvaraisen avustuksen myöntämisen yhteydessä avustuksen käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja.

Avustusta on tarkoitus myöntää noin 80 kunnalle.

1994 määräraha	71 000 000
1993 määräraha	17 720 000
1993 III lisämääräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	40 000 000

43. *Maakunnan kehittämiserä* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja sen määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä.

1994 määräraha	75 000 000
1993 määräraha	35 000 000
1992 tilinpäätös	40 000 000

51. (26.97.51 ja 99.26, osa) *Eräät muut valtionavustukset*

Momentille myönnetään 2 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen kuntien keskusjärjestöjen ruotsinkielisen koulutus- ja julkaisutoiminnan sekä kansainvälisen koulutustoiminnan tukemiseen, saamen kielen käyttämisestä viranomaisessa annetun lain (516/91) mukaisten korvausten maksamiseen kunnille, lippuvalistus-, nimivalistus- ja nimenmuutosasioista aiheutuviin menoihin Suomalaisuuden Liitolle, koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseuralle ja meripelastusalan järjestöille sekä pelastus- ja väestönsuojelukoulutuksen tukemiseen Maanpuolustuksen Tuki ry:lle.

1994 määräraha	2 430 000
1993 määräraha	2 680 000
1992 tilinpäätös	3 681 951

(99). *Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot*

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(25.) *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 26.01.21 laskelmissa.

(26.) *Hallinnonalan erityismenot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 26.01.21, 26.05.21, 26.80.21 ja 26.97.51 laskelmissa.

Pääluokan 26 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Sisäasiainministeriö (050).....	93 133	95 116	103 651	+ 8 535	+ 9
05. Lääninhallitukset (050).....	450 682	415 508	397 770	— 17 738	— 4
06. Rekisterihallinto (050).....	162 435	162 604	109 522	— 53 082	—33
75. Poliisitoimi (080).....	2 815 636	2 637 977	2 563 744	— 74 233	— 3
80. Pelastushallinto (110).....	117 196	119 514	105 670	— 13 844	—12
90. Rajavartiolaitos (120).....	1 002 600	920 664	884 223	— 36 441	— 4
97. Avustukset kunnille ja alueellisen kehittäminen (960).....	1 266 018	6 602 400	5 834 430	—767 970	—12
Yhteensä	5 907 699	10 953 783	9 999 010	—954 773	— 9

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 20 750 henkilötövuotta.

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Sotilaallista maanpuolustusta pidetään yllä puolustusvoimista annetun lain määräämien tehtävien täyttämiseksi. Valtioneuvosto on EY-selonteossaan eduskunnalle todennut, että Suomen tulee ”ylläpitää asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa itsenäistä kansallista puolustuskykyä”.

Puolustusvoimissa on valmisteltu tulosohtaukseen ja -johtamiseen siirtymistä siten, että uusien menetelmien käyttöönotto voidaan ainakin keskeisimmiltä osin toteuttaa vuoden 1994 alussa. Käytössä olevat seurantajärjestelmät ovat kuitenkin olleet vielä puutteellisia, minkä vuoksi vasta toimintamenojen tulospohjainen seuranta mahdollistaa yksityiskohtaisempien tunnuslukujen ja yksikkökustannusten laskennan.

Puolustusministeriön rakennusosasto ja puolustusministeriön rakennustoimistot ja rakennustyöt lakkautetaan ja niiden tilalle peruste-

taan puolustusministeriön alainen puolustushallinnon rakennuslaitos 1.4.1994 lukien.

Supistuneista menokehyksistä johtuen puolustusvoimissa joudutaan tuntuviin henkilöstösupistuksiin ja noudattamaan muidenkin menojen osalta tiukkaa säästäväisyyttä sekä toteuttamaan mm. seuraavia säästötoimia:

— Materiaalin käytön ja kunnossapidon rahoitus vähenee edelleen vuoden 1993 tasosta.

— Koulutettavien asevelvollisten päivärahaa ja sosiaalisia etuuksia ei kyetä parantamaan.

— Kertausharjoitusten määrä joudutaan jo kolmantena peräkkäisenä vuotena pitämään supistetulla 200 000 kertausharjoituspäivän tasolla, mikä selvästi heikentää operatiivista valmiutta.

— Maanpuolustuskorkeakoulun perustutkinto-osaston ja Maanpuolustusopiston kurssitoimintaa jatketaan supistetulla tasolla.

Materiaalihankintoihin myönnetään 3 037 milj. mk. Valtiontaloudellisista syistä hankintojen maksatuksia joudutaan siirtämään myöhemmille vuosille 287 milj. mk.

Puolustusmateriaalihankintojen keskeisenä tavoitteena on torjuntahävittäjien uusinta, jota täydennetään vuosiksi 1994–2001 esitettävällä ase- ja huoltojärjestelmän yhteensä 4 420 milj. markan tilausvaltuudella, jonka vuoden 1994 rahoitusta varten myönnetään 40 milj. mk.

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeisenä tulostavoitteena vuodelle 1994 on puolustushallinnon keskushallinnon rationalisointi niin, että ministeriö voi nykyistä paremmin keskittyä eduskunnan ja valtioneuvoston päätösten valmisteluun, puolustuspolitiikan suunnitteluun sekä hallinnonalan taloussuunnitteluun ja tulosohtaukseen.

21. (27.01.01, 21, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 865 000 mk.

Puolustusministeriöstä lakkautetaan talousosaston osastopäällikön virka (A 31) 1.1.1994 lukien sekä rakennusosaston päällikkönä toimivan rakennusneuvoksen virka (A 31) 1.4.1994 lukien.

Selvitysosa: Virkojen lakkautukset liittyvät puolustusministeriön ja puolustusvoimien taloushallinnon uudelleenjärjestelyyn sekä puolustushallinnon rakennuslaitoksen perustamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon puolustushallinnon rakennuslaitoksen perustamiseen liittyen 48 henkilön

palkkausmenojen siirto momentille 12.27.22 1.4.1994 lukien ja yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 27.10.21 1.1.1994 lukien.

1994 määräraha.....	45 865 000
1993 määräraha.....	51 024 000
1992 tilinpäätös.....	54 925 842

10. (27.12, 14, 25, 27 ja 99, osa) Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat luo ja ylläpitää sellaisen sotilaallisen puolustuskyvyn, joka kyettään sopeuttamaan nopeasti muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriaistiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet kehittämällä pitkäjänteisesti materiaalista ja koulutuksellista puolustusvalmiutta sekä maanpuolustustahtoa.

Puolustusministeriö on asettanut puolustusvoimille vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— operatiivisella alalla aluevalvonta pyritään ylläpitämään lähes entisellä tasolla ainakin keskeisillä alueilla sekä rajoitetaan johtamis- ja valvontajärjestelmien toimintakunnon laskua nykytasosta

— materiaaalialalla rajoitetaan maavoimien koulutus-, valmius- ja huoltotoiminnan tason laskun aiheuttamat haitat mahdollisimman vähäisiksi, turvataan puolustuskyvyn kannalta tärkeimmän lentokaluston toimintakunto sekä turvataan puolustuskyvyn kannalta tärkeimpien alusten toimintakunto

— henkilöstöalalla pidetään kantahenkilökunnan peruskoulutuksen aloitusvahvuudet vuoden 1993 supistetulla tasolla, koulutetaan koulutus suunnitelman mukaisesti ikäluokasta kaikki varusmiespalvelukseen hyväksytyt (noin 30 000 varusmiestä eli lähes 90 % ikäluokasta)

sekä ylläpidetään reserviläiskoulutusvolyyymi tilapäisesti alennetulla noin 30 000 reserviläisen tasolla vuonna 1994

— kiinteistöalalla asetetaan etusijalle säästöjä tuottavat hankkeet sekä jatketaan johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamisen sekä tärkeän materiaalin edellyttämää rakentamista

— yleishallinnossa toteutetaan keskeiset käynnissä olevat tietojärjestelmähankkeet (kirjanpitojärjestelmä, suunnittelun ja seurannan tietojärjestelmä, toimistojärjestelmä)

— puolustusmateriaalihankinnoissa turvataan torjuntahävittäjäjärjestelmän uusinnan talousarviovuodelle kuuluva osuus, aloitetaan torjuntahävittäjien uusintaan liittyvä huolto- ja asejärjestelmien hankinta vuodesta 1994 lähtien sekä pyritään turvaamaan keskeisen kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset

Puolustusvoimien maksullinen palvelutoiminta on nettobudjetoitu puolustusvoimien toimintamomentille 27.10.21, jonka vähennyksenä on huomioitu 566 000 mk maksullisen palvelutoiminnan ylijäämänä ja yhteiskustannusten osuutena. Maksullisen palvelutoiminnan ylijäämätavoite on 200 000 mk, joka on 1,8 % kokonaistuloista.

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan kehitystä vuosina 1992—1994 kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	15 237	11 844	11 307
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	11 752	7 794	10 741
Käyttäjäämä tmk	3 485	4 050	566
— % tuloista	23	34	5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 190	3 712	366
Ylijäämä tmk	295	338	200
— % tuloista	2	3	2

16. (27.25.16) *Puolustusmateriaalihankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 037 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineiden ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahaa saa käyttää 2 407 000 000 mk aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 572 000 000 mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin menoihin, 15 000 000 mk ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin sekä 3 000 000 mk projektihenkilöstön eläkkeistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 203 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1994 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitus suunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuonna 1994 saa tehdä torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmien hankkimiseksi sekä hävittäjäkaluston koulutus- ja käyttöedellytysten luomiseksi tilaussopimuksia siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 1994—2001 enintään 4 420 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1994 loppuun mennessä enintään 40 000 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä enintään 305 000 000 mk (vuoden 1995 maksujen osuus on 265 milj. mk), vuoden 1996 loppuun mennessä enintään 909 000 000 mk (vuoden 1996 maksujen osuus on 604 milj. mk), vuoden 1997 loppuun mennessä enintään 1 874 000 000 mk (vuoden 1997 maksujen osuus on 965 milj. mk) ja tämän jälkeen vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 4 420 000 000 mk (vuosien 1998—2001 maksujen yhteismäärä on 2 546 milj. mk).

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyistä tila-

usvaltuuksista vuonna 1994 aiheutuviin menoihin sisältyvät hankinnat Venäjältä, teollisuuden valmiuden, jääkäriprikaatien maastoajoneuvojen, jääkäriprikaatien aseistuksen, jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden erikoisvälineiden, ampumatarviketäydennyksen, kaukovalvontatutka- ja johtamisjärjestelmän, ilmatilan valvonnan ja elektronisen puolustuksen, ilma- puolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan kehittämisen, torjuntahävittäjien uusinnan, miinalaivan sekä merikuljetuskaluston maksut.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuoden 1993 talousarviossa hyväksytty maksujen siirto 241 000 000 mk vuodelta 1993 vuodelle 1994. Määrärahatarvetta vähennetään lykkäämällä aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1994 ajoituvia maksuja 287 000 000 markan määrällä vuodelle 1995.

Hallituksen tarkoituksena on esittää myöhemmin tarvittavat määrärahat indeksien ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksien edellyttämiä maksuja varten.

Uusi tilausvaltuus perustellaan seuraavasti:

Torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmän hankinta on kiinteä osa torjuntahävittäjien uusintaa. Vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa hyväksyttiin torjuntahävittäjien uusinnan tilausvaltuus, jonka yhteydessä mainittiin, että torjuntahävittäjien hankintakokonaisuuteen kuuluvat myös huolto- ja tukeutumisjärjestelmien hankinta sekä aseistus, joita koskevat tilausvaltuudet on tarkoitettu ottaa myöhempiin tulo- ja menoarvioihin. Ensimmäinen tilausvaltuus sisälsi lentokoneiden lisäksi ainoastaan niiden alkuvaiheen käyttöönoton edellyttämän varustuksen. Kyseisellä varustuksella uusista hävittäjistä ei vielä kyetä luomaan operatiivisesti toimivaa järjestelmää. Uudella yhdistetyllä ase- ja huoltojärjestelmän tilausvaltuudella hankitaan torjuntahävittäjien käytön edellyttämät tukeutumis-, koulutus- ja huoltojärjestelmät sekä koneiden aseistus.

Tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot vuoden 1994 jälkeen, milj. mk

	1995	1996	1997	Vuoden 1997 jälkeen yht.
Aikaisemmin myönnetty tilausvaltuudet yhteensä...	2 328	2 283	2 267	3 922
Vuonna 1994 myönnetty tilausvaltuudet yhteensä...	265	604	965	2 546
Yhteensä	2 593	2 887	3 232	6 468

1994 määräraha.....	3 037 000 000
1993 määräraha.....	3 049 000 000
1993 III lisämääräraha	100 000 000
1992 tilinpäätös	2 837 000 000

21. (27.12.01, 21 ja 29, 14.02, 20, 21, 22 ja 23, 25.24, 27.10 ja 13, 99.02 ja 51) *Puolustusvoimien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 971 080 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työrajoitteiden palkkausmenojen, kadettien, opistoupseerioppilaiden, varusmiesten, reserviläisten ja soitto-oppilaiden ja ulkomaalaisille oppilaille Suomessa annettavan sotilaskoulutuksen menojen maksamiseen, matkakustannusten maksamiseen maanpuolustuskurssien osanottajille, asevelvollisuuslain tarkoittamiin vapaaehtoiisiin harjoituksiin osallistuville maksettavien korvausten maksamiseen sekä kertausharjoituskorvauksia vastaavien korvausten maksamiseen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kouluttajakursseille osallistuville naisille, aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien menoihin, indeksi- ja valuuttakurssimaksuihin, varustuksen käytön ja kunnossapidon menoihin, kiinteistöjen käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus- ja kunnossapitomenoihin sekä lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Aikaisemmin myönnettyjen tilausval-

tuuksien käytöstä aiheutuu vuonna 1994 maksuja 541 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 808 henkilön palkkausmenojen siirto momentille 12.27.22 1.4.1994 lukien sekä lisäyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentilta 27.01.21 1.1.1994 lukien.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 087 827 000
Maksullisen toiminnan erillismenot..	10 741 000
Muut toimintamenot	5 077 086 000
Bruttotulot	116 747 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	11 307 000
Muut tulot	105 440 000

Nettomenot 4 971 080 000

1994 määräraha.....	4 971 080 000
1993 määräraha.....	5 542 150 000
1993 III lisämääräraha	13 300 000
1992 tilinpäätös	5 925 892 719

74. (27.27.74, 75 ja 77) *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 165 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös puolustushallinnon rakennusten ja kiinteistöjen perusrakennustöistä aiheutuviin rakentamismenoihin sekä puolustusmateriaalin hankintaan ja puolustusjärjestelmien kehittämiseen liittyvään rakentamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Hyöty: alä m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Varuskunnan rakennustyöt, Hamina.....				9 000 000	3 800 000
1. Ruokalan laajennus ja peruskorjaus ...	3 825	13 400	3 503		
2. Varuskunnan rakennustyöt Hattula ja Hämeenlinna.....				17 200 000	9 500 000
1. Panssarikoulun laajennus	1 320	11 500	8 712		
2. Varastoalue II.....	6 335	14 100	2 226		
3. Aluetyöt		12 000			
3. Varuskunnan rakennustyöt Kirkkonummi.				6 000 000	3 300 000
1. Sataman laajennus		17 200			

4.	Varuskunnan rakennustyöt, Pirkkala				76 000 000	9 900 000
	1. Lentotukikohdan aluetyöt		52 500			
	2. Lentokoneiden huolto- ja säilytysalli .	7 650	47 500	6 209		
5.	Varuskunnan rakennustyöt, Tuusula				10 200 000	1 700 000
	1. Ruokalan laajennus ja perusparannus..	1 605	12 200	7 601		
6.	Piinehköt työt					37 200 000
7.	Lämpö-, sähkö-, vesihuolto- ja ATK-ver-					
	kostojen rakentaminen sekä keskusvalvon-					13 100 000
	ta- ja turvajärjestelmien hankinta.....					42 700 000
8.	Perusparannukset					44 500 000
9.	Sotilasalueiden ja -laitteiden rakentaminen.					
					Yhteensä	165 700 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 400 henkilön palkkausmenojen siirto momentille 12.27.22 1.4.1994 lukien.

Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

2.2. Puolustusvoimille hankitun materiaalin varastointia varten tarvitaan lisätilaa.

Rakentamisvaltuuksien käytöstä aiheutuva määräraahatarve vuoden 1994 jälkeen:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk
Aikaisemmin myönnetty rakentamisvaltuudet yhteensä.	48,8	35,6	13,0
Vuonna 1994 myönnetty rakentamisvaltuudet	42,0	3,4	
Yhteensä	90,8	39,0	13,0

1994 määräraha	165 700 000
1993 määräraha	249 830 000
1993 III lisämääräraha	25 000 000
1992 tilinpäätös	330 000 000

teistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

87. (27.27.87) Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksista, kiin-

1994 määräraha	12 000 000
1993 määräraha	12 200 000
1992 tilinpäätös	13 000 000

(12.) Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 01, 21, ja 29 määrärahat on

otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa.

(14.) Asevelvollisten ylläpitomenot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 02, 20, 21, 22 ja 23

määrärahat on otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa.

(25.) Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 16 on siirretty momentiksi

27.10.16 ja momentin 24 määräraha on otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa.

(27.) Kiinteistömenot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 10 ja 13 määrarahat on otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa ja

momentit 74, 75 ja 77 yhdistetty momentiksi 27.10.74 ja momentti 87 on siirretty momentiksi 27.10.87.

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (muut. 520/93) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrarahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrarahat suomalaisten valvontajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 21 suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan käsittävän tulosalueen keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1994 ovat:

— huolehtia siitä, että Suomella on tarvittaessa asettaa YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviin asianmukaisesti koulutettuja ja ammattitaitoisia sotilastarkkailijoita ja suomalaisten valvontajoukkojen henkilöstöä

— varustaa sotilastarkkailijat ja suomalaiset valvontajoukot tarkoituksenmukaisesti ja YK:n tai ETYK:n asettamien vaatimusten edellyttämällä tavalla sekä huolehtia tältä osin suomalaisten valvontajoukkojen materiaalisien toimintakyvyn ylläpitämisestä

— varata valmiusjoukolle tarvittava henkilöstö sekä hankkia sille etukäteen sellainen varustus, jota puolustusvoimilta ei voida lainata tai teollisuudelta ostaa lyhyellä toimitusajalla, jotta valmiusjoukko voidaan tarvittaessa lähettää lyhyessä ajassa toimialueelle YK:n tai ETYK:n pyynnön mukaisesti

— laskuttaa viivytyksettä Suomelle rauhanturvaamistoiminnasta aiheutuneet kustannukset YK:lta sen hyväksymien korvausperusteiden mukaisesti.

21. (27.30.21 ja 22) YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 39 680 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen ja pohjoismaisten YK-kurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa olevan suomalaisen valvontajoukon ja Kyproksella olevan Suomen edustajan matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 68 henkilövuotta.

Siinä tapauksessa, että Suomelle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin saa käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseettomia sotilastarkkailijoita Lähi-Itään, Kashmiriin, Irakin

ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 36 sotilastarkkailijaa. Lisäksi kuuden suomalaisen sotilastarkkailijan on suunniteltu osallistuvan ETYK-operaatioon Vuoristo-Karabakhissa. Suomalainen valvontajoukko toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatiossa ja yksi henkilö Kyproksella UNFICYP-operaatiossa. Lisäksi yhteis-pohjoismaisessa pataljoonassa entisen Jugoslavian Tasavallassa Makedoniassa toimii suomalainen komppania ja esikuntaosasto, joiden rahoitus on järjestetty vuoden 1993 toisessa lisätalousarviossa.

1994 määräraha	39 680 000
1993 määräraha	50 364 000
1993 II lisämääräraha	30 000 000
1992 tilinpäätös	95 480 000

24. ETYK:n toimeenpanosta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 117 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ETYK:n seurantaan liittyvistä kokouksista ja hallinnollisista toimista

sekä Wienissä hyväksytyn luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan asiakirjan täytäntöönpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ETYK:n seurantaan liittyvien kokousten järjestely-, asiantuntija-, turvallisuus-, yhteysupseeri- ja muiden seurantaan liittyvien tehtävien suorittamiseen sekä luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan ETYK:n asiakirjan edellyttämien tehtäviin, joihin puolustushallinto tulee osallistumaan. Suomi on ETYK:n osanottajavaltiona sitoutunut Wienissä vuonna 1992 hyväksytyn luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan asiakirjan mukaiseen pysyväisluonteiseen toimintaan, jonka kustannuksista merkittävä osa kohdistuu puolustusministeriön hallinnonalalle. Määrärahalla rahoitetaan myös ns. Open Skies-sopimuksen mukaisten valvontalentojen kustannuksia.

1994 määräraha	1 117 000
1993 määräraha	1 117 000

90. Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Valtion pukutehdas valmistaa sotilaspukimia puolustusvoimille, virka-asuja muille valtion laitoksille sekä työ- ja ulkoilupukineita muulle asiakaskunnalle kotimaassa ja vientiin. Vuonna 1992 oli puolustusvoimien osuus verottomasta mynnistä 30 % ja vapaa-ajan tuotteiden 35 %. Muita tärkeitä ryhmiä olivat kotimaassa rajavartiosto 6 %, poliisi 7 % ja taksit 3 %. Viennin osuus nousi vuonna 1992 10 %:iin ja se kohdistui Ruotsiin ja Venäjälle.

Puolustusvoimien osuus pieneni vuonna 1992 merkittävästi ja tämä kehitys tulee jatkumaan. Syinä tähän ovat puolustusvoimien määrärahojen vähentyminen, kilpailutilanteen kiristyminen ja kansainvälistyminen. Korvaavaa kasvua Valtion pukutehdas hakee länsi- ja itäviennistä sekä kotimaan ja Ruotsin vapaa-ajan tuotteiden mynnistä.

Kiristynyt kilpailutilanne edellyttää tuotanto-toiminnan tehostamista edelleen hintakilpailukykyisemmäksi ja joustavammaksi. Hintakilpailukykyistä alihankintaa kehitetään edelleen oman tuotannon ohella.

Puolustusministeriö on asettanut valtion pu-

kutehtaan tulostavoitteeksi 1 600 000 mk ylijäämän, mikä merkitsee 4,6 % tuottoa hankintahintaiselle sidotulle pääomalle. Valtion pukutehtaan käyttökatetavoitteeksi puolustusministeriö on asettanut 4 500 000 mk, mikä on 8,4 % liikevaihdosta.

Vuoden 1994 liikevaihtotavoitteeksi on valtion pukutehdas asettanut 53 000 000 mk. Kasvua vuoden 1993 talousarvioon on 1 000 000 mk eli 2 %. Puolustusvoimien osuuden arvioidaan olevan n. 25 %, muiden valtion laitosten 24 %, siviiliasiakkaiden 36 % sekä viennin 15 %. Tuottavuuden kasvun tavoitteeksi on asetettu 1,6 %. Tähän pääsemiseksi tullaan välillisiä kustannuksia edelleen karsimaan.

Investointeihin käytetään 2 500 000 mk, josta 500 000 mk atk-järjestelmien kehittämiseen ja 2 000 000 mk konekannan korvausinvestointeihin.

Käyttötuloja arvioidaan kertyvän 54 000 000 mk. Kun käyttömenot ovat 49 600 000 mk ja investointeihin käytetään 2 500 000 mk, valtion pukutehtaan nettotuloksi tulomomentilla 12.27.90 arvioidaan 1 900 000 mk.

Valtion pukutehtaan kehitys vuosina 1992—1994:

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Liikevaihto, milj. mk.....	51,0	52,0	53,0
Käyttökate liikevaihdosta, %	6,2	7,5	8,4
Ylijäämä			
— milj. mk.....	0,9	1,1	1,6
— sidotusta pääomasta, %..	2,4	3,2	4,6

— liikevaihdosta, %.....	1,8	2,1	3,0
Hintojen muutos, %.....	5,0	5,0	5,0
Investoinnit liikevaihdosta, %	2,7	4,2	4,7
Volyymin muutos, % *).....	5,0	—3,9	5,3
Tuottavuuden muutos, % **).	15,0	4,5	1,6
Henkilöstön määrä.....	192	190	190

*) volyymi = jalostusarvo

**) tuottavuus = jalostusarvo/palkat ja henkilökustannukset

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Puolustusministeriön hallinnassa on n. 71 000 ha maata, josta kasarmi- ja harjoitusalueita n. 22 000 ha, ampuma-alueita n. 22 000 ha, varikko- ja varasto- yms. alueita n. 18 000 ha sekä muita erikoisalueita 9 000 ha. Metsätalouden piirissä on n. 62 000 ha, josta varsinaisen metsätalousmaan osuus on n. 42 000 ha.

Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous on sotilaallista maanpuolustusta tukevaa toimintaa, jonka päätehtävänä on luoda ja ylläpitää edellytykset metsien sotilaallisille käyttötarkoituksille. Metsätalous on puolustusministeriön johdossa viranomais toimintana, jotta sotilaskäyttö ja toisaalta metsänhoidolliset ja liiketaloudelliset tavoitteet sekä ympäristönsuojelliset ja viihtyisyyssnäkökohdat tulevat tasapainoisesti otetuksi huomioon. Liiketaloudellisen toiminnan tulosta alentaa se, että metsätaloudessa on otettava huomioon metsämaiden käyttö sotilaallisissa harjoituksissa ja asevelvollisten koulutuksessa sekä puolustusvoimien ammunnoissa ja eräät muut sotilaallisen toiminnan asettamat rajoitukset.

Puolustusministeriön metsätalouden kehitys vuosina 1992—94 tunnuslukuina:

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Tulot milj. mk.....	16,9	21,6	18,6
Menot milj. mk.....	16,4	20,4	16,8
Käyttötalouden rahoituskate			
— milj. mk.....	0,5	1,2	1,8
— % tuloista.....	3,0	5,6	9,7
Myyntihintojen muutos %...	—	3,0	3,0
Volyymin muutos %.....	—	5,1	3,9
Investoinnit milj. mk.....	0,3	0,2	0,2
Investoinnit % tuloista.....	1,8	0,9	1,1
Tuottavuuden muutos %.....	—	8,7	7,7
Koneellistamisaste %.....	8	12	16
Vaikuttavuus %.....	62	64	67
Henkilöstön määrä.....	89	86	83

Tuottavuuden muutos = vuotuisen hakkuumäärän kasvu koko henkilötyövuosimäärää kohden.

Vaikuttavuus = hakkuumäärä m³/kasvu m³, prosenttia

Lukuun liittyvät menot on otettu huomioon momentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Puolustusministeriön rakennusosasto ja puolustusministeriön rakennustoimistot ja rakennustyöt lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan puolustusministeriön alainen puolustushallinnon rakennuslaitos 1.4.1994 lukien.

Rakennuslaitoksen johtajan tehtävää varten perustetaan rakennuslaitokseen 1.4.1994 lukien sopimuspalkkainen johtajan virka (S 31). Vastaavasta ajankohdasta lukien lakkautetaan puolustusministeriöstä rakennusosaston päällikkö-

nä toimivan rakennusneuvoksen virka (A 31).

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi puolustushallinnon rakennuslaitoksesta. Uudistus on tarpeellinen, jotta puolustusministeriöstä siirrettäisiin ministeriötasolle kuulumattomat rakentamis- ja kiinteistöjen hoitotehtävät. Samalla luodaan edellytykset tehtävien nykyistä taloudellisemmalle ja tehokkaammalle hoidolle.

Rakennuslaitoksen perustaminen on osa ko-

ko puolustushallinnon kiinteistö- ja rakennustoimen uudelleenjärjestelyä, jossa kiinteistö- ja rakennustoimen viranomaisen, palvelujen käyttäjän ja palvelujen tuottajan roolit erotetaan selkeästi toisistaan.

Viranomaistehtävistä vastaa puolustusministeriö, palvelujen käyttäjä on puolustusvoimat ja palvelut tuottaa puolustusvoimista sekä puolustusministeriöstä erillinen puolustushallinnon rakennuslaitos.

Rakennuslaitoksen tehtävänä on ensisijaisesti puolustusvoimien rauhan- ja kriisiajan tehtävien edellyttämien rakentamis- ja kiinteistöjen ylläpitopalvelujen tuottaminen tai niiden hankkiminen. Rakennuslaitoksen kehittämisessä otetaan huomioon rakennushallituksen toimintojen uudistaminen.

Rakennuslaitoksen henkilöstö otetaan palve-

lukseen puolustusministeriön rakennusosastosta sekä puolustusministeriön rakennustoimistoista ja rakennustoista. Rakennuslaitoksen henkilöstö on laitoksen johtajaa lukuunottamatta työ-sopimussuhteessa. Henkilöstön määrä vuonna 1994 on 2 256.

Rakennuslaitoksen talousarvio perustuu nettobudjettiin.

Rakennuslaitoksen tuloja arvioidaan kertyvän 604 700 000 mk ja kun palkkoihin ja muihin toimintamenoihin käytetään 604 600 000 mk, nettotuloksi muodostuu 100 000 mk. Siirtymävaiheen järjestelyjen vuoksi tulot eivät kata v. 1994 kustannuksia.

Lukuun liittyvät menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla tulomomentilla 12.27.22.

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

(02.) *Työrajoitteisten palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa.

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1994 määräraha	300 000
1993 määräraha	340 000
1992 tilinpäätös	310 000

50. *Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

1994 määräraha	3 000 000
1993 määräraha	3 000 000
1992 tilinpäätös	2 000 000

(51.) *Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 27.10.21 laskelmissa.

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiain toiminnan tilinpidossa syntyviin tappiollisiin kurssieroihin. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	200 000
1992 tilinpäätös	1 816 554

Pääluokan 27 menot luvuittain vuosina 1992—1994

		v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01.	Puolustusministeriö (150).....	54 926	51 024	45 865	— 5 159	—10
10.	Puolustusvoimat (160)	9 125 165	8 853 180	8 185 780	—667 400	— 8
30.	Kansainvälinen rauhanturvaa- mistoiminta (030).....	95 480	51 481	40 797	— 10 684	—21
90.	Valtion pukutehdas (150)	2 200	—	—	—	—
99.	Puolustusministeriön hallin- nonalan muut menot (150).....	20 544	3 540	3 500	— 40	— 1
	Yhteensä	9 298 315	8 959 225	8 275 942	—683 283	— 8

Pääluokan 27 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1992—1994

		v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
(90.)	Valtion pukutehdas (150)	48 641	—	—	—	—
	Yhteensä	48 641	—	—	—	—

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 15 470 henkilötyövuotta ja 1.12.1994 alkaen 15 464 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Talouspolitiikan päätulosalueen strategiseksi tavoitteeksi valtiovarainministeriö on asettanut kansantalouden tasapainon ja työllisyyttä turvaavan kasvun palauttamisen sekä julkisen velkaantumisen kasvun pysäyttämisen. Päätulosalueen toiminta tukee niiden talous-, finanssi-

ja veropoliittisten tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty talousarvioesityksen yleisperusteluissa.

Resurssihallinnon päätulosalueella valtiovarainministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi julkisen sektorin tuloksellisuuden nostamisen OECD-maiden kärkiryhmään. Päätulosalueen toiminta tukee toimintajärjestelmien sekä valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan uudistamista talousarvioesityksen yleisperusteluissa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti.

01. Valtiovarainministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 98 050 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 607 000 mk kahden henkilön palkkausten vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 29.10.21.

1994 määräraha 98 050 000

1993 määräraha 90 800 000

1992 tilinpäätös 101 046 000

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa tietoa, joka tukee talous- ja yhteiskuntapoliittisten päätösten tekoa. Valtiovarainministeriö on asettanut vuoden 1994 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Vuoden 1994 toiminnan suuntaamisessa painottuu julkisen sektorin ajankohtainen rakenteellinen ja institutionaalinen sopeuttaminen ja siihen liittyvä tutkimustiedon tarve. Tästä syystä tuottavuuden ja vaikuttavuuden arviointi ja

arvioinnin metodiikan kehittäminen ovat keskeisiä tehtäviä. Julkisten investointien arviointia parannetaan soveltamalla uusinta tietoa yhteiskuntataloudellisiin laskelmiin. Tulonsiirto- ja tukipolitiikan tulosohtauksen edellyttämää tietoperustaa ja vaikutuslaskelmia kehitetään ja jatketaan tukipolitiikan systemaattista arviointityötä. Näkökulmana on tulonsiirtojen ja verotuksen yhteisvaikutukset sekä yritysten sopeutumiseen liittyvät kysymykset.

Suomen talouden toimintaympäristön muutokset ja sen vaikutukset maamme tuotantora-

kenteeseen on keskeinen tutkimuskohde. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu poikkeuksellisen korkealle tasolle antaa aiheen voimavarojen suunnitelmiseen tähän tutkimusalueeseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 940 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan henkilötyövuodet eivät sisälly hallinnonalan henkilötyövuosikehyksiin.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	18 540 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	600 000
Muut toimintamenot.....	17 940 000
Maksullisen toiminnan tulot	600 000
Nettomenot.....	17 940 000

1994 määräraha.....	17 940 000
1993 määräraha.....	18 823 000
1992 tilinpäätös	19 599 305

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttorin tarkoituksena on edistää julkishallinnon tuloksellisuutta tuottamalla kilpailukykyisiä taloudellishallinnollisia tukipalveluja. Valtiokonttorin suoritteiden kysynnässä ei arvioida tapahtuvan olennaisia muutoksia. Hallinnon supistuminen aiheuttaa lievää kysynnän vähenemistä.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtiokonttorille vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Valtion markkamääräinen markkinaehtoinen rahoitustarve tyydytetään kustannustehokkaasti.

— Lainanhoitopalveluja tuotetaan kilpailukykyiseen hintaan.

— Käsittelyaikoja lyhennetään rikosvahinkojen korvausjärjestelmässä.

— Eläkepalvelujen laatutaso pidetään tyydyttävänä ja toiminta sopeutetaan uusiin eläkejärjestelyihin.

— Työterveyshuoltopalvelut tuotetaan kilpailukykyiseen hintaan.

Tuottavuuden oletetaan vuoteen 1993 verrattuna kasvavan rahoituspalvelut- ja eläkkeetyksiköissä noin 2 % ja vahingonkorvausyksiköissä noin 1 %. Henkilöstöpalveluissa tuottavuus nousee enemmän. Muissa yksiköissä tuottavuus pysyy ennallaan.

Valtiokonttorin maksullisen palvelutoimin-

nan tulot kattavat noin 99 % maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannuksista.

Valtiokonttorin toimintoja on tarkoitettu yhtiöittämään vuonna 1994.

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku-
taulukot vuosille 1993 ja 1994:

	1993 ennakoitu	1994 TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet		
Maksullisen toiminnan tulot tmk	12 681	12 701
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk...	11 856	11 468
Käyttöjäämä tmk	826	1 233
— % tuloista	7	10
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 375	1 345
Ylijäämä tmk	—550	—112
— % tuloista	—4	—1
Investoinnit tmk	1 853	760
— % tuloista	15	6
Muut suoritteet		
Maksullisen toiminnat tulot tmk	93 637	106 342
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk...	105 799	111 594
Käyttöjäämä tmk	—12 162	—5 252
— % tuloista	—13	—5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	9 251	8 601
Ylijäämä tmk	—21 413	—13 853
— % tuloista	—23	—13
Investoinnit tmk	4 549	1 390
— % tuloista	5	1

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 139 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 2 060 000 mk yhdeksän henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 35.40.(21). Vähennyksenä on otettu huomioon yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettu siirto momentille 28.10.21, työpaikkaterveydenhuollon toimintamenojen siirto momentille 28.05.22 sekä lunastuspalkkioita koskevien velanhoidomenojen siirto momentille 36.09.21.

1994 määräraha	139 100 000
1993 määräraha	261 942 000
1992 tilinpäätös	232 506 326

22. Työpaikkaterveydenhuollon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 950 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 28.05.21. Mitoituksessa on otettu huomioon valtion henkilöstön työpaikkaterveydenhuollon kehittäminen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	88 740 000
Maksullisen toiminnan tulot	81 790 000
Nettomenot	6 950 000

1994 määräraha	6 950 000
----------------------	-----------

(25.) Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.80.25.

(50.) *Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.06.50.

(83.) *Eläkemaksulainat valtion liikelaitoksille (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	40 000 000
----------------------	------------

(88.) *Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	10 000 000

95. *Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaus-saatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheuttomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi on tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	300 000
1993 määräraha	300 000
1992 tilinpäätös	190 540

06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset

50. (28.05.50) *Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 245 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitautilain (1343/88), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lain-säädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset.....

154 000 000

Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset.....	21 000 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/74) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset...	600 000
Valtion virkamieslain (755/86) ja eroraha-asetuksen (726/87, muut. 191/89) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat.....	33 000 000

Virka- ja työehtosopimuksiin sekä kansanedustajana toimineen henkilön ja eduskunnan virkamiesten ryhmähenkivakuutusta vastaavaa etua koskevaan lainsäädäntöön perustuvasta ryhmähenkivakuutusta vastaavasta järjestelystä aiheutuvat menot.....	34 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1207/89) nojalla maksettavat korvaukset.....	3 000 000
Yhteensä	245 600 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1994 määräraha	245 600 000
1993 määräraha	220 600 000
1992 tilinpäätös	218 494 599

07. Eläkkeet

05. *Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 354 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden ja kuntoutuksesta aiheutuvien etuuksien maksamiseen. Samoin määrärahaa voidaan käyttää valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnettyt eläkkeet ja perhe-eläkkeet	5 530 560 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnettyt eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä valtiopäivätoimien eläkkeet.....	2 603 000 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	40 800 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut eläkkeet.....	240 000
Posti- ja telelaitos	1 240 400 000
Valtionrautatiet	1 695 000 000
Ilmailulaitos	55 400 000
Karttakeskus	1 700 000
Autorekisterikeskus.....	8 800 000
Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset.....	163 300 000
VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutusohjeiden mukainen toiminta.....	15 500 000
Yhteensä	11 354 700 000

otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyyminikasvu.

1994 määräraha	11 354 700 000
1993 määräraha	10 964 016 000
1992 tilinpäätös.....	10 528 376 564

06. *Ylimääräiset eläkkeet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saadaan myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijän eläkelain nojalla myönnettävä eläke. Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 4 000 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomaleh-

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

timieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 45 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 15 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimitelmissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ennen myönnettyt ylimääräiset eläkkeet.	129 500 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet	4 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	1 500 000
Yhteensä	135 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon se, että vuosittain myönnettävien taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden lukumäärää vähennetään vuodesta 1993 lukien siten, että vuonna 1995 taiteilijaeläkkeitä myönnettäisiin 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10. Samalla luodaan taiteilijoiden ja sanomalehtimiesten elämäntyön paljautemista varten valtionpalkintojärjestelmä. Lisäksi selvitetään, missä laajuudessa vuoden 1995 jälkeen näitä ylimääräisiä eläkkeitä on tarpeellista myöntää.

Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertsuorituksena valtioneuvoston päätöksen (195/89) nojalla.

1994 määräraha	135 000 000
1993 määräraha	145 994 000
1992 tilinpäätös	130 997 406

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien Eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäykestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunication Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle, Lapua Oy:lle ja Suomen Malmi Oy:lle siitä valtion eläkelain tasaisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan Patruunatehtaan sekä 31.8.1990 Geologian tutkimuskeskuksen palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Korvausta maksetaan myös yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä ennen 1.1.1993 siirretyn henkilön työnantajalle. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertsuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle ..	120 000 000
Korvaus Nokia Telecommunication Oy:lle	4 000 000
Korvaus Vapo Oy:lle	4 500 000
Korvaus Vammas Oy:lle	2 000 000
Korvaus Lapua Oy:lle	2 000 000
Muut korvaukset	2 500 000
Yhteensä	135 000 000

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasias-

sa vakuutusmatemaattisesti laskettuina kerta-suorituksina.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

1994 määräraha	135 000 000
1993 määräraha	146 252 000
1992 tilinpäätös	100 372 029

61. *Korko valtion eläkerahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 173 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetyn koron mak-

samiseen valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että valtioneuvosto vahvistaa eläkerahaston varoille suoritettavan vuotuisen koron ottaen huomioon yleisen korkotason sekä työntekijäin eläkelain (395/61) mukaisessa eläkejärjestelmässä vakuutusmaksulainasta perittävän koron. Korko tuloutetaan rahastolle jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

1994 määräraha	173 000 000
1993 määräraha	264 000 000
1993 III lisämääräraha	51 700 000
1992 tilinpäätös	296 764 820

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto jakaantuu seuraaviin tulosalueisiin: toiminnan tarkastus, vuosilintarkastus ja sisäiset palvelut.

Valtiontalouden tarkastusviraston alustavat tulostavoitteet vuodelle 1994 ovat seuraavat:

Tarkastustoiminnassa painotetaan tulohjaukseen siirtymisen edistämistä. Toiminnan tarkastuksen tavoitteena on edistää julkisen talouden ohjausjärjestelmien uudistustyön tarkoituksenmukaista läpivientiä sekä tukea julkisten menojen kasvun rajoittamistavoitteen toteutumista. Toiminnantarkastuksia arvioidaan suoritettavan noin 35 kappaletta. Vuosilintarkastuksen tavoitteena on, että kaikki tulohjatut tilivirastot tarkastetaan vuosittain. Vuonna 1994 arvioidaan saatettavan loppuun yhteensä 80 tarkastusta ja aloitettavan 97 uutta. Vuonna 1993 vastaavat luvut ovat 42 ja 80. Lisäksi viraston henkilöstö suorittaa muita tilintarkastuksia vuosittain noin 70 kappaletta.

Tarkastusviraston kokonaiskustannukset kohdennettuna päätulosalueille ovat seuraavat:

	1993 Mmk	1994 Mmk
Toiminnantarkastus	17,8	18,3
Vuosilintarkastus	10,0	10,7
Kustannukset yhteensä...	27,8	29,0

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 28 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 300 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 28.05.21. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon tulohjauksen edellyttämä virastojen vuosilintarkastusten määrän muutos. Tulohjatuille virastoille tehdään vuosilintarkastus vuosittain.

1994 määräraha	28 300 000
1993 määräraha	24 926 000
1992 tilinpäätös	23 485 277

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto siirtyy vuonna 1994 nettobudjettiin. Verohallinto toimii valtiovarainministeriön hallinnonalan verotuksen keskeisenä organisaationa. Verohallinnon tulosaluejako pohjautuu asiakaslähtöiselle tarkas-

telutavalle. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Toiminnan päämääränä on palvella verohallinnon asiakkaita tuloksellisesti, jolloin verohal-

linto kerää ja välittää tehtäväpiiriinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan, antaa määrältään, laadultaan ja saatavuudeltaan riittävää palvelua veronmaksajille, jotta he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti lakimääräisistä velvoitteistaan sekä huolehtii verotustietojen ja -asiantuntemuksen yhteiskunnallisen tarpeen tyydyttämisestä.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti verohallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Arvonlisäverojärjestelmä otetaan käyttöön 1.6.1994 lukien. Samalla varaudutaan kehittämään hallinnollisia menettelyjä vastaamaan mahdollista EY-jäsenyyttä sekä EY-maiden valvontajärjestelmän käyttöönottoa.

Uudistuneen pääoma- ja yritysverotuksen edellyttämät muutokset verohallinnon tietojärjestelmiin saatetaan loppuun vuoden 1994 aikana. Muutoksen suuresta työmäärästä johtuen on varauduttu siihen, että vuoden 1993 verotus päättyy tavanomaista myöhemmin.

Verohallinnon organisaatiota kehitetään toiminnan tuloksellisuuden ja asiakkaiden palvelun edistämiseksi. Keskushallintoa kehitetään yleisten hallinnon kehittämisperiaatteiden mukaisesti. Tulli- ja verohallinnon yhteistoimintaa kehitetään selvittämällä muun muassa verotukseen liittyvän tarkastuksen, valvonnan, perinnän, kuittausmenettelyn ja tilastoinnin yhteistyötarpeet. Alueverohallinto uudistetaan eduskunnalle verohallintolain muuttamisesta annetun esityksen mukaisesti. Tavoitteena on muun muassa vahvistaa verohallinnon yksiköjä yhdistämällä niitä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Veropiirien lukumäärää vähennetään asetetun lukumäärätavoitteen saavuttamiseksi vuosikymmenen loppuun mennessä. Toimipisteiden määrä ja sijainti suunnitellaan ottamalla huomioon toiminnan tuloksellisuus ja hallinnon palvelukyky sekä asiakkaiden tarpeet ja paikalliset olosuhteet.

Veronmaksajan mahdollisuuksia virheellisen verotuspäätöksen nopeaan oikaisemiseen parannetaan verotuksen muutoksenhaku- ja oikaisujärjestelmää kehittämällä. Lautakuntajärjestelmää yksinkertaistetaan ja keskitetään veron oikaisuvaatimusten käsittely verolautakunnille.

Muista kuin verohallinnon perustehtäviin kuuluvista suoritteista aletaan periä maksua.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko.

	1994
Tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet tmk ...	8 530
— muut suoritteet tmk	50
Tulot yhteensä.....	8 580
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	10 527
Käyttöjäämä tmk.....	—1 947
— % tuloista	—23
Osuus yhteiskustannuksista tmk.....	553
Kustannukset yhteensä tmk.....	11 080
Alijäämä tmk.....	—2 500
— % tuloista	29

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 458 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oikeudenkäyntikulujen veroasioissa, pakko- ja huutokauppakulujen, Postipankille ja muille rahalaitoksille suoritettavien tiedonsiirtopalkkioiden maksamiseen sekä Postipankille tilillepanoista ja tililtäotoista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös veroluokituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä Autorekisterikeskukselta siirtyvistä verotustehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	1 476 700 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.....	10 527 500
Muut toimintamenot	1 466 172 500
Bruttotulot	18 580 000
Maksullisen toiminnan tulot	8 580 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	8 530 000
— muut suoritteet.....	50 000
Muut tulot	10 000 000
Nettomenot	1 458 120 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 201 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 25.40.21 1.12.1994 lukien ja yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.34.(01).

1994 määräraha.....	1 458 120 000
1993 määräraha.....	1 483 200 000
1993 II lisämääräraha.....	— 3 204 000
1993 III lisämääräraha.....	33 814 000
1992 tilinpäätös.....	1 570 471 016

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan uusi itsehallintolaki (1144/91) tuli voimaan 1.1.1993. Sen mukaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasoituksessa. Tasoitus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan tasoitusperusteella 0,45 prosenttia.

Lisäksi maakunnalle voidaan myöntää ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta uudessa itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perusteluin. Verohyvitys voidaan ensimmäisen kerran suorittaa vuonna 1994. Nämä sekä tasoituksen toimittaa Ahvenanmaan valtuuskunta.

Siirtymävaiheessa vanhassa itsehallintolaissa (670/51) tarkoitettu säännöllinen tasoitus toimitetaan viimeisen kerran uuden lain voimaantuloa edeltävältä vuodelta. Lisäksi vanhan lain mukaan hyväksyttyyn ylimääräiseen määrärahaan voidaan myöntää lisäystä kahtena uuden lain voimaantulon jälkeisenä vuotena.

30. Verotaloudellinen tasoitus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 556 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vanhan itsehallintolain (670/51) mukaisen verotaloudellisen tasoituksen ja tasoitusta koskevan ennakkomaksun suorit-

tamiseen. Vanhan lain mukainen säännöllinen tasoitus suoritetaan jälkikäteen. Tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät saattavat nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää uuden itsehallintolain (1144/91) mukaisten tasoitusmäärän ennakkomaksujen suorittamiseen.

1994 määräraha.....	556 300 000
1993 määräraha.....	580 000 000
1993 III lisämääräraha.....	20 300 000
1992 tilinpäätös.....	662 554 717

(32.) Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha.....	2 000 000
1992 tilinpäätös.....	2 070 000

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 470 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuoden 1993 arvioidun arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

1994 määräraha.....	2 470 000
1993 III lisämääräraha.....	500 000

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tullilaitos on ulkomaankaupan yleisviranomainen, joka vastaa maahan tuotavien ja maasta vietävien tavaroiden ja ulkomaanliikenteen tullivalvonnasta ja muista tullitoimenpiteistä sekä tulli- ja valmisteverotuksesta. Laitos huolehtii myös toimialaansa liittyvistä tilastoinnista, tuontitavaroiden kulutta-

jasuojatutkimuksesta ja muusta ulkomaankaupan palvelutoiminnasta sekä suorittaa muut laitokselle soveltuvat tehtävät, jotka sille aseuksella tai valtioneuvoston päätöksellä annetaan.

Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää palve-

lutuotannollista virastokuvaa, tarkoituksenmukaista työnjakoa muiden viranomaisten kanssa, yhteistyötä asiakkaiden kanssa, palvelujen saatavuuden turvaamista ja verotuksesta sekä valvonnasta aiheutuvien haittojen minimoimista. Toiminta ja tehtävät on myös sovittava ulkomaankaupan ja kansainvälisen kehityksen vaatimuksiin.

Muista kuin tullihallinnon perustehtäviin kuuluvista suoritteista aletaan periä maksuja.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti tullilaitokselle vuodelle 1994 seuraavat tulosta-voitteet.

Tunnusluvut	1992 TP	1993 TA	1994 TAE
SUORITTEET			
Yhteensä yhteenpainotettuina kpl	3 161 000	3 188 000	3 231 000
Muutos %	1,6	0,9	1,3
TUOTTAVUUS			
Yhteenpainotetut suoritteet/henkilötyövuodet	1 318	1 353	1 394
Muutos %	5,6	2,7	3,0
TALOUDELLISUUS			
Kustannukset/yhteenpainotetut suoritteet mk/kpl ...	155	149	142
Muutos %		-3,9	-4,7
KÄSITTELYAIKA			
Tuontitullaus pv	3,9	4	4
Vientitullaus pv	4	4	4
TARKASTUSTEN KATTAVUUS			
Tavaratarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan %	7,7	7,5	7
Jälkitarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan %	16,8	15	15
Yritystarkastukset tarkastussuunnittelun piirissä olevien valmisteverovelvollisten yritysten sekä tulli- ja valmisteveroetua käyttäneiden määrästä %	16,2	16	16
PÄÄTÖSTEN OIKEELLISUUS			
Oikaisujen määrä vahvistetuista tuontitullauspäätöksistä %	3,6	3,2	3

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku- taulukko

	1994 1 000 mk
TULOT	
— Julkisoikeudelliset suoritteet	25 300
— Muut suoritteet	5 000
Tulot yhteensä	30 300
KUSTANNUKSET	
Maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannukset	23 500
Käyttäjäämä	6 800
% tuloista	22
Osuus yhteiskustannuksista	6 800
Kustannukset yhteensä	30 300
Ylijäämä	0

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 438 650 000 mk.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentille 30.01.21 1.1.1994 lukien ja seitsemän henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentille 25.25.21 1.12.1994 lukien.

1994 määräraha	438 650 000
1993 määräraha	471 910 000
1993 II lisämääräraha	-10 165 000
1992 tilinpäätös	500 134 000

66. *Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Brysselissä sijaitsevan tul-liyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tullimiesten koulutukseen tarkoitettuun rahastoon.

1994 määräraha	220 000
1993 määräraha	220 000
1992 tilinpäätös	217 000

74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 550 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty: alä m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Niiralan raja-asema, Värtsilä	528	7 800	14 773	2 300 000	2 150 000
2.	Nuijamaan autotarkastushalli, katoksen korjaus ja lisärakennus, Lappeenranta ..	220	2 600		2 000 000	350 000
3.	Vaalimaan raja-asema ja autotarkastus-suojan rakentaminen, Virolahti	1 120	14 000	12 500	1 700 000	3 480 000
4.	Pienehköt uudisrakennus- ja korjaustyöt.					1 570 000
					Yhteensä	7 550 000

Selvitysosa:

1. Niiralan raja-asema virallistettaneen kansainvälisen matkustajaliikenteen ylityspaikaksi kesäkauteen 1994 mennessä. Rajoitetusta liikenteestä huolimatta lisääntyi matkustajamäärä edellisestä vuodesta 40 % ollen yhteensä 148 000. Hankkeeseen on käytetty 320 000 mk vuoden 1991 tulo- ja menoarvion momentilta 28.64.74.

2. Nuijamaan raja-aseman kautta kulkevan matkustajaliikenteen määrä putosi vuonna 1992 edellisvuoteen verrattuna 7 % ollen yhteensä 293 000. Samaan aikaan kuorma-autoliikenne on lisääntynyt 152 %. Tarve tavaraliikenteen tarkastukseen on kasvanut, mutta ajoneuvojen tarkastustilat puuttuvat kokonaan. Rakennettavaksi esitetään rekka-autojen tarkistamisen mahdollistava halli aputiloineen. Samalla on tarkoitus laajentaa ja korjata 280 m²:n saapuvan liikenteen tarkastuskatokset, jotka nykyisellä mitoituksella vaikeuttavat tarkastustoimintaa ja aiheuttavat vaaratilanteita.

3. Vaalimaan raja-aseman kautta kulkevan

matkustajaliikenteen kasvu vuonna 1992 oli 6,6 % ollen yhteensä 615 000. Kuorma-autoliikenne kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 76 % ja linja-autoliikenne 39 %. Nykyisen raja-aseman sijainti ei mahdollista liikenteen sujumisen vaatimia kaistajärjestelyitä eikä tarkastustoiminnan edellyttämien tilojen laajentamista. Uusi raja-asema esitetään rakennettavaksi sisämaahan paikkaan, jossa voidaan varautua myös tuleviin laajennustarpeisiin.

4. Itärajalla on suunnitteilla usean uuden rajoitetulle matkustaja- ja tavaraliikenteelle tarkoitetun ylityspaikan avaaminen pikaisesti. Tullin on järjestettävä niihin väliaikaiset matkustaja- ja ajoneuvotarkastustilat. Tämä lisää tilapäisesti pienehköjen uudisrakennus- ja korjaustyihin tarkoitetun määrärahan tarvetta.

1994 määräraha	7 550 000
1993 määräraha	4 900 000
1992 tilinpäätös	2 600 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Tilastokeskukselle vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus parantaa palvelujensa saatavuutta ja laatua lisätäkseen niiden merkitystä taloutta koskevassa päätöksenteossa. Tilasto-

keskus tukee vertailukelpoisilla tilastoilla sekä hallinnon että yritystoiminnan kansainvälistä toimintaa. Tilastokeskus huolehtii tilastotoimen järjestelmätehokkuudesta ja taloudellisuudesta edistämällä tietojen yhteensopivuutta. Se edistää tietotuotannon tehokkuutta myös lisäämällä tietovarantojen monikäyttöisyyttä. Kuntien ja valtion tietovirtojen saneerausta jatketaan.

Tilastokeskuksen tuottamien julkaisunimikkeiden määrä pysyy vuoden 1993 tasolla ollen

	1992	1993	1994
Vuosijulkaisut	49,8	48,5	48,4
1/4-v.julkaisut.....	10,7	10,7	10,7
Kk-julkaisut	7,3	7,2	7,2

2. Tuottavuus ja taloudellisuus

Tilastokeskuksen tuottavuus kasvaa vähintään 2,5 prosentilla.

Tilastotietojen yksikkökustannuksia alennetaan 3 prosentilla.

	1992	1993	1994	Muutos % 93—94
Tilastotoimen kehittäminen	2 999	3 632	3 109	—14
Tuotteet ja palvelut.....	78 127	95 987	82 897	—14
Tietovarannot	108 802	130 709	112 753	—14
Kokonaiskustannukset	189 928	230 328	198 759	—14

3. Maksullinen palvelutoiminta

Maksullinen palvelutoiminta on liiketaloudellisesti kannattavaa. Käyttäjäämä on 9 % tulois-

noin 165 julkaisunimikettä. Valmistuvien tietovarantojen määrä on 157 ja pysyy samana kuin vuonna 1993. Uusien tietojen kokonaismäärä kasvaa vuoteen 1993 verrattuna 10 %. Tietovarantojen tietomäärä vuonna 1994 on noin 2 100 miljoonaa tietoa.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset
(1 000 mk):

	1992	1993	1994	Muutos % 93—94
Tilastotoimen kehittäminen	2 999	3 632	3 109	—14
Tuotteet ja palvelut.....	78 127	95 987	82 897	—14
Tietovarannot	108 802	130 709	112 753	—14
Kokonaiskustannukset	189 928	230 328	198 759	—14

ta. Nettotulo on vähintään 3 % bruttotuloista.

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku-
taulukko.

	1992 toteuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	26 257	32 000	31 055
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	25 964	30 100	28 319
Käyttäjäämä tmk	293	1 900	2 736
— % tuloista	1	6	9
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 764	3 742	2 735
Ylijäämä/alijäämä tmk	—3 470	—1 841	0
— % tuloista	13	6	
Investoinnit tmk	502	170	216
— % tuloista	1,9	0,5	0,7
Hintojen muutos % *)	—1,3	3,0	4,0
Volyymin muutos % *)	15,5	11,0	10,0
Tuottavuuden muutos % *)	6	5	5

*) Hintojen, tuottavuuden ja volyymin muutos on laskettu 30 milj. markan tulotavoitteesta, joka on ennustearvio vuodelle 1993.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään 151 700 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 826 000 mk kolmen henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 35.40.(21).

1994 määräraha	151 700 000
1993 määräraha	151 965 000
1993 III lisämääräraha	24 000 000
1992 tilinpäätös	156 959 000

(54.) Pankkitarkastusvirasto

Selvitysosa: Viitaten vuoden 1993 kolmanteen lisätalousarvioon luku on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	23 000 000
1993 III lisämääräraha	-5 000 000
1992 tilinpäätös	22 499 379

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

60. Rakennushallinto

Selvitysosa: Rakennushallinnon vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Maksullisen toiminnan osalta siirrytään nettobudjetointiin.

Rakennushallinto on tarkoitus organisoida uudelleen vuonna 1995 muodostaen budjettitalouden piiriin jäävä henkilömäärältään suppea kiinteistölaitos ja yhtiöittäen rakennushallinnon palvelutoiminnot. Kiinteistölaitoksen hallintaan on tarkoitus keskittää noin puolet valtion budjettitalouden piirissä olevasta kiinteistökanasta.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmisteluun liittyen rakennushallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennushallinnon päätavoitteena on varauduttaessa vuonna 1995 suunniteltuun organisaatiouudistukseen kilpailukyvyyn parantamiseen tähtäävät toimet, joista keskeisiä ovat talouden tervehdyttämistoimenpiteet. Päämääränä on liiketaloudellinen kannattavuus ja toimintojen kilpailukyvyyn saavuttaminen siirryttäessä uuteen organisaatioon.

Rakentaminen:

Rakentaminen käsittää rakennuttamisen sekä

suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut. Tulosalueen tavoitteet ovat vuonna 1994 seuraavat:

— Hankkeet toteutetaan talousarviossa hyväksytyjen kustannusarvioiden puitteissa.

— Rakennussuunnitelmien kalleustaso pysyy enintään vuoden 1992 tasolla.

— Rakennuttajakustannukset ilman liittymismaksuja ovat enintään 11 % rakennuskustannuksista. Tavoite sisältää myös rakennuttamistoimialan osuuden rakennushallinnon yhteiskustannuksista.

— Rakennuttamisen ja asiantuntijapalvelujen erilliskustannukset ovat yhteensä enintään 68 milj. mk.

Kiinteistötoimi:

Kiinteistötoimi käsittää rakennusvarallisuuden (kiinteistöt ja osakehuoneistot) omistajatehtävät ja isännöinnin. Tavoitteena on varallisuuden sopeuttaminen valtion tarpeisiin ja ympäristönsä varallisuutta tehokkaasti ja tuotavasti käyttämällä. Tämä edellyttää valtion sisäisen vuokrajärjestelmän käyttöönoton laajentamista myös muihin tiloihin kuin virastotiloihin ja toimitilojen käytön asteittaista markkinaehtoistamista.

Tehtävät lisääntyvät valtion rakennusmaahan kohdistuvan ulkoisen kysynnän lisääntyessä.

Alueiden ja toimitilojen käytön tehostamiseen tähtäävää yleissuunnittelua lisätään.

Toiminnan erilliskustannukset ovat enintään 13 milj. mk.

Ylläpito:

Ylläpito käsittää kiinteistönhoidon, siivouksen ja korjaushuollon. Vaikuttavuustavoitteena on kilpailukykyä ja laatutasoa parantamalla

turvata ylläpidossa olevien rakennusten kunto ja siten valtion omaisuuden säilyminen sekä toisaalta huolehtia rakennuksista ja toimitiloista siten, että niissä toimivat virastot ja laitokset voivat keskittyä omaan toimintaansa.

Ylläpitotoiminnan laajuus ja tavoitteet vuodelle 1994 ovat seuraavat:

	1992	1993	1994	Muutos %
Hoidettava rakennuskanta, m ³	17 635 000	18 990 000	19 900 000	+4,7
Yksikkökustannukset, mk/m ³	23,45	22,80	21,50	-5,7
Siivottavat toimitilat, m ²	3 519 000	3 742 000	3 869 000	+3,4
Yksikkökustannukset, mk/m ²	76,66	72,70	69,17	-4,8
Korjaushuollettava rakennuskanta, m ³	24 100 000	24 900 000	25 400 000	+2,0
Kunnossapitotöiden kustannukset, mk/m ³	9,80	8,70	7,30	-16,1

Maksullinen toiminta:

Rakennushallinto perii vuokraa hallinnsaan olevista virastotiloista ja siivouspalvelut muuttuvat maksullisiksi. Valtion liikelaitoksia lukuunottamatta valtion virastoilta ja laitoksilta ei peritä maksua muista rakennushallinnon suoritteista.

Maksullisen palvelutoiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 283 milj. mk, josta siivoustulojen osuus on 265 milj. mk ja muiden maksullisten

palveluiden osuus 18 milj. mk. Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoite on, että laskutetuilla tuloilla katetaan palveluksista aiheutuvat kustannukset. Lisäksi rakennushallinnolle arvioidaan kertyvän vuokratuloja 655 milj. mk sekä korvauksia lämmöstä, sähköstä ja vedestä 27 milj. mk ja muita sekalaisia tuloja 8 milj. mk.

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku-
taulukko:

	1992	1993	1994
TULOT			
Kiint.hoitopalveluiden myynti tmk	11 200	5 680	9 500
Siivouspalveluiden myynti tmk	22 000	37 200	265 000
Muut palvelut tmk	8 444	2 920	8 500
TULOT YHTEENSÄ tmk	41 644	45 800	283 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	38 100	41 700	277 000
Käyttäjäämä tmk	3 544	4 100	6 000
— % tuloista	9	9	2
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 500	4 000	13 000
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ tmk	41 600	45 700	290 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—) tmk	44	100	-7 000
— % tuloista	0	0	-3

Alijäämä aiheutuu siitä, että virastotalojen yhteistilojen, ruokaloiden ja rakennushallinnon omien toimitilojen siivouksesta ei peritä maksua.

11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion virastojen ja laitosten

ten toimitilojen vuokramenojen maksamiseen siltä osin, kuin vuokrameno ei ollut tiedossa talousarvioesitystä annettaessa. Lisäksi edellytyksenä on, että virastolle tai laitokselle osoitettu, ylitettävä määräraha on kiinteä ja virasto tai laitos ei ole tulosbudjettoinnin piirissä. Määrärahaa saa käyttää vastaavin edellytyksin myös vuokrauksesta aiheutuvien muutto-, siivous-, puhelin- ym. vastaavien menojen maksamiseen. Vuoden 1994 aikana saa tehdä ensi sijassa toimitiloja koskevia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1994 jälkeen siten, että huonetilojen lisäys on enintään 5 000 m².

1994 määräraha	1 000 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	2 684 774

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 600 000 mk. Vuokratuloja saa käyttää rakennushallinnon muiden toimintamenojen kuin siivouspalvelujen ja muun maksullisen palvelutoiminnan erillismenojen maksamiseen.

Valtion virastojen ja laitosten, lukuunottamatta valtion liikelaitosten ja aikaisemmin budjettisidonnaisina liikelaitoksina toimineiden virastojen ja laitosten, rakennuttamis- ja rakentamispalvelujen ja rakennustöiden valvonnasta aiheutuvia menoja, asiantuntijapalvelujen, vah-

timestari-, puhelunvälitys- ja muiden vastaavien palvelujen menoja saa olla enintään 85 000 000 mk. Nämä palvelut eivät ole maksullisia virastoille ja laitoksille. Vuonna 1994 virastot käyttävät edelleenkin rakennushallinnon vuokrapalveluja.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä valtion virastojen ja laitosten ja muun valtionhallinnon vuokra- ja muut näihin liitännäiset tulot että vuokra- ja muut tulot muilta tahoilta asunnoista, virastotiloista, maanvuokrasta, liiketiloista, sähkön, lämmön ja veden myynnistä.

Vuoden 1994 alusta lähtien virastot ja laitokset maksavat vuokraa rakennushallinnon hallinnassa olevista virastotiloista. Vuokrasopimukset tehdään vähintään vuoden 1994 ajaksi.

Rakennushallinnon suoritteista ei vuonna 1994 valtion liikelaitoksia lukuunottamatta valtion virastoilta ja laitoksilta peritä maksua, lukuunottamatta vuokriin sisältyviä kiinteistötoimen suoritteita ja siivouspalveluista perittäviä maksuja.

Vuonna 1994 vuokratuloja kertyy vain osasta rakennushallinnon hoidossa olevaa rakennuskantaa. Momentin menot sen sijaan käsittävät koko rakennushallinnon toimintamenot lukuunottamatta maksullisen palvelutoiminnan erillismenoja, jotka on nettobudjetoitu maksullisen palvelutoiminnan tulomomentille 12.60.61.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk	mk
Vuokratulot:		690 400 000
— vuokratulot asunnoista	16 200 000	
— vuokratulot virastotiloista	561 400 000	
— maanvuokratulot	22 100 000	
— vuokratulot liiketiloista	55 200 000	
— sähkön, lämmön, veden myynti	27 500 000	
— muut tulot	8 000 000	
Kiinteistöjen menot:		566 000 000
— omistaminen ja isännöinti	321 000 000	
— kiinteistönhoito	85 000 000	
— kunnossapito	160 000 000	
Muut menot:		140 000 000
— keskushallinto	70 000 000	
— piirihallinto	70 000 000	
Nettomääräraha		15 600 000

1994 määräraha.....	15 600 000
1993 määräraha.....	1 055 420 000
1993 III lisämääräraha	8 000 000
1992 tilinpäätös	1 069 769 341

töihin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 60 000 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnan volyymin kehityksen osalta viitataan lukuperustelujen selvitysosaan.

Momentin määrärahoilla toteutettavat työt ovat kustannusarvioltaan alle 10 000 000 mk, poikkeuksena Oulun lääninhallituksen peruskorjaustyö (kustannusarvio 13 500 000 mk, hyötymä 1 555 m²), joka rakenteellisten vaurioiden takia toteutetaan kiireellisenä.

1994 määräraha	50 000 000
1993 määräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	80 000 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen investointiluontoisista korjauksista, korjausten edellyttämistä vähäisistä lisärakennustoista, puhelinvaihteista ja turvalaitehankinnoista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1994 saa tehdä käynnissä oleviin

76. *Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 137 970 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, vaiheet IV-V, Helsinki	5 924	82 500	13 856	72 150 000	10 150 000
2. Virastotalo Uudenmaankatu 1—5 peruskorjaus, Helsinki	6 370	49 000	7 692	30 000 000	14 000 000
3. Keskusrikospoliisin toimitalo, Vantaa	12 069	139 200	11 533	105 000 000	30 800 000
4. Kotkan virastotalo	5 708	54 800	9 600	47 500 000	7 300 000
5. Mikkelin virastotalon peruskorjaus		26 200		19 800 000	6 230 000
— peruskorjaus	4 557	16 200	3 555		
— uudisrakennus	2 844	10 000	3 516		
6. Tampereen poliisitalon peruskorjaus	5 608	33 000	5 884	4 000 000	13 000 000
7. Kiinteistön Linnankatu 43 peruskorjaus, Turku	1 325	23 000	17 358	19 300 000	7 450 000
8. Riihimäen virastotalon peruskorjaus- ja muutostyö	2 016	18 000	8 929	17 000 000	500 000
9. Kasarmirakennuksen peruskorjaus virastoksi, Kouvola	2 880	17 900	6 215	14 000 000	2 040 000
10. Valtiontalo Fredrikinkatu 21, Merimiehenkatu 11—13, Helsinki	6 400	60 000	9 375	3 000 000	8 700 000
11. Virastotalon Maneesikatu 7 peruskorjaus	850	12 700	14 941	5 000 000	7 200 000
12. Orimattilan virastotalon peruskorjaus	2 059	9 500	4 614	4 000 000	5 100 000
13. Kurikan virastotalo	2 614	22 500	8 607	10 000 000	900 000
14. Vaasan oikeustalo	3 200	29 000	9 063	1 000 000	1 700 000
15. Turun oikeustalo		82 000			1 700 000
— uudisrakennus	10 100	79 000	7 822		
— yhdystunneli		3 000			
16. Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, VI vaihe, Helsinki					2 600 000
17. Virastotalo Annankatu 44, peruskorjaus, Helsinki	7 000	25 000	3 571	—	16 000 000
18. Valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen					2 600 000
Yhteensä					137 970 000

Selvitysosa: Edellä lueteltujen hankkeiden perusteluina esitetään lisäksi seuraavaa:

1. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 1 289 606 mk.

2. Suunnitteluun on käytetty 90 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

3. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 1 194 466 mk.

5. Suunnitteluun on käytetty 170 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

6. Suunnitteluun on käytetty 194 100 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

7. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 4 997 933 mk. Peruskorjaukseen kuuluu perustusten vahvistamista kustannuksiltaan 7 100 000 mk. Suunnitteluun on käytetty 144 580 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

8. Riihimäen virastotalon perusparannus aiheutuu vapautuvien tilojen muutostarpeesta. Suunnitteluun on käytetty 500 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

9. Kouvolaan kasarmirakennus on vapautunut v. 1992 alusta peruskorjattavaksi virastokäyttöön. Momentin 27.10.74 osuus kustannuksista on 1 700 000 mk. Suunnitteluun on käytetty 160 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

10. Suunnitteluun on käytetty 2 350 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

11. Suunnitteluun on käytetty 500 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

12. Suunnitteluun on käytetty 400 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

16. Suunnitteluun on käytetty 300 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

17. Tilastokeskuksen tilavuokrauksen johdosta talo tyhjenee vuoden 1994 alussa.

18. Määrärahaa on tarkoitus käyttää perus-

tamis- ja esisuunnitelmista, niitä edeltävistä maankäyttösuunnitelmista sekä muusta suunnittelusta ja niihin liittyvästä tutkimuksesta samoin kuin koerakentamishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1995 enintään 52 milj. mk ja vuonna 1996 enintään 25 milj. mk.

Uusien valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1995 enintään 40 milj. mk ja vuonna 1996 enintään 63 milj. mk.

1994 määräraha	137 970 000
1993 määräraha	207 800 000
1992 tilinpäätös	249 400 000

87. *Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaikehankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 31 000 000 mk käytetään Helsingin oikeus- ja poliisitalojen kauppahinnan maksamiseen lakiin (389/81) perustuvan sopimuksen mukaisesti sekä 6 000 000 mk Tampereen poliisitalon kauppahinnan korkojen maksamiseen valtion ja kaupungin välisen sopimuksen mukaisesti. Momentilla varaudutaan edellä esitetyn lisäksi ennakoimattomien tarpeiden edellyttämiin kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintoihin.

1994 määräraha	60 000 000
1993 määräraha	40 000 000
1992 tilinpäätös	100 000 000

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus

Selvitysosa: Selvitetään mahdollisuudet VKK:n palvelutoimintojen liikelaitostamiseen tai yhtiöittämiseen vuoden 1995 alusta lukien. Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti

VKK:lle vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet:

VKK auttaa asiakkaitaan parantamaan tulokellisuutta ja palvelukykyä tukemalla hallinnon kehittämistyötä tietojen, osaamisen ja asi-

antuntijapalveluiden avulla. Vaikuttavuus näkyy asiakkaiden toiminnan tuloksissa ja VKK:n tukemien uudistusten onnistumisessa. Vaikutavuutta seurataan asiakaspalautteen avulla.

Toiminnan painopistealueita ovat toiminta- ja talousohjaus, sopeuttaminen, integraatiovalmennus ja henkilöstön kehittäminen.

VKK:n arvioidaan tuottavan seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1992	1993	1994
kurssipäivät	1 298	1 400	1 450
konsulttipäivät	1 178	1 440	1 440

Tulot tmk	14 714	18 000	20 980
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	23 330	24 020	24 170
Käyttäjäämä tmk	—8 616	—6 020	—3 190
— % tuloista	—58	—33	—15
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 520	2 440	2 380
Alijäämä tmk	—11 136	—8 460	—5 570
— % tuloista	—75	—47	—27

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 900 000 mk maksullisen toiminnan hintatukeen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	32 930 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	24 880 000

VKK:n tulojen ja menojen kehitys vuosina 1992—1994 (milj. mk):

	1992 TP	1993 TA	1994 TAE
menot	32,0	32,6	32,9
tulot	14,7	18,0	21,0
nettomenot	17,3	14,6	11,9

VKK:n toiminta on jaettu talousarviosta rahoitettavaan toimintaan ja maksulliseen palvelutoimintaan. Maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 85 % maksullisen palvelutoiminnan menoista.

VKK:n maksullisen palvelutoiminnan tunnuslukutaulukko:

	1992	1993	1994
Tulot tmk	14 714	18 000	20 980
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	23 330	24 020	24 170
Käyttäjäämä tmk	—8 616	—6 020	—3 190
— % tuloista	—58	—33	—15
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 520	2 440	2 380
Alijäämä tmk	—11 136	—8 460	—5 570
— % tuloista	—75	—47	—27

Muut toimintamenot	8 050 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot ...	20 980 000
Nettomenot	11 950 000

1994 määräraha	11 950 000
1993 määräraha	14 640 000
1992 tilinpäätös	32 943 000

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet

02. Eräät muut palkat ja palkkiot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 303 000 mk. Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Välttämätön lisähenkilökunta	1 000 000
Lisäpalkkiot	750 000
Sosiaaliturvamaksut	147 000
Eläkemaksut	406 000
Yhteensä	2 303 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä lisäpalkkioiden

myöntämistoimivallan siirtyminen 1.10.1992 lukien tulosohjausvirastoille.

1994 määräraha	2 303 000
1993 määräraha	3 291 000
1992 tilinpäätös	2 261 277

20. *Kehittämis- ja koulutustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1994 määräraha	10 850 000
1993 määräraha	11 000 000
1993 III lisämääräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	11 700 000

21. *Henkilöstöpoliittiset tukitoimet hallinnon rationalisoinnin ja säästöpäätösten toteuttamisen yhteydessä* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä henkilöstön uudelleensijoittumisen edistämiseksi tarvittavien palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1994 määräraha	40 000 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	642 128

22. *Integraatiovalmennus* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää henkilöstön integraatiovalmennukseen mm. ulkomailla ja kotimaassa tapahtuvaan harjoitteluun ja koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää integraatiovalmennuksen seurantaan, kehittämiseen, palvelujen hankkimiseen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös European Institute of Public Administration'in kanssa tehdystä yhteistyösopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen.

1994 määräraha	20 000 000
----------------------	------------

23. *Työsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 096 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahalla saa palkata enintään viittä henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin työsuopimussuhteisiin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1994 määräraha	6 096 000
1993 määräraha	6 604 000
1992 tilinpäätös	6 960 000

(24.) *Henkilöstöruokailun järjestäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	6 800 000
1992 tilinpäätös	8 300 000

25. (28.05.25) *Valtion henkilöstöjärjestelyt* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 63 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1992 päätettyjen virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueellisten uudelleenjärjestelyiden johdosta väliaikaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausmenoihin sekä työpaikkojen järjestämiseen sellaisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirtynyttä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkaeduin.

Määrärahaa saa käyttää myös virastojen ja laitosten lakkauttamisen takia henkilöstölle ennen vuotta 1992 annettujen työpaikkatakuiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain

(182/31, muut. 904/48) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Henkilöstöjärjestelyt	850 000
Lakkautuspalkat	63 000 000
Yhteensä	63 850 000

1994 määräraha	63 850 000
1993 määräraha	76 500 000
1993 III lisämääräraha	15 000 000
1992 tilinpäätös	15 350 000

60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) 4 pykälän 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen erorahastolle.

Selvitysosa: Koulutus- ja erorahastolain mukaan työntekijälle maksetaan työsuhteen päättyessä erorahaa sekä työsuhteen jatkuessa henkilökohtaista tukea omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten laissa tarkemmin säädettyjen perusteiden mukaan. Erorahan ja edellä mainitun tuen maksamisesta huolehtii koulutus- ja erorahasto, jolle lain 4 pykälän 1

momentin mukaan valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa, nykyisin työttömyyskassalaissa (603/84), tarkoitettu työttömyyskassojen keskuskassa suorittaa varoistaan menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalkoista. Saman pykälän 2 momentin mukaan valtio suorittaa edellä tarkoitetun maksun erikseen koulutus- ja erorahastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama kyseessä oleva prosenttimäärä vuodeksi 1993 on 0,33 %.

Valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsuhteissa olevien palkkasumma vuonna 1994 arvioidaan 6 500 milj. markaksi. Käyttäen laskentaperusteena prosenttimäärää 0,33 % erorahastolle vuonna 1994 suoritettava maksu olisi noin 21 450 000 mk. Vuonna 1994 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1995 suoritettavassa maksussa kysymyksessä olevan palkkasumman tultua valtion osalta lopullisesti selvitettyksi.

1994 määräraha	21 450 000
1993 määräraha	23 000 000
1992 tilinpäätös	28 461 371

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1994 määräraha	100 000
1993 määräraha	100 000
1992 tilinpäätös	1 110 000

95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita

varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1994 määräraha	100 000
1993 määräraha	100 000
1992 tilinpäätös	2 062 524

96. Edeltä arvaamattomat tarpeet

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

1994 määräraha	1 000 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	—

97. Tileistä poistot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää liiketoimintaa ja maksullista toimintaa lukuunottamatta sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, joita ei ole velallisen todetun varattomuuden tai muun siihen verrattavan syyn takia saatu perityksi ja joita varten virastolla tai laitoksella ei ole talousarviossa tarkoitukseen soveltuvaa määrärahaa. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, jotka aiheutuvat siitä, että hankintasopimukseen liittyvä tuotekehityshan-

ke epäonnistuu sellaisista syistä, joista tuotekehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, vaikka kysymys ei ole sopijapuolen maksukyvyttömyydestä.

1994 määräraha.....	4 000 000
1993 määräraha.....	4 000 000
1993 III lisämääräraha	20 000 000
1992 tilinpäätös	9 647 937

82. Postipankki Oy

43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakko- korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy:n

investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista.

1994 määräraha.....	12 000 000
1993 määräraha.....	5 000 000
1992 tilinpäätös	5 000 000

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt

68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman Suomen vuonna 1994 suoritettavan kolmannen noin 7 400 000 markan määrällisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön (IFC) osakepääomaa on päätetty korottaa 1 300 milj. Yhdysvaltain dollarista 2 300 milj. Yhdysvaltain dollariin. Suomi voi merkitä 6 825 kpl 1 000

Yhdysvaltain dollarin nimellisarvoista osaketta osakepääoman korotuksesta. Suomen osakeosuus nousisi korotusta edeltäneestä 8 872 000 Yhdysvaltain dollarista 15 697 000 Yhdysvaltain dollariin. Suomen 6 825 000 Yhdysvaltain dollarin eli noin 37 milj. markan maksuosuus suoritetaan noin 1 370 000 Yhdysvaltain dollarin määrällisinä vuotuiserinä vuosina 1992—1996. Vuonna 1994 suoritettavaa kolmatta erää varten momentille ehdotetaan 7 400 000 mk.

1994 määräraha	7 400 000
1993 määräraha	6 950 000
1992 tilinpäätös	5 509 405

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman Suomen viiden vuoden 1994 suoritettavan noin 9 600 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön tarkoituksena on edistää Pohjoismaiden kannalta merkittäviä ympäristöinvestointeja sekä rahoittaa yhteisyrityksiä Euroopan itäisissä osissa.

Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoma on 36 milj. SDR (Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeus). Pohjoismaiden Ministerineuvosto päätti 13.11.1991 yhtiön laskenta- ja tilivaluutan vaihtamisesta SDR:stä Ecuksi. Yhtiön peruspääomasta Suomen osuus on noin 8,7 milj. Ecua.

Pääomaosuutensa jäsenmaat maksavat kuudessa erässä vuosina 1990—1995.

1994 määräraha	9 600 000
1993 määräraha	8 800 000
1992 tilinpäätös	7 612 529

69. *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Länsipohjola-rahaston peruspääoman Suomen vuonna 1994 suoritettavan kahdeksannen noin 2 200 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Länsipohjolan eli Fär-saarten, Grönlannin ja Islannin elinkeinoelämän kehittämistä varten perustetun Länsipohjola-rahaston peruspääoma on 14,1 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 76 milj. mk, josta Suomen osuus on 2,7 milj. dollaria eli noin 14,5 milj. mk. Maksuosuus suoritetaan yhdeksässä erässä vuosina 1987—95. Vuoden 1994 maksuosuus on 394 000 Yhdysvaltain dollaria.

1994 määräraha	2 200 000
1993 määräraha	1 700 000
1992 tilinpäätös	1 238 764

88. *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen

vuonna 1994 suoritettavan toisen noin 17 700 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ministerineuvosto päätti 11.12.1991 Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta 1 600 milj. SDR:stä (Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeus) 2 400 milj. SDR:ään eli 1 872 milj. Ecusta 2 809 milj. Ecuun pankin tilivaluutan muututtua 1.3.1993 SDR:stä Ecuksi. Suomen osuus nousee korotuksen yhteydessä 342 milj. Ecusta 556 milj. Ecuun.

Korotuksesta on maksettavaa pääomaa 70,2 milj. Ecua. Loppuosa 866 milj. Ecua jää pankin takuupääoman laajentamiseen ja on maksettava vain, jos pankin velvoitteiden suorittaminen sitä vaatii.

Korotuksen maksettavaksi tulevasta osuudesta puolet suoritetaan pankin vararahastosta ja puolet jäsenmaat suorittavat vuosina 1993—1995. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta on noin 9,97 milj. Ecua eli noin 66 milj. mk, josta noin 4,61 milj. Ecua eli noin 30,5 milj. mk maksettiin vuonna 1993 ja noin 2,68 milj. Ecua eli noin 17,7 milj. mk maksetaan sekä vuonna 1994 että vuonna 1995.

1994 määräraha	17 700 000
1993 määräraha	15 900 000
1993 II lisämääräraha	15 000 000

89. *Suomen osallistuminen rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat Suomen osallistumisesta rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti 4.3.1992 pohjoismaisen Baltian investointiohjelman perustamisesta. Ohjelman tarkoituksena on edistää pienten ja keskisuurten yritysten investointeja Baltian maissa. Ohjelma koostuu viidestä eri rahastosta, joista kolme on teknisen avun rahastoja ja kaksi investointirahastoja. Pohjoismaiden investointipankin yhteydessä toimivan 5 milj. Ecu määräisen rahaston varoista tuetaan Baltian maihin perustettavia investointipankkeja. Pohjoismaiden projektiventtirahaston yhteydessä toimivan myös 5 milj. Ecu määräisen rahaston varoista rahoitetaan investointihankkeiden esitutkimuksia. Pohjoismaiden pääomaosuudet on tarkoitus maksaa vuo-

sina 1992—1994 yhtä suurina erinä. Vuonna 1994 maksettavaa viimeistä pääomaosuutta var-
ten ehdotetaan 5 600 000 mk.

1994 määräraha	5 600 000
1993 määräraha	5 600 000

85. Sitoumusten lunastaminen

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunas-

tamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kirjataan tasetilille. Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1992 lopussa lunastamatta 56,4 milj. mk.

1994 määräraha	17 000 000
1993 määräraha	35 000 000
1992 tilinpäätös	55 265 748

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. *Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen*

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitettua toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: SITRAn toiminta jakautuu yrittäjärahoitukseen, teknologian siirtoon, tutkimuksiin ja selvityksiin ja koulutukseen. Vuoden 1994 aikana uusia rahoituspäätöksiä tehdään noin 92 milj. markalla. Hallintokulut ovat noin 10 milj. mk. Pääosa rahoituksesta suunnataan riskisi-

joitustoimintaan. Enintään 20 milj. mk myönnetään teknologiansiirtohankkeisiin sekä ilman palautusvelvollisuutta laajoihin hankkeisiin, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää sekä tukevat SITRAssa kehitettäviä uusia rahoitusmuotoja ja innovaatioiden hyödyntämismalleja.

1994 määräraha	30 000 000
1993 määräraha	10 000 000
1993 II lisämääräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	30 000 000

87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen

61. *Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 540 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Valtion vakuusrahaston tukitoiminta

perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahastolle on otettu vuonna 1992 ja 1993 lainaa yhteensä noin 20 000 milj.

mk. Vakuusrahaston lainanotosta aiheutuvat korkomenot ja lainoista aiheutuvat muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 1994 noin 1 540 milj. mk.

Lisäksi valtiolle aiheutuu korkomenoja, mikäli momentille 28.87.51 Pankkitoiminnan tukeminen varattuja määrärahoja käytetään vuonna 1993. Nämä korkomenot maksetaan pääluokasta 36.

1994 määräraha.....	1 540 000 000
1993 määräraha.....	970 000 000
1992 tilinpäätös.....	180 000 000

89. Pankkitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 000 mk. Määrärahasta voidaan myöntää lainoja valtioneuvoston määräämin ehdoin liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolle, säästöpankkien vakuusrahastolle ja osuuspankkien vakuusrahastolle. Lainan myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hakijana olevaan vakuusrahastoon kuuluva yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuksen tai avustuksen myöntäminen vakuusrahastosta pankille on pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellista eivätkä vakuusrahaston omat varat tarpeekseen riitä. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta.

Määrärahalla voidaan myös merkitä tai muuten hankkia talletuspankkien osakkeita ja osuuksia, pankin liikkeeseen laskemia talletuspankkien toiminnasta annetun lain 24 a §:ssä tarkoitettuja pääomatodistuksia ja velkakirjoja, jos se on tarpeen pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden merkitsemiseen ja muuhun hankkimiseen, yhtiöiden tappioiden kattamiseen sekä muiden yhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Näistä toimenpiteistä saa aiheutua kuluva ja myöhemmin vuosina valtiolle menoja enintään 30 000 000 000 mk.

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan tämän momentin määrärahalla hankittuja osakkeita.

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 1994 vastavakuuksia vaatimatta:

1) valtion omavelkaisia takauksia liikepank-

kien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston, säästöpankkien vakuusrahaston ja osuuspankkien vakuusrahaston ottamien koti- ja ulkomaisten lainojen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi;

2) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita talletuspankkien oman pääoman ehtoisen varainhakinnan ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi; sekä

3) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Samalla valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan takauksiin ja takuisiin liittyvistä takautumisoikeuksista. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan talletuspankkien liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia ja vastuudebentuurilainoja koskevia takaisinostositoumuksia. Kunkin muun kuin Suomen rahan määräisen lainan ja pääomasijoituksen arvo lasketaan takausta annettaessa sovellettavan Suomen Pankin keski-kurssin mukaan. Takauksia, takuita ja muita edellä tarkoitettuja sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuonna 1993 annettujen vastaavien sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä tältä momentilta myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 45 000 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös myönnettyistä takauksista, takuista ja muista edellä tarkoitetuista sitoumuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lainaan ja muihin tukitoimiin asetetaan sekä tukea saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja. Lainoista ja muista tukitoimista sekä osakkeiden ja osuuksien merkitsemisestä ja hankkimisesta päättää valtioneuvosto. Valtioneuvosto voi määräämissään rajoissa antaa yksittäisten laina- ja muiden tukipäätösten tekemisen ja päätösten tarkemmista ehdoista päättämisen valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Edellä tarkoitetuilla ehdoilla on niistä päättävän valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön pyrittävä siihen, että:

1) pääomatuki on vastikkeellista valtioneuvoston määräämällä tavalla;

2) valtiontaloudelle aiheutuva rasitus muo-

dostuu niin vähäiseksi kuin se tehtävän toteuttamisen kannalta on mahdollista;

3) tuki haittaa mahdollisimman vähän kilpailua yritysten välillä ja rahoitustoiminnassa eikä vääristä kiinteistö- ja pääomamarkkinoiden toimintaa;

4) osinkoa pankin osakepääomalle, voitto-osuutta kantarahasto-osuuksille tai korkoa lisäosuusmaksuille, muille osuusmaksuille ja sijoitusosuuksille saa jakaa vain, jos pankin voitonjakokelpoiset varat siihen riittävät valtion ja valtion vakuusrahaston pääomatodistuksille sekä muille valtion takaamille oman pääoman ehtoosille varoille suoritettavan täyden koronmaksun jälkeen, ja että

5) velkaantuneiden kotitalouksien ja yritysten asemaa helpotetaan niiden niin toivoessa noudattaen yrityssaneerauksesta ja yksityisten henkilöiden velkajärjestelyistä annettujen lakien (47/93 ja 57/93) periaatteita vakuuksien myyntikielloista ja velkapääoman rajoittamisesta sekä muista velallisen asemaa vahvistavista järjestelyistä.

Laina ja muu tuki voidaan antaa vain ehdolla, että tuen vastaanottaja ja asianomainen pankki sitoutuvat hyväksymään tuen saavaan pankkiin kohdistuvan tuen myöntäjän, pankkitarkastusviraston tai valtion vakuusrahaston vaatiman ja tarkemmin määrittelemän erityistarkastuksen, josta laadittava kertomus on toimitettava valtiovarainministeriölle, pankkitarkastusvirastolle ja valtion vakuusrahastolle.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle

esityksen laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta. Lakiehdotuksen 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuja omaisuudenhoitoyhtiöitä perustettaisiin valtion tai valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden taikka pankkien luottoasiakkaiden vastuiden ostamiseksi, hankkimiseksi tai hoitamiseksi. Lisäksi on tarpeen varautua merkitsemään tai muuten hankkimaan osakkeita muissakin yhtiöissä, jos se on tarpeen talletuspankkien toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamisen kannalta. Edellä tarkoitettujen yhtiöiden toiminnasta aiheutuvat tappiot on voitava kattaa kokonaan tai ainakin suurimmalta osalta valtion varoista.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen vuoden 1993 IV lisätalousarvioksi, johon on otettu tarvittavat valtuudet ja määrärahat edellä tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden merkitsemiseen ja muuhun hankkimiseen, yhtiöiden tappioiden kattamiseen sekä yhtiöistä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen. Suunnitteilla olevien omaisuudenhoitoyhtiöiden perustaminen vuonna 1993 edellyttää, että jo tässä vaiheessa on olemassa riittävät valtuudet sitoutua korvaamaan valtion varoista kokonaisuudessaan ne tappiot, jotka yhtiöille niiden toiminta-aikana enintään voivat syntyä. Tappioiksi on arvioitu enintään 30 000 000 000 mk, mitä vastaavalle yhtiöiden rahoitukselle on myös voitava myöntää valtion takaus.

1994 määräraha 10 000 000 000

1993 I lisämääräraha 15 000 000 000

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 526 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 1994 aikana pitämään alle kuutena kuukautena, jota on pidettävä tyydyttävänä tasona verrattuna muihin valitusasteisiin.

1994 määräraha 1 526 000

1993 määräraha 1 275 000

1992 tilinpäätös 1 325 000

22. Metallirahamenot

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 165 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan erillismenot.....	631 000 000
Toiminnan tulot.....	466 000 000
Nettomenot	165 000 000

1994 määräraha..... 165 000 000

23. *Liikevaihtovero- ja arvonlisäveromenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 800 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen liikevaihto- ja arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien liikevaihto- ja arvonlisäverojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kulutus- ja investointimenot budjetoidaan vuoden 1994 alusta lukien ilman liikevaihto- ja arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

1994 määräraha..... 1 800 000 000

(41.) *Valtionavustus uusien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintaan (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha..... 80 000 000
1992 tilinpäätös..... 50 000 000

50. *Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle*

Momentille myönnetään 137 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Veljesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä vuonna 1992 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoinen, mistä johtuva viljan hinnan alentaminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle.

1994 määräraha..... 137 000
1993 määräraha..... 188 000
1992 tilinpäätös..... 217 620

(58.) *Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha..... 1 000 000
1992 tilinpäätös..... 1 325 309

61. *Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1994 määräraha..... 22 000 000
1993 määräraha..... 22 000 000
1992 tilinpäätös..... 23 783 713

(82.) *Laina Suomen rahapajan toimintaa jatkamaan perustetulle valtionyhtiölle*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha..... 10 000 000

98. *Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon palvelutoimintojen yhtiöittämisen edellyttämistä rekisteröinti- ja käynnistämistoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rakennushallinnon palvelutoiminnot on tarkoitus yhtiöittää vuonna 1995. Yhtiöittämisen perustamis- ja rekisteröintitoimenpiteet on toiminnan tarkoituksenmukaisen käynnistämisen johdosta suoritettava vuoden 1994 aikana.

1994 määräraha..... 500 000

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Valtiovarainministeriö (020)....	101 146	90 800	98 050	+	7 250 + 8
03. Valtion taloudellinen tutkimus- keskus (050)	19 599	18 823	17 940	—	883 — 5
05. Valtiokonttori (020).....	242 697	303 242	146 350	—	156 892 — 52
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020).....	218 495	220 600	245 600	+	25 000 + 11
07. Eläkkeet (950)	11 056 511	11 520 262	11 797 700	+	277 438 + 2
10. Valtiontalouden tarkastusviras- to (020).....	23 485	24 926	28 300	+	3 374 + 14
18. Verohallinto (020)	1 570 471	1 483 200	1 458 120	—	25 080 — 2
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maa- kunnalle (960)	665 325	582 000	558 770	—	23 230 — 4
40. Tullilaitos (020)	502 951	477 030	446 420	—	30 610 — 6
(50.) Suomen rahapaja (020)	147 263	—	—	—	—
52. Tilastokeskus (050)	181 248	151 965	151 700	—	265 — 0
(54.) Pankkitarkastusvirasto (820) ...	22 499	23 000	—	—	23 000 — 100
60. Rakennushallinto (050)	1 501 854	1 384 220	264 570	—	1 119 650 — 81
70. Valtionhallinnon kehittämiskes- kus (050)	40 843	14 640	11 950	—	2 690 — 18
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimen- piteet (990)	73 675	132 195	164 549	+	32 354 + 24
81. Eräät hallinnonaloittain jaka- mattomat menot (990)	12 900	5 200	5 200	—	—
82. Postipankki Oy (840)	5 000	5 000	12 000	+	7 000 + 140
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040).....	18 313	6 950	7 400	+	450 + 6
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	8 851	32 000	35 100	+	3 100 + 10
85. Sitoumusten lunastaminen (040).	55 266	35 000	17 000	—	18 000 — 51
86. Suomen itsenäisyyden juhlara- hasto (830)	30 000	10 000	30 000	+	20 000 + 200
87. Rahoitusmarkkinoiden vakaut- taminen (840).....	8 180 000	970 000	11 540 000	+10 570 000	+1 090
99. Valtiovarainministeriön hallin- nonalan muut menot (020).....	95 917	114 463	1 989 163	+ 1 874 700	+1 638
Yhteensä	24 774 309	17 605 516	29 025 882	+11 420 366	+ 65

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 29 611 henkilötyövuotta sivutoimista tuntiopetusta ja ylitunteja, momenttien 29.88.50 ja 29.88.53 määrärahoilla palkattavaa henkilöstöä sekä momenttien 29.07.21, 29.10.21, 29.60.21 ja 29.69.21 maksullisen palvelutoiminnan henkilöstöä lukuunottamatta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1994 rahoitusta koskevista järjestelyistä. Sen mukaan valtionosuuksien oppilas- ja asukaskohtaisia yksikköhintoja tai muita valtionosuuden perusteita alennetaan 11 prosenttia vuoden 1994 arvioidusta kustannustasosta. Vuoden 1993 tasoon verrattuna alennus on 9 %. Vastaavat säästöt toteutetaan myös valtion oppilaitosten menoissa. Valtionosuuksien vähennys aiheutuu kouluverkon rationalisoinnista ym. säästötoimenpiteistä ja muusta yleisperusteluissa tarkoitusta kuntien valtionosuuksien leikkauksesta. Määrärahojen mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 372 000 000 mk lakiesityksen johdosta sekä lisäyksenä 246 000 000 mk kustannustason muutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että valtionosuuksien loppuerien vuonna 1994 maksettavaksi säädetyistä eristä lykätään 3/4 maksettavaksi vuonna 1999. Loppuerien maksun lykkäys 210 000 000 mk on otettu huomioon momenteilla 29.43.35, 29.65.35, 29.69.35 ja 29.96.35.

Opetusministeriön toiminnan tarkoituksena on valtioneuvoston osana johtaa maamme koulutus-, tiede-, kulttuuri- sekä liikunta- ja nuorisolan toimintapolitiikkaa ja luoda edellytykset näiden alojen kehitykselle. Tavoitteena on yhtäältä turvata jokaisen yksilön oikeudet koulutuksen sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelui-

den avulla kehittää itseään sekä toisaalta vahvistaa kansallista kulttuuria, edistää kansainvälistä yhteistyötä ja turvata työelämän ammatitaito. Se merkitsee tulevaisuuteen suuntautuvan kansallisen sivistysstrategian jatkuvaa kehittämistä.

Opetusministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1994 ovat seuraavat:

— Koulutuksen sekä tieteen ja tutkimuksen tulosalueilla siirrytään nykyistä joustavampiin koulutusjärjestelyihin, koulutussisältöjä uudistetaan, opetuksen tuntijaot ja opetussuunnitelmien perusteet uudistetaan, korkeakouluopin-
tojen ja -tutkimusten kehittämistä jatketaan, korkeakoulujen rakenteita uudistetaan, tulosohjausta kehitetään, taloudellisia voimavaroja kohdennetaan uudelleen ja oppilaitosverkostoa saneerataan.

— Kulttuurin ja vapaa-ajan tulosalueella määritellään peruspalvelut ja turvataan edellytykset niiden toteutumiselle, jatketaan taiteen edistämisyhteistyön uudelleenarviointityötä, kehitetään tulosohjausta, lisätään kansainvälisiä vuorovaikutussuhteita sekä turvataan ja tehostetaan luovan työn edellytyksiä.

— Euroopan integraation ja lähialueiden tulosalueella ETA- ja EY-järjestelyjen edellyttämää valmistelutyötä jatketaan sekä lähialueyhteistyötä ja pohjoismaista yhteistyötä kehitetään.

— Suunnittelu-, seuranta-, ohjaus- ja rahoitusjärjestelmien uudistamisen tulosalueella valtionosuusuudistuksen seurantaa kehitetään, koulutuksen määrällistä sääntelyä kevennetään, opetustoimen hallinnon ja koulutuksen ohjausjärjestelmän uudistamista jatketaan, arviointimenetelmiä sekä niihin liittyviä tietojärjestelmiä kehitetään ja rahoitusjärjestelmien kehittämistä jatketaan. Pitkän aikavälin strategista suunnittelua, sen menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään.

— Esikuntatoimintojen tulosalueella valtion kiinteistötoimen uusien järjestelyjen aiheuttamat toimet käynnistetään sekä valtion opetus-, kulttuuri-, opintotuki- ja kirkollishallinnon uudistaminen aloitetaan. Ministeriön organisaation uudistamista jatketaan.

— Nuorten elämäntilanteen tulosalueella lisätään hallinnonalojen yhteistyötä, yhteensovittetaan työttömyysturvaa ja opintotukea, parannetaan työttömien nuorten opiskelumahdollisuuksia, edistetään omaehtoista työllistymistä ja lievennetään työttömyyden seurausvaikutuksia.

01. Opetusministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 84 093 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kokeilu- ja kehittämistoimintaan myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 500 000 mk integraatiovalmennuksen menoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuonna 1993 toteutetut kolmen henkilötövuoden palkkausmenojen siirrot, mistä yksi momentille 29.92.21 ja kaksi momentille 29.39.21, sekä viiden henkilötövuoden vähentäminen.

1994 määräraha.....	84 093 000
1993 määräraha.....	82 325 000
1993 II lisämääräraha.....	—1 030 000
1992 tilinpäätös.....	79 012 209

26. (29.96.26) Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset

Momentille myönnetään 15 838 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1994 määräraha.....	15 838 000
1993 määräraha.....	15 673 000
1992 tilinpäätös.....	14 511 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 12 538 000 mk. Määrä-

rahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting-toiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 411 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toimintajajä toimistomenoihin.....	1 550 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito.....	90 000
Paasikivi-Seura.....	200 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry.....	250 000
Naisten Pohjoismaisen Forumin järjestämiseen.....	200 000
Karjalatalon rakennuslainojen lyhentäminen.....	375 000
Viime sodissa kaatuneiden etsintä ja muiston vaaliminen.....	400 000
Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkkihanke.....	200 000
Opetusmenetelmien, oppimateriaalien ja opetusteknologian kehittäminen.....	8 273 000
Nuorten työpajatoiminta.....	1 000 000

Yhteensä 12 538 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 3 000 000 mk siirtona momentilta 29.06.29.

1994 määräraha.....	12 538 000
1993 määräraha.....	5 615 000
1992 tilinpäätös.....	9 512 507

02. Evankelis-luterilainen kirkko

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 10 503 000 mk.
 Henkilöstön määrä saa olla enintään 51
 henkilötyövuotta.

1994 määräraha	10 503 000
1993 määräraha	11 340 000
1992 tilinpäätös	12 086 622

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 030 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien ulko- ja kotimaisesta koulutuksesta aiheutuvien menojen sekä eräiden toimintamenojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 030 000
1993 määräraha	1 890 000
1992 tilinpäätös	1 764 999

50. *Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle*
 Momentille myönnetään 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieslähetysseuran toimintaan. Määrärahasta saa käyttää enintään 250 000 mk Antwerpenin merimieskirkon laajennuksen avustamiseen edellyttäen, että kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavan osuuden.

1994 määräraha	750 000
1993 määräraha	665 000
1992 tilinpäätös	590 000

05. Ortodoksinen kirkkokunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 5 489 000 mk.
 Henkilöstön määrä saa olla enintään 36
 henkilötyövuotta.

1994 määräraha	5 489 000
1993 määräraha	6 000 000
1992 tilinpäätös	5 714 308

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 863 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 180 000 mk siirtona momentille 29.05.70.

1994 määräraha	863 000
1993 määräraha	930 000
1992 tilinpäätös	698 147

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 320 000 mk. Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille sekä avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle sekä Valamon konservointilaitoksen käyttökustannusten maksamiseen.

1994 määräraha	320 000
1993 määräraha	350 000
1992 tilinpäätös	350 000

51. *Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Turun ja Kotkan ortodoksisten kirkkojen korjaustöihin.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	200 000
1992 tilinpäätös	200 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 908 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ortodoksisen seminaarin kaluston ja varusteiden, mukaanlukien myös arvoltaan vähäinen kalusto, hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 180 000 mk siirtona momentilta 29.05.29.

1994 määräraha	908 000
----------------------	---------

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	1 300 000

06. Valtion audiovisuaalinen keskus

Selvitysosa: Valtion audiovisuaalinen keskus lakkautetaan 1.3.1994 lukien lailla valtion audiovisuaalisesta keskuksista annetun lain kumoamisesta (664/93). Audiovisuaalisen oppimateriaalin kehittämistehtävät siirretään opetushallitukseen, jonka tehtävänä on vähälevikkisen oppimateriaalin tuotannon tukeminen. Osa keskuksen hoitamasta oppimateriaalin välitystoiminnasta siirretään myös opetushallituksen yhteyteen ja osa ulkopuolisten yhdistysten hoidettavaksi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 750 000 mk.

Henkilöstön määrä 1.1.—28.2.1994 saa olla enintään 22 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 000 000 mk siirtona momentille 29.07.21.

1994 määräraha	750 000
1993 määräraha	3 240 000
1992 tilinpäätös	3 330 627

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 350 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen 1.1.—28.2.1994 välisenä aikana enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.06.

1994 määräraha	350 000
1993 määräraha	2 140 000
1992 tilinpäätös	1 663 371

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 590 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 000 000 mk siirtona momentille 29.01.50.

1994 määräraha	590 000
1993 määräraha	3 940 000
1992 tilinpäätös	4 041 890

07. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetushallitus on tarkoitus organisoida uudelleen Suomen opetuskeskus-nimiseksi virastoksi 1.3.1994 lukien. Keskuksen toiminta-alueet ovat opetuksen kehittäminen, koulutuksen arviointi ja eräät tukipalvelut. Keskus vastaa opetussuunnitelmien ja tutkin-tojen perusteiden kehittämisestä ja vahvistamisesta. Keskusta uudelleen järjesteltäessä otetaan huomioon ruotsinkielisen opetuksen tarpeet.

Opetushallinnon, erityisesti opetushallituksen ja lääninhallitusten hallinnollisia tehtäviä puretaan ja pelkistetään. Toimivaltaa ja tehtäviä siirretään vuosina 1994—95 pääsääntöisesti kunta- ja oppilaitostasolle. Ammatillisen koulutuksen sääntely puretaan opetushallituksesta ja lääninhallituksista kuitenkin niin, että am-

matillista koulutusta tarkastellaan alueellisella tasolla.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi Suomen opetuskeskuksesta.

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti opetushallitukselle ja Suomen opetuskeskukselle vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet:

Opetuksen kehittämisen tulosalueella laaditaan peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien uudet perusteet siten, että ne voidaan ottaa käyttöön lukuvuoden 1994—95 alusta lukien.

Ammatillisen koulutuksen laaja-alaimin edellyttämät uudet opetussuunnitelmien perusteet valmistellaan siten, että pääosa niistä voidaan ottaa käyttöön lukuvuoden 1994—95 alusta lukien. Aikuisten ammatillista koulutusta varten laaditaan ammattitutkintovaatimukset. Aikuisten kielitaidon mittaamiseen laaditaan uudet kielitutkinnot.

Koulutuksen arvioinnin tulosalueella koulutuksen tulokellisuudesta laaditaan kokonaisarvio. Arvion tulee kohdistua opetustoimen vaikuttavuuteen, tuottavuuteen ja taloudellisuuteen.

Tukipalveluiden tulosalueella toteutetaan opetustoimen rahoitusjärjestelmän edellyttämät tieto- ja laskentapalvelut. Uudistetaan opetusalan seurantajärjestelmää. Tuetaan oppilaitosten ylläpito- ja ohjausjärjestelmän uudistamista sekä oppilaitosten valmiuksia osallistua eurooppalaiseen koulutusyhteistyöhön. Tukipalveluita muutetaan maksullisiksi.

Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma (mk):

	1993	1994
Tulot		
Kehityksmaakoulutus.....	64 000 000	73 000 000
Muut tulot.....	3 100 000	3 681 000
Tulot yhteensä.....	67 100 000	76 681 000
Kustannukset		
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	63 200 000	67 581 000
Käyttäjäämä.....	3 900 000	9 100 000
% tuloista.....	5,8	11,9
Osuus yhteiskustannuksista.....	3 800 000	6 600 000
Kustannukset yhteensä.....	67 000 000	74 181 000
Ylijäämä.....	100 000	2 500 000
% tuloista.....	0,2	3,3

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa

103 981 000 mk. Määrärahaa tuetaan 12 000 000 markalla oppimateriaalin kehittämistä sekä audiovisuaalisen oppimateriaalin ja vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamista, mistä 1 500 000 markalla saamenkielisen oppimateriaalin tuottamista.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

mk

Bruttomenot.....	181 362 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	67 581 000
Muut toimintamenot.....	113 781 000
Bruttotulot.....	77 381 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	76 881 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	200 000
— muut suoritteet.....	76 681 000
Muut tulot.....	500 000

Nettomenot..... 103 981 000

Maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärään.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk siirtona momentilta 29.06.01.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.(07).

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 500 000 mk siirtona momentille 29.60.21 sekä vuoden 1993 aikana tapahtuneet kahdeksan henkilötyövuoden palkkausmenojen siirrot, mistä kolme momentille 26.01.21, kolme momentille 29.39.21, yksi momentille 29.39.22, yksi momentille 29.60.21 ja 40 henkilötyövuoden vähentäminen.

1994 määräraha.....	103 981 000
1993 määräraha.....	126 720 000
1992 tilinpäätös.....	141 458 908

08. Kansainvälinen yhteistyö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 250 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 47 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien

opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 47 henkilöä, palkkoja, lisäpalkkioita ja ulkomaanlisää varten soveltuvin osin ulkomaanlehtorihjesäännön mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon aiemmin momentille 29.08.25 budjetoitu 300 000 mk sukukansaohjelman edellyttämän opetuksen johdosta.

1994 määräraha	6 250 000
1993 määräraha	5 950 000
1992 tilinpäätös	5 552 963

21. *Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 980 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 12 500 000 mk kansainväliseen henkilövaihtoon myönnettävien apurahojen ja avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet vuodelle 1994: Keskus hoitaa arviolta 5 000 opiskelijan, harjoittelijan ja asiantuntijan välittämisen Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen. Tavoitteena on 25 prosentin kasvu edelliseen vuoteen nähden. Keskus panostaa tiedotuksen, koulutuksen, tietopalvelun ja neuvonnan kehittämiseen ja kansainvälisen henkilövaihdon määrän ja laadun nousuun, mikä edistää suomalaisen koulutuksen kansainvälistymistä ja sopeutumista kansainväliseen integraatioon. Henkilövaihtoa Venäjän kanssa lisätään huomattavasti. Keskus toimii Euroopan Yhteisön ERASMUS-, Nuorten Eurooppa- ja Arion-ohjelmien kansallisenä vastuuyksikkönä. Keskus valmistelee Suomen osallistumista vuonna 1995 avautuviin EY:n PETRA-, FORCE- ja Lingua-koulutusohjelmiin varmistuen täysipainoisen hyödyn Suomelle heti ensimmäisenä osallistumisvuonna.

1994 määräraha	22 980 000
1993 määräraha	21 480 000
1993 III lisämääräraha	840 000
1992 tilinpäätös	17 098 029

22. *Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 262 000 mk. Määrärahasta saa käyttää julkaisu-, koulutus- ja tietopalvelutoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 80 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	3 272 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	82 000
Muut toimintamenot	3 190 000
Bruttotulot	10 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	10 000
Nettomenot	3 262 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 1994 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet: Instituutin tehtävänä on seurata Venäjän ja IVY-maiden poliittisia, yhteiskunnallisia ja sivistysoloja ja harjoittaa niitä koskevaa tutkimus-, julkaisu-, kirjasto- ja tietopalvelutoimintaa. Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 89 % maksullisen toiminnan aiheuttamista menoista.

1994 määräraha	3 262 000
1993 määräraha	3 460 000
1992 tilinpäätös	3 107 697

25. *Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 591 000 mk. Määrärahasta saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrärahasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettuja avustuksia ja apurahoja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa ja Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailta. Määrärahasta saa käyttää lisäksi kansainvälisen kulttuuriyhteistyön kiinteistöistä aiheutuvan kiinteistöveron maksamiseen sekä määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö	5 200 000
Kahdenkeskinen yhteistyö	19 500 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot	2 500 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailta	2 800 000

Ulkosuomalaisten sivistysolojen edistäminen	7 000 000
Pohjoismainen yhteistyö	4 951 000
Sukukansaojelman	2 200 000
Kiinteistövero	440 000

Yhteensä 44 591 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 300 000 mk siirtona momentille 29.08.01.

1994 määräraha	44 591 000
1993 määräraha	44 232 000
1992 tilinpäätös	37 101 680

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 27 687 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen opetus-, tiede- ja kulttuurialan vaihtoa ja Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla edistäville yhteisöille kuten kulttuuri-instituuteille, julkaisuille ja ulkomaanyhdistyksille.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kulttuuri-instituutit	13 480 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukeminen	2 500 000
Ulkomaanyhdistysten toiminta	11 707 000

Yhteensä 27 687 000

1994 määräraha	27 687 000
1993 määräraha	28 834 000
1992 tilinpäätös	37 009 499

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 691 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen osuus pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menoista	42 782 000
Unescon jäsenmaksu	9 789 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	208 000
Suomen jäsenmaksu WIPOlle/Bernin unionille	613 000
Suomen jäsenmaksuosuus ICCROMille	98 000
Maaailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	98 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	80 000
OECD/CERI jäsenmaksu	173 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES -rahastoon	1 500 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Euren kustannuksista	350 000

Yhteensä 55 691 000

1994 määräraha	55 691 000
1993 määräraha	52 817 000
1993 III lisämääräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	66 356 173

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	2 000 000
----------------------	-----------

(87.) *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	2 900 000
1992 tilinpäätös	6 000 000

Korkeakouluopetus ja -tutkimus

(Luvut 29.10, 11 ja 19)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—1996 (VNp 18.6.1993).

Korkeakoululaitoksen kehittämislain 3 § muutetaan.

Kehittämissuunnitelman mukaan korkea-asteen koulutustarjonta mitoitetaan siten, että tiede- ja taidekorkeakoulut yhdessä ammattikorkeakoulujen kanssa tarjoavat pitkällä täh-

täimellä koulutuspaikat 60—65 %:lle ikäluokasta. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarvitsemien tutkijoiden koulutusta tehostetaan siten, että jatkokoulutuksen työnjakoa ja organisaatioita uudistetaan. Järjestelmällistä tutkijankoulutusta varten luodaan tutkimuksen ja opetuksen huippuyksiköistä, korkeakoulujen muusta tutkijankoulutuksesta sekä tarvittavista tukiyksiköistä muodostuva yhteistyöverkosto. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan niin, että ne vahvistavat kansallista innovaatiojärjestelmäämme sekä kilpailukykyä teollista ja kulttuurista pohjaa. Koulutuksen ja tieteellisen tutkimuksen on kansainvälistyvässä toimintaympäristössä kyettävä laadullisesti yhä parempiin suorituksiin. Tämä edellyttää myös riittävää panostusta koulutuksen voimavaroihin.

Vuonna 1994 kaikissa korkeakouluissa toteutetaan tulosbudjetointia. Kehittämissuunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma korkeakoulujen rakenteelliseksi kehittämiseksi. Opetusministeriö ryhtyy lainsäädännön ja muun toimeenpanon valmisteluun, jolloin jatkotoimenpiteet voidaan sisällyttää seuraaviin toiminta- ja taloussuunnitelmiin ja sopia niistä opetusministeriön ja korkeakoulujen välisissä tulosneuvotteluissa eduskunnan ja valtioneuvoston päätösten mukaisesti.

Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos liitetään 1.8.1994 Tampereen yliopistoon.

Opettajankoulutuslakia (844/71) ja harjoittelukoululakia (143/85) muutetaan siten, että oikeus palkalliseen opintolukukauteen poistetaan väliaikaisesti.

Opetusministeriö on asettanut korkeakouluille vuodelle 1994 seuraavat tavoitteet:

Korkeakoulut laajentavat osallistumistaan kansainvälisiin tutkimus- ja koulutusohjelmiin sekä parantavat tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen vaihtoon. Opiskelijanvaihtoa laajennetaan siten, että vuosikymmenen loppuun mennessä kaikilla jatko-opiskelijoilla ja noin 5 000 perustutkinto-opiskelijalla on mahdollisuus määräraikaiseen opiskeluun ulkomailla.

Korkeakoulujen toiminnan ja tulosten laadun arviointi saatetaan osaksi korkeakoululaitoksen normaalia toimintaa tähänastisista koulutusala-kohtaisista arvioinneista ja korkeakoulujen kokonaisarvioinneista saatujen kokemusten perusteella.

Korkeakoulut pyrkivät tutkimuksessa, koulutuksessa ja taiteellisessa toiminnassa kansain-

välisesti korkeaan tasoon, laajeneviin kansainvälisiin yhteyksiin, korkeakoulujen yhteistyön ja työnjaon kehittämiseen sekä erikoistumiseen kunkin korkeakoulun luonteenomaisille vahvuusalueille. Korkeakoulut lisäävät julkaisemista kansainvälisissä tieteellisissä julkaisusarjoissa.

Tavoitteena on suorittaa keskimäärin 670 tohtorin tutkintoa vuosina 1994—1997. Korkeakoulut laajentavat koulutusyhteistyötä ja selkeyttävät korkeakoulujen välistä työnjakoa sekä kehittävät edelleen järjestelyjä, jotka mahdollistavat päätoimisen jatko-opiskelun.

Tavoitteena on suorittaa keskimäärin 9 800 perustutkintoa vuosina 1994—1997.

Tavoitteena on kehittää opiskelijavalintoja siten, että ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin nopeutuu, eri pyrkijäryhmille taataan riittävät opiskelumahdollisuudet ja koulutuspaikkojen käyttö tehostuu. Korkeakoulut laativat yhteistyössä opetusministeriön kanssa suunnitelmat ulkomailla pohjakoulutuksen saaneiden opiskelijoiden valintojen organisoimiseksi.

Korkeakoulut kehittävät opetuksen laatua, pedagogiikkaa ja opetusteknologiaa. Parannetaan mahdollisuuksia yhdistellä muissa korkeakouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja ulkomaisissa korkeakouluissa suoritettuja opintoja osaksi tutkintoa. Korkeakoulut tehostavat koulutuspaikkojen käyttöä lisäämällä kesäopetusta. Korkeakoulut laativat yhteistyössä opetusministeriön ja korkeakouluneuvoston kanssa suunnitelmat tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen kehittämisestä aloittain. Humanistisella ja luonnontieteellisellä alalla uusi kaksipuolainen tutkintojärjestelmä otetaan käyttöön 1.8.1994.

Korkeakoulut valmistelevat yhteistyössä opetusministeriön kanssa työvoimatilanteen huononemisen takia tarvittavat koulutuksen mitoistusta, suuntautumista ja järjestelyä koskevat toimenpiteet.

Korkeakoulut kiinnittävät huomiota tasarvon toteutumiseen niin henkilöstöpolitiikassa kuin opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Erityisesti tämä koskee opiskelijoiden ohjaamista jatkokoulutukseen ja henkilöiden rekrytoimista tutkimushankkeisiin.

Korkeakoulut monipuolistavat avoimen korkeakouluopetuksen koulutustarjontaa ja parantavat koulutuksen tavoitettavuutta. Tarjontaa laajennetaan erityisesti luonnontieteelliselle alalle ja työvoimatarpeen kannalta keskeisille aloil-

le. Yhteyksiä avoimen korkeakoulun opetuksen ja perusopetuksen välillä lisätään yhdistämällä opetusryhmiä ja järjestämällä kesäopetusta.

Täydennyskoulutuksessa tavoitteena on korkeakoulujen erikoistuminen tietyille aloille ja yhteistyö korkeakoulujen kesken monitieteisten ohjelmien toteuttamisessa. Pitkäkestoista, ammatillisesti erikoistavaa ja pätevöittävää sekä työvoimapoliittisin perustein järjestettyä koulutusta lisätään.

Korkeakoulut lisäävät yhteistyötä ympäristönsä, erityisesti elinkeinoelämän kanssa.

Korkeakoulut rationalisoivat ja kehittävät sisäisiä palveluitaan ja hallintoaan kiinnittäen huomiota palveluiden laatuun sekä niiden taloudelliseen ja tehokkaaseen tuottamiseen.

Korkeakoulut jatkavat rakenteellista kehittämistä poistamalla päällekkäisyyksiä, tiivistämällä yhteistyötä, siirtymällä tuottamaan korkea-

koulujen yhteisiä palveluja ja määrittelemällä korkeakouluittaiset tutkimuksen ja koulutuksen vahvuusalueet sekä selkeyttämällä työnjakoa ja yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa.

Korkeakoulujen maksullinen palvelutoiminta on nettobudjetoitu. Toiminnan volyymien arvioidaan pysyvän vuoteen 1993 nähden suunnilleen ennallaan.

Toiminnan tavoitteena on tukea korkeakoulujen opetusta ja tutkimusta, edistää tiedonvaihtoa yritysten ja muun toimintaympäristön kanssa sekä tarjota yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitsemia täydennyskoulutuspalveluja.

Maksullisen toiminnan alijäämän pienentämiseksi kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan kannattavuuteen kustannuksia karsimalla ja hinnoittelua kehittämällä.

Korkeakoulukohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosina 1994—1997:

	Perus- tutkinnot 1994—1997	Tohtori- tutkinnot 1994—1997
Helsingin yliopisto.....	2 000	230
Jyväskylän yliopisto	810	35
Oulun yliopisto	900	60
Joensuun yliopisto	500	20
Kuopion yliopisto	300	40
Turun yliopisto	900	65
Tampereen yliopisto	770	50
Åbo Akademi	440	25
Vaasan yliopisto	270	4
Lapin yliopisto	220	3
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	45	5
Teknillinen korkeakoulu	800	55
Tampereen teknillinen korkeakoulu	540	45
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.....	265	11
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	320	6
Svenska handelshögskolan	200	4
Turun kauppakorkeakoulu.....	190	3
Sibelius-Akatemia.....	125	3
Teatterikorkeakoulu	25	1
Taideteollinen korkeakoulu	135	2
Kuvataideakatemia	20	
Yhteensä	9 775	667

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin sekä tilojen ostoihin ehdotetaan yhteensä 198 milj. mk. Rakennusmäärärahat osoitetaan pääosin keskeneräisiin työkohteisiin.

Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran valtion kanssa solmiman sopimuksen perusteella Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppateieteellisen kou-

lutuksen rahoituksesta valtiolle vuonna 1994 tuloutettava osuus on 3 433 000 mk.

Valtion virkamieslain 5 a §:n (1388/90) mukaan virka voidaan perustaa määräajaksi, jos virkaa varten tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Valtion virkamiesasetuksen 26 d §:ssä (551/91) on tarkemmat säännökset tällaisen viran perustamisesta. Lahjoitusvirka voidaan edelleen perustaa myös pysyväksi. Lahjoitusten

vastaanottamisessa on tällöin tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä.

Opiskelijaruokaloiden ylläpitäjille voidaan vuonna 1994 luovuttaa valtion korkeakouluista tiloja vastikkeetta käytettäväksi opiskelijaruokalan tarkoituksiin edellyttäen, että ravintola-toiminnan harjoittaja käyttää ruokalatoiminnasta saamansa tulot yksinomaan ruokailun järjestämiseen. Opiskelijaruokalojen kalustomenot sekä toiminnasta aiheutuvat siivous-, vesi- ja jätehuoltokustannukset saadaan edelleen suorittaa asianomaisen korkeakoulun määrärahoista.

Korkeakoulujen tiloissa toimivien kesäyliopistojen toimintaedellytysten turvaamiseksi korkeakoulujen tiloja ja laitteita voidaan vielä vuonna 1994 vastikkeetta käyttää kesäyliopistotarkoituksiin.

Opiskelijayhteisöille voidaan vastikkeetta luovuttaa tiloja opetusohjelmiin liittyvän moniste-toiminnan harjoittamiseen.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollos- ta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosää- tiölle voidaan vielä vuonna 1994 vastikkeetta luovuttaa korkeakoulujen omia ja vuokratiloja

sekä niihin kuuluvia laitteita terveydenhuollon järjestämiseksi.

Korkeakoulujen kiinteistöissä toimivien yhteisöjen velvollisuus vastikkeellisuuteen ratkai- taan valtion kiinteistöhallinnon muutosten yh- teydessä vuonna 1995.

Korkeakoulujen yhteydessä toimivien yhteis- pohjoismaisten laitosten ja tutkimusprojektien sekä kansainvälisten tieteellisten konferenssien ja tieteellisten seurojen käyttöön voidaan tilat luovuttaa vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija- asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mu- kainen vuokra. Pääosa vuokrasta katetaan val- tion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yh- denmukaistamiseksi ja järkiperaistamiseksi opis- kelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opin- totuen asumislisään tai asumistukeen oikeutet- tujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytän- töä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vas- taavalla määrällä.

10. Korkeakoulut

21. (29.10.01, 20, 21 ja 28) *Korkeakoulujen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 679 936 000 mk.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perus- tutvat opetusministeriön päätöksiin korkeakou- lujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/93), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/93) sekä avoimesta korkeakou- luopetuksesta korkeakouluissa perittävistä mak- suista (83/93).

Määrärahasta saa käyttää 95 000 000 mk maksullisen toiminnan koulutus- ja työllisyys- poliittisin perustein järjestettävän koulutuksen ja tutkimuksen tukemiseen ja 18 750 000 mk muun maksullisen toiminnan tukemiseen.

Momentilta rahoitettavan maksullisen palve- lutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Tieteellisen laskennan ja sääpalvelun käytössä olevan supertietokoneen uusimiseksi saadaan tehdä sellaisia tilauksia ja sitoumuksia, joista

aiheutuu valtiolle menoja vuosina 1995—96 yhteensä enintään 30 000 000 mk. Määrärahasta budjetoidaan opetusministeriön pääluokkaan momentille 29.10.21 24 000 000 mk ja liikenne- ministeriön pääluokkaan momentille 31.50.21 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 9 800 000 mk Svenska social- och kommunal- högskolanille.....	893 425 000
Jyväskylän yliopisto.....	257 355 000
Oulun yliopisto.....	373 228 000
Joensuun yliopisto.....	151 647 000
Kuopion yliopisto.....	142 328 000
Turun yliopisto.....	324 404 000
Tampereen yliopisto.....	249 852 000
Åbo Akademi.....	141 496 000
Vaasan yliopisto.....	62 751 000
Lapin yliopisto.....	63 773 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu...	40 954 000
Teknillinen korkeakoulu.....	272 537 000

Tampereen teknillinen korkeakoulu .	124 108 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu .	75 593 000
Helsingin kauppakorkeakoulu .	73 325 000
Svenska handelshögskolan .	42 464 000
Turun kauppakorkeakoulu .	38 127 000
Sibelius-Akatemia .	87 570 000
Teatterikorkeakoulu .	38 677 000
Taideteollinen korkeakoulu .	69 191 000
Kuvataideakatemia .	9 708 000
Opetusministeriön käytettäväksi .	147 423 000
Yhteensä	3 679 936 000

	1993 ennakoitu	1994 TAE
Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tulot, tmk.	632 215	640 230
Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk.	654 960	658 980
Käyttäjämää, tmk	-22 745	-18 750
— % tuloista	-3,6	-2,9
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	63 700	64 650
Alijäämä, tmk	-86 445	-83 400
— % tuloista	-13,7	-13,0
Volyymin muutos %		+1,3

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 henkilötyövuoden palkkausmenot Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksen Tampereen yliopistoon siirron johdosta 1.8.1994 lukien, 26 henkilötyövuoden palkkausten siirto momenteilta 29.11.01, 29.19.23 ja 26 sekä vuonna 1993 toteutetut kolmen henkilötyövuoden palkkausten siirrot, mistä kaksi momentilta 28.01.21 ja yksi momentilta 26.05.21.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 125 000 000 mk julkisen talouden tasapainon parantamista koskevan hallituksen periaatepäätöksen johdosta.

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 355 380 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	631 606 000
Muut toimintamenot	3 723 774 000
Bruttotulot	675 444 000
Maksullisen toiminnan tulot	612 856 000
Julkisoikeudelliset suoritteet	12 745 000
Muut suoritteet	3 433 000
Muut tulot	46 410 000
Nettomenot	3 679 936 000
1994 määräraha	3 679 936 000
1993 määräraha	4 718 950 000
1993 II lisämääräraha	— 724 000
1992 tilinpäätös	5 011 472 741

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 140 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Helsingin yliopisto, Kumpulan 2. rakennusvaihe (kemian)	10 607	181 500	17 111	105 000 000	66 500 000
2. Jyväskylän yliopisto, luonnontieteen laitosten II rakennusvaihe (fysiikka)	2 935	34 000	11 584	6 000 000	7 000 000
3. Turun yliopisto, fysiikan laitosrakennus.		81 700		16 200 000	19 200 000
— peruskorjaus	5 020	59 200	11 793		
— laajennus	1 690	20 400	12 071		
— liikennejärjestelyt		2 100			
4. Vaasan yliopisto, I rakennusvaihe	6 985	69 700	9 979	50 100 000	17 000 000
5. Svenska handelshögskolan, peruskorjaus.	7 300	62 900	8 616	3 200 000	11 200 000
6. Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt					14 200 000
7. Suunnittelu					5 600 000
Yhteensä					140 700 000

Käynnissä oleviin perusparannustöihin ja pieniin hankkeisiin liittyviä, lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1994 tehdä siten, että vuoden 1994 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Käyttösuunnitelmassa yksilöidystä hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk
Hankkeet 1—5	72,3	30,0	
Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet	31,3	20,0	22,9
Yhteensä	103,6	50,0	22,9

1994 määräraha	140 700 000
1993 määräraha	197 400 000
1992 tilinpäätös	227 400 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 57 450 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kokonais- kustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaiheen valtion rahoitusosuus	101 000	7 000 000	20 000 000
2. Helsingin yliopisto ja Helsingin kauppakorkeakoulu, Mikkelin yksikkö	15 000	5 000 000	5 000 000
3. Helsingin yliopisto, Kouvolaan yksikkö	34 000	5 800 000	4 900 000
4. Tampereen yliopisto, III rakennusvaihe	56 000		24 100 000
5. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, IV rakennusvaihe	27 000		3 450 000
Yhteensä			57 450 000

1994 määräraha	57 450 000
1993 määräraha	16 800 000
1993 III lisämääräraha	1 230 000
1992 tilinpäätös	104 270 000

11. Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Harjoittelukouluissa on vuonna 1994 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

työvuoden palkkausten siirto momentille 29.10.21.

1994 määräraha	205 000 000
1993 määräraha	209 580 000
1993 III lisämääräraha	9 000 000
1992 tilinpäätös	237 294 656

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 205 000 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 891 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä viiden henkilö-

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 813 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilashuollon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä

maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1994 määräraha.....	14 813 000
1993 määräraha.....	15 720 000
1992 tilinpäätös.....	14 303 964

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilaille ja opettajille jaettaviin apurahoihin sekä kuntien maksettavaksi harjoittelukoululain 18 §:n nojalla tulevien osuuksien ja kuntien suoraan kustantamien

menojen erotuksesta aiheutuvien palautusten suorittamiseen.

1994 määräraha.....	23 120 000
1993 määräraha.....	14 400 000
1992 tilinpäätös.....	16 580 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää harjoittelukoulujen pienehköistä hankkeista sekä muutos- ja peruskorjaustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha.....	450 000
1993 määräraha.....	15 400 000
1993 III lisämääräraha.....	- 10 314 000
1992 tilinpäätös.....	18 800 000

19. Muut korkeakoulumenot

Selvitysosa: Korkeakoulujen päättäntävallan lisääminen ja siirtyminen toimintamenobudjettiin vaativat myös opetusministeriön harjoittaman valtakunnallisen ohjaus-, seuranta- ja kehittämistyön uudistamista sekä toiminnan tuloksia ja kustannuksia koskevan tiedonsaannin tehostamista. Korkeakoululaitokseen, korkeakoulujen toimintaan ja opetukseen kohdistuva tutkimus- ja selvitystyö sekä kansainväliset vertailut ovat tärkeä arvioinnin työväline. Korkeakoulujen ja työelämän yhteyksiin, vaikuttavuuteen ja talouteen kohdistuvaa tutkimusta vahvistetaan.

Opetusministeriön käytössä olevilla kehittämismäärärahoilla on entistä tärkeämpi asema organisoitaessa valtakunnallista kehittämis-, suunnittelu- ja arviointitoimintaa.

Tavoitteena on keskeisten kehittämisohjelmien toiminnan ja laadun arviointi, mitoituksen tarkistaminen työttömyyden kasvun takia, kansainvälistäminen, rakenteellinen kehittäminen, tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen uusiminen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluohjelman vaikutusten selvittäminen, aikuiskoulutuksen ja tutkijankoulutuksen kehittäminen, opetusteknologian nopean etenemisen turvaaminen ja valtakunnallinen koordinointi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 063 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 565 henkilötyö-

vuotta vastaavasti 2 258 opiskelijan palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuukaudeksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon.

1994 määräraha.....	43 063 000
1993 määräraha.....	46 230 000
1993 II lisämääräraha.....	10 000 000
1992 tilinpäätös.....	47 627 933

21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 976 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen opiskelijavalintaa, perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta ja avointa korkeakoulua, tulosjohtamista, tieto- ja muuta hallintoa, toiminnan arviointia ja kansainvälistä toimintaa koskevien selvitysten ja tutkimusten tekemiseen, tiedotusaineiston laatimiseen ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Määrärahasta saa maksaa palkka- ja palkkiomenoja, kulutusmenoja, apurahoja ja avustuksia korkeakoulujen oppimateriaalituantoa harjoittaville kustantajille, ulkomaisista opettajista ja tutkijoista aiheutuvia menoja sekä kansainvälisiin avustusluontoihin yhteistyöhankkeisiin liittyviä materiaaliavustuksia. Määrärahaa saa käyttää 85 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahasta 3 000 000 mk on tarkoitettu Baltian ja muiden

Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa harjoitettavaan avustuluontoiseen yhteistyöhön.

1994 määräraha.....	26 976 000
1993 määräraha.....	26 710 000
1993 III lisämääräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	26 937 766

23. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen

Momentille myönnetään 10 924 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuudessa koulutusyksikössä järjestettävän väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 45 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaukseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 14 henkilötyövuoden palkkausten siirto momentille 29.10.21.

1994 määräraha.....	10 924 000
1993 määräraha.....	12 500 000
1992 tilinpäätös	14 870 487

(25.) Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	720 000
1992 tilinpäätös	4 270 954

26. Eräät opettajankoulutuksen menot

Momentille myönnetään 16 895 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksen ja opettajankoulutusyksiköiden opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen menojen

maksamiseen sekä opetusharjoittelun ohjaajina toimivien opettajien koulutuksen menojen maksamiseen ja ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien menojen maksamiseen sekä suomalaisruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen sekä terveydenhuollon opettajien poikkeuskoulutukseen. Määrärahaa saa käyttää 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä seitsemän henkilötyövuoden palkkausten siirto momentille 29.10.21.

1994 määräraha.....	16 895 000
1993 määräraha.....	27 470 000
1992 tilinpäätös	33 608 324

27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 390 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korkeakouluille tietokonepalveluja tuottavan osakeyhtiön osakkeiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1994 määräraha.....	12 390 000
1993 määräraha.....	13 150 000
1992 tilinpäätös	13 500 000

39. Opintotuki

Selvitysosa: Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/72) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukainen keskiasteen opiskelijoiden aikuisopintotuki koostuu korkea-

kouluopiskelijoiden opintotukea vastaavalla tavalla aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta.

Ammatillisten oppilaitosten, lukion ja kansanopistojen muiden opiskelijoiden tukemiseen tarkoitettu opintotukilain (28/72) mukainen opintotuki sisältää opintorahan perusosan tai aikuisopintorahan, asumislisän, huoltajakorotuksen sekä opintolainan valtiontakauksen ja korkotuen. Tuki on aikuisopintorahaa lukuunottamatta verotonta.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys

opintotukilainsäädännöksi, jolla on tarkoitus yhtenäistää kaikkien oppilaitosten opiskelijoiden opintotuet ja niiden määräytymisperusteet korkeakouluopiskelijoiden opintotukea vastaaviksi. Ammatillisten oppilaitosten, lukion ja kansanopistojen opiskelijoiden opintorahat mitoitettaisiin kuitenkin opintososiaalisten etuuk-sien vuoksi korkeakouluopiskelijoiden opinto-rahoja pienemmiksi ja vanhempien taloudelliseen asemaan perustuva tarveharkinta pysytet-täisiin alle 20-vuotiaiden tuessa.

Tarkoituksena on yhteensovittaa opintotuki, työttömyysturva ja toimeentulotuki siten, että se tukee omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista verrattuna muun yhteiskunnan antaman turvan varassa olemiseen kansalaisten tasa-arvon lisää-miseksi toimeentulon tukemisessa, koulutuspää-oman kasvattamiseksi ja nuorison koulutusha-lukkuuden ylläpitämiseksi.

Esityksen mukaan valtion opintotukikeskus ehdotetaan lakkautettavaksi ja sen hoitamat opintotuen toimeenpanotehtävät siirrettäväksi Kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi 1.5.1994 lu-kien. Kansaneläkelaitokseen on tarkoituksena perustaa itsenäinen tulosityksikkö opintotukiasi-oita varten. Oppilaitosten ja korkeakoulujen opintotukilautakuntien hoitamat toimeenpano-tehtävät on tarkoitus pysyttää ennallaan. Ope-tusministeriö hoitaa jatkossakin opintotuen oh-jaamiseen, kehittämiseen, budjetointiin ja yleiseen hallintoon liittyvät tehtävät. Tähän siirtoon liittyen on tarkoitus kehittää opetusministeriön organisaatiota ja perustaa opetusministeriön alaisuuteen opintotukiasioiden neuvottelukun-ta.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1991—92 seuraavasti:

	Opintorahan perusosat				Opintolainat			
	saajien lukum.	% opisk. mää-rästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk	saajien lukum.	% opisk. mää-rästä	takausten määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot.....	39 800	37	79	219	2 500	2	26	1 138
Kansanopistot ja ammatilliset oppilai-tokset.....	148 000	79	522	375	102 500	54	1 330	1 381
Korkeakoulut.....	61 300	56	326	591	53 700	47	823	1 704
Ulkomaiset oppilaitokset.....	3 000		15	549	2 700		47	1 921
Yhteensä	252 100	61	942	401	161 400	39	2 226	1 483
(1990—91 yht.	236 800		779	358	157 900		2 069	1 424)

Aikuisopintorahaa myönnettiin opintovuon-na 1991—92 26 410 henkilölle 340,0 milj. mk. Koko vuodeksi aikuisopintorahaa saaneella kes-kimääräinen aikuisopintoraha oli 1 680 mk/kk. Edellisenä opintovuonna keskimääräinen aikuis-opintoraha oli 1 220 mk/kk ja saajia oli 13 650.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1991—92 yhteensä 162,3 milj. mk kaikkiaan 32 170 henkilölle eli keskimäärin 624 mk/kk.

Opintorahan asumislisää myönnettiin opin-tovuonna 1991—92 yhteensä 333,9 milj. mk 74 400 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 517 mk/kk.

Korkotukea sai opintovuonna 1991—92 noin 268 500 henkilöä yhteensä 488 milj. mk eli keskimäärin 195 mk/kk.

Opintotukilain mukaisten opintorahojen pe-rusosien kuukausittaiset enimmäismäärät on tarkoitus vahvistaa 1.7.1994 lukien seuraavasti:

	mk/kk
Lukiolaiset	
— vanhempien luona asuvat.....	250
— muualla asuvat.....	500
Ammatillisissa oppilaitoksissa ja kan-sanopistoissa opiskelevat	
— vanhempien luona asuvat, alle 20-vuotiaat	250
— vanhempien luona asuvat, yli 20-vuotiaat	500
— muualla asuvat, alle 20-vuotiaat ...	500
— muualla asuvat, yli 20-vuotiaat	1 300
Korkeakouluopiskelijat	
— vanhempien luona asuvat, alle 20-vuotiaat	350
— vanhempien luona asuvat, yli 20-vuotiaat	750
— muualla asuvat, alle 20-vuotiaat ...	750
— muualla asuvat, yli 20-vuotiaat	1 570

Valtion opintotukikeskuksen tehtävänä on yhdessä oppilaitosten ja korkeakoulujen opin-

totukilautakuntien kanssa vastata opintotuen myöntämisestä, avustaa tukijärjestelmän kehittämisessä ja seurannassa sekä huolehtia opintotuen muusta hallinnosta.

Toimeenpano- ja asiantuntijavirastona toimivan valtion opintotukikeskuksen tulosalueet ovat opintotuen myöntämistoiminta sekä takausvastuutoiminta. Opetusministeriö on asettanut valtion opintotukikeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

Opintotuen myöntämistoiminnan tulosalueella tavoitteena on käsittelyaikojen lyhentäminen ja yksikkökustannusten pysyttäminen vuoden 1993 tasolla. Haku- ja myöntämistoimintaa kehittämällä pyritään ehkäisemään se, että opintotuen hakija joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen. Edellisenä opintovuonna tukea saaneen tulee saada seuraavan opintovuoden tuki ensimmäisen opiskelukuukauden aikana ja opintonsa aloittaneen puolentoista kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Takausvastuutoiminnan tulosalueella tavoitteena on ennalta ehkäistä lainasaatavien joutumista perittäväksi ja huolehtia tehokkaasti ja taloudellisesti saatavien perinnästä.

Takaussaatavien perinnän kertymien arvioidaan työllisyystilanteen heikentymisen vuoksi alentuvan siten, että lyhennyksiä kertyy noin 3 % perittävänä olevasta lainakannasta. Vuonna 1992 kertymä oli 4,1 %.

Myöntämistoiminnan tuottavuuden arvioidaan kohoavan 2,5 %. Vuonna 1992 tuottavuuden nousu oli 6,1 %. Takausvastuutoiminnan tuottavuuden arvioidaan pysyvän ennallaan.

Asiakaspalvelutulosta parannetaan omakustanteisen maksullisen palvelutoiminnan avulla.

21. Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 487 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä opintotukikeskuksen tehtävien siirtäminen Kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi 1.5.1994 lukien sekä lisäyksenä vuonna 1993 toteutetut viiden henkilötövuoden palkkausten siirrot, mistä kaksi momentilta 29.01.21 ja kolme momentilta 29.07.21.

1994 määräraha.....	5 487 000
1993 määräraha.....	16 430 000
1993 III lisämääräraha	1 700 000
1992 tilinpäätös	16 750 000

22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 868 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1993 toteutetut kahden henkilötövuoden palkkauksen siirrot, mistä yksi momentilta 29.07.21 ja yksi momentilta 35.40.(21).

1994 määräraha	868 000
1993 määräraha	630 000

52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 575 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72) mukaiseen opintolainojen valtiontakaukseen ja korkotukeen sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92), opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) ja annettavan opintotukilain mukaiseen valtiontakaukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki	486 000 000
Takausvastuusuoritukset	70 000 000
Korkoavustukset	19 000 000

Yhteensä 575 000 000

1994 määräraha	575 000 000
1993 määräraha	650 000 000
1992 tilinpäätös	637 130 479

55. Opintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 325 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72), muut. 88/74, muut. 65/77, muut. 23/80, muut. 36/81, muut. 550/82, muut. 48/83, muut. 39/84, muut. 166/85, muut. 14/86, muut. 95/87, muut. 1222/89, muut. 684/90 ja muut. 112/92), korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92), opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) ja annettavan opintotukilain mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen sekä pakolai-

sille myönnettävän harkinnanvaraisen opintotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lukiolaisten opintorahat.....	73 000 000
Kansanopistojen ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat....	812 000 000
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat.....	964 000 000
Huoltajakorotus	23 000 000
Asumislisä	450 000 000
Pakolaisten opintotuki	3 000 000
Yhteensä	2 325 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä keskiasteen opintotukiudistuksen johdosta 260 000 000 mk siirtona momentilta 33.17.51 ja hallituksen lyhyen ja keskipitkän aikavälin työllisyys- ja teollisuuspoliittisen ohjelman johdosta 48 000 000 mk.

1994 määräraha.....	2 325 000 000
1993 määräraha.....	1 921 000 000
1992 tilinpäätös	1 742 560 100

56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 510 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) ja opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukaisen aikuisopintotuen maksamiseen sekä annettavan opintotukilain mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1993 aikuisopintorahaa

saa noin 27 000 henkilöä. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 1994 noin 30 000.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon hallituksen lyhyen ja keskipitkän aikavälin työllisyys- ja teollisuuspoliittisen ohjelman johdosta 70 000 000 mk.

1994 määräraha.....	510 000 000
1993 määräraha.....	396 128 000
1992 tilinpäätös	407 669 402

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan 5 markalla ateriala kohti perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä ateriala kohti avustusta enintään 1 700 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelijaruokalojen energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksina. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

1994 määräraha.....	30 000 000
1993 määräraha.....	30 000 000
1992 tilinpäätös	28 587 992

Yleissivistävä koulutus

(Luvut 29.42 ja 43)

Selvitysosa: Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan ja tarkistamiseen vuosiksi 1991—1996. Yleissivistävää koulutusta kehitetään painopisteen ollessa koulutussisältöjen uudistamisessa sekä opetuksen yksilöllistämässä ja valinnaisuuden lisäämisessä. Kehittämissuunnitelmassa osoitettujen tavoitteiden mukaisesti opetus- ja opiskelijajärjestelyjen joustavuutta ja oppilaiden opinto-ohjelmien valinnaisuutta lisätään. Samalla vie-

raskielistä opetusta laajennetaan kaikilla kouluasteilla.

Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelman perusteet ja tuntijaot uudistetaan ja otetaan käyttöön lukuvuodesta 1994—95 lukien ja lukioille varataan mahdollisuus siirtyä luokattoomaan opetukseen. Lukion tuntikehyksen määräytymisperusteita on tarkistettu siten, että kehys määräytyy kuntakohtaisesti. Lukiokoulutuksen määrän säätely lopetetaan lukuvuoden 1994—95 alusta lukien.

Valtionhallinnon rationalisointiin tähtäävien

tavoitteiden mukaisesti eräiden peruskoulua vastaavien yksityiskoulujen valtionapujärjestelmä uudistetaan siten, että todellisiin palkkausmenoihin kohdistuvan valtionavun sijasta rahoitus määräytyy laskennallisten perusteiden mukaan.

Italukiolainsäädäntö uudistetaan aikuisluolaiksi. Tarkoitus on monipuolistaa oppilaitosten toimintamuotoja. Oppilaitoksille anne-

taan mahdollisuus maksupalveluperiaatteella toteuttaa myös muuta tehtäväalueeseen soveltuvaa koulutusta.

Musiikkioppilaitosjärjestelmää kehitetään lisäämällä oppilaitosten itsenäistä liikkumavaraa toiminnan järjestämisessä. Opettajien kelpoisuusvaatimuksia tarkistetaan hallinnon kehittämislinjausten edellyttämällä tavalla.

42. Valtion yleissivistävät oppilaitokset

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun sekä valtion ylläpitämien yhdeksän vammaisten lasten koulun menot. Oppilaitosten talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Vuoden 1994 aikana on oppilaitoksissa tarkoitus antaa opetusta noin 2 000 oppilaalle.

Helsingin ranskalais-suomalaisen ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, peruskouluopetus ja lukio-opetus painottaen asianomaisen kielialueen kieltä ja kulttuuria. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 1994 aikana yhteensä 127 peruskoulun päästötodistusta ja 96 ylioppilastutkintoa.

Valtion vammaisten koulujen tulosalueet ovat peruskouluopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa lisätään vuonna 1994 erityisesti tukipalvelujen osuutta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 135 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen tai koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Eräät valtion oppilaitokset.....	35 900 000
Vammaisten lasten koulut	99 800 000
Yhteensä	135 700 000

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	136 473 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	473 000
Muut toimintamenot.....	136 000 000
Bruttotulot	773 000
Maksullinen palvelutoiminta	523 000
Muut tulot	250 000
Nettomenot.....	135 700 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 7 000 000 mk Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Ruskeasuon koulun kalustohankintoja.

1994 määräraha	135 700 000
1993 määräraha	137 805 000
1993 II lisämääräraha	—388 000
1992 tilinpäätös	141 970 302

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyötyala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Helsingin ranskalais-suomalainen koulu.....		46 000		32 000 000	12 300 000
— peruskorjaus	3 511	18 200	5 184		
— lisärakennus	2 854	27 800	9 741		
2. Ruskeasuon koulu		48 100		41 400 000	5 800 000

	—lisärakennus	1 053	15 500	14 720	
	—peruskorjaus	3 595	32 600	9 067	
3.	Jyväskylän kuulovammaisten koulu.....		25 500		900 000
	—peruskorjaus	3 840	13 900	3 620	
	—lisärakennus	1 000	11 600	11 600	
					Yhteensä 19 000 000

1994 määräraha.....	19 000 000
1993 määräraha.....	49 000 000
1992 tilinpäätös	16 000 000

43. Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset

Selvitysosa: Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1992 esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna noin 592 000, mistä noin 393 000 ala-asteella ja noin 199 000 yläasteella. Lukuvuonna 1993—1994 vastaavan oppilasmäärän arvioidaan olevan noin 585 000. Vuoden 1992 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 730, joista ala-asteen kouluja 3 705, yläasteen kouluja 621, erityiskouluja 349 ja muita kouluja 55. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan vuonna 1994 noin 3 500 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 2 200 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1992 päivälukioissa noin 99 100 ja iltakoulujen lukioasteella aineopiskelijat mukaanluettuina noin 19 400. Päivälukioiden oppilasmäärä lisääntyi 8 % ja iltalukioiden 13,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1993—1994 olevan päivälukioissa noin 103 000 ja iltakouluissa vastaavasti noin 19 000. Vuoden 1992 syksyllä oli toiminnassa 482 lukioasteen koulua, mistä iltalukioita oli 19. Lukion iltalinjoja oli 31. Lukion ensimmäisen luokan oppilasmäärä oli syksyllä 1992 56 % 16-vuotiaiden ikäluokasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1991 noin 19 600 mk oppilasta kohden peruskoulussa ja 18 800 mk oppilasta kohden lukiossa.

Kunta ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjä saavat valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) perusteella. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 57 % peruskouluissa ja 56 % lukioissa.

Peruskoulun, lukion ja musiikkioppilaitosten

rakentamisen valtionosuuskiintiöksi ehdotetaan 240 milj. mk vuoden 1994 tammikuun hintatasossa.

Lakisääteistä valtionapua saavissa Steiner-kouluissa oli syksyllä 1992 1 876 oppilasta. Englantilaisessa koulussa oli 344, Helsingin kansainvälisessä koulussa 155 ja Helsingin Sakalaisessa koulussa 521 oppilasta. Ulkomailla toimi peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja 13, joissa oppilaita oli noin 300.

Vuoden 1992 syksyllä oli noin 140 kunnan, kuntainliiton tai yksityisen ylläpitämää musiikkioppilaitosta, joissa opiskeli noin 60 000 oppilasta. Valtionosuutta saavia musiikkioppilaitoksia oli 62, joista oli konservatorioita 11 sekä musiikkikouluja tai -opistoja 51. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai 49 musiikkioppilaitosta. Valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 32 000 oppilasta, joista 1 179 sai musiikkioppilaitoksen konservatorioasteella ammatillista koulutusta.

21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 713 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylioppilastutkintolautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää yhteensä 13 henkilötyövuotta vastaavan määräraikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

1994 määräraha.....	16 713 000
1993 määräraha.....	14 690 000
1993 III lisämääräraha	2 663 000
1992 tilinpäätös	15 446 918

25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 750 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1994 määräraha	8 750 000
1993 määräraha	9 600 000

30. Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 317 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 11 000 000 mk rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	1 300 900 000
Valtionosuus vuokriin ja vuokra-arvoihin	5 500 000
Valtionavustus (enintään)	11 000 000
Yhteensä	1 317 400 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 128 700 000 mk pääluokan selvitysoosan perusteluihin viitaten ja lisäyksenä 16 000 000 mk valtionosuusasteikon muutoksen johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 20 200 mk.

1994 määräraha.....	1 317 400 000
1993 määräraha.....	1 216 400 000
1992 tilinpäätös	1 348 658 487

31. Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 258 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen peruskoulun ja taiteen perusopetuksen valtionosuuden maksamiseen. Taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 7 mk asukasta kohti. Määrärahasta saa käyttää enintään 38 000 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäyn-

nistä aiheutuviin kustannuksiin, Ruotsista ja muualta ulkomailta muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen, maahanmuuttajien erityisjärjestelyihin, kokeilutoimintaan sekä vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailta hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa sekä vastaavien vuonna 1993 syntyneiden kustannusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 2 000 000 mk yleissivistävää ja ammatillista koulutusta varten kunnille myönnettävistä lisäavustuksista annetun lain (497/83) mukaisen lisäavustuksen maksamiseen vuosina 1991—1992 syntyneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	6 205 600 000
Taiteen perusopetus	12 600 000
Valtionavustus (enintään)	38 000 000
Lisäavustus (enintään)	2 000 000
Yhteensä	6 258 200 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 615 000 000 mk pääluokan selvitysoosan perusteluihin viitaten ja lisäyksenä 75 075 000 mk valtionosuusasteikon muutoksen johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on yhteensä noin 19 000 mk oppilasta kohti.

1994 määräraha.....	6 258 200 000
1993 määräraha.....	6 729 400 000
1993 III lisämääräraha	8 500 000
1992 tilinpäätös	8 244 920 686

34. Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 241 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja musiikkioppilaitosten opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 1994 saa myöntää valtionosuutta peruskoulun, lukion ja musiikkioppilaitosten

perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1994 tammikuun hintatasossa ovat rakentamisaikaisesti rahoitettavissa hankkeissa yhteensä enintään 80 000 000 mk ja jälkirahoitteisissa hankkeissa yhteensä enintään 160 000 000 mk. Musiikkioppilaitosten osuus myönnettävistä valtionosuuksista saa olla enintään 10 000 000 mk. Vuonna 1994 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 1995 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1994 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 450 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen lukiodien rakentamiseen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosent-

tiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

Vuonna 1993 ja sitä ennen myönnettyt luvat ja valtionosuudet	
Mmk	
Vuonna 1994 myönnettävät luvat ja valtionosuudet	
Mmk	
Yhteensä	

1994 määräraha	241 500 000
1993 määräraha	221 000 000
1992 tilinpäätös	301 572 349

35. Yleissivistävän opetuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mukaisten peruskoulujen, lukiodien ja musiikkioppilaitosten maksamatta olevien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lukiot	3 100 000
Peruskoulut	19 600 000
Musiikkioppilaitokset	3 100 000
Yhteensä	25 800 000

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset rakennusaikaiset valtionosuudet	
— vuonna 1994 myönnettävät valtionosuudet	44 000 000
— vuonna 1993 myönnettyt valtionosuudet	29 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakimääräiset menot	168 000 000
Yhteensä	241 500 000

Rakentamisluvista ja myönnettyistä valtionosuuksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle seuraavasti:

	1995	1996	1997	1998	1999—
	213	219	192	169	316
	38	24	33	31	106
Yhteensä	251	243	225	200	422

1994 määräraha	25 800 000
----------------------	------------

51. Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77) 5 §:n mukaisen ja ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81) muuttamisesta annettavan lain 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen sekä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen Englantilaiselle koululle enintään 2 800 000 mk, Helsingin kansainväliselle koululle enintään 2 350 000 mk, Saksalaiselle koululle enintään 2 000 000 mk sekä enintään 3 100 000 mk avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Koulun kerhokeskukselle, koulun vapaan har-

rastustoiminnan tukemiseen, avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle, eräiden vaihtopöytäjärjestöjen toiminnan tukemiseen ja avustuksen maksamiseen kristillisille kouluille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Steiner-kouluille.....	18 500 000
Valtionapu vieraskielisille kouluille (enintään).....	7 150 000
Valtionapu ulkomailla toimiville kouluille.....	6 300 000
Muut avustukset (enintään).....	3 100 000
Yhteensä	35 050 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 430 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten.

1994 määräraha.....	35 050 000
1993 määräraha.....	36 382 000
1992 tilinpäätös.....	36 866 003

52. Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttö-kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 212 606 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten musiikin perus- ja ammattiopetusta antavien musiikkioppilaitosten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 9 000 000 mk rahoituslain 37 §:n mukaisten avustusten maksamiseen ja enintään 806 000 mk harkinnanvaraisiin valtion-

avustuksiin. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 382 000 ja musiikin ammattiopetuksessa enintään 200 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jatkautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus musiikin perusopetukseen.....	167 200 000
Valtionosuus musiikin ammattiopetukseen.....	35 600 000
Valtionavustus (enintään).....	9 000 000
Harkinnanvarainen valtionavustus (enintään).....	806 000
Yhteensä	212 606 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 18 500 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Määrärahan ja tuntimäärien mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 21 harkinnanvaraista valtionapua saaneen musiikkioppilaitoksen lakisääteisen valtionavun muuttuminen kokovuotiseksi ja lisäksi 806 000 mk aikaisemmin momentilta 29.90.52 maksetut valtion osuudet. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 220 mk opetustuntia kohti musiikin perusopetuksessa ja 270 mk musiikin ammatillisessa koulutuksessa.

1994 määräraha.....	212 606 000
1993 määräraha.....	203 900 000
1992 tilinpäätös.....	66 421 196

Ammattiopetus

(Luvut 29.60, 65 ja 66)

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—1996 (VNp 18.6.1993). Keskeisenä tavoitteena on käynnistää ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi sellaisia rakenteellisia uudistuksia, joilla ammatillinen koulujärjestelmä pystyy muuttuneissa taloudellisissa olosuhteissa ja pienentyvin voimavaroin vastaamaan omalta osaltaan koko nuorisoiäluokan kouluttamisesta, ammattitaitoisien työvoiman tarjonnan turvaamisesta työelämän vaatimusten mukaisesti, ammatillisen koulutuksen tason ko-

hottamisesta ja laadun parantamisesta sekä ammatillisen koulutuksen kehittämisestä kansainvälisen ympäristön vaatimuksia vastaavasti.

Ammatillisia oppilaitoksia on 1.8.1994 lukien toiminnassa yhteensä 414, joista valtion 113, kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämiä 251 ja yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä 50.

Oppilaitoksissa arvioidaan vuonna 1994 olevan 188 400 opiskelijaa, joista 154 000 nuorisosaasteen ja 34 400 aikuiskoulutuksessa. Huomattava opiskelijamäärän kasvu edellisvuoteen verrattuna aiheutuu pitkäkestoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoituksen siirtymisestä normaaliin valtionosuusjärjestelmään. Lisäksi

ammattillista koulutusta annetaan musiikkioppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa sekä eräissä kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa.

Ammattiopetuksen rahoitusjärjestelmää uudistetaan 1.1.1994 lukien opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (718/93). Ammatillisen koulutuksen valtionosuudet ja kotikuntien maksusuudet määräytyvät kokonaisuudessaan laskennallisesti. Ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten erityisoppilaitosten valtionosuuden perusteena olevia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon myös valtion ammatillisista oppilaitoksista ja ammatillisista erityisoppilaitoksista aiheutuneet kustannukset. Oppilaan kotikunnan maksuosuuden peruste on kaikessa ammatillisessa koulutuksessa samansuuruinen, ja maksuosuus määräytyy kotikunnan kanto-kykyluokan mukaan.

Koulutuksen nykyinen linja- ja asterakenne puretaan ja uudistetaan laaja-alaisemmaksi, vähäportaisemmaksi ja yksinkertaisemmaksi pitäen lopullisena tavoitteena nuorisasteen ammatillisista perustutkinnoista ja korkea-asteen ammattikorkeakoulututkinnoista muodostuvaa ammatillista tutkintojärjestelmää. Koulutusrakenne kehittämissä tavoitteena on myös rakenteen jouston lisääminen ja moninkertaisen koulutuksen vähentäminen.

Oppilaitosjärjestelmän oppilaitosmuotojako poistetaan asteittain pitäen tavoitteena muodostaa nykyistä enemmän monialaisia ja yksikkökooltaan suurempia ammatillisia oppilaitoksia.

Oppilaitosverkkoa kehitetään lakkauttamalla tehottomia ja kustannuksiltaan kalliita oppilaitosyksiköitä ja yhdistämällä oppilaitoksia suuremmiksi, monissa tapauksissa monialaisiksi oppilaitoksiksi. Rationalisointitoimenpiteitä selvitetään tarkemmin luvuissa 29.60 ja 29.65.

Oppilaitosten ylläpitojärjestelmän yhtenäistämistä ja valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamista jatketaan.

Ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden välistä yhteistoimintaa lisätään. Ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen sekä korkeakoulujen yhteistoimintakokeilua laajennetaan.

Ammattikorkeakoulujen kokeilua jatketaan pitäen tavoitteena ammattikorkeakoulu-uudistuksen aikaistamista.

Ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen keskeisenä painopisteenä pidetään toiminnan kansainvälistämistä. Kansainvälistä opiskelija- ja opettajavaihtoa laajennetaan ja oppilaitosten vieraskielistä opetusta lisätään. Väliaikaisten ammattikorkeakoulujen kehittämissä asetetaan vuodelle 1994 tavoitteeksi, että kaikki ammattikorkeakoulut osallistuvat eurooppalaisiin vaihto-ohjelmiin ja järjestävät vieraskielistä opetusta.

Ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteishakujärjestelmä ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen valintaperusteet uudistetaan vuosina 1994–95 pitäen muun ohella tavoitteena sitä, että nuorisoiäkälukulle turvataan välittömästi peruskoulun tai lukion jälkeen mahdollisuus ammatillisen tutkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Tarpeellisten muutos- ja peruskorjaustöiden suorittamiseksi sekä lisätilojen rakentamiseksi ehdotetaan valtion ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointeihin käytettäväksi vuonna 1994 yhteensä noin 136,6 milj. mk (ilman arvonalisäveron osuutta). Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointien valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan kalusto- ja laitehankinnat mukaan lukien yhteensä noin 178,6 milj. mk.

*Opiskelijoiden määrät vuosina 1992–94 vakinaisessa koulutuksessa
Valtion ammatilliset oppilaitokset*

	Oppilaitosten lukumäärä 1994	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijamäärän muutos 1993/94
		1992	1993	1994	
Nuorten ammatillinen koulutus	113	56 000	56 000	56 000	0
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		12 500	14 000	16 200	2 200
Yhteensä	113	68 500	70 000	72 200	2 200

Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1994	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskeli- jämäärän muutos 1993/94
		1992	1993	1994	
Nuorten ammatillinen koulutus	251	87 000	87 000	87 000	0
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		11 500	12 700	14 800	2 100
Yhteensä	251	98 500	99 700	101 800	2 100

Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1994	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskeli- jämäärän muutos 1993/94
		1992	1993	1994	
Nuorten ammatillinen koulutus	50	11 000	11 000	11 000	0
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		2 800	2 900	3 400	500
Yhteensä	50	13 800	13 900	14 400	500
Kaikki oppilaitokset yhteensä ¹⁾	414	180 800	183 600	188 400	4 800

¹⁾ Opiskelijämäärän huomattava lisäys vuonna 1994 aiheutuu pitkäkestoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoituksen siirtymisestä normaaliin valtionosuusjärjestelmään.

60. Valtion ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Valtion ammatillisten oppilaitosten talousarvio perustuu tulosbudjettiin. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion ammatillisille oppilaitoksille vuodelle 1994 alustavasti keskeisiksi tulostavoitteiksi kehittää oppilaitosten opetusmenetelmiä ja muuta toimintaa siten, että opiskelijan kyky itsenäiseen ja omatoimiseen opiskeluun lisääntyy, sekä kehittää koulutuksen tuloksellisuuden arviointia oppilaitosten itsearvioinnin pohjalta.

Oppilaitosten maksullinen palvelutoiminta on nettobudjetoitu. Maksullisella palvelutoiminnalla tuetaan koulutusta ja tarjotaan yhteiskunnan ja työelämän tarvitsemia koulutuspalveluja sekä edistetään muulla toiminnalla pienten ja keski suurten yritysten tiedon ja teknologian tasoa.

Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla heikosti toimivia oppilaitoksia.

Valtion ammatillisista oppilaitoksista lakkautetaan 1.8.1994 lukien Valtion hammasteknikkopisto ja sen Kuopion toimipiste, Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitoksen Vammalan ja Mäntän toimipisteet, Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksen Varkauden toimipiste, Seinäjoen

terveydenhuolto-oppilaitoksen Ähtärin toimipiste sekä Taivalkosken metsäoppilaitoksen Kuusamon, Pudasjärven ja Suomussalmen toimipaikat.

Oppilaitoksista yhdistetään 1.8.1994 lukien Mäntsälän maatalous- ja puutarhaoppilaitos ja Uudenmaan maaseutuopisto, Kullaan metsäoppilaitos ja Kokemäen maatalous- ja puutarhaoppilaitos, Kotkan terveydenhuolto-oppilaitos ja Kotkan kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Kotkan teknillinen oppilaitos, Kotkan merenkulkuoppilaitos ja Kotkan metsä- ja puutalousoppilaitos, Otavan maatalous- ja puutarhaoppilaitos ja Mikkelin metsäoppilaitos, Savonlinnan terveydenhuolto-oppilaitos, Savonlinnan kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos ja Savonlinnan metsä- ja kalatalousoppilaitos, Suonenjoen koti- ja laitostalousoppilaitos ja Suonenjoen maatalousoppilaitos, Vasa tekniska läroanstalt ja Österbottens centralyrkesskola, Kauhajoen koti- ja laitostalousoppilaitos ja Kauhajoen maatalousoppilaitos, Seppälän maatalous- ja puutarhaoppilaitos, Sotkamon metsäoppilaitos ja Vuokatin kotitalousoppilaitos, Suomussalmen kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos ja Kainuun ammattioppilaitoksen Suomussalmen toimipiste sekä Rovaniemen koti- ja laitostalo-

usoppilaitos ja Lapin maaseutuopisto. Saamelaisalueen koulutuskeskukseen yhdistetään yksityinen kansanopisto 1.1.1994.

Kokkolan terveydenhuolto-oppilaitos, Kokkolan teknillinen oppilaitos ja Kannuksen maaseutuoppilaitos sekä Salon terveydenhuolto-oppilaitos kunnallistetaan 1.1.1994 lukien. Turun terveydenhuolto-oppilaitos, Turun teknillinen oppilaitos, Kuulovammaisten ammattikoulu, Rauman merenkulkuoppilaitos, Porin terveydenhuolto-oppilaitos, Valtion askartelunohjaajaopisto, Jämsänkosken metsäoppilaitos, Pieksämäen metsäoppilaitos, Lieksan kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Pohjois-Karjalan ammattioppilaitos, Ruokin maatalousoppi-

laitos, Sodankylän metsäoppilaitos, Kiteen maatalousoppilaitos ja Lapin ammattioppilaitos kunnallistetaan 1.8.1994 lukien. Ekenäs forstintstitut yhdistetään yksityiseen oppilaitokseen 1.8.1994.

Oppilaitoksista on vähennetty valtioneuvoston 27.2.1992 tekemän päätöksen johdosta 242 henkilötyövuotta.

Toimintamenomomentille on merkitty erillinen määräraha yhteensä 8 000 000 mk oppilaitosten maksullisen palvelutoiminnan hankekoh-taisena tukena. Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1992 ja ennakkoidut tunnusluvut vuosille 1993 ja 1994 (kustannukset tuotannontekijälajeittain):

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TULOT			
Työvoimapolitiittinen koulutus	20 000 000	21 000 000	20 330 000
Täydennyskoulutus	20 000 000	24 000 000	19 360 000
Omaehtoinen koulutus	30 000 000	24 000 000	19 360 000
Oppisopimuskoulutus	0	0	7 750 000
Muut suoritteet	59 000 000	56 000 000	54 200 000
Kehityskaakoulutus	67 500 000	0	0
Tulot yhteensä	196 500 000	125 000 000	121 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	192 903 000	95 000 000	96 000 000
Käyttäjäämä	3 597 000	30 000 000	25 000 000
% tuloista	1,8	24,0	20,7
Osuus yhteiskustannuksista	0	25 000 000	25 000 000
Kustannukset yhteensä	192 903 000	120 000 000	121 000 000
Ylijäämä (+) ¹⁾	+3 597 000	+5 000 000	+0
% tuloista	1,8	4,0	0

¹⁾ ei sisällä tuloylijäämän käyttöä eikä käynnistysrahaa

21. (29.60.21 ja 28) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 332 734 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen enintään 31 800 000 mk, mistä enintään 8 000 000 mk nuorisooasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin ja enintään

1 500 000 mk teknillisten oppilaitosten ja teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien yhteisen koulutus- ja palvelutoiminnan kehittämismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen ja koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen, työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin sekä enintään 62 000 000 mk valtion, kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Vuoden 1994 aikana saa tehdä sellaisia val-

tion ammatillisten oppilaitosten toimitiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1994 jälkeen siten, että lisätilojen määrä on enintään 3 000 m².

Momentilta rahoitettavan maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen ja käynnistämiseen hankekohtaisina avustuksina enintään 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1993 toteutettu yhden henkilötyövuoden palkkausten siirto momentilta 29.07.21, 65 000 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 pitkäkestoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen osuutena, 68 900 000 mk siirtona momentilta 33.32.30 sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön opiskelun ohjauksen johdosta, 1 500 000 mk siirtona momentilta 29.07.21 ja yhden kansanopiston siirto momentilta 29.69.50 sekä vähennyksenä nettobudjetoidut metsien myyntitulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.42 ja 242 henkilötyövuoden vähentäminen.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	2 573 734 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	129 000 000
Muut toimintamenot	2 444 734 000
Bruttotulot	241 000 000

Maksullisen toiminnan tulot	121 000 000
Muut tulot	120 000 000
Nettomenot	2 332 734 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (123/93) eräiden valtion oppilaitosten maksullisista suoritteista.

1994 määräraha	2 332 734 000
1993 määräraha	2 386 670 000
1993 II lisämääräraha	19 329 000
1993 III lisämääräraha	20 000 000
1992 tilinpäätös	2 899 498 137

25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämisestä, ammattikorkeakouluko-keiluista ja muista ammatillisen koulutuksen uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 19 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1994 määräraha	14 000 000
1993 määräraha	15 360 000
1992 tilinpäätös	13 819 089

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 136 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ammattioppilaitokset					
1.1. Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos muutostyö, Oulu		36 000		16 750 000	3 200 000
— I vaihe	2 642	21 000	7 948		
— II vaihe	2 592	15 000	5 787		
1.2. Lapin ammattioppilaitos, Rovaniemi ...		14 500		500 000	5 200 000
— lisärakennus	1 673	11 000	6 575		
— muutostyö	731	3 500	4 788		
				Yhteensä	8 400 000
2. Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
2.1. Keski-Suomen kotitalousopettajaopisto, Jyväskylä		25 500		3 150 000	8 700 000
— lisärakennus	1 970	16 400	8 325		
— peruskorjaus	1 811	9 100	5 025		
				Yhteensä	8 700 000

3.	Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset					
3.1.	Jurvan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos.		29 000		10 500 000	12 700 000
	— lisärakennus	3 620	23 000	6 354		
	— muutostyöt	1 049	6 000	5 720		
					Yhteensä	12 700 000
4.	Maatalousalan oppilaitokset					
4.1.	Koivikon maatalousoppilaitos, Muhos..		21 950		20 100 000	1 850 000
	— lisärakennus	1 613	14 500	8 989		
	— peruskorjaus	1 276	7 450	5 839		
4.2.	Kempeleen puutarhaoppilaitos					
	— lisärakennus	2 533	18 000	7 106	1 700 000	6 000 000
4.3.	Uudenmaan maaseutuopisto, Hyvinkää.		28 400		1 450 000	5 200 000
	— lisärakennus	1 642	14 600	8 892		
	— peruskorjaus	2 415	13 800	5 714		
					Yhteensä	13 050 000
5.	Teknilliset oppilaitokset					
5.1.	Helsingin teknillinen oppilaitos, Hieta- lahden rakennusten peruskorjaus		167 600		138 700 000 (peruun- tunut 1 225 000)	15 700 000
	— päärakennus	6 690	80 000	11 958		
	— konelaboratoriot	4 640	35 700	7 694		
	— uusi kemia	2 410	20 200	8 382		
	— sähkölaboratorio	3 690	23 000	6 233		
	— vanha kemia	1 375	8 700	6 327		
5.2.	Kotkan teknillinen oppilaitos		36 700		10 200 000	16 900 000
	— lisärakennus	2 057	18 000	8 751		
	— perusparannus	4 015	18 700	4 658		
5.3.	Mikkelin teknillinen oppilaitos		58 500		4 300 000	450 000
	— lisärakennus	3 985	36 500	9 159		
	— perusparannus	6 305	20 000	3 172		
					Yhteensä	33 050 000
6.	Terveystenhuolto-oppilaitokset					
6.1.	Helsingin IV terveydenhuolto-oppilaitos, I vaihe					
	— uudisrakennus	5 850	61 000	10 427	15 120 000	22 600 000
6.2.	Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitos, Tampere		57 700		2 060 000	1 500 000
	— lisärakennus	1 876	19 000	10 128		
	— peruskorjaus	5 043	38 700	7 674		
6.3.	Oulun terveydenhuolto-oppilaitos					
	— asuntolan peruskorjaus	3 283	16 900	5 148	100 000	1 200 000
					Yhteensä	25 300 000
7.	Ammatilliset erityisoppilaitokset					
7.1.	Arlainstituutti, Espoo		10 300		500 000	3 700 000
	— lisärakennus	899	8 550	9 510		
	— muutostyö	274	1 750	6 387		
					Yhteensä	3 700 000
8.	Ammatilliset opettajakorkeakoulut					
8.1.	Hämeenlinnan ammatillisen opettajakor- keakoulun peruskorjaus	6 554	34 000	5 188	14 100 000	8 700 000
					Yhteensä	8 700 000

9.	Lastentarhanopettajaopistot				
9.1.	Helsingin lastentarhanopettajaopisto		41 000	10 400 000	10 450 000
	— peruskorjaus	2 862	21 000	7 374	
	— lisärakennus	1 700	20 000	11 765	
				Yhteensä	10 450 000
10.	Oppilaitosten suunnittelu, pienehköt rakennushankkeet ja tilapäisten rakennusten siirto				7 050 000
				Yhteensä	7 050 000
11.	Koulutilojen pienehköt rakennushankkeet ja metsien perusparannukset				5 500 000
				Yhteensä	5 500 000
				Yhteensä	136 600 000

Oppilaitosten ja koulutilojen pienehköihin rakennushankkeisiin liittyviä, valtion talousarviosta annetun lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1994 tehdä siten, että vuoden 1994 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Kohdassa 1.1. myönnettyihin määrärahoihin sisältyy 6 250 000 mk vuoden 1993 talousarvion momentilla 28.60.75. myönnettyjä määrärahoja.

Käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998— milj. mk
Hankkeet 1—9	125	45	30	7
Hankkeet 10.	12	14		
Hankkeet 11.	5	6	3	
Yhteensä	142	65	33	7

1994 määräraha	136 600 000
1993 määräraha	182 765 000
1992 tilinpäätös	265 770 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 350 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 3 650 000 mk Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskuksen kiinteis-

töjen maksamattoman kauppahinnan korkomenoihin, 4 700 000 mk yksityisen Inarin opiston kiinteistön valtiolle lunastamista varten sekä 1 000 000 mk koulutilojen ja havaintometsien maaomaisuuden järjestelyihin.

1994 määräraha	9 350 000
1993 määräraha	21 030 000
1992 tilinpäätös	3 600 000

65. Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla heikosti toimivia oppilaitoksia.

Kaksi kunnallista oppilaitosta ja kaksi sivutoimipistettä sekä yksi yksityinen oppilaitos lakkautetaan 1.8.1994 lukien. Lisäksi samasta ajankohdasta lukien 42 kunnallisesta oppilaitoksesta muodostetaan 18 oppilaitosyksikköä ja kuusi yksityistä oppilaitosta yhdistetään kol-

meksi. Valtion oppilaitoksia kunnallistetaan 1.1.1994 lukien neljä ja 1.8.1994 lukien 14. Yksi valtion ja yksi kunnallinen oppilaitos yhdistetään yksityiseen oppilaitokseen sekä yksi yksityinen oppilaitos kunnalliseen oppilaitokseen 1.8.1994.

Ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusjärjestelmä muutetaan laskennalliseksi vuoden 1994 alusta lukien.

30. Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 988 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina 39 500 000 mk toiminnan käynnistämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen, oppilaitosten kokeilu- ja kehittämis-toimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten tukiope-tuksen järjestämiseen. Avustuksesta saa käyttää enintään 8 000 000 mk nuorisosaasteen koulutuk-sen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista an-netun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoituk-seen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Selvitysosa: Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikkö-hinta on noin 34 100 mk ja keskimääräinen valtionosuus 56 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 30 000 000 mk siirtona momentilta 29.69.33 pitkäkestoisen am-matillisen aikuiskoulutuksen osuutena ja 13 000 000 mk siirtona momentilta 33.32.30 sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön opis-kelun ohjauksen johdosta sekä vähennyksenä 188 000 000 mk pääluokan selvitysosien perus-teluissa tarkoitettulla tavalla ja 63 000 000 mk opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta an-netun lain muuttamisen johdosta.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seu-raavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	1 949 000 000
Valtionavustukset.....	39 500 000
Yhteensä	1 988 500 000

1994 määräraha.....	1 988 500 000
1993 määräraha.....	2 200 500 000
1993 III lisämääräraha.....	—10 000 000
1992 tilinpäätös.....	2 623 099 446

34. (29.65.34 ja 53) Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 178 648 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden ja eräiden am-matillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten op-pilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuu-den ja -avustuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myön-nettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavi-en vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksami-seen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen nel-jän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyks-ikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen kor-ko-tukea ei makseta.

Vuonna 1994 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista ai-heutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1994 hintatasossa toteutusaikaisesti rahoitettavissa hankkeissa yhteensä enintään 60 000 000 mk ja jälkirahoitteisissa hankkeissa yhteensä enintään 100 000 000 mk. Vuonna 1994 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perusta-mishankkeille, joille valtionosuus tullaan myön-tämään vuonna 1995 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1994 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan ja-kautuvan seuraavasti:

	mk
Vuonna 1994 myönnettävät valtionosuudet	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitok-set	11 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset.	5 648 000

Vuonna 1993 myönnettyt valtionosuudet	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	12 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen toteuttamisohjelmien edellyttämät valtionosuudet	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	137 300 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	12 200 000
Yhteensä	
	178 648 000

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamisohjelmista ja myönnettyistä valtionosuuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1995	1996	1997	1998	1999—
Ennen vuotta 1994 vahvistetut toteuttamisohjelmat ja myönnettyt valtionosuudet	171,7	148,3	121,0	100,3	176,9
Vuonna 1994 myönnettävät valtionosuudet	25,5	13,7	21,5	21,1	70,9
Yhteensä	197,2	162,0	142,5	121,4	247,8

1994 määräraha	178 648 000
1993 määräraha	207 600 000
1992 tilinpäätös	293 116 417

1994 määräraha	3 500 000
1993 määräraha	13 500 000

35. Ammattiopetuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mukaisten kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten maksamatta olevien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset ..	22 050 000
Yksityiset ammatilliset oppilaitokset ..	2 000 000
Yhteensä	24 050 000

1994 määräraha	24 050 000
----------------------	------------

37. Valtionavustuksen kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Salon kaupungille aiemmin myönnetyn valtuuden nojalla Salon terveydenhuolto-oppilaitoksen kiinteistöistä aiheutuviin pääomakustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1993 myönnetystä valtuudesta aiheutuu valtiolle menoja 3 500 000 mk vuonna 1995 ja 3 500 000 mk vuonna 1996.

50. Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 205 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina 16 150 000 mk opettajankoulutukseen, toiminnan käynnistämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, ohjelmistotuotantoon ja ohjelmien hankintaan, oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen. Avustuksesta saa käyttää enintään 1 500 000 mk nuorisosteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Selvitysosa: Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 29 800 mk ja keskimääräinen valtionosuus 44 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 000 000 mk siirtoma momentilta 29.69.33 pitkäkestoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen osuutena ja 1 100 000 mk siirtoma momentilta 33.32.30 sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön opiskelun ohjauksen johdosta sekä vähennyksenä 18 000 000 mk pääluokan selvitysosien perusteissa tarkoitetulla tavalla ja 36 000 000 mk

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisen johdosta.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	189 050 000
Valtionavustukset	16 150 000
Yhteensä	205 200 000

1994 määräraha	205 200 000
1993 määräraha	276 000 000
1992 tilinpäätös	317 248 347

51. Valtionosuus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89 ja 87/92) 10 b §:n ja 10 e §:n mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää

enintään 500 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen sekä enintään 9 000 000 mk rakennuslainojen korko- ja kuoletusmenoihin.

Selvitysosa: Ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusjärjestelmä muuttuu laskennalliseksi vuoden 1994 alusta lukien. Valtionosuutena ylläpitäjälle myönnetään valtionosuuden laskennallisen perusteen ja kunnan maksuosuuden erotus. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on noin 93 400 mk. Pääluokan perustelujen selvitysosassa mainittuja säästötoimenpiteitä ei toteuteta ammatillisten erityisoppilaitosten osalta. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisen johdosta.

1994 määräraha	116 800 000
1993 määräraha	137 000 000
1992 tilinpäätös	133 917 689

66. Oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Oppisopimuskoulutuksesta ja sen rahoituksesta säädetään laissa (1605/92) ja asetuksessa (1606/92) oppisopimuskoulutuksesta. Oppisopimuskoulutusta järjestetään sekä nuorisostaen että aikuisten ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena.

Oppisopimus on opiskelijan ja työnantajan välinen työsuhteeseen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Oppisopimuskoulutuksen perusteisiin ja opetussuunnitelmiin sovelletaan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä.

Oppisopimuskoulutuksen paikallinen johto ja valvonta on kunnallinen tehtävä, josta vastaa valtuutettu kunta tai kunnat yhdessä.

Oppisopimuskoulutuksen valtionrahoitus uudistetaan 1.1.1994 lukien kauttaaltaan laskennalliseksi. Oppisopimusopiskelijaa kohti määrätään yksikköhinta, joka kattaa tietopuolisista opinnoista ja työnantajien koulutuskorvauksista aiheutuvat sekä koulutustarkastajien ja toimistohenkilökunnan palkkauksesta aiheutuvat

kustannukset. Opetusministeriö maksaa oppisopimuskoulutuksen paikallishallintoviranomaisille määrätyn ajanjakson yksikköhintaan perustuvan valtionosuuden määrärahan. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta.

Oppisopimuskoulutuksen saatavuutta ja jous-tavuutta pyritään lisäämään. Vuonna 1994 on tavoitteena 8 000 oppisopimusta.

30. (29.66.27, 30 ja 40) Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 178 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen sekä oppisopimuslain (422/67) mukaisen koulutuksen järjestämismenojen loppusuoritusten maksamiseen.

1994 määräraha	178 200 000
1993 määräraha	212 810 000
1992 tilinpäätös	147 598 722

69. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Yleissivistävää aikuiskoulutusta annetaan kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa sekä iltalukioissa (luku 29.43) ja korkeakouluissa (luku 29.10).

Kansanopistoja oli työvuonna 1991—1992 yhteensä 93. Opiskelijamäärä perusoppijaksolla oli noin 7 300 ja kursseilla noin 80 000. Opiskelijaviikkojen kokonaismäärä oli noin 324 000. Opistot saavat valtionapua eduskunnalle annetun kansanopistolain nojalla 55 % käyttökustannuksista sekä ammatilliseen koulutukseen ja peruskoulu- ja lukiokoulutukseen 45—60 % käyttökustannuksista. Vuonna 1992 ammatillisen koulutuksen osuus koko toiminnasta oli noin 25 %.

Työvuonna 1991—1992 kansalais- ja työväenopistoja oli 276 ja niissä opiskeli noin 620 000 henkilöä. Kokonaistuntimäärä oli noin 2 100 000 tuntia. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) nojalla 45—60 % käyttökustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on noin 57 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1991 opintokeskuksia oli toiminnassa 11. Valtionapua saaneiden opintokerhojen määrä oli noin 19 200 ja valtionapuun oikeutavien luentotilaisuuksien määrä noin 7 600 ja kurssien määrä noin 8 800. Opintokeskus saa valtionapua eduskunnalle annetun opintokeskuslain nojalla noin 60 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1992 kesäyliopistoja oli 21 ja niissä noin 60 000 opiskelijaa. Opetustuntien määrä oli noin 70 000 tuntia.

Ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvuista 29.60 ja 29.65, joihin sisältyy osa aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja jatkolinjoista. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla opiskelevien määrän arvioidaan olevan 45 000 opiskelijaa vuonna 1994.

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi kesäyliopistojen järjestämänä koulutuksena, kansanopistoissa ja kansalaisopistoissa sekä oppisopimuskoulutuksena (luku 29.66), iltalukioissa (luku 29.43) ja maksullisena täydennyskoulutuksena ja avoimena korkeakouluopetuksena (luku 29.10).

Valtio osallistuu omaehtoisen täydennyskoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskun-

nallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin, johon ei muutoin olisi riittävästi maksullista kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaisuudessaan työnantaja. Määrärahat maksullisen palvelutoiminnan kehittämiseen ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.21, 29.65.30, 29.65.50 ja 29.69.21. Vuonna 1992 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän täydennyskoulutuksen opiskelijapäivien määrä oli yhteensä noin 600 000. Vuonna 1994 vastaavan luvun arvioidaan olevan samaa tasoa.

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset järjestävät ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskukset rahoittavat toimintansa pääasiassa koulutuksesta ja muusta toiminnasta saamallaan tuloilla. Ne myyvät koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä työnantajille, yrityksille ja yhteisöille.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten toimintaa rahoitetaan tästä luvusta. Vuonna 1994 oppilaitoksia on yhteensä 56 ja niissä arvioidaan olevan vähintään vuoden pituisessa koulutuksessa noin 1 500 opiskelijaa. Erikoisoppilaitosten järjestämän kurssitoiminnan määrä vuonna 1992 oli yhteensä noin 300 000 oppilastyöpäivää.

Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Opetusministeriön asettaman tulostavoitteen mukaan näiden laitosten toiminnan tulee nykyistä tehokkaammin tukea ja edistää koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamista. Ne avustavat opetushallintoa valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin liittyvän koulutuksen järjestämisessä sekä edistävät koulutus- ja kehittämistoiminnalla oppilaitosten siirtymistä tulostavoitteen mukaiseen.

Aikuiskoulutuksen keskeisiä tulostavoitteita ovat:

— Ammatillisen aikuiskoulutuksen aloittavien määrä pysyy vuoden 1993 tasolla. Tästä seuraa opiskelijamäärän kasvaminen 3 500:lla. Muilta osin opiskelijamäärä pysyy entisellään.

— Aikuiskoulutuksen rahoitusjärjestelmiä kehitetään siten, että vuoden 1994 alusta lähtien kansanopistojen, opintokeskusten ja ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitus muutetaan laskennalliseksi. Myös harkinnanvaraisten val-

tionapujen rahoituskäytäntöä yksinkertaistetaan.

— Aikuiskoulutuksen sisällöllisessä kehittämisessä erityisenä painoalueena on tutkintojärjestelmien kehittäminen. Ammatillisessa perus- ja jatkokoulutuksessa siirrytään asteittain uuden ammattitutkintolain mukaisiin tutkintoihin. Yrittäjätutkinnot otetaan laajamittaisesti käyttöön ja myös kielitutkintojen järjestelmää kehitetään.

Maksullisen toiminnan tulot mk	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk.....	
Käyttäjämäärä mk	
— % tuloista	
Osuus yhteiskustannuksista mk	
Alijäämä mk	
— % tuloista	

21. (29.69.10, osa ja 28) *Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 485 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ammatikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen. Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	18 237 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	18 237 000
Bruttotulot	9 752 000
— maksullisen palvelutoiminnan tulot.	9 752 000
Nettomenot	8 485 000

Koulutuskeskusten toiminnolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi keskusten toimintaa tuetaan vuonna 1994 8 485 000 markalla.

1994 määräraha	8 485 000
1993 määräraha	15 420 000
1992 tilinpäätös	17 450 100

22. (29.69.10, osa) *Opetustoimen henkilöstökoulutus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetushallinnon henkilöstön täydennyskoulutuksen ja opettajien pätevöittävän koulutuksen menojen sekä avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Henkilöstön täydennyskoulutus	20 000 000
Opettajien pätevöittävä koulutus	10 500 000
Yhteensä	30 500 000

1992	1993	1994
4 854 928	4 000 000	9 752 000
6 452 142	5 000 000	18 237 000
—1 597 214	—1 000 000	—8 485 000
—33	—25	—87
2 001 766	0	0
—3 598 980	—1 000 000	—8 485 000
—74	—25	—87

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu 2 000 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja 2 000 000 mk ammattikorkeakoulujen opettajien jatkokoulutukseen.

1994 määräraha	30 500 000
1993 määräraha	30 700 000
1992 tilinpäätös	29 241 474

25. (29.69.25 ja 26, osa) *Aikuiskoulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 880 000 mk sivistysjärjestöjen kansainväliseen toimintaan ja vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen käytettävien määrärahojen siirtona momentille 29.69.53.

1994 määräraha.....	14 550 000
1993 määräraha.....	14 910 000
1993 III lisämääräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	18 162 000

Vuokra-arvojen korvaaminen	13 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritus-	
erityisavustukset	3 000 000
Erityisavustukset (enintään)	4 000 000

Yhteensä 211 000 000

30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 334 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisiin avustuksiin enintään 4 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 000 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	330 600 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	334 600 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 32 700 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 290 mk opetustuntia kohti.

1994 määräraha.....	334 600 000
1993 määräraha.....	366 100 000
1992 tilinpäätös	478 028 518

32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 211 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) mukaiseen toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk erityisavustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toiminta-avustukset	105 000 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen	86 000 000

Selvitysosa: Toiminta-avustuksen määrä on tarkoitettu pienentää 20 prosentista 15 prosentiksi kustannuksista.

1994 määräraha.....	211 000 000
1993 määräraha.....	256 000 000
1992 tilinpäätös	278 000 000

33. (29.69.26, osa ja 33) Ammatillinen aikuis-koulutus

Momentille myönnetään 553 041 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87, muut. 717/92) 31 d §:n väliaikaisen muutoksen mukaisesti vuonna 1993 ostetun koulutuksen maksamiseen, ammatillisilta oppilaitoksilta ostettavan täydennyskoulutuksen maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 15 ja 16 §:n mukaan ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostettavan ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen sekä täydennyskoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa väliaikaisena koulutuksena aloitetun koulutuksen valtionavustuksen maksamiseen sekä väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää annettavan ammattitutkintolain sekä ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain (32/72) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 8 000 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen, josta 6 000 000 mk lähialueyhteistyöhön ja 2 000 000 mk Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiovetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Valtion rahoitus ammatilliseen täydennyskoulutukseen tulee kohdistaa siten, että ns. omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus ammatillisessa täydennys-

koulutuksessa saa olla enintään 85 prosenttia kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että romanien aikuiskoulutuksen samoin kuin ammatillisten erityisoppilaitosten täydennyskoulutuksessa valtion rahoitus voi olla 100 prosenttia.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 110 000 000 mk siirtana momentille 34.06.50 ja 90 000 000 mk momentille 34.06.51 ammatillisista oppilaitoksista valmistuneille tarkoitettujen lyhyiden koulutusjaksojen osuutena. Pitkäkestoinen ammatillinen aikuiskoulutus on tarkoitus liittää valtionosuusjärjestelmään. Tämän johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 65 000 000 mk siirtana momentille 29.60.21, 30 000 000 mk momentille 29.65.30, 5 000 000 mk momentille 29.65.50, 500 000 mk momentille 29.69.50, 3 000 000 mk momentille 29.69.51, 500 000 mk momentille 29.98.52 sekä 16 000 000 mk:n vähennys.

1994 määräraha	553 041 000
1993 määräraha	704 750 000
1992 tilinpäätös	187 134 464

35. Aikuiskoulutuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n, annetun kansanopistolain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annettavan lain sekä annetun opintokeskuslain mukaisten maksamatta olevien valtionosuuksien ja -avustusten loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansalaisopistot	6 100 000
Kansanopistot	3 800 000
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	1 900 000
Opintokeskukset	700 000
Yhteensä	12 500 000

1994 määräraha	12 500 000
----------------------	------------

50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää annetun kansanopistolain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk kansanopistolain 14 §:n mukaisiin avustuk-

siin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 340 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	305 500 000
Valtionavustukset	5 000 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja vuokriin	20 000 000
Yhteensä	330 500 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk siirtana momentilta 29.69.33 pitkäkestoisien ammatillisen aikuiskoulutuksen osuutena, 1 600 000 mk yhden kirjeoppilaitoksen siirtana momentilta 29.69.56 ja vähennyksenä yhden kansanopiston siirto momentille 29.60.21 ja 10 600 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta opiskelijaviikkoa kohden on noin 1 565 mk.

1994 määräraha	330 500 000
1993 määräraha	329 500 000
1992 tilinpäätös	397 581 436

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 118 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 300 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen ja enintään 200 000 mk nuorisosaasteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain (391/91) 17 §:n mukaisiin ammattikorkeakoulukokeiluihin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 353 000 ja laskennallisia opintoviikkoja 138 000.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk siirtana momentilta 29.69.33 pitkäkestoisien ammatillisen aikuiskoulutuksen osuutena, 2 800 000 mk siirtana momentilta 29.69.56 kahden kirjeoppilaitoksen ammatilliseksi erikoisoppilaitokseksi muuttamisen johdosta ja vähennyksenä 7 700 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen valtionosuus on noin 300 mk opetustuntia kohti ja noin 120 mk opintoviikkoa kohti.

1994 määräraha	118 000 000
1993 määräraha	122 700 000
1993 III lisämääräraha	950 000
1992 tilinpäätös	131 351 746

52. (29.69.31, 52 ja 57) *Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 10 §:n mukaisen perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen, annetun kansanopistolain mukaisten perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen, ammatillisten kurssikeskusten muuttamisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Käyttösuunnitelma:

mk

Vuonna 1994 myönnettävät valtionosuudet ja avustukset	
— ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	9 000 000
— ammatilliset erikoisoppilaitokset ...	750 000
— kansalaisopistot	3 000 000
— kansanopistot	14 000 000
Ennen vuotta 1994 hyväksytyt aikuiskoulutuskeskusten hankkeet	16 000 000
Rakentamisen korkotuki	
— aikuiskoulutuskeskukset	650 000
— opistot	500 000
	43 900 000

Selvitysosa: Hyväksytyistä hankkeista ja myönnettävistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 11 400 000 mk vuonna 1995, 250 000 mk vuonna 1996, 170 000 mk vuonna 1997, 50 000 mk

vuonna 1998 ja 90 000 mk myöhemminä vuosina.

1994 määräraha	43 900 000
1993 määräraha	47 460 000
1992 tilinpäätös	27 578 267

53. *Valtionavustus järjestöille*

Momentille myönnetään 45 630 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen järjestöille vapaaseen sivistystyöhön, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle, Maanpuolustuksen tuki ry:lle ja Svenska Brevinstitut-nimiselle kirjeopistolle.

Käyttösuunnitelma:

mk

Avustus kotitalousneuvontajärjestöille .	14 800 000
Avustus käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	16 900 000
Avustus opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	8 400 000
Avustus laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille	2 100 000
Avustus eräille sivistysjärjestöille	1 500 000
Avustus Karjalan Liitto ry:lle	1 100 000
Avustus Kuivajärven ja Hietajärven viennankarjalaiskylien sivistystyöhön ja elvytykseen	50 000
Avustus suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	230 000
Vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen	500 000
Avustus Svenska Brevinstitut-nimiselle kirjeopistolle	50 000

Yhteensä 45 630 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 880 000 mk siirtona momentilta 29.69.25, mistä 380 000 mk on tarkoitettu sivistysjärjestöjen kansainväliseen toimintaan ja 500 000 mk Maanpuolustuksen tuki ry:lle vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sekä 50 000 mk siirtona momentilta 29.69.56.

1994 määräraha	45 630 000
1993 määräraha	49 250 000
1992 tilinpäätös	54 399 568

55. *Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 56 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää annetun opintokeskuslain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk

opintokeskuslain 14 ja 23 §:n mukaisesti avustuksiin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 148 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan ..	7 000 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan	45 000 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	56 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 200 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on noin 480 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 25 mk.

1994 määräraha	56 000 000
1993 määräraha	60 200 000
1992 tilinpäätös	74 504 381

56. Eräät valtionavustukset

Momentille myönnetään 10 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille niiden toiminnasta sekä yhteisestä tiedotus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin sekä opetusohjelmien tuottamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Kirjeopiskeluun tarkoitetut määrärahat on siirretty momenteille 29.69.50, 51 ja 53. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 5 700 000 mk kesäyliopistojen toimintaan ja 5 000 000 mk erityisesti työttömille suunnattujen opetusohjelmien sekä koulutukseen hakeutumista edistävien televisio- ja radio-ohjelmien tuottamiseen.

1994 määräraha	10 700 000
1993 määräraha	9 600 000
1993 III lisämääräraha	- 950 000
1992 tilinpäätös	9 989 250

80. Varastokirjasto

Selvitysosa: Varastokirjaston vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet: Vuosittain otetaan vastaan ja käsitellään viisi hyllykilometriä aineistoa. Palvelutoiminnassa säilytetään nykyinen laatutaso. Suoritekohtaiset kustannukset säilytetään nykytasolla tai ne alenevat.

21. (29.80.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 055 000 mk. Lisätilojen edellyttämien kirjahyllyjen hankkimisek-

si saadaan tehdä sellaisia tilauksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuosina 1995—96 yhteensä enintään 1 500 000 mk.

1994 määräraha	4 055 000
1993 määräraha	4 400 000
1992 tilinpäätös	4 636 944

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Varastokirjaston lisätilojen hankkimisesta saadaan tehdä sopimus siten, että lisätilojen laajuus on 4 000 m². Sopimuksesta aiheutuva menoja enintään 15 500 000 mk vuonna 1995.

1994 määräraha	—
----------------------	---

81. Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos

Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos liitetään 1.8.1994 lukien Tampereen yliopistoon.

Selvitysosa: Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Rauhan- ja konfliktin-

tutkimuslaitoksen tehtävänä on harjoittaa pysyvän rauhan aikaansaamiseen sekä konfliktien ratkaisemiseen liittyvää tutkimusta, tarjota asiantuntijapalveluja ja harjoittaa julkaisutoimintaa.

21. (29.81.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 660 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu 1.8.1994 lukien vähennyksenä huomioon 10 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentille 29.10.21.

Maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.01.

1994 määräraha	1 660 000
1993 määräraha	2 990 000
1992 tilinpäätös	2 917 829

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Selvitysosa: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskusselle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Perustutkimuksen painopisteet ovat nykykieltä koskeva tutkimus, sanastoa ja nimityksiä koskeva tutkimus, leksikografian tutkimus ja fennougristinen tutkimus. Sanakirjahankkeissa nopeutetaan sanakirjojen ilmestymistä ja vakiinnutetaan niiden ilmestymisaikatauluja. Kielen- ja nimityshuoltoa kehitetään. Kiinteät tutkimus- ja tiedonvaihtoyhteydet luodaan suomen etäsuokielten tutkimuslaitoksiin.

21. (29.82.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 468 000 mk.

1994 määräraha	11 468 000
1993 määräraha	12 140 000
1992 tilinpäätös	12 545 238

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 553 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on 370 000 mk tarkoitettu virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menoihin. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.01.

1994 määräraha	1 553 000
1993 määräraha	1 787 000
1992 tilinpäätös	1 161 832

83. Arkistolaitos

Selvitysosa: Arkistolaitoksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Arkistolaitoksen päätulosalueet ovat arkistomateriaalin säilyttäminen, käyttöön saattaminen ja käytettävyyden kehittäminen, tietopalvelu ja arkistotoimen ohjaus. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Keskeisenä tavoitteena on arkistolaitoksen tietopalvelujärjestelmien kehittäminen tietotekniikkaa hyväksikäyttäen ja ottaen huomioon yhteistyömahdollisuudet muun muassa kirjasto- ja museolaitoksen vastaavien järjestelmien kans-

sa. Arkistolaitoksen suoritteiden määrä, toimitusajat ja kustannukset pyritään säilyttämään vähintään nykyisellä tasolla.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys arkistolainsäädännön uudistamiseksi. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1994 alusta lukien.

21. (29.83.01, 10 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 815 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhden henkilötyövuoden vähentäminen.

1994 määräraha	32 815 000
1993 määräraha	34 120 000
1992 tilinpäätös	33 944 330

työvuotta vastaavan henkilöstön palkkauksiin.
Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.83.

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 690 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilö-

1994 määräraha	690 000
1993 määräraha	700 000
1992 tilinpäätös	511 915

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90 ja 98)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1994 kertyvän 1 440 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 44 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen 516,6 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteen tukemiseen 280,8 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteen tukemiseen 686,6 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkaukspelien ylijäämän käyt-

tämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Julkisen talouden tasapainon parantamista koskevan hallituksen periaatepäätöksen 14.10.1992 johdosta veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista on tarkoitus siirtää vuonna 1994 100 milj. mk lakisääteisten menojen rahoittamiseen vuonna 1993 siirretyn 100 milj. mk lisäksi. Tämä edellyttää myös vuosina 1992 ja 1993 toteutetun poikkeusjärjestelyn, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan, jatkamista vuonna 1994.

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle ja Suomalaisen Tiedeakatemian Sodankylän observatoriolle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa: Suomen Akatemian vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet:

— Rahoitetaan tutkimusryhmiä, joilla pyritään tutkimuksen kansainvälisen huipun saavuttamiseen. Tavoitteena on riittävän suurien tutkimusyksiköitten perustaminen korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin ja niiden pääsy kansainvälisiin tutkimusohjelmiin.

— Tutkimusrahoitusta kohdennetaan määrä-

aikaisten tutkimusohjelmien muodostamiseen tavoitteena luoda tutkimuskapasiteettia nopeasti kehittyvillä, tieteellisesti tärkeillä tutkimusaloilla tai kansallisesti merkittävillä ongelma-alueilla. Määräaikaisia tutkimusohjelmia rahoitetaan myös yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

— Tutkijankoulutusta rahoitetaan tavoitteena edistää tohtorintutkimusten tavoitemäärien saavuttamista tieteenaloittain, erityisesti teknis-tieteellisellä alalla sekä muilla uusteollistamista tukevilla aloilla.

— Suomalaisen tutkijoiden kansainvälistä yhteistyötä edistetään. Akatemia parantaa suomalaisten tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua EY:n ohjelmiin ja edistää muutoinkin kansain-

välisen rahoituksen saamista suomalaisille tutkijoille ja tutkijaryhmille.

21. (29.88.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 109 082 000 mk.

1994 määräraha	109 082 000
1993 määräraha	118 650 000
1992 tilinpäätös	120 327 435

50. *Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 87 896 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimusmäärärahojen, tutkimussopimuksista aiheutuvien menojen, tutkijankoulutusmenojen, varttuneiden tieteenharjoittajien apurahojen, tutkimuksen erityisrahoitusmenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoitamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 15 milj. mk hallinnonalojen yhteistyönä toteutettavan ilmakehän muutosten laajapohjaisen tutkimusohjelman menoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 42 600 000 mk, jotka suoritetaan veikkausvoittovaroista momentilta 29.88.53.

1994 määräraha	87 896 000
1993 määräraha	118 475 000
1993 III lisämääräraha	25 000 000
1992 tilinpäätös	148 310 000

53. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 280 832 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, Suomen Akatemian tutkimushankkeiden menojen, mukaan lukien kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvat menot, sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 47 henkilö-

työvuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen.....	222 694 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin	12 650 000
Kotimaisten kielten tutkimusprojekteihin ja sanakirjatöihin	8 005 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	22 672 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	11 691 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	3 120 000
Yhteensä	280 832 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon aikaisemmin momentille 29.88.50 myönnetty 42 600 000 mk sekä julkisen talouden tasapainon parantamista koskevan hallituksen periaatepäätöksen aiheuttama vähennys 8 610 000 mk.

1994 määräraha	280 832 000
1993 määräraha	245 342 000
1992 tilinpäätös	253 312 258

66. *Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 530 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) sekä Euroopan tutkimuksen tietoliikenneverkon kehittämiseen.

Selvitysosa: CERNin jäsenmaksuosuus määräytyy Suomen kansantuoteosuuden mukaisesti. Vuosien 1989–91 kansantuotteen keskiarvon perusteella se olisi noin 1,8 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista. Vuosittainen jäsenmaksuosuus porrastetaan siten, että täysi jäsenmaksu noin 50 milj. mk maksetaan vuonna 1995. Vuoden 1994 osuus on arviolta 37 000 000 mk. Suomen maksuosuus Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja konferenssille (EMBC) on 5 730 000 mk ja Euroopan tutki-

muksen tietoliikenneverkon kehittämiseen arviolta 1 000 000 mk.

1994 määräraha	39 530 000
1993 määräraha	45 631 000
1992 tilinpäätös	24 258 481

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 1 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistön Kirkkokatu 6

(Helsinki) peruskorjaukseen. Hankkeen laajuus on 1 200 m² ja kustannusarvio 12 500 000 mk eli 10 417 mk/m².

Selvitysosa: Rakennus on tarkoitus kunnostaa lähinnä tieteellisten seurojen kokous- ja toimistokäyttöön.

1994 määräraha	1 740 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	700 000

89. Tieteen muut menot

25. *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 570 000 mk. Määrärahaa saa käyttää historioteossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Ruotsinsuomalaisen historioteossarjan laatiminen	100 000
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	240 000
Kansallinen biografia	280 000
Urho Kekkosen koottujen teosten laatiminen	350 000
Suomen siirtolaisuuden historioteossarjan laatiminen	600 000
Yhteensä	1 570 000

Henkilötyövuosien lukumäärässä on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden väheneminen.

1994 määräraha	1 570 000
1993 määräraha	1 630 000
1992 tilinpäätös	3 430 000

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 5 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Tiedekeskus Heurekan perustamiskustannuksiin sekä Snellman-korkeakoulun, Karjala-tietokantatoimikunnan ja eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tiedekeskus Heurekan perustamiskustannuksiin	4 000 000
Snellman-korkeakoululle	220 000
Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen	210 000
Eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen	690 000
Yhteensä	5 120 000

1994 määräraha	5 120 000
1993 määräraha	1 120 000
1992 tilinpäätös	2 025 839

90. Taiteen tukeminen

21. (29.90.01) *Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 833 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessorien viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden

rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja läänin taidetoimikunnat siirtyvät tulosbudjettiin vuonna 1994. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen

valmistelun yhteydessä taiteen keskustoimikunnalle, valtion taidetoimikunnille ja läänin taidetoimikunnille vuodelle 1994 seuraavat tulostavoitteet:

Vahvistetaan kulttuurista näkökulmaa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Parannetaan taiteellisen työskentelyn edellytyksiä.

Laajennetaan kulttuurista osallistumista sekä taidepalvelujen ja niiden alueellisen saatavuuden että omakohtaisen taideharrastuksen osalta.

Lisätään taidepolitiikan tuloksellisuutta siirtämällä päätöksentekoa sen kohteiden kannalta tarkoituksenmukaisimmalle tasolle ja kehittämällä alueen tutkimus-, dokumentaatio- ja informaatiotoimintaa.

Lisätään kansainvälistä vuorovaikutusta taiteen, taidepolitiikan ja sitä koskevan tutkimustoiminnan osalta.

Momentilla 29.90.52 on lisäksi myönnetty 6 106 000 mk taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänin taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä tutkimus- ja tiedotustoimintaan sekä määrärahat taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen.

1994 määräraha	4 833 000
1993 määräraha	4 330 000
1992 tilinpäätös	4 431 948

31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 610 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 1994 on teattereilla 2 273 sekä orkestereilla 1 007.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 186 310 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuksien perusteena käytetty yksikköhinta on teattereilla noin 162 700 mk ja orkestereilla noin 157 000 mk/henkilötyövuosi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 90 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten.

1994 määräraha	15 610 000
1993 määräraha	1 000 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 016 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) mukaisten 112 yksivuotisen sekä vuosittain jaettavien 41 kolmivuotisen, 22 viisivuotisen ja 10 viisitoistavuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1994 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisiin apurahiin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäjäseuraavasti:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	561 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	455 000
Yhteensä	1 016 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 48 000 000 mk, jotka suoritetaan veikkausvoittovaroista momentilta 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan A 9 palkkaluokan mukaisen vuosipalkkion suuruusina. Apurahaa saavien taiteilijoiden määrä on yhteensä 464 vuonna 1993 ja 475 vuonna 1994.

Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1994 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

1994 määräraha.....	1 016 000
1993 määräraha.....	49 100 000
1992 tilinpäätös.....	50 720 288

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 686 608 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänin taidetoimikuntien hallintomenojen maksamiseen, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahalla saadaan palkata neljä määräaikaista työsuhtesuhhteista projektitutkijaa. Läänin taidetoimikuntien taiteen edistämismäärärahalla saadaan palkata 41 määräaikaista työsuhtesuhhteista ohjaavaa läänintaiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisten valtionosuuksien ja -avustuksien maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan 43 221 000 mk, mistä 3 500 000 mk perustamishankkeiden avustuksiin ja 650 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen, museoilta 81 709 000 mk, mistä 10 650 000 mk erikoismuseoiden erityistehtäviin ja 500 000 mk museoiden perustamishankkeiden valtionavustuksiin, sekä teattereille ja orkestereille 186 310 000 mk, mistä 10 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain 5 §:n 2 momentin mukaisen valtionosuuden korotuksen maksamiseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 1 190 000 mk kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin sekä 3 415 000 mk museo- ja perinnealan järjestöille myönnettävään avustukseen, mistä 1 970 000 mk Suomen Kotiseutuliitolle.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen.....	53 200 000
Kirjallisuuden edistämiseen.....	5 085 000
Kuvataiteen edistämiseen.....	8 794 000
Näyttämötaiteen edistämiseen.....	7 092 000
Rakennustaiteen edistämiseen.....	1 380 000
Säveltaiteen edistämiseen.....	11 305 000
Taideteollisuuden edistämiseen.....	3 000 000
Tanssitaiteen edistämiseen.....	2 064 000
Valokuvataiteen edistämiseen.....	1 470 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoilta.....	81 709 000

Kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin.....	1 190 000
Museo- ja perinnealan järjestöille, mistä Suomen kotiseutuliitolle 1 970 000 mk. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille, mistä valtionosuuden korotuksen maksamiseen 10 000 000 mk.....	3 415 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan.....	186 310 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle.....	43 221 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle ..	38 400 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä tutkimus- ja tiedotustoimintaan....	129 700 000
Läänin taidetoimikuntien käytettäväksi taiteen edistämiseen.....	6 106 000
Taiteilija-apurahat sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset.....	21 480 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin.	48 000 000
Muuhun taiteen edistämiseen	4 774 000
	28 913 000

Yhteensä 686 608 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon julkisen talouden tasapainon parantamista koskevan hallituksen periaatepäätöksen aiheuttama vähennys 44 850 000 mk ja yhden henkilötyövuoden vähentäminen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon aikaisemmin momentille 29.90.51 myönnetty 48 000 000 mk, aikaisemmin momentille 29.90.53 myönnetty 10 774 000 mk ja aikaisemmin momentille 29.93.30 myönnetty 5 000 000 mk.

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 15 610 000 mk momentilla 29.90.31, museoiden valtionosuuksiin 4 200 000 mk momentilla 29.93.30 sekä kuntien kulttuuritoimen valtionosuuksiin 2 300 000 mk momentilla 29.96.30.

1994 määräraha.....	686 608 000
1993 määräraha.....	660 558 000
1992 tilinpäätös.....	550 047 526

(53.) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha suoritetaan veikkauvoittovaroista momentilta 29.90.52.

1993 määräraha.....	11 240 000
---------------------	------------

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 3 750 000 mk.

		Käyttösuunnitelma:					
Hanke		Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk	
			1000 mk	mk/m ²			
1.	Taideteollisuusmuseo, Korkeavuorenkatu 23, peruskorjaus	2 600	30 400	11 692	6 000 000	1 480 000	
2.	Taideteollisuusmuseo, Laivurinkatu 3, muutostyöt	2 462	1 400	569		1 220 000	
3.	Vanhan oopperatalon muutostyöt		1 700		500 000	1 050 000	
					Yhteensä	3 750 000	

Selvitysosa: Kohdassa 2. mainitut tilat kunnostetaan taideteollisuusmuseon väliaikaiseksi sijoituspaikaksi.

1994 määräraha	3 750 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	2 000 000

76. *Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 17 500 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää oopperatalon kalustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalustamisen ja varustamisen kustannusarvio on noin 42 500 000 mk.

1994 määräraha	17 500 000
1993 määräraha	115 450 000
1993 III lisämääräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	160 000 000

92. Valtion taidemuseo

Selvitysosa: Valtion taidemuseo siirtyy vuonna 1994 tulosbudjettiin. Valtion taidemuseon tulosalueet ovat taidekokoelmien ja tietovarantojen ylläpito ja kartuttaminen, tiedon välittäminen ja elämysten tuottaminen sekä taidemuseolaitoksen ja sen tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion taidemuseolle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Museon tunnettavuutta kasvatetaan nykyisestäään, kehitetään tuotteita ja palveluja käyttäen yhtenä perusteena suoritettavaa markkinatutkimusta.

Valtion taidemuseon arvioidaan tuottavan mm. seuraavat tuotteet ja palvelut:

	1992	1993	1994
Perus- ja erikoisnäyttelyt	22	23	16
Julkaisut	26	22	26
Muut ohjelmat ja palvelut	125	90	105
Lainaus-, kuva- ja tietopalvelut	1520	1750	1850

Kävijämääräksi arvioidaan 185 000.

Taidekokoelmien ja kuva- ja tietovarantojen ylläpito ja kartuttaminen sekä taidemuseolaitoksen ja sen tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen rahoitetaan budjettivarojen avulla. Tiedon välittämisen ja elämysten tuottamisen tulosalueella tuotteiden ja palvelujen kustannuksiin osallistuu pääsääntöisesti myös asiakas.

21. (29.92.01, 21, 28 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 466 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 17 640 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hin-
tatuella katetaan noin 88,5 % maksullisen toiminnan aiheuttamista kustannuksista.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	24 744 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	19 868 000
Muut toimintamenot.....	4 876 000
Bruttotulot	2 278 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 228 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot.....	22 466 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuonna 1993 toteutetut kuuden henkilötyövuoden palkkausten siirrot, mistä viisi momentilta 35.40.(21) ja yksi momentilta 29.01.21.

1994 määräraha	22 466 000
1993 määräraha	24 290 000
1992 tilinpäätös	27 419 516

72. *Museokokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	2 700 000
1992 tilinpäätös	3 000 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	2 000 000
----------------------	-----------

93. Museovirasto ja kulttuuriperinne

01. *Museoviraston palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 308 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 306 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 637 000 mk vuonna 1993 toteutettujen neljän henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 35.40.(21) sekä vähennyksenä kolmen henkilötyövuoden vähentäminen.

1994 määräraha	37 308 000
1993 määräraha	40 530 000
1992 tilinpäätös	42 311 807

21. *Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 496 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan toiminta on jaettu viiteen tulosalueeseen: asuinrakennukset, muut hyötyrakennukset, telakka, maisema ja linnoitusrakenteet.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlinnan hoitokunnalle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

	mk	Kokonais- määrät	Yksikkö- kustannus/v	Muutos %
Asuintalot	10 128 000	23 774 m ²	426,—	—11,6
Muut hyötyrakennukset.....	9 788 000	30 872 m ²	317,—	—25,9
Telakka	1 100 000	4 082 m ²	269,—	—4,3
Maisema	3 552 000	6 340 a	560,—	—3,9
Linnoitusrakenteet	1 632 000	32 500 js-m ²	50,—	—3,8

Korjaustavoitteet vuonna 1994:

	1992	1993	1994
asunnot ja muut hyötyrakennukset yhteensä/m ² ...	1 000	1 300	1 000

Kunnossapidon tavoitteet vuonna 1994:

Muiden hyötyrakennusten kunnossapito säilyy vuoden 1992 tasolla.

Yksikköhinta on 428 mk/m².

Telakan alueen hoidossa säilytetään muilta osin entinen hoidon taso. Yksikköhinta on 281 mk/m².

Maiseman (6 340 aaria) hoito säilyy vuoden 1992 tasolla. Yksikköhinta on 583 mk/a.

Muilla tulosalueilla hoitokunta toimii koordinoijana ja rakennuttajana.

Tulostavoitteen saavuttaminen kaikilla tulosalueilla edellyttää oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan Suomenlinnan työsiirtolan ja Helsingin kaupungin Suomenlinnaan tapahtuvien investointien pysyvän nykyisellä tasolla.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	20 251 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	7 755 000
Muut toimintamenot.....	12 496 000
Bruttotulot.....	7 755 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	7 555 000
Muut tulot.....	200 000
Nettomenot.....	12 496 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilötövuoden vähentäminen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina vuokra- ja maksullisen palvelutoiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.93.

1994 määräraha.....	12 496 000
1993 määräraha.....	20 400 000
1992 tilinpäätös.....	19 850 000

28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 182 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.93.

1994 määräraha.....	1 182 000
1993 määräraha.....	1 400 000
1992 tilinpäätös.....	1 241 115

29. Museoviraston muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 842 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös museoviraston toimintaan liittyvien erityismenojen ja rakennusten korjausmenojen maksamiseen sekä kaluston hankintamenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisissa kaivaustehtävissä ja meriarkeologisissa tutkimuksissa tarvit-

tavan viittä henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja matkamenojen maksamiseen, kuutta henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin sekä siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha.....	11 842 000
1993 määräraha.....	13 630 000
1992 tilinpäätös.....	13 420 000

30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötövuosien määrä on 1 020.

Selvitysosa: Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 81 709 000 mk momentilta 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 177 431 mk/henkilötövuosi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 5 000 000 mk, jotka suoritetaan veikkausvoittovaroista momentilta 29.90.52.

1994 määräraha.....	4 200 000
1993 määräraha.....	5 550 000
1993 III lisämääräraha.....	4 000 000
1992 tilinpäätös.....	35 848 060

40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

1994 määräraha.....	900 000
1993 määräraha.....	900 000
1992 tilinpäätös.....	850 000

50. Entistämis- ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 748 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 3 400 000 mk rakennus-

suojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 2 348 000 mk kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämisen ja korjausavustuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää 11 000 000 mk avustusten maksamiseen työväentalojen, nuorisoseurantaloiden sekä muiden vastaavanlaisten yhdistysten ja järjestöjen seurantaloiden korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1994 määräraha.....	16 748 000
1993 määräraha.....	15 380 000
1993 II lisämääräraha	3 000 000
1992 tilinpäätös	20 200 000

52. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 940 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityjen avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lenin-museolle.....	100 000
UKK-perinneyhdistykselle.....	60 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	440 000
Mannerheim-museolle	170 000
Evakkokeskukselle	170 000

Yhteensä 940 000

1994 määräraha	940 000
1993 määräraha	1 020 000
1992 tilinpäätös	2 124 152

75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 200 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää myös kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Linnojen, linnoitusten ja muiden muinaisjäännösten korjaus- ja perusparannustyöt sekä pienet korjaus- ja perusparannushankkeet.....	2 450 000
2. Linnojen ja linnoitusten korjaustöiden suunnittelu- ja rakennuttajatehtävät	1 200 000
3. Suomenlinnan perusparannukset ..	4 550 000
Yhteensä	8 200 000

Selvitysosa: Kohdan 1. määrärahaa on tarkoitus käyttää museoviraston hallinnassa olevien rakennusten korjaus- ja perusparannustöihin. Kohdan 2. määrärahaa on tarkoitus käyttää Turun linnan, Hämeen linnan ja Haminan linnoituksen suunnittelu-, tutkimus- ja rakennuttajatehtävien menoihin. Varsinaiset korjaustyöt on tarkoitus tehdä vankeinhoitolaitoksen siirtolatyönä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös yleissuunnitteluun sekä uudisrakennusten suunnitteluun.

1994 määräraha.....	8 200 000
1993 määräraha.....	10 300 000
1992 tilinpäätös	18 000 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1994 määräraha	100 000
1993 määräraha	100 000
1992 tilinpäätös	15 091

94. Kirjastotoimi

01. *Näkövammaisten kirjaston palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 711 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 50 henkilötyövuotta.

1994 määräraha	7 711 000
1993 määräraha	8 400 000
1992 tilinpäätös	8 675 584

29. *Näkövammaisten kirjaston muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 10 580 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon menojen sekä piste- ja äänikirjahankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 400 000 mk siirtoma momentilta 33.92.(29).

1994 määräraha	10 580 000
1993 määräraha	7 530 000
1992 tilinpäätös	11 395 600

30. *Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 562 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten kirjastojen valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 6 500 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen, 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan ja 700 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 198 mk/asukas. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 54 900 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten.

1994 määräraha	562 600 000
1993 määräraha	605 700 000
1992 tilinpäätös	741 090 504

31. *Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 250 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Vuonna 1994 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille tammikuun 1994 hintatasossa yhteensä enintään 25 000 000 mk. Vuonna 1994 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 1995 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1994 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuoden 1994 rakennusaikainen valtionosuus käytetään lähinnä kirjastoautohankintojen rahoittamiseen. Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 1994 rahoituspäätösten edellyttämät rakennusaikaiset valtionosuudet.	5 750 000
Vuoden 1993 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet.	2 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	27 000 000
Yhteensä	35 250 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1995	1996	1997
Ennen vuotta 1994 myönnettyt luvat ja tehdyt rahoituspäätökset.	22	19	16
Vuonna 1994 tehtävät rahoituspäätökset.	4	3	3
Yhteensä	26	22	19

1994 määräraha	35 250 000
1993 määräraha	39 000 000
1992 tilinpäätös	36 010 874

95. Suomen elokuva-arkisto

Selvitysosa: Suomen elokuva-arkisto siirtyy tulosbudjettiin vuonna 1994. Elokuvaperinteen säilyttäminen, elokuvakulttuurin edistäminen ja arkistopalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Pelastetun nitraattiarkiston määrä kasvaa n. 25 000 metriä.

Suomen kansallisfilmografian toimitustyö jatkuu.

Esityssarjassa esitetään 1 000 elokuvaesitystä Helsingissä ja maaseudulla.

Elokvakokoelmaa koskevien tutkimus- ja tuotantopalvelujen määrä on 700.

21. (29.95.01, 28, 29 ja 70) *Suomen elokuva-arkiston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 406 000 mk. Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	12 666 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.	1 760 000
Muut toimintamenot	10 906 000
Bruttotulot	1 260 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 260 000
Nettomenot	11 406 000

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateaan noin 28 % maksullisen palvelutoiminnan aiheuttamista kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilötyövuoden vähentäminen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.(95).

1994 määräraha	11 406 000
1993 määräraha	11 550 000
1992 tilinpäätös	11 686 967

96. Kulttuurin muut menot

21. (29.96.01 ja 29) *Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 677 000 mk.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamo siirtyy tulosbudjettiin vuonna 1994.

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut valtion elokuvatarkastamolle vuodelle 1994 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastettujen pitkien elokuvien lukumäärä on 400. Tarkastettujen lyhytelokuvien lukumäärä on 400. Viranomaisille annettujen lausuntojen määrä pysyy vuoden 1992 tasolla.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden vähentäminen.

1994 määräraha	2 677 000
1993 määräraha	2 430 000
1992 tilinpäätös	1 983 712

(26.) *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.01.26.

30. *Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 23 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoimintaan on lisäksi myönnetty 43 221 000 mk momentilla 29.90.52.

1994 määräraha	2 300 000
1993 määräraha	500 000
1992 tilinpäätös	47 263 216

35. *Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mu-

kaisten kirjastojen, museoiden ja kuntien kulttuuritoiminnan maksamatta olevien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kirjastot.....	2 400 000
Museot.....	20 000
Kuntien kulttuuritoiminta.....	30 000
Yhteensä	2 450 000

1994 määräraha 2 450 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 51 313 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityihin käyttötarkoituksiin myönnettävien avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toimittajien opintomatka-apurahat....	80 000
Toimittajapalkinnot.....	200 000
Taiteilijoiden valtionpalkinnot.....	2 000 000

Taiteilijoiden työllisyysprojekteihin....	4 000 000
Rauhantyön edistämiseen.....	1 170 000
Saamelaisvaltuuskunnalle saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan.....	1 070 000
Vähemmistökielien tukemiseen....	850 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan.	400 000
Kuurojen liiton toimintaan.....	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan.....	111 000
Uskonnollisten lehtien ja mielipidelehtien tukemiseen.....	4 000 000
Selkokielen kirjallisuuden tukemiseen.	156 000
Esittävän säveltaiteen edistämiskeskusten toimintaan.....	900 000
Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskusten toimintaan.....	745 000
Avustus valtion kiinteistöissä toimiville yhteisöille kiinteistöveron johdosta....	1 384 000
Visuaalisten taiteiden työskentelykeskus Yhdysvalloissa -säätiön toimintaan....	552 000
Suomen elokuväsäätiön toimintaan....	2 200 000
Elokuvateatterituki.....	2 000 000
Eräät avustukset taiteen tukemiseen...	29 000 000

Yhteensä 51 313 000

1994 määräraha.....	51 313 000
1993 määräraha.....	13 830 000
1992 tilinpäätös.....	16 129 255

98. Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen

Selvitysosa: Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen tukemisessa jatketaan jo aloitettua tulohajautusjärjestelmään siirtymistä. Nuorisojärjestöjen tulohajautusjärjestelmään siirrytään. Taloudellinen tuki osoitetaan tulostavoitteiden mukaisesti lapsi- ja nuorisoliikuntaan, liikunnan terveydellisiin ja kasvatuksellisiin vaikutuksiin, kansainvälistymiseen, nuorten elinolojen kehittämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Rakentamisessa tuetaan ensisijaisesti liikuntatilojen peruskorjauksia sekä yhteisrakentamista. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ja valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemista jatketaan.

Liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten vahvistetaan yhteinen valtionosuuden peruste.

Liikunta- ja nuorisoalan kansainvälisen yhteistyön edellytykset turvataan. Liikuntatieteellisessä ja nuorisotutkimuksessa tuetaan pääosin soveltavaa tutkimusta. Kokeilu- ja kehittämis-

toimenpitein ja tietohuollosta huolehtimalla tuetaan uusien työ- ja toimintamuotojen kehittämistä.

50. (29.98.50 ja 51) *Veikkauksen ja rahapajaisten voittovarot liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 516 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92), liikuntalakiin (984/79), nuorisotyölakiin (1068/85) sekä valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettuun lakiin (801/92) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön, nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 169 300 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisiin valtionosuuksiin kuntien liikunta- ja nuorisotoimeen, kuntien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen ja nuoriso-

työlain (1068/85) mukaisiin valtionosuuksiin vuokra-arvojen pääomakorvauksiin. Liikunta-toiminnan ja nuorisotyön valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 89 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää liikuntapaikkarakentamiseen 48 000 000 mk sekä valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen 9 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion liikunta- ja nuorisoneuvoston ja niiden lakisääteisten jaostojen, läänien liikunta- ja nuorisotoimen tai vastaavien organisaatioiden, kansainvälisen nuoris- ja liikunta-alan yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan, tietohuollon, nuorisotutkimuksen sekä liikuntatieteellisen suunnittelun ja tutkimustyön menoihin sekä nuorison taidetapahtuman järjestämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 16 000 000 mk avustuksen maksamiseen Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen ja enintään 500 000 mk avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseon rakentamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 400 000 mk valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Kansalaistoiminnan tukeminen/liikunta.	126 000 000
Kansalaistoiminnan tukeminen/nuoris.	38 500 000
Kuntien valtionosuudet	161 000 000
Loppuerät	4 300 000
Vuokra-arvojen pääomakorvaukset	4 000 000
Liikuntapaikkojen rakentaminen	48 000 000
Valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminta ja investoinnit	9 500 000
Kansainvälinen yhteistyö/liikunta	3 500 000
Kansainvälinen yhteistyö/nuoris.	2 600 000
Liikunnan koulutuskeskusten toiminta ja investoinnit	82 260 000
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	22 400 000
Nuorisotyön koulutus, tutkimus, kokeilu- ja tietohuolto	4 000 000

Valtion liikuntaneuvosto ja läänien liikuntatoimi	2 450 000
Valtion nuorisoneuvosto ja läänien nuorisotoimi	2 262 000
Nuorisopoliittinen koordinaatio ja kehittäminen	700 000
Opetusministeriön käytettäväksi	5 088 000

Yhteensä 516 560 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 52 540 000 mk julkisen talouden tasapainon parantamista koskevan hallituksen periaatepäätöksen johdosta.

Määrärahaa urheilun ja liikuntakasvatustyön osuuden arvioidaan olevan 404 560 000 mk ja nuorisonkasvatustyön osuuden 112 000 000 mk.

Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden yksikköhintaa on supistettu 9 %. Määrärahaa voidaan myöntää valtionrahoitusta enintään 12 valtakunnalliselle ja neljälle alueelliselle liikunnan koulutuskeskukselle. Valtionosuuden laskennallisena perusteena oleva opiskelijavuorokausien määrä on enintään 290 000 ja opiskelijapäivien määrä alueellisissa keskuksissa 47 300.

Liikuntapaikkojen rakentamiseen tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää vähintään 20 000 000 mk perusparannuksiin.

1994 määräraha	516 560 000
1993 määräraha	569 100 000
1992 tilinpäätös	623 207 848

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille.

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk siirtoma momentilta 29.69.33 pitkäkestoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen osuutena.

1994 määräraha	1 000 000
1993 määräraha	500 000
1992 tilinpäätös	497 706

Pääluokan 29 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Opetusministeriö (210)	103 036	103 613	112 469	+ 8 856	+ 9
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	15 130	13 895	13 283	— 612	— 4
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310) ..	8 262	14 480	7 780	— 6 700	— 46
06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	9 036	9 320	1 690	— 7 630	— 82
07. Opetushallitus (210)	141 459	126 720	103 981	— 22 739	— 18
08. Kansainvälinen yhteistyö (030) ..	176 326	161 673	160 461	— 1 212	— 1
10. Korkeakoulut (240)	5 343 143	4 933 150	3 878 086	— 1 055 064	— 21
11. Valtion harjoittelukoulut (220) ..	286 979	255 100	243 383	— 11 717	— 5
19. Muut korkeakoulumenot (240) ..	140 815	126 780	110 248	— 16 532	— 13
39. Opintotuki (260)	2 832 698	3 014 188	3 446 355	+ 432 167	+ 14
42. Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)	157 970	186 805	154 700	— 32 105	— 17
43. Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220)	10 014 533	8 431 372	8 116 019	— 315 353	— 4
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)	3 182 687	2 605 825	2 492 684	— 113 141	— 4
65. Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	3 367 382	2 834 600	2 516 698	— 317 902	— 11
66. Oppisopimuskoulutus (230)	147 599	212 810	178 200	— 34 610	— 16
69. Aikuiskoulutus (250)	1 703 421	2 006 590	1 769 406	— 237 184	— 12
80. Varastokirjasto (280)	4 637	4 400	4 055	— 345	— 8
81. Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos (270)	2 918	2 990	1 660	— 1 330	— 44
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	13 707	13 927	13 021	— 906	— 7
83. Arkistolaitos (280)	36 956	34 820	33 505	— 1 315	— 4
88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	546 908	529 098	519 080	— 10 018	— 2
89. Tieteen muut menot (270)	5 456	2 750	6 690	+ 3 940	+ 143
90. Taiteen tukeminen (290)	767 200	844 178	729 317	— 114 861	— 14
92. Valtion taidemuseo (290)	30 420	28 990	27 466	— 1 524	— 5
93. Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	153 860	109 210	93 916	— 15 294	— 14
94. Kirjastotoimi (280)	797 173	660 630	616 141	— 44 489	— 7
95. Suomen elokuva-arkisto (290) ..	11 687	11 550	11 406	— 144	— 1
96. Kulttuurin muut menot (290) ..	65 376	16 760	58 740	+ 41 980	+ 250
98. Liikunnan ja nuorisokasvatuksen tukeminen (300)	623 706	569 600	517 560	— 52 040	— 9
(99.) Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210)	18 000	—	—	—	—
Yhteensä	30 708 479	27 865 824	25 938 000	— 1 927 824	— 7

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 5 611 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tavoitteena on luoda edellytyksiä uusiutuvien luonnonvarojen kestävälle ja monipuoliselle käytölle, maaseudun elinkeinojen ja virkistystoimintojen kehittämiselle, edistää eläinlääkintähuollon toimintojen kehittämistä sekä turvata uusiutuvista luonnonvaroista saatavien hyödykkeiden laatu.

Maatilatalouden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan kotimaisten odotusten ja kansainvälisten vaatimusten muuttuessa. Maatalouden harjoittajien tulotason turvaamisessa keskeinen väline on uudistuva maataloustulojärjestelmä. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden viennistä aiheutuvia kustannuksia pyritään edelleen vähentämään. Maataloudesta poistuvien työpaikkojen tilalle luodaan uusia työpaikkoja muissa maaseutuelinkeinoissa. Rahoitusvaikeuksissa olevien elinkelpoisten maatilojen toimintaedellytyksiä parannetaan tilapäisillä rahoitustoimenpiteillä. Investointien rahoitustukea suunnattaessa pyritään varmistamaan kehittymismahdollisuudet maatiloille, joilla on edellytykset kannattavan toiminnan harjoittamiseen. Maataloustutkimusta suunnataan nykyistä laajempina tutkimusohjelmina maatalouden, elintarviketalouden ja maaseudun muutosten edellyttämille alueille.

Metsätaloudessa tavoite on metsävarojen ekologisesti kestävä käytön lisääminen ja monipuolistaminen, mikä edellyttää metsien hoidon ja käytön yhteensovittamista koko metsäluonnon hoidon ja ympäristöarvojen kanssa. Tämän toteuttamiseksi ministeriö tehostaa metsäpoliittisten toimenpiteiden suunnittelua, täytäntöönpanoa ja niihin liittyvää hallinnollista ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta. Metsätalouden sisäisin toimenpitein ylläpidetään metsätalouden

merkitystä maaseudun kehittämisessä sekä edistetään metsänomistajien aktiivisuutta ja metsätalouden toimenpiteiden taloudellisuutta. Metsätutkimuksessa painotetaan metsien vajaa-käytön sekä metsätalouden toimintaympäristössä tapahtuneiden taloudellisten, yhteiskunnallisten ja kansainvälisten muutosten vaikutusten selvittämistä sekä tutkimustulosten hyödynnettävyyttä.

Kala-, riista- ja porotalouden edellytysten turvaaminen edellyttää niiden perustana olevien luonnonvarojen käytön ja hoidon ohjaamista. Tavoitteena on kala- ja porotalouden kilpailukyvyyn parantaminen sekä riistakantojen pitäminen monipuolisena ja oikean suuruisina. Keskeisenä tehtävänä on toimintojen sopeuttaminen Euroopan integraation edellyttämällä tavalla. Kalavesien suunnitelmallista käyttöä ja kalastusmatkailua edistetään. Vuonna 1983 voimaantullutta kalastuslakia muutetaan siten, että nykyiset kalastuksenhoitomaksu ja pilkintämaksu korvataan yhdellä kalastuksenhoitomaksulla.

Eläinlääkinnässä tavoitteena on edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä samalla luoda edellytykset taloudelliselle eläintuotannolle. Tavoitteena on myös suojata ihmisten terveyttä vastustamalla tartuntojen leviämistä eläimistä ihmisiin sekä varmistamalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus ja puhtaus. Eläinlääkinnän keskeisenä tehtävänä tulee olemaan kansainvälisestä kehityksestä, erityisesti kaupan vapautumisesta, johtuvien ongelmien ennakointi ja kotimaisen toiminnan sopeuttaminen muuttuviin vaatimuksiin. Eläinlääkinnän tehtäväalueella ministeriö ohjaa Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitosta, Elintarvikevirastoa ja lääninhallituksia tehtäväalueen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vesivarojen käytössä ja hoidossa tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteettoman käytöden saanti ja asianmukainen viemäröinti,

huolehtia maatalouden ja asutuksen tulvaihitojen ehkäisemisestä ja peruskuivatuksesta sekä vesistörakenteiden käytöstä ja kunnossapidosta.

Maanmittaustehtävien hoidossa tavoitteena on ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisistä kartastotöistä, edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeita.

Hallinnonalan tutkimusta ja neuvontaa ohjataan ja koordinoidaan siten, että ne palvelevat tehokkaasti päätöksentekoa, tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. Vuonna 1994 EY-jäsenyyden mahdollisuuksien ja vaatimusten selvittämistä ja arviointia jatketaan.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisaatioiden kehittämistä jatketaan. Metsähallituksesta muodostetaan liikelaitos, jonka toiminnassa otetaan huomioon myös yhteiskunnalliset vaatimukset. Lisäksi uudistetaan yksityismetsätalouden edistämisen organisaatioita.

Maataloustuotteiden vienti- ja tuontimenetelyä selkeytetään perustamalla maataloustuotteiden markkinointirahasto. Maataloustuotteiden markkinajärjestelmän uudistamiseen, maataloustuotteiden markkinointirahaston perusta-

miseen sekä vientituen ja elintarvikkeiden tuontisuojaan uudistamiseen liittyen näitä tehtäviä ja voimavaroja siirretään valtiovarainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonaloille. Myös kasvinjalostustoiminta järjestetään uudelleen perustamalla nettobudjetoituna liikelaitoksena toimiva Kasvinjalostuslaitos.

Elintarvikevalvonnan johto- ja toteuttamistehtävät siirretään maa- ja metsätalousministeriöstä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokseen.

Valtion liikelaitoksena toimiva Karttakeskus lakkautetaan ja sen toimintaa jatkamaan perustetaan valtionyhtiö.

Henkilötyövuosiin on luettu hallinnonalan henkilöstö pois lukien Siemenperunakeskuksen, Karttakeskuksen ja Valtion viljavaraston sekä Metsähallituksen henkilöstö. Henkilötyövuosien määrässä on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden siirto ulkoasiainministeriön, kuuden henkilötyövuoden siirto kauppa- ja teollisuusministeriön ja yhden henkilötyövuoden siirto valtiovarainministeriön hallinnonalalta.

01. (30.01, osa) Maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutuelinkeinopiirit

21. (30.01.21, osa) *Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 68 895 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten edellyttämästä valvonnasta ja tutkimuksista aiheutuvien menojen sekä kalastuslain 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Kustannusten (ml. arvonnalisävero) arvioidaan jakautuvan tehtävälueittain seuraavasti:

	Kustannukset milj. mk	Htv
Eläinlääkintä- ja elintarvikkeet.....	7,05	24
Kala-, riista- ja porotalous.....	10,95	38
Maatalous- ja maaseutuasiat.....	25,90	94
Metsätalous.....	9,20	32
Maanmittaus ja vesiasiat.....	2,47	8
Tukitoiminnot.....	13,16	45
Ministeriö yhteensä	68,73	241

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta.....	1,47	4
Yhteensä.....	70,20	245

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 1993 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk sekä lisäyksenä 400 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 24.99.02, 1 213 000 mk kuuden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 32.01.21, 250 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 28.40.21 ja 340 000 mk kolmen henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 30.02.21 sekä vähennyksenä 1 050 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 30.84.21 sekä 1 000 000 mk siirtona momentille 30.83.21. Tenojoen kalastuslupamaksuista vuonna 1994 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- sekä muita hallinnon palveluteh-

täviä, joista ministeriö ei suorita maksua. Näistä palveluista aiheutuvat menot on budjetoitu momentille 30.02.21.

1994 määräraha.....	68 895 000
1993 määräraha.....	67 817 000
1993 II lisämääräraha.....	-1 500 000
1992 tilinpäätös.....	77 893 179

(22.) *Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.02.21.

23. (30.01.21, osa) *Maaseutuelinkeinopiirien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 89 665 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 mk siirtona momentilta 30.02.21. Määrärahasta arvioidaan käytettävän maatilatalouden vastuualueella 77 242 000 mk ja kalatalouden vastuualueella 12 423 000 mk.

1994 määräraha.....	89 665 000
1993 määräraha.....	91 910 000
1992 tilinpäätös.....	94 000 000

25. *Eläinlääkintähuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1994 määräraha.....	10 100 000
1993 määräraha.....	11 000 000
1992 tilinpäätös.....	6 744 704

(50.) *Valtionapu eläinsuojelutyöhön*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha.....	200 000
1992 tilinpäätös.....	200 000

02. (30.01, osa) *Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus*

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus suorittaa laissa määritellyt lähinnä tilastojen ja rekistereiden kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvät tehtävät sekä tuottaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tietohallinnon asiantuntijapalveluja. Tietopalvelukeskus hoitaa lisäksi maa- ja metsätalousministeriön yleiset tilivirastotehtävät sekä ministeriön, maaseutuelinkeinopiirien, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen, Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen, Geodeettisen laitoksen ja Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen hallintoon liittyviä eräitä tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus ottaa kattavasti käyttöön kustannuslas-

kennan ja laatii tähän perustuen toiminnan tuottavuuden kehittämisohjelman sekä esittää suunnitelman maksullisen palvelutoiminnan aloittamiseksi vuonna 1995. Toimintatilanteensa vakiinnuttamiseksi tietopalvelukeskus esittää samassa yhteydessä palvelutuotannon ja asiakassuhteiden kehittämissuunnitelman. Tietopalvelukeskus kehittää ja rationalisoi tilasto- ja muuta tietotuotantoa parantamalla mm. tietojen yhteiskäyttömahdollisuuksia ja tietojärjestelmiä ottaen huomioon kansainvälisen yhteistyön vaatimukset.

21. (30.01.22) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 395 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain (1200/92) ja asetuksen (1280/92, muut.

76/93) perusteella maa- ja metsätalousministeriön sekä asetuksessa mainittujen ministeriön alaisten virastojen ja laitosten puolesta hoide-
tuista tehtävistä aiheutuvien menojen maksami-
seen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 340 000 mk kolmen henkilön

palkkausmenojen siirtona momentille 30.01.21, 220 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 30.83.21 sekä 400 000 mar-
kan siirto momentille 30.01.23.

1994 määräraha..... 27 395 000
1993 määräraha..... 29 402 000
1992 tilinpäätös..... 27 994 066

31. Hinta- ja tulotuki

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle ta-
lousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalo-
ustuotteiden markkinajärjestelmästä. Ns. eri-
koiskasvilainsäädäntö koskee satovuosien

1993/94—1995/96 tuotantoa. Seuraavassa tau-
lukossa on kuvattu luvun tukien kehittymistä
vuosina 1991—1994 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1991 TP	1992 TP	1993 TA	1994 TAE
Maatalousyrittäjien tulotuki (30.31.41)	3 584,2	3 819,6	3 730	4 265
Ns. erikoiskasvien tuki:				
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45).....	258,8	247,4	248	235
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46)	528,0	370,0	391	346
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47).....	81,9	73,0	71	69
Erikoiskasvien tuki yht.....	868,7	690,4	710	650
Satovahinkokorvaus (30.31.44).....	50,0	50,0	50	50
Eräät muut hinnanerokorvaukset (30.31.48).....	—	—	125	140

41. Maatalousyrittäjien tulotuki (arviomäärä- raha)

Momentille myönnetään 4 264 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä ja maataloustuotannon tasapainottamisesta annetuissa laeissa tarkoitettujen tukien ja palkkioiden maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös aiempiin vuosiin kohdistuvaa maataloustulolain (629/82, 736/89) mukaista hintapoliittista tukea. Vuonna 1994 ja sitä ennen toteutetuista tuotannon tasapainot-
tamismenoista saa aiheutua menoja vuonna 1995 ja sen jälkeen yhteensä enintään 100 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 1 200 000 mk maidon valkuaispitoisuuden ja-
lostuksen tehostamismahdollisuuksia, naudan-
lihan tuotannon edistämistä ja Euroopan inte-
graation vaikutuksia Suomen maa- ja puutarha-
talouteen koskeviin tutkimuksiin maa- ja met-
sätalousministeriön määräämällä tavalla. Mää-
rarahaa saa käyttää myös markkinahäiriöiden
hoitamisesta sekä perunan ja puutarhatuottei-
den menekien edistämistä aiheutuviin menoihin

ja maaseudun pienimuotoisten elinkeinojen tuo-
tannon markkinoinnin tukemiseen maa- ja
metsätalousministeriön määräämällä tavalla.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesityk-
seen liittyvän esityksen laiksi maataloustuottei-
den markkinajärjestelmästä. 26.2.1993 tehdyssä
maataloustulosopimuksessa maataloustulolain
mukaisen tuen määräksi hinnoitteluvuodeksi
1993/94 on sovittu 4 264 700 000 mk.

1994 määräraha..... 4 264 700 000
1993 määräraha..... 3 730 000 000
1993 III lisämääräraha 144 700 000
1992 tilinpäätös..... 3 819 589 132

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomäärä- raha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Mää-
rarahaa saa käyttää satovahinkojen korvaami-
sesta annetun lain (530/75, muut. 947/86 ja
1309/90) mukaisten korvausten maksamiseen.

Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1994 määräraha.....	50 000 000
1993 määräraha.....	50 000 000
1992 tilinpäätös.....	50 000 000

45. Sokerintuotannon tukeminen

Momentille myönnetään 235 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sokerilain (673/92) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kiinteäksi. Lain 6 §:n mukaan hinnanalennuskorvausten maksamista varten osoitetaan valtion talousarvioon 235 000 000 mk vuonna 1994. Määräraha käytetään vuoden 1993 sadon edellyttämään tukeen. Vastaavat tulot kertyvät momentille 11.08.09 sokerituotteiden valmisteverona.

1994 määräraha.....	235 000 000
1993 määräraha.....	248 000 000
1992 tilinpäätös.....	247 434 129

46. Öljykasvituotannon tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 346 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain (675/92) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukaan hinnanalennuskorvausten maksamista varten osoitetaan valtion talousarvioon 371 000 000 mk vuonna 1994. Maailmanmarkkinahintojen nousun vuoksi hinnanalennuskorvauksiin arvioidaan tarvittavan laissa säädettyä määrää vähemmän

varoja. Määrärahaa käytetään satovuosina 1993 ja 1994 tuotettujen siementen hinnanalennuskorvauksiin.

1994 määräraha.....	346 000 000
1993 määräraha.....	391 000 000
1992 tilinpäätös.....	370 000 000

47. Tärkkelystuotannon tukeminen

Momentille myönnetään 69 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain (674/92) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lain 5 §:n mukaan tärkkelystuotannon maksamista varten osoitetaan valtion talousarvioon 69 000 000 mk vuonna 1994. Määrärahaa käytetään satovuosina 1993 ja 1994 valmistetun perunatärkkelyksen markkinointiin.

1994 määräraha.....	69 000 000
1993 määräraha.....	71 000 000
1992 tilinpäätös.....	72 999 999

48. Eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: ETA-sopimuksen mukaisesti kotimaassa valmistettavien eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinta on alennettava ETA-hintatasolle.

1994 määräraha.....	140 000 000
1993 määräraha.....	125 000 000

32. (30.32 ja 30.33, osa) Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta, laiksi elintarvikkeiden hinnanerokorvauksista, tuontimaksulaiksi, laiksi elintarviketuotteiden valmisteveroksi ja laiksi kotieläintuotannon ohjaamisesta annetun lain muuttamisesta sekä laiksi maidon kaksihintajärjestelmää koskevan lain säädännön muuttamisesta.

Maataloustuotteiden markkinointirahaston varoja käytetään hinnanalennuskorvausten maksamiseen maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain, elintarvikkeiden raaka-

aineiden hinnanerokorvauksista annetun ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain mukaisten tuotteiden viennin ja tuetun kotimaisen käytön yhteydessä. Maataloustuotteiden markkinointirahastoon tuloutetaan myös tullitariffin pääluokista 1—2, 4—8 ja 10—23 tuonnin yhteydessä kannettavat tuontimaksut, tullit ja verot sekä maataloustuotteilta ja tuotantotarvikkeilta kannettavat vientikustannus- ja markkinointimaksut ja verot. Rahastolla arvioidaan olevan käytettävissä vuonna 1994 budjettisiirto 1 150 milj. mk, elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavia tuontimaksuja, tul-

leja ja veroja 640 milj. mk ja maatalouden vientivastuuosuuden kattamiseksi kannettavia vientikustannus- ja markkinoimismaksuja sekä valmisteveroja 1 160 milj. mk eli yhteensä 2 950 milj. mk. Viljavaraston nykyisten varastojen purkamiseen tästä arvioidaan käytettävän noin 300 milj. mk. Maatalouden vientivastuuosuuden kattamiseksi on tarkoitus periä maidon kiintiömaksua, maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksua, peltoalaperusteista vientikustannusmaksua, suurilta sika- ja kanatalousyrityksiltä perittävää markkinoimismaksua, rehuja rasva- ja valkuaisveroa sekä lannoiteveroa.

Maataloustuotteiden markkinointituen supistamiseksi kotieläintuotannon perustamista ja laajentamista säädellään edelleen lupajärjestelmällä. Maidontuotantoa rajoitetaan kaksihin-täjärjestelmällä.

Viljalijäämän supistamiseksi tavoitteena on noin 500 000 hehtaarin kesantoala. Tavoitteen saavuttamiseksi peltoalaperusteista vientikustannusmaksusta annettua lakia esitetään jatkettavaksi. Ravinnehuhtoutumien välttämiseksi viherkesannon osuus kesantoalasta pyritään saamaan mahdollisimman suureksi. Pellon metsitystä tuetaan maataloustuotannon tasapainot-

tamisvaroilla lähinnä niissä tapauksissa, joissa metsitys perustuu aiemmin tehtyyn maataloustuotannon vähentämissopimukseen.

Ennen vuotta 1994 tehtyjen tuotannon ohjaus- ja tasapainottamissopimusten ja metsityspalkkioiden maksamiseen tarvitaan noin 310 milj. mk. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin ja muihin toimiin arvioidaan tarvittavan noin 190 milj. mk. Tämä käytetään pääosin viherkesantona hoidettavasta velvoitekesannosta maksettaviin palkkioihin. Maataloustuotannon tasapainottamiseen arvioidaan tarvittavan vuonna 1994 siten yhteensä 500 milj. mk. Tarkoituksena on, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoista käytetään 252 milj. mk tasapainottamismenojen rahoittamiseen. Momentille 30.32.41 myönnetään siten 248 milj. mk. Lisäksi velvoitekesannoinnin ylittävää kesannointia tuetaan momentin 30.31.41 määrärahalta.

Seuraavassa on esitetty maataloustuotteiden vientimäärät (ml. tuettu kotimainen käyttö) vuosilta 1990—1992 sekä arvio vuosien 1993 ja 1994 vientitarpeesta maatalouden markkinointineuvoston tilastojen mukaan, milj. kg:

	1990	1991	1992 arvio	1993 ennuste	1994 ennuste
Voi ja voiöljyt.....	42	31	25	28	25
Juustot.....	29	28	26	25	25
Maitojauheet.....	26	17	8	6	5
Kananmunat ja munamassa.....	21	14	12	15	13
Sianliha.....	25	14	12	13	11
Naudanliha.....	10	18	15	12	9
Vilja.....	687	1 358	977	596	550

Satovuoden 1989/90 lopussa Valtion viljavaraston varastoissa oli yhteensä noin 950 milj. kiloa viljaa. Hyvien satojen johdosta Valtion viljavaraston varastokapasiteetti on sen jälkeen ollut täysin käytössä, kun viljavarastot ovat satovuosien 1990/91, 1991/92 ja myös 1992/93 lopussa ylittäneet 1 400 milj. kiloa.

Vuoden 1993 viljasadoksi arvioidaan 3 300 milj. kg, mistä ylijäämää arvioidaan olevan noin 750 milj. kg (ml. maailmanmarkkinahintainen käyttö kotimaassa).

Kotieläintuotteiden omavaraisuusprosenttien, jotka kuvaavat tuotannon osuutta kulutuksessa, kehitys arvioidaan seuraavaksi:

	1990	1991	1992	1993	1994
Maito					
— nestemäärän mukaan.....	122	113	110	108	107
— rasvamäärän mukaan.....	137	127	126	125	122
Kananmunat.....	137	124	122	124	118
Sianliha.....	115	107	108	108	106
Naudanliha.....	107	113	118	118	110

Jalostamattomien maataloustuotteiden vientituesta osa on vuoden 1983 alusta lukien suoritettu liikevaihtoverotukena. Vientituen suorittaminen osittain liikevaihtoverotukena on seurannut siitä, että kotimaisen hintatason alen- tamista varten alkutuotevähennyksen avulla saatua liikevaihtoveroetua ei ole tarvinnut pal- lauttaa valtiolle silloin, kun tuotteet on viety ulkomaille. Liikevaihtoverotuki on otettu huo- mioon vientitukea vähentävänä tekijänä tämän luvun määrärahoissa. Jaettaessa maataloustuot-

teiden markkinointikustannuksia maataloustu- lolain 14 ja 15 §:n mukaisesti valtion ja maataloustuottajien vastuulle liikevaihtoverotu- en määrää ei ole otettu huomioon vienti- ja markkinointikustannuksina. Vuonna 1994 voi- maantuleva liikevaihtoverojärjestelmän muutos ei muuta veromenettelyä maataloustuotteiden viennin yhteydessä.

Vienti- ja markkinointituen määrän ja maa- taloudelta perittävän osuuden arvioidaan kehiti- tyvän seuraavasti (milj. mk):

Momentti	1990 TP	1991 TP	1992 TP	1993 TA	1994 TAE	1993/94 Muutos
30.32.40	3 477	3 838	3 134	1 815	—	—1 815
28.37.40	470	415	445	—	—	—
30.32.43	—	—	—	350	—	—350
30.32.60	—	—	—	—	1 150	+1 150
Mark.rah. muut tulot	—	—	—	—	1 800	+1 800
Yhteensä	3 947	4 253	3 579	2 165	2 950	+785
Arvioitu lvv-tuki	760	870	830	490	700	+210
Tuki yhteensä	4 707	5 123	4 409	2 655	3 650	+995
— mistä maatalouden osuus	770	1 618	1 265	492	1 160	+668

Maataloustuotannon tasapainottamiseen käy- tettyjen valtion varojen arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

	1990 TP	1991 TP	1992 TP	1993 TA	1994 TAE
Valtion budjettitalouden menot	810	1 262	1 260	640	248
Maatilatalouden kehittämisrahaoston menot	—	—	200	350	252
Yhteensä	810	1 262	1 460	990	500

(40.) *Maataloustuotteiden vientituki* (ar- viomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar- viosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.32.60 laskelmissa.

41. *Maataloustuotannon tasapainottamisme- not* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 248 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90 ja 22/92) mukaisista sopimuksista, pellon metsityspalkkioista ja muista toimenpi- teistä, maataloustuotannon ohjaamisesta anne- tun lain (446/77) mukaisista sopimuksista, maa- taloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainotta-

misesta annetun lain (81/83) mukaisista menoista ja pellon metsityspalkkioista sekä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisista metsityspalkkioista aiheutuvien me- nojen maksamiseen.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta an- netun lain mukaisista vuoden 1994 toimenpi- teistä ja aiempina vuosina tehdyistä sopimuk- sista saa aiheutua kassamenoja vuonna 1995 enintään 300 000 000 mk ja sen jälkeen enintään 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mak- suteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin koh- distuviin menoihin.

Selvitysosa: Aiemmistä tasapainottamistoi- menpiteistä ja vuoden 1994 toimenpiteistä ar- vioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraa- vasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Ennen vuotta 1994 tehdyt sopimukset	310	270	213	35
Vuoden 1994 toimenpiteet	190	3	2	0
Yhteensä	500	273	215	35

Vuoden 1994 menoista 252 000 000 mk arvioidaan katettavan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

1994 määräraha	248 000 000
1993 määräraha	640 000 000
1992 tilinpäätös	1 260 000 000

42. (30.33.42) Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 535 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87, 998/88, 1304/90 ja 1337/92) ja luopumiskorvauksista annetun lain (1330/92) mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiseläkelain mukaisia menoja momentin määrärahasta on noin 511 000 000 mk. Luopumiskorvauslain mukaisen järjestelmän piiriin arvioidaan tulevan vuonna 1994 noin 1 000 maatilaa ja noin 13 000 ha peltoa. Kun pääosa luopujista on kotieläintalouden harjoittajia, järjestelmä supistaa myös kotieläintuotantoa. Vuoden 1994 luopumisista arvioidaan aiheutuvan menoja 24 000 000 mk. Luopumiskorvauslain mukaisista menoista puolet luetaan maatalouden tuloksi.

1994 määräraha	535 000 000
1993 määräraha	444 000 000
1993 III lisämääräraha	65 000 000
1992 tilinpäätös	381 992 644

(43.) Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar-

viosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.32.60 laskelmissa.

60. (30.32.40 ja 43) Siirto maataloustuotteiden markkinointirahastoon

Momentille myönnetään 1 150 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotteiden markkinointirahastosta annetussa laissa tarkoitettua siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta ja laiksi elintarvikkeiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksista. Maataloustuotteiden markkinointirahaston varoja voi käyttää maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain, elintarvikkeiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksista annetun lain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (868/79) mukaisten tuotteiden hinnanerokorvausten maksamiseen. Maataloustuotteiden markkinointirahaston käytössä olevilla määrärahoilla arvioidaan voitavan maksaa jalostettujen elintarviketuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksia 350 000 000 mk sekä viedä ja käyttää tuettuina kotimaassa luvun selvitysosan perusteluissa esitetty määrät kotieläintuotteita ja viljaa.

1994 määräraha	1 150 000 000
1993 määräraha	2 165 000 000
1993 III lisämääräraha	428 000 000
1992 tilinpäätös	3 578 924 121

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maaseutuelinkeinolain muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että lain mukaiset aloittamisavustukset, maatilojen investointiavustukset sekä maaseudun pienyritystoiminnan avustukset maksetaan

maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Tämän johdosta edellä mainittuja avustuksia varten ei ehdoteta määrärahoja valtion talousarvioon.

Viljelijöiden velanhoidoktyyn palauttamiseksi ja maatilatalouden kehittämisrahaston pääoman

turvaamiseksi toteutetaan vuonna 1994 maa-seutuelinkeinolain mukaisia vapaaehtoisia velkajärjestelytoimenpiteitä. Sen lisäksi pyritään käytettävissä olevien varojen puitteissa kehittämään maatilatalouden rakennetta.

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset kannattavan toiminnan harjoittamiseen yritys-kokoa kasvattamalla, yritystoimintaa monipuolistaamalla sekä maatilojen pääomarakennetta parantamalla samoin kuin kustannusten alentaminen tuotannon saamiseksi kestäväälle pohjalle.

Maatalouden harjoittamisedellytysten puolesta heikkojen ja kooltaan pienten maatilojen kehittymistä edistetään laajentamalla yritystoiminnan pohjaa muuhun kuin maatalouden perustuotantoon, ottaen huomioon edellytykset kannattavaan yritystoimintaan. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä. Valtion toimenpiteillä edistetään maatilataloudellista yhteistoimintaa ja tuotantotehtävien järjestyksellistä käyttöä sekä tuetaan maatalouden ympäristönsuojeluinvestointeja. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen maatilatalouden tuloverolain muuttamiseksi siten, että vuosina 1994–97 toteutettavien ympäristönsuojeluinvestointien poisto-oikeutta verotuksessa korotetaan.

Maatilatalouden kehittämisrahaston oman pääoman arvioidaan säilyvän noin 8 000 milj. markkana. Kehittämisrahastoon ei ehdoteta siirrettäväksi varoja vuonna 1994. Rahaston vuonna 1994 käytettävissä olevien varojen määrän arvioidaan supistuvan vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn liittyvien toimenpiteiden takia 100 milj. markalla. Rahaston käytettävissä arvioidaan olevan 825 milj. mk. Tästä määrästä arvioidaan 252 milj. mk käytettävän maatalo-ustuotannon tasapainottamistoimenpiteiden rahoittamiseen sen lisäksi, mitä momentilta 30.32.41 on tarkoitukseen myönnetty. Tämän jälkeen käytettävissä olevia 573 milj. markan varoja kohdistetaan sijoitusmenoihin ja kulutusmenoihin maatilatalouden kehittämisrahas-ton vuotuisen käyttösuunnitelman mukaisesti. Sijoitusmenoja käytetään maanostotoimintaan ja lainoitustoimintaan. Kulutusmenoilla suori-tetaan aloittamisavustusten, ympäristönsuoje-lun investointiavustusten ja pienyritystoiminnan edistämiseen myönnettyjen avustusten maksa-tuksia sekä maksetaan hoitopalkkioita ja muita menoja.

Valtion rahoitustuen kehittyminen tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseu-dun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa vuosina 1991–1994 on seuraava, milj. mk:

	1991 TP	1992 TP	1993 Arvio	1994 Arvio
LAINAT:				
Kehittämisrahastosta.....	734	418	543	220
Korkotukilainat (30.33.49).....	944	732	700	900
Lainat yhteensä	1 678	1 150	1 243	1 120
AVUSTUKSET (myöntämisvaltuudet):				
— maatilojen aloittamisavustus (30.33.40).....	100	70	65	55 ¹⁾
— maatilojen investointiavustus (30.33.43).....	70	55	56	60 ¹⁾
— maaseudun pienyritystoiminnan avustukset (30.33.44).....	110	80	130	40 ¹⁾
— maatalouden avustukset (kehittämisrahasto)	11	2	1	0
— avustukset porotalouteen, luontaiselinkeinoihin ja kolttalain mukaisiin investointeihin (kehittämisrahas-to)	23	35	27	20
Avustusvaltuudet yhteensä	314	242	279	175
Kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat yhteen-sä	1 095	1 246²⁾	1 135	825
— käyttö tuotannon ohjaamiseen.....	—	200	350	252

¹⁾ Myönnetään vuonna 1994 maatilatalouden kehittämisrahastosta.

²⁾ Tästä määrästä 300 milj. mk on tuloutettu momentille 12.30.99.

(40.) *Aloittamisavustus* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Maaseutuelinkeinolain (1295/90) 14 §:n nojalla myönnettyjen aloittamisavustusten maksamatta olevat osuudet maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

1993 määräraha	70 000 000
1992 tilinpäätös	75 000 000

41. *Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77, muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotukilainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mukaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia lainoja ei enää myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävissä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Maataloustuotevarastojen korkotukilainojen lainapääoma oli vuoden 1992 lopussa 53 000 000 mk. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen lainasta perimän koron ja lainanmyöntövuoden menoarviossa lainan saajalta perittäväksi päätetyn koron erotusta. Myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 470 000 mk vuonna 1995, 280 000 mk vuonna 1996 ja 110 000 mk vuonna 1997.

1994 määräraha	720 000
1993 määräraha	1 275 000
1992 tilinpäätös	1 219 070

(42.) *Luopumiskorvaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.32.42.

(43.) *Avustukset maatilojen investointeihin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Maaseutuelinkeinolain (1295/90) 15 §:n nojalla myönnettyjen investointiavustusten maksamatta olevat osuudet maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

1993 määräraha	60 000 000
1992 tilinpäätös	48 082 285

(44.) *Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Maaseutuelinkeinolain (1295/90) 15 §:n 2 momentin ja 19—21 §:ien nojalla myönnettyjen avustusten maksamatta olevat osuudet maksetaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista.

1993 määräraha	160 000 000
1992 tilinpäätös	106 225 619

(48.) *Avustukset peruskuivatukseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.85.48.

49. *Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 210 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) ja maatilalain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1994 korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1992 lopussa yhteensä 5 561 400 000 mk. Peruskoron muutoksen ja lainansaajilta perittävän koron muutosten johdosta maatilalain mukaisille lainoille korkohyvitystä maksetaan myöntövuodesta ja lainalajista riippuen 0—6,7 prosenttia lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain mukaisen lainojen korkohyvitys on 2,25 %. Uusia maaseutuelinkeinolain mukaisia korkotukilainoja on tarkoitus myöntää maatilatalouden sekä maaseudun pienyritystoiminnan rahoittamiseen. Uusissa lainoissa korkotuen määrä on 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta ja korkohyvitystä arvioidaan maksettavan näille lainoille keskimäärin 6,0 % lainapääomas-

ta. Vanha lainakanta huomioonottaen korkohyvitystä maksetaan keskimäärin 3,8 % lainapääomasta.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998- milj. mk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	32	46	44	251
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	202	175	154	844
Yhteensä	234	221	198	1 095

1994 määräraha	210 000 000
1993 määräraha	316 000 000
1993 II lisämääräraha	—40 000 000
1992 tilinpäätös	291 377 465

(83.) Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.85.83.

34. Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Neuvontajärjestöjen tulee kehittää sellaisia toimintamuotoja, joissa uusimman tutkimustiedon hyödyntäminen neuvonnassa ja viljelijöitä palvelevissa asiantuntijajärjestelmissä voidaan parhaalla tavalla käyttää hyväksi.

Maatilojen lukumäärän väheneminen, maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistuminen sekä viljelijöiden ammattitaidon kohoaminen vähentävät edelleen kotieläintuotannon ja kasvintuotannon neuvonnan tarvetta. Neuvonnan voimavaroja on tarpeen lisätä erikoistuotannossa ja maaseutuyritysten neuvonnassa, talousneuvonnassa sekä luonnonmukaisen tuotannon, ympäristönhoidon ja puutarhatalouden neuvonnassa.

Valtioneuvoston päätös maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavusta (VNp 1472/92) koskee kaikkia maaseudun elinkeinojen kehittämiseen osoitetuista määrärahoista valtionapua saavia järjestöjä. Valtionapua myönnettäessä otetaan huomioon neuvontatoiminnan ja neuvonnan kohteena olevan elinkeinotoiminnan laatu, laajuus, kehitys ja kehittämistarve sekä neuvontapalvelujen kysyntä ja tarve. Valtionavunsaajan käytettävissä olevat muut tulot ja rahoitusmahdollisuudet otetaan lisäksi huomioon valtionapua myönnettäessä.

40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen

Momentille myönnetään 82 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lähinnä neuvontaan ja

tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen käyttösuunnitelmassa eriteltyihin toimintoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot...	68 200 000
Siipikarjatalous	650 000
Karjan- ja sianjalostus	4 200 000
Maatalouden rationalisoinnin kehittäminen	1 300 000
Puutarhatalouden kehittäminen	4 400 000
Turkistalouden kehittäminen	750 000
Mehiläistalouden kehittäminen	350 000
Luonnonmukainen tuotanto	800 000
Siirtolapuutarhaliitto	50 000
Ympäristöhoitosuunnitelmat	1 500 000
Yhteensä	82 200 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Maaseutuyritysten asiakasmäärissä on tavoitteena yli 10 prosentin, tuotannollisissa ja taloudellisissa seurantajärjestelmissä 7 prosentin ja puutarhaneuvonnassa 13 prosentin kasvu vuoteen 1993 verrattuna. Järjestöt ovat lisäksi asettaneet tulostavoitteita tuottavuudelle, taloudellisuudelle ja vaikuttavuudelle. Tuottavuuden ennustetaan kasvavan noin 7 %.

Ympäristöhoitosuunnitelmia on tarkoitus laatia sellaisille tiloille, joilla on edellytykset kannattavaan toimintaan. Suunnitelmia arvioidaan laadittavan vuonna 1994 noin 7 200 tilalle. Suunnitelmien laatimiskustannuksiin osallistuvat myös kunnat.

1994 määräraha	82 200 000
1993 määräraha	92 200 000
1992 tilinpäätös	106 281 000

41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 765 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain 47 §:ssä ja luontaiselinkeinoasetuksen (492/91) 45 §:ssä, kasvinsuojelulain (127/81) 7 §:ssä, Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetun lain (1010/88) 11 §:ssä, kasvinsuojeluasetuksen (442/82) 27 §:ssä, kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetun asetuksen (173/81) 16 §:ssä ja maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä, taimiaineistolain (663/91) 22 §:ssä, rehulain (376/86) 13 §:ssä sekä lannoitelain (377/86) 10 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maidon tuotantokiintiöistä annetun asetuksen (649/84) 20 §:ssä tarkoitetun rekisterin pitämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille ja 1.3.1994 lukien metsäkeskuksille maaseutuelinkeinolain ja vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukaan perustettujen yhteismetsien ensimmäisten metsätaloussuunnitelmien laatimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä rehulain ja lannoitelain perusteella maksettavat korvaukset 460 000 mk siirtona momentilta 30.83.21.

1994 määräraha	2 765 000
1993 määräraha	2 155 000
1992 tilinpäätös	2 764 535

42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76, muut. 1660/91) ja asetuksen (541/76) mukaisiin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen hukkakauralain (178/76) 11 §:n muuttamisesta.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	6 439 515

43. Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuoden 1987 satovahinkojen johdosta myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (882/87) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Lainapääoma oli vuoden 1992 lopussa 34 669 000 mk. Vuoden 1993 lopussa lainapääoman arvioidaan olevan 4 000 000 mk.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	15 017 155

44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annetun asetuksen (122/66) 5 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevoskasvatukseen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/92) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen. Vuonna 1994 ei hyväksytty luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	2 000 000
Korkotuki	1 000 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen	2 500 000
Avustus hevoskasvatukseen	9 443 000
Avustus suomenhevosten varsarahoihin	1 800 000
Avustus muihin varsarahoihin	3 400 000
Palkintotuki ja muut avustukset	3 850 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot ..	7 000
Yhteensä	24 000 000

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 26 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille

12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevos­talouden tutkimukseen 2 000 000 mk, valti­on osuudesta jää tälle momentille 24 000 000 mk käytettäväksi hevos­talouden edistämistä ja he­vos­talouden tukemista varten.

Aikaisemmin myönnettyistä korkotukilainoi­sta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 790 000 mk vuonna 1995, 680 000 mk vuonna 1996, 350 000 mk vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 200 000 mk.

1994 määräraha	24 000 000
1993 määräraha	24 000 000
1992 tilinpäätös	21 302 730

45. Valtionapu 4H-toimintaan

Momentille myönnetään 24 300 000 mk. Mää­rärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

1994 määräraha	24 300 000
1993 määräraha	27 300 000
1992 tilinpäätös	29 278 000

46. Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Mää­

rä­rahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämin perus­tein metsämarjojen ja sienien pitkäaikaisen varastoinnin aiheuttamien kustannusten alenta­miseksi.

1994 määräraha	1 000 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	1 000 000

47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (ar­viomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Mää­rärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistamisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvin­jalostajille jalostukseen sekä kotimaisen kasvin­jalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liitty­vään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 3 500 000 mk, mitä vas­taavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1994 määräraha	4 500 000
1993 määräraha	10 500 000
1992 tilinpäätös	7 749 660

36. Kala-, riista- ja porotalous

25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomäärä­raha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Mää­rärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoite­päätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakan­nan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty mo­mentille 12.30.40.

1994 määräraha	3 500 000
1993 määräraha	3 000 000
1992 tilinpäätös	3 242 804

40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 274 000 mk. Mää­rärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suoritta­neiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 293 400 vuosina 1990—1992, ja riistan­hoitomaksun säilyttäminen edelleen 110 markan suuruisena. Vuonna 1994 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyt­ötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Metsästäjain keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot	12 593 000
Riistanhoitopiirien palkkaus- ja muut kulutusmenot	11 688 000
Riistanhoitoyhdistyksien palkkaus- ja muut kulutusmenot	6 115 000
Metsästäjain keskusjärjestön, riistanhoi­topiirien ja riistanhoitoyhdistyksien toi­minnasta aiheutuvat sijoitusmenot	143 000

Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä muu riistanhoidon edistäminen	444 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot	1 291 000

Yhteensä 32 274 000

1994 määräraha	32 274 000
1993 määräraha	32 077 000
1992 tilinpäätös	31 779 160

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin.

1994 määräraha	21 300 000
1993 määräraha	21 300 000
1992 tilinpäätös	18 829 368

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 mk siirtona momentille 35.30.61 saimaanhylkeen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja saimaanhyljekannan suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvina menoina.

1994 määräraha	3 500 000
1993 määräraha	4 200 000
1992 tilinpäätös	3 983 657

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 960 000 mk. Määrärahaa saa käyttää porotalouden koetoimintaan, jalostushirvaiden palkitsemiseen, porota-

loudesta saatavien tuotteiden tuotekehittelyyn ja markkinointiin, Paliskuntain yhdistyksen palkkaus- ja muihin kulutusmenoihin sekä poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon valtakunnan rajalla myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetoiminta	320 000
Jalostushirvaiden palkitseminen	45 000
Porotaloustuotteiden tuotekehittely ja markkinointi	500 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	4 285 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	4 810 000
Yhteensä	9 960 000

1994 määräraha	9 960 000
1993 määräraha	11 200 000
1992 tilinpäätös	9 500 000

44. Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 89 §:n mukaisesti vuonna 1993 ja aiempina vuosina kertyneitä pilkintämaksutuloja vastaavasti vesialueiden omistajille palautettavan osuuden ja pilkintämaksujen perimisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pilkintämaksupalautusten mitoituksessa on otettu huomioon 7 440 000 mk vuoden 1993 pilkintämaksutuloina ja 1 460 000 mk aiempina vuosina kertyneiden pilkintämaksujen palautuksina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1993 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavana osuutena 900 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 1994 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Pilkintämaksut	8 900 000
Tenojoen kalastuslupamaksut	900 000
Yhteensä	9 800 000

1994 määräraha.....	9 800 000
1993 määräraha.....	9 600 000
1992 tilinpäätös	13 206 484

45. Kalatalouden edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 054 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 91 §:n mukaisesti vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusalueiden ja kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kalastuslain muuttamisesta. Tarkoituksena on, että kalastuksenhoitomaksutuloja vastaavasta määrärahasta voidaan tukea myös kalastusalueiden ja kalastusalan järjestöjen toimintaa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1990—1992 oli 625 673 kpl ja että kalastuslain mukainen kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus mitoitaa 80 markan suuruisiksi sekä että maksu koskisi myös kolmea pohjoisinta kuntaa. Kalastuslain mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 50 054 000 mk. Vuonna 1994 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1994 määräraha.....	50 054 000
1993 määräraha.....	19 500 000
1992 tilinpäätös	18 997 545

46. Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (1157/88) mukaisten menojen sekä kotimaisen kalansäiliin ja viljellyn kalan tuotekehityksen, markkinoinnin ja käytön edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk kalan kuljetusavustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää

myös avustuksien maksamiseen kalatalouden tiedotuksen sekä kalataloutta koskevien EY-selvitysten menoihin.

Selvitysosa: Kalastuksen tukijärjestelmien uudistamista jatketaan mm. kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Hintatuen ja kuljetustuen maksaminen nykyisellä tavalla ei ole EY-lainsäädännön mukaista.

1994 määräraha.....	33 800 000
1993 määräraha.....	35 300 000
1992 tilinpäätös	34 139 935

47. Kalastusvakuutustoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastusvakuutuslain (331/58, muut. 240/92) mukaisesti kalastusvakuutusyhdistyksille maksettavien vuotuisten valtionavustuksien ja pääoma-avustuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Kalastusvakuutuksen tukeminen nykyisellä tavalla ei ole EY-lainsäädännön mukaista. Kalastuksen tukijärjestelmän uudistamisessa myös tämä järjestelmä uudelleenarvioidaan.

1994 määräraha.....	5 850 000
1993 määräraha.....	5 850 000
1992 tilinpäätös	7 612 306

48. Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) mukaisten kalastajalainojen ja kalan markkinointilainojen korkohyvityksen sekä muiden laista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1994 saa korkohyvitykseen oikeuttaviksi hyväksyä kalastajalainoja enintään 5 000 000 mk ja kalan markkinointilainoja enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1992 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 43 500 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 20 700 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998- milj. mk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	0,25	0,36	0,32	0,85
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	2,35	1,94	1,48	1,95
Yhteensä	2,6	2,3	1,8	2,8

1994 määräraha	2 900 000
1993 määräraha	2 900 000
1992 tilinpäätös	3 528 699

(49.) *Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Kalastusalan järjestöjen toimintaa on tarkoitettu tukea momentin 30.36.45 määrärahasta.

1993 määräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	11 320 000

77. *Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1994 määräraha	2 500 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	3 100 000

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimus ja tarkastus

(Luvut 30.38, 65, 70, 72, 76, 83 ja 84)

Selvitysosa: Hallinnonalan tutkimusta ohjataan siten, että se palvelee tehokkaasti päätöksentekoa, hallinnonalan tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. ETA-sopimuksen perusteella Suomi osallistuu EY:n tutkimusohjelmiin samoin perustein kuin EY:n jäsenvaltiot. EY:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin liittyvä kotimaan toiminta on organisoitu siten, että maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ohjelmaa, joka sisältää maa-, metsä-, kotieläin-,

puutarha-, elintarvike- ja kalatalouden alkutuotantoon, tuotantopanoksiin, jatkojalostukseen ja tuotteiden loppukäyttöön liittyvän tutkimuksen. Tarkastustoiminta ja sitä koskeva lainsäädäntö on ETA-sopimuksen mukaan harmonisoitava EY-lainsäädännön mukaisesti. Yksityiskohtaiset toiminnan tavoitteet on esitetty seuraavissa tutkimus- ja tarkastuslaitoksia koskevissa lukuperusteluissa.

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen vuoden 1994 talousarviesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tutkimuksen tuloksellisuutta parannetaan siirtymällä tulosjohtamiseen ja tulosyksikköorganisaatioon. Tutkimushankkeista kootaan laajempia ongelmakeskeisiä tutkimusohjelmia. Tutkimusten evaluointia laajennetaan kattamaan kaikki tulosalueet. Tutkimustulosten tiedottamista tehostetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Kalakantojen ja kalavesien hoidon tutkimuksen painoalueita ovat arvokalalajien ja -kantojen

hoidon tutkimus. Itämeren ja rajavesistöjen kalastuksen säätelyä ja ennustamista varten tehdään arviot kalastuksen kannalta tärkeimmistä kannoista. Tutkimuksien hyödynnettävyyttä parannetaan istutusten ja muiden hoito- toimenpiteiden edellyttämällä tavalla tavoitteena lisätä kalavaroja ja kehittää ympäristövaikutusten arviointia.

Kalastuksen ja kalatalouselinkeinojen tutkimus tuottaa tutkimustietoa, joka edistää kalatalousalan yritys- ja harrastustoimintaa. Pyyntiteknisessä tutkimuksessa painotetaan pyydysten valikoivuuden kehittämistä. Vesiviljelyn tutkimuksessa vahvistetaan ruokakalatuotannon ja tuotantotalouden tutkimusta. Kalastusharrastukseen liittyviä seikkoja tutkitaan.

Riistantutkimus tuottaa tutkimustietoa riistakannoista ja niiden metsästyksestä, riistan elinympäristöjen tilasta ja hoidosta sekä vastaa riistaseurannasta ja -tilastoinnista. Etenkin riista-arviointeja ja elinympäristötiedostojen hyödyntämistä kehitetään luotettavan riistakantojen hoidon pohjaksi.

Porotutkimus tuottaa tutkimustietoa porokannan biologiasta sekä poronhoidosta ja porotaloudesta. Erityisesti keskitytään laidunten kestävyteen vaikuttavien tekijöiden tutkimiseen.

Vesiviljelyssä keskitytään viljelyn alkumateri-

aalin tuottamiseen, arvokalojen säilyttämiseen ja uhanalaisten kantojen elvyttämiseen. Luonnonravintolammikoiden kapasiteetti supistetaan tutkimuslaitokselle kuuluvien tehtävien edellyttämälle tasolle. Tuotantoa rationalisoidaan, mädin laatua parannetaan emokalaviljelyä kehittämällä ja tuotannon markkinointia tehostetaan. Laitospoikastuotannon lisäys johtuu Tornionjoen lohi- ja meritaimenkannan elvyttämisestä.

Valtion kalanviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1993—1994:

	Tuotantomäärä 1 000 kpl		Yksikkökustannukset (mk/mätilitra tai mk/poikasyksikkö)	
	1993	1994	1993	1994
Mäti (l)	181 000	190 000	4 078,60	3 887,00
Laitospoikaset	1 326	2 260	16,74	13,99
Luonnonravintopoikaset	4 526	4 490	1,72	1,68
Emokat (1 000 kg)	70	70		

Taloudellisuustavoitteena on yksikkökustannusten alentaminen 3 prosentilla vuonna 1994.

Tilastotoimi tuottaa kala-, riista- ja porotalouden tilastoja, joiden julkaisemista nopeutetaan tietojärjestelmien avulla.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten ja henkilötöyvuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	Kustannukset milj. mk			Htv 1994
	1992	1993	1994	
Kalakantojen ja kalavesienhoidon tutkimus	49,6	47,1	46,0	93
Kalastuksen ja kalatalouselinkeinojen tutkimus	20,2	19,5	18,5	36
Riistantutkimus	10,4	10,0	9,8	25
Porotutkimus	2,4	2,4	2,3	3
Vesiviljely	69,6	67,4	66,5	118
— Uhanalaisten kantojen ylläpito	10,8	10,3	10,2	
— Inarin alueen hoito	8,0	7,6	7,5	
— Tornionjoen hoito	5,1	4,9	4,8	
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten	12,5	12,0	11,9	
— Muu tuotanto	27,1	26,5	26,0	
— Sopimusviljely	6,1	6,1	6,1	
Tilastotoimi	1,7	1,6	1,5	5
Yhteensä	153,9	148,0	144,6	280

21. (30.38.01, 23, 28, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 67 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin 2 100 000 mk. Tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1994 määräraha

1993 määräraha

1992 tilinpäätös

67 700 000

77 378 000

78 404 815

24. *Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 300 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1994 määräraha	7 300 000
1993 määräraha	7 350 000
1992 tilinpäätös	7 433 000

74. *Kalanviljelylaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Kainuun kalanviljelylaitos, Paltamo				74 440 000 (peruuntunut 198 000)	5 268 000
— talonrakennustyöt.....	2 511	19 600	7 805		
— maa- ja vesirakennustyöt.....		60 740			
2. Muonion kalanviljelylaitos, Muonio				21 400 000 (peruuntunut 7 000)	1 281 000
— talonrakennustyöt.....	1 731	8 300	4 795		
— maa- ja vesirakennustyöt.....		14 535			
3. Pohjois-Suomen keskuskalanviljelylaitos, Taivalkoski.....				910 000	5 058 000
— talonrakennustyöt.....	3 500	9 690	2 769		
— maa- ja vesirakennustyöt.....		34 700			
4. Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja kalanviljelylaitosten maa- ja vesirakennustöiden peruskorjaus.....				6 200 000	893 000
				Yhteensä	12 500 000

Selvitysosa: 1. Esitetyllä määrärahalla hanke saadaan loppuunrakennetuksi. Hankkeeseen myönnettyistä varoista on peruuntunut 198 000 mk.

2. Hankkeen maa- ja vesirakennustöiden kustannusarvio on noussut tiukentuneen vesioikeuden jätevesien laskulupaehtojen sekä paikallisen väestönsuojan rakentamisen vuoksi 735 000 mk. Hanke saadaan esitetyllä määrärahalla loppuunrakennetuksi.

3. Pohjois-Suomen keskuskalanviljelylaitoksen yhdistetty perustamis- ja esisuunnitelma on

vahvistettu. Hankkeen suunnitteluun myönnettyistä varoista on työllisyysvaroja 380 000 mk. Maa- ja vesirakennustyöt on tarkoitus toteuttaa vaiheittain työllisyysvaroin.

1994 määräraha	12 500 000
1993 määräraha	14 300 000
1992 tilinpäätös	22 950 000

75. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 159 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Porotutkimusasema, Inari	852	10 100	11 854	7 050 000	2 654 000
2. Evon kalastuskoeasema ja kalanviljelylaitos, Lammi					
— tukitilarakennus.....	517	4 480	8 665	2 800 000	1 462 000
3. Korjaustoiminta ja suunnittelu					1 043 000
				Yhteensä	5 159 000

Selvitysosa: 1. Tutkimusaseman rakentaminen toteutetaan pääasiassa vuosina 1993—1994.

2. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty tältä momentilta 2 500 000 mk ja momentilta 30.38.74 420 000 mk, mistä 120 000 mk on käytetty muitten kalanviljelylaitosten suunnitteluun. Esitetyllä määrärahalta hanke saadaan loppuunrakennetuksi vuonna 1994.

1994 määräraha	5 159 000
1993 määräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	3 000 000

(87.) *Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	3 000 000
----------------------	-----------

65. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet maassamme, huolehtia maamme kartaston geodeettisista, astronomisista ja satelliittipohjaisista perusmittauksista ja painovoimamittauksista sekä kehittää tieteellisiä mittaus-, laskenta- ja analysointimenetelmiä paikkatiedon tuottamiseksi, käsittelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Geodeettiselle laitokselle seuraavat toiminnalliset päätavoitteet:

Tutkimustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on tehostaa Geodeettisen laitoksen tutkimustoimintaa siten, että laitos säilyttää asemansa kansainvälisesti arvostettuna tutkimuslaitoksena geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan sekä painovoimamittauksen tutkimusaloilla. Laitoksen tulee myös tiivistää yhteistyötä ulkomaisten ja kotimaisten tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Mittaus- ja havaintotoiminnassa päähuomio kiinnitetään

— Metsähovin tutkimusaseman toimintaan kansainvälisenä satelliittien havainto- ja seuranta-asemana sekä maankuoren liikkeen rekisteröintiasemana,

— globaalisten paikannussatelliittien (GPS)

avulla määritettävien ortometristen korkeuserojen tarkkuutta selvittäviin mittauksiin ja tutkimuksiin, ja

— kolmannen tarkkavaaituksen kenttätöihin ja painovoimamittauksiin.

Tilaustehtävissä laitos tehostaa toimialaansa kuuluvien tutkimusvalmiuksien markkinointia ja suorittaa tilaustutkimuksia tehokkaasti.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 240 000 mk.

Selvitysosa: Tulot on merkitty momentille 12.30.65.

1994 määräraha	13 240 000
1993 määräraha	14 235 000
1992 tilinpäätös	12 301 266

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 397 000 mk. Määrärahaa saa käyttää laitoksen toimitalon rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen hyötyala on 2 119 m² ja kustannus-arvio 20 800 000 mk eli 9 816 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 7 700 000 mk.

1994 määräraha	11 397 000
1993 määräraha	6 790 000
1992 tilinpäätös	1 300 000

70. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen päätehtävänä on tuottaa maan elintarvikehuollon turvaamiseksi ajantasaista tutkimustietoa,

menetelmiä, tuotteita ja palveluja yrittäjille ja yrityksille, neuvonnalle, viranomaisille ja kuluttajille. Tutkimuskeskuksella on valtakunnalli-

nen osavastuu ympäristönhoitoa ja mm. pienimuotoista elintarviketaloutta kehittävässä tutkimuksessa.

Tutkimuskeskuksen yleistavoitteena on tuottaa tutkimustietoa, joka edistää maamme maaja elintarviketalouden kilpailukykyä ja auttaa sen sopeutumista kansainväliseen integraatiokehitykseen. Eri tuotantomuotojen ja tuotteiden kehittämiseen suuntautuvassa tutkimustoiminnassa kiinnitetään samanaikaisesti huomiota ympäristönhoidon vaatimuksiin, teknologisten menetelmien kehittämiseen ja tuotannon taloudellisuuteen ja kilpailukykyyn.

Tutkimuskeskuksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Tutkimustyö toteutetaan toimintasuunnitelmaan hyväksytyin tutkimushankkein.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden tutkimuskeskusselle seuraavat tulostavoitteet:

Peltokasvitutkimusta kohdennetaan peltokasvituotannon kilpailukykyyn parantamiseen, tuotantovaihtoehtojen etsimiseen ja siihen liittyvän tuotantoteknologian kehittämiseen, ilmastomuutosten vaikutusten selvittämiseen sekä kasvien tuotantopotentiaalia kohottavaan biotekniseen ja fysiologiseen tutkimukseen. Peltokasvien lajikejalostustehtävän poistumisen myötä tulosalueen voimavarat supistuvat. Jalostusta tukevaa tutkimusta jatketaan.

Puutarhatutkimuksessa lisätään taloudellisen ja teknologisen tutkimuksen osuutta. Viherrakentamiseen kohdistuvaa tutkimusta lisätään. Jalostustutkimus rajataan harvoin taloudellisesti merkittäviin lajeihin. Tutkimusta harjoitetaan enenevästi tuotannonalakohtaisiin projekteihin, joissa yhteyksiä toisaalta yliopistojen perustutkimukseen ja toisaalta ammattiyrittäjiin lisätään merkittävästi.

Eläintutkimuksessa käytetään jalostuksen, bioteknologian, ravitsemuksen, eläinten hoidon ja tuotantoteknologian sekä kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet eläintuotantomme kilpailukykyisyyden lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi. Hevostutkimuksen supistuminen vähentää tulosalueen resursseja.

Elintarviketutkimuksessa selvitetään, mitkä tekijät vaikuttavat elintarvikeraaka-aineiden tehokkaaseen ja monipuoliseen hyväksikäyttöön. Elintarvikkeiden laatua ja turvallisuutta varmistavan tiedon tuottamista lisätään. Laboratorioanalytiikan osaamista ja valmiuksia kehitetään siten, että ne ovat kansainvälisesti vertailukel-

poiset. Tutkimusta suunnataan myös pienimuotoista tuotekehitystoimintaa palvelevaksi.

Teknologiatutkimus muutetaan tarkastuspaikotteisesta tutkimus- ja kehittämispainotteiseksi. Tutkimusten tavoitteena on löytää keinoja eläintuotantoon liittyvän rakentamisen kustannusten alentamiseksi, puutarhateknologian kehittämiseksi, maataloudesta saatavan energian tuotannon ja käytön edistämiseksi sekä ympäristöteknologian sovelluksiksi.

Ympäristötutkimuksen tavoitteena on maaseutu- ja ympäristön tilaa parantavien ratkaisujen kehittäminen sekä tähän liittyen puhtaiden elintarvikeraaka-aineiden, elintarvikkeiden ja rehujen tuottamisen varmistaminen. Tutkimusta kohdistetaan myös maaseudun maisema-arvoihin. Teknologia- ja talousnäkökohdat liitetään osiksi moniin tutkimuksiin.

Maatalouden tutkimuskeskuksen tulojen, menojen ja henkilöstövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille vuonna 1994 seuraavasti:

	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilöstö- vuodet
Peltokasvitutkimus	4	48	240
Puutarhatutkimus	2	18	109
Kotieläintutkimus	9	38	195
Elintarviketutkimus	5	13	65
Ympäristötutkimus	1	5	23
Teknologinen tutkimus...	3	9	53
Tukipalvelut	5	15	89
Yhteensä	29	146	774

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 28 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata 166 henkilöstövuotta vastaava henkilöstö.

Maksullisen toiminnan tulot kattavat maksullisen toiminnan kustannukset.

21. (30.70.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 127 624 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä kasvinjalostustoiminnan menot 4 560 000 mk 25 henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 30.97.21 ja 3 310 000 mk hevostalouden tutkimusaseman uudelleen organisoinnin johdosta sekä lisäyksenä 50 000 mk puutarhakasvien lajikkeiden jalostamiseen osoitettujen määrärahojen siirtona momentilta 30.70.(24) momentille 12.30.70 kertyviä ao. tuloja vastaavasti.

1994 määräraha	127 624 000
1993 määräraha	148 024 000
1992 tilinpäätös	155 932 739

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 707 000 mk. Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (211/84) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1994 määräraha	2 707 000
1993 määräraha	2 900 000
1992 tilinpäätös	2 887 000

(24.) Kasvinjalostustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta 50 000 mk on budjetoitu momentille 30.70.21 ja 3 500 000 mk momentille 30.97.21.

1993 määräraha	3 550 000
1992 tilinpäätös	4 300 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 549 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimussopimuksista ja sijoitusmenoina luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen mak-

samiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 66 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Tutkimussopimustoiminnassa ja maatalouden sääpalvelussa ulkopuolisen tahon rahoituksella katetaan osa toiminnan kustannuksista. Sääpalvelusta aiheutuvat kustannukset katetaan sääpalvelumaksuilla, joiden tulot on merkitty momentille 31.50.21.

1994 määräraha	13 549 000
1993 määräraha	16 350 000
1992 tilinpäätös	10 308 290

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Jokioisten konehallin rakentamiseen. Hankkeen hyötyala on 900 m² ja kustannusarvio 2 100 000 mk eli 2 333 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 100 000 mk.

1994 määräraha	1 740 000
1993 määräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	1 100 000

77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	100 000
1993 määräraha	200 000
1992 tilinpäätös	1 000 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Laitoksen tehtävänä on suorittaa taloustieteellistä tutkimusta maatilatalouden ja maatalouspolitiikan aloilta ja täten osaltaan edistää maaseutuelinkeinojen kehittämistä. Laitoksen tehtäviin kuuluu myös maatalouden kannattavuustutkimuksen suorittaminen.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen

asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tavoitteet:

— toteutetaan maatalouden sopeutumista kaupan vapautumiseen ja integraatioon ja maatalouden ympäristötaloutta koskevat tutkimuskokonaisuudet,

— maatalouden kannattavuustutkimus tulee uudistaa siten, että se vastaa EY:n vastaavaa järjestelmää (FADN). Työ aloitetaan vuonna 1994, ja

— selvitetään maatilojen työpanos- ja tuotostietojen yhdistämistä verotustietoihin.

21. (30.72.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 822 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 3 000 000 mk kannattavuustutkimuk-

sen suorittamiseen ja 30 000 mk maksullisen palvelutoiminnan menoihin. Tulot on merkitty momentille 12.30.72.

1994 määräraha.....	10 822 000
1993 määräraha.....	10 791 000
1992 tilinpäätös.....	10 625 724

76. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet.

Vuoden 1994 aikana parannetaan tutkimusten hyödynnettävyyttä metsätaloudessa ja metsäpolitiikan valmistelussa.

Vuonna 1994 keskitytään erityisesti seuraaviin tutkimuksiin:

— ekologisesti kestävä metsätalouden perusteet, metsien terveydentila ja metsätalouden ympäristövaikutukset

— metsien vajaakäyttö ja sen vaikutukset metsätalouteen.

— metsien tilaa koskevien ajantasaisten tietokantojen kehittäminen ja metsien kehitystä kuvaavien mallien laatiminen

— Euroopan yhdistymisratkaisujen ja yhteiskunnan muutosten vaikutukset metsäsektoriin

— metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen ja metsäluonnon monimuotoisuus, suojele ja hoito.

Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenojen, tulojen ja henkilötövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille vuonna 1994 seuraavasti, milj. mk:

Tulosalue	Menot	Tulot	Htv
Metsäekologia	41,1		261
Metsänkasvatus	50,7	17,0	244
Metsien käyttö	26,3	0,8	124
Tukipalvelut	33,7		91
Yhteensä	151,8	17,8	720

Metsänkasvatuksen tutkimuksen tulosalueeseen kuuluvan maa- ja vesialueiden hoidon menojen osuudeksi arvioidaan 22 milj. mk, josta metsätalouden osuus on noin 11 milj. mk, luonnonsuojelualueiden hoito ja virkistyspalve-

lut noin 2 milj. mk, tutkimuksen avustaminen noin 5 milj. mk sekä verot ja muut yleiset kulut 4 milj. mk. Henkilötövuosien määräksi arvioidaan 85 ja tulokertymäksi 16 milj. mk.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus- ja luonnonsuojelualueilla toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 51 % kokonaiskustannuksista, tulojen 96 % kokonaistuloista sekä henkilötövuosien 51 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 45 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata 220 henkilötövuotta vastaava henkilöstö.

Maksullisen toiminnan tulot kattavat maksullisen toiminnan kustannukset.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 150 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 733 000 markan siirto momentille 30.86.25. Muut kuin maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.30.76.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	151 800 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	530 000
Muut toimintamenot.....	151 270 000
Bruttotulot	1 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	800 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot.....	150 000 000

1994 määräraha	150 000 000
1993 määräraha	168 550 000
1992 tilinpäätös	177 284 454

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 4 960 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Vantaan Jokiniemi, keskuslaboratorion laajennus	1 100	20 350	18 504	2 500 000	86 000
2. Joensuun Metsätiedekeskus		28 690		7 900 000	4 500 000
— lisärakennus	2 450	28 090	11 467		
— muutostyöt		600			
3. Ojajoen koecasema	324	2 080	6 420	1 650 000	374 000
				Yhteensä	4 960 000

Selvitysosa: 1. Hankkeen laajuus ja kustannusarvio perustuvat vahvistettuun esisuunnitelmaan.

2. Hankkeen laajuus ja kustannusarvio perustuvat vahvistettuun esisuunnitelmaan. Hanke toteutetaan Joensuun tutkimusaseman laajennuksena ja siihen sisältyy n. 1 100 m² Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan käyttöön tulevaa tilaa.

1994 määräraha..... 4 960 000
1993 määräraha..... 15 040 000
1992 tilinpäätös..... 23 510 000

77. *Metsien perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha..... 900 000
1993 määräraha..... 1 900 000
1992 tilinpäätös..... 1 899 999

(87.) *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha..... 500 000
1992 tilinpäätös..... 500 000

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävänä on maataloudellinen tarkastustoiminta kasvintuotannon ja osaltaan myös kotieläintuotannon terveyden ja laadun turvaamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut kasvintuotannon tarkastuskeskukselle alustavasti seuraavat toiminnalliset tavoitteet:

— toteutetaan ETA-sopimuksen edellyttämä siementavaran, taimiaineistojen, lannoitteiden ja kasvinuojelun tarkastus ja valvonta;

— järjestetään luonnonmukaisen tuotannon valvonta;

— luodaan edellytykset siemenperunan vientitoiminnalle mm. muodostamalla laajennettu suoja-alue.

Laitoksen toiminnan tulojen arvioidaan kattavan noin 65 % kustannuksista.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 551 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 220 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 30.02.21 ja 1 000 000 mk vuokrien siirtona momentilta 30.01.21 sekä vähennyksenä 460 000 mk siirtona momentille 30.34.41. Määrärahasta

arvioidaan käytettävän maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuviin menoihin 25 500 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1994 määräraha.....	26 551 000
1993 määräraha.....	28 136 000
1993 II lisämääräraha	725 000
1992 tilinpäätös	30 000 000

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Laitoksen tehtävänä on eläintautien tutkimus ja seuranta, eläinten terveydentilan edistäminen sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden tutkimus, tarkastus ja valvonta. Toiminnalla edistetään eläinten ja ihmisten terveyttä ja hyvinvointia, eläintuotannon taloudellisuutta sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatua. Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle alustavasti seuraavat toiminnalliset tavoitteet:

— Kansainvälisten sopimusten, erityisesti ETA:n ja EY:n edellyttämien valvonta-, tutkimus- ja tarkastustehtävien järjestäminen.

— Eläimistä saatavien elintarvikkeiden val-

vonnan johto- ja valtiolle kuuluvien tarkastustehtävien järjestäminen.

— Eläintautien esiintymiseen ja maan eläintautivapauden osoittamiseen liittyvien laboratoriotutkimusten suorittaminen.

— Eräiden laboratoriomenetelmien akreditointi ja näiltä osin muiden laboratorioiden laadunvalvonnasta vastaaminen.

— Tietohallinnon kehittäminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tulosjohtamista ja maksullista palvelutoimintaa tukevien laskentajärjestelmien kehittämiseen.

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläintautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen sekä elintarvikevalvontaan ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (1 000 mk)

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Tulot	55 676	55 200	59 100
Erilliskustannukset	68 339	64 300	63 400
Osuus yhteiskustannuksista	2 462	3 200	3 100
Alijäämä	15 125	12 300	7 400
— % tuloista	27	22	13

Lihantarkastustoiminnasta ja rokotteiden välityksestä aiheutuvat kustannukset katetaan tuloilla.

21. (30.84.01, 28, osa, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 50 678 000 mk. Maksullisen toiminnan kustannukset saavat olla enintään 7 000 000 mk tuloja suuremmat.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 050 000 mk neljän henkilötyövuoden siirtona momentilta 30.01.21. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84. Liiketaloudellisin perustein mää-

räytyvien hintojen alentaminen on tarpeen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen perustoittoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta. Tutkimusmaksujen alentaminen on tarpeen, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näyttemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen.

1994 määräraha	50 678 000
1993 määräraha	50 842 000
1992 tilinpäätös	49 467 566

1994 määräraha	14 100 000
1993 määräraha	14 100 000
1992 tilinpäätös	16 780 082

22. (30.01.21, osa) *Lihantarkastustoiminnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 200 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.84 kertyvillä lihan-tarkastusmaksuilla. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi lihan-tarkastuslain (160/60) muuttamisesta.

1994 määräraha	23 200 000
1993 määräraha	23 397 000
1992 tilinpäätös	22 025 000

28. (30.84.28, osa) *Rokotteet ja seerumit* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 100 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 700 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 6 177 000 mk laitoksen tallirakennusten ja alatallin peruskorjauksen jatkamiseen ja 2 523 000 mk toimintojen yhdistämisen edellyttämän lisärakennuksen suunnittelun aloittamiseen. Tallirakennuksen peruskorjaushankkeen hyötypinta-ala on 1 023 m² ja kustannusarvio 13 400 000 mk eli 13 099 mk/m².

Selvitysosa: Tallirakennusten peruskorjauksen suunnitteluun on myönnetty 2 800 000 mk.

1994 määräraha	8 700 000
1993 määräraha	7 500 000
1992 tilinpäätös	7 850 000

85. Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon investointimenot sekä toiminnasta aiheutuvat erillismenot lukuun ottamatta toiminnasta aiheutuvia vakinaisen henkilöstön palkkausmenoja ja muita yhteisiä toimintamenoja, jotka on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.25.

Tulosalueen toimenpitein luodaan edellytyksiä vesivarojen kestäväälle käytölle sekä estetään vesistä aiheutuvia haittoja ja vahinkoja.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti vesi- ja ympäristöhallinnolle seuraavat tulostavoitteet:

— Yhdyskuntien vesihuollossa tavoitteena on luoda valtion rahoitustukea suuntaamalla edellytykset vesi- ja viemärilaitosten palvelutason nostamiseen siten, että vuoden 1994 aikana saadaan keskitetyn vedenhankinnan piiriin 30 000 henkilöä ja keskitetyn viemäroinnin piiriin 30 000 henkilöä.

— Haja-asutuksen vesihuollossa tavoitteena on saada 4 000 haja-asutusalueen talouden vesihuolto-olot tyydyttävään kuntoon. Pohjaveden osuutta koko maan vedenkäytössä lisätään yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevassa

toiminnassa painotetaan maatalouden ja muiden hyötyjen ohella asutuksen, teiden ja rakenteiden suojelua tulvilta sekä aikaisemmin toteutetuista hankkeista aiheutuneiden ympäristöhaittojen vähentämistä ottaen huomioon myös maaseudun ympäristöohjelman tavoitteet. Vesistöiden toteutus päätökset valmistellaan yhteistyössä maaseutualueiden ympäristönsuojelu- ja muiden viranomaisten, etutahojen sekä asukkaiden kanssa.

— Vesistöjen käytön tai ympäristön tilan kannalta haitallisten tai epätarkoituksenmukaisten säännöstelyjen käyttöä kehitetään ja lupia muutetaan tarvittaessa nykyoloja paremmin vastaaviksi.

— Kyrönjoen yläosan vesistötyölle pyritään mahdollisimman nopeasti saamaan vesioikeudelliset luvat siten, että jäljellä olevat työt saadaan valmiiksi.

— Kokemäenjoen ja Loimijoen järjestelyhankkeen valmistelua jatketaan saattamalla tarkistettu suunnitelma vesioikeuskäsittelyyn vuoden 1994 kesäkuun loppuun mennessä.

— Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan vähintään 1,5 %.

Vesihuollon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää noin 1 miljardin markan investointeja

vuonna 1994, mistä valtion avustusten osuus on 25 milj. mk (momentti 30.85.31), korkotukilainojen osuus 120 milj. mk (momentti 30.85.30), valtion vesihuoltotöiden osuus noin 20 milj. mk (momentti 30.85.77) ja työllisyysvarojen osuus noin 30 milj. mk (momentit 34.06.62 ja 77).

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut maaseutuelinkeinojärjestöjen alustavaksi tulostavoitteeksi 3 000 peltotehtaan peruskuivattamisen salaojituksen vaatimuksia vastaavaksi, jotta viljelykustannuksia voidaan alentaa ja kiintoaineen huuhtoutumista vähentää.

Momenttien 30.85.48, 77 ja 83 määrärahoilla arvioidaan voitavan tukea tai toteuttaa investoinnit, joiden välitön työllisyysvaikutus on noin 300 henkilötyövuotta. Valtion tukemien kuntien vesihuoltainvestointien välittömäksi työllisyysvaikutukseksi arvioidaan noin 700 henkilötyövuotta.

22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 838 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviin menoihin sekä enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötöimintä	2 260 000
Vaikutusten selvittäminen	830 000
Vesihuolto	3 367 000
Säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	922 000
Kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	6 459 000
Yhteensä	13 838 000

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998- milj. mk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	2,3	3,8	3,6	11,8
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	19,7	16,8	13,9	29,1
Yhteensä	22,0	20,6	17,5	40,9

1994 määräraha	22 000 000
1993 määräraha	19 000 000
1993 II lisämääräraha	2 000 000
1992 tilinpäätös	17 548 191

1994 määräraha	13 838 000
1993 määräraha	15 750 000
1992 tilinpäätös	16 225 000

30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista luottolaitoksille sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/68) mukaisista lainoista Postipankille suoritettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1994 hyväksyä enintään 120 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvytys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitys-luottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1992 lopussa korkotukilainakanta oli 410 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimiteisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuolto-

toimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen sekä pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin hankkeisiin. Taajamien vesihuollon avustustarpeen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1994 määräraha	25 000 000
1993 määräraha	76 000 000
1993 II lisämääräraha	8 000 000
1992 tilinpäätös	35 000 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätty korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamissa päätöksissä määrättyjen korvausten sekä vesistöjen poikkeusjuoksutuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallitus joutuu valtion edustajana maksamaan korvauksia jo lainvoiman saaneisiin hankkeisiin liittyvissä asioissa. Lisäksi mahdolliset poikkeusjuoksutukset saattavat aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

1994 määräraha	4 000 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	2 154 311

48. (30.33.48) Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	4 000 000

77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 69 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja vesihuoltotöiden lisäksi myös niistä johtuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus aloittaa yhdeksän uutta nimettyä aloitettavaa hanketta. Nimettyä on esitetty valtionosuudeltaan 2 000 000 markan ja sitä suuremmat hankkeet. Määräraha on mitoitettu seuraavan arvion perusteella:

Työkohtede	Aloitusvuosi	Työn kokonaiskustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään 1000 mk
1. Nimetyt työt					
- Uudet hankkeet					
- Tarpianjoen järjestely, Urjala ym.....	1994	6 200	6 200	—	500
- Vesihuoltotyö, Huittisten syöttövesijohto, Huittinen.....	1994	16 500	4 400	—	950
- Vesihuoltotyö, Skinnarvik-Nårdanå-Dragsfjärd syöttövesijohto, Dragsfjärd.....	1994	11 900	2 000	—	500
- Vesihuoltotyö, Liesjärven alueen syöttövesijohto, Ähtäri.....	1994	4 000	2 400	—	500
- Vesihuoltotyö, Hankasalmen syöttövesijohdot, Hankasalmi.....	1994	17 200	6 000	—	500
- Kälviänjoen alaosan perkaus, Kälviä..	1994	5 300	5 300	—	900
- Vesihuoltotyö, Lähteenkangas-Junno syöttövesijohto, Sievi.....	1994	8 300	2 600	—	500
- Simojoen tulvasuojelu, Simo.....	1994	2 700	2 700	—	500
- Vesihuoltotyö, Jokkavaara-Rovaniemi, syöttövesijohto, Rovaniemi.....	1994	11 900	4 500	—	2 300
- Keskeneräiset hankkeet		957 310	638 510	406 560	31 850

Keskeneräiset ja uudet työt yhteensä..	39 000
2. Perusparannukset ja velvoitteet	
- Perusparannukset	7 800
- Velvoitteet	6 300
Yhteensä	14 100
3. Muut menot	
- Vesistöjen hoito alunamailla	1 000
- Hankekohtainen suunnittelu	4 900
- Pienehköt vesistötyöt, MMM:n hyväksymällä tavalla	6 800
- Pienehköt vesihuoltotyöt, MMM:n hyväksymällä tavalla	3 400
Yhteensä	16 100
Yhteensä	1 041 310 674 610 406 560 69 200

Määrärahalla jatkettavista keskeneräisistä töistä Sirppujoen järjestelyn kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on nostettu 900 000 mk työn toteuttamisen aikana ilmenneiden rakennusteknisten vaikeuksien ja ympäristöhaittojen ehkäisemisen vuoksi. Tarpianjoen järjestelysuunnitelma tarkistetaan ennen toteutuksen aloitusta. Nimettyihin töihin osoitettuja määrärahoja käytetään 19 keskeneräisen työn jatkamiseen.

1994 määräraha	69 200 000
1993 määräraha	113 500 000
1992 tilinpäätös	133 010 000

83. (30.33.83) *Lainat peruskuivatukseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden lainojen maksamiseen.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	4 000 000

86. Yksityismetsätalous

Selvitysosa: Keskeisenä tavoitteena on metsävarojen käytön lisääminen ottaen samalla huomioon metsien elinvoimaisuuden edistäminen sekä metsien biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen. Voimavaroiltaan supistuvien metsäorganisaatioiden tehtävät kohdennetaan näiden tavoitteiden saavuttamiseen sekä metsänomistajien metsätaloudellisen aktiivisuuden ylläpitoon.

Kustannusten vähentämiseksi ja tulosojauksen tehostamiseksi yksityismetsätalouden hallintoa uudistetaan. Säädökset ja uudistuksen toimeenpano valmistellaan siten, että uuteen organisaatioon siirrytään 1.3.1994.

Metsänjalostuksen ja metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnin ohjaus uudistetaan.

Vuonna 1994 on tarkoitus maksaa metsänparannustöihin valtiontukea 222,5 milj. mk. Tämän lisäksi maksetaan metsänparannuslainaa 40 milj. mk. Metsänparannustöiden painopistettä siirretään puuntuotannon lisäämistä edistävistä töistä metsien kunnon ja elinvoimaisuuden turvaamista tukeviin työlajeihin, joita ovat taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus sekä kunnostusojitus, jonka toteutusmäärät riippuvat kuitenkin oleellisesti puumarkkinatilanteesta. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 2 340 henkilötyövuotta. Seuraavassa esitetään metsänparannusvarojen jakautuminen vuosina 1992—94 sekä työvoima-arvio vuonna 1994. Vuotta 1994 koskevat luvut ovat arvioita, tarkempi määrärahajako työläjien kesken tehdään metsänparannustöiden työohjelmassa.

Työlaji	Metsänparannusvarat milj. mk			Työvoima-arvio htv 1994
	1992	1993	1994	
Taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus.....	59	82	70	1 250
Muut metsänhoid. työlajit	103	86	71	420
Metsätiet ja kunnostusojitus	154	98	69	390
Suunn., työnjohto, kehitt., ym.	73	71	52,5	280
Yhteensä	389	337	262,5	2 340

25. Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto

Momentille myönnetään 21 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden jalostuksesta, siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruusvaiheen hoidosta sekä metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palkkausmenoihin sekä valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 733 000 mk siirtona momentilta 30.76.21, 600 000 mk siirtona momentilta 30.86.(41) ja 10 500 000 mk siirtona momentilta 30.86.(45). Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 8 067 000 mk Metsähallitukselle metsäpuiden jalostuksesta ja siemenhuollosta aiheutuvia menoja, jota vastaavalla määrällä Metsähallituksen tulot kasvavat.

Määrärahaa on tarkoitus ensisijassa käyttää Metsäntutkimuslaitokselle, yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille, Metsänjalostuslaitokselle ja Metsähallitukselle metsäpuiden jalostuksesta ja siemenhuollosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha..... 21 900 000

(41.) Valtionapu metsäkeskuksille

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta 600 000 mk on budjetoitu momentille 30.86.25 ja 17 600 000 mk momentille 30.86.42 sekä 300 000 mk Skogsbruket-lehden toimituksellisin menoina momentille 30.86.50.

1993 määräraha..... 22 600 000
1992 tilinpäätös 24 900 000

42. Valtionapu yksityismetsätalouden edistämisenorganisaatioille

Momentille myönnetään 259 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annetussa laissa tarkoitettuihin metsälautakunnille ja metsäkeskuksille

sekä perustettaville uusille yksityismetsätalouden edistämisenorganisaatioille säästöjen perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/91) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 17 600 000 mk siirtona momentilta 30.86.(41). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi yksityismetsätalouden edistämisenorganisaatioista. Samalla kumotaan metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annettu laki (265/91). Toiminta jakautuu pääasiassa seuraaviin tulosalueisiin: metsänparannustoiminta, metsäsuunnittelu, metsänomistajien neuvonta, tarkastustehtävät ja toiminnan rationalisointi.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1994 toiminnalle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsänparannustoiminnan tavoitteena on vuodelle 1994 vahvistettavan metsänparannustyöohjelman suoritettavien saavuttaminen. Metsäsuunnittelun pinta-alatavoite on 1,2 milj. hehtaaria (vuonna 1993 1,3 milj. ha). Toisena tavoitteena on tehdä 14 500 tilakohtaista suunnitelmaa (vuonna 1993 15 800 kpl). Metsäsuunnittelussa otetaan huomioon luonnon- ja ympäristönhoidon näkökohdat. Metsänomistajien neuvonnan, koulutuksen ja tiedotuksen tavoitteena on, että metsänomistajien aktiviteetti pysyy korkealla tasolla.

Tarkastustehtävät: Maastotarkastuksin seurataan erityisesti metsänparannustöiden, kasvatushakkuiden ja metsänuudistamistöiden suoritusta ja laatua. Hankkeista tarkastetaan noin viisi prosenttia eli 11 000 kpl (vuonna 1993 12 400 kpl).

Toiminnan rationalisointi: Toimintaa rationalisoidaan siten, että uuden organisaation

toimintamenot ovat 85 % vuoden 1993 tasosta ja tärkeimpien toimintojen taso turvataan.

1994 määräraha	259 000 000
1993 määräraha	282 000 000
1992 tilinpäätös	302 440 000

44. Valtiontuki metsänparannustöihin (arvion määräraha)

Momentille myönnetään 222 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 40 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Vuonna 1994 saa hyväksyä lakien mukaisten tukien piiriin hankkeet, joiden valtion tuki on enintään 244 500 000 mk. Määrärahasta saa käyttää myös metsätalouden tiedottamiseen enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoa 52 000 000 mk vuonna 1995.

1994 määräraha	222 500 000
1993 määräraha	255 000 000
1992 tilinpäätös	215 000 000

(45.) Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha 10 500 000 mk on budjetoitu momentille 30.86.25 ja 3 540 000 mk momentille 30.86.50.

1993 määräraha	16 200 000
1992 tilinpäätös	16 700 000

50. Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 21 610 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	300 000
Työteho-seura ry	3 540 000
Rovalan Kannatusyhdistys ry	1 830 000
Metsämuseosäätiö	10 320 000
Pohjois-Karjalan Metsätyömiestö	
Kannatusyhdistys ry	560 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	90 000
Kainuun metsätyömiestötyhdistys ry ..	80 000
Suomen Metsäyhdistys ry	250 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	4 640 000
Yhteensä	21 610 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 mk siirtona momentilta 30.86.(41) sekä 3 540 000 mk siirtona momentilta 30.86.(45). Metsämuseosäätiölle myönnettävästä avustuksesta 8 486 000 mk on tarkoitettu metsämuseo- ja metsätietokeskuksen rakentamisen loppuunsaattamiseen.

1994 määräraha	21 610 000
1993 määräraha	25 441 000
1992 tilinpäätös	12 846 035

83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) mukaisten lainojen ja ennakkorahoituksen maksamiseen.

1994 määräraha	40 000 000
1993 määräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	175 000 000

87. Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Vuonna 1993 nettobudjetointi on koskenut maanmittauslaitoksen tehtävistä kartastotehtäviä, rekisterien ja arkistojen palveluja sekä kiinteistötehtäviä. Vuonna 1994 nettobud-

jetointi laajennetaan koskemaan myös kaikkia kiinteistötehtäviä. Maanmittauslaitos on siten kokonaisuudessaan nettobudjetoinnin piirissä vuonna 1994. Maanmittaushallinnon eräitä toi-

mintoja voidaan liikelaitostaa tai yhtiöittää. Selvitystyö käynnistetään vuonna 1993.

Maanmittauslaitos tuottaa ja välittää kiinteistöjä, maastoa ja ympäristöä koskevia tietoja ja palveluja ylläpitämällä toimivaa kiinteistöjärjestelmää, suorittamalla yleisiä kartastotöitä ja edistämällä paikkatietojen yhteiskäyttöä.

Kiinteistötoimitusten kysyntä on pienentynyt 8—10 % vuodessa huippuvuodesta 1989 ja oli viime vuonna 1980-luvun puolivälin tasolla. Määräalakauppojen määrän jatkuvan vähene-
misen perusteella arvioidaan kysynnän laskevan edelleen. Kysyntään liittyy suuria epävarmuustekijöitä. Numeeristen karttatietojen kysynnän arvioidaan kasvavan asiakaskunnan siirtyessä enenevässä määrin omista tietojärjestelmissään automaation käyttöön.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1994 talousarvioon liittyen asettanut maanmittauslaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kiinteistötoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan ja toimitusten kestoajaa lyhennetään. Kestoajojen merkittävä lyhentäminen on lähivuosina mahdollista kysynnän laskusta ja vanhan tilauskannan purkamisesta johtuen. Tilaukset pienenee 17 % vuonna 1994. Lohkomisten keskimääräistä kestoajaa lyhennetään nykyisestä 15 kuukaudesta 13 kuukauteen vuonna 1994. Kysynnän laskusta johtuen toimituksia suoritetaan noin 7 % vähemmän kuin vuonna 1993. Uusjakotoiminta jatkuu nykyisessä laajuudessa. Uusjakomenetelmiä kehitetään siten, että niillä kyetään nykyistä tehokkaammin parantamaan maaseudun kehittämisedellytyksiä ja alentamaan maatalouden tuotantokustannuksia.

Kiinteistötoimituksen hakijalta ja asianosaisilta perittävän maanmittausmaksun tasoa tarkistetaan siten, että otettaessa huomioon vuotuinen tuottavuustavoite 2,5 % maksujen taso vuonna 1994 on 85 % omakustannusarvosta. Maanmittaustoimitusten luonne yhteiskunnan perustietojärjestelmän, kiinteistöjärjestelmän, ylläpitäjänä edellyttää myös budjettivarojen suuntaamista maanmittaustoimitusten kustannuksiin, koska kiinteistöjärjestelmä on eräs yhteiskunnan tietohuollon perusta.

Kiinteistörekisteri valmistuu vuonna 1994 ja

numeerista kiinteistörajakarttaa on käytössä maan pinta-alasta 69 %. Kiinteistörekisterin tietosisältöä täsmennetään ja tarkistetaan vastaamaan asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeita. Kiinteistötietoja koskevien perusrekisterien ja arkiston pito hoidetaan pääosin yhteiskunnan peruspalveluna budjettivaroin. Ote- ja palvelumaksuilla rahoitetaan toiminnan kustannuksista 11 % vuonna 1994 (vuoden 1993 tavoite 6 % ja vuoden 1992 toteutuma 5 %).

Kartastotehtävien kehittäminen ja tuotanto suunnataan maastotietojärjestelmän luomiseen. Järjestelmän avulla nykyinen tietovarasto muutetaan numeeriseksi ja siitä valmistetaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaavia tuotteita. Tietoa tuotetaan vuosittain noin 36 000 km²:n alueelta ja vuoden 1994 loppuun mennessä numeerinen aineisto kattaa 24 % maan pinta-alasta. Koko maan kattavaksi tiedot saadaan kymmenessä vuodessa. Maaperäkarttatuo-
tanta suunnataan siten, että toiminnasta voidaan luopua vuoden 1995 loppuun mennessä.

Kartastotehtävissä tulorahoituksen osuus pienenee merkittävästi, kun veroluokitukset loppuvat. Kustannuksista katetaan tuloilla 14 % vuonna 1994 (vuoden 1993 tavoite 25 % ja vuoden 1992 toteutuma 20 %). Tuotekehityksellä ja markkinoinnilla pyritään lisäämään tulorahoituksen osuutta tulevina vuosina ja edistämään julkisin varoin kerättyjen tietokantojen käyttöä siten, että asiakkaat saavat niistä nykyistä suuremman hyödyn.

Paikkatietojen yhteiskäytön tietopalvelua kehitetään niin, että maanmittauslaitoksen paikkatietojen ohella myös muut keskeiset paikkatietoaineistot saatetaan automaattisen kyselykäytön piiriin.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulotavoite on 196 750 000 mk, josta julkisoikeudellisten suoritteiden tulot ovat 171 546 000 mk, muiden suoritteiden tulot 20 682 000 mk sekä aineisto- ja tietomaksut 4 522 000 mk. Julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämä on 56 500 000 mk. Muun maksullisen toiminnan ylijäämä on 400 000 mk, mikä on 2 % tuloista. Toimintamenomäärärahojen vähennyksenä tuloutetaan 3 % tuloista.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	1992		1993		1994	
	Julkis-oikeud.	Muut	Julkis-oikeud.	Muut	Julkis-oikeud.	Muut
Tulot tmk	151 632	30 009	161 055	34 792	171 546	20 682
Erilliskust. tmk	166 307	28 047	167 636	29 354	167 046	17 182
Käyttöjäämä tmk	—14 675	1 962	—6 581	5 438	4 500	3 500
Käyttöjäämä, % tuloista	—10	7	—4	16	3	17
Osuus yhteisk. tmk	79 329	5 314	73 049	4 601	61 000	3 100
Yli-/alijäämä tmk	—94 004	—3 352	—79 630	837	—56 500	400
Yli-/alijäämä, % tuloista	—62	—11	—49	2	—33	2

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 226 250 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan tulot. Muihin suoritteisiin sisältyy aineisto- ja tietomaksuja 4 522 000 mk, joita ei ole otettu huomioon kustannusvastaavuuslaskelmassa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	423 000 000
Bruttotulot	196 750 000
Maksullisen toiminnan tulot	196 750 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	171 546 000
— muut suoritteet	25 204 000
Nettomenot	226 250 000

1994 määräraha	226 250 000
1993 määräraha	402 000 000
1993 II lisämääräraha	—7 580 000
1992 tilinpäätös	488 245 000

80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/90) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilujärjestelyistä annetun lain (31/80) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä jakolain (604/51) 275 §:n 2 momentissa (muut. 977/92) tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen osalta.

1994 määräraha	20 000 000
1993 määräraha	27 000 000
1992 tilinpäätös	23 394 699

92. Karttakeskus

Valtion liikelaitoksena toimiva Karttakeskus lakkautetaan ja sen toimintaa jatkamaan perustetaan valtionyhtiö 1.1.1994 alkaen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi Karttakeskuksen valtionyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä. Yhtiön liiketoiminta aloitetaan 1.1.1994. Valtio merkitsee kaikki yhtiön osak-

keet. Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Yhtiöön sovelletaan muutoin mitä laissa valtion osaksvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty.

95. Metsähallitus

1. Aloitusvaiheen järjestelyt

Metsähallituksesta muodostetaan tammikuun 1 päivänä 1994 lain Metsähallituksesta tultua hyväksytyksi valtion liikelaitos, jonka nimi on

Metsähallitus. Laki perustuu pääosin valtion liikelaitoksista annettuun lakiin (627/87). Siinä on otettu huomioon yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeista johtuva Metsähallituksen erityis-

asema luonnonsuojelussa, työllistämisessä ja muissa yhteiskunnallisissa palvelutehtävissä.

Metsähallituksen tehtäviin kuuluu sen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden, eräma-alueiden ja niitä vastaavien alueiden hoito. Tältä osin Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa ja toiminta rahoitetaan luvusta 35.30.

Uudelle liikelaitokselle luovutetaan nykyisen metsähallituksen käytössä oleva vaihto- ja käyttöomaisuus. Metsähallitukselle siirretään oikeus myynti- ja muihin saamiin ja vastuu veloista. Jos rahoitusomaisuus sekä varastotilin saldo ovat yhteensä suuremmat kuin lyhytaikaiset velat ilman lomapalkkavarausta, Metsähallitus tilittää valtion kassaan niiden erotuksen. Jos edellä mainitut lyhytaikaiset velat ylittävät rahoitusomaisuuden ja varastotilin saldon yhteisarvon, valtio maksaa Metsähallitukselle niiden erotuksen.

Metsähallituksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 4 750 milj. mk, lainehdoin annetuksi 221 milj. mk ja loput pääomasta muuksi omaksi pääomaksi arviolta noin 2 570 milj. mk.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi ja lainaehdoin annetuksi sekä muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen tehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella kestävästi ja tuloksellisesti hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta.

Metsähallituksen tulee huolehtia tuloksellisesti toimintaansa liittyvien tuotteiden ja palveluiden tarjonnasta ja kehittämisestä hallinnassaan olevilla maa- ja vesialueilla huomioon ottaen asiakkaiden ja koko yhteiskunnan tarpeet. Puun markkinoinnissa sekä muiden palveluiden ja tuotteiden luovutuksessa ja vuokrauksessa tulee noudattaa yleisiä liikeperiaatteita.

Biologisen monimuotoisuuden suojelu ja taroituksenmukainen lisääminen on olennainen osa luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja hoitoa ja se otetaan riittävästi käyttöön metsille asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Ekologisten tavoitteiden lisäksi Metsähallituksen tulee ottaa huomioon toiminnassaan monikäytön periaate ja maankäyttöön liittyvät kulttuuriperinteet.

Tavoitteena on, että vuonna 1994 maaomai-

suuden luovuttamisesta saatavista myyntituloista noin puolet käytetään luonnonsuojelualueiden hankintaan.

Metsähallituksen tulee tuottaa maksuttomia jokamiehenoikeuteen liittyviä palveluja ja valvoa hallinnassaan olevien valtion maa- ja vesialueiden virkistyskäyttöä sekä huolehtia näihin liittyvistä eri säädöksissä mainituista viranomaistehtävistä.

Metsähallituksen tulee tukea Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä pitämällä puun korjuun koneellistamisaste vuonna 1994 noin 30 prosenttiyksikköä alemmalla tasolla kuin mille se puhtaasti liiketaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista nostaa.

3. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja, lukuunottamatta työministeriön pääluokasta mahdollisesti saatavaa investointirahotusta, vuonna 1994 enintään 70 milj. mk. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 1994 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialueiden hankinnat, maa- ja vesirakennukset, sekä rakennukset.

4. Virkojen perustaminen ja lakkauttaminen

Metsähallitukseen voidaan perustaa 1.1.1994 lukien toimitusjohtajan virka (S 33). Toimitusjohtajalla on pääjohtajan arvonimi. Samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan pääjohtajan virka (S 33).

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi Metsähallituksesta, jossa on otettu huomioon soveltuvin osin valtion liikelaitoksista annettu laki (627/87) sekä yhteiskunnan ja asiakkaiden tarpeista johtuva Metsähallituksen erityisasema. Liikelaitokselle luovutetaan Metsähallituksen käytössä vuoden 1993 lopussa oleva vaihto- ja käyttöomaisuus sekä rahoitusomaisuus ja lyhytaikaiset velat siten, kuin päätösosassa on esitetty.

Metsähallituksen toiminta jakautuu liiketoimintaan ja yhteiskunnallisiin tehtäviin. Liiketoiminta muodostuu pääasiassa puutavaran myynnistä. Lisäksi myydään metsänviljelymateriaalia sekä metsästyksen, kalastuksen ja ulkoilutoimintaan liittyviä palveluja. Yhteiskunnallisista tehtävistä merkittävimmät ovat luon-

nonsuojelu, metsien jokamiehen oikeuksiin liittyvä virkistyskäyttö, metsänjalostus ja uittotehtävät.

Käyttöomaisuuden arvon arvioidaan olevan siirtymävaiheessa noin 7 391 milj. mk, johon sisältyy noin 55 milj. mk arvosta luonnonsuojelutoimintaan liittyviä rakennuksia, jotka eivät sisältyneet vanhan metsähallituksen taseeseen. Käyttöomaisuudesta liiketoiminnan käytössä olevat maa- ja vesialueet on arvioitu käypään arvoon maanmittaushallituksen v. 1992 kauphaintatilaston ja metsäveroasetuksen (1208/91) tuottoon perustuvan verotusarvon keskiarvojen perusteella, jolloin maa- ja vesialueiden arvoksi tulee yhteensä noin 6 900 milj. mk, josta noin 4 603 milj. mk on liiketoiminnan käytössä. Käyttöomaisuuden maarakenteet, rakennukset, kalusto ja osakkeet ovat kirjanpitoarvojen mukaan suuruudeltaan yhteensä noin 491 milj. mk, sekä vaihto-omaisuus liikevaihtoverottomalta arvoltaan noin 152 milj. mk. Vaihto-omaisuus on arvostettu alkuperäisiin hankintahintoihin ja ne on tarkoitus siirtää kirjanpitoarvojen mukaisina ottaen huomioon omaisuuden arvon aleneminen. Käyttöomaisuuden maarakenteet, rakennukset, kalusto ja osakkeet on tarkoitus siirtää arvostaen ne inventoinnin perusteella syksyn 1993 käypiin arvoihin.

Vaihto-omaisuuteen sisältyy valtion varoin yksityismetsien käyttöön kerättyä siementä noin 40 milj. mk arvosta. Vaihto-omaisuudesta on noin 80 milj. mk pitkävaikutteisia siemenvarastoja, joiden varastointiaika on 5–15 vuotta. Omaisuuden arvon arvioidaan olevan siirtymävaiheessa rahoitusomaisuus 155 milj. mk mukaan lukien yhteensä noin 7 698 milj. mk. Omaisuuden arvosta palvelee pääosin yhteiskunnallisia tehtäviä noin 2 570 milj. mk.

Liiketoiminnan käytössä olevat maa- ja vesialueet, yhteensä käyvältä arvoltaan noin 4 603 milj. mk, luovutetaan Metsähallituksen hallintaan kokonaan tuottovaateen alaisen peruspää-

oman ehdoin. Liiketoiminnan käytössä oleva kirjanpitoarvon mukainen vaihto-omaisuus varastotilin saldolla vähennettynä noin 90 milj. mk ja käyttöomaisuus maa- ja vesialueita lukuunottamatta noin 278 milj. mk, yhteensä noin 368 milj. mk, on tarkoitus rahoittaa siten, että 40 % eli noin 147 milj. mk merkitään peruspääomaksi ja 60 % eli noin 221 milj. mk merkitään pitkäaikaiseksi lainaksi valtiolta. Varastotilin saldo tilitetään valtiolle. Lainan korko olisi Suomen Pankin peruskorko omaisuuden sijainnista johtuva keskitasoa alempi tuottoaste ja omaisuuden käyttöä koskevat rajoitteet huomioon ottaen. Laina maksettaisiin takaisin 10 vuodessa vuodesta 1995 alkaen puolivuositain tasasuuruisin erin. Yhteiskunnallisten tehtävien käytössä oleva kirjanpitoarvojen mukainen vaihto-omaisuus noin 60 milj. mk ja käyvän arvon mukainen käyttöomaisuus noin 2 510 milj. mk eli yhteensä 2 570 milj. mk luovutetaan Metsähallituksen hallintaan kokonaan tuottovaadetta vailla olevan muun oman pääoman ehdoin.

Kiinteistöjen myynnistä saatavista tuloista arviolta 26 milj. mk, Metsähallitus käyttää puolet valtion maiden kiinteistörakenteen parantamiseen sekä puolet luonnonsuojelualueiden hankintaan. Mikäli valtio päättää hankkia Metsähallituksen hallintaan tulevia maa- ja vesialueita, valtio korottaa hankintahintaa vastaavalla määrällä Metsähallituksen peruspääomaa (liiketoimintaa palveleva omaisuus) tai muuta omaa pääomaa (yhteiskunnallisia tehtäviä, kuten luonnonsuojelua, metsänjalostusta ja jokamiehen oikeuksiin liittyviä maksuttomia palveluja koskeva omaisuus). Hankinta tapahtuu tällöin valtion rahoituksella. Muu käyttöomaisuuden hankinta tapahtuu Metsähallituksen omin päätöksin ja omalla rahoituksella.

Metsähallituksen arvioitu aloittava tase 1.1.1994:

	Mmk	Mmk	Mmk
VASTAAVA			
Rahoitusomaisuus			155
Vaihto-omaisuus			152
Käyttöomaisuus			
Maa- ja vesialueet		6 900	
Maarakenteet		251	
Rakennukset		210	
Kalusto		26	
Osakkeet		4	7 391
Yhteensä			7 698

VASTATTAVAA

Vieras pääoma

Lyhytaikaiset velat

— osto- ym. velat.....

57

— tilitys valtiolle.....

100

157

Pitkäaikaiset velat

— laina valtiolta

221

378

Oma pääoma

Peruspääoma

4 750

Muu oma pääoma.....

2 570

7 320

Yhteensä

7 698

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen Metsähallituksen liiketoiminnan tulostavoitteeksi 105 milj. markan voiton vuonna 1994. Tavoitteena on, että Metsähallitus tulouttaa voitosta vuonna 1995 vuoden 1994 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 100 milj. mk, mikä vastaa 2,1 prosentin tuottoa peruspääomalle. Tuottotavoitteen perustana on omaisuuden sijainnista johtuva keskitasoa alempi tuotto ja omaisuuden käyttöä koskevat rajoitteet. Loput voitosta Metsähallitus käyttää investointien rahoittamiseen ja toiminnan kehittämiseen vuonna 1995. Lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainan korkoina 14,4 milj. mk. Lisäksi Metsähallitus maksaa hallinnollisessa kirjanpidossa olevien kassavarojen, saamisten ja varastotilin saldon yhteisarvon sekä velkojen erotuksen, tämän hetken arvion mukaan noin 100 milj. mk, valtion kassaan vuoden 1994 loppuun mennessä.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista vastaavien menojen korvauksiin on budjetoitu yhteensä 116 milj. mk, mistä 63 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa ja 53 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa. Virkistyspalveluihin ja uittoon liittyvät yhteiskunnalliset palvelutehtävät rahoitetaan momenteilta 30.96.41 ja 30.96.43 sekä metsäpuiden jalostukseen ja siemenhuoltoon liittyvät tehtävät momentilta 30.86.25. Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointimenoja ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1992 työministeriö rahoitti metsähallituksen investointeja yhteensä 53,5 milj. markalla.

Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä tuetaan myös pitämällä puun korjuun koneellistamisaste noin 40 prosentissa, joka on noin 30 prosenttiyksikköä alemmalla tasolla kuin mille se puhtaasti liiketaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista nostaa. Tästä aiheutuu Metsähallitukselle noin 54 milj. mk lisäkustannukset. Metsähallitus ylläpitää yleisessä käytössä olevia teitä noin 2 milj. markalla. Miestyövaltaiset puunkorjuumenetelmät ja em. teiden kunnossapito supistavat Metsähallituksen liiketoiminnallista tulosta ja siten valtiolle tuloutettavaa osuutta noin 56 milj. mk.

Metsähallituksen kiinteiden kulujen karsimista jatketaan siten, että tuloutus valtiolle kasvaa vuosittain vähintään 8 prosenttia nykyperusteiden vuoden 1994 tasosta vuosina 1995—1997.

Metsähallituksen investointeihin on alustavasti tarkoitettu käyttämään enintään 70 milj. mk. Tästä on maa- ja vesirakennusinvestointeja noin 22 milj. mk, kaluston hankintaa noin 16 milj. mk ja talonrakentamisinvestointeja noin 2 milj. mk sekä muita investointeja 4 milj. mk. Lisäksi on varauduttu kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden ostoon liittyviin maa- ja vesialueiden hankintaan 26 milj. markalla.

Valtiolle maksettavaa tilitystä, investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten Metsähallitus tarvitsee oman tulorahoituksen lisäksi enintään 300 milj. markan valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1994:

	Mmk	Mmk
Myyntituotot		1 093,5
— Arvonlisävero.....		0,5
Liikevaihto		1 093
Kulut		
Aineet ja tavarat.....	38	
Palkat ja muut henkilökulut	408	

Vuokrat	15	
Muut kulut	442	903
Käyttökate		190
Poistot		38
Liikelyläämä		152
Korkokulut (netto)		14
Muut tuotot ^{*)}		
MMM:n rahoitus	53	
YM:n rahoitus	63	116
Muut kulut ^{*)}		
Yhteisk. tehtävät	116	
Kiinteistövero	8	
Metsänhoitomaksu	5	129
Verot		20
Tilikauden voitto		105

^{*)} Muissa tuloissa ja muissa kuluissa ei ole huomioitu työministeriön pääluokasta mahdollisesti tulevaa rahoitusta.

Tunnuslukutaulukko

	1992 TP	1993 arvio	1994 TAE
Liikevaihto milj. mk	1 283	1 197	1 093
muutos %	+ 8	— 7	— 9
Käyttökate milj. mk	322	291	190 ^{*)}
liikevaihdosta %	25	24	17
Voitto milj. mk (liiketaloudell. toiminta)	203	176	105
Sijoitetun pääoman tuotto % (ml. arvonorotus v. 1993—94)	10	4	2
Investoinnit liikevaihdosta % (liiketaloudell. toiminta)	26	13	6
Omavaraisuusaste % (ml. arvonorotus)	—	—	95
Henkilöstömäärä (ei sisällä veloitetyöllistettäviä) ..	3 265	2 973	2 791

^{*)} Käyttökateen aleneminen johtuu pääasiassa puun myyntihinnan ja määrän alenemisesta.

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 2 000 000
 1992 tilinpäätös 4 000 000

(77.) *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 19 000 000
 1992 tilinpäätös 22 000 000

Ennakoitu rahoituslaskelma vuodeksi 1994:

	Mmk
Rahan lähteet	
Käyttökate	190
Maa-alueiden myynti	26
Lainarahoitus	100
Nettokäyttöpääoman väh.	19
Yhteensä	335
Rahan käyttö	
Tilitys valtiolle	100
Korkokulut (netto)	14
Verot	33
Investoinnit	70
Rahat ja pankkisaamiset	118
Yhteensä	335

(78.) *Yleiset uittoväylätyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Yleisten uittoväylätöiden suorittamista varten Metsähallitukselle myönnettävät korvaukset on otettu huomioon momentin 30.96.41 määrärahassa.

1993 määräraha 2 000 000
 1992 tilinpäätös 7 000 000

(87.) *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	3 900 000
1993 II lisämääräraha	298 800 000
1992 tilinpäätös	210 000 000

96. Eräät metsätalouden menot

41. Metsähallituksen virkistyspalvelukorvaus ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 854 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Metsähallitukselle virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamiseksi ja viranomaistehtävien sekä yleisiin uittoväylätöihin liittyvien tehtävien suorittamiseksi.

Selvitysosa: Vuoden 1994 alusta lukien metsähallituksesta muodostetaan liikelaitos, jolloin pääosa metsähallituksen yhteiskunnallisista palvelutehtävistä rahoitetaan valtion talousarvioon otettavilla määrärahoilla. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 22 237 000 mk korvauksena maksuttomien virkistyspalveluiden tuottamisesta sekä 14 652 000 mk lähinnä virkistyspalveluihin liittyvistä viranomaistehtävistä ja 4 965 000 mk yleisistä uittotehtävistä aiheutuvina korvauksina.

1994 määräraha 41 854 000

43. (30.99.43) Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön

uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin arvioidaan tarvittavan 500 000 mk. Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätöistä aiheutuviin menoihin arvioidaan tarvittavan 1 700 000 mk lähinnä kalanpoikasten istutus-toimintaan. Rahakorvauksia ei ole enää sanotavasti maksamatta. Iijoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 31 353 000 mk.

Hossanjoen vanhoista uittoväylätöistä aiheutuneita vahinkoja on korvattava vesioikeuden päätöksen perusteella kymmeneltä vuodelta ja jatkettava vuotuiskorvauksien maksamista entisöintitöiden valmistumiseen. Takautuviin rahakorvauksiin arvioidaan tarvittavan 1 200 000 mk.

1994 määräraha	3 400 000
1993 määräraha	4 300 000
1993 II lisämääräraha	385 000
1992 tilinpäätös	500 000

97. Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi kasvinjalostuslaitoksesta. 1.1.1994 lukien perustettavaksi ehdotettu Kasvinjalostuslaitos muodostetaan kokoamalla kotimainen kasvinjalostustoiminta yhteen laitokseen. Kasvinjalostustoimintaa on Suomessa harjoitettu aiemmin kahdessa laitoksessa: Keskusosuusliike Hankkijan kasvinjalostuslaitoksessa ja Maatalouden tutkimuskeskuksen kasvinjalostuslaitoksessa. Hankkijan kasvinjalostuslaitoksen toiminta loppui keskusosuusliikkeen konkurssin johdosta. Laitoksen lajikeaineisto ja lajikeoikeudet

hankittiin vuonna 1992 konkurssipesästä väliaikaisesti Valtion viljavaraston omistukseen siinä tarkoituksessa, että kotimaiset kasvinjalostustoiminnat myöhemmin yhdistetään.

Perustettavaan Kasvinjalostuslaitokseen kootaan Maatalouden tutkimuskeskuksen kasvinjalostustoiminta ja Valtion viljavarastolta entinen Hankkijan kasvinjalostustoiminta sekä Jokioisten Siemenkeskus.

Kasvinjalostuslaitoksen perustamisesta tehdyn selvityksen mukaan lajikkeiden siemenmarkkinat Suomessa eivät ole niin suuret, että

niiltä saatava rahoitus riittäisi nykyisen laajuisen kasvinjalostustoiminnan rahoittamiseen. Kasvinjalostustoiminnan ylläpitämistä maassamme riittävän laajana on kuitenkin pidettävä maatalouden kannalta strategisesti tarpeellisenä, sillä kasvitutanto perustuu suurelta osin kotimaisten lajikkeiden viljelyyn. Tästä syystä kasvinjalostustoimintaan tulisi voida myöntää valtion rahoitusta.

Kasvinjalostuslaitoksesta muodostetaan valtion liiketoimintaa harjoittava valtion laitos, jonka talousarvio laaditaan nettobudjetointiin perustuen.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1994 talousarvion valmisteluun liittyen Kasvinjalostuslaitoksen tulostavoitteeksi enintään 11 800 000 markan alijäämän. Lisäksi tavoitteeksi asetetaan jalostamiensa lajikkeiden kotimaisen ja ulkomaisen markkinoinnin tehostaminen ja markkinoilta saatavan rahoituksen lisääminen niin, että budjettirahoituksen tarve ei kasva.

Kasvinjalostuslaitoksen liikevaihtotavoitteeksi asetetaan 8 450 000 mk. Kun muita tuloja arvioidaan kertyvän 50 000 mk, Kasvinjalostuslaitoksen käyttötuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 8 500 000 mk. Kun käyttömenoiksi arvioidaan 19 392 000 mk, nettomenona momentille 30.97.21 osoitetaan 10 892 000 mk. Kasvinjalostuslaitoksen sijoitusmenoihin myönnetään 5 500 000 mk momentille 30.97.88. Maatalouden tutkimuskeskuksessa ja Anttilan kasvinjalostuslaitoksessa jalostettujen lajikkeiden siementavarasta arvioidaan kertyvän kasvinjalostusmaksuja 5 500 000 mk momentille 12.30.32.

Kasvinjalostuslaitoksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1994:

	mk	mk
Liikevaihto		8 450 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	6 815 000	
Palkat	8 390 000	
Vuokrat	1 700 000	

Muut kulut	2 487 000	
Varaston muutos	300 000	19 692 000
Käyttökate		—11 242 000
Poistot		
Rakennuksista ja rakennelmista	200 000	
Koneista ja kalustosta ...	408 000	608 000
Liikealijäämä		11 850 000
Muut tuotot ja kulut		
Muut tuotot	50 000	
Muut kulut	—	+50 000
Tilikauden alijäämä		11 800 000

21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 892 000 mk. Kasvinjalostuslaitokseen voidaan perustaa sopimuspalkkainen johtajan virka (S 27).

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	19 392 000
Bruttotulot	8 500 000
— myyntitulot	8 450 000
— muut tulot	50 000
Nettomenot	10 892 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 4 560 000 mk 25 henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.70.21 ja 3 500 000 mk 26 henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.70.(24).

1994 määräraha 10 892 000

88. Lajikeoikeuksien yms. hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lajikeoikeuksien, jalostusaineistojen sekä käyttö- ja vaihto-omaisuuden hankkimiseen Valtion viljavarastolta Kasvinjalostuslaitoksen perustamisen yhteydessä.

1994 määräraha 5 500 000

98. Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Siemenperunakeskuksen tehtävänä on terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotanto maassam-

me viljeltävistä perunalajikkeista sekä tähän tehtävään liittyen terveen siemenaineiston tuotanto ja ylläpito. Valtion ohella Siemenpe-

runakeskuksen toimintaan osallistuvat ns. jäsenyhteisöinä maataloustuottajat, perunateollisuus ja kaupan keskusliikkeet. 1.12.1988 allekirjoitetun sopimuksen mukaan valtio vastaa Siemenperunakeskuksen investointimenoista. Jäsenyhteisöt vastaavat tuotannon riittävästä laajuudesta ja tuotannon markkinoinnista.

Siemenperunan kysynnän ja tarjonnan arvioidaan olevan tasapainossa. Siemenperunakeskuksen tuotantotavoite vuodelle 1994 on vahvistettu 5 000 tonniksi toimitettavaa siementä. Erityistä painoa pannaan edelleen uusien lajikkeiden siemenaineiston nopeaan markkinoillesaantiin sekä siemenen tuotantokustannusten alentamiseen. Siemenperunan viennin käynnistämiseen tähtääviä toimia jatketaan.

Huomioon ottaen Siemenperunakeskuksen toimintaan liittyvän tehtävän tuottaa ja pitää yllä Suomessa viljeltävien eri lajikkeiden tervettä perusaineistoa, on laitoksen tulostavoitteeksi vahvistettu positiivisen käyttökatteen aikaansaaminen.

Talousarvion valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuodelle 1994 tulostavoitteen, jonka mukaan Siemenperunakeskuksen alijäämä voi olla enintään 4 % jälleenhankintahintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta. Alijäämäksi jää noin 906 000 mk ja käyttökatteen arvioidaan olevan noin 3 % liikevaihdosta.

Siemenperunakeskuksen johtokunta on asettanut liikevaihtotavoitteeksi 15 774 000 mk, mikä on noin 7 % vuoden 1993 arvioitua määrää

suurempi. Kun muita tuloja arvioidaan olevan 100 000 mk, Siemenperunakeskuksen käyttötuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 15 874 000 mk. Kun käyttömenojen ja kalustoinvestointien määräksi arvioidaan 15 750 000 mk, nettotuloa arvioidaan jäävän 124 000 mk, mikä on merkitty momentille 12.30.97.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1994:

	mk	mk
Liikevaihto		15 774 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet....	9 568 000	
Palkat	3 356 000	
Vuokrat	80 000	
Muut kulut (lask.eläke).	2 301 000	15 305 000
Käyttökate.....		469 000
Poistot		
Rakennuksista	892 000	
Koneista ja kalustosta .	571 000	
Salaojituksesta	12 000	1 475 000
Liikealijäämä		1 006 000
Muut tuotot		100 000
Tilikauden alijäämä		—906 000

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina 1992—1994:

	1992 toteutuma*	1993 ennakoitu*	1994 TAE*
Liikevaihto milj. mk.....	15,40	14,80	15,80
	(—12,0)	(—3,9)	(6,8)
Käyttökate liikevaihdosta %	1,53	1,02	2,97
Ylijäämä			
— milj. mk	—1,09	—1,15	—0,91
— liikevaihdosta %	—7,09	—7,79	—6,38
Hintojen muutos %	—4,7	—1,9	—1,2
Investoinnit liikevaihdosta %	4,17	4,05	2,53
Henkilöstön määrä (vakituinen henkilöstö).....	18	18	18

* suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

(23.) Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Siemenperunakeskuksen menot on

otettu vähentävänä tekijänä huomioon momentilla 12.30.97.

1993 määräraha 400 000

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten organisaatioiden jäsenyydestä, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista aiheutuvien menojen sekä muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 12 620 000 mk muiden kuin jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut	16 600 000
Kansainväliset erityissopimukset	520 000
Yhteistyö valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa	1 900 000
Matkat kansainvälisiin kokouksiin	7 200 000
Euroopan metsäkokous	500 000
IUFRO:n v. 1995 Maailmankongressin valmistelusihteeristön menot	500 000
Muut kansainvälisen yhteistyön menot.	2 000 000
Yhteensä	29 220 000

1994 määräraha	29 220 000
1993 määräraha	24 720 000
1993 II lisämääräraha	3 700 000
1992 tilinpäätös	16 291 388

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavan hallinnonalan tehtäväalueen tutkimustoiminnan palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoina luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää enintään 163 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	1 200 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitus	1 650 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus	1 000 000
Maatalous	7 500 000

Metsätalous	10 000 000
Kala- ja riistatalous	1 550 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö	4 000 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	100 000
Yhteensä	27 000 000

1994 määräraha	27 000 000
1993 määräraha	29 500 000
1992 tilinpäätös	26 745 314

(43.) Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.96.43.

44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjällä ja Baltian maissa toteutettavista yhteistyöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea hallinnonalan toimialaan liittyviä yhteistyöhankkeita Venäjällä ja Baltian maissa.

1994 määräraha	30 000 000
1993 määräraha	33 400 000
1992 tilinpäätös	44 100 000

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83, muut. 1310/90) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten suorittamiseen metsälautakunnille ja 1.3.1994 lukien uusille yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	5 000 000

61. Siirto siementuotannon edistämismääräyksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nurmikasvien kylvösiemenhuollon turvaamisesta annetun lain (566/86) 3 §:n mukaisesti tasausmaksuista perittyä liike-

vaihtoveroa vastaavan määrän siirtämiseen viljavarastorahaston siementuotannon edistämisvaroihin.

1994 määräraha	1 500 000
1993 määräraha	2 300 000
1992 tilinpäätös	1 617 003

62. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 204 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtion viljavarastosta annetun lain (1124/89) 10 ja 11 §:ien mukaisesti

viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Varmuusvarastoihin sitoutuvan pääoman korkokustannusten korvausten määräksi arvioidaan 140 000 000 mk ja varastojen hoitokorvaukseksi 64 600 000 mk, mistä arvioidaan 10 700 000 mk käytettävän maataloille, kaupalle ja teollisuudelle maksettaviin korvauksiin.

1994 määräraha	204 600 000
1993 määräraha	234 000 000
1992 tilinpäätös	232 900 000

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk	± %
01. Maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutuelinkeinopiirit (670)...	180 838	170 927	168 660	— 2 267	— 1
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (670).....	27 994	29 402	27 395	— 2 007	— 7
(08.) Maatilahallinto (670).....	4 850	—	—	—	—
(29.) Viljan varmuusvarastointi (670).....	36 480	—	—	—	—
31. Hinta- ja tulotuki (670).....	4 560 023	4 615 000	5 104 700	+ 489 700	+ 11
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainotamistoimenpiteet (670).....	5 220 917	3 249 000	1 933 000	—1 316 000	— 41
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670).....	706 904	607 275	210 720	— 396 555	— 65
34. Muut maatalouden menot (670).....	189 833	165 155	139 165	— 25 990	— 16
36. Kala-, riista- ja porotalous (690).....	159 240	157 427	175 438	+ 18 011	+ 11
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690).....	111 788	109 028	92 659	— 16 369	— 15
65. Geodeettinen laitos (550).....	13 601	21 025	24 637	+ 3 612	+ 17
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	175 528	181 024	145 720	— 35 304	— 20
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660).....	10 626	10 791	10 822	+ 31	+ 0
76. Metsäntutkimuslaitos (660).....	203 194	185 990	155 860	— 30 130	— 16
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670).....	30 000	28 136	26 551	— 1 585	— 6
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670).....	96 123	95 839	96 678	+ 839	+ 1
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (560).....	211 938	237 250	144 038	— 93 212	— 39
86. Yksityismetsätalous (680).....	746 886	681 241	565 010	— 116 231	— 17
87. Maanmittauslaitos (550).....	511 640	429 000	246 250	— 182 750	— 43
(90.) Valtion margariinitehdas (850).....	2 039	—	—	—	—
95. Metsähallitus (680).....	259 000	26 900	—	— 26 900	—100
96. Eräät metsätalouden menot (680).....	500	4 300	45 254	+ 40 954	+952
97. Kasvinjalostuslaitos (660).....	—	—	16 392	+ 16 392	—
98. Siemenperunakeskus (660).....	776	400	—	— 400	—100
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).....	321 654	328 920	297 320	— 31 600	— 10
Yhteensä	13 782 371	11 334 030	9 626 269	—1 707 761	— 15

*Pääluokan 30 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina
1992—1994*

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
(90.) Valtion margariinitehdas (850) .	12 305	—	—	—	—
(95.) Metsähallitus (680).....	1 118 990	—	—	—	—
(98.) Siemenperunakeskus (660).....	23 505	—	—	—	—
Yhteensä	1 154 800	—	—	—	—

Pääluokka 31

LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 12 776 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalalla jatketaan edelleen organisaatioiden kehittämistä. Tielaitoksen keskus- ja piirihallintoa kevennetään ns. tuotantosopimusmenettelyllä. Vastaavia kehittämishankkeita aloitetaan myös merenkulkulaitoksessa. Posti- ja telelaitos yhtiöitetään 1.1.1994 lukien. Postitoimintaan liittyviä viranomaistehtäviä hoitaa Telehallintokeskuksen yhteyteen perustettava postihallintoyksikkö. Vastaavasti tähän saakka Autorekisterikeskuksen hoitamat viranomaistehtävät siirretään ajoneuvohallinnolle.

Liikenne-sektorin tulostavoitteet vuonna 1994:

Suomalaisten liikenne- ja kuljetusyritysten kansainvälistä kilpailukykyä tulisi parantaa niin paljon, että kuljetustase tasapainottuisi vuoden 1992 1,1 mrd markan vajauksesta. Tavaraliikenteen kuljetuskustannuksia tulee vähentää yritysten omilla ja valtion toimenpiteillä.

Kuljetus- ja logististen kustannusten alentamiseksi liikenneministeriö aloittaa valmisteilla olevan toimenpideohjelman toteutuksen ja huolehtii kansallisista eduista kansainvälisissä kuljetuskysymyksissä.

Kotimaisen kuljetuselinkeinon kilpailukyvyn lisäämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi edistetään transitoliikennettä ja selvitetään muita toimenpiteitä.

Kuljetustaseen tasapainottamiseksi edistetään kotimaisen lastialustonniston kasvattamista.

Julkisen liikenteen hinnat saavat nousta arvonlisäverouudistuksen johdosta enintään 2 prosenttiyksikköä enemmän kuin kuluttajahintaindeksi. Telekustannusten tulee olla tasoltaan sellaiset, että Suomi säilyttää nykyisen edullisen asemansa muihin OECD-maihin verrattuna.

Lähinnä arvonlisäverotuksen aiheuttamien hinnankorotusten ja joukkoliikennetuen supis-

tumisen vuoksi saa joukkoliikenteen markkinaosuus supistua nykyisestä 20 %:n tasosta enintään yhden prosenttiyksikön. Joukkoliikennetuki tullaan kohdentamaan aikaisempaa selkeämmin kohtuullisen peruspalvelutason turvaamiseen koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenteessä. Teleliikenteen palvelutason tulee säilyttää kansainvälisessä vertailussa hyvä asemansa. Sähköisen joukkoviestinnän kotimaisuusasteen tulee säilyä nykyisellään. Lehdistön tukea kohdistetaan erityisesti lehdistön kehittämishankkeisiin.

Liikenneturvallisuutta edistetään siten, että tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrät eivät nouse vuosien 1991—1992 tasosta liikenteen kasvusta huolimatta. Liikenteen aiheuttamien typenoksidipäästöjen tulee vähentyä vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi liikenteen kasvun tulisi olla pitkällä aikavälillä hieman alle BKT:n kasvun.

Infrastruktuuriin liittyvää päätöksentekoa on tarkoitus kehittää ottamalla käyttöön eri liikennemuotojen osalta yhtenäinen menettely yhteiskuntataloudellisten laskelmien suorittamiseksi.

Infrastruktuurin nykyinen kunto pyritään säilyttämään rahoituksen supistumisesta huolimatta. Sen sijaan verkon laajennusinvestointeja osin supistetaan aikaisemmista suunnitelmista. Ministeriö edistää lähialueiden infrastruktuurin kehittämistä ottaen huomioon erityisesti Suomen kannalta tärkeät liikenneyhteydet.

Hallinnonalan kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota kilpailun lisäämiseen ja varautumiseen EY:n tuomiin muutoksiin. Yhtiöittämistä jatketaan ja toimilupapolitiikkaa kehitetään edelleen. Liikenneministeriön hallinnonalan liikelaitosten tulostavoitteen asettamista kehitetään ja jokaiselle liikelaitokselle asetetaan tuloutustavoite peruspääomalle.

Tuottovaade mitoitetaan pitkällä aikavälillä infrastruktuurin osalta 4 %:ksi ja kuljetuspalveluiden osalta 10 %:ksi. Tavoitteeseen pyritään

asteittain ottaen huomioon sekä liikennepoliittiset tekijät että toimialan voitonjakopolitiikka.

01. Liikenneministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 41 785 000 mk.
Apulaisosastopäällikön virka (S 29) lakkautetaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 500 000 mk vuonna 1993 lakkautettujen virkojen johdosta

sekä lisäyksenä 130 000 mk momentilta 31.24.21 aiheutuvan yhden viran siirron johdosta.

1994 määräraha	41 785 000
1993 määräraha	44 060 000
1993 II lisämääräraha	—710 000
1992 tilinpäätös	45 846 631

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja luo tienkäyttäjille edellytyksiä turvalliseen ja sujuvaan liikkumiseen. Tämä tapahtuu huolehtimalla hoito- ja ylläpitotoimenpitein tiestön kunnan ja liikennöitävyyden säilymisestä (Yleisten teiden perustienpito) sekä kehittämällä tieverkkoa muuttuvan liikenteen vaatimuksia vastaavaksi (Tieverkon kehittäminen).

Yleisiä teitä on 77 500 km. Tieliikenteen osuus koko henkilöliikenteestä on 93 % ja tavaraliikenteestä 69 %. Liikenteen nopea kasvu hidastui 90-luvulle tultaessa ja taloudellisen laman myötä liikenne väheni 1,6 % vuonna 1991 ja pysyi ennallaan vuonna 1992. Liikenteen kasvun pysyvä taittuminen ei kuitenkaan näytä todennäköiseltä, vaan kasvun odotetaan jatkuvan taloudellisen kasvun alkaessa.

Tielaitoksen toiminnan painopistealueina ovat liikenneturvallisuuden parantaminen, tiestön kunnan säilyttäminen, liikenneympäristön laadusta huolehtiminen ja oman toiminnan taloudellisuuden parantaminen. Tiesuunnittelun keinoin tuetaan liikennetarpeen minimointia sekä joukkoliikennettä ja kevytliikenteen suosimiseen tähtääviä toimenpiteitä. Tieverkon kehittämishankkeilla edistetään edellä mainitun lisäksi liikenteen sujuvuutta ja kuljetusten taloudellisuutta.

Liikenneministeriö on asettanut alustavasti tielaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— Tielaitoksen toimin vähennetään ainakin

70 henkilövahinko-onnettomuutta, minkä arvioidaan vastaavan 7 liikennekuolemaa. Yleisten teiden henkilövahinko-onnettomuuksien määrä on alle 3 900.

— Tielaitos vähentää tieliikenteen pohjavedelle aiheutuvia haittoja ja meluhaittoja sekä parantaa taajamien liikenneympäristöjä.

— Talvihoidon tavoitetaso saavutetaan 88 % pääteillä, joilla liikennöi yli 2 000 autoa vuorokaudessa. Samalla suolan ympäristövaikutuksia vähennetään.

— Tieverkon kunto pysyy nykyisellään. Vilkasliikenteisillä teillä ei ole päällystyskauden päättyessä yli 20 mm:n uria. Pinnaltaan huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä on enintään 7 500 km siten, että niistä on rakenteeltaan huonokuntoisia enintään 1 200 km.

— Tielaitoksen taloudellisuus paranee 1,0 %.

— Tielaitoksen yleiskustannukset ovat enintään 560 milj. mk.

— Toimintaan sidotun pääoman tuotto on 5,0 %.

Tielaitoksen henkilövahvuus oli vuonna 1992 10 160 henkilötyövuotta. Tavoitteena on vuonna 1993 noin 9 800 henkilötyövuotta ja vuonna 1994 noin 9 650 henkilötyövuotta. Laitoksen organisaation kehittämistä jatketaan tavoitteena keventää hallintoa kaikilla organisaatiotasoilla varsinaisen tienpidon turvaamiseksi vähentyvien rahoituskehysten vallitessa. Tuulosohjausta kehitetään ottamalla käyttöön tielaitoksen sisäinen tuotantosopimusmenettely,

jossa tiepiireiltä tilataan haluttu perustienpidon hoito- ja kuntotaso, alueelliset tie- ja siltahankkeet sekä tieverkon kehittämishankkeet. Tuotantosopimusmenettelyllä varmistetaan laitokselle asetettujen tulostavoitteiden toteutuminen. Määrärahojen budjetointia uudistetaan siirtämällä maa-aineshankintojen määrärahat momentille 31.24.21. Liikenneministeriö valmistele liikelaitoksena toimivan työ- ja raskaskalustokorjaamon perustamista tielaitoksen korjaamojen perustalle vuonna 1994.

Tielaitoksen maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1993 arvio	1994 TAE
TULOT		
Maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	77 035 000	57 000 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	67 742 000	48 500 000
Käyttäjämää.....	9 293 000	8 500 000
— % tuloista.....	12,1	14,9
Osuus yhteiskustannuksista.....	9 875 000	8 835 000
Ylijäämä/Alijäämä.....	—582 000	—335 000
— % tuloista.....	—0,8	—0,6
Hintojen muutos %.....		0,0
Volyymien muutos %.....		—26,0

Maksullisen toiminnan volyymien supistuminen johtuu kehitysyhteistyöhankkeiden supistumisesta

21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 392 595 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta ja maa-aineshankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin ja alan museotoiminnan tukemiseen.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemmin vuosina menoja vuoden 1993 kustannustasossa 1 000 milj. mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon maa-aineshankinnoista aiheutuvat menot 15 000 000 mk siirtoma momentilta 31.24.87 sekä vähennyksenä 130 000 mk yhden viran siirron johdosta momentille 31.01.21.

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	3 479 595 000
Maksullisen toiminnan erillismenot..	48 500 000
Muut toimintamenot.....	3 431 095 000
Bruttotulot.....	87 000 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	57 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	4 000 000
— muut suoritteet.....	53 000 000
Muut tulot.....	30 000 000
Nettomenot.....	3 392 595 000

Määrärahojen alueittainen jako vuonna 1994 on seuraava:

	milj. mk
Uudenmaan tiepiiri.....	373,2
Turun tiepiiri.....	407,1
Hämeen tiepiiri.....	356,4
Kaakkois-Suomen tiepiiri.....	393,5
Savo-Karjalan tiepiiri.....	363,0
Keski-Suomen tiepiiri.....	223,9
Vaasan tiepiiri.....	346,1
Oulun tiepiiri.....	454,6
Lapin tiepiiri.....	274,8
Yhteiset toiminnot.....	200,0
Yhteensä.....	3 392,6

1994 määräraha.....	3 392 595 000
1993 määräraha.....	3 811 600 000
1993 II lisämääräraha.....	—22 990 000
1992 tilinpäätös.....	3 872 999 995

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

1994 määräraha.....	10 000 000
1993 määräraha.....	29 000 000
1992 tilinpäätös.....	29 200 000

77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 896 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyssä mainittujen, kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi momentilta saa rahoittaa alueellisesti rajattujen liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien laatimista.

Tieverkon kehittämisen hankkeista sekä tie- ja siltasuunnitelmista saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemmin vuosina menoja vuoden 1993 kustannustasossa 2 500 milj. mk.

	Valmis liikenteelle	Kust. arvio Mmk	Jo budjetoitu Mmk	Arvioitut kustannukset mk
KESKENERÄISET TIEHANKKEET				
— Vt 1 Paimio-Turku.....	1996	1 076	430	102 000 000
— Vt 3 Hirvihaudan eritaso.....	1990	36	34	1 800 000
— Vt 3 Rautaharkon eritaso.....	1992	74	69	4 600 000
— Vt 3 Keimola-Hämeenlinna.....	1992	1 150	1 110	29 200 000
— Vt 3 Helsingby-Pitkämäki.....	1994	187	145	34 600 000
— Vt 3 Turun piirin raja-Jalasjärvi.....	1995	74	31	32 500 000
— Vt 3 Tampere-Hämeenkyrö.....	1996	140	10	37 100 000
— Vt 4 Oulu-Ii.....	1994	250	240	9 300 000
— Vt 4 Äänekoski-Oulun läänin raja.....	1996	66	17	17 000 000
— Vt 4 Rovaniemi-Saarenkyä.....	1996	137	97	14 900 000
— Vt 5 Vuorela-Siilinjärvi.....	1991	252	248	3 700 000
— Vt 5 Hiltulanlahti-Jynkkä.....	1994	173	155	13 900 000
— Vt 5 Vierumäki-Lusi.....	1996	623	475	41 800 000
— Vt 6 Taavetin kohta.....	1993	22	21	800 000
— Vt 7 Otsola-Summa.....	1994	270	193	34 500 000
— Vt 9 Lakalaiva-Alasjärvi.....	1994	359	259	65 000 000
— Vt 12 Nastola-Uusikylä.....	1995	98	26	32 500 000
— Vt 17 Noljakan eritaso.....	1993	41	38	3 200 000
— Kt 40 Raisio-lahti-Kausela.....	1995	420	327	48 300 000
— Kt 50 Tikkurila-Hakunila.....	1994	359	304	28 300 000
— Kt 50 Bemböle-Vanhakartano.....	1996	170	6	10 000 000
— Kt 51 Kirkkonummen eritaso.....	1990	98	95	2 700 000
— Kt 51 Helsingin raja-Haukilahti.....	1994	214	131	50 100 000
— Kt 62 Puumalansalmen silta.....	1995	75	15	9 300 000
— Kt 64 Munakan sillan kohta.....	1991	27	23	800 000
— Kt 66 Alavuden eritaso.....	1994	26	10	9 300 000
— Kt 76 Kuhmon keskusta.....	1995	15	9	4 900 000
— Kt 78 Rovaniemen et. sisään tulotie.....	1990	116	113	2 800 000
— Mt 113 Solvik-Siuntio.....	1993	25	19	5 900 000
— Mt 137 Valkoisenlähteentie-Hyrylä.....	1994	424	267	50 000 000
— Mt 349 Virrat-Ähtäri.....	1994	76	75	700 000
— Mt 542 Mikkelin piirin raja-Pajumäki.....	1993	37	35	2 300 000
— Mt 624 Petäjävesi-Multia.....	1993	61	55	5 700 000
— Mt 663 Kauhajoen keskusta.....	1996	29	12	10 200 000
— Mt 1404 Järvenpää-Pornainen.....	1994	36	30	5 600 000
— Mt 2804 Jokioinen-Forssa.....	1995	37	11	4 500 000
— Mt 5053 Romppala-Ahveninen.....	1994	27	17	9 300 000
— Mt 9422 Suutarinkorvan silta.....	1994	30	10	9 300 000
— Mt 9521 Rovaniemen lentoasemantie.....	1993	12	10	300 000
— Pt 16563 Jämsä-Kaipola.....	1994	21	17	3 800 000
— Po 50023 Jäniskoski-Norjan raja.....	1993	30	30	300 000
— Helsinki-Turku-radan tiejärj.....	1995	129	55	46 400 000
— Helsinki-Tampere-radan tiejärj.....	1994	66	10	7 400 000
Yhteensä		7 588	5 284	806 600 000

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että valtio lainaa Pohjoismaiden Investointipankilta yhteensä 300 milj. mk, jota vastaavasti käytetään vuosina 1994 ja 1995 kumpanakin 150 milj. mk Eurooppa 18 -tiehen kuuluvien seuraavien tiehankkeiden rahoittamiseen: Vt 1 Paimio-Turku, Vt 7 Otsola-Summa ja Kt 50 Bemböle-Vanhakartano. Laina sisältyy momentin 15.02.01 tuloihin. Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto talousarvioesitykseen sisältyvien tie-

verkon kehittämisen hankkeiden ja suunnittelun rahoitustarpeesta vuosina 1994—1997:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk
Keskeneräiset hankkeet	807	790	380	140
Tieverkon kehittämisen suunnittelu..	140	140	140	140

Vieraat työt ja muut laskennalliset vähennyserät..... —50 —50 —30 —20

Rahoitustarve 897 880 490 260

1994 määräraha..... 896 700 000

1993 määräraha..... 1 409 000 000

1993 II lisämääräraha 45 000 000

1993 III lisämääräraha 50 000 000

1992 tilinpäätös 1 958 800 000

78. *Ulkopuolisille tehtävät tietyt (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 83 690 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin töihin.

Selvitysosa: Ulkopuolisille tehtävistä tiedoista perittävät korvaukset on merkitty tuloina momentille 12.31.25.

1994 määräraha 83 690 000

1993 määräraha 100 000 000

1992 tilinpäätös 117 821 144

87. *Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 201 899 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (487/57) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon maa-aineshankinnoista aiheutuvat 15 000 000 markan menot siirtona momentille 31.24.21.

1994 määräraha 201 899 000

1993 määräraha 198 000 000

1992 tilinpäätös 232 961 100

25. Tienpidon valtionavut

(31.) *Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 4 500 000

1992 tilinpäätös 3 490 000

(33.) *Korvaukset katujen kestopäällystämisestä (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 3 000 000

1992 tilinpäätös 848 298

34. *Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58)

136 a §:n perusteella ennen 1.1.1993 tehtyjen harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevien päätösten edellyttämien jatkoavustusten maksamiseen kunnille katujen ja kaavateiden rakentamiseen.

1994 määräraha 20 000 000

1993 määräraha 25 000 000

1992 tilinpäätös 24 999 996

50. *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 103 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden kunnossapitoon ja yksityisteiden ja rautateiden tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen.

1994 määräraha	103 500 000
1993 määräraha	142 000 000
1992 tilinpäätös	134 906 571

51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 500 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) ja asetuksen (72/93) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden tekemiseen.

1994 määräraha	13 500 000
1993 määräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	25 000 000

30. Merenkululaitos

Selvitysosa: Merenkululaitoksen päätulosalueet ovat talvimerenkulku, luotsaustoiminta sekä väylänpito.

Vesitse tapahtuvan ulkomaanliikenteen arvioidaan kasvavan 3 % 63,5 milj. tonniin (vuonna 1993 arvio 3 %). Kotimaan liikenteessä kuljetetaan vuosittain yli 6 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä. Kauppamerenkulun väylästä kehitetään siten, että liikenne voidaan ympärivuotisesti hoitaa kuljetustaloudellisesti edullisimpia reittejä ja väyläsyvyyskäyttöä käyttäen.

Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan

kasvavan 25,8 milj. tonniin (1993 arvio 25,0 milj. tonnia). Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan kahdeksan jäänmurtajan voimin 23 talvisatamaan talven ankaruus huomioon ottaen mahdollisimman vähin viivytyksin. Toisen monitoimimurtaja otetaan käyttöön vuoden 1994 alussa. Tällöin seitsemän murtajaa on normaalissa käytössä ja yksi ns. alennetussa valmiustilassa.

Liikenneministeriö on lisäksi asettanut merenkululaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Pääomakustannusten korkoprosentti

SUORITTEET

Luotsattu matka mpk

Ylläpidettävien väylien pituus km

— kauppamerenkulku

— muut väylät

TUOTTAVUUDEN KEHITYS

KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS

— mk/kuljetettu tonni rannikko

— mk/kuljetettu tonni (Saimaa)

MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS

— Kustannukset mk/väyläkm.

KAUPPAMERENKULUN KUSTANNUSVASTAAVUUS %

— Luotsausmaksu

— Väylämaksu

1992	1993 TA	1993 Arvio	1994
4 ja 6	4 ja 6	4 ja 6	8,9
744 798	680 000	720 800	728 400
5 505	5 510	5 510	5 520
9 263	9 111	9 280	9 302
106	102	108	110
8,8	9,0	9,0	9,9
51,5	38,2	38,2	42,9
14 134	15 927	15 927	15 375
29,5	39,5	39,5	44,6
71,1	75,4	75,4	65,1

Kustannusvastaavuuslaskelmiin vaikuttaa mm. laskelmissa käytetyn pääomakustannusten korkoprosentin suuruus. Vuodesta 1994 alkaen pääomakustannusten korkoprosentti on nostettu valtiokonttorin ohjeen mukaan 8,9 %:ksi, mikä alentaa aikaisempiin kustannusvastaavuuslaskelmiin verrattuna luotsauksen ja väylätoiminnan kustannusvastaavuutta keskimäärin 10 prosenttiyksikköä.

Maksullisen toiminnan alijäämä on 152 778 000 mk, jolloin tuloilla katetaan 44,5 % kustannuksista. Väylämaksujen piirissä olevan toiminnan alijäämä on 209 091 000 mk, jolloin maksut ovat 65,1 % kustannuksista.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1994:

	1993 mk	1994 mk
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET		
Tulot.....	74 300 000	89 079 000
Toiminnan erilliskustannukset.....	185 435 000	186 767 000
Käyttöjäämä.....	—111 135 000	—97 688 000
Käyttöjäämä % tuloista.....	—150	—110
Osuus yhteiskustannuksista.....	9 807 000	9 977 000
Kustannukset yhteensä.....	195 242 000	196 744 000
Alijäämä (—).....	—120 942 000	—107 665 000
Alijäämä % tuloista.....	—163	—121
MUUT SUORITTEET		
Tulot.....	20 792 000	33 301 000
Toiminnan erilliskustannukset.....	19 234 000	74 929 000
Käyttöjäämä.....	1 558 000	—41 628 000
Käyttöjäämä % tuloista.....	7	—125
Osuus yhteiskustannuksista.....	1 252 000	3 486 000
Kustannukset yhteensä.....	20 486 000	78 415 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	306 000	—45 114 000
Ylijäämä/alijäämä % tuloista.....	1	—135
VÄYLÄMAKSUT		
Tulot.....	370 800 000	389 300 000
Väyläpidon erilliskustannukset.....	578 946 000	585 834 000
Käyttöjäämä.....	—208 146 000	—196 534 000
Käyttöjäämä % tuloista.....	—56	—51
Osuus yhteiskustannuksista.....	13 312 000	12 557 000
Kustannukset yhteensä.....	592 258 000	598 391 000
Alijäämä (—).....	—221 458 000	—209 091 000
Alijäämä % tuloista.....	—60	—54

Väylämaksujen kustannusvastaavuuslaskelmat eivät sisällä monitoimimurtajan kesäkäytön aiheuttamia kustannuksia ja tuloja. Väylämaksut kattavat noin 65 % kustannuksista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 458 035 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti sekä 300 000 mk avustuksena Saimaan jäänmurtoaluksen käyttökustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina yhteysalusliikenteen tulot sekä luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajien tulot, karttatuotannon tulot ja merenkulun tarkastustoiminnan tulot, jotka aiemmin on tuloutettu momentille 12.31.30 sekä luotsausmaksujen korotus 10 prosentilla.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	591 385 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	207 702 000

Muut toimintamenot.....	383 683 000
Bruttotulot.....	133 350 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	122 380 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	89 079 000
— muut suoritteet.....	33 301 000
Muut tulot.....	10 970 000
Nettomenot.....	458 035 000

1994 määräraha.....	458 035 000
1993 määräraha.....	551 703 000
1993 II lisämääräraha.....	—260 000
1992 tilinpäätös.....	702 301 128

22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 991 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden, viiden viran palkkauksen, matkakorvausten, toimistokaluston hankinta- ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset.....	787 000
Muut menot.....	204 000
Yhteensä	991 000

1994 määräraha.....	991 000
1993 määräraha.....	1 101 000
1992 tilinpäätös.....	1 027 035

Hanke-erittely:

	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Jäänmurtajien hankinta ja rahoitusmenot	1 300 000 000	73 316 000	124 300 000
2. Lautta-alus	28 000 000	4 000 000	19 650 000
Yhteensä			143 950 000

Jäänmurtajien kustannusarvio on noussut 1,3 miljardiin markkaan rahoituskustannusten kasvun takia. Jäänmurtajahankintavaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1995 169,4 milj. mk, vuonna 1996 159,2 milj. mk, vuonna 1997 154,1 milj. mk ja vuosina 1998—2003 619,7 milj. mk.

Lautta-aluksen kustannusarvio on noussut 28 000 000 markkaan.

1994 määräraha.....	143 950 000
1993 määräraha.....	55 900 000
1992 tilinpäätös.....	31 100 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 810 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 1 080 000 mk enintään

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 143 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää jäänmurtajien ja yhden lautta-aluksen hankinnasta ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa:

seitsemän henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

1994 määräraha.....	7 810 000
1993 määräraha.....	9 700 000
1992 tilinpäätös.....	10 000 000

77. *Väylätyöt* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 27 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, kanavien ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta ja peruskorjauksista sekä turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 4 800 000 mk enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
<i>Meriväylät</i>				
<i>Kauppamerenkulun väylät</i>				
1. Tornion väylä.....	1994	20 000	10 000	10 000 000
2. Rauman väylä	1998	75 000	-	9 600 000
Yhteensä				19 600 000
<i>Muun vesiliikenteen väylät rannikolla</i>				
3. Suomenlahden matalaväylästä.....		500		500 000
4. Saaristomeren matalaväylästä.....		2 400		1 300 000

5.	Pohjanlahden matalaväylästä	1 000		500 000
			Yhteensä	2 300 000
	<i>Sisävesiväylät</i>			
6.	Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.	1995	10 400	6 200
7.	Saimaan kanavan ja syväväyläsuikujen kaukokäyttölaitteiden tekeminen	1997	11 000	2 500
8.	Tampereen-Valkeakosken-Hämeenlinnan-väylien parantaminen	1997	6 000	1 600
9.	Kanavien itsepalvelulaitteet	1995	5 400	2 300
			Yhteensä	5 800 000
	Kaikki yhteensä			27 700 000

Rauman väylä:

Rauman satama on tällä hetkellä ainoa pääsatamistamme, johon johtaa alle 10 metrin väylä. Satama on kehittynyt tavaramääriltään Suomen kunnallisten satamien joukossa neljänneksi suurimmaksi. Kulkusyvyyden lisäämistä 9,0 metristä 10,0 metriin puoltaa mm. paperiteollisuuden raaka-aineiden ja kivihiilen kaukotonnin kasvava osuus sataman liikenteessä sekä mahdollisuus suurempiin vilja- ja puutavaralaivauksiin.

1994 määräraha	27 700 000
1993 määräraha	33 200 000
1992 tilinpäätös	44 700 000

(78.) *Keitele-Päijänteen kanava* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	40 000 000
1992 tilinpäätös	69 000 000

87. *Maa- ja vesialueiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

1994 määräraha	400 000
1993 määräraha	400 000
1992 tilinpäätös	400 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksen toiminta jakautuu kuuteen tulosalueeseen seuraavasti:

Laitos tutkii meren liikkeitä, jääpeitettä ja lämpötaloutta, globaalisen muutoksen vaikutuksia mereen, meren ainetaseita ja Itämeren ekologiaa sekä suorittaa alan palvelutoimintaa.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— palvelumallien kuten jääennustemallin ja aallokkoennustemallin käyttövalmiiksi saattaminen

— meren liikkeiden ja vuorovaikutusten tut-

kimuksen tehostaminen mm. lisäämällä julkaisujen määrää sekä kehittämällä ja ylläpitämällä tarvittavia tietokantoja ja rekistereitä

— havaintotoiminnan, uusien menetelmien ja automaation kuten jääpalvelun satelliittikuva-tekniikan, jääpalvelun tutkasatelliittikuvien siirtojärjestelmän ja leväkukintojen seurantajärjestelmän edelleen kehittäminen

— meriliikenteen turvallisuuden ja meren tilan palvelutoimintojen parantaminen mm. merenkulun vedenkorkeuspalvelun ja leväkukintojen ennustus- ja varoitusjärjestelmiä kehittämällä.

Tehtävittäiset kustannukset:		
	1993	1994
Meren liikkeiden tutkimukset.....	4 638	6 159
Jääpeitteen ja lämpötalouden tutkimukset.....	4 376	3 228
Globaalisen muutoksen tutkimukset.....	6 339	2 933
Ainetaseet.....	4 840	4 693
Itämeren ekologia.....	6 649	6 306
Palvelutoiminta.....	8 658	8 681
Yhteensä	35 500	32 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään 29 000 000 mk.

1994 määräraha.....	29 000 000
1993 määräraha.....	32 500 000
1992 tilinpäätös.....	26 539 942

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1994 määräraha.....	3 000 000
1993 määräraha.....	3 000 000
1992 tilinpäätös.....	2 835 562

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

30. *Piensatamien rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille veneilyretkeilyä palvelevien satamien rakentamiseen ja kunnostamiseen sekä kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille kalasatamien parantamiseen ja rakentamiseen.

Määrärahaa saa myös käyttää muuhun kuin merenkulkulaitoksen käyttöön tulevien piensatamien ja laitureiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta sekä perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 1 200 000 mk enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan työsuhteen henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Veneilysatama-avustukset.....	1 300 000
Kalasatama-avustukset.....	1 500 000
Merenkulklaitoksen suorittamat satamatyöt.....	3 500 000
Yhteensä	6 300 000

Selvitysosa: Veneilyn kotisatamien rakentamiseen ei ole tarkoitus myöntää valtion tukea.

1994 määräraha.....	6 300 000
1993 määräraha.....	11 000 000
1992 tilinpäätös.....	2 800 000

31. *Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 711 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnettyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1994 ei myönnetä korkotukilainoja. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Määrärahaa saa käyttää myös vuosina 1983—86 Tahkoluodon syväsataman rakentamiseen myönnettyistä yhteensä 66 000 000 markan suuruisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 3 1/2 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 1 1/4 prosenttiyksikköä.

1994 määräraha.....	3 711 000
1993 määräraha.....	5 600 000
1992 tilinpäätös.....	4 983 935

40. *Lastialusten hankintojen tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 69 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahasta saa käyttää enintään 50 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien

yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia hyväksyttävän koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määrääjäksi.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1557/92) perusteella suomalaisille varustamatoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten ja pääasiassa lastin kuljetukseen tarkoitettun muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuviin uudishankintoihin.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin

hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/90).

Vuonna 1994 saadaan hyväksyä uusia korkotukilainoja enintään 200 000 000 markan edestä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 6 prosenttiyksikköä ja neljän seuraavan lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkotukilainan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista saa olla enintään 80 prosenttia.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Tuen tarkoituksena on edistää uusien lastialusten hankintoja Suomen kauppalavastoon sekä turvata vuosina 1988—1989 hankituille tai tilatuille pienaluksille kilpailukyiset toimintaedellytykset Suomen lipun alla kilpailijamaissa tapahtunut kehitys huomioon ottaen.

Momentin perustelujen a-kohdan määrärahaa on otettu lisäyksenä huomioon ahvenanmaalaisille varustamoille myönnettävä korkotuki.

Korkotukilainoista sekä vuosina 1988—1989 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1994	1995	1996	1997
Vuoden 1994 korkotukilainoista	1,0	12,0	10,0	9,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	18,0	17,0	15,0	13,0
Pientonnistoavustuksista	50,0	45,0	40,0	35,0
Yhteensä	69,0	74,0	65,0	57,0

1994 määräraha	69 000 000
1993 määräraha	60 000 000
1992 tilinpäätös	49 873 817

41. *Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloön merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/91) mu-

kaisen tuen maksamiseen alusluetteloön merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Suomen alusrekisteriin merkittyjen alusten bruttovetoisuus on kasvanut vuoden 1992 alusta lukien kuluvan vuoden kesäkuun loppuun mennessä 1 miljoonasta 1,3 miljoonaan eli noin 30 %.

Alusluetteloön oli merkitty kuluvan vuoden kesäkuun lopussa 70 alusta eli yli puolet koko Suomen tonnista. Vuoden 1993 alkupuolella

on myös eräitä ulosliputettuja aluksia siirretty takaisin Suomen lipun alle.

1994 määräraha	80 000 000
1993 määräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	32 399 730

44. Saaristoliikenteen avustaminen

Momentille myönnetään 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

1994 määräraha	800 000
1993 määräraha	825 000
1992 tilinpäätös	599 804

45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Vuonna 1994 korkotukilainoja saa hyväksyä saaristoliikennettä hoitaville liikennöitsijöille enintään 700 000 mk saariston kulkuyhteyksien

turvaamiseksi tarkoitettuihin peruskorjauksiin ja uudishankintoihin. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1988 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta.

1994 määräraha	25 000
1993 määräraha	25 000
1992 tilinpäätös	11 489

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1994 määräraha	3 200 000
1993 määräraha	3 200 000
1992 tilinpäätös	4 236 000

40. Autorekisterikeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Autorekisterikeskuksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että laitoksen lakisääteiset tehtävät tapahtuvat mahdollisimman tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Autorekisterikeskuksen tulee huolehtia toimialansa ja tehtäviensä mukaisten palvelujen taroituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten sekä yhteiskunnan tarpeet. Toiminnallaan Autorekisterikeskus pyrkii parantamaan liikenneturvallisuutta ja vähentämään ajoneuvojen aiheuttamia ympäristöhaittoja.

Autorekisterikeskus pyrkii parantamaan katsastustoimipaikkojen kannattavuutta toimintoja tehostamalla sekä uusia liiketoiminta- ja yhteistyömuotoja kehittämällä.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Autorekisterikeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1994 enintään 40 milj. mk. Lisäksi Autorekisterikeskus saa tehdä vuonna 1994 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 60 milj. mk.

Merkittävimmät investoinnit liittyvät kilpailukykyä kohentaviin katsastustoimen laitteistojen atk-investointeihin.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Autorekisterikeskuksen tulostavoitteeksi 16 milj. markan ylijäämän vuonna 1994.

Taloudellisesta taantumasta johtuen rekisteröintitehtävissä palvelujen kysyntä pienenee noin 8 %. Katsastuksissa odotetaan kysynnän

kasvavan noin 3,5 %, mikä johtuu siitä, että katsastuksen piiriin tulevat viime vuosikymmenen vaihteessa ensirekisteröidyt, suuret automäärät. Lisäksi pakokaasupäästöjen tarkastus ja niistä aiheutuvat jälkitarkastukset lisäävät työmäärää.

Vuoden 1994 alusta katsastustoimi avataan osittain kilpailulle. Autorekisterikeskuksen mahdollisesta voitosta ei ole tarkoitus vuonna 1994 tulouttaa voittoa valtiolle.

Verohallinto maksaa Autorekisterikeskukselle varsinaisen ajoneuvoveron hoitoon liittyvistä tehtävistä korvauksena noin 9 milj. mk.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuksessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 30 milj. mk.

Autorekisterikeskukselle on tarpeen antaa valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen yllätyksiin tarpeisiin enintään 30 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma	1993 arvio	1994 TAE
Liikevaihto Mmk	335	347	352
— muutos %	—8,2	3,6	2,0
Käyttökate Mmk	53	32	41
— liikevaihdosta %	15,9	9,2	11,7
Tulos ennen tilinpäätös- siirtoja Mmk	38	0	16
— liikevaihdosta %	11	0,1	4,5
— peruspääomasta %....	41,3	—	17,0
Sijoitetun pääoman tuotto %	13,7	0,1	4,5
Investoinnit liikevaihdos- ta	4,1	9,0	8,7
Omavaraisuusaste %	96,4	83,8	86,4
Henkilöstömäärä (htv:t) ..	1 252	1 242	1 162

22. Ajoneuvohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ajoneuvohallinnosta annetun lain mukaisen ajoneuvohallinnon menoihin sekä tutkijalautakuntatoiminnasta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Tarkoituksena on antaa eduskunnalle esitys laiksi ajoneuvohallinnosta, jolla

erotetaan Autorekisterikeskuksesta erilliseksi yksiköksi vuoden 1994 alusta lukien viranomais-tehtäviä hoitava ajoneuvohallinto. Yksikön tehtävänä ovat lain mukaiset katsastustoimintaan ja kuljettajaopetukseen sekä eräät ajoneuvojen verotukseen ja tieliikenteen tietojärjestelmän pitoon liittyvät viranomaistehtävät. Nämä tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö (n. 30) siirtyvät ajoneuvohallintoon 1.1.1994 lukien.

Ajoneuvohallinnon vuoden 1994 talousarvio perustuu tulosbudjetointiin sekä maksullisen toiminnan nettobudjetointiin.

Liikenneministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ajoneuvohallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— teknisten vikojen osuus välittömänä aiheuttajana kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa ei ylitä 3,5 %

— uusien kuljettajien (alle vuoden kuljettaneet) riskikerroin ei ylitä 4,0

— ajoneuvojen katsastustehtävien toimilupahakemukset, suorarekisteröintilupa- ja rekistereiden käyttöluvapahakemukset sekä autoveropäätökset ja autokiinnityshakemukset käsitellään 2 kuukaudessa

— tyyppikatsastustodistukset, koekilpitodistukset sekä oikaisupyynnöt ym. valitusasiat käsitellään keskimäärin 14 päivässä. Ajokortin ikä- ja terveysvaatimusten poikkeusluvapahakemukset käsitellään 21 päivässä.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	10 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	2 597 000
Muut toimintamenot	7 403 000
Bruttotulot	1 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 800 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	1 800 000
Nettomenot	8 200 000

1994 määräraha 8 200 000

(82.) Valtion lainat Autorekisterikeskukselle
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 25 000 000

50. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitoksen vuoden 1994 talousarvio perustuu tulosbudjettiin sekä maksullisen palvelutoiminnan ja muiden tulojen nettobudjettiin.

Ilmatieteen laitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka ylläpitää palvelu- ja tutki-

mustoimintaa sään ja ilmaston, ilmanlaadun sekä geofysiikan tulosalueilla.

Ilmatieteen laitoksen toimintamenot tulosalueittain tekninen ja hallintotoiminta mukaanlukien ovat seuraavat:

	1992 (1000 mk)	1993 (1000 mk)	1994 (1000 mk)
Sää- ja ilmastotoiminta	48 100	47 600	44 000
Ilmanlaatu toiminta	18 600	17 500	16 200
Geofysiikan toiminta	10 500	10 200	9 500
Tekninen toiminta	65 700	65 500	57 800
Hallinnollinen toiminta	28 200	34 300	39 500
Yhteensä	171 100	175 100	167 000

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut ilmatieteen laitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— maksullisten palvelujen tulotaso pidetään vähintään ennallaan

— kilpailukyvyyn parantamiseksi kehitetään valmiuksia laitoksen tuotteiden myyntiin kansainvälisillä markkinoilla

— palvelutuotteiden laatua ja tuottavuutta parannetaan tuotekehittelyn, tuotannon automatisoinnin ja laadunvalvonnan avulla

— tutkimus ja kehittämistoiminta pidetään

kansainvälisesti arvostetulla tasolla ja hankitaan aktiivisesti kansainvälistä tutkimusrahoitusta.

Liikenneministeriön tarkoituksena on asettaa tavoite myös sääennusteiden osuudelle syksyllä 1993 sovittavien periaatteiden mukaisesti.

Maksullisen toiminnan ylijäämä on 1 450 000 mk, mikä on 3 % nettobudjetoitavista maksullisen toiminnan tuloista.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1994 ja 1993 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1992:

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet		1 000 000	1 000 000
— muut suoritteet		46 500 000	46 500 000
Tulot yhteensä	50 093 569	47 500 000	47 500 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset	30 260 000	27 300 000	26 250 000
Käyttäjäämä	19 833 569	20 200 000	21 250 000
Osuus yhteiskustannuksista	19 833 000	19 300 000	19 800 000
Kustannukset yhteensä	50 093 000	46 600 000	46 050 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	569	900 000	1 450 000
— % tuloista	0,0	1,9	3,1

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 119 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen palvelutoiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi, luvun selvitysosassa esitetyt yleistavoitteet sekä aikaisem-

min myönnetyn tilausvaltuuden nojalla tehdystä luotausjärjestelmän hankintasopimuksesta aiheutuvina menoina 2 500 000 mk ja Euroopan sääsatelliittijärjestön osuusmaksun muutoksena 4 000 000 mk.

Viitaten momentin 29.10.21 perusteluihin supertietokoneen tilausvaltuudesta aiheutuu tälle momentille menoja vuosina 1995—96 yhteensä enintään 6 000 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely: mk
Bruttomenot..... 167 000 000

Maksullisen toiminnan erillismenot....	22 150 000
Muut toimintamenot.....	144 850 000
Bruttotulot	48 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	47 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 000 000
— muut suoritteet	46 500 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot.....	119 000 000

1994 määräraha	119 000 000
1993 määräraha	174 620 000
1992 tilinpäätös	171 122 165

52. Telehallintokeskus

Postitoiminnasta annetun lain nojalla posti-toiminnan viranomaistehtävät siirtyvät Telehallintokeskukselle 1.1.1994 lukien.

Selvitysosa: Telehallintokeskuksen toiminta jakautuu viiteen ulkoiseen tulosalueeseen: radiohallinto, telehallinto, standardointi, televisiolupatoiminta ja postihallinto. Radiohallinto siirtyy nettobudjetointiin vuoden 1994 alusta.

Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radioaajuuksien kysyntä kasvavat edelleen voimakkaasti. Vuonna 1994 tulee käyttöön 200 000 uutta radiolähetintä. Koko televiestinnän yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy ja sen osuus bruttokansantuotteesta kasvaa. Televisiolupien määrä ei juurikaan kasva.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1994:

— radiohallinto varautuu siihen, että vuosittain käyttöön tulevat uudet radiolähettimet kyetään sijoittamaan radiotaajuuspektriin

— radiotaajuuspäätökset annetaan 20 ja radioluvat 10 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— merenkulun pätevyystodistukset annetaan 15 (ruuhka-aikana 20) työpäivän kuluessa tut-

kinnosta ja radioamatöörien pätevyystodistukset 25 (ruuhka-aikana 30) työpäivän kuluessa tutkinnosta

— radiolaitteiden tyyppihyväksyntähakemuksista ratkaistaan 90 % ensimmäisessä kiireellisyysluokassa (vastaanottimet ja matkaviestimet) 10 työpäivän ja toisessa kiireellisyysluokassa 20 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— telepäätelaitteiden tyyppihyväksyntähakemuksista ratkaistaan 90 % 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— teletoiminnan asiakasvalituksista 90 % ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä

— sisäverkkourakoitsijoiden rekisteröintihakemuksista 90 % ratkaistaan kuukauden kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset on saatu

— kansainvälisten standardien lausunto- ja äänestyskierrokset hoidetaan annetussa määräajassa

— televisiolupatoiminnan kustannukset ovat korkeintaan 2,7 % lupamaksutuloista

— lupatarkastuksia toteutetaan 40 000.

Viraston kokonaiskustannukset tulosalueittain:

	1992	1993	1994
Radiohallinto.....	36 038 000	41 926 000	42 378 000
Telehallinto.....	3 681 000	5 912 000	5 858 000
Standardointi	3 334 000	2 985 000	2 903 000
Televisiolupatoiminta	29 369 000	40 007 000	41 073 000
Postihallinto	0	0	2 896 000
Yhteensä	72 422 000	90 830 000	95 108 000

Radiohallinnon maksut perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (875/92) ja televisiолupamaksujen perinnästä saatava korvaus asetukseen valtion radiorahastosta (1000/80).

Nettobudjetoidun toiminnan kustannusvaikuttavuuslaskelmat:

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
Radiohallinto:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	42 411 000	42 800 000	43 500 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	33 207 000	37 534 000	38 211 000
Käyttäjämää.....	9 204 000	5 266 000	5 289 000
— % tuloista.....	22	12	12
Osuus tukitoimintojen kustannuksista.....	4 111 000	4 392 000	4 167 000
Kustannukset yhteensä.....	37 318 000	41 926 000	42 378 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+5 093 000	+874 000	+1 122 000
— % tuloista.....	12	2	3
Televisiolupatoiminta:			
MUUT SUORITTEET			
Tulot.....	29 502 000	40 007 000	41 073 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	27 127 000	37 610 000	38 792 000
Käyttäjämää.....	2 375 000	2 397 000	2 281 000
— % tuloista.....	8	6	6
Osuus tukitoimintojen kustannuksista.....	2 241 000	2 397 000	2 281 000
Kustannukset yhteensä.....	29 368 000	40 007 000	41 073 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+134 000	±0	±0
— % tuloista.....	0,5	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 869 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös postitoiminnasta annetun lain nojalla suoritettavista velvoitteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoiduina tuloina radiohallinnon tulot, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.31.52 ja televisiолupamaksujen perinnästä saatavat korvaukset sekä lisäyksenä eduskunnalle annetun postitoimintalakiesityksen nojalla perustettavan viranomaisyksikön menot. Momentin määrära-

hassa on otettu huomioon momentilta 31.55.(22) maksettu korvaus radiotoimintaan.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	95 642 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	70 139 000
Muut toimintamenot.....	25 503 000
Bruttotulot.....	84 773 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	84 573 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	43 500 000
— muut suoritteet.....	41 073 000
Muut tulot.....	200 000
Nettomenot.....	10 869 000
1994 määräraha.....	10 869 000
1993 määräraha.....	56 927 000
1992 tilinpäätös.....	86 645 000

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

(22.) Korvaus radiotoiminnan valvonnasta
Selvitysosa: Momentin 31.52.21 selvitysosaan
 viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 700 000
 1992 tilinpäätös 500 000

41. Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 90 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Tukea voidaan käyttää myös sanomalehdistön kehittämishankkeisiin sekä uutis- ja tietotoimistojen toiminnan tukemiseen.

Määrärahasta saa käyttää 35 000 000 mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

1994 määräraha 90 000 000
 1993 määräraha 100 000 000
 1992 tilinpäätös 115 985 000

42. Lehtien maaseutujakelun korvaus

Momentille myönnetään 98 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liikenneministeriön määräämin perustein korvauksen maksamiseen postitointia hoitaville yhteisöille niiden suorittamasta kannattamattomasta lehtien jakelusta lähinnä maaseudulla.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1994 määräraha 98 000 000
 1993 määräraha 98 000 000
 1992 tilinpäätös 270 000 000

44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisjakeluihin osallistuvien sanomalehtien sekä yhteisjakeluita järjestävien jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin sekä yhteisjakeluihin liittyviin kehittämishankkeisiin.

1994 määräraha 17 000 000
 1993 määräraha 18 000 000
 1992 tilinpäätös 20 000 000

52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen televisio-ohjelmien välityksestä Suur-Tukholman alueelle aiheutuviin menoihin.

1994 määräraha 5 000 000
 1993 määräraha 4 800 000
 1992 tilinpäätös 4 776 000

53. Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Oy Yleisradio Ab:lle Pohjanmaalla Ruotsin televisio-ohjelmien katselumahdollisuuksien parantamiseksi välttämättömiin rakennus- ja laiteinvestointeihin.

Selvitysosa: Ruotsin televisio-ohjelmien rajakatselumahdollisuus rajoittuu Pohjanlahden rannikolle. Tätä mahdollisuutta on voitu taajamissa laajentaa kaapelilähetystoiminnalla. Ruotsin televisio-ohjelmia ei kuitenkaan voi seurata ruotsinkielisellä Pohjanmaan haja-asutusalueella. Rakennushankkeen ja laiteinvestointien loppuunsaattaminen edellyttää yhteensä noin 3 milj. markan valtionavustusta.

1994 määräraha 1 500 000
 1993 määräraha 1 500 000

58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelystä (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen telelaitoksille valtakunnallisen varayhteysjärjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta, verkkojen ja keskustien suojaamisesta, erityisyhteyksien rakentamisesta ja ylläpidosta sekä valtion ylimmän hallinnon varakeskusverkon rakentamisesta.

Selvitysosa: Varautumiskustannuksiin sisältyy liikenneministeriön määrittämien verkkojen ja vaihteiden suojaukset.

1994 määräraha.....	15 000 000
1993 määräraha.....	15 100 000
1992 tilinpäätös	12 000 000

57. Henkilöliikenteen valtionavut ja korvaukset

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

(44.) *Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvaus* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha.....	1 000 000
1992 tilinpäätös	30 379 027

61. *Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 488 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää joukkoliikennepalvelujen ostamiseen, linja-autoliikenteen palveluvelvoitteiden korvaamiseen ja valtionapuihin kunnille taksilla hoidettavan joukkoliikenteen peruspalvelujen ylläpitämiseksi. Määrärahaa saa joukkoliikenteen kehittämiseksi käyttää myös suunnitteluun, tutkimukseen, informaatio- ja maksuvälinetekniikan edistämiseen, linja-autosemien palvelukyvyyn parantamiseen ja joukkoliikennevälineiden vammaisvarustukseen.

Selvitysosa: Joukkoliikenteen osuus henkilöliikennesuoritteesta on jatkuvasti supistunut, osuus vuonna 1960 oli noin 50 %, vuonna 1980 noin 26 % ja vuonna 1990 noin 21 %. Määrärahalla turvataan joukkoliikenteen markkinaosuuden säilymistä ja palvelujen alueellista kattavuutta.

Määrärahojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	milj. mk
— kaukoliikenne	253
— kaupunkien ja maaseudun peruspalvelut	215
— suunnittelu ja kehittämistoimet	20
Yhteensä	488

Kaukoliikenteen määrärahalla ostetaan välttämättömiä junaliikenteen palveluja ja tarvittavilta osin myös muilla liikennevälineillä tuotettuja kaukoliikennejärjestelmän palveluja, joita ei voida hoitaa vain asiakastuloilla. Liikenteen peruspalvelujen, kuten koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenne, turvaamiseksi korvataan lipputuloperusteiselle linja-autolla hoidettavalle kaupunkien paikallis- ja lähiliikenteelle sekä läänien sisäiselle maaseutuliikenteelle palveluvelvoitteet. Maaseudun peruspalveluliikenteen määräraha kiintiöidään lääneittäin. Läänien sisäisen linjaliikenteen lupatoimivalta ja maaseudun linja-autoliikenteen valtionrahoituksen toimivalta siirretään liikenneministeriöltä lääninhallituksille. Palvelut tuotetaan kysyntään nähden edullisimmalla liikennemuodolla ja liikenteenhoidon kilpailuttamista lisätään. Momentin määrärahassa on otettu huomioon momentilta 31.93.(50) maksettu valtionapu Lapin erämaa-asukkaille tärkeiden liikenneyhteyksien ylläpitoon vaikeissa olosuhteissa.

1994 määräraha.....	488 000 000
1993 määräraha.....	513 000 000
1992 tilinpäätös	623 200 000

58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut

Radanpidon tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ottaen huomioon yleiset taloudellisuus-, turvallisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet. Kehittämisen painopiste on sähköistyksen laajentamisessa, ratojen kanta-

vuoden vahvistamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Kehittämistoimet mahdollistavat juna- nopeuksien nostamisen.

Selvitysosa: Rataverkon laajuudessa ei tapahdu oleellisia muutoksia.

Palvelutasossa on osin tingittävä nopeuden

noston ja kunnossapitotavoitteiden osalta. Myös vilkkaimpien päärajojen liikennettä joudutaan rajoittamaan, jolloin aikataulurakennetta joudutaan muuttamaan. Perusradanpidon toimen-

piteiden lykkääntyminen aiheuttaa eräiltä osin rajoituksia liikenteelle. Kehittämishankkeiden valmistuminen siirtyy usealla vuodella ja tilatun kaluston käyttöönotto viivästyy.

Rataverkon palvelutasot vuosina 1993—1994

Palveluluokka	Henkilöliikenteen Nopeustaso km/h	Tavaraliikenteen		Pääraidekilometrit	
		Nopeustaso km/h	Akselipaino t	v. 1993	v. 1994
1	≥140	100—120	25	—	— ¹⁾
2	120—140	60—100	22.5—25.0	1 900	1 860
3	60—120	60—100	22.5	3 120	3 120
4	—	40—80	16—20	1 210	1 250
Yhteensä				6 230	6 230

¹⁾ Ensimmäisen luokan Helsinki-Tampere -rata valmistuu 2000 -luvun alussa.

31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien rahoitusosuuksien alentamiseksi Valtionrautateiden laatiman tasoristeysten poistamis- ja turvajärjestelyohjelman toteuttamisessa.

1994 määräraha	8 000 000
1993 määräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	5 000 000

(33.) Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysoa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	150 000
1992 tilinpäätös	200 000

62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 492 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtionrautateista annetun lain (747/89) 3 §:n mukaisena rahoituksena Valtionrautateiden radanpitoon. Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Valtionrautatiet tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 800 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
KEHITTÄMISINVESTOINNIT			
Helsinki-Tikkurila, 4. raide	387 000	173 000	84 000 000
Helsinki-Tampere, tason nosto ¹⁾	3 150 000	443 000	114 000 000
Helsinki-Turku, tason nosto ¹⁾	1 848 000	1 388 000	126 000 000
Tampere-Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	423 000	273 000	67 000 000
Tampere-Pieksämäki, sähköistys	330 000	197 000	75 000 000
Kirkkonummi-Turku, sähköistys	183 000	144 000	30 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	170 000	53 000	35 000 000
Muu kehittäminen ja suunnittelu			46 000 000
Yhteensä			577 000 000
PERUSRADANPITO			915 000 000
YHTEENSÄ			1 492 000 000

¹⁾ Sisältää myös rataosien uusimisinvestoinnit ja pääosan ylläpitokustannuksista

Selvitysosa: Perusradanpitoon sisältyy rata-verkon ylläpito sekä myös sellainen uusiminen, jolla radan kunto ylläpidetään lähes nykyisellä tasolla. Välttämättömiä uusimisia on erityisesti 1960 ja 1970 -luvuilla parannetuilla rataosilla, joilla joudutaan suorittamaan kiskon- ja pölynvaihtoa 1990-luvulla.

Kehittämisinvestoinneilla lisätään rataosan kapasiteettia tai kohotetaan merkittävästi laatu- ja kapasiteettia. Näitä ovat uusien ratojen rakentamiseen verrattavat perusparannukset, sähköistys ja merkittävät turvallisuuteen vaikuttavat investoinnit. Kehittämisinvestointeihin sisältyy myös radanpidon normaalista kulumisesta johtuvia uusimisinvestointeja ja tavanomaisia ylläpito-kustannuksia. Kehittämishankkeina jatketaan jo aloitettuja kohteita. Rataosa Helsinki-Turku valmistuu vuonna 1998, mutta rataosa voidaan ottaa nopean liikenteen koekäyttöön jo vuonna

1995. Helsinki-Tampere rataosan arvioidaan valmistuvan vuonna 2004.

Eduskunnan edellyttämä rataverkon laajuus-selvitys osoittaa, että radanpidossa on tällä rahoituksella tilapäisesti tingittävä palvelu- ja kantavuustavoitteista. Rataverkkoa ei supisteta vuonna 1994. Kustannustehokkuutta ja kilpailun hyödyntämistä lisätään. Useamman vuoden kattavaa radanpidon rahoitusta ja rataverkon laajuutta koskevaa suunnittelua jatketaan niin, että lopullinen selvitys esitetään eduskunnalle viimeistään vuoden 1995 talousarvion yhteydessä.

1994 määräraha.....	1 492 000 000
1993 määräraha.....	1 544 000 000
1993 II lisämääräraha	125 000 000
1992 tilinpäätös	1 480 000 000

90. Valtionrautatiet

1. Palvelu- ja toimintatavoitteet

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet on sanottu Valtionrautateista annetun lain (747/89) 4 §:ssä.

Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi tavaraliikenteen tavoitteena on tuottaa ja kehittää liiketaloudellisesti kannattavia, kilpailukykyisiä ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia palveluja. Toimenpiteinä on keskittyminen voimakkaisiin tavaravirtoihin ja yhdistettyjen kuljetusten kehittäminen.

Henkilöliikennettä kehitetään koko maan tarpeita palvelevan pitkämatkaisen joukkoliikennejärjestelmän runkona sekä osana pääkaupunkiseudun lähiliikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Henkilöliikenteen kaluston uusiminen aloitetaan vastaamaan 2000-luvun palvelutasovaatimuksia ja nopeuksien nostoa. Joukkoliikenteen markkinaosuuksien säilyttäminen toteutuu palvelua parantamalla, osittain valtion maksamilla korvauksilla sekä rataverkon säilyttämisellä lähes nykyisessä tasossa ja laajuudessa.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtionrautateiden liiketoiminnan investoin-

neista saa aiheutua menoja vuonna 1994 enintään 550 000 000 mk.

Valtionrautatiet saa tehdä vuonna 1994 liiketoiminnan investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 1 000 000 000 mk.

Tärkeimmät liiketoiminnan investointikohteet ovat rautatiekaluston hankinta ja saneeraus sekä liiketoiminnan talonrakennukset.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksynyt alustavasti Valtionrautateiden tulostavoitteeksi 110 000 000 markan tuloksen ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Voittoa ei tulouteta valtiolle. Ratamak-sua peritään 1 000 000 mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 450 000 000 mk. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella ja käyttö pääomaa vähentämällä.

Valtionrautateille on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 400 000 000 mk vuoden aikana mahdollisesti

esiin tuleviin kiireellisiin investointeihin tai käytöpääomaa varten, mikäli tulo-rahoitus jää arvioitua pienemmäksi.

Tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Liikevaihto, milj. mk .	3 257	3 231	3 037
— muutos %.....	—2,1	—0,8	—6,0
Käyttökate %.....	11,8	12,3	12,5

Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, milj. mk	174	133	110
— liikevaihdosta %...	5,3	4,1	3,6
— peruspääomasta %.	6,3	4,8	4,0
Sijoitetun pääoman tuotto %.....	2,6	1,9	1,9
Investoinnit liikevaihdosta %	10,0	12,6	14,9
Omavaraisuusaste.....	84,0	83,8	83,8
Liiketoiminnan henkilöstö.....	14 236	14 320	13 575

92. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet siten, että ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut lentoasemilla ja että lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.

Ilmailulaitos pyrkii parantamaan lentoasemien kannattavuutta toimintoja rationalisoimalla sekä uusia liiketoiminta- ja yhteistyömuotoja kehittämällä.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1994 enintään 400 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1994 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 700 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat lennonvarmistusjärjestelmän uusiminen Etelä-Suomen alueella sekä erilaiset Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittämiseen liittyvät hankkeet.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottamaan perustettavien

tytäryhtiöidensä tai sen toimintaansa varten tarvitsemia toimitiloja omistavien kiinteistöyhtiöiden ottamien yhteensä enintään 30 000 000 markan lainojen vakuudeksi.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 0 mk vuonna 1994.

Investointeihin on arvioitun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 250 milj. mk, josta rahoitetaan tulo-rahoituksella 154 milj. mk (62 %), 60 milj. mk (24 %) valtion myöntämän peruspääoman korotuksella ja loput 36 milj. mk (14 %) rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Etelä-Suomen lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Sen toteutus on alkanut jo vuonna 1992 ja se saatetaan loppuun vuoteen 1996 mennessä.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1994 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	100
Lentokenttien talonrakennustyöt	100
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	50
Yhteensä	250

Ilmailulaitos ottaa lainaa vuoden 1994 aikana investointikohteisiin. Ilmailulaitokselle on tar-

peen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 250 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Liikevaihto, milj. mk	697,0	656,0	687,0
— muutos %	—0,9	—5,9	4,7
Käyttökate, milj. mk	208,0	178,0	184,0
— liikevaihdosta %	29,8	27,1	26,7
Voitto milj. mk	26,0	1,0	0
— liikevaihdosta %	3,7	0,2	0
Sijoitetun pääoman tuotto %	3,8	1,2	0
Investoinnit liikevaihdosta %	50,8	50,6	36,4
Omavaraisuusaste %	83,0	80,8	80,9
Henkilöstömäärä	1 653	1 630	1 600

(71.) *Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	35 000 000
1992 tilinpäätös	38 000 000

(88.) *Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus*
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	60 000 000
1992 tilinpäätös	115 000 000

93. Ilmaliikenteen valtionavut

41. *Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon*

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien lähinnä reitti- ja kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienempien lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

1994 määräraha	11 000 000
1993 määräraha	11 000 000
1992 tilinpäätös	10 980 237

(50.) *Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki on otettu huomioon momentin 31.99.40 määrärahassa ja Lapin eräma-alueiden asukkaille tärkeiden liikenneyhteyksien ylläpitoon tarkoitettu valtionapu on otettu huomioon momentin 31.57.61 määrärahassa.

1993 määräraha	1 250 000
1992 tilinpäätös	1 095 000

(94). Posti- ja telelaitos

Selvitysosa: Viitaten hallituksen esitykseen posti- ja telelaitoksen yhtiöittämisestä 1.1.1994 alkaen luku on poistettu talousarviosta. Posti-

toimintalakiesityksen mukaisesti postitoimintaa koskevat viranomaistehtävät on siirretty Telehallintokeskukselle.

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja suunnittelumenojen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Liikennetaloudellinen ja logistinen tutkimus.....	5 400 000
Liikenneturvallisuustutkimus	1 000 000
Viestintätutkimus	1 200 000
Viranomaisverkon yleissuunnittelu.....	500 000
Yleinen tietoverkko	3 500 000
Merenkulun tutkimus	400 000
Muu suunnittelu ja tutkimus.....	1 000 000
Yhteensä	13 000 000
1994 määräraha.....	13 000 000
1993 määräraha.....	13 000 000
1992 tilinpäätös	13 000 000

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakennushankkeisiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on otettu huomioon momentilta 31.93.(50) maksettu Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki. Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukeminen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	150 000

Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki.	1 150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki.....	250 000
Yhteensä	4 550 000

1994 määräraha	4 550 000
1993 määräraha	3 400 000
1992 tilinpäätös	3 895 668

42. Korvaus koulutuksesta

Momentille myönnetään 29 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Valtionrautateille ja Ilmailulaitokselle niiden hoitaman ammattikoulutuksen kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Määrärahasta on arvioitu Valtionrautateille maksettavan korvauksen olevan 28 000 000 mk ja Ilmailulaitokselle maksettavan korvauksen 1 000 000 mk.

1994 määräraha.....	29 000 000
1993 määräraha.....	33 000 000
1992 tilinpäätös	28 050 000

45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ministeriöiden yhteistyönä valmistelevaan Itä- ja Keski-Eurooppa-ohjelmaan sisältyviin liikenne- ja tietoliikennetutkimuksiin, liikenne- ja tietoliikennehankkeiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen, Baltian maiden sääpalvelun kehittämiseen sekä Itä- ja Keski-Euroopan maiden liikenne- ja tietoliikennealan virkamiesten ja yritysjohtojen koulutukseen.

1994 määräraha	8 500 000
1993 määräraha	7 600 000
1993 II lisämääräraha	2 000 000
1992 tilinpäätös	5 300 000

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Liikenneministeriö (710).....	45 847	44 060	41 785	— 2 275	— 5
24. Tielaitos (720)	6 211 782	5 547 600	4 584 884	— 962 716	— 17
25. Tienpidon valtionavut (720)....	189 245	224 500	137 000	— 87 500	— 39
30. Merenkululaitos (730).....	858 528	692 004	638 886	— 53 118	— 8
31. Merentutkimuslaitos (830).....	29 376	35 500	32 000	— 3 500	— 10
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	94 905	160 650	163 036	+ 2 386	+ 1
40. Autorekisterikeskus (720)	288 200	25 000	8 200	— 16 800	— 67
50. Ilmatieteen laitos (830).....	171 122	174 620	119 000	— 55 620	— 32
52. Telehallintokeskus (710).....	86 645	56 927	10 869	— 46 058	— 81
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	423 261	238 100	226 500	— 11 600	— 5
(56.) Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä (050).....	200 219	—	—	—	—
57. Henkilöliikenteen valtionavut ja korvaukset (750).....	663 506	514 000	488 000	— 26 000	— 5
58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750).....	1 485 200	1 554 150	1 500 000	— 54 150	— 3
(85.) Sijoitukset valtioenemmistöisiin yhtiöihin (740).....	80 000	—	—	—	—
92. Ilmailulaitos (740)	153 000	95 000	—	— 95 000	—100
93. Ilmaliikenteen valtionavut (730).....	12 075	12 250	11 000	— 1 250	— 10
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	50 246	57 000	55 050	— 1 950	— 3
Yhteensä	11 043 157	9 431 361	8 016 210	—1 415 151	— 15

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 3 358 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla enintään 250 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä ammattiin vastavalmistuneiden työttömien osaaikaisiksi tutkimusapulaisiksi palkkaamiseen liittyen.

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriön tulosalueita ovat

- julkisen elinkeinopolitiikan valmistelu ja toteuttaminen laadittujen strategisten suuntaviivojen mukaisesti, teollisen tuotannon vahvistaminen sekä lyhyellä että pitkällä tähtäyksellä, teknisen ja kaupallisen osaamisen lisääminen, pk-yritystoiminnan kasvuedellytysten aikaansaaminen ja turvaaminen sekä energia- että ympäristönäkökohdat,

- yritysten kansainvälistymisen edistäminen sekä ennakoiva varautuminen yhdentymisen yritystoiminnalle ja elinkeinojen hallinnolle asetamiin uusiin vaatimuksiin, mihin sisältyy muun ohella lupamenettelyjen purkaminen, kilpailun edistäminen sekä elinkeinotukien uudelleenarviointi,

- ministeriön kehittäminen nopeasti reagoivaksi asiantuntijaorganisaatioksi, joka on hallinnollisesti kevyt ja jossa tulosalueita ylittävät yhteistyömekanismit vähentävät päällekkäisyyksiä ja lisäävät tavoitteellisuutta; johtamismenettelyjä kiinteitetään ja henkilöstövoio-

mavaroja ja johtamista uudistetaan laadittavan henkilöstöstrategian perusteella, mihin sisältyvät henkilöstön määrän säätely, tulosohjauksen mukainen palkkauspoltiikka, ministeriön ja hallinnonalan uudelleenjärjestelyjen aiheuttamat muutokset sekä yhdentymisen edellyttämät henkilöstön uudet valmiudet.

Tulostavoitteena on myötävaikuttaa suotuisaan taloudelliseen kehitykseen lisäämällä teollisuuden toimeliaisuutta, tukemalla tutkimus- ja tuotekehitystä sekä pk-yrityksiä välittömin ja välillisin rahoitus- ja koulutustoimenpitein, selvittämällä energiakysymyksiä sekä helpottamalla yritysten kansainvälistymistä; tulostavoitteeseen pyritään myös vaikuttamalla asiantuntijana muihin talouspolitiikan valmistelijatahoihin. Vuonna 1994 aloitetaan tavaroiden ja palvelusten viennin edistämisen hallinnon uudelleenjärjestely, valmistellaan valtion hankintakeskuksen yhtiöittämistä, lisätään kaupallisten ja teollisuussuhteiden yhteistoimintaa; patentti- ja rekisterihallitus, mittatekniikan keskus, teknillinen tarkastuskeskus sekä valtion teknillinen tutkimuskeskus siirtyvät nettobudjettiin; tulosohjaus ulotetaan ministeriön kansainvälisiin toimintoihin, elinkeinotukiin sekä valtionapuyhteisöihin. Tutkimustoiminnan hallintoa uudistetaan. Vuonna 1994 selvitetään teknisen tarkastuksen toimintaan soveltuva organisaatiomuoto.

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 100 787 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös korvauksen maksamiseen Imatran Voima Oy:lle. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk

kuluttajatiedon julkistamispalkinnon jakamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 808 000 mk 16 henkilötyövuoden vuonna 1993 toteutettuna

siirtona momentilta 32.34.(01), 820 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 32.80.21, 1 700 000 mk siirtona momentilta 32.34.(29) sekä vähennyksenä 1 213 000 mk kuuden henkilötyövuoden siirtona momentille 30.01.21.

1994 määräraha	100 787 000
1993 määräraha	92 300 000
1993 III lisämääräraha	1 712 000
1992 tilinpäätös	88 713 458

22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka liittyvät valtioiden väliseen taloudelliseen yhdentymiseen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja kotimaankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin. Määrärahaa saa käyttää myös tulos- ja vaikutusarviointien tekemiseen matkailua sekä pienen ja keski suuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja kilpailu- sekä kuluttajatutkimustoimintaan, julkaisumenojen maksamiseen sekä enintään 28 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määrärahaan liittyvään työsuhteeseen.

1994 määräraha	10 300 000
1993 määräraha	10 000 000
1992 tilinpäätös	9 050 000

26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 085 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Osallistuminen Pohjoismaiden ministerineuvoston energiaturkimustoimintaan ja muuhun pohjoismaiseen energiaturkimusyhteistyöhön	7 700 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	3 500 000
Kansainvälisen Atomiennergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	6 700 000

OECD:n energia-alan järjestöjen ja sen eräiden tutkimus- ym. projektien jäsenmaksut	6 550 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	10 700 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	1 735 000
Muut menot	200 000
Yhteensä	37 085 000

1994 määräraha	37 085 000
1993 määräraha	30 000 000
1992 tilinpäätös	29 829 217

60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaiseen varojen siirtämiseen takaisin valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määräajoin valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä.

Ennakoarvion mukaan Valtion teknilliselle tutkimuskeskukselle palautetaan vuonna 1994 noin 1 200 000 mk rahastossa ylimääränä olevia jätehuoltovelvollisen varoja. Palauttamista varten on valtiovarastosta siirrettävä varoja takaisin rahastolle.

1994 määräraha	1 200 000
1993 määräraha	42 700 000
1992 tilinpäätös	50 931 925

66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen rahoitusosuuden maksamiseen Kansainvälisen Atomiennergiajärjestön (IAEA) teknisen avun rahastoon.

1994 määräraha	2 000 000
1993 määräraha	1 500 000
1992 tilinpäätös	1 135 620

92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja

siirtää määrääjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätahuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Valtiovarastoon näin siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätahuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on Suomen Pankin peruskorko lisätynä 2 prosenttiyksiköllä. Korvausta maksetaan 1.1.—31.12.1993 väliseltä ajalta.

1994 määräraha.....	67 000 000
1993 määräraha.....	76 150 000
1992 tilinpäätös.....	66 746 290

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: KTM yrityspalvelun tulosalueet ovat pk-yritysten kehittämispalvelut sekä yritysrahoitus.

Yritysten vaikean taloudellisen tilanteen johdosta yritysten tarve käyttää KTM yrityspalvelun kehittämis- ja rahoituspalveluja korostuu. Kehittämispalvelujen tulosalueella asiakasmäärän arvioidaan kasvavan noin 16 % vuoteen 1992 verrattuna. Palvelujen, jotka tähtäävät pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseen sekä uusperustannan lisäämiseen, osuutta lisätään. Markkinoinnin ja kansainvälistymiskoulutukseen osallistuvien yritysten lukumäärän kasvutavoite on 20 % vuoden 1993 tilanteeseen verrattuna. Uusperustannan osalta kasvutavoite on 10 %.

Yritysrahoituksessa tavoitteena on edelleen

parantaa yritysten pitkän aikavälin kannattavuutta sekä vaikean työllisyyden paikkakuntien työllisyyttä ja erityisaluekuntien elinkeinorakennetta. Asiakasmäärien arvioidaan kasvavan 25 % vuoteen 1992 verrattuna.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan osuus on 1 000 000 mk, mitä vastaavat tulot kertyvät momentille 12.32.02.

1994 määräraha.....	45 000 000
1993 määräraha.....	48 000 000
1993 II lisämääräraha.....	-174 000
1992 tilinpäätös.....	47 900 000

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kuluttajaviraston lähtökohtana on kuluttajan edun huomioon ottaminen sekä taloudellisessa toiminnassa että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet:

— kulutustavaroiden markkinavalvonnan tehokkuus lisääntyy 10 % vuonna 1994,

— kuluttajan saatavilla on riittävästi tietoa ETA-sopimuksen vaikutuksista,

— velkajärjestelyneuvonta toimii tehokkaasti ja kuluttajat tuntevat velkajärjestelyneuvontakanavat,

— kuluttajien tyytyväisyys yksikköhintojen ilmoittamiseen lisääntyy, sekä

— matkajärjestäjien takaukset vastaavat kuluttajien ennen matkaa maksamia suorituksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 564 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 242 000 mk vuonna 1993 toteutettuna yhden henkilötövuoden palkkausten siirtona momentilta 35.40.(21).

1994 määräraha.....	24 564 000
1993 määräraha.....	23 300 000
1992 tilinpäätös.....	23 410 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Momentille myönnetään 4 390 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk	1994 määräraha	4 390 000
Suomen Kuluttajaliitto ry.....	3 040 000	1993 määräraha	4 390 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry	150 000	1992 tilinpäätös	4 190 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto....	1 200 000		
Yhteensä	4 390 000		

28. Kuluttajavalituslautakunta

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakuntaan saapuu vuosittain noin 3 000 kirjallista valitusta. Suoritemäärät ovat kasvaneet viime vuosina. Vuonna 1993 tulevien valitusten määrän arvioidaan pysyvän samana kuin vuonna 1992. Noin 65 % kuluttajavalituslautakunnan suosituspäätöksistä noudatetaan.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Käsittelyaikoja lyhennetään päätösten laatua alentamatta. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan kattaessa koko maan lautakunnassa annettava yleisneuvonnan tarve vähenee. Näin lautakunta

voi keskittyä ratkaisutoimintaan ja lyhentää käsittelyaikoja. Keskimääräinen käsittelyaika ei missään jaostossa saa ylittää 11 kuukautta eikä täysistunnon käsiteltäväksi tulevissa asioissa 12 kuukautta.

Suorite- ja ratkaisutaso pidetään vuosien 1991 ja 1992 tasolla.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) Momentille myönnetään 5 100 000 mk.

1994 määräraha	5 100 000
1993 määräraha	5 403 000
1992 tilinpäätös	4 576 980

29. Kilpailuvirasto

Selvitysosa: Kilpailuvirasto pyrkii toiminnallaan suojaamaan markkinataloutta sen toimintaa estäviltä kilpailunrajoituksilta.

Kilpailulainsäädännön muutoksen seurauksena kilpailuviraston organisaatio on 1.8.1992 muutettu vastaamaan kilpailunrajoitustyyppien mukaisia tulosalueita.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— horisontaalisten kilpailunrajoitusten tulosalueella markkinoiden toimivuutta estävien horisontaalisten kilpailunrajoitusten paikallistaminen ja poistaminen erityisesti suljetulla sektorilla ja perusteellisuudessa,

— määräävän markkina-aseman väärinkäytön tulosalueella talouden tehokkuuden edistäminen keskittymällä määräävän markkina-aseman väärinkäytön valvonnassa muulle taloudelle, erityisesti jalostavalle teollisuudelle, tuotantopanoksia toimittavan perusteellisuuden se-

kä talouden yleisiin toimintaedellytyksiin muutoin merkittävästi vaikuttavan julkisen yritystoiminnan kilpailunrajoitusten poistamiseen,

— vertikaalisten kilpailunrajoitusten tulosalueella vaihtoehtojen hankintalähteiden tekeminen mahdolliseksi vähittäiskaupalle erityisesti päivittäistavarakaupassa sekä kaupparyhmittymistä riippumattomien vähittäiskauppojen toimintaedellytysten parantaminen estämällä näihin kohdistuva hintasyrjäntä,

— julkisten kilpailunrajoitusten tulosalueella rakenteellisten kilpailua rajoittavien säännösten vähentäminen erityisesti elintarviketaloudessa, liikennepalveluissa sekä energia- ja rakennusaloilla yhteistyössä näiden alojen erityisviranomaisten kanssa,

— tukipalveluiden tulosalueella kilpailuviraston voimavarojen ja toimintaedellytysten järjestäminen siten, että viraston päätehtävät voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaasti.

Yhteisenä tavoitteena on soveltamisohjeita

kehittämällä ja tehostamalla käsittelyrutiineja huolehtia tutkimuspyyntöjen ja poikkeuslupahakemusten nopeasta ja johdonmukaisesta käsittelystä ja edistää siten talouden tehokkuutta sekä taata elinkeinonharjoittajien oikeusturva.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon lisäyksenä 298 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.34.(01).

1994 määräraha	15 500 000
1993 määräraha	15 480 000
1993 III lisämääräraha	92 000
1992 tilinpäätös	15 071 369

30. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— virasto valmistelee valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman;

— virasto laatii kuluttajille aineiston elintarvikkeiden turvallisuudesta; sekä

— toteutettava uusittavan lainsäädännön valvontajärjestelyt.

Elintarvikeviraston kokonaismenot tulosalueittain vuonna 1994:

Tulosalue

mk

Viranomaisten toimintaedellytykset ...	4 846 000
Elinkeinoelämän toiminnan säännöstenmukaisuus	2 370 000
Kuluttajien tietous	1 752 000
Sisäiset toimintaedellytykset	1 032 000

Yhteensä 10 000 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1994 määräraha	10 000 000
1993 määräraha	10 320 000
1992 tilinpäätös	10 315 000

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalaissa tarkoitettujen markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuutta ja turvaa kuluttajien oikeudellista asemaa hyödykemarkkinoilla. Kuluttaja-asiamies voi myös avustaa yksittäistä kuluttajaa yleisessä tuomioistuimessa periaatteellisesti merkitystä omaavassa tai kuluttajavalituslautakunnan ratkaisukäytäntöä vahvistavassa asiassa.

Painottamalla ennalta ehkäisevää toimintaa sekä tiedottamista pyritään kuluttaja-asiamiehen toimistoon saapuvien markkinointia ja sopimusehtoja koskevien ilmoitusten määrä pysyttämään vuoden 1993 tasolla eli uusien ilmoitusten määräksi arvioidaan 1 400 juttua.

Talousarvion valmistelun yhteydessä on ku-

luttaja-asiamiehen toimistolle asetettu seuraavat tulostavoitteet:

Kuluttaja-asiamiehellä on kaksi tulosaluetta: ennalta ehkäisevä painopistetoiminta ja yksittäisten asioiden ratkaiseminen. Ennalta ehkäisevän toiminnan painopistealueita vuonna 1994 ovat välttämättömyyspalvelut, uudistuva lainsäädäntö, kansainvälistyvä kuluttajakauppa sekä uudet ja epätavalliset kaupallisen vaikuttamisen keinot. Toiminnan tavoitteena on kuluttajan aseman parantaminen sopimussuhteissa, joka edellyttää panostusta sopimusoikeudellisiin ongelmiin.

Yksittäisten juttujen käsittelyn tulostavoitteet-

na on, että kuluttaja-asiamiehelle saapuvista yksittäisistä markkinointia ja sopimusehtoja koskevista jutuista käsitellään 680 asiaa ja annetaan niissä yksilöityjä päätöksiä. Käsitteilyn nopeuden osalta tavoitteena on, että vuoden vaihteessa vireillä saa olla korkeintaan 800 juttua, eivätkä ne saa olla kahta vuotta vanhempia.

Tuottavuuden kasvutavoite on 4 %. Tuottavuuden kasvu perustuu lisääntyneeseen projektityöskentelyyn, tietotekniikan käyttöön ja sitä

myötä tehostuneisiin työmenetelmiin. Projektiryhmien tuloksellisuutta arvioidaan sidosryhmiä kuulemalla.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

1994 määräraha	7 000 000
1993 määräraha	7 400 000
1992 tilinpäätös	7 215 000

32. Patentti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu nettobudjetointiin.

PRH:n tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen käsittelemällä patenttia, integroitua piirejä, mallioikeutta, tavaramerkkiä, hyödyllisyysmallia, yritysikiinnitystä, kaupparekisteriä, toiminimeä ja tilinpäätösasiakirjojen julkistamista koskevat asiat sekä tarjoamalla alansa tietopalveluita. Viraston tehtäväksi voidaan asetuksella määrätä myös muita teollisoikeudellisia tai niihin verrattavia asioita.

Toiminta-ajatustaan PRH toteuttaa asiakaspalvelulla ja neuvonnalla, ilmapiiriin kehittämällä sellaiseksi, että henkinen omaisuus - luovuus, keksinnöllisyys ja osaaminen ja sen arvostus pääsevät lisääntymään, välittämällä PRH:n hallinnassa olevaa tietoa yhteiskunnan eri sektoreille tutkimukseen, innovointiin, tuotekehittelyyn ja päätöksentekoon sekä kansainvälisellä yhteistyöllä.

PRH:lle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan 5,6 %, patenttihakemusten määrän noin 3,2 %, tavaramerkkihakemusten noin 7,7 % ja kaupparekisteri-ilmoitusten määrän noin 5,9 %.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti PRH:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus-, kaupparekisteri- ja yritysikiinnityskäsittelyssä tavoitteena on:

Nostaa työn tuottavuutta vähintään 2,0 %,

Pitää asiakaspalvelu joutuisana tai parantaa sitä niin, että

— kotimaisten patenttihakemusten käsittelyaika on keskimäärin alle 2,5 v ja ulkomaisten alle 5,7 v;

— hyödyllisyysmallihakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 4 kk;

— tavaramerkkihakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 1,1 v;

— mallioikeushakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 10,5 kk;

— virheettömien kaupparekisteri-ilmoitusten käsittelyaika alle 1 kk ja kaikkien hakemusten keskimäärin enintään 2 kk; sekä

— yritysikiinnityshakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 3 vk

Yksikkökustannukset nousevat keskimäärin 1,9 %.

PRH:n tulot perustuvat lakiin patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/92) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (729/93).

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulotavoite on 124 761 000 mk.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	mk
Maksullisen toiminnan tulot	124 761 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	105 649 000
Käyttäjäämä	19 112 000
% tuloista	15,3

Osuus yhteiskustannuksista	19 109 000
Ylijäämä	3 000
% tuloista	0
Investoinnit	1 553 000
% tuloista	1,2
Hintojen muutos %	1,9
Volyymin muutos %	5,4
Tuottavuuden muutos %	2,8

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.32.32 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1993 määräraha	108 185 000
1993 II lisämääräraha	— 244 000
1992 tilinpäätös	104 970 000

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimustehtävien valintaan vuosina 1994—1997 vaikuttavat seuraavat tekijät:

- talouden ja kulutusedellytysten kehittyminen
- markkinoiden avautuminen
- ympäristöongelmien kasvu
- julkisen talouden rakennemuutos ja kuluttajapoliittiset haasteet.

Kuluttajatutkimuskeskuksen toiminnan tavoitteena on ajankohtaisten tutkimustietojen tuottamisen lisäksi tutkimustulosten vaikuttavuuden parantaminen kuluttajakysymyksissä ja yhteiskuntapolitiikassa.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

- ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin vastaaminen hinta- ja markkinatutkimuksen hyödykkeiden laatututkimuksen ja kulutustutkimuksen alueella,
- tutkimustulosten hyväksikäytön edistäminen

nen välittämällä tietoa Suomessa valmistuneista sekä meneillään ja suunnitteilla olevista kuluttajatutkimuksista; sekä

- kuluttajatutkimuksen vaikuttavuuden parantaminen kehittämällä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään 9 547 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 381 000 mk kolmen henkilötyövuoden vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.34.(01).

Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.33.

1994 määräraha	9 547 000
1993 määräraha	10 700 000
1993 III lisämääräraha	118 000
1992 tilinpäätös	10 700 000

(34.) Lisenssivirasto

Selvitysosa: Vuoden 1993 kolmanteen lisätalousarvioon viitaten luku on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	5 000 000
1993 III lisämääräraha	—1 461 000
1992 tilinpäätös	4 289 285

(29.) *Muut kulutusmenot*

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	1 700 000
1993 III lisämääräraha	—550 000
1992 tilinpäätös	1 949 418

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti ja sen määrärahat on poistettu talousarviosta.

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen talousarvio perustuu nettobudjettiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (159/93) mittatekniikan keskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista. Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää sekä tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— kansallisia mittauspaikkoja koskevat päätökset ja sopimukset muutetaan vuoden 1994 alussa voimaan tulevan uuden lain mukaisiksi (laki mittayksiköistä ja mittanormaali-järjestelmästä);

— lisätään osallistumista kotimaisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä vertailumittauksiin. Tavoitteena on osoittaa suomalaisten mittaus- ja testaustulosten tunnustettavuus;

— akkreditoinnissa kehitetään sertifiointi- ja tarkastuslaitosten akkreditointimenettely kansainväliselle tasolle ja liitetään akkreditointielinten väliseen monenkeskiseen tasavertaisuussopimukseen;

— laboratorioden akkreditointitoiminta pidetään laadullisesti kansainvälisellä tasolla; sekä

— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden osalta tulot kattavat toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 500 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	7 220 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	1 191 000
Muut toimintamenot	6 029 000
Bruttotulot	1 720 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	1 200 000
— muut suoritteet	500 000
Muut tulot	20 000
Nettomenot	5 500 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 132 000 mk yhden henkilötövuoden vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.34.(01).

1994 määräraha	5 500 000
1993 määräraha	7 600 000
1993 III lisämääräraha	45 000
1992 tilinpäätös	6 708 000

23. Kansallisten mittauspaikkojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansallisten mittauspaikkojen toiminnan, mittatekniikan edistämiseen sekä mittaus- ja testausohjelmaan liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja kehittämishankkeista aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotusmenoihin, laitehankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määräraha ja henkilötövuodet ovat siirtoa momentilta 32.50.24.

1994 määräraha	6 500 000
----------------------	-----------

39. Teknillinen tarkastuskeskus

Selvitysosa: Teknillisen tarkastuskeskuksen talousarvio perustuu nettobudjettiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (157/93) teknillisen tarkastuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista.

Teknillinen tarkastuskeskus ylläpitää ja edistää teknillistä turvallisuutta ja luotettavuutta kansallisten ja kansainvälisten tarpeiden mukaisesti. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan ja yksityisiin kansalaisiin.

Tarkastus- ja lupapalvelujen kysynnän vuonna 1994 arvioidaan olevan enintään vuoden 1993 tasolla.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Teknilliselle tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— yleisviranomaistulosalueella valvontatarkastukset kohdistetaan teollisuuskemikaaliastuksessa edellytettyihin selvityksiin, jotka tehdään suuronnettomuuden vaaran arvioimiseksi;

— lupa- ja tarkastusviranomaistulosalueella

määräaikaistarkastukset tehdään asiakkaan kanssa sovittuna aikana;

— tarkastus- ja testauspalvelutulosalueella luodaan tarkastuskeskukselle valmiudet metallografisiin ja tarkastustoimintaa palveleviin aineita rikkoviin testauksiin. Laatujärjestelmien sertifiointitoiminnalle hankitaan akkreditointi vuoden 1994 loppuun mennessä; sekä

— teknillisen tarkastuskeskuksen tuottavuutta parannetaan kehittämällä tarkastuskeskuksen toiminta eurooppalaiselle tasolle, mikä edellyttää mm. toiminnan laatujärjestelmän ja säädösten uusimista.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma	1993 ennakoitu	1994 TAE
Maksullisen toiminnan tulot, 1000 mk			
— Julkisoikeudelliset suoritteet	47 264	49 900	48 000
— Muut suoritteet	4 314	4 400	4 000
— Muut tulot	344	400	400
Tulot yhteensä	51 922	54 700	52 400
Maksullisen toiminnan kustannukset	53 202	54 144	53 370
Ylijäämä (+)/Alijäämä (—)	—1 280	+556	—970
Investoinnit	2 898	3 975	3 448

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 000 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	69 400 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	52 050 000
Muut toimintamenot	17 350 000

Bruttotulot	52 400 000
Maksullisen toiminnan tulot	52 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	48 000 000
— muut suoritteet	4 000 000
Muut tulot	400 000
Nettomenot	17 000 000

1994 määräraha	17 000 000
1993 määräraha	72 000 000
1992 tilinpäätös	73 840 000

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestävää käyttöä. Tutkimuskeskus suuntaa toimintaansa soveltavaan tutkimukseen ottaen huomioon palvelujen kysynnässä tapahtuneet muutokset.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geo-

logian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään tutkimuspoliittisen ohjelman mukaisesti osana valtakunnallista tutkimus- ja teknologiapolitiikkaa;

— toiminnan uudelleensuuntaamisen toteut-

tamiseksi tukitoimintojen resursseja kohdenneetaan raaka-ainehuollon ja ympäristöhuollon tulosalueille;

— maksullisen palvelutoiminnan vaikuttavuutta ja asiakasmäärää lisätään;

— tutkimuksen tavoitteena on korkea kansainvälinen taso. Painoalana on raaka-ainetalouden tietoperustan laajentaminen. Pitkäaikaisen karttatuotantoa monipuolistetaan uusien menetelmien avulla ja tutkimustulosten hyödyntämistä nopeutetaan;

— malminetsintää ja maankamaran muiden

raaka-ainevarojen tutkimusta ja inventointia tehostetaan mm. joustavalla resurssoinnilla ja keskittämällä voimavaroja lupaaviin kohteisiin. Metallisten malmien etsintä keskittyy perusmetalleihin (nikkeli, kupari, sinkki) ja kultaan. Teollisuusmineraalien osalta painoalana ovat pigmenttimineraalit. Rakennuskivitutkimuksia lisätään ja valtakunnallisten raaka-ainekohtaisten tiedostojen muodostamista jatketaan; sekä

— ympäristöhuollon tulosaluetta vahvistetaan ja ympäristögeologisia tutkimuksia lisätään.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1992 toteutuma*	1993 ennakoitu*	1994 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	22 848 (+21)	24 000 (+5)	25 000 (+4)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	18 232 (+15)	19 706 (+8)	21 730 (+10)
Käyttäjämäärä tmk	4 616 (+53)	4 294 (—9)	3 270 (—24)
— % tuloista	20	18	13
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 242 (+22)	1 506 (+21)	1 506
Ylijäämä tmk	3 374 (+68)	2 788 (—17)	1 764 (—37)
— % tuloista	15	12	7

* suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 184 500 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa myönnetyn, kairaus- ja mittauspalvelujen ostoa koskevan valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosina 1994—1995 yhteensä 19 000 000 mk.

1994 määräraha	184 500 000
1993 määräraha	183 830 000
1992 tilinpäätös	191 311 086

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 100 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja muiden kalustoesineiden hankinnasta aiheutuvien, asiakkailta täysimääräisinä veloitettavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1994 määräraha	19 100 000
1993 määräraha	18 000 000
1992 tilinpäätös	16 813 903

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) tehtävänä on osaltaan ylläpitää ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tydyttää tutkimus- ja testaustarpeita.

VTT:n vuoden 1994 talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti tutkimuskeskukselle seuraavat päätavoitteet vuodelle 1994:

VTT:n tutkimus- ja kehitystyön keskeiset tulosalueet vaikuttavuustavoitteineen ovat:

— yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittäminen;

— tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien aikaansaaminen teollisuuden käyttöön;

— informaatiotekniikan hyväksikäytön tehostaminen teollisuudessa, muussa elinkeinotoiminnassa ja hallinnossa sekä laite- ja ohjelmistotuotannon edistäminen;

— energiahuollon toimivuuden sekä energian tuotannon ja käytön tehostaminen ja päästöjen vähentäminen; sekä

— teollisen rakentamisen edistäminen ja rakennetun ympäristön laadun parantaminen.

Tutkimuskeskus kehittää erityisesti teknologioita, jotka palvelevat yrityksiä sekä perusteollisuudessa että nopeasti kehittyvillä muilla aloilla.

Yhteistyöllä korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa osaaminen ja resurssit hyödynnetään optimaalisesti.

Valtion budjettirahoitusta käytetään strategisesti tärkeiden, nopeasti kehittyvien teknologian alueiden pitkäjänteiseen ja korkeatasoiseen tutkimukseen sekä uusien kokeellisten valmiuksien ja uuden osaamisen luomiseen. Kansainvälistä tutkimusyhteistyötä lisätään, ja sitä hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti.

Maksullisten tutkimuspalvelujen kysynnän arvioidaan pysyvän vuoden 1993 tasolla. Teollisuuden kysynnän odotetaan hieman kasvavan rakennusalaan lukuunottamatta. Ulkomaisten toimeksiantojen arvioidaan lisääntyvän ETA-sopimuksen myötä 20 %:lla. VTT osallistuu keskeisiin kansallisiin TEKESin rahoittamiin

teknologiaohjelmiin ja kauppa- ja teollisuusministeriön rahoittamiin energiatutkimusohjelmiin.

Toimintamenoista noin 40 % liittyy valtion suoraan rahoittamaan tutkimustoimintaan ja loput maksulliseen tutkimustoimintaan.

Tutkimuskeskuksen palveluja tehostetaan. Yksityisen sektorin suurten ja vaativien tutkimus- ja tuotekehitystoimeksiantojen määrää kasvatetaan. Kohderyhmänä ovat erityisesti innovatiiviset, teknologisesti korkeatasoiset, vientiorientoituneet yritykset. Pienille ja keskiuurille yrityksille lisätään tieto- ja asiantuntijapalveluja.

Testaustoiminnalle hankitaan kansainvälinen hyväksyntä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Näiden toimenpiteiden tuloksena tarjotaan testauspalveluja, jotka luovat edellytyksiä teollisuuden tuotteiden hyväksymiselle yhdyntyville Euroopan markkinoille ja joita Suomen viranomaiset tarvitsevat.

Tuottavuutta kohotetaan tehostamalla toiminnan ohjausta, vahvistamalla tutkimuslaiteresursseja, lisäämällä erikoistumista ja alihankintojen käyttöä, nostamalla tutkijoiden koulutustasoa sekä kehittämällä henkilöjohtamista ja työprosesseja. Laboratoriorakennetta kehitetään.

Tutkimustoiminnan välillisten menojen sekä keskushallinnon menojen määrää supistetaan vähintään 5 %:lla. Projektointiaste pidetään vähintään 77 %:ssa.

Maksullisen toiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset. Tuloista tuloutetaan valtiolle 12 % toimintamenomäärärahan vähennyksenä.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1992 toteutuma *)	1993 ennakoitu *)	1994 TAE *)
Maksullisen toiminnan tulot, 1000 mk	505 104	515 744	526 000
— tulot valtionhallinnosta	(0,7)	(2,1)	(2,0)
— muut kotimaiset tulot	230 155	253 764	259 000
— tulot ulkomailta	243 045	226 527	226 000
Kustannukset	31 904	35 453	41 000
Ylijäämä, 1000 mk	505 059	515 744	526 000
	45	0	0
Investoinnit, 1000 mk	33 935	38 370	29 000
— % tuloista	(—33,2)	(13,1)	(—24,4)
	6,7 %	7,4 %	5,5 %

*) suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 279 000 000 mk. Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	809 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	489 000 000
Omarahoitteisen toiminnan toimintamenot	320 000 000

Bruttotulot	530 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	526 000 000
Muut tulot	4 000 000
Nettomenot.....	279 000 000

1994 määräraha	279 000 000
1993 määräraha	877 200 000
1992 tilinpäätös	915 662 409

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Sähkötalo 2, Espoo					
— rakennus	3 918	85 000	21 695	—	11 000 000
— kiinteät tutkimuslaitteet		10 500			
2. Perusparannustyöt					5 000 000
Yhteensä					16 000 000

Aikaisemmin VTT:n päärakennuksen laajennukseen myönnetty 4 000 000 markan määräraha saadaan käyttää Sähkötalo 2:n suunniteluun ja rakentamiseen.

1994 määräraha	16 000 000
1993 määräraha	41 400 000
1992 tilinpäätös	47 500 000

88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää Tampereen kaupungilta tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian teknologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen yhtiölainaosuuden lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lainaosuuden on laskettu olevan vuoden 1993 lyhennysten jälkeen 8 960 000 mk.

1994 määräraha	1 700 000
1993 määräraha	1 700 000
1992 tilinpäätös	1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskusten toiminta-ajatuksena on teknologian tason kohottaminen ja ylläpitäminen teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi, työllisyyden edistämiseksi ja muiden teknologia- ja yhteiskuntapolitiittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämiskeskuselle alustavasti asettamana vaikuttavuustavoitteena on uusien kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetel-

mien ja näiden kehittämisen edellytyksenä olevan teknologisen osaamisen syntyminen. Tavoitteen saavuttamista seurataan ulkopuolisten riippumattomien arvioijien toimesta.

Vaikuttavuustavoitteensa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön alustavasti asettamien tulostavoitteiden saavuttamiseksi suunnataan suunnittelu- ja rahoitusresursseja erityisesti teollisuuden riskipitoisten tuotekehityshankkeiden rahoitustoimintaan, teknologiaohjelmatoimintaan priorisoiden yritysveltoisia hankkeita,

uuden teknologian käyttöönoton edistämiseen paikallisella ja alueellisella tasolla erityisesti pienessä ja keskisuuressa teollisuudessa, uusien teknologia- ja liiketoimintojen käynnistämisedellytysten lisäämiseen sekä kansainväliseen teknologiayhteistyöhön erityisesti Euroopan Yhteisön tutkimusohjelmien, EUREKAN ja avaruusteknologian puitteissa.

Avoimen sektorin toimintaedellytysten ja kilpailukyyn lisäämistarve edellyttää julkisen panostuksen suurta valikoivuutta teollisiin tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin.

21. (32.44.21 ja 48.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 103 200 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 478 000 mk neljän henkilöttyövuoden vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.34.(01) sekä 200 000 mk yhden henkilöttyövuoden ja muiden toimintamenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 32.80.21.

Maksullisesta toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1994 määräraha	103 200 000
1993 määräraha	107 993 000
1993 III lisämääräraha	158 000
1992 tilinpäätös	97 385 358

23. Soveltava tekninen tutkimus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 278 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, alueellisten teknologiaohjelmien käynnistämiseen liittyvästä selvitystoiminnasta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyseistä, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä tutkimushankkeiden edellyttämistä ulkomaan-

matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kansallisista ja kansainvälisistä avaruusalan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen edellyttäen, että hankkeet kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja että niillä vaikutetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien tai palvelujen kehittymiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja ulkomaanmatkoista, teollisuudelta tilattavasta kehitystyöstä ja avaruusalan uutuustuotteiden hankinnoista, asiantuntijaseminaarien ja -vierailujen järjestämisestä, uuden tekniikan soveltamiseen liittyvästä selvitystyöstä ja hankkeiden evaluointitoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa myös käyttää asiakasryhmille ostettaviin asiantuntijapalveluihin ja vasta valmistuneiden työllistämiseksi tutkimushankkeisiin.

Vuonna 1994 em. kohteisiin saa hyväksyä sitoumuksia 420 000 000 markan arvosta. Valtuudesta on tarkoitus myöntää 30 000 000 mk korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille myönnettävään rahoitukseen edellyttäen, että määrärahaa palkataan ammattiin valmistuneita työntömiä osa-aikaisiksi tukimusalaisiksi vähintään 500.

Määrärahaa saa käyttää myös kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Selvitysosa: Vuonna 1994 myöntämisvaltuutusta käytetään tulostoimintasuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— teknologiaohjelmiin	111 000 000
— ohjelmiin sitomattomaan soveltavaan tutkimukseen	104 000 000
— avaruusalan kansainväliseen yhteistyöhön	82 000 000
— kansainvälisiin hankkeisiin	62 000 000
— uutuustuotteiden hankintaan	10 000 000

— yritysten rahoitushankkeisiin.....	14 500 000
— asiantuntijapalveluiden ostamiseen asiakasyrityksille.....	2 500 000
— tutkimusten julkaisemiseen ja tiedot- tamiseen.....	4 000 000
— vastavalmistuneiden työllistämiseen tutkimushankkeisiin.....	30 000 000

Yhteensä 420 000 000

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 114 000 000 mk, vuonna 1995 168 000 000 mk ja vuonna 1996 138 000 000 mk. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 164 000 000 mk, vuonna 1995 60 000 000 mk, vuonna 1996 45 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 65 000 000 mk.

1994 määräraha.....	278 000 000
1993 määräraha.....	215 180 000
1992 tilinpäätös.....	320 000 000

40. Tuotekehitysavustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 306 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainten yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisten avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille uusia kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia myönnettäessä tulee ottaa huomioon erityisesti vaativat hankkeet, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheissa sekä pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille ulkomaisten tuotevalmistusoikeuksien ja tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien hankkimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edistetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tuetaan uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuote- ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa. Määrärahaa saa käyttää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen sekä alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseksi avustusten maksamiseen yrityksille ja oikeus-toimikelpoisille yhteisöille yritysten yhdessä to-

teuttamiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin, joilla edistetään teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Vuonna 1994 avustuksia saa myöntää enintään 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuotekehitysavustuksilla tuetaan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teollisia kehityshankkeita. Rahoitus suunnataan erityisesti teollisuuden kilpailukykyyn lisäämistä ja tuotantorakenteen kehittämistä edistäviin hankkeisiin. Tuotekehitysrahoituksella kannustetaan myös yrityksiä yhteisiin toimiala- ja yritysryhmäkohtaisiin teknologiaohjelmiin, joiden avulla pyritään kehityksen nopeuttamiseen ja resurssien tehokkaaseen käyttöön teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi.

Alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseen myönnettävin avustuksin pyritään nopeuttamaan teknologian soveltamista ja käyttöönottoa erityisesti pk-yrityksissä yritysryhmien toteuttamien tutkimus- ja kehityshankkeiden avulla. Yritysryhmien alueelliset teknologiahankkeet ja -ohjelmat täydentävät em. toimialakohtaisia ja yritysryhmäkohtaisia teknologiaohjelmia muodostaen kokonaisuuden, jonka avulla sekä suuret että pk-yritykset myös alueellisella tasolla pyritään saamaan mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Vuonna 1994 myöntämisvaltuutta käytetään tulostointiasuunittelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— yritysten rahoitushankkeisiin.....	344 000 000
— teknologiaohjelmiin.....	192 000 000
— kansainvälisiin hankkeisiin.....	64 000 000

Yhteensä 600 000 000

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 70 000 000 mk, vuonna 1995 220 000 000 mk, vuonna 1996 178 000 000 mk, vuonna 1997 107 000 000 mk ja vuonna 1998 25 000 000 mk. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 236 000 000 mk, vuonna 1995 193 500 000 mk ja vuonna 1996 28 500 000 mk.

1994 määräraha.....	306 000 000
1993 määräraha.....	170 000 000
1993 II lisämääräraha.....	17 000 000
1992 tilinpäätös.....	343 000 000

83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävien lainojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen tutkimus- ja kehityshankkeissa, jotka edistävät teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-ainesten tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Teknologian kehittämisskeskuksen johtokunnalla on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää laina kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Vuonna 1994 uusia lainoja saa myöntää enintään 230 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen

tasoon tähtääviä teollisia tuotekehityshankkeita, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Vuonna 1994 myöntämisvaltuutta käytetään tulostoitumissuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— yritysten rahoitushankkeisiin.	143 000 000
— teknologiaohjelmiin	65 000 000
— kansainvälisiin hankkeisiin ..	22 000 000
Yhteensä	230 000 000

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 65 000 000 mk, vuonna 1995 69 000 000 mk, vuonna 1996 57 500 000 mk ja vuonna 1997 38 500 000 mk. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 40 000 000 mk.

1994 määräraha	105 000 000
1993 määräraha	190 000 000
1992 tilinpäätös	248 000 000

(48.) Teollisuussihteerit

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 32.44.21.

49. Kera Oy

Selvitysosa: Kera Oy:n tehtävänä on toimia valtakunnallisena yritystoiminnan kehittäjänä myöntämällä erityisesti investointeihin liittyviä luottoja ilman turvaavia vakuuksia pienille ja keskisuurille yrityksille. Yhtiön toiminnassa otetaan huomioon maan eri osien aluepoliittiset kehittämistavoitteet yhtiön eri rahoitustoimenpiteitä ja niiden ehtoja sovellettaessa sekä erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset.

Lisäksi Kera Oy harjoittaa tytäryhtiöittensä, kuten Start Fund of Kera Oy:n ja Matkailunkehitys Nordia Oy:n kautta riskisijoitustoimintaa pienten ja keskisuurten yritysten teknologia-painotteisten hankkeiden ja matkailualan hankkeiden ja järjestelyiden toteuttamiseksi.

Kera Oy on myös yhdessä Sitran kanssa perustamassa alueellista riskisijoitusverkostoa, joka rahoittaa erityisesti korkeakoulujen yhteydessä toimivissa teknologiakeskuksissa syntyviä hankkeita.

42. *Korkotuki Kera Oy:lle* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 236 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oy:stä annetun lain 11 §:n ja voimassa olevan lain nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oy:n vuosina 1972—1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen kor-

vaamiseen yhtiölle Kera Oy:stä annetun lain (65/71, muut. 566/72, 492/73, 577/75, 842/81 ja 232/92) mukaisesti.

Uusia korkotukilainoja Kera Oy saa myöntää vuonna 1994 yhteensä enintään 1 400 000 000 mk.

Lisäksi Kera Oy saa myöntää 200 000 000 mk uusia kehittämislainoja ja 100 000 000 mk uusia perustamislainoja koko maassa.

Selvitysosa: Korkotukea maksetaan peruskorkotukena ja lisäkorkotukena. Peruskorkotuen perusteena on toisaalta yhtiön 31.12.1992 voimassa ollut luottokanta (ns. vanha luottokanta) sekä toisaalta yhtiön 1.1.1993 ja sen jälkeen myöntämistä luotoista syntyvä luottokanta (ns. uusi luottokanta). Vanhan luottokannan perusteella maksettavan peruskorkotuen laskennassa otetaan vähennyksenä huomioon ne yhtiön rahoituserät, joihin jo muutenkin sisältyy valtion korkotukea tai sitä vastaavaa muuta helpotusta. Korkotukea vanhan luottokannan osalta myönnetään vuosittain niin kauan kuin tätä luottokantaa on olemassa. Peruskorkotukea uuden luottokannan perusteella maksetaan vuosittain kunkin myöntämismuutoksen lopussa olevan luottokannan perusteella. Peruskorkotuen maksamisvuosi on luottokannan määrittelyä seuraava kalenterivuosi.

Lisäkorkotukea maksetaan vastaavin perustein kuin peruskorkotukea kehitysalueella ja erityisalueilla.

Peruskorkotuen ja lisäkorkotuen suuruus määräytyy valtioneuvoston antamassa korkotukisitoumuksessa ja ne on tarkoitettu vahvistaa vuoden 1994 alusta uudelleen.

Vuoden 1994 alusta uusia korkotukilainoja myönnetään erityisesti pk-yritysten investointeihin.

Vuonna 1994 myönnettäviin valtion korkotuen piiriin kuuluvien yrityksille myönnettävien uusien lainojen myöntämismuutoksen johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 75 000 000 mk, vuonna 1996 70 000 000 mk ja vuonna 1997 60 000 000 mk sekä sen jälkeen yhteensä 120 000 000 mk.

Korkotuen tarve yhtiön vuosina 1972—1981 myöntämistä korkotukilainoista on noin 400 000 mk.

1994 määräraha	236 000 000
1993 määräraha	164 000 000
1992 tilinpäätös	79 019 666

43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 296 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden ja ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja takaustappioiden arvioidaan olevan 280 000 000 mk ja kurssitappioiden 16 000 000 mk vuonna 1994. Valtioneuvosto on yhtiöstä annetun lain 11 §:n nojalla antanut sitoumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luotto- ja kurssitappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltujen ehtojen mukaisesti.

1994 määräraha	296 000 000
1993 määräraha	181 000 000
1992 tilinpäätös	99 305 904

45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti Kera Oy:n pienten ja keskisuurten yritysten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja kaupallistamiseen sekä yritysten perustoimintojen kehittämiseen vuonna 1991 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen. Kera Oy:n vuonna 1988 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen määrärahaa saa käyttää siten, että valtionosuus näiden avustusten maksamisesta on 65 prosenttia.

1994 määräraha	2 000 000
1993 määräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	15 525 825

46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Kera Oy:n tytäryhtiön Start Fund of Kera Oy:n osakepääoman korottamiseen ja osakepääomansijoituksiin alueellisiin riskisijoitusyhtiöihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään työllisyyttä edistäviin riskipääomasijoituksiin Start Fund of Kera Oy:n toimesta uuden teknologian hyödyntämiseen keskittyviin pk-yrityksiin sekä

Kera Oy:n alueellisiin riskisijoitusyhtiöihin tekemien osakepääomasijoitusten kautta erityisesti korkeakoulujen yhteydessä toimivissa teknologiakeskuksissa syntyvien hankkeiden rahoittamiseen.

1994 määräraha.....	50 000 000
1993 määräraha.....	35 000 000
1993 II lisämääräraha.....	50 000 000
1992 tilinpäätös.....	45 000 000

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

Selvitysosa: Teollisuuspoliittisilla toimenpiteillä pyritään ylläpitämään teollisuuden kansainvälistä hintakilpailukykyä. Teknologian kehittämiseen, ympäristönäkökohtiin, koulutukseen sekä valtionyhtiöiden vakaraisuuden parantamiseen ja omistuspohjan laajentamiseen panostetaan kansainvälisen yhdentymiskehityksen vaatimusten mukaisesti.

Teollisuuspoliittisen selvitystyön tavoitteena on 1993 valmistuneen kansallisen teollisuusstrategian toteuttaminen. Myös ympäristökysymykset nousevat teollisuuspolitiikassa entistä voimakkaammin esille.

Tulosohjauksen sekä toimintojen ja laitosten arvioinnin avulla kehitetään teknologiapolitiittien toimenpiteiden laatua ja parannetaan niiden tehokkuutta. Valtion tuki on tarkoitettu suunnata valikoivasti tärkeiden teknologiaohjelmien toteutukseen sekä kilpailukykyisten tuotteiden kehittämiseen, niiden markkinoinnin parantamiseen sekä entistä tehokkaampien tuotantomenetelmien aikaansaamiseen. Teknologisen tiedon levittäminen ja hyväksikäytön edistäminen erityisesti pk-yrityksiin ja aluetasolle on keskeinen haaste.

Valtionakuukeskuksen toimintaa vientiin liittyvien riskien takaamisessa ja pk-teollisuuden toimintaedellytysten turvaamisessa kehitetään huolehtimalla takuu- ja takausmuotoja uudistamalla. Entisen Neuvostoliiton velkojen vakuuttaminen ja pk-yritysten lisääntyneet vaikeudet pitävät Valtionakuukeskuksen korvausmenot lähivuosina korkealla tasolla.

Valtionyhtiöiden rahoitusasemaa ja pääomarakennetta parannetaan; yksityistämisselvitykset luovat pohjaa yhtiökohtaisesti omistuspohjan laajentamismahdollisuuksille.

24. *Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön ja polaaritoimintaan, malminetsintään ja esiintymien hyödyntämiseen sekä muuhun teollisuuden edistämiseen ja teollisuuspolitiikkaan liittyvistä tutkimuksista, kehittämishankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotustoimintamenoihin, laitehankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 500 000 mk siirtana momentille 32.38.23 ja henkilöstömäärän mitoituksessa 12 henkilötyövuotta siirtana samalle momentille.

Määräraha on tarkoitettu käyttää seuraavasti:

	mk
Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö.....	11 500 000
Turvallisuustekniikan kehittäminen.....	2 000 000
Teollisuustutkimukset.....	8 000 000

Yhteensä 21 500 000

1994 määräraha.....	21 500 000
1993 määräraha.....	27 850 000
1992 tilinpäätös.....	32 850 000

41. *Avustukset teollisuuden edistämiseen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 48 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusminis-

terion vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kansainvälisten teknistä taloudellisten yhteistyöhankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, kansainvälisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen järjestämiseksi, ulkomaisen liikkeenjohdon kouluttamiseksi sekä kansainvälisiin asiantuntijavierailuihin. Määrärahaa saa myös käyttää avustusten maksamiseen taitotiedon edistämishankkeisiin, keksintötoiminnan tukemiseen, testaustoiminnan edistämiseen, standarditoiminnan tukemiseen, keksintö- ja standardisointitoiminnan edistämisen hallintomenoihin, malminlöytöpalkkioihin sekä avustusten maksamiseen malminetsintään ja kaivostoiminnan tekniseen tutkimukseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Standardisointitoiminnan edistäminen .	11 000 000
Keksintötoiminnan edistäminen	12 500 000
Testaustoiminnan edistäminen	350 000
Avustukset kansainvälisiin teknistä taloudellisiin yhteistyöhankkeisiin	13 000 000
Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin	2 500 000
Mineraalisten raaka-ainevarojen etsimisen ja hyväksikäytön edistäminen	9 000 000
Yhteensä	48 350 000
1994 määräraha	48 350 000
1993 määräraha	46 000 000
1992 tilinpäätös	53 175 000

45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kemijoki Oy:n Porttipahdan tekojärven rakentamisen edistämisestä annetun lain (80/69) mukaisen korkotuen maksamiseen.

1994 määräraha	50 000
1993 määräraha	100 000
1992 tilinpäätös	154 909

61. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtiontakuekskuksesta annetun lain (111/89) ja vientitakulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) nojalla valtiontakaustoiminnassa annettujen takaussi-

toumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85), riskipääomatakulain (594/92) sekä valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/93) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

1994 määräraha	600 000 000
1993 määräraha	640 000 000
1993 II lisämääräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	301 000 000

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtionyhtiöiden osakeanneissa. Määrärahaa saa käyttää myös muista tarpeellisista osakejärjestelyistä aiheutuvien osakehankintamenojen sekä vaihtovelkakirjalainojen merkintähinnan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saadaan merkitä vakuutta vaatimatta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtionyhtiöiden yksityistämiseen liittyvien selvitysten ja neuvonantajatoimeksiantoista aiheutuvien menojen sekä näihin liittyvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion teollisuus- ja energiayhtiöiden ja -konsernien käyttöomaisuusinvestoinnit mukaan lukien yritysostot, ovat yhtiöiden suunnitelmien mukaan yhteensä 9,5 mrd. mk vuonna 1994. Investointiensä rahoittamiseksi ja vakavaraisuutensa parantamiseksi valtionyhtiöt tarvitsevat riskirahoitusta. Yhtiöiden tulokehitys ja pääomamarkkinoilla vallitseva tilanne eivät luo riittäviä edellytyksiä uuden oman pääoman saamiselle yksinomaan yleisöantien avulla. Osinkotulot 300 000 000 mk on merkitty momentille 13.03.01.

1994 määräraha	300 000 000
1993 määräraha	250 000 000
1993 II lisämääräraha	300 000 000
1993 III lisämääräraha	200 000 000
1992 tilinpäätös	510 000 000

90. Valvalla Oy:n tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valvalla Oy:n rahoitusasemaa tukevista valtion toimenpiteistä annetun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1994 suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

1994 määräraha	11 000 000
1993 määräraha	19 500 000
1992 tilinpäätös	25 132 492

95. *Maanomistajien osuus puolustusmaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk. Määrä-

rahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1994 määräraha	80 000
1993 määräraha	80 000
1992 tilinpäätös	79 500

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

Selvitysosa: Taloutemme rakenteen vahvistaminen edellyttää teollisten, erityisesti pk-yritysten, investointi- ja käyttöpääomarahoitushuollon turvaamista. Markkinoiden yhdentyminen lisää yritysten välistä kilpailua. Tämä edellyttää erityisesti pk-yritysten investointien suuntaamista yhä voimakkaammin kilpailukyvyyn parantamiseen, yritysten eri osa-alueiden kehittämiseen sekä yritysten talouden elvyttämiseen. Yritystoiminnan edistäminen tapahtuu tehostamalla nykyisiä ja kehittämällä uusia toimenpiteitä, yritys ympäristöä kehittämällä sekä monipuolistamalla alueiden elinkeinorakennetta.

Yritystoiminnan rahoitustukea myönnetään vuoden 1994 alusta voimaan tulevan yritystukilain nojalla, jonka perusteella voidaan myöntää kehitysaluetukea, pienyritystukea sekä pienten ja keski suurten yritysten kehittämistukea. Kauppa- ja teollisuusministeriön asettamana tavoitteena on, että vuonna 1994 rahoitusta voitaisiin myöntää koko maassa noin 5 000 yritykselle. Näistä arvioidaan olevan kehitysalueilla ja maaseutualueilla 2 600. Uusia työpaikkoja rahoitettavissa investointihankkeissa arvioidaan alustavasti syntyvän 4 900.

48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrityksille kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetussa laissa (954/81, muut. 901/84 ja 1111/89) sekä sanotun lain muuttamisesta annettavan vuoden 1994 loppuun voimassa olevan lain mukaisen kuljetustuen sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisen (311/82, muut. 621/83 ja 1233/89) kuljetustuen maksamiseen yrityksille. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Laki kuljetustuen alueellisesta tukemisesta on voimassa vuoden 1993 loppuun.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi alueellisesta kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta.

1994 määräraha	110 000 000
1993 määräraha	150 000 000
1993 III lisämääräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	154 946 955

49. (32.51.46, 32.51.47 ja 32.51.49) Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 527 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uuden vuoden 1994 alusta voimaan tulevan yritystukilain ja sitä edeltävien yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja vastaavien aikaisempien lakien mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksien, valtioneuvoston päätöksen mukaisten (177/88) pienyritystuen ja (126/89) yrityspalveluyrityksien siirtymistuen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (145/89) mukaisen pienyritysten perustamisen edistämiseksi myönnettävän ns. yrityshautomotuen maksamiseen.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1994 enintään 650 000 000 mk. Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon myöntämisvaltuuden osuudesta ja muista jakoperusteista sekä kauppa- ja teollisuusministeriön oikeudesta muuttaa mainittua osuutta.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi yritystuesta (100/93). Uusi laki tulee voimaan 1.1.1994.

Säädettävään yritystukilakiin sisältyy säännöksiä kehitysalueen investointituesta, pienyritystuesta ja pk-yritysten kehittämistuesta.

Valtioneuvoston nimeämällä vaikeilla työttömyysalueilla, joita tarkoitetaan työllisyyslain (275/87) 19 §:ssä, myönnetään kehitysalueiden investointihankkeiden tukea enintään 120 000 000 mk. Siinä tapauksessa, että vuonna 1994 po. alueilla ei ole riittävästi rahoituskel-

poisia hankkeita, säästyvä määräraha käytetään loppuvuonna muihin yritystoiminnan rahoituskohteisiin.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 1994 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	Mk	Arvio yrityk- sistä (netto- luku)
Kehitysalueen investointi- tuki.....	330 000 000	330
Pienyritystuki.....	100 000 000	2 330
Pk-yritysten kehittämis- tuki.....	220 000 000	1 400
Yhteensä	650 000 000	4 060

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 157 000 000 mk, vuonna 1995 220 000 000 mk, vuonna 1996 110 000 000 mk ja vuonna 1997 90 000 000 mk sekä sen jälkeen 73 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 180 000 000 mk, vuonna 1996 110 000 000 mk ja vuonna 1997 30 000 000 mk.

1994 määräraha.....	527 000 000
1993 määräraha.....	400 000 000
1993 II lisämääräraha.....	40 000 000
1992 tilinpäätös.....	425 315 509

50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää pienten ja keskisuuren yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/92) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta siten, että korkotukiluottojen hyväksymistä voidaan jatkaa 31.12.1993 jälkeen nykyisen valtuuden puitteissa. Korkotukilainoista, joiden vuotuinen korkotuki on 5 % ja korkotukiaika kuusi vuotta, arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1995 110 000 000 mk, 1996 105 000 000 mk ja 1997 ja sen jälkeen 168 000 000 mk.

1994 määräraha.....	35 000 000
1993 määräraha.....	40 000 000
1992 tilinpäätös.....	23 639

52. Riskisijoitustoiminnan management-tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää riskisijoitusyhteisöille myönnettäviin avustuksiin yhteisöjen management-toiminnan kulujen kattamiseksi valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Riskisijoitusyhteisöille tai niiden hallintoyhtiöille on tarpeen myöntää tarveharkintaisesti avustusta sijoitustoiminnan kohdeyritysten kehittämisestä aiheutuvien kustannusten peittämiseen. Avustus maksettaisiin takaisin siinä tapauksessa, että riskisijoitusyhteisöjen kohdeyritykseen tekemä sijoitus tuottaa voittoa.

1994 määräraha.....	5 000 000
---------------------	-----------

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämisessä edistetään yritysten uusperustantaa sekä parannetaan yritysten reaalisia kilpailukykyä kehittämällä yritysten liikkeenjohtotaitoa, markkinointia ja kansainvälistymistä, uuden tekniikan käyttöönottoa ja tuotekehitystä sekä yritysten välistä yhteistyötä. Vuoden 1994 tulostavoitteiden mukaan lisätään etenkin yritysten uusperustantaa sekä markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritysyritysten edistämiseen tähtäävää toimintaa.

Tavoitteena on, että KTM yrityspalvelun piiritoimistojen järjestämään yrittäjäkoulutukseen osallistuu vuonna 1994 henkilöitä noin 6 000 yrityksestä. Näistä noin 800 arvioidaan olevan Kunto-kehittämishotelliin osallistuvia yrityksiä. Alueellisten elinkeinojen kehittämissuunnitelmien ja ostettujen asiantuntijapalvelujen kohteena arvioidaan olevan noin 4 500 yritystä. Valtionavustuksella tuettavien pientä ja keskisuuren yritystoimintaa edistävien alan yhteisöjen palvelujen piirissä on lisäksi merkittävä määrä pk-yrityksiä.

24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden sekä oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää alueellisista elinkeinon kehittämishankkeista ja yritysyrityshankkeista sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös piiritoimistojen järjestämän yrittäjäkoulutuksen kehittämisestä sekä yrityksille tarkoitettujen neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yritysten henkilöstölle tarkoitettujen koulutuspalvelujen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuspalveluihin sekä alueellisiin elinkeinon kehittämishankkeisiin kiinteästi liittyvien yritysten messu- ja muiden matkakustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaan työopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Yrittäjäkoulutuksen painopiste-alueita ovat yritysten uusperustanta sekä yritysten liikkeenjohtotaito, markkinointi ja kansainvälistyminen, uuden tekniikan käyttöönotto ja tuotekehitys sekä yritysyrityshankkeet. Yrittäjäkoulutukseen arvioidaan osallistuvan henkilöitä noin 6 000 yrityksestä vuonna 1994. Lisäksi toteutetaan noin 50 laajempaa kehittämishanketta. Koulutukseen osallistuvilta perittävänä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 ker-tyvän 8 600 000 mk.

1994 määräraha.....	40 000 000
1993 määräraha.....	40 345 000
1993 III lisämääräraha	3 000 000
1992 tilinpäätös	43 364 000

40. Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että toiminta on tuloksellista. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittä-miseen sekä alueellisiin elinkeinon kehittä- hankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös valtionavustuksen myöntämiseen teknisen tai taloudellisen koulutuksen saaneiden työttömien henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin kustan- nuksiin projektiluonteisesti pienten ja keskisuur- ten yritysten tarpeisiin.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan pk-yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käyttöä ja kehittämistä. Lisäksi rahoitetaan pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeita ja näiden palvelujen tar- jontaa sekä teollisen muotoilun hyväksikäyttöä pk-yrityksissä.

Määrärahatarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Pk-yritysten kehittämispalvelutoiminta.	1 000 000
Valtionavustus pk-yritysten edistä- misyhteisöille	7 000 000
Työttömien palkkaaminen pk-yritysten käyttöön.....	5 000 000
Yhteensä	13 000 000

1994 määräraha	13 000 000
1993 määräraha	19 000 000
1992 tilinpäätös	10 000 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteina ovat energian saannin varmuus, taloudellisuus, tur- vallisuus sekä hyväksyttävyyys ympäristön kan-

nalta. Valtioneuvoston energiapolitiittisen selon- teon linjausten mukaisesti kohdennetaan voi- mavaroja erityisesti energiansäästön ja bioener-

gian lisäämiseen ja varmistetaan samalla, että energiatalous kehittyä edellä mainittujen tavoitteiden suuntaan.

Valtioneuvoston syksyllä 1992 hyväksymän energiansäästöohjelman toteutusta jatketaan. Toimenpideohjelma jatkuu vuoteen 1996.

Energiatutkimuksessa jatketaan vuonna 1993 käynnistettyjen energiatutkimusohjelmien toteutusta. Pääpaino on energiansäästön, bioenergian ja muun uusiutuvan energian sekä ympäristörisitteitä vähentävien tekniikoiden kehittämisessä.

Energiahuollon varmuuden lisäämisessä ovat painoalueina kriisien hallintavalmiuden parantaminen sekä energian saantivarmuuden lisääminen.

Energiahuollon turvallisuuden ylläpitämisessä on painoalueena ydinenergian käytön ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistaminen.

21. Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiataloudellisista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinenergiaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon energian käytön ja tuotannon tutkimuksen määrärahat, jotka ehdotetaan budjetoitaviksi momentilla 32.55.23. Toiminnan tavoitteena on parantaa energiapolitiisessa päätöksenteossa tarvittavaa tietopohjaa. Ydinenergia-alan tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on tuottaa viranomaisen tarvitsemia tietoja ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon alalta.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Energiatalouden suunnitteluun liittyvät selvitykset	6 500 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta	15 000 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot	900 000
Yhteensä	22 400 000

1994 määräraha	22 400 000
1993 määräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	84 400 000

22. Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueilla ja muissa Itä- ja Keski-Euroopan maissa annettavasta ydinturvallisuuden parantamiseen sekä energiatalouden tehostamiseen liittyvästä teknisestä ja asiantuntija-avusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää suomalaisten asiantuntijoiden tekemistä tai kansainvälisenä yhteistyönä tehtävistä selvitys-, tarkastus- ja suunnittelutöistä, teknisten parannusten toteuttamiseen liittyvistä laite- ja kalustohankinnoista, asiantuntijoiden ja valtuuskuntien vierailuista sekä ulkomaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta ja Suomessa oleskelusta aiheutuviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseksi valtion virastoihin ja laitoksiin asiantuntija- ja hallintotehtäviin projektikohtaiseen määräaikaan työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Tarkoituksena on jatkaa vuonna 1992 aloitettua ydinturvallisuusalan yhteistyötä, joka kohdistuu pääasiassa Kuolan ja Pietarin ydinvoimalaitoksiin. Myös muita Suomen lähialueiden energiatalouden tehostamista koskevia selvityksiä jatketaan osana Suomen Itä-Eurooppa-toimintaohjelmaa.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	10 100 000

23. Energiateknologinen tutkimus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiateknologisista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1994 saa tehdä sitoumuksia enintään 59 000 000 markan arvosta.

Selvitysosa: Toiminnan yleisenä tavoitteena on edistää energiapolitiikan toteuttamiseksi tarvittavan teknologian kehittämistä. Vuonna 1993 käynnistyneiden energiatutkimusohjelmien toteutusta jatketaan. Tutkimusohjelmien tavoit-

teena on tuottaa teknologisia ratkaisuja, jotka vähentävät energian tuotannon ja käytön ympäristövaikutuksia tai edistävät energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Tutkimuksen avulla edistetään myös etanolin ja biodieselin käyttöä liikennepolttoaineina. Lisäksi luodaan perusteita energia-alan laitteita valmistavan ja vievän teollisuuden tuotekehitystoiminnalle.

Sitomusvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 37 000 000 mk, vuonna 1995 21 000 000 mk ja vuonna 1996 1 000 000 mk.

1994 määräraha..... 37 000 000

27. *Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energia-alan tietohuolto (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiansäästöön ja energian tehokkaaseen käyttöön liittyvästä informaatiotoiminnasta, uuden säästöteknologian markkinoitten edistämisestä sekä energia-alan tietohuollosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hallituksen energiansäästöohjelman toteutuksesta ja energiansäästön palveluprojektista aiheutuviin menoihin.

1994 määräraha..... 10 000 000
1993 määräraha..... 5 000 000
1992 tilinpäätös..... 5 000 000

40. *Energia-avustukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 120 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää energia-avustuksia koskevan lain (1607/91, muut. 1051/92) sekä kotimaisen energian tuotannon ja energiansäästön edistämisestä annetun lain (858/84) ja kotimaisten energialähteiden käytön, energiansäästön ja uuden energiantuotantoteknologian käyttöönoton edistämisestä annetun lain (1137/88) nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen. Vuonna 1994 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on 120 000 000 mk.

Selvitysosa: Avustusta annetaan yrityksille ja yhteisöille. Eduskunnalle annetaan esitys energia-avustuslain muuttamisesta siten, että avustusta voidaan myöntää myös leasing -vuokruksella hankittuihin laitoksiin. Avustuksilla tehostetaan energiansäästöä, lisätään kotimaisten

energiälähteiden käyttöä ja helpotetaan uuden energiateknologian markkinoille tuloa.

Vuonna 1994 annettavista sitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 25 000 000 mk, vuonna 1995 35 000 000 mk, vuonna 1996 45 000 000 mk ja vuonna 1997 15 000 000 mk. Ennen vuotta 1994 tehdyistä avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 95 000 000 mk, vuonna 1995 125 000 000 mk ja vuonna 1996 43 500 000 mk.

1994 määräraha..... 120 000 000
1993 määräraha..... 95 500 000
1993 II lisämääräraha..... 6 500 000
1992 tilinpäätös..... 22 588 463

41. *Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien jakoperusteiden (VNp 450/86, muut. 65/89) mukaisten avustusten maksamiseen saaristokohdeiden uudissähköistykseen.

Selvitysosa: Määrärahalla avustetaan saaristoalueella sijaitsevien talouksien sähköistämistä.

1994 määräraha..... 1 000 000
1993 määräraha..... 3 000 000
1992 tilinpäätös..... 43 000 000

42. *Avustukset energiateknologisen tutkimuksen edistämiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen energiateknologisista tutkimuksista sekä ydinenergia-alan teknologisista kehittämisprojekteista aiheutuviin menoihin ja kansainvälisistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Avustuksia vuonna 1994 saa myöntää enintään 42 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentin määrärahalaji on muutettu arviomäärärahaksi. Toiminnan tavoitteena on edistää energiatutkimustulosten soveltamista teolliseen toimintaan, kaupalliseksi tuotteiksi ja palveluiksi. Avustukset kohdistetaan pääasiassa osarahoituksena sellaisiin yritysten energiataloudellisiin tutkimus- ja koehankkeisiin, jotka edistävät energiatutkimusohjelmien tulosten soveltamista käytäntöön.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan

valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 15 000 000 mk, vuonna 1995 22 000 000 mk ja vuonna 1996 5 000 000 mk.

1994 määräraha.....	15 000 000
1993 määräraha.....	42 000 000
1993 II lisämääräraha	20 000 000
1992 tilinpäätös	49 000 000

45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1994 ei enää uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea. Hankkeet voivat saada lain (1607/91) mukaista

investointiavustusta. Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille korkotukilainoille. Lainakanta on noin 400 milj. mk.

1994 määräraha.....	12 000 000
1993 määräraha.....	14 000 000
1992 tilinpäätös	12 897 390

50. Eräät energiatiloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan erityisesti sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää energian säästöä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kotimaisten polttoaineiden hyödyntämistä. Näin pyritään tehostamaan toimintaa, joka tukee hallituksen energiansäästöohjelman ja tuulivoiman tuotannon edistämishjelman toteuttamista sekä bioenergian käytön edistämistä.

1994 määräraha.....	200 000
1993 määräraha.....	200 000
1992 tilinpäätös	200 000

61. Kotimaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustukea ei enää myönnetä. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta aiheutuu kuitenkin vielä menoja momentteille 32.61.40 ja 41.

40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukiluotoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja ei enää hyväksytä.

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyjen korkotukivaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle

aiheutuvan menoja vuonna 1995 700 000 mk, vuonna 1996 400 000 mk ja vuonna 1997 100 000 mk.

1994 määräraha.....	1 500 000
1993 määräraha.....	2 500 000
1992 tilinpäätös	2 209 363

41. Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisten investointiavustusten maksamiseen. Uusia investointiavustuksia ei enää myönnetä.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyjen valtuuk-

sien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 200 000 mk.

(42.) *Avustukset haja-asutusalueiden kauppalvelujen turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	3 924 349

1993 määräraha	8 500 000
1992 tilinpäätös	7 822 823

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) vuoden 1994 talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Suomen asema suhteessa Euroopan yhteisöön on Suomen matkailun kannalta merkittävä tekijä. Myös ETA-sopimus vauhdittaa kilpailun vapautumista ja antaa Suomelle mahdollisuuden osallistua matkailualan kehittämis- ja tutkimusohjelmiin sekä Euroopan ulkopuolelle suuntautuviin markkinointikampanjoihin.

Kansainvälinen matkailukysyntä kasvaa ennusteiden mukaan 1990-luvulla 4—5 % vuodessa. Suomen tavoitteena on saavuttaa vuoden 1995 loppuun mennessä noin 20 prosentin kasvu rekisteröidyissä yöpymisissä verrattuna vuoteen 1992.

Yhteistyötä muiden vienninedistämisenorganisaatioiden kanssa jatketaan. Tavaroiden ja palvelusten viennin edistämisen hallinnon uudelleenjärjestely vaikuttaa merkittävästi MEKin asemaan ja kehittämiseen.

Vuonna 1994 matkailuelinkeinon panos- tusosuuden MEKin kampanjoissa arvioidaan olevan noin 30 milj. mk. Matkailuelinkeinon osuutta on tarkoitus lisätä.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Matkailun edistämiskeskukseksi alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— kotimaanmatkailun kasvutavoitteeksi asetetaan kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten kasvu 200 000:lla (3,8 %); ja

— Suomeen suuntautuvasta matkailusta saavan valuuttatulon kasvutavoitteeksi asetetaan 900 milj. mk.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 88 410 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	97 100 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	8 560 000
Muut toimintamenot	88 540 000
Bruttotulot	8 690 000
Maksullisen toiminnan tulot	8 560 000
— muut suoritteet	8 560 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot	88 410 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 mk siirtona momentille 32.80.88, 820 000 mk kolmen henkilötövuoden siirtona momentille 32.01.21, 828 000 mk kolmen henkilötövuoden ja muiden toimintamenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 26.01.21 ja 210 000 mk yhden henkilötövuoden ja muiden toimintamenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 32.44.21. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen viraston maksuista ja jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.32.99.

1994 määräraha	88 410 000
1993 määräraha	104 400 000
1993 II lisämääräraha	24 500 000
1992 tilinpäätös	98 846 000

88. Muut finanssisijoitukset

Momentille myönnetään 50 000 mk. Määrärahaa saa käyttää MEKin ja Viestinnäntekijät

Oy:n yhdessä perustaman yhtiön osakkeiden lunastamiseen.

Selvitysosa: Markkinointiaineiston tuottaminen, kuva-arkisto ja edustus- ja vierailutilaisuuksien järjestely siirtyvät MEKin ja Viestinnäntekijät Oy:n yhdessä perustamalle yhtiölle siten, että Viestinnäntekijät Oy omistaa yhtiön

osakekannasta 51 % ja MEK yhdessä muun matkailuelinkeinon kanssa tai alkuvaiheessa yksin loput.

Määräraha on siirtoa momentilta 32.80.21.

1994 määräraha	50 000
1993 II lisämääräraha	500 000

85. Ulkomaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liittyen kauppaja- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut vienninedistämistoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

- viennin bkt-osuuden lisääminen ja uusien työpaikkojen luominen vientiteollisuuteen;
- yritysten vientivalmiuksien kehittäminen ja kansainvälistymisen edistäminen; sekä
- viennin markkina-alueittainen ja rakenteellinen monipuolistaminen.

Erityisesti tuetaan hankkeita, jotka liittyvät ympäristöteknologiaan, vientiin lähialueille, pk-yritysten yhteistyöhön ja uuden teknologian soveltamiseen.

Vienninedistämistoimintaan liittyvää hallintoa uudistetaan vienninedistämistoiminnan kehittämistoimikunnan suositusten pohjalta. Matkailua ja vienninedistämistä tehostetaan yhteensovittamalla toimintoja sekä kotimaassa että ulkomailla.

40. Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 264 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää etenkin pienten ja keskisuurten yritysten vientivalmiuksien ja kansainvälistymisen edistämiseen, yritysten yhteistoiminnan kehittämiseen sekä kansainvälisten liiketoimintaverkostojen aikaansaamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankeviennin liittyviin esitutkimuksiin sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat vientijulkaisujen hankkimisesta ja jakamisesta toimialoittain toteutettavassa viennin edistämisessä ja kaupallisten sihteerien ja Suomen ulkomaanedustusverkoston käyttöön. Määrärahaa saa käyttää myös pienille ja keskisuurille yrityksille uuden markkinointihenkilöstön palkkaamiseksi sekä hankeviennin tarjoustoiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 10 000 000 mk matkailun ulkomaanmarkkinoin-

nin hankkeisiin. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1994 enintään 263 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionavustusten osuus vienninedistämistoimenpiteiden osalta on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin ja toimialoittain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin kuitenkin olla suurempi. Pienen ja keskisuuren teollisuuden yritysyhtymien vientihankkeisiin valtionapua voidaan harkinnan mukaan myöntää enintään 75 % kokonaiskustannuksista. Useampivuotisten yhteisvientipäällikköprojektien ensimmäisen vuoden valtionavustuksen osuus on enintään 75 % ja seuraavina vuosina enintään 50 % tai kahden ensimmäisen vuoden osalta yhteensä enintään 65 % valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista.

Tavoitteena on 700 uuden yrityksen viennin käynnistäminen. Vientirenkaita ja yhteisvientipäällikköprojekteja kootaan 300 pk-yritykselle. Toimenpiteillä osallistutaan yli 100 uuden henkilön palkkaamiseen vientiyrityksiin. Määrärahoilla edistetään ensisijaisesti korkeatasoista teknologiaa ja muotoilua edustavien tuotteiden vientiä, pitkälle jalostettujen elintarvikkeiden vientiä sekä kilpailukykyisen rakennusteollisuuden, ympäristöteknologian ja energia-alan teollisuuden vientiä ja kansainvälistymistä.

Yritysten valmiuksia osallistua julkisia hankintoja koskevaan tarjoustoimintaan parannetaan.

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 134 000 000 mk, vuonna 1995 114 000 000 mk ja vuonna 1996 15 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 130 000 000 mk, vuonna 1995 57 000 000 mk ja vuonna 1996 25 000 000 mk.

1994 määräraha.....	264 000 000
1993 määräraha.....	279 200 000
1993 II lisämääräraha	13 000 000
1992 tilinpäätös	183 733 127

Tavoitteena on saada aikaan 40 yhteisvienti-päällikköryhmää ja 30 pk-yritysten yhteistyötä selvittävää projektia.

Vientiasiamiesten ja kaupallisten sihteerien verkoston yhteistyötä tehostetaan.

41. *Avustus ulkomaankauppaa edistävälle järjestöille*

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen ulkomaankauppaa edistävälle järjestöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelyistä toiminnoista aiheutuviin menoihin. Avustuksen edellytyksenä on, että toiminta on tuloksellista.

Selvitysosa: Vientikoulutus sopeutetaan kysyntää vastaavaksi mm. lisäämällä etäisopetusta. Pk-yritysten osuutta Suomalais-Ruotsalaisen ja Suomalais-Venäläisen kauppakamarin jäsenistössä lisätään. Kaupallisten sihteerien verkoston ja Suomalais-Venäläisen kauppakamarin yhteistyötä tehostetaan. Tavoitteena on valtionavun määrän vähentäminen vuodesta 1995 alkaen. Suomalaisen yritysten valmiuksia hyödyntää elektronista tiedonsiirtoa ETA- ja EY-maiden kanssa käytävässä kaupassa parannetaan.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vientikoulutussäätiö ry	8 400 000
Suomalais-Ruotsalainen kauppakamari..	2 400 000
Suomalais-Venäläinen kauppakamari...	1 200 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY ry ...	1 000 000
Yhteensä	13 000 000

1994 määräraha.....	13 000 000
1993 määräraha.....	13 850 000
1992 tilinpäätös	19 150 000

43. *Alueellinen vientihenkilöstö*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maakunnallisten vientiasiamiesten ja Osuuskunta Viexpon toiminnan menoihin.

Selvitysosa: Valtionavun osuus toiminnan menoista on enintään 90 %.

Vientiasiamiestoimistot osallistuvat uusien vientiyritysten seuloontaan ja vientirenkaiden ja yhteisvientipäällikköprojektien toteuttamiseen.

1994 määräraha.....	10 000 000
1993 määräraha.....	9 600 000

44. *Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 128 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kaupallisten sihteerien verkoston ylläpitämisestä aiheutuviin palkkaus- ja muihin hallinnon menoihin valtioneuvoston päätöksen (788/92) mukaisesti. Valtionavun osuus voi olla enintään 95 % hyväksyttävistä menoista. Valtionavun piiriin saa hyväksyä enintään 82 kaupallista sihteeria, 21 FINTRA-avustajaa, 15 johto- ja hallintotehtävissä olevaa henkilöä sekä määrärahan puitteissa tarvittava määrä asemamaista sihteeria- ja avustustehtäviin palkattua henkilöstöä.

Selvitysosa: Kaupalliset sihteerit tuottavat yritysten käyttöön palveluja, joilla tuetaan markkinoiden avaamista ja kasvattamista uusilla kohdemarkkinoilla. Toiminnan tuloksellisuutta mitataan palvelujen asiakastytyvyydellä, sisäisellä tehokkuudella ja niistä kansantaloudelle aikaansaataavilla hyödyillä.

Kaupalliset sihteerit suuntaavat palvelunsa pk-teollisuuden yrityksille, jotka omaavat hyvän teknologisen ja hintakilpailukykyyn. Yhteistyötä teollisuussihteerien verkoston kanssa tiivistetään ja toimenpiteet verkostojen hallinnolliseksi yhdistämiseksi käynnistetään.

Verkoston tehokkuutta lisätään siirtymällä alueellisesti suurempiin toimintakokonaisuuksiin. Samalla varaudutaan uusien ja kehittyvien markkinoiden tarpeisiin ensisijaisesti Suomen lähialueilla, IVY- ja KIE-maissa sekä kehitysmaiden nopeasti kasvavilla markkinoilla.

Elinkeinoelämän osuus kaupallisten sihteerien toiminnan rahoituksesta muodostuu yrityksiltä perittävistä, ensisijaisesti asiantuntijapalvelujen maksuista.

Verkoston kokonaismenoihin sisältyy toiminnan johtamisesta ja hallinnoimisesta aiheutuvia menoja noin 11 milj. mk sekä ulkoasiainministeriölle maksettavia korvauksia tila- ja henkilökustannuksista noin 10 milj. mk.

1994 määräraha	128 000 000
1993 määräraha	135 000 000
1993 III lisämääräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	49 400 000

1994 määräraha	27 000 000
1993 määräraha	19 600 000
1992 tilinpäätös	23 700 000

45. *Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle*

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle liiton valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (32/78) mukaisiin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen Ulkomaankauppaliiton yhteydessä toimivan Ulkomaisten Investointien edistämistoimiston kulut sekä liiton vientijulkaisujen hankinnasta aiemmin saadut tuotot, jotka on käytetty liiton hallinnon menoihin sekä aiemmin budjetoitu momentille 32.85.40.

Suomen Ulkomaankauppaliitto toimii viennin edistämisen katto-organisaationa huolehtien siitä, että pk-yritysten käytettävissä on viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen tarvittavat neuvonta-, asiantuntija- ja markkinointiviestintäpalvelut.

Ulkomaankauppaliitto vastaa alueellisesta vientiasiamiestoiminnasta ja yritysten yhteisesti toteuttamien kampanjatabahtumien valmistelusta. Toiminnan tuloksia mitataan asiakastytyvyydellä, taloudellisilla tuloksilla ja kokonaistaloudellisilla hyödyillä.

Valtionavustus on enintään 50 % mainituista menoista. Liiton Euroneuvontayksikön valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 90 %. Ulkomaisten investointien edistämistoimiston palkaus- ym. hallintomenot hyväksytään kauppa- ja teollisuusministeriön ohjeiden mukaisesti.

47. *Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 400 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1982—83 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain (936/82, muut. 672/83), Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 853/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut. 1258/87, 1069/88 ja 1363/89) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/90) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (1173/90) tarkoitettuja uusia korkotukilainoja saa vuonna 1994 hyväksyä enintään 2 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain muuttamisesta siten, että korkotukilainavaltuus korotetaan 15 mrd. markkaan.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Alushankintojen korkotuki	215 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	5 000 000
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen	180 000 000
Yhteensä	400 000 000

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999- mmk
Alushankintojen korkotuki					
Vuoden 1994 korkotukilainoista	5	10	20	30	45
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	200	160	120	145	145
Antolainauksen muu korkotuki	5	5	5	5	5
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen	170	130	—	—	—

1994 määräraha	400 000 000
1993 määräraha	410 000 000
1992 tilinpäätös	272 388 811

84. *Lainat yritysten kansainvälistymiseen (arvion määräraha)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yritysten kansainvälistymiseen ja vientivalmiuksien edistämiseen liittyviin hankkeisiin myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuuksia ja muutoin valtioneuvoston päättämien ehtojen

mukaisesti (78/82, muut. 180/87). Uusia kansainvälistymislainoja ei vuonna 1994 myönnetä.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 15 000 000 mk ja vuonna 1995 5 000 000 mk.

1994 määräraha	15 000 000
1993 määräraha	18 000 000
1993 II lisämääräraha	7 500 000
1992 tilinpäätös	21 018 000

90. Valtion hankintakeskus

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen (VHK) toiminta-ajatuksena on toteuttaa valtio-ontalouden kannalta mahdollisimman edullisesti asiakkaitensa tavaroiden ja palvelujen hankintoja, jotka valtio rahoittaa joko kokonaan tai osittain.

Hankintakeskus pyrkii toiminnassaan hankintakustannusten alenemisen, edullisten ostoehtojen, laatuvalintojen, tiedotuksen ja asian-
tuntemuksen avulla säästöihin, jotka tulevat pääosin suoraan asiakkaiden hyväksi. Myymänsä tavarat ja palvelut VHK hinnoittelee kustannusten mukaisesti niihin luettuna myös toimintaan sijoitetun pääoman korko.

Hankintakeskuksen asiakkaina ovat valtion virastot ja laitokset sekä valtion liikelaitokset. Asiakkaina voivat olla myös valtionosuutta tai -avustusta saavat kunnat, kuntainliitot ja muut yhteisöt.

Hankintojen toteuttamiseksi hankintakeskus tekee yleissopimuksia hankintaehdoista asiakkaiden jatkuvia hankintoja varten, tarjoaa hankintapalveluja asiakkaiden perushankintojen ja erikoishankintojen toteuttamiseksi sekä toimittaa tavaroita varastostaan. Hankintakeskus jatkaa asiakkaille vuokrattavien ajoneuvojen, atk-ohjelmalisenssien sekä muun kaluston vuokraustoimintaa.

Hankintakeskus toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena budjettisidonnaisena liikelaitoksena.

Hankintakeskus arvioi vuoden 1994 liikevaihtonsa olevan 1,8 mrd mk.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut hankintakeskuksen tulostavoitteeksi 8 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa ennakkolaskelman mukaan 7 milj. markan ylijäämää.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1994:

	Mmk	Mmk
Myyntituotot ilman liikevaihtoveroa		1 808,0
Myyntirahdit		—8,0
Liikevaihto		1 800,0
Tavaraostot		—1 720,0
Myyntikate		80,0
Kulut		
Palkat	35,0	
Muut henkilökulut	11,0	
Muut kulut	11,0	—57,0
Käyttökate		23,0
Poistot		—17,0
Muut tuotot		1,0
Tilikauden ylijäämä		7,0

Valtion hankintakeskuksen kehitys vuosina 1992—1994:

	1992 toteutuma ^{*)}	1993 arvio ^{*)}	1994 TAE ^{*)}
Liikevaihto milj.mk.....	2 260	1 920	1 800
	(—12,2)	(—15)	(—10)
Käyttökate liikevaihdosta %	1,1	1,2	1,3
Ylijäämä milj. mk	12,0	13,5	7,0
— taseen mukaisesta vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta %	12,6	13	8
— liikevaihdosta %	0,5	0,7	0,4
Investoinnit liikevaihdosta %.....	1,0	0,7	0,7
Hintojen muutos %.....	2,2	3,0	2,0
Volyymien muutos %.....	—14 ^(*)	—12 ^(*)	—8 ^(*)
Tuottavuuden kasvu %	0 ^(**)	0,5 ^(**)	0,5 ^(**)
Henkilöstömäärä	321	295	280

^{*)} suluissa % edelliseen vuoteen verrattuna

^(*) tavaravälityksen volyymi

^(**) tavaravälityksen volyymi/henkilötyövuosi

Lukuun liittyvät menot on otettu huomioon momentilla 12.32.90.

Pääluokan 32 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	246 407	252 650	218 372	— 34 278	— 14
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810).....	47 900	48 000	45 000	— 3 000	— 6
(04.) Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170).....	5 778	—	—	—	—
(06.) Taloudellinen huoltovarmuus (170).....	7 559	—	—	—	—
27. Kuluttajavirasto (820).....	27 600	27 690	28 954	+ 1 264	+ 5
28. Kuluttajavalituslautakunta (820).....	4 577	5 403	5 100	— 303	— 6
29. Kilpailuvirasto (820).....	15 071	15 480	15 500	+ 20	+ 0
30. Elintarvikevirasto (820).....	10 315	10 320	10 000	— 320	— 3
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820).....	7 215	7 400	7 000	— 400	— 5
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820).....	104 970	108 185	—	—108 185	—100
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820) ..	10 700	10 700	9 547	— 1 153	— 11
(34.) Lisenssivirasto (820).....	6 239	6 700	—	— 6 700	—100
38. Mittatekniikan keskus (820)....	6 708	7 600	12 000	+ 4 400	+ 58
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	73 840	72 000	17 000	— 55 000	— 76
40. Geologian tutkimuskeskus (830).....	208 125	201 830	203 600	+ 1 770	+ 1
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	964 862	920 300	296 700	—623 600	— 68
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	1 008 385	683 173	792 200	+109 027	+ 16
49. Kera Oy (840).....	423 851	387 000	584 000	+197 000	+ 51
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850) ..	1 040 112	983 530	980 980	— 2 550	— 0
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850).....	857 786	590 000	677 000	+ 87 000	+ 15
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)....	53 364	59 345	53 000	— 6 345	— 11
55. Energiatalous (860).....	217 086	249 800	222 600	— 27 200	— 11
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	13 957	13 500	1 700	— 11 800	— 87
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	98 846	104 400	88 460	— 15 940	— 15
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	572 223	885 250	857 000	— 28 250	— 3
90. Valtion hankintakeskus (050) ..	18 600	—	—	—	—
Yhteensä	6 052 076	5 650 256	5 125 713	—524 543	— 9

Pääluokan 32 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
(90.) Valtion hankintakeskus (050) ..	69 427	—	—	—	—
Yhteensä	69 427	—	—	—	—

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1994 olla enintään 2 750 henkilötövuotta ja 1.9.1994 alkaen 2 659 henkilötövuotta.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toiminnan kannalta keskeisimmät toimintaympäristön muutokset liittyvät valtiontalouden heikkenemiseen ja Euroopan integraatiokehitykseen. Valtiontalouden mittavan velkaantumisen johdosta toteutetut merkitävät sosiaalimenojen leikkaukset sekä jatkuvasti kohoava työttömyysaste asettavat hallinnonalan toiminnan sopeuttamiselle ja menojen mitoitukselle vaativat haasteet.

Joukkotyöttömyys, erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömien määrän kasvu, heikentää perheiden ja yksilöiden perusturvaa. Tämä lisää sekä toimeentuloturvan että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta ja asettaa suuria velvoitteita toimeentuloturva- ja palvelujärjestelmän kehittämiselle sekä vastaavien rahoitusjärjestelmien uudistamiselle.

Julkisten menojen kasvun hillitseminen vaikeuttaa myös väestöllisten muutosten huomioon ottamista riittävässä määrin toiminnan sopeuttamisessa. Muun muassa ikääntyvän väestön palvelutarpeen kasvu edellyttää entistä kevyempien ja halvempien hoitomuotojen löytämistä.

Taloudellisten vaikeuksien jatkuva lisääntyminen ja niiden kohdentuminen erityisesti sosiaali- ja terveyspolitiikan toiminta-alueelle edellyttävät hallinnonalan painopisteiden siirtämistä passiivisten etuuksien tarjonnan sijasta entistä aktiivisempiin toimiin ja etuuksiin. Vuotta pitemmän aikavälin yleistavoitteiden saavuttamiseksi voimavaroja suunnataan kansalaisten oma-aloitteisuuden lisäämiseen, työssäoloajan pidentämiseen ja elämänhallinnan edistämiseen sekä perusturvallisuuden parantamiseen ehkäisemällä toimeentulo-ongelmia ja syrjäytymistä.

Palvelujen rakennetta muutetaan yhteensovittamalla ja kohdentamalla voimavaroja uudelleen. Kotitalouksien välisen tulonjaon tasoittamisessa painotetaan nuorten perheiden asemaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan keskeisimmät tavoitteet ja uudistamishankkeet vuonna 1994 ovat toimintaympäristön muutosten ja edellä mainittujen yleistavoitteiden pohjalta tulosalueittain seuraavat:

Ehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka: Väestön toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja parantamiseksi tehostetaan toimia, joilla voidaan ehkäistä työkykyä uhkaavia mielenterveysongelmia sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksia. Tavoitteena on kohdentaa toimenpiteitä väestöryhmi- en välisen hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen sekä terveys- ja sosiaalipolitiikkaa tukevan yhteistyön vahvistamiseen. Työttömyydestä aiheutuvaa syrjäytymistä pyritään estämään erityisesti ongelmallisten nuorten kohdalla käynnistämällä yhteistyö koulu- ja työvoimaviranomaisten sekä nuorisotyön kanssa. Ennen aikaista eläkkeelle hakeutumista vähennetään työterveydenhuollon menetelmin panostamalla työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Toimeentuloturva: Eläketurvan alueella tavoitteena on eläkemenojen kasvun rajoittaminen eläkkeelle siirtymistä hidastamalla. Samalla varaudutaan eläketurvan rahoituksen turvaamiseen.

Työttömyysturvavakuutuksen rakennetta uudistetaan parantamalla sen kattavuutta ja muuttamalla sen rahoitusta. Vastaavien etuuksien taso ja kesto uudelleenmitoitetaan yhteensovittamalla kuntoutus- ja koulutusetuuksia ja painottamalla aktiivisuutta edistäviä etuuksia.

Perheturvaa parannetaan korottamalla lapsilisä ja poistamalla perhepoliittiset verovähennykset.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta

parannetaan muuttamalla palvelurakennetta avohuoltopainotteisemmaksi. Muutosta edistetään kehittämällä lähipalveluja, hoidon porrastusta ja monipuolistamalla laitoshoidon korvaavia palvelumuotoja ja tukitoimia. Väestön oma-toimisuutta edistetään jatkamalla omaishoidon järjestämistä koskevaa uudistustyötä, tukemalla kansalaisten osallistumista ja purkamalla vapaaehtoistyön tekemiseen liittyviä esteitä sekä kehittämällä ammatillisen hoidon ja omaishoidon yhteensovittamista.

Johtamispalvelut: Hallinnonalan organisaatioiden tehtävien ja aseman uudelleenarviointiin

liittyvät jo tehtyjen säästöpäätösten edellyttämät toimenpiteet toteutetaan. Uudelleenarviointia jatketaan suunnitteilla olevien säästövelvoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on hallinnon toimintakyvyn ja reagoitavuuden parantamisen ohella työnjaon selkeyttäminen sekä tarpeettomien ja päällekkäisten tehtävien minimoiminen. Ministeriön roolia poliittisen päätöksenteon valmistelijana ja hallinnonalansa tulosohtajana tehostetaan kehittämällä päätöksentekoa ja tulosohtajasta tukevaa laskentatoimintaa ja muita tulosjohtamisen muotoja samalla kun virastojen ja laitosten omatoimisuutta lisätään.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön keskeisimmät tulostavoitteet ja kehittämishankkeet vuodelle 1994 ovat seuraavat:

— Hallinnon toimivuutta ja päätöksentekoa laadun parannetaan kehittämällä ja uudistamalla johtamis-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä.

— Tulosohtajavalmiutta tehostetaan seuranta- ja arviointimenetelmiä kehittämällä. Voimavaroja suunnataan myös siten, että samalla edistetään hallinnonalan virastoille ja laitoksille asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan koordinointia jatketaan ja siihen osoitettuja voimavaroja suunnataan erityisesti strategisten vaihtoehtojen luomiseen, eri korvausjärjestelmien kehittämiseen ja sosiaaliturvan rahoitusraken-teen muutosten selvittämiseen.

— ETA-sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää seurantaa ja ETA-/EY-kannanottojen koordinointia kehitetään pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Yhteistyötä ja asiantuntijavaihtoa lähialueiden ja muiden KIE-maiden kanssa syvennetään.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesitys perustuu maksullisen toiminnan osalta nettobudjetointiin.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 115 313 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta

aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 000 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstö ei maksullisen toiminnan osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 7 033 000 mk eräiden tehtävien ja 18 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuosina 1992 ja 1993 toteutettuna siirtotona momentilta 33.02.21, 144 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtotona momentilta 33.13.21 ja 809 000 mk neljän henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtotona momentilta 35.40.(21).

Eduskunta on hyväksynyt lain sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n muuttamisesta. Sen mukaan ETA-lainsäädäntöön liittyen perustetaan ministeriön yhteyteen lääkekorvauslautakunta. Määrärahan mitoituksessa on lain muutoksen johdosta lisäyksenä otettu huomioon 545 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtotona momentilta 12.33.11.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi potilasvahinkolain (585/86) muuttamisesta siten, että potilasvahinkolautakunnan toiminnasta aiheutuvat menot katetaan 1.1.1994 lukien talousarvion ulkopuolisin varoin potilasvakuutusyhdistyksen rahoittamana. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 810 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huo-

mioon nettobudjetoitavina tuloina vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) mukaiset vakuutustarkastusmaksut, valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun vakuutusvälitystoiminnan valvontamaksuja koskevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset maksut ja vakuutustarkastuksen maksullisia suoritteita koskevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset maksut sekä lääkekorvauslautakunnan maksullisista suoritteista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset tulot ja raha-automaattiasetuksen 34 a §:n mukaiset korvaukset, joista vakuutustarkastusmaksut on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.33.(01). Nettobudjetointi edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset vakuu-

tustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) ja leimaverolain (662/43) muuttamisesta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	124 096 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	7 824 000
Muut toimintamenot.....	116 272 000
Bruttotulot	8 783 000
Maksullisen toiminnan tulot:	
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	8 583 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot.....	115 313 000
1994 määräraha	115 313 000
1993 määräraha	105 731 000
1992 tilinpäätös	98 073 765

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus arvioi ja tutkii sosiaali- ja terveysalaa sekä tukee sitä tiedolla ja osaamisella. Se seuraa ja arvioi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja kehitystä, tuottaa ja hankkii alan kotimaista ja kansainvälistä tietoa ja osaamista sekä välittää sitä käyttäjille, ylläpitää alan virallisia ja muita tilastoja, tiedostoja ja rekistereitä, harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää ja toteuttaa alan koulutusta sekä tekee aloitteita ja esityksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseksi seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiä kehitetään palvelemaan entistä paremmin valtakunnallisia tietotarpeita. Päällekkäistä tiedonkeruuta karsitaan ja rationalisoidaan sekä luokittelua yhtenäistetään. Tehdään rekisterien yhteiskäytön mahdollistava tietorakenne. Palautetietojärjestelmää parannetaan.

Tutkimus- ja kehittämistyössä painoalueita ovat sosiaali- ja terveydenhuollon talous, laadun ja teknologian arviointi, palvelurakenteen muutoksen tutkimus ja edistäminen, hyvinvointipoliittikan muutosten seuranta, mielenterveystyö sekä monisektoristen yhteistyömallien kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus avustaa ministeriötä muun muassa

hammashuoltoon, terveydenhuollon laitteisiin, tarvikkeisiin ja apuvälineisiin sekä kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä asioissa. Se toimii sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien harmonisoinnissa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toteuttaa ministeriön toimeksiannosta valtakunnallisen itsemurhien ehkäisyohjelman sekä toteuttaa hallinnonalan keskeisten työryhmämietintöjen pohjalta (Terveystyö kaikille 2000 yhteistyöohjelma, palvelurakennetyöryhmä, ehkäisevän sosiaalipoliittikan työryhmä, lasten ja nuorten psykososiaaliset palvelut) tutkimus- ja kehittämishankkeita.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen työn tuottavuus lisääntyy henkilöstörakennetta ja toimintatapoja kehittämällä sekä henkilöstön osaamista vahvistamalla. Palvelukykyä ja palvelukuvaa kehitetään ja kustannustietoisuutta lisätään.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen arvioidaan tuottavan maksullisena palvelutoimintana seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1993	1994
Koulutuspäivät.....	250	250
Konsulttipäivät	70	200
Julkaisujen määrä.....	75	70
Julkaisujen levikki	30 000	30 000

Erityisesti tilastoihin ja rekistereihin perustuvat tietopalvelut uudistuvat. Palveluja kehitetään asiakkaiden kysynnän ja tarpeiden mukaisesti ja niiden markkinointia tehostetaan.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 65 % maksullisen palvelutoiminnan menoista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 87 817 000 mk. Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 7 033 000 mk eräiden tehtävien ja 18 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuosina 1992 ja 1993 toteutettuina siirtoina momentille 33.01.21, 998 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen, OIRE-rekisterin ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä eräiden koulutusmenojen siirtona momentille 33.06.21 ja 250 000 mk ympäristöterveydenhuol-

lon jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen siirtona momentille 33.53.23.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 217 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 35.40.(21) ja 370 000 mk äitiysavustusohjekirjasen painatuksesta ja julkaisemisesta aiheutuvien menojen siirtona momentilta 33.15.51.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	91 817 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	5 776 000
Muut toimintamenot	86 041 000
Bruttotulot	4 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot ...	3 750 000
Muut tulot	250 000
Nettomenot	87 817 000
1994 määräraha	87 817 000
1993 määräraha	106 707 000
1992 tilinpäätös	124 412 318

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyysturvaa koskeissa asioissa sekä ainoana muutoksenhakuasteena koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaisissa asioissa.

Työttömyysturvalautakunnalle saapui vuonna 1992 7 508 valitusta, mikä oli noin 37 % enemmän kuin vuonna 1991. Sisään tulevien asioiden määrän arvioidaan vuonna 1993 edelleen lisääntyvän vähintään 53 %, eli 11 500 asiaan, mutta vuonna 1994 niiden määrän arvioidaan jonkin verran vähenevän, koska koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaisen valitus- ja hakemusasioiden arvioidaan jäävän keskimäärin 3 000 asiaan. Kuitenkin korkeana pysyvän työttömyysasteen ja uuden asiaryhmän johdosta valitus- ja hakemusasioita arvioidaan vuonna 1994 tulevan vireille noin 10 000.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Valitusten huomattavasta lisääntymisestä huolimatta pyritään valitusten käsittelyajat pitämään oikeusturvan edellyttämällä tasolla noin 6 kuukautena. Päätöstuotannon tehokkuutta

lisätään kehittämällä työmenetelmiä erityisesti yksinkertaisemmissa valitusasioissa ja muun muassa atk-järjestelmän hyväksikäyttöä lisäämällä sekä tulospalkkaukseen siirtymällä, mikäli tämä nykyisessä valtion talouden tilanteessa on mahdollista.

Ratkaisujen määrää pyritään nostamaan siten, että vuonna 1994 saataisiin ratkaistua 8 200 valitus- ja hakemusasia, vuonna 1992 oli 5 901 päätöstä ja arvio vuodelle 1993 7 200 päätöstä. Päätöstä kohden laskettu kustannus vuonna 1992 oli 1 110 mk, arvio vuodelle 1993 on 838 mk ja vuodelle 1994 770 mk.

Tavoitteena on säilyttää ratkaisujen tekninen laatu vähintään entisellä tasolla siten, että työttömyysturvalautakunnan suorittamien valitusratkaisujen muutosaste vakuutus oikeudessa ratkaisuun vaikuttavista lisäselvityksistä huolimatta säilyy nykyisellään eli noin 10 prosentina.

Työttömyysturvalautakunnan suoritteet, valituksen johdosta annettavat päätökset, ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 320 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon 370 000 mk kahden henkilötövuoden palkkausmenojen vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentilta 35.40.(21).

1994 määräraha	6 320 000
1993 määräraha	6 034 000
1993 III lisämääräraha.....	192 000
1992 tilinpäätös	6 551 443

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaali- vakuutuksen lautakuntatyyppinen erikoistuo- mioistuin ja toimii ensimmäisenä muutoksen- hakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansanelä- kelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa se- kä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausva- kuutusasioissa sekä lapsilisiä, sotilasavustuksia ja lasten kotihoidon tukea koskeissa asioissa.

Vuonna 1992 tarkastuslautakuntaan saapui 9 414 valitusta. Vuonna 1993 arvioidaan saa- puvan noin 10 000 valitusta ja sen arvioidaan jonkin verran kasvavan vuonna 1994. Lisäys- paineita tosin aiheutuu Kansaneläkelaitokselle vuonna 1994 siirtyvistä eräistä sosiaalivakuu- tusasioista ja niistä mahdollisesti tarkastuslau- takunnalle tulevista muutoksenhauista. Myös yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousemi- nen alkuvaiheessa lisää hakemusten ja valitusten määrää. Toisaalta on vireillä itseoikaisumene- telmien kehittäminen joustavimmiksi, mikä jon- kin verran saattaisi vähentää valitusten määrää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tarkastuslautakunnalle seuraavat tu- lostavoitteet vuodelle 1994:

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1992 ollut 4,5 kuukautta ja sen arvioi- daan vuonna 1994 nousevan 5—6 kuukauteen. Erityistavoitteena on keskiarvoa pitempien kä- sittelyaikojen lyhentäminen.

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen

tekninen laatu entisellä tasolla siten, että lau- takunnan suorittamien ratkaisujen muutosaste vakuutusosoikeudessa säilyy nykyisellään eli noin 24 prosentissa, kun otetaan huomioon vakuu- tusosoikeudessa asiaan vaikuttaneet lisäselvityk- set.

Ratkaisumäärien osalta on tavoitteena rat- kaista vuonna 1994 noin 10 000 asiaa. Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1992 666 mk ja sen on laskettu olevan vuonna 1994 622 mk. Palveluksessa olevaa henkilöä kohti laske- tut kustannukset olivat vuonna 1992 298 mk, vuonna 1994 ne on arvioitu 295 markaksi.

Tuottavuus (ratkaistut asiat/hvt) oli vuonna 1992 448 ja vuonna 1994 se on arvion mukaan 455, joten tuottavuuden nousu olisi 1,5 %.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 6 218 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 188 000 mk yhden henkilötövuoden menojen siirto momentilta 33.05.21.

1994 määräraha	6 218 000
1993 määräraha	6 140 000
1992 tilinpäätös	6 273 168

05. Tapaturmavirasto

Selvitysosa: Tapaturmaviraston tehtävänä on sotilasvammalain ja sotilastapaturmalain mu- kaisten korvausten myöntäminen ja maksami- nen sotainvalideille, heidän puolisoilleen, leskil- le ja muille omaisille sekä myös varusmiehille ja YK:n rauhanturvaamistehtävissä palveleville. Lisäksi tapaturmavirasto myöntää kuntoutusta ja rintamarahaa ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille. Tapaturmaviraston sotilaslää-

kintäarkisto vastaanottaa, säilyttää ja järjestää puolustusvoimien keskus- ja muiden sotilassai- raaloiden potilaiden lääkinnälliseen hoitoon kuuluvat asiakirjat sekä puolustusvoimien val- vonnasta poistuneiden asiakirjat.

Tapaturmaviraston palveluksia ovat korva-usten myöntämisen lisäksi myös monipuolisten laitoshuolto-, kuntoutus- ja avopalvelujen koor- dinointi ja rahoitus.

Tehtävät hoidetaan keskitetysti koko maan osalta kuitenkin siten, että kunnat viraston antamien määrärahojen puitteissa huolehtivat alueensa rintamaveteraanien kuntoutuksesta sekä eräiltä osin sotainvalidien avo- ja laitospalvelujen tarjonnasta ja niihin ohjauksesta.

Kuntoutus- ja laitoshuoltopalveluja tarjoavat myös sotainvalideille tarkoitettut sairas- ja veljeskodit ja eräät muut kuntoutus- ja hoitolaitokset. Näitä laitoksia tapaturmavirasto ohjaa ja niiden käyttökustannukset virasto suorittaa valtion varoista kokonaisuudessaan.

Toiminnan painopiste on ikääntyvien sotainvalidien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä. Sotainvalideja pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan kotona riittävien koti- ja muiden avopalveluiden turvin. Sotainvalidien osalta, joita ei voida hoitaa kotona, turvataan laitoksissa tapahtuva huolto.

Virastolle jätettyjen hakemusten ja tiedustelujen kokonaismäärän arvioidaan vähenevän 8 %. Invaliditurvan hakemusten arvioidaan vähenevän 11 % lähinnä elinkoronsaajien vähentymisen vuoksi. Muiden hakemusten arvioidaan pysyvän suunnilleen ennallaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tapaturmavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Invalidien turvaa koskevien asioiden käsittelyaikaa nopeutetaan. Käsittelyaikatavoitteiksi asetetaan elinkoron oikaisujen osalta seitsemän kuukautta (v. 1993 11 kk), sairausapulisien osalta kolme kuukautta (v. 1993 4 kk) sekä kuntoutushakemusten osalta kaksi kuukautta (v. 1993 3 kk). Ensikertaiset hakemukset käsi-

tellään vähintään neljässä kuukaudessa. Täydennyskorkohakemusten ja kuntien laitos- ja avohuollon korvausten maksatusten osalta käsittelyajat pidetään enintään kahtena kuukautena. Omaisten turvaa koskevissa asioissa käsittelyajat pidetään vuoden 1993 tasolla eli 2,5 kuukautena.

Tavoitteena on, että hallintokustannusten osuus suhteessa tulosityksiköiden kustannuksiin laskee.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään korvaus- ja toimeentulojärjestelmää, monipuolistetaan avopalveluja ja kehitetään sairaskotien ja muiden hoito- ja kuntoutuslaitosten toimintaa. Tuloksellisuutta parannetaan päätöksenteossa ja tukipalvelujen tuottamisessa hyödyntämällä tietotekniikkaa, toimintoja uudelleen organisoidulla ja koulutusta lisäämällä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 112 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitusmaksuihin ja lausunto- ja jäsenmaksuihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 654 000 mk sotilasvammakorvausten maksatusmenojen siirtona momentille 33.22.50 ja 3 000 mk sotilastapaturmakorvausten maksatusmenojen siirtona momentille 33.22.51 sekä 188 000 mk yhden henkilötyövuoden menojen siirtona momentille 33.04.21.

1994 määräraha.....	45 112 000
1993 määräraha.....	49 800 000
1992 tilinpäätös.....	49 148 716

06. Terveystieteiden oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveystieteiden oikeusturvakeskuksen toiminta-ajatus on edistää yksilön oikeuksien toteutumista yhdistämällä ja soveltamalla oikeustieteellistä ja lääketieteellistä tietoa. Oikeusturvakeskus on asiakaslähtöinen asiantuntijaorganisaatio, jonka päämääränä on tehdä oikeita ja korkealaatuisia päätöksiä terveydenhuollon ammattihenkilöstön valvontaan ja oikeuslääkintään liittyvissä asioissa, joista voidaan mainita raskauden keskeyttämiseen, sterilisointiin ja kastroimiseen sekä kudossiirtoihin liittyvät lupa-asiat, kuolemansyyn selvittämiseen liittyvät kysymykset sekä eräät muut

oikeuslääkintään kuuluvat ja vakuutus oikeudelliset sekä mielenterveyslaisia säädetty tehtävät.

Terveystieteiden oikeusturvakeskuksen toiminta ohjautuu suuresti ulkoapäin. Terveystieteidenhuollossa ja muussa toimintaympäristössä sekä lainsäädännössä tapahtuvat muutokset määräävät käsittelyyn saapuvien asioiden volyymin ja käsittelyn nopeuden tavalla, johon virasto ei itse voi vaikuttaa.

Ennustettavissa olevat toimintaympäristön muutokset liittyvät ETA-sopimuksen mahdollistamaan terveydenhuollon ammattihenkilös-

tön vapaaseen liikkumiseen ja ammatinharjoittamislainsäädännön uudistamiseen sekä potilaan asemaa ja oikeuksia koskevan uuden lainsäädännön vaikutuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveydenhuollon oikeusturvakeskuskelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

ETA-maista saapuvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatinharjoittamisoikeus arvioidaan ETA-sopimuksen tultua voimaan vastaavan lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Samalla tehostetaan ETA-alueen ulkopuolelta tulevien lääkäreiden ammattitaidon tarkistamista.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa kehitetään valmisteilla olevan ammatinharjoittamisoikeuksien myöntämistä yhdenmukaistavan lainsäädännön kokonaisuudistuksen edellyttämällä tavalla.

Potilaan asemaa ja oikeuksia koskevan uuden lain täytäntöönpanoa tehostetaan lisäämällä terveydenhuollon ammattihenkilöihin ja potilasasiamiehiin kohdistuvaa informaatio-ohjausta sekä koulutusta.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen voimavaroja suunnataan myös oikeuslääkärijärjestelmän uudelleenorganisointiin liittyvien analy-

sointi- ja muiden jatkotoimenpiteiden suorittamiseen. Tarkoituksena on myös selvittää terveys- ja oikeuspoliittiset perusteet mielenterveyslain 17 §:n mukaisten tehtävien siirtämiselle läänin- ja kunnain- ja muiden jatkotoimenpiteiden suorittamiseen.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen saapuvien lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyaika pidetään nykytasolla päätösten laatua heikentämättä. Ulkoista palvelukykyä parannetaan lisäämällä henkilöstön asiantuntemusta täydennyskoulutuksen avulla.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 680 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 378 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen, 120 000 mk OIRE-rekisterin ylläpitomenojen ja 500 000 mk eräiden koulutusmenojen siirtona momentilta 33.02.21 sekä 127 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.13.21.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulo on budjetoitu momentille 12.33.06.

1994 määräraha	8 680 000
1993 määräraha	7 262 000
1992 tilinpäätös	543 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Laitos tuottaa, kokoaa ja välittää tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa työn ja terveyden välisestä vuorovaikutuksesta sekä edistää sen hyväksikäyttöä. Tämän tiedon avulla työoloja muutetaan terveellisiksi, turvallisiksi, viihtyisiksi ja kehittäviksi. Työterveyslaitos edistää siten omalta osaltaan maamme työikäisen väestön työ- ja toimintakykyä, kokonaisterveyttä sekä elämän laatua.

Maamme työvoiman terveydentilan kehitys on epätydyttävä. Mini-Suomi-tutkimuksen mukaan työikäiseen väestöön kuuluvista noin miljoonalla hengellä on yksi tai useampia toimintakykyä rajoittavia pitkäaikaissairauksia. Työkyvyttömyyseläkkeellä ja yksilöllisellä varhaiseläkkeellä on yhteensä yli 300 000 henkilöä. 55—64-vuotiaiden ennenaikaisen työkyvyttömyyden aiheuttamat kustannukset on arvioitu

yli 50 miljardiksi markaksi vuodessa. Työikäisten, raskaissa ammateissa toimivien miesten kuolleisuus on 1980-luvun puolivälin jälkeen kääntynyt nousuun.

Vuonna 1992 rekisteröitiin noin 8 000 uutta ammattitautia ja noin 170 000 työtapaturmaa, joista 120 johti työntekijän kuolemaan. Kemiallisille ja fysikaalisille vaaratekijöille voi työssään altistua noin miljoona työntekijää. Tuki- ja liikuntaelimiä rasittavissa raskaissa ruumiillisissa töissä ja ergonomisesti epäedullisissa työoloissa työskentelee noin 400 000 työntekijää.

Työterveysongelmien torjunta ja ehkäisy on sekä terveyspoliittisesti että kansantaloudellisesti perusteltua ja kannattavaa. Tässä ehkäisytyössä Työterveyslaitos pyrkii tukemaan suomalaisia työpaikkoja, viranomaisia ja asiantuntijoita tuottamansa tutkimustiedon, koulutuksen, tiedotuksen ja asiantuntijapalveluiden avulla.

Eurooppalaisten työympäristön normien voimaansaattaminen edellyttää työpaikoilta ja viranomaisilta huomattavaa asiantuntijapanosta. Työterveyslaitos tukee tätä toimintaa osallistamalla asiantuntijatasolla eurooppalaiseen yhteistyöhön ja erityisesti kehittämällä mittaus- ja palvelutuotantoaan ETA/EY-säädösten edellyttämällä tavalla. Laitos on jo käynnistänyt kaikkien toimintojensa laatujärjestelmien kehittämisen ja pyrkii akkreditoimaan laboratorio-toimintojaan tarkoin valituilla alueilla.

Laitoksen strateginen suunnitelma tähtää Suomen työelämän tukemiseen pitkäjänteisesti monipuolisen tutkimuksen ja palvelun avulla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Työterveyden edistäminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta: Tulosalueen tavoitteena on muun muassa ammattitautien ehkäisy ja varhaistoteaminen, kroonisten työkykyä vaurioittavien sairauksien työperäisten syiden selvittäminen, ikääntyvän työntekijän työ- ja toimintakyvyn edistäminen ja työkyvyttömyyden ehkäisy, yleisen työkykyä ylläpitävien toimintojen kehittäminen, työttömän työkyvyn säilyttäminen ja työterveyshuollon sisällön ja palvelujärjestelmän kehittäminen.

Työympäristön parantaminen: Tulosalueelle kehitetään toimenpiteitä työtapaturmien sekä kemiallisten ja fyysikaalisten työympäristöriskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja torjumiseksi, fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden aiheuttamien rasitusten vähentämiseksi sekä turvallisten ja terveellisten malliratkaisujen kehittämiseksi suunnittelijoille.

Toiminnalla pyritään alentamaan muun muassa vakavien työtapaturmien sekä kemiallisen ja fyysikaalisen työympäristöaltistumisen mää-

rää. Työpaikkojen ergonomista tilannetta pyritään parantamaan yhteistyössä viranomaisten ja työpaikkojen kanssa.

Työyhteisöjen kehittäminen: Tulosalueella tuotetaan ja sovelletaan käytäntöön tutkimustietoa, joka tähtää työyhteisöjen kulloisenkin tilan arviointiin, niiden työilmapiiriin ja työpaikan toimivuuden sekä jatkuvan itsekehittämiskyvyn parantamiseen, psyykkisesti optimaalisen työympäristön aikaansaamiseen sekä työmotivaation ja tuottavuuden parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään kriisissä olevan yksilön ja työyhteisön kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen ja kouluttamiseen.

Strategiaa toteutetaan eri tulosalueilla paljolti ongelmakohtaisten toimintaohjelmien muodossa, jotka kohdistuvat työolojen kannalta keskeisiin työterveysongelmiin. Ohjelmien tavoitteena on muun muassa: työterveyshuollon kehittäminen ja tukeminen, tuki- ja liikunta-elinsairauksien ehkäisy työpaikoilla, allergian torjunta, ikääntyvien työntekijöiden työterveyden edistäminen ja työkyvyn ylläpito, työttömien työkyvyn säilyttäminen, terveiden ja tuottavien työyhteisöjen aikaansaaminen sekä tulevaisuuden työpaikan suunnittelu ja laatupiirteet.

Työterveyslaitoksen toiminnan vaikutukset käytännön työelämään ilmenevät pitkällä aikavälillä ja niiden aikaansaamiseen osallistuvat tavallisesti laitoksen lisäksi myös monet tahot kuten useat viranomaiset, työmarkkina- ja etujärjestöt sekä yritykset ja työpaikat.

Osallistuessaan tutkimuksen, tiedonvälityksen, koulutuksen ja asiantuntijapalveluiden avulla työympäristön ja työolojen parantamiseen laitos tukee samalla tarpeettomien terveydellisten ja taloudellisten menetysten vähentämistä ja työnteon ja tuottavuuden parantamista. Tarkoitus on vuonna 1994 tuottaa muun muassa seuraavat suoritukset:

Tulosalue	Tieteelliset julk.	Yleistaj. julk.	Koulutettavapäivät	Asiantuntijakonsultaatiot	Työympäristön mittaukset ja analyysit	Ammattitautipotilaiden tutkimus- ja hoitokäynnit
Työterveys	260	250	5 000	9 000	50 000	7 500
Työympäristö	130	160	3 000	10 000	20 000	0
Työyhteisöt	70	40	2 000	1 000	0	0
Yhteensä	460	450	10 000	20 000	70 000	7 500

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 208 100 000 mk, myönnetään valtionapua 137 500 000 mk. Laitoksen toiminnan

laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1994 seuraavaksi:

Tulosalue	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Valtionapu 1993	Muutos%	Henkilöstö
Työterveys.....	92,0	29,9	63,1	62,1	1,6	276
Työympäristö.....	96,0	29,7	67,2	66,3	1,4	265
Työyhteisöt.....	11,1	4,0	7,2	7,1	1,4	35
Yhteensä	199,1	63,6	137,5	135,5	1,5	576

50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 137 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan

sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 91 067 000 mk ja muihin menoihin 46 433 000 mk.

1994 määräraha.....	137 500 000
1993 määräraha.....	135 500 000
1992 tilinpäätös.....	146 000 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitoksen tehtävänä on tutkia, edistää ja valvoa kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien yleisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja ja lähinnä tutkimuksen avulla kehittää keinoja tautien ennaltaehkäisyyn. Laitos huolehtii myös väestön rokotehuollon edellyttämien rokotteiden hankinnasta, laadunvalvonnasta ja jakelusta sekä ministeriön määräämistä seulontatehtävistä ja oikeuslääketieteellisistä laboratoriomäärityksistä.

Kansanterveyslaitoksen palvelusten kokonaiskysynnän arvioidaan säilyvän vuoden 1993 tasolla. Kysyntä suuntautuu kuitenkin yhä voimakkaammin merkittävimpien kansantautien ennaltaehkäisyyn tarvittavan tiedon tuottamiseen, kun taas laboratoriomääritysten kysyntä vähenee.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Infektiotaudit: Kansanterveyslaitoksen toiminnalla vaikutetaan väestön terveyteen siten, että rokotehuollolla ja tartuntatautien seuran-

nalla ja tutkimuksella vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten laajojen tartuntatauti-epidemioiden synty.

Terveys ja kansantaudit: Tutkitaan ja seurataan kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia.

Ympäristöterveys: Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset. Ulkopuolisen rahoituksen osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille.

Tuottavuutta parannetaan henkilöstöä ja tutkimusmenetelmiä kehittämällä sekä tutkimustyön suunnittelua tehostamalla.

Maksullinen palvelutoiminta, johon kuuluu lähinnä seulonta- ja oikeuslääketieteellisiä tut-

kimuksia sekä rokotteiden välitystoimintaa su-
pistuu arviolta 20 % vuoden 1993 tasoon
verrattuna.

Tutkimustoiminnan painopistealueet ovat in-
fektio- ja tartuntatauti- ja ympäristöperäisten ter-
veyshaittojen ehkäisy, ikääntyvän väestön ter-

veyden ja toimintakyvyn tutkimus, sydän- ja
verisuonisairauksien, syövän, diabeteksen, ra-
vitsemuksen ja terveyden välisten yhteyksien
tutkiminen sekä mielenterveystutkimus.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus ja
rakenne ovat vuonna 1994 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet.....	57	546	603
— muutos 1994/93, htv.....	-29	+15	-14
— muutos 1994/93, %.....	-34	+3	-2
Toimintamenot (1000 mk).....	16 100	145 400	161 500
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	-1 531	-7 294	-8 825
— muutos 1994/93, %.....	-9	-5	-5
Kustannukset (1000 mk).....	19 700	163 000	182 700
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	-6 207	-12 555	-18 762
— muutos 1994/93, %.....	-24	-7	-9
Tulot (1000 mk).....	18 900	24 622	43 522
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	-6 100	-1 378	7 478
— muutos 1994/93, %.....	-25	-5	-15

Maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslu-
kutaulukko:

	1993 1000 mk	1994 1000 mk
TULOT		
Maksullinen toiminta	25 000	18 900
KUSTANNUKSET		
Erilliskustannukset	20 115	15 000
Käyttäjäämä	4 885	3 900
Osuus yhteiskustannuksista	5 792	3 600
Kustannukset yhteensä	25 907	18 600
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-907	+300

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 136 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden
tuotekehittelystä ja tartuntatauti- ja
rekisteröintitehtävistä sekä tartuntatauti- ja
menojen sekä Suomen lääkevahinkokor-
vausosuuskunnan jäsenmaksun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
lisäyksenä otettu huomioon 13 382 000 mk
rokotustoiminnan ja 56 henkilötyövuoden palk-
kausmenojen siirtomeno momentilta 33.08.26.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän mak-
sullisen palvelustoiminnan menoihin enintään

16 100 000 mk ja ulkopuolisella rahoituksella
tapahtuvan tutkimustoiminnan menoihin
24 000 000 mk. Ulkopuolisen rahoituksen osuus
pysyy ennallaan. Näistä toiminnoista sekä ro-
kotetuotannosta arvioidut tulot on merkitty
momentille 12.33.08.

Ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvan syö-
vänehkäisy tutkimuksen (SETTI-projekti) ja
WHO:n Monica-projektin 800 000 markan elä-
kemenoja ei ole otettu huomioon tulomomentin
12.33.08 kertymää arvioitaessa.

1994 määräraha	136 500 000
1993 määräraha	131 825 000
1992 tilinpäätös	145 700 000

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Mää-
rärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86)
25 §:n perusteella maksutta toimitettavien ro-
kotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden
hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta aiheu-
tuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa
käyttää myös harvinaisten rokotteiden välitys-
toimintaan.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja
määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.
Määrärahan mitoituksessa on tämän johdosta
otettu huomioon vähennyksenä 13 382 000 mk

eräiden rokotehuoltoon liittyvien tehtävien ja 56 henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.08.21.

Rokoteannoksia arvioidaan vuonna 1994 hankittavan jakeluun 1 272 000 kpl. Vuoteen 1993 verrattuna volyymin lisäys on 29,7 %.

Rokotteiden välitystoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1994 määräraha	25 000 000
1993 määräraha	38 500 000
1992 tilinpäätös	37 550 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää koe-eläinyksikön ja turvalaboratorion suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 44 400 000 mk ja hyötyala 1 760 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 25 227 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 3 200 000 mk, josta on peruuntunut 294 905 mk.

1994 määräraha	1 000 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	19 700 000

(09.) Lääkelaboratorio

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	1 112 000
1992 tilinpäätös	7 092 402

(29.) *Muut kulutusmenot*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	333 000
1992 tilinpäätös	1 565 330

(70.) *Kaluston hankinta*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	80 000
1992 tilinpäätös	480 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen. Kokonaisuutena arvioiden keskuksen toimintaan kohdistuvan kysynnän ennakoita lisäntyvän vuoden 1993 tasoon verrattuna. Tämä edellyttää keskuksen toiminnan kehittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapah- tumia, jotka luokiteltaisiin kansainvälisellä va- kavuusasteikolla tasoille 3—7. Säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia säteilyonnettomuuksia

ja henkilökohtaiset säteilyaltistukset pysyvät alhaisina. Valmiustoiminta käynnistyy kaikkina vuorokauden aikoina 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimuskohteet vali- taan tukemaan turvallisuusvalvontaa ja valmi- ustoimintaa.

Säteilyturvakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Ulkopuolisella ra- hoituksella toteutettavien palvelututkimusten ja muiden vastaavien yhteistyöhankkeiden tulot on otettu huomioon toimintamenoja vähentä- vinä erinä momentilla 33.10.21. Muun maksul- lisen toiminnan tulot on budjetoitu tulomomen- tillä 12.33.10.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 84 211 000 mk. Määrärahasta käytetään 30 000 000 mk ydinenergian käytön valvontaan.

Säteilyturvakeskus voi tehdä sopimuksia ydinenergian käytön valvontaan liittyvistä tutkimuksista, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan tuloina ja menoina ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien palvelututkimusten ja muiden vastaavien yhteistyöhankkeiden tulot ja menot. Netto budjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää. Toimintamenomäärärahan vähennyksenä tuloutetaan noin 13 %.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu uusiin toimitiloihin muutosta aiheutuvat menot 8 813 000 mk, mistä 4 113 000 mk on pysyviä toimitilamenoja ja 4 700 000 mk kertaaluonteisia menoja.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän muun maksullisen toiminnan menoihin 33 000 000 mk. Vastaavat tulot 41 800 000 mk on merkitty momentille 12.33.10.

Ydinturvallisuustutkimusten hintojen noususta aiheutuu lisäystä 3 000 000 mk.

Mainitun valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 1 500 000 mk, vuonna 1996 2 000 000 mk ja vuonna 1997 1 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 500 000 mk, vuonna 1994 1 500 000 mk ja vuonna 1995 1 000 000 mk. Tutkimusten kustannukset laskutetaan voimayhtiöiltä.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	89 541 000
Maksullisen nettobudjetoidun toiminnan erillismenot.....	4 487 000
Muut toimintamenot.....	85 054 000
Bruttotulot	5 330 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 300 000
Muut tulot	30 000
Nettomenot.....	84 211 000
1994 määräraha.....	84 211 000
1993 määräraha.....	79 235 000
1992 tilinpäätös	83 700 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää säteilyturvakeskuksen käyttöön tarkoitetun kiinteistön ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Kiinteistön ostosta saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 1994 ja 1995 yhteensä 63 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeen kustannusarvio 110 000 000 mk sisältää myös ostettavan kiinteistön maapohjan sekä laboratorio- ja muiden erikoistilojen kuntoon saattamisesta aiheutuvat kustannusosuudet. Mikäli kauppaan sisältyvät lisä- ja muutostyöt jäävät alle 36 000 000 mk, kertynyt säästö jaetaan puoliksi myyjälle ja puoliksi ostajalle. Kauppahinnasta on suoritettu vuonna 1992 11 000 000 mk. Vuonna 1993 maksetaan 36 000 000 mk sekä vuonna 1994 31 500 000 mk ja vuonna 1995 31 500 000 mk.

1994 määräraha.....	31 500 000
1993 määräraha.....	36 000 000
1992 tilinpäätös	11 000 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitoksen tehtävänä on lääkkeiden ennakko- ja jälkivalvonta, lääkeinformaation tuottaminen ja jakaminen sekä standardointityö ja lääketutkimus.

Lääkelaitoksen menot katetaan valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Tarkoituksena on, että lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät lääkelaitoksesta annetun lain (35/93) 4 §:ssä tarkoitettua maksua lukuun ottamatta valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti. Lääkelakiin (395/87) sisältyvät maksusäännökset ehdotetaan muutetta-

viksi siten, ettei lakiin enää sisälly maksujen määrää koskevia säännöksiä. Lääkelaitos ei enää myöskään perisi leimaverolaissa (662/43) tarkoitettuja leimaveroja lukuun ottamatta sanotun lain 10 §:ssä säädettyä apteekkiluvusta perittävää veroa. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laeiksi lääkelain ja leimaverolain muuttamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Lääkevalvonta: Lääkevalmisteiden ennakkovalvonnan eli myyntilupajärjestelmän tavoitteena on varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehokkuus, turvallisuus ja laatu. Tavoitteena on tehostaa myyntilupahakemusten käsittelyä niin, että hakemusruuhkat purkamalla päästään ETA-sopimuksen edellyttämään 210 vuorokauden enimmäiskäsittelyaikatavoitteeseen vuoden 1994 loppuun mennessä. Jälki- valvonnan ja lääkeinformaation tavoitteena on ylläpitää ja edistää lääketurvallisuutta tarkastustoiminnalla sekä tuottamalla ja jakamalla tietoa lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkkeiden tarkoituksenmukaisesta, turvallisesta ja taloudellisesta käytöstä.

Farmakopea ja lääketutkimus: Lääkkeiden ja niiden käyttöön liittyvien välineiden ja tarvikkeiden laatuvaatimuksia ja tarkastusmenetelmiä yhdenmukaistetaan Euroopan farmakopeaa koskevan yleissopimuksen (SopS 34/82) ja muiden kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla sekä tehdään laadunvalvontaa palvelevaa ja lääketurvallisuutta edistävää tutkimustyötä.

Hallinto ja sisäiset palvelut: Sisäisiä hallintopalveluja kehitetään laitoksen toimintaa tehokkaasti palveleviksi. Lisäksi tuotetaan ne lääkelaitokselle säädettyt valtakunnallisesti keskitetyt hallintopalvelut, jotka eivät kuulu muille tulosalueille.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Toimintamenomomentilla tu-

loutettavat tulot ovat lähinnä julkisoikeudellisista suoritteista saatavia palvelumaksuja. Maksullisen toiminnan ylijäämästä tuloutetaan 10 %. Loput ylijäämästä käytetään lääkevalvonnan tulosalueen tavoitteiden toteuttamiseen ja asiakaspalvelun parantamiseen.

Maksullisen toiminnan ennakoitu tunnusluku-
kutaulukko:

	1993 mk 10 kk	1994 mk
TULOT		
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	20 600 000	25 973 000
— muut suoritteet.....	350 000	50 000
— muut tulot.....	50 000	250 000
Tulot yhteensä	21 000 000	26 273 000

KUSTANNUKSET		
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	15 909 600	18 541 600
Käyttöjäämä.....	5 090 400	7 731 400
— % tuloista.....	24	29
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä.....	2 598 000	4 753 500
Kustannukset yhteensä...	18 507 600	23 295 100
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+2 492 400	+2 977 900
— % tuloista.....	12	11

Lääkelaitoksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1994 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet.....	51	19	70
— muutos 1994/93, htv.....	—3	0	—3
— muutos 1994/93, %.....	—6	0	—4
Toimintamenot (1000 mk)	18 959	6 780	25 739
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	+3 503	+326	+3 829
— muutos 1994/93, %.....	+23	+5	+17
Kustannukset (1000 mk)	23 295	6 780^{*)}	30 075
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	+4 788	+326	+5 114
— muutos 1994/93, %.....	+26	+5	+20
Tulot (1000 mk)	26 023	250	26 273
— muutos 1994/93, 1000 mk.....	+5 073	+200	+5 273
— muutos 1994/93, %.....	+24	+400	+25

^{*)} Kustannukset samat kuin toimintamenot, koska muussa toiminnassa ei ole pääomakustannuksia.

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon

momentille 12.33.11 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1993 määräraha 910 000

12. Valtion koulukodit

Yläneen koulukoti lakkautetaan sekä Pernasaaren ja Vanajan koulukodit siirretään oikeusministeriön vankeinhoito-osaston alaisuuteen 1.9.1994 lukien.

Selvitysosa: Koulukotien tehtävänä on kasvattaa, opettaa ja hoitaa käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria yhteistyössä heidän perheidensä kanssa. Toiminnan tavoitteena on peruskoulunsa suorittanut nuori, jolla on ammatillinen koulutus tai valmius keskiasteen opintoihin ja jolla on pysyviä ihmissuhteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion koulukodeille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Koulukodit monipuolistavat palvelujaan siten, että avohuollon ja laitoshuollon saumaan asettuvia palveluja kehitetään. Yhteistyötä lasten ja nuorten psykiatrian kanssa lisätään ja kehitetään sisällöllisesti.

Koulukotitoimintaa ylläpitämään perustetaan vuoden 1994 aikana valtakunnallinen säätiö, jonka hallintaan valtion koulukodit siirtyvät 1.1.1995 lukien. Lisäksi selvitetään vuoden 1994 aikana mahdollisuudet siirtää valtion koulukoteja muille ylläpitäjätahoille. Koulukotitoiminnan sopeuttamiseksi säätiöittämistä varten vähennetään seitsemästä laitoksesta vuonna 1994 yhteensä 28,5 virkaa ja tehtävää.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion koulukotien harjoittamasta maatalo- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen sekä perhekotitoiminnasta

aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 691 000 mk Yläneen koulukodin toiminnan lakkauttamisen johdosta, 3 700 000 mk Pernasaaren ja Vanajan koulukotien toimintamenojen siirtona momentille 25.50.21 ja 1 596 000 mk, josta 335 000 mk on siirtoa momentille 33.12.50 muissa koulukodeissa toteutettavien henkilöstövähennysten johdosta.

Valtion koulukotien menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.12.

1994 määräraha 44 700 000

1993 määräraha 55 900 000

1992 tilinpäätös 59 195 125

50. *Valtionavustus koulukotisäätiölle*

Momentille myönnetään 335 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulukotitehtäviä hoitamaan perustettavan valtakunnallisen säätiön perustamiseen ja toiminnan rahoittamiseen vuonna 1994.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 33.12.21.

1994 määräraha 335 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha 5 840 000

1992 tilinpäätös 5 850 000

13. Järvenpään sosiaalisairaala

Järvenpään sosiaalisairaala yksityistetään 1.7.1994 alkaen. Sairaalan toimintaedellytykset turvataan kolmen vuoden siirtymävaiheen ajan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla. Valtio vuokraa Järvenpään

sosiaalisairaalan kiinteistön A-klinikkasäätiölle 30 vuoden ajaksi vastikkeetta. Sairaalan maatalo- ja metsätaloustoiminta lopetetaan. Momentille 33.13.21 vuosina 1993 ja 1994 mahdollisesti syntyviä menosäästöjä saa käyttää sosiaalisai-

raalalle myönnettävien avustusten maksamiseen laitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Selvitysosa: Järvenpään sosiaalisairaalan ensisijaisena tehtävänä on palvella kuntia tuottamalla korkealaatuisia hoito- ja kuntoutuspalveluja ja osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämiseen sekä suorittaa valtakunnallista päihdehuollon tutkimus- ja kehittämistyötä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Järvenpään sosiaalisairaalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Laitoksen organisaatiota, henkilöstöä ja palvelutuotantoa kehitetään ennen yksityistämistä siten, että luodaan edellytykset siirtää sosiaalisairaala 1.7.1994 lähtien A-klinikkasäätiön ylläpidettäväksi.

Sairaalan kuntoutustoimintaa kehitetään sisällöllisesti samalla, kun sen toimintaprofiilia terävöitetään. Erityisinä painoalueina ovat perhekuntoutuksen, lääkkeiden ja huumeiden väärinkäyttäjien hoidon sekä mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien päihdeongelmaisten hoidon kehittäminen. Päihdeongelmaisten kuntoutustutkimus- ja työkoekilutoimintaa kehitetään omana toiminta-alanaan. Laitos kehittää myös poliklinista työtä sekä alkoholiperäisten sairauksien tutkimus-, arviointi- ja kuntoutustoimintaa. Sairaala kehitetään oman alan opetussairaalksi.

Laitos tuottaa noin 13 500 hoitovuorokautta 1.1.—30.6.1994. Kustannusvastaavuus ulote-

taan myös koulutus-, konsultaatio- ja työnohjauspalveluihin sekä julkaisutoimintaan.

Laitoskuntoutuksen yksikkökustannukset eivät nouse 1.1.—30.6.1994 välisenä aikana.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 523 000 mk.

Selvitysosa: Järvenpään sosiaalisairaalan menot katetaan pääasiallisesti kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.13.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 144 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.01.21 ja 127 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.06.21.

1994 määräraha.....	7 523 000
1993 määräraha.....	17 430 000
1993 II lisämääräraha.....	-122 000
1992 tilinpäätös.....	17 135 860

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 175 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Järvenpään sosiaalisairaalan perheosaston peruskorjaukseen. Hankkeen kustannusarvio on 5 500 000 mk ja hyötyala 1 322 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 4 160 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 700 000 mk.

1994 määräraha.....	2 175 000
1993 määräraha.....	700 000

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa oikeuspsykiatrian suppean erikoisan hoidon ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielisairaita ja muita mielenterveyshäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa sekä hoidetaan muitakin mielisairaita ja muita mielenterveyden häiriöitä potevia henkilöitä, mikäli se hoidon järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista. Niuvaniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana ja huolehtii oikeuspsykiatrian suppean erikoisan koulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion mielisairaaloille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen sekä henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Toimintaa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suuntaan. Yhteistyötä muun terveydenhuollon, sosiaali- huollon sekä yliopistojen ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa jatketaan. Tulostavoitteiden ja toiminnan laadun arviointimenetelmiä kehitetään nykyistä luotettavamiksi.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan erityis-

tason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin sopivan hoitotyön kehittämisen ja työnohjausjärjestelmän kehittämisen avulla. Lisäksi kehitetään toiminnan mittaamenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, etteivät yksikkökustannukset nouse kunnallisten laitosten vastaavia kustannuksia enemmän.

Tavoitteiden saavuttamiseksi sairaaloissa on meneillään kehittämishankkeita, joista keskeisimpiä ovat tietojenkäsittelyn ja tietohallinnon kehittämishankkeet.

Valtion mielisairaaloiden talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritettietoja:

	1993 (arvio)	1994 (arvio)
Hoitopäiviä.....	115 000	120 000
Mielentilatutkimuksia.....	120	125
Mielentilatutkimuspäiviä.....	4 900	5 050
Lääkärintodistukset ja lausunnot.....	60	60
EEG- + EKG-tutkimukset.....	160	170

Hoitopäivien määrä nousee vuoteen 1993 verrattuna 4,3 %.

Palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvas-
taavuuslaskelma:

	1992 mk	1993 mk	1994 mk
TULOT			
— muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet.....	105 432 126	105 583 000	100 140 000
— muut tulot.....	4 203 629	3 317 000	4 054 000
Tulot yhteensä	109 635 755	108 900 000	104 194 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	109 768 402	109 455 500	103 744 000
Käyttööjäämä.....	—132 647	—555 500	450 000
Osuus yhteiskustannuksista.....	435 000	450 000	450 000
Kustannukset yhteensä	110 203 402	109 905 500	104 194 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	—567 647	—1 005 500	—

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 936 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion mielisairaaloiden harjoittamasta maatilataloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Mielentilatutkimuksen ja Niuvanniemen sairaalan oikeuspsykiatrian yliopisto-opetuksen ja alan tieteellisen tutkimustoiminnan menot katetaan budjettirahoituksella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen

toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tulou-
tettu momentille 12.33.(14).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	112 130 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	103 744 000
Muut toimintamenot.....	8 386 000
Bruttotulot.....	104 194 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	100 140 000
Muut tulot.....	4 054 000
Nettomenot.....	7 936 000
1994 määräraha.....	7 936 000
1993 määräraha.....	107 825 000
1992 tilinpäätös.....	111 068 349

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 6 200 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Niuvanniemen sairaala					
Henkilökunnan asuinrakennusten peruskorjaus					1 730 000
— rakennus E	1 630	7 300	4 479	500 000	
— rakennus A	988	4 400	4 453	—	
Julkisivujen kunnostus ja ulkomaalaus		3 000		1 500 000	
2. Vanhan Vaasan sairaalan peruskorjaus	3 356	29 500	8 790	24 365 000	4 470 000
				Yhteensä	6 200 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 960 000 mk siirtona momentille 25.50.74.

1994 määräraha.....	6 200 000
1993 määräraha.....	13 030 000
1992 tilinpäätös	14 100 000

15. Perhekustannusten tasaus

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/93) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiysavustuspakkauksista menevät yleiskulut ja postituskustannukset.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen saajia arvioidaan vuonna 1994 olevan 59 500. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 15 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden ottaessa avustuksen pakkauksena.

Eduskunta on hyväksynyt äitiysavustuslain, jolla äitiysavustuksen toimeenpano siirretään 1.1.1994 lukien Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 370 000 mk ohjekirjasten kustannusten siirtona momentille 33.02.21.

1994 määräraha	47 550 000
1993 määräraha	60 400 000
1992 tilinpäätös	57 499 718

52. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 491 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/92) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Alle 17-vuotiaiden lasten lukumäärän arvioidaan olevan vuonna 1994 keskimäärin 1 090 800, joista 16-vuotiaita on 64 600 ja alle 3-vuotiaita 190 700.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen

laiksi lapsilisälain muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että ensimmäisestä lapsesta suoritettavia lapsilisiä korotetaan 180 mk kuukaudessa, toisesta lapsesta suoritettavia lapsilisiä 250 mk kuukaudessa ja kolmannesta ja sitä useammasta lapsesta suoritettavia lapsilisiä 400 mk kuukaudessa lasta kohti. Esityksen mukaan lapsilisä on 546 mk kalenterikuukaudessa. Lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 663 mk, kolmannesta 912 mk, neljännessä 1 045 mk sekä viidennessä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 242 mk kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajille suoritetaan lapsilisä korotettuna siten, että korotus on 160 mk kuukaudessa lasta kohti. Samalla alle 3-vuotiaista maksettava korotettu lapsilisä poistetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 205 000 000 mk lapsilisien korotuksen johdosta, 28 500 000 mk 16-vuotiaiden saattamisesta lapsilisien porrastuksen piiriin ja vähennyksenä 245 000 000 mk alle 3-vuotiaista maksettavan korotetun lapsilisän poistamisen johdosta.

Uudistuksen yhteydessä poistetaan kunnallisverotuksen lapsivähennys ja yksinhuoltajavähennys sekä valtionverotuksen lapsenhoitovähennys ja verosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys.

1994 määräraha.....	8 491 000 000
1993 määräraha.....	5 538 000 000
1992 tilinpäätös	5 549 000 000

16. Yleinen perhe-eläke

50. *Yleinen perhe-eläke* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 266 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69)
mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisten eläkkeiden indeksitarkistuksista vuonna 1994 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien indeksitarkistusten maksamatta jättämisestä vuonna

1994. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 000 000 mk.

Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan 41 000, joista leskeneläkkeitä on 14 000 ja lapseneläkkeitä 27 000.

1994 määräraha	266 000 000
1993 määräraha	268 000 000
1992 tilinpäätös	262 383 344

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysasteen arvioidaan olevan 19,0 % vuonna 1994. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1994 366 000 henkilölle keskimäärin 120 mk päivältä keskimäärin 130 päivän ajan ja ansioturvan mukaista päivärahaa 590 000 henkilölle keskimäärin 213 mk päivältä keskimäärin 110 päivän ajan.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain (603/84) muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta siten, että ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuuksia muutetaan. Esityksen mukaan työnantajien rahoitusosuus on 32,0 %, vakuutettujen 5,5 % ja valtion osuus 62,5 %. Tähän liittyen palkansaaajilta peritään työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksun korotus on myös osa työttömyyslainsäädännön rahoitusuudistusta. Lisäksi esityksen mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan maksettavan palkkasumman mukaan. Työttömyysvakuutusmaksu olisi 3 % palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta. Muilta osin maksu olisi 6,3 %. Valtio korvaa työttömyyskassojen keskuskassalle maksun porrastamisesta syntyvän rahoitusvajauksen. Työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu porrastetaan vastaavan rahoituksen järjestämiseksi.

Työttömyyskassalakeja on muutettu siten, että valtion liikelaitokset tulevat työnantajan työttömyysvakuutusmaksun piiriin 1.1.1994 lukien. Maksun suuruuden arvioidaan olevan noin 4,3 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain

(602/84) muuttamisesta siten, että laissa mainittuja etuuksia ja muita markkamääräisiä rajoja ei tarkisteta vuonna 1994.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi työntekijän eläkemaksun ja palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1994 lukien siten, että eläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon myös työttömyyspäivärahaa vahvistettaessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalle seuraavat tulosta-voitteet vuodelle 1994:

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Tavoitteena on parantaa työttömyysturvan kattavuutta työhistorian omaavien ja yrittäjien osalta sekä rajoittaa lyhytaikaisten lomautusten käyttöä.

Tavoitteena on kehittää edelleen eri etuuksien keskinäistä yhteensopivuutta siten, että etuuksien tasot ja rahoitus eivät tarkoituksen vastaisesti ohjaa ihmisiä järjestelmästä toiseen. Erityisesti on tavoitteena edistää nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen.

Tavoitteena on uudistaa sekä etuuksien tason että keston määrittelyä siten, että kokonaiskus-

tannuksissa syntyy säästöä, heikentämättä kuitenkin olennaisesti työttömyysturvaa sekä uudistaa rahoitusjärjestelmää siten, että työnantajien maksurasituksen kohoamista voidaan välittömästi hillitä ja pidemmällä aikavälillä maksurasitusta voidaan alentaa.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen siirtämällä muun muassa eräitä työttömyyskassojen yhteisiä tehtäviä sosiaali- ja terveysministeriöstä esimerkiksi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestölle sekä selkeyttämällä sääntöjä kassan jäsenten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 980 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille. Määrärahaa saa käyttää myös työnantajan työttömyysvakuutusmaksun porrastamisesta työttömyyskassojen keskuskassalle syntyneen vajauksen kattamiseen.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että valtion osuus etuusmenoista on 62,5 %, työnantajien 32,0 % ja vakuutettujen 5,5 %.

Tähän liittyen hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta. Vakuutusmaksu on 1,87 % palkasta. Maksun tuotolla rahoitetaan osittain työttömyyslisää ja osittain valtionosuutta ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan menoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvain muuttamisesta siten, että osa-aikatyössä, satunnaisissa töissä ja sivutöissä yhtenäistetään palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovituksen määrittelyä. Edelleen esityksen mukaan lisätään työnantajan ja vakuutetun omavastuuta lomautuksissa.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten työttömyysturvallaissa mainittuja etuuksia ja muita markkamääräisiä rajoja ei tarkisteta vuonna 1994.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä

otettu huomioon 460 000 000 mk etuuksia koskevien lainmuutosten johdosta. Rahoitusjärjestelyihin liittyen on määrärahan mitoituksessa otettu vähennyksenä huomioon 1 900 000 000 mk ja lisäyksenä työttömyysvakuutusmaksun porrastuksen johdosta 1 100 000 000 mk.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 180 000 000 mk työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun johdosta.

1994 määräraha.....	7 980 000 000
1993 määräraha.....	4 480 000 000
1993 III lisämääräraha	1 710 000 000
1992 tilinpäätös	5 327 376 509

51. Työttömyysturvain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 010 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvain (602/84) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvain muuttamisesta siten, että peruspäivärahassa edellytetään työssäoloahtoa ja luovutaan asteittain tarveharkinnasta. Tähän liittyen hallitus antaa esityksen laiksi työmarkkinatuesta, joka koskee niitä henkilöitä, joilla työssäoloahtoa ei täyty tai jotka ovat saaneet ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Edelleen tähän liittyen hallitus antaa esityksen keskiasteen opintotukiudistuksen aloittamisesta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 170 000 000 mk lainmuutoksen johdosta. Edelleen esitykseen liittyen vähennyksenä on otettu huomioon 1 700 000 000 mk siirtona momentille 34.06.52 ja momentille 29.39.55 260 000 000 mk.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten työttömyysturvallaissa mainittuja etuuksia ja muita markkamääräisiä rajoja ei tarkisteta vuonna 1994. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 300 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

1994 määräraha.....	5 010 000 000
1993 määräraha.....	4 350 000 000
1993 III lisämääräraha	1 250 000 000
1992 tilinpäätös	4 510 000 000

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/63) mukaisen valtion osuuden maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 375 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1992 alkaen sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että sairausvakuutusrahaston edellä määriteltujen varojen on kalenterivuoden päättyttyä oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuksen väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momenttia muutetaan niin, että sairausvakuutusrahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen kokonaiskustannuksista. Esityksessä määritellään myös vuodelta 1994 suoritettavat sairausvakuutusmaksut. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,45 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työntekijöiden 7,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1994 1,90 penniä äyriältä kuitenkin siten, että se on 3,80 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Tämän lisäksi eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 penniä äyriältä.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994, jonka mukaan kansaneläkelaitos saa vuonna 1994 liikevaihtoveron ja arvonnäisäveron tuotosta yhteensä 1 800 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on tämän johdosta vähennyksenä otettu huomioon 200 000 000 mk.

Hallitus antaa esityksen laiksi työntekijäin

eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1994 lukien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon myös sairaus- ja vanhempainpäivärahaa vahvistettaessa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 230 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Edelleen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi siitä, että aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen laajentamisesta luovutaan 1.1.1994 lukien. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 450 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että lääkekorvausjärjestelmän perusteita muuttamalla säästetään 150 000 000 mk, matkakustannusten korvauksia alentamalla säästetään 27 000 000 mk sekä sairauspäivärahan ja vanhempainrahan lapsikorotusten poistamisella säästetään 65 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1994 lukien sairaankuljetuksen osalta. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työterveyshuoltopalvelujen lisäksi järjestettävien avosairaanhoidon lääkäripalvelujen väliaikaisesta vuosimaksusta vuodelle 1994. Maksu tilitetään sairausvakuutusrahastoon. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 50 000 000 mk.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että lasta kotona hoitavan vanhempainrahan vähimmäismäärä vastaa aina lasten kotihoidon tuen perusosaa. Muutos kohdistetaan 1.1.1994 lukien uusiin tapauksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 25 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Verotuksen valmistumisen viivästymisen johdosta momentilla on vähennyksenä otettu huomioon 600 000 000 mk.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1994 ovat seuraavat:

	Milj. mk	Valtion osuus	
Etuusmenot		Päivä- ja vanhempainrahat (13 %) ..	832
Sairauspäivärahat.....	2 860	Valtion osuus kokonaismenoista	
Vanhempainrahat yhteensä	3 517	(SVL 59,1 §)	66
Sairaanhoidokorvaukset	3 690	Maatalousyrittäjien työterveyshuolto.	2
Kuntoutusmenot.....	1 065		
Muut etuusmenot.....	843	Yhteensä	900
Yhteensä	11 975	1994 määräraha.....	900 000 000
		1993 määräraha.....	1 097 000 000
		1993 III lisämääräraha.....	—250 000 000
		1992 tilinpäätös	1 641 111 681

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Varhaiseläkejärjestelmiä koskeva lainsäädäntö muuttuu 1.1.1994 lukien siten, että yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nousee 58 vuoteen ja osa-aikaeläkkeen ikäraajaksi säädetään kaikissa eläkejärjestelmissä 58 vuotta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen perhe-eläkerahaston purkamisesta sekä työeläkemaksun väliaikaisesta alentamisesta vuonna 1994.

Työntekijäin eläkemaksu tulee pysyväksi osaksi työeläkejärjestelmän rahoitusta 1.1.1994 lukien. Maksu otetaan huomioon eläkepalkan määräytymisperusteissa. Eläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua ja vaikuttaa myös alentavasti etuuksien perusteena oleviin palkkoihin.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä eläkkeiden indeksitarkistuksista vuonna 1994 hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien indeksitarkistuksen maksamatta jättämisestä vuonna 1994.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 124 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemennoista on 1/3.

Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon indeksitarkistuksesta luopuminen.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan noin 9 300.

1994 määräraha.....	124 000 000
1993 määräraha.....	125 000 000
1992 tilinpäätös	117 825 338

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 955 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetun lain (1317/90) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1994 olevan 77,0 %.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain ja sukupolvenvaihdoeläkkeestä annetun lain muuttamisesta 1.1.1994 lukien muun muassa siten, että pakollisen vakuutuksen alarajaa nostetaan ja sukupolvenvaihdoeläkkeen saantioikeutta kiristetään. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 15 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 53 000 000 mk.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan noin 242 400 ja vakuutettuja noin 151 500.

1994 määräraha.....	1 955 000 000
1993 määräraha.....	1 957 000 000
1992 tilinpäätös.....	1 928 712 848

52. *Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/69) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 44 000 000 mk.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan noin 103 400.

1994 määräraha.....	300 000 000
1993 määräraha.....	151 000 000
1992 tilinpäätös.....	336 187 712

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 231 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuuden lisäosamenoista arvioidaan olevan 1,2 %. Valtion on suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vuosimaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on kuitenkin muutettu väliaikaisesti vuodesta 1992 alkaen siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltujen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että kansaneläkelain 59 §:n 2 momenttia muutetaan niin, että kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Edelleen esityksen mukaan kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,47 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä ja kansaneläkelaitoksen osuus on 57 %

lisäosamenoista valtion vastatessa lisäosamenoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,40 tai 5,55 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on vuonna 1994 1,55 penniä äyriä. Tämän lisäksi eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä kansaneläkemaksua 1,00 penniä äyriä.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994, jonka mukaan kansaneläkelaitos saa vuonna 1994 liikevaihtoveron ja arvonnalisäveron tuotosta yhteensä 1 800 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on tämän johdosta vähennyksenä otettu huomioon 1 600 000 000 mk.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1994 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 330 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 545 000 000 mk.

Verotuksen valmistumisen viivästymisen johdosta momentilla on vähennyksenä otettu huomioon 550 000 000 mk.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1994 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot.....	17 463
Muut etuusmenot.....	600
Yhteensä	18 063
Valtion osuudet	
Valtion osuus lisäosista.....	116
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §).....	115
Yhteensä	231

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan 1 065 000, joista 730 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 294 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 41 000 työttömyyseläkkeensaajia.

1994 määräraha.....	231 000 000
1993 määräraha.....	1 585 000 000
1993 III lisämääräraha	80 000 000
1992 tilinpäätös	1 879 092 821

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 95 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/91) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 29,1 %. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että ilmaisvakuutetut jätetään pois pakollisen vakuutuksen piiristä. Määrärahan

mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 5 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että syntyvä menojen säästö on 10 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että rahoitusosuuksia muutetaan. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1994 arvioidaan noin 14 200.

1994 määräraha.....	95 000 000
1993 määräraha.....	101 000 000
1992 tilinpäätös	89 700 000

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturva ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21. ja 22. Luvun 33.21. momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisiä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22. momenteilta maksetaan muiden muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoitensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 060 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/77) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rin-

tasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä eläkkeiden indeksitarkistuksista vuonna 1994 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien indeksitarkistusten maksamatta jättämisestä vuonna 1994. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 37 000 000 mk.

Rintamasotilaseläkkeen saajia arvioidaan olevan vuoden 1994 lopussa 10, rintamalisän saajia 224 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 133 000.

1994 määräraha.....	1 060 000 000
1993 määräraha.....	1 134 000 000
1992 tilinpäätös	1 118 612 233

53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

Eläkkeitä arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan noin 15.

1994 määräraha	1 800 000
1993 määräraha	4 100 000
1992 tilinpäätös	12 237 642

22. Sotilasvammakorvaukset ja erät kuntoutustoiminnan menot

50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 963 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotilasvammakorvausten maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sotilasvammalain muuttamiseksi siten, että korvausmenettely yksinkertaistuu ja päätöksenteko ja maksatus tapaturmavirastossa nopeutuu. Lakimuutos mahdollistaa eräiden yksilöille myönnettävien korvausten maksamisen lopullisena ja yhdenmukaistaa laitosaikojen käsittelyä eri korvauslajien maksamisessa. Lakimuutos mahdollistaa myös sotainvalidien puolison osallistumisen kuntoutukseen yhdessä invalidin kanssa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 200 000 mk lainmuutoksen johdosta. Lisäyksenä on otettu huomioon myös 654 000 mk siirtona momentilta 33.05.21 sotilasvammakorvausten maksatukseen liittyvinä menoina ja vähennyksenä 154 000 000 mk sairaskotien käyttökustannuksien siirto momentille 33.22.55.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä eläkkeiden indeksitarkistuksista vuonna 1994 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien indeksitarkistusten maksamatta jättämisestä vuonna 1994. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 26 000 000 mk.

Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista, täydennyskoroista, sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista ja sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioi-

daan vuonna 1994 olevan 58 500, joista elinkoron saajia 35 200.

1994 määräraha	1 963 000 000
1993 määräraha	2 116 000 000
1992 tilinpäätös	2 133 413 549

51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (1211/90) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös sotilastapaturmien ja palvelussairauksien korvausten maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1994 arvioidaan 3 600.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon myös 3 000 mk siirtona momentilta 33.05.21 sotilastapaturmien ja palvelussairauksien korvausten maksatukseen liittyvinä menoina.

1994 määräraha	8 000 000
1993 määräraha	9 400 000
1992 tilinpäätös	4 676 762

55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 292 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimi ke on muutettu. Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 1994 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuunottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla. Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja sairaskoodeissa sekä kuntoutus- ja hoitolaitoksissa arvioidaan olevan yhteensä 1 598 ja hoitopäiviä

519 100. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivähinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 154 000 000 mk käyttökustannuksia siirtona momentilta 33.22.50.

1994 määräraha	292 500 000
1993 määräraha	138 500 000
1992 tilinpäätös	123 470 096

56. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	10 700 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta	1 450 000
Yhteensä	12 150 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1994 olevan 1 650, josta sotaleskien osuus on noin 200. Kuntoutusjakson pituus on 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

1994 määräraha	12 150 000
1993 määräraha	11 700 000
1992 tilinpäätös	10 350 000

57. Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rin-

tamarahasta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamarahan maksamisesta aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rintamarahakorvaus	1 000 000
Kuntoutustoiminta	4 000 000
Yhteensä	5 000 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1994 olevan 500 ja rintamarahakorvauksen saajia arvioidaan olevan 250.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	5 000 000

59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 68 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) 5 §:n muuttamiseksi siten, että kuntoutukseen voidaan käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 101 400 000 mk siirtona momentille 33.92.59 lainmuutoksen johdosta.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1994 olevan 22 800.

1994 määräraha	68 600 000
1993 määräraha	164 000 000
1992 tilinpäätös	154 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n ja sotaorpojen työhuollosta annetun lain

(363/43) 4 §:n 1 momentin nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1994 olevan 205.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 16 800 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 16 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1994 määräraha.....	32 800 000
1993 määräraha.....	28 600 000
1992 tilinpäätös	30 587 899

28. Muu toimeentuloturva

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 43 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90) tarkoittamien henkilöiden määrä oli vuonna 1992 2 100 ja vuonna 1993 maahamme saapuvien määräksi arvioidaan 4 000, joista aiheutuvat toimeentulotukimenot korvataan enintään kuuden kuukauden ajalta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 550 000 mk vuonna 1992 ja 36 950 000 mk vuonna 1993 maahamme saapuneiden henkilöiden toimeentulotuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamisesta vuonna 1994 aiheutuvina menoina. Kustan-

nukset korvataan kunnille jälkikäteen. Valtionosuusuudistuksen johdosta korvaus suoritetaan täysimääräisesti tältä momentilta.

1994 määräraha.....	43 500 000
1993 määräraha.....	22 200 000
1992 tilinpäätös	10 584 739

66. *Eräät avustukset vanhusten huoltoon (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Inkerinmaan vanhuksille tarkoitettujen palvelu- ja asumisyksiköiden suunnittelusta, perustamisesta sekä toiminnan käynnistämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on jatkaa vuonna 1992 aloitettua vanhusten palvelutalojen korjaustyötä ja rakentamista sekä kouluttaa toiminnan käynnistämisestä ja ylläpidosta vastaavaa henkilöstöä.

1994 määräraha	6 800 000
1993 määräraha	3 300 000

29. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto

61. *Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 538 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta aiheutuvien menojen maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottotoiminnassa työskentelevien

henkilöiden palkkausmenojen ja hallintomenojen maksamiseen sekä vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten oman kulttuurin tukemisesta sekä vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 147 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1994 pakolaiskiintiö on 500 henkilöä.

Selvitysosa: Vuonna 1994 varaudutaan noin 500 uuden kiintiöpakolaisen ja 500 perheen yhdistämishojelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Uusia turvapaikan hakijoita arvioidaan tulevan 5 000, joista kahden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikan hakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin kuusi kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk pakolaisten

lomatoiminnasta aiheutuvien menojen siirtona momentille 33.92.50, 47 000 000 mk aikuispakolaisten maahanmuuttokoulutuksesta aiheutuvien menojen siirtona momentille 34.06.51 ja 52 100 000 mk alkuopetuksen aikaisesta toimeentulotuesta aiheutuvien menojen siirtona momentille 34.06.50.

1994 määräraha	538 000 000
1993 määräraha	665 000 000
1992 tilinpäätös	400 882 269

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92, STVOL) piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta: Painopisteenä on ehkäisevän sosiaali- ja terveystalouden korostaminen yksilön, perheen ja yhteisön hyvinvoinnin turvaamisessa. Toteutetaan uudistetun Terveystä kaikille vuoteen 2000-ohjelman toimeenpano ja seuranta. Toteutetaan ympäristöterveydenhuollon uudistetun lainsäädännön ja ETA-sopimuksen toimeenpano. Ehkäisevän sosiaali-politiikan keinoin pyritään ehkäisemään asunnottomuutta ja turvataan kohtuullinen asuminen. Tehostetaan terveyskasvatusta ja tupakan vastustamistyötä sekä ehkäisevää päihdetyötä erityisesti nuorten ja työikäisen väestön piirissä.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeentulon ja -palvelujen turvaaminen samoin kuin lakisääteisten päivähoito- ja vammaispalvelujen toteuttaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan muuttamalla palvelurakennetta avohuoltopainotteiseksi, yhteensovittamalla voimavaroja ja palveluja, tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä lisäämällä tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta.

Palvelujen järjestämisessä siirrytään väestövastuiseen toimintatapaan siten, että moniammatilliset, pienaluekohtaiset palveluryhmät vastaavat asukkaiden palvelujen järjestämisestä, ja samalla lisätään asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Toteutetaan äitiysavustuksen ja soti-lasavus-

tuksen toimeenpanon siirtäminen Kansaneläkelaitokselle. Kehitetään toimeentulotukimenetelyä.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	Arvio 1993	Arvio 1994
Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki		
Toimeentulotuki, saajien lukumäärä	500 000	550 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, saajien lukumäärä	15 000	15 000
Elastutuki, saajien lukumäärä	83 000	86 000
Lasten kotihoidon tuki, saajien lukumäärä	87 000	87 000
Osittainen kotihoidon tuki, saajien lukumäärä	2 000	2 000
Sosiaalipalvelut		
Kodinhuoltoapu, kotitalouksien määrä	210 000	210 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä	213 000	213 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä	25 000	24 000
Kansanterveysystö		
Sairaansijojen määrä	25 600	23 600
Lääkärien vastaanotto-toiminta, käyntien määrä (milj.)	9,4	9,4
Terveydenhoito, käyntien määrä (milj.)	7,2	7,2
Hammashuolto, käyntien määrä (milj.)	5,9	5,9
Valvottu kotisairaanhoido, käyntien määrä (milj.)	3,3	3,4
Erikoissairaanhoido		
Sairaansijojen määrä	30 600	26 400

Hoitopäivien määrä (milj.).....	8,6	7,9
Hoitojaksojen määrä (milj.).....	0,8	0,8
Keskimääräinen hoitjakso (päiviä).....	10,7	9,9
Avohoitokäyntien määrä (milj.).....	4,2	4,3

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 517 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetussa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Työttömyysturvaan kohdistuvien toimenpiteiden seurauksena toimeentulotukimien lisääntymisen johdosta määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 31 000 000 mk.

Lapsilisien korottamiseen liittyen toimeentulotukimien vähentämisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 36 000 000 mk. Muutos edellyttää toimeentulotuen yleisistä perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (1349/88) muuttamista.

Momentin 33.32.50 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 11 000 000 mk sotilasavustuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen johdosta.

Momentin 33.18.60 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk terveyskeskusten sairaankuljetuksen kustannusten korvausjärjestelmän uudistamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 61 000 000 mk lasten päivähoidon ryhmäkokosäännösten muuttamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 20 000 000 mk sosiaali- ja terveydenhuollon kuljetusten koordinoinnin sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) mukaisten kuljetuspalvelujen kohderyhmän täsmentämisen johdosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön opiskelun ohjaustoiminnan kustannusten opetusministeriölle siirrosta johtuen määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon

83 000 000 mk. Vastaava lisäys on otettu huomioon momenteilla 29.60.21, 29.65.30 ja 50.

Valtionosuuden määrittämisen perusteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrä on 236 407 henkilöä. Äitiysavustuksen sekä sotilasavustuksen toimeenpanoon liittyen tehtävien Kansaneläkelaitokselle 1.1.1994 siirtämisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että vuonna 1994 kuntien käyttökustannusten valtionosuuksista vähennetään yleisperusteluissa tarkoitetun säästön aikaansaamiseksi kunnittain markkamäärä, josta 40 % määräytyy kunnan asukasluvun ja 60 % veroäyrimäärän perusteella. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 3 742 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Valtionosuus lasketaan erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osalta, jonka jälkeen kunnan valtionosuuden yhteismäärästä vähennetään kunnan asukasta ja veroäyriä kohden STVOL:n muutoksen perusteella määräytyvä markkamäärä.

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, työttömyysasteen ja kantokykyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1994 seuraavat:

0— 6-vuotiaat	7 767 mk
7—64-vuotiaat	361 mk
65—74-vuotiaat	3 326 mk
75 vuotta täyttäneet	3 063 mk

Terveydenhuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, pinta-alan, asukastiheyden, asukkaiden sairastavuuden ja kantokykyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1994 seuraavat:

0— 6-vuotiaat	1 022 mk
7—64-vuotiaat	953 mk
65—74-vuotiaat	2 392 mk
75 vuotta täyttäneet	3 833 mk

Sairastavuuden mukaan määräytyvä valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti on 395 mk vuonna 1994.

STVOL:n muutoksen perusteella määräytyvä kunnan valtionosuudesta vähennettävä markkamäärä kunnan asukasta kohti on 298 markkaa ja veroäyriä kohti 0,77 penniä vuonna 1994.

Vuoden 1994 valtionosuudesta sosiaalihuollon osuus on 8 172 000 000 mk ja terveydenhuollon osuus 9 345 000 000 mk. Määrärahasta maksettavien vuoden 1993 valtionosuuksien tarkistusten arvioidaan olevan 95 000 000 mk.

1994 määräraha	17 517 000 000
1993 määräraha	20 370 000 000

31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 410 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1994 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 775 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntayhtymille suoritetaan vuonna 1994 vahvistettavien perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 25—70 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

Vuonna 1994 perustamishankkeena vahvistetaan toteutettavaksi vain pieniä hankkeita. Pieniä hankkeita ovat kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000—25 000 000 markan määräiset hankkeet.

Vuonna 1994 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 100 000 000 mk vuonna 1994, 190 000 000 mk vuonna 1995 ja 100 000 000 mk vuonna 1996. Vuonna 1993 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 310 000 000 mk vuonna 1994, 170 000 000 mk vuonna 1995 ja 30 000 000 mk vuonna 1996.

1994 määräraha	410 000 000
1993 määräraha	265 000 000
1993 II lisämääräraha	12 000 000

32. Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 650 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidon (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion maksuosuuden sekä yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 16 §:n 1 momentin mukaisen ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi erikoissairaanhoidon muuttamisesta 1.1.1994 lukien siten, että sairaanhoidopiiriin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus.

1994 määräraha	650 000 000
1993 määräraha	681 000 000
1992 tilinpäätös	675 328 223

34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/90) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen sekä mielisairaslain (187/52) 36 c §:n mukaisen ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen ja ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1994 määräraha	14 600 000
1993 määräraha	13 800 000
1992 tilinpäätös	13 985 946

35. Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Kuopion yliopistollisen keskussairaalliston 1 ja 2 kantokyluokkaan kuuluville kunnille Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa: Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin myönnetään valtionavustusta vuosina 1985—1994 yhteensä 5 000 000 mk.

1994 määräraha	500 000
1993 määräraha	1 500 000
1992 tilinpäätös	1 500 000

36. *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen sairaalan ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan silmäklinikan laajennushankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1995—2000 yhteensä 107 000 000 mk.

1994 määräraha	37 900 000
1993 määräraha	41 200 000
1992 tilinpäätös	38 525 016

38. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun

hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta annetun lain (733/92) muuttamisesta siten, että ennen vuotta 1993 aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten vuosille 1993—1997 jaksotettujen loppuerien vuonna 1994 maksettavaksi tuleva osa siirretään maksettavaksi vuonna 1998. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 75 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 12 000 000 mk vuonna 1994 ja 500 000 mk vuonna 1995.

Tulomomentille 12.33.98 arvioidaan kertyvän 85 000 000 mk valtionosuuksien palautuksia.

1994 määräraha	12 000 000
1993 määräraha	250 000 000
1992 tilinpäätös	23 441 269 883

39. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 133 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aloitetuista sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannushankkeista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1994 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamishojelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamishojelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 61 000 000 mk vuonna 1994. Vastaavien valtuuksien nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 72 000 000 mk vuonna 1994, 32 000 000 mk vuonna 1995 ja 10 000 000 mk vuonna 1996.

1994 määräraha	133 000 000
1993 määräraha	355 000 000
1992 tilinpäätös	415 531 949

50. *Sotilasavustus (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/93) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustusta arvioidaan maksettavan vuonna 1994 noin 7 000 henkilölle.

Eduskunta on hyväksynyt sotilasavustuslain, jolla sotilasavustuksen toimeenpano siirretään 1.1.1994 lukien kunnilta Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Samalla sotilasavustusten rahoitus siirretään kokonaisuudessaan valtion varoista tapahtuvaksi. Rahoitusjärjestelmän uudistaminen on otettu huomioon momentilla 33.32.30.

1994 määräraha	30 000 000
----------------------	------------

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

21. *Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 17 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalla saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Terveyskasvatuksen tehtävänä on edistää väestön terveellisiä elämäntapoja rahoittamalla ja toteuttamalla toimintoja, jotka lisäävät väestön tietoa terveydestä, tukevat terveydelle suotuisia asenteita sekä osoittavat yksilölle keinoja oman elämän hallintaan ja muiden tukemiseen. Tätä tarkoitusta varten tuotetaan terveyskasvatuksen vaikuttavuutta ja väestön terveystottumuksia koskevaa tutkimustietoa. Tutkimustiedon pohjalta toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa terveyskasvatusohjelmia, tuotetaan aineistoa ja järjestetään koulutusta väestön terveystietojen parantamiseksi ja terveellisten elämäntapojen edistämiseksi.

Suomen kansainvälistyminen vaikuttaa terveyskasvatuksen tavoitteisiin ja toimintasuunnitelmiin. Suomen liittyminen Euroopan Talousalueeseen ja myöhemmin mahdollisesti Euroopan Yhteisöön saattaa aiheuttaa muutoksia muun muassa tupakan ja alkoholin markkinointi- ja hintapolitiikkaan, jotka puolestaan vaikuttavat näiden tuotteiden kulutuksen määrään. Samoin kansainvälistymiseen liittyvä elintarvikeseäädösten ja hinnoittelun muuttuminen voi vaikuttaa väestön kulutus- ja ravitsemustottumuksiin ja ravitsemuspolitiikan uudelleen arviointiin.

Maassamme vallitseva taloudellinen lama, erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys lisää terveyskasvatuksen merkitystä. Terveysterveystottumusten palvelujärjestelmät eivät merkittävästi laajene, joten ennaltaehkäisevän toiminnan merkitys terveydenhuollossa korostuu. Laman vaikutuksesta myös kulutustottumukset saattavat muuttua terveyttä huonontavaan suuntaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyskasvatukselle ja -valvonnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

Tupakoinnin vähentäminen ja huumehaittojen ehkäisy: Tavoitteena on erityisesti nuorten tupakoinnin väheneminen ja tupakankulutuksen yleinen väheneminen siten, että kokonaiskulu-

tus vuonna 1994 asukasta kohti on 2 % pienempi kuin vuosien 1991—1993 keskiarvo, pakkotupakoinnin väheneminen sekä nuorten alkoholin humalakäytön ja huumeiden käytön lisääntymisen pysähtyminen.

Ravitsemuskasvatus: Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että rasvan ja suolan käyttö edelleen vähenee ja liikapainon yleistymisen pysähtyy.

Tapaturmien ja itsemurhien ehkäisy: Tavoitteena on kuolemaan johtavien koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä itsemurhien määrän lisääntymisen pysähtyminen.

Sisäinen palvelu: Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää atk-, hallinto-, tieto- ja koulutuspalveluja terveyskasvatuksen tavoitteita tukeviksi toiminnoiksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1994 määräraha	17 350 000
1993 määräraha	19 500 000
1992 tilinpäätös	17 220 015

23. Terveysvalvonta

Momentille myönnetään 2 750 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää terveydenhoitolain (469/65), kemikaalilain (744/89), elintarvikelain (526/41) ja torjunta-ainelain (327/69) edellyttämästä terveysvalvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 250 000 mk ympäristöterveydenhuollon henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen siirtäminen momentilta 33.02.21.

Osa menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1994 määräraha	2 750 000
1993 määräraha	2 500 000
1992 tilinpäätös	2 496 398

24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ja sukupuolitautilien ehkäisyn valistustoiminnan menojen maksamiseen sekä yllättävien epidemioiden selvittämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	3 400 000
1993 määräraha	3 400 000
1992 tilinpäätös	3 393 767

57. Lomatoiminta

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 095 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) 23 §:n nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on valtioneuvoston päätöksen (287/90) mukaan 1.4.1991 lukien 22 päivää.

Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annettua asetusta (46/85) muutetaan siten, että lomituksen järjestämistä kahden vuosilomaan oikeu-

tetun yrittäjän tiloilla täsmennetään, johtavan lomittajan palkkaamista koskevaa säännöstä tarkistetaan ja lomittajatyövoiman käyttöä tehostetaan. Sijaisavusta ja viikkovapaasta perittäviä maksuja korotetaan siten, että sijaisapumaksuilla katetaan noin 15 % ja viikkovapaamaksuilla 35 % kustannuksista. Sijaisapumaksujen korottaminen edellyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun asetuksen muuttamista ja viikkovapaamaksujen korottaminen sosiaali- ja terveysministeriön päätöstä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 150 000 000 mk edellä mainittujen toimenpiteiden johdosta.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 777 000 000 mk, sijaisaputoi-

mintaan 273 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 45 000 000 mk. Etuuksista aiheutuneet kustannukset luetaan maatalouden saamaksi tuloksi lomituspäätöslain 29 §:n mukaisesti.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 1 045 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 50 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspäätöstoimintojen laajuustietoja

	Arvio 1994
Vuosilomaan oikeutettuja	75 000
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 650 000
Sijaisavun saajia	22 000
Sijaisapupäivien lukumäärä	581 000
Viikkovapaan saajia	19 000
Viikkovapaapäivien lukumäärä	121 500

1994 määräraha	1 095 000 000
1993 määräraha	1 290 000 000
1992 tilinpäätös	1 449 110 199

42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamiseksi siten, että vuosilomarahaa ei suoriteta 31.3.1994 päättyvän lomakauden jälkeen.

1994 määräraha	4 500 000
1993 määräraha	49 560 000
1992 tilinpäätös	47 186 416

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan Raha-automaattiyhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettava määrää. Raha-automaattiyhdistyksen tehtyä sille toimitettujen hakemusten pohjalta jakoehdotuksensa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Tuoton käytöksi arvioidaan vuonna 1994 1 104 000 000 mk. Tämä määrä koostuu vuoden 1993 arvioidusta puhtaasta tuotosta ja eräistä tarkistuseristä kuten palautuneista avustuksista. Avustuksina momentilta 33.92.50 jaetaan 1 002 600 000 mk. Valtion käyttöön osoitetaan yhteensä 101 400 000 mk.

Julkisen talouden tasapainon parantamista koskevien päätösten osana on eräät aiemmin talousarviossa olleet määrärahat poistettu. Menoja on siirretty vastaavasti Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta katettaviksi niin, että toimenpiteiden säästövaikutus valtiontalouteen on vuonna 1994 200 milj. mk ja vuonna 1995 250 milj. mk.

Vuoden 1993 talousarviossa momenteilta 33.22.50, 33.22.55, 33.23.53 ja 35.45.64 Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta maksettavaksi siirrettyjen määrärahojen säästö vuonna 1994 on yhteensä 93,1 milj. mk. Lisäksi myönnetään A-klinikkasäätiölle siirtymäkauden avustuksena 4,0 milj. mk vuonna 1994 yksityistettävän Järvenpään sosiaalisairaalan toimintaan ja 1,5 milj. mk pakolaislasten lomatoimintaan.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta osoitetaan momentilla 33.92.59 101,4 milj. mk tapaturmaviraston käytettäväksi rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan.

(29.) Näkövammaisten kirjaston eräät menot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on siirretty momentille 29.94.29.

1993 määräraha	3 400 000
----------------------	-----------

50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 002 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1993 raha-automaattivastuksia myönnettiin 648 yhteisölle ja säätiölle yhteensä noin 1 072 milj. mk. Avustuksista kohdistui tuki- ja palveluasumiseen yhteensä 355 milj. mk (33 %), yleiseen järjestötoimintaan 300 milj. mk (28 %), sosiaali- ja terveystalouteen 315 milj. mk (29 %) ja loma-, kurssi- ja leiritoimintaan 110 milj. mk (10 %). Avustuksista oli yleisavustuksia 367 milj. mk (34,2 %), investointivastuksia 570 milj. mk (53,1 %) ja kokeilu- ja projektivastuksia 135 milj. mk (12,6 %).

Jaon painopistealueita vuonna 1994 ovat erityisesti laitostointimaa korvaavien asumis- ja tukipalvelujen ja tukiasumisen kehittäminen, kotipalvelukokeilut ja yleensä itsenäistä selviytymistä tukevien palvelujen ja tukitoimien kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään vaikeissa olosuhteissa elävien yksilöiden ja perheiden palvelujen turvaamiseen ja kehittämiseen sekä kansalaisten omaehtoiseen ja omatoimisuuteen perustuvaan palvelu- ja tukitoimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut raha-automaattivastustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

1. *Yleinen järjestötyö.* Järjestöjen ehkäisevää tiedotus-, neuvonta-, koulutus- kehittämissuhteita ja muuta järjestötyötä tuetaan. Avustuksia myönnettäessä painotetaan erityisesti järjestöjen jäsenistön ja muiden tukijoiden vapaaehtoisuuteen ja omatoimisuuteen perustuvien tuki- ja palvelutoimintojen kehittämistä.

Järjestöjen toiminta-avustuksilla turvataan keskeisten toimintojen jatkumisen edellytykset. Järjestöiltä edellytetään kuitenkin omien päämäärien ja toimintojen arviointia ja selkeiden tulostavoitteiden esittämistä avustuksia haettaessa.

2. *Palvelutuotanto.* Avustustoiminnalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttumista avohuoltopainotteiseksi ja kansalaisten omatoimisuuteen perustuvia vaihtoehtoja tarjoavaksi. Avustuskohteista painotetaan tuki- ja palveluasuntoja, itsenäistä asumista tukevia palvelukokeiluja ja tukihenkilötoimintaa.

Uusia palveluasuntoja huonokuntoisille vanhuksille, sotainvalideille ja vammaisille otetaan ohjelmaan noin 600 ja tukiasuntoja asunnottomille, mielenterveysongelmaisille, päihdeongelmaisille, pakolaisille ja muille kohderyhmille yhteensä noin 400.

Kotipalvelukokeilua laajennetaan ja suunnataan erityisesti monien ongelmien keskellä

kamppaileville perheille. Päivätoimintakeskuskokeiluja ja tukihenkilötoimintaa jatketaan nykyisessä laajuudessa ja varaudutaan tukemaan muita itsenäisen selviytymisen tukipalvelukokeiluja kuten erityisesti kansalaisten vapaaehtoiseen toimintaan perustuvia kokeiluja.

Avustuksilla tuetaan vaikeissa olosuhteissa elävien yksilöiden ja perheiden palvelujen turvaamista ja kehittämistä.

Projektivastuksia ohjataan erityisesti uusille kokeilu- ja kehittämishankkeille, joilla tuetaan mielenterveysongelmaisten, päihdeongelmaisten, moniongelmaisten, vaikeasti vammaisten henkilöiden ja nuorten sekä pitkäaikaistyöttömien itsenäistä selviytymistä ja kehitetään ja turvataan heille suunnattuja palveluja ja muita tukitoimia.

3. *Avustuksen saajien toiminnan kehittäminen.* Kaikkia avustuksen saajia ohjataan tavoitetietoiseen ja tulokselliseen toimintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään toiminnan taloudellisuuden ja tehokkuuden lisäämiseen. Avustuksen saajilta edellytetään nykyistä laajempaa yhteistyötä sekä järjestötoiminnassa että palvelujen toteuttamisessa.

4. *Avustusten jaon valmistelun kehittäminen.* Uusia hankkeita koskevia päätöksiä valmisteltaessa hankitaan kunta- ja aluekohtaisia tietoja palvelujen tarpeesta, hankkeen vaikutuksista ja liittymisestä kunnan tai alueen muuhun palvelutoimintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeen käyttötalouden rahoitukseen, josta on saatava riittävä varmuus.

1994 määräraha.....	1 002 600 000
1993 määräraha.....	1 106 000 000
1992 tilinpäätös.....	1 076 580 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot

Momentille myönnetään 101 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 33.22.59.

1994 määräraha.....	101 400 000
---------------------	-------------

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin

Momentille myönnetään 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Oulun yliopistossa toimivan WHO:n Collaborating Center-yksikön eri hankkeista aiheutuviin kulutusmenoihin.

1994 määräraha	720 000
1993 määräraha	720 000
1992 tilinpäätös	720 000

67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha	27 000 000
1993 määräraha	22 900 000
1992 tilinpäätös	17 326 095

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400).....	98 074	105 731	115 313	+ 9 582	+ 9
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400).....	124 412	106 707	87 817	— 18 890	— 18
03. Työttömyysturvalautakunta (400).....	6 551	6 034	6 320	+ 286	+ 5
04. Tarkastuslautakunta (090).....	6 273	6 140	6 218	+ 78	+ 1
05. Tapaturmavirasto (400).....	49 149	49 800	45 112	— 4 688	— 9
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (400).....	543	7 262	8 680	+ 1 418	+ 20
07. Työterveyslaitos (450).....	146 000	135 500	137 500	+ 2 000	+ 1
08. Kansanterveyslaitos (450).....	202 950	172 825	162 500	— 10 325	— 6
(09.) Lääkelaboratorio (450).....	9 138	1 525	—	— 1 525	—100
10. Säteilyturvakeskus (450).....	94 700	115 235	115 711	+ 476	+ 0
11. Lääkelaitos (450).....	—	910	—	— 910	—100
12. Valtion koulukodit (420).....	65 045	61 740	45 035	— 16 705	— 27
13. Järvenpään sosiaalisairaala (420).....	17 136	18 130	9 698	— 8 432	— 47
14. Valtion mielisairaalat (480).....	125 168	120 855	14 136	— 106 719	— 88
15. Perhekustannusten tasaus (410).....	5 606 500	5 598 400	8 538 550	+2 940 150	+ 53
16. Yleinen perhe-eläke (410).....	262 383	268 000	266 000	— 2 000	— 1
17. Työttömyysturva (410).....	9 837 377	8 830 000	12 990 000	+4 160 000	+ 47
18. Sairausvakuutus (410).....	1 641 112	1 097 000	900 000	— 197 000	— 18
19. Eläkevakuutus (410).....	4 261 819	3 818 000	2 610 000	—1 208 000	— 32
20. Tapaturmavakuutus (410).....	89 700	101 000	95 000	— 6 000	— 6
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410).....	1 130 850	1 138 100	1 061 800	— 76 300	— 7
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410).....	2 425 910	2 444 600	2 349 250	— 95 350	— 4
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	33 688	28 600	32 800	+ 4 200	+ 15
28. Muu toimeentuloturva (410)...	20 169	25 500	50 300	+ 24 800	+ 97
29. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (410).....	400 882	665 000	538 000	— 127 000	— 19
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420).....	24 586 141	21 977 500	18 805 000	—3 172 500	— 14
(34.) Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420).....	543	—	—	—	—
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	23 110	25 400	23 500	— 1 900	— 7
57. Lomatoiminta (420).....	1 496 300	1 339 560	1 099 500	— 240 060	— 18
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 076 580	1 109 400	1 104 000	— 5 400	— 0
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	20 146	23 620	27 720	+ 4 100	+ 17
Yhteensä	53 858 349	49 398 074	51 245 460	+1 847 386	+ 4

Päälukko 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1994 enintään 3 619 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Työmarkkinoiden toimivuuden keskeisenä ongelmana on työvoiman kysynnän ja tarjonnan epäsuhta ja korkeasta työttömyydestä aiheutuva laajamittainen syrjäytymisuhka työmarkkinoilta. Päämääräksi asetetaan työttömyyden asteittainen alentaminen. Tähän ei kuitenkaan päästä yksinomaan työhallinnon toimenpitein. Työllisyyden pysyvään paranemiseen pyritään ensisijaisesti tuotannollisia investointeja ja talouskasvua edistämällä sekä työllistämiskynnystä alentamalla.

Toisena työhallinnon keskeisenä päämääränä on pitkäaikaistyöttömyyden kääntäminen laskuun suunnittelukauden aikana. Tämä edellyttää paitsi työvoimapolitiikan keinovalikoiman ja resurssien käytön tuloksellisuuden tehostamista myös yhteistyön syventämistä sosiaali-, terveys- ja opetushallinnon kanssa siten, että työttömyyden seurauksia voidaan yhteistoimin ehkäistä ja lieventää sekä luoda edellytyksiä työelämässä tarvittavien valmiuksien säilymiselle.

Korkean työttömyyden oloissa on tärkeää lisätä työelämän joustavuutta myös siten, että työtä voidaan jakaa useamman työntekijän kesken samalla huolehtien työvoiman koulutus- ja kuntoutustarpeista ja tukien yritysten tuottavuuskehitystä. Tämä edellyttää erilaisten koulutus-, sijaisuus- ja työaikamallien kehittelyä.

Työorganisaatioissa niin ikään toimintatavan

keskeisenä muutossuuntana 1990-luvulla on pyrkimys toiminnan joustavoittamiseen. Keskeiseksi kysymykseksi muodostuu, missä määrin joustavuutta voidaan kehittää ottaen huomioon sekä yritysten tuottavuuden että työntekijöiden työhön ja sosiaaliseen turvallisuuteen liittyvät tarpeet.

Työympäristön ja työelämän laadun kehittämisessä tärkeällä sijalla edelleen on työolosuhteisiin vaikuttaminen niin, että vakavat tapaturmat vähenevät. Työkykyä ylläpitävää toimintaa on tarpeen kehittää työsuojelua edistämällä sekä tiivistämällä yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa. Työolojen ja työsisäilöjen kehittämisessä on aiempaa keskeisempänä lähtökohtana työelämän joustavoittaminen tavalla, jossa samanaikaisesti otetaan huomioon työllisyysnäkökohdat, tuottavuuden kehittäminen ja ikääntyvän työvoiman tarpeet.

Hallinnossa keskeisenä tavoitteena on toimintakyvyn varmistaminen siten, että maksuttomien peruspalvelujen saatavuus turvataan mahdollisimman hyvin. Tämä edellyttää myös organisatorisia ratkaisuja, joiden avulla resursseja kohdennetaan eritasoisten palvelujen tuottamiseksi taloudellisella tavalla ja joiden avulla hyödynnetään myös hallinnon sisäisiä synergiaetuja. Toisaalta tarvitaan entistä kehittyneempää henkilöstöpolitiikkaa ja -johtamista, jonka avulla kehitetään toiminnan tuloksellisuutta ja edistetään henkilöstön sitoutumista työhönsä.

01. Työministeriö

Selvitysosa: Osana valtion keskushallinnon uudistusta jatketaan ministeriön toimenkuvaan kuulumattomien tehtävien uudelleen järjestelyä.

Tässä yhteydessä tutkitaan mahdollisuudet laajentaa yhteistyötä Työterveyslaitoksen kanssa. Samalla selvitetään laitoksen hallinnollinen ase-

ma. Palvelujen tuloksellisuuden parantamiseksi selvitetään mahdollisuudet työnantajapalvelujen, tietopalvelun, kansainvälisten palvelujen ja vajaakuntoisten palvelun organisoimiseksi erillisiksi toimintayksiköiksi. Palvelujen organisoimisen uudistamisessa ja palvelumenetelmien kehittämisessä hyödynnetään eritoten työvoimatoimisto 2000 -projektissa saatuja tuloksia. Työhallinnon kansainvälisen yhteistyön keskeisinä tavoitteina ovat hallinnon valmiuksien parantaminen sopeuduttaessa kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin painopisteinä Euroopan integraatio ja lähialueet sekä kansainvälisten järjestöjen jäsenyysvelvoitteista huolehtiminen.

Työvoimahallinnon toiminnan taloudellisuus tullaan säilyttämään vähintään vuoden 1992 tasoisena. Tukitoimintojen osuutta kokonaiskustannuksista alennetaan edelleen rationalisoidulla hallintotoimintoja. Työsuojelun viranomaistoimintojen taloudellisuusseuranta aloitetaan vuoden 1994 aikana. Hallinnon kustannustietoisuuden ja taloudellisen asiantuntemuksen parantamiseksi alan koulutusta lisätään. Johdon tietojärjestelmää parannetaan tuottamalla keskitetysti johdon tarpeisiin muokattuja rahoitus- ja kustannusraportteja. Työvoimatoimiston tietojärjestelmän uusiminen jatkuu.

Työsuojelun kehittämistä jatketaan yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Tapaturmien väheneminen on jatkunut, mihin on osaltaan vaikuttanut talouden syvä lama. Työyhteisöjen muutostilanteiden aiheuttamat työsuojeluongelmat ovat lisääntyneet. Tämän vuoksi toimintaa suunnataan suhdannetilanteen kannalta keskeisiin kohteisiin. Työpaikkavalvonassa toiminnan ohjausta ja tavoiteasettelua parannetaan työsuojelutarkastusten vaikuttavuuden lisäämiseksi. Työsuojelun taloudellisia vaikutuksia selvitetään ja niihin perustuvia ohjauskeinoja otetaan käyttöön. Työsuojelulainsäädäntöä uudistetaan ottaen huomioon Euroopan yhdentymisen. Koneiden, laitteiden ja muiden työssä käytettävien tuotteiden markkina- ja valvontaa järjestetään ETA-sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Henkilöstökoulutuksella tuetaan hallinnon tulostavoitteiden toteuttamista. Hallinnon toimintojen ja resurssien sopeuttaminen vaatii sopeuttavaa kehittämis- ja johtamisotetta, jota tuetaan muutoksen hallintaan valmentavalla koulutuksella. Henkilöstön kuormitus jatkuu lähivuosina voimakkaana, minkä vuoksi esimiestaitoja on edelleen kehitettävä. Henkilös-

tökoulutusta tuotetaan vähintään sama määrä kuin vuonna 1992 työntekijää kohti.

20. Tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansallisen tuottavuusohjelman ja sen eri kokeilu-, kehittämis- ja tutkimushankkeiden käynnistämisestä ja toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tuottavuusohjelman julkaisuista, erillisselvityksistä, asiantuntijapalkkioista ja seminaarien järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousneuvoston aloitteesta käynnistetyn tuottavuusohjelman tavoitteena on nopeuttaa suomalaisten yritysten ja organisaatioiden tuottavuuskehitystä ja näin edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, työllisyyttä ja toimeentuloa sekä työyhteisön toimivuutta. Tuottavuusohjelman rahoitukseen osallistuvat valtio, elinkeinoelämä ja työntekijäsektori kukin 1/3:lla.

1994 määräraha 2 400 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 140 970 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuvien menojen, sijaintineuvonnan menojen, maksullisen toiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, asiakaspalvelun kehittämishankkeiden, työsuojelunäyttelyn sekä siirtolaisuus- ja kansainvälisten asioiden aiheuttamien menojen maksamiseen, ulkomaille lähetettävien palkkaus- ja jatkokoulutusmenojen, työvoima-avustajan matkamenojen, osallistumismaksuista aiheutuvien menojen, kansainvälisten kokousten järjestelymenojen sekä käännös- ja tulkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 600 000 mk konkurssien torjunnan kriisiryhmien aiheuttamien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuonna 1993 toteutettuina siirtoina 507 000 mk, mistä 140 000 mk yhden henkilötötyvuoden palkkausmenojen siirtona momentille 26.06.21 ja 367 000 mk yhden henkilötötyvuoden palkkausmenojen siirtona momentille 24.99.02.

Menojen ja tulojen erittely:		— muut suoritteet 1 237 000	
	mk	Muut tulot.....	631 000
Bruttomenot	146 338 000	Nettomenot	140 970 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	4 393 000		
Muut toimintamenot.....	141 945 000		
Bruttotulot.....	5 368 000		
Maksullisen toiminnan tulot.....	4 737 000	1994 määräraha.....	140 970 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	3 500 000	1993 määräraha.....	142 107 000
		1993 II lisämääräraha	—1 588 000
		1992 tilinpäätös.....	130 399 000

03. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Työsuojelun valvonnan vaikuttavuutta ja kohdentuvuutta parannetaan. Työelämän ja tuotantoteknologian muutoksen edellyttämiä valvontamenetelmiä otetaan käyttöön. Asiakasaloitteeseen palvelukysyntään vastataan.

Tapaturmien torjunta on työpaikkavalvonnan keskeinen tavoite. Valvonnalla vaikutetaan työpaikkojen omaan työsuojelutoimintaan ja siten yritysten tapaturmantorjuntaan. Tavoitteena on vähentää vakavia tapaturmia 10 prosenttia vuoden 1989 tasosta vuoteen 1995, jolloin vakavia tapaturmia arvioidaan sattuvan 8 100.

Työkyvyn säilyttämiseen tähtäävää toimintaa jatketaan. Tavoitteena on tuki- ja liikuntaelin-sairauksien ehkäisy, työterveyshuollon parempi hyödyntäminen työolojen kehittämisessä ja yritysten työsuojelutoiminnassa, henkisen hyvinvoinnin edistäminen sekä pienten työpaikkojen työsuojelutietouden parantaminen.

Kemiallisten tuotteiden lisääntyvästä ja eri toimialoille laajenevasta käytöstä johtuvia vaaroja torjutaan. Tavoitteena on kemiallisten tekijöiden aiheuttamien äkillisestä ja pitkäaikai-

sesta altistumisesta johtuvien haittojen ja sairauksien vähentäminen valvontaa, koulutusta ja tiedotusta suuntaamalla. Myös sellaisia työturvallisuusriskejä valvotaan, joihin liittyy laaja ympäristövaikutuksen vaara.

Valvonnalla tuetaan työpaikkojen omaa työsuojelutoimintaa ja lisätään niiden valmiuksia kehittää omia työolojaan. Työpaikoille kehitetään työsuojelun laatujärjestelmiä.

Maksullisen palvelutoiminnan laajentamismahdollisuudet piirihallintoon selvitetään vuoden 1995 talousarviota varten.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 99 559 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1994 määräraha.....	99 559 000
1993 määräraha.....	110 964 000
1993 II lisämääräraha	—1 380 000
1992 tilinpäätös.....	152 820 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Työllisyyslain (275/87) toteuttamiseen myönnetään tässä luvussa määrärahoja alueellisten työttömyyserojen tasaamiseen (19 §) siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä

tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason. Palkkaperusteisia työllis-

tämismäärärahoja kohdennetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden työttömänä olleiden ja nuorten työllistämiseen tulosoajasta käyttäen sekä alueellisten työttömyyserojen suostamiseen.

Sijoitusmenot työllisyyden hoitoon on mitoitettu siten, että valtion omiin ja tukemiin investointihankkeisiin sijoitetaan työllisyysslain tarkoittamia pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen työvoimasta.

Palkkaperusteisessa työllistämisessä työttömyysjakson vähimmäisedellytys, joka tarkoittaa 5 kuukauden työttömyyttä 6 kuukauden aikana, koskee muita tukimuotoja paitsi yrittäjäksi ryhtyvän työttömän työllistämistukea, työharjoittelutukea ilman työsuhdetta ja omatoimista työllistymistä sekä työllisyyssasetuksen 19 §:ssä tarkoitettua työllistämistukea. Vähimmäisedellytystä ei myöskään sovelleta kolmella työssäkäyntialueella vuonna 1993 suoritettun työllistämistukikokeilun päätösten loppuunsaattamisessa momenttien 34.06.02, 30 ja 61 osalta.

Työllisyyssmäärärahojen käytön tehostamiseksi ja joustavoittamiseksi valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvilla palkkaperusteisilla työllisyyssmäärärahamomenteilla 34.06.02, 30 ja 61 olevia määrärahoja saadaan ylittää edellyttäen, ettei momenttien kokonaismarkkamäärä kasva.

Selvitysoa: Työttömyyden korkea taso, työttömyyden kohdistuminen laajasti eri ammatti- ja ikäryhmiin ja uhkaava pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ovat työvoimapolitiikan keskeiset ongelmat.

Vuonna 1994 arvioidaan työhön ja koulutukseen hakijoita olevan noin miljoona, ammatinvalinnanohjauksen asiakkaita 45 000 ja tietopalveluasiakkaita 400 000.

Suurten asiakasmäärien palvelusta huolehtiminen edellyttää palvelumuotojen kehittämistä ja palveluiden uudenlaista kohdentamista. Itsepalvelumenetelmien avulla lisätään palvelujen saatavuutta ja työnhakijoiden omatoimista työllistymistä. Tämä mahdollistaa työvoimatoimistojen henkilöresurssien kohdentamisen henkilökohtaista palvelua tarvitseviin asiakkaisiin. Tiedottavien ja henkilökohtaisten palvelujen rinnalle vakiinnutetaan asiakasryhmätoiminta työvoimatoimistojen palvelumuotona. Asiakkaiden omatoimisuuden ja aktiivisuuden merkitystä pyritään korostamaan kaikessa palvelussa.

Työvoimatoimistojen palveluvalmiuksia kehitetään Työvoimatoimisto 2000 -projektin avulla. Tavoitteena on parantaa työvoimatoimisto-

jen palvelujen toimivuutta ja asiakaslähtöisyyttä mm. uudistamalla palvelujen organisointia ja kehittämällä palvelumenetelmiä.

Työvoiman kysynnän vähäisyydestä johtuen työvoimapolitiikan keskeinen tehtävä on asiakkaiden työmarkkinavalmiuksien parantaminen ja ammatillisen liikkuvuuden edistäminen. Koulutukseen ohjaus ja neuvonta korostuvat työvoimatoimistojen asiakastyössä.

Nuorten palvelussa painotetaan koulutukseen motivoitumista ja ammatittaidon hankkimista. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden mahdollisuuksia kiinnittyä työelämään parannetaan mm. työharjoittelun ja määräraikaisten työsuhteiden avulla.

Työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen keskeiset lähtökohdat vuonna 1994 ovat työttömyyden torjuminen ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisy. Koulutusta kohdennetaan siten, että muiden kuin työttömien ja työttömyysuhan alaisten osuus koulutuksesta on enintään 10 %. Tavoitteena on lisätä työvoiman ammatillista joustoa ja sopeutumisvalmiuksia työmarkkinoiden muutoksiin.

Käytettävissä olevilla määrärahoilla arvioidaan voitavan hankkia noin 6,53 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Hankintatoiminnassa kiinnitetään erityisesti huomiota taloudellisuuteen. Työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen suorittaneiden työhönsijoittumista seurataan. Tavoitteena on välittömän työhönsijoittumisen lisäksi edistää ammatittaitoisen työvoiman saatavuutta työvoiman kysynnän elpymässä.

Työnvälityksen käyttöä ja merkitystä lisätään työnantajien keskuudessa. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa sekä työvoimatoimistojen kykyä tarjota työnhakijoille pitkäjänteisessä koulutus- ja työllistymissuunnittelussa tarvittavia tietoja edistetään. Tämä edellyttää uusien työnantajayhteyksien luomista, työvoimapolitiikan käyttömahdollisuuksien aktiivista tarjoamista ja työnantajilta saatujen toimeksiantojen hyvää ja yksilöllistä hoitamista. Työnvälityksen tavoitteena on työpaikkojen nopea ja työnantajien tarpeiden mukainen täyttäminen. Työmarkkinaosuuden ja työpaikkojen täyttymisprosessin seurantarjestelmiä monipuolistetaan ja uudistetaan.

Maksuttomien työnantajapalvelujen rinnalla laajennetaan maksullisten, yritysten tarpeisiin räätälöityjen palvelujen kehittelyä. Tavoitteena on lisätä maksullisten palvelujen osuutta työvoimatoimistojen palvelutarjonnassa.

ETA-sopimuksen mukaisesti järjestetään

työnvälitysyhteistyö muiden ETA-maiden kanssa. Yhteistyön perustana on ns. EURES (European Employment Services) -järjestelmä, joka käsittää euroneuvojaverkoston, sekä kehitteillä olevan maiden välisen tietojärjestelmän. Suomessa euroneuvoja on kaikissa työvoimapiireissä. Työvoimatoimistoille luodaan valmiudet suoriutua työvoiman vapaan liikkuvuuden aiheuttamista tiedonvälitys- ja neuvontatehtävistä. Työvoimatoimistoissa tulee olla ETA-maiden kansalaisille tietoa koulutus- ja työskentelymahdollisuuksista Suomessa ja suomalaisille tietoa vastaavista mahdollisuuksista muissa ETA-maissa.

Työllisyysmäärärahat kohdennetaan siten, että etusija annetaan niille työnhakijoille, joiden työnsaannin tarve on suurin. Työllisyysmäärärahoja kohdennetaan erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden työttömänä olleiden työllistämiseen tulosohjausta käyttäen sekä alueellisten työttömyyserojen supistamiseen. Työllistämistoimenpitein työllistettäessä normaalin työllistämistuen määrä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa. Tämä työllistämistuki voidaan maksaa sellaisesta työstä, jossa työaika on vähintään 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Normaalin työllistämistuen määrä on aina edellä todetulla tavalla alennettu, vaikka työaika työssä ylittää 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Vuonna 1994 ennakkoidaan työnvälitystilaston mukaan työttömiä työnhakijoita olevan

keskimäärin 515 000. Tämän perusteella koulutus- ja muiden työllistämistä edistävien toimenpiteiden lisäksi työllisyysmäärärahojen turvin työllistettävien tarve olisi keskimäärin noin 64 500 henkilöä.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvupaineiden jatkuessa voimavaroja suunnataan työttömyyden lieventämiseen erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä ennaltaehkäisemällä, toteutuneen pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseen sekä nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. Talousarvioehdotuksessa esitetyillä resursseilla työvoimakoulutuksen arvioidaan aloittavan noin 85 000 henkilöä ja noin 150 000 henkilön työttömyys voidaan katkaista palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahoilla. Mikäli nämä toimenpiteet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämistoimenpiteiden piirissä on vuoden 1994 aikana keskimäärin noin 100 000—110 000 työtöntä. Toimenpiteiden työttömyysastetta alentavaksi vaikutukseksi arvioidaan 3—4 prosenttiyksikköä.

Työmarkkinoiden ja työttömyyden erityispiirteet sekä ongelmiin vaikuttamismahdollisuudet vaihtelevat alueellisesti. Tämän vuoksi työvoimapiirin kanssa sovitaan tulosohjausta käyttäen piirikohtaiset tavoitteet ja niiden toteuttamisen edellyttämät resurssit. Myös tavoitteena olevalle työpaikkojen täyttymisnopeudelle sovitaan tavoiteluvut työvoimapiirikohtaisesti.

Työllistettävien määrät palkkaperusteisilla määrärahoilla ja työllistämiselvöitteet keskimäärin vuoden aikana (arvio):

	Valtio	Kunnat	Yksit. sektori	Yhteensä
Aluevelvoite	1 000	1 000	1 000	3 000
Muu palkkaperusteinen työllistäminen	7 500	19 000	35 000	61 500
Yhteensä	8 500	20 000	36 000	64 500

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievennetään ja alueellisia työttömyyseroja tasataan lähinnä muiden hallinnonalojen keinoin. Työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla alueilla on tavoitteena uusien pysyväisluonteisten työpaikkojen lisäyksen aikaansaaminen työllisyysmäärärahojen ja koko maan kattavien sijaintineuvontatoimenpiteiden avulla. Rakenteellisten työttö-

myysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaamisessa käytetään taloudellisesti edullisia ja pysyviä työpaikkoja luovia elinkeino- ja koulutuspoliittisia toimenpiteitä. Eri toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 1994 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkö- kustann.	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust. kerroin huomioon otettuna
Palkkaperust. työllisyysmäärärahat.....	51 500	1.4	36 800
valtio.....	85 700	1.3	65 900
kunnat.....	50 000	1.3	38 500
yksityiset.....	44 700	1.6	27 900
Harjaantuminen ja omatoiminen työ.....	41 900	1.3	32 300
Valtionapuinvestoinnit.....	150 000	2.3	65 200
Työllisyystyöohjelma.....	430 000	2.1	205 000
Ammattikoulutus.....	32 500	1)	
Oppisopimuskoulutus.....	23 000	1)	
Omaehtoinen aikuiskoulutus.....	40 500	1)	
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus.....	60 000	1)	
— josta opintososiaaliset edut.....	32 000		
Aluepoliittinen tuki (avustus enimmäismäärä).....	260 000	2.3	113 000
Asuntotuotanto (siirto asuntorahastoon).....	100 000	2.3	43 500
Metsänparannusavustus ja -laina.....	230 000	1.5	153 300
Maaseudun pienyritystoiminnan edistäminen.....	110 000	2.0	55 000
Energiainvestoinnit			
— polttoaineen hankinta.....	275 000	2.0	137 500
Työttömyysturva			
— ansioturva.....	57 300		
— josta valtionosuus.....	27 200		
— perusturva.....	29 700		

1) Tietoa ei ole

Työvoimahallinnon toiminnan taloudellisuus tullaan säilyttämään vuoden 1992 tasoisena. Tukitoimintojen osuutta kokonaiskustannuksista alennetaan edelleen rationalisoimalla hallinto- toimintoja.

1994 määräraha.....	728 695 000
1993 määräraha.....	920 000 000
1993 II lisämääräraha.....	185 000 000
1992 tilinpäätös.....	1 271 088 632

21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 506 141 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työhallinnon henkilöstön korkeakoulu- ja opistotasoisesta jatkokoulutuksesta, koulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä, maksullisesta toiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	515 291 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.....	1 976 000
Muut toimintamenot.....	513 315 000
Bruttotulot.....	9 150 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	2 000 000
Muut tulot.....	7 150 000
Nettomenot.....	506 141 000

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 728 695 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 32 100 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja valtion työllistämispalvelun toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään 75 % alan säännöllisen työajan ja enimmillään A 17 palkkausluokan mukaisesta palkasta.

1994 määräraha.....	506 141 000
1993 määräraha.....	508 505 000
1993 II lisämääräraha.....	—4 966 000
1992 tilinpäätös.....	498 864 000

1994 määräraha.....	1 000 000 000
1993 määräraha.....	901 000 000
1993 II lisämääräraha.....	385 000 000
1992 tilinpäätös.....	1 807 621 076

25. Työvoimapolvelujen erityismenot

Momentille myönnetään 35 955 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukitoimenpiteiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työllisyysasetuksen (130/93) ja valtioneuvoston päätöksen (1117/87) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjauslain (394/90) 2 §:n ja siihen liittyvän valtioneuvoston päätöksen (283/91) mukaisesti ammatinvalinnanohjauksen asiakkaiden työ- ja koulutuskokeilujen sekä työkyntö- ja lääketieteellisten tutkimusten aiheuttamien menojen maksamiseen kuntoutus- tutkimuslaitoksissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, työklinoissa ja yrityksissä.

Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapolvelujen kokeilu- ja kehittämishankkeiden koulutus-, materiaali- ja laitemenon maksamiseen sekä ulkopuolelta ostettujen palvelujen kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot.....	34 473 000
Työvoimapolvelujen kehittämis- ja kokeiluhankkeet.....	1 482 000
Yhteensä	35 955 000

1994 määräraha.....	35 955 000
1993 määräraha.....	34 200 000
1992 tilinpäätös.....	30 613 143

30. Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 021 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan maksettavan 6 030 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat opintososiaaliset edut. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työmarkkinatuesta. Työmarkkinatukena arvioidaan maksettavan 500 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet. Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) muuttamisesta siten, että ylläpitokorvaus poistetaan 1.1.1994 alkaen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 52 100 000 mk pakolaisten maahanmuuttokoulutuksesta aiheutuvien opintososiaalisten etujen maksamiseen siirtoma momentilta 33.29.61. Niinikään määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 110 000 000 mk siirtoma momentilta 29.69.33.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki.....	780 800 000
Ansio-osien valtionosuus.....	205 700 000
Ylläpitokorvaus (siirtymä vuodelta 1993).....	15 000 000
Majoituskorvaus.....	15 500 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset.....	1 500 000
Työttömyyskassojen hallintokulut....	3 000 000
Yhteensä	1 021 500 000

1994 määräraha.....	1 021 500 000
1993 määräraha.....	981 600 000
1992 tilinpäätös.....	1 164 666 317

51. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen os- topalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 877 530 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten kursikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:ssä tarkoitetun koulutuksen loppuunsaattamisesta aiheutuviin menoihin. Vuonna 1994 saa tehdä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle vuoden 1994 jälkeen enintään 225 000 000 mk.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 2 600 000 mk työministeriön tarkemmin määrittämällä tavalla Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 47 000 000 mk aikuiskololaisten maahanmuuttokoulutuksen hankintaa varten siirtoma momentilta 33.29.61. Niinikään määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 90 000 000 mk siirtoma momentilta 29.69.33. Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta vuonna 1994 noin 6 530 000 opiskelijatyöpäivää, johon sisältyy myös ruotsinkielinen koulutus. Aikuiskololaisten maahanmuuttokoulutukseen arvioidaan käytettävän noin 580 000 opiskelijatyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 700 000 opiskelijatyöpäivää ja muun työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan noin 5 250 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1995 menoja 204 000 000 mk, 16 000 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä enintään 5 000 000 mk.

Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1995 menoja 21 000 000 mk, 6 000 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä enintään 1 000 000 mk. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 12 000 opiskelijatyöpäivää. Momentin käyttötarkoitusta on laajennettu koskemaan Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta.....	862 813 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta.....	6 517 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus.....	5 600 000
Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään).....	2 600 000
Yhteensä	877 530 000

1994 määräraha.....	877 530 000
1993 määräraha.....	918 500 000
1992 tilinpäätös.....	769 210 646

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain mukaisen tuen maksamiseen. Tukea käytetään tuen saajan toimeentulon turvaamisen ohella työmarkkinatuesta annetun lain mukaisiin aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joiden avulla edistetään tuen saajan työmarkkinoille sijoittumista.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että peruspäivärahassa edellytetään työssäoloehto ja luovutaan tarveharkinnasta. Tähän liittyen hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työmarkkinatuesta, joka koskee niitä henkilöitä, joilla työssäoloehto ei täyty tai jotka ovat saaneet ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Määräraha on siirtoa momentilta 33.17.51.

1994 määräraha.....	1 700 000 000
---------------------	---------------

61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien mak-

samiseen työllisyysasetuksen (130/93) nojalla työllisyyslaissa (275/87) tarkoitettujen työllistämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää työllistämistoi-
menpiteisiin liittyvien vakuutusten maksami-
seen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työllistämistuki työharjoitteluun.....	250 000 000
Työllistämistuki ryttäjäksi ryhtyvälle.....	250 000 000
Työllisyyspoliittinen rakennetuki.....	100 000 000
Muu työllistämistuki	1 100 000 000
Yhteensä	1 700 000 000

1994 määräraha.....	1 700 000 000
1993 määräraha.....	2 226 000 000
1993 II lisämääräraha	—700 000 000
1992 tilinpäätös.....	1 075 169 732

62. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 292 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisiin investointeihin lähinnä työllisyyslain (275/87) 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla. Vuonna 1994 saa myöntää uusia avustuksia enintään 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan ensisijaisena tavoitteena on pysyvien työpaikkojen luominen. Myöntämisvaltuus on tarkoitus käyttää erityisesti aloitettaviin tuotannollisiin ja energiahankkeisiin sekä asuntojen korjaustoimintaan.

Vuoden 1994 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1994 menoja 100 000 000 mk, vuonna 1995 135 000 000 mk ja vuonna 1996 35 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1994 menoja 192 500 000 mk, vuonna 1995 98 000 000 mk ja vuonna 1996 31 000 000 mk.

1994 määräraha.....	292 500 000
1993 määräraha.....	325 000 000
1993 II lisämääräraha	60 000 000
1992 tilinpäätös.....	287 194 172

64. Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 972 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työnhakijoiden matkakustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työnvälityslain muuttamisesta annetun lain (1290/92) ja työvoiman liikkuvuuden tukemisesta annetun asetuksen (1291/92) mukaisesti. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 472 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedotuksesta, Tukholman Finnjobb-tietopalvelusta sekä Pietarissa, Tallinnassa ja Petroskoissa järjestettävästä vastaavanlaisesta toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Muuttoturva.....	4 500 000
Paluumuuttoa koskeva tiedotus ja neuvonta.....	1 472 000
Yhteensä	5 972 000

1994 määräraha.....	5 972 000
1993 määräraha.....	9 000 000
1992 tilinpäätös.....	15 789 955

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 316 330 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen vaikeilla työttömyysalueilla. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisiin valtion keskenäisiin ja uusiin investointikohteisiin ja vaikeille työttömyysalueille suuntautuvista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1994 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhemmin vuosina enintään 150 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa saa osoittaa työllisyysasetuksen 6 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin keskenäisiin ja uusiin maa-, vesi- ja talonrakennusinvestointeihin sekä korjaus- ja kunnossapitotöihin. Määrärahaa saa käyttää myös investointihankkeiden suunnitteluun. Määrärahalla edistetään vaikeilla työttömyysalueilla työpaikkojen säilymistä ja uusien pysyvien työpaikkojen syntymistä. Vuoden 1994 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1995 menoja

120 000 000 mk ja vuonna 1996 30 000 000 mk.
Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien
käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan
menoja vuonna 1995 30 000 000 mk.

1994 määräraha	316 330 000
1993 määräraha	391 000 000
1993 II lisämääräraha	70 000 000
1992 tilinpäätös	430 000 000

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä työvoimapiirien ja -toimistojen sekä työsuojelupiirien kehittäminen.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja asetuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alistusasiat käsitellään kiireellisinä ja periaatteellisuontoisten lausuntojen ja ratkaisujen käsittelyaika on ollut 1,5—9 kuukautta. Työneuvoston toimintaa uudistetaan asiaa selvittäneen työryhmän ehdotusten pohjalta. Tarkoitus on tässä yhteydessä luopua tehtävistä, jotka sisältävät tuomiovallan käyttöä.

22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 778 000 mk.

1994 määräraha	778 000
1993 määräraha	960 000
1993 II lisämääräraha	-130 000
1992 tilinpäätös	1 000 000

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 972 000 mk. Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/91) nojalla aiheutuvien menojen, myös työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten päiväraha- ja ylläpitokustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen siviilipalveluslain (1723/91) muuttamisesta siten, että ministeriön tehtäviä yksittäisten siviilipalvelusmiesten asioiden hoidossa siirretään joko siviilipalveluskeskukselle tai jollekin työvoimapiirille.

1994 määräraha	10 972 000
1993 määräraha	12 450 000
1992 tilinpäätös	10 895 792

21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitustapana on käytetty 8 000 oppilastyöpäivää. Oppilastyöpäivän bruttohinta on 365 mk ja nettohinta 350 mk.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	2 920 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	118 000
Muut toimintamenot	2 802 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	120 000
Nettomenot	2 800 000

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 538 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyvien konkurssikustannusten ja oikeudenkäyntikulujen matkakuluineen maksamiseen sekä enintään 2 500 000 mk työvoimaviranomaisten maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

1994 määräraha	2 800 000
1993 määräraha	2 718 000
1992 tilinpäätös	3 000 000

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.34.70.

Palkkaturva-asetusta (883/73) muutetaan siten, että edunsaajalle maksettavan palkkaturvan enimmäismäärä lasketaan 75 000 markasta 50 000 markkaan.

1994 määräraha	538 800 000
1993 määräraha	600 000 000
1992 tilinpäätös	573 800 308

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 921 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/72) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomalain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainloma-matkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaan liikenteessä työskentelevien radiopuhelinmaksuista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	2 565 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 988 000
Laivaradiopuhelinmaksut (enintään)...	368 000
Yhteensä	4 921 000

1994 määräraha	4 921 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	3 592 543

67. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 580 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 mk siirtona momentilta 24.30.66 IOM-projektin menoina.

1994 määräraha	8 580 000
1993 määräraha	5 675 000
1992 tilinpäätös	5 516 008

Päälukon 34 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Työministeriö (610)	130 399	142 107	143 370	+ 1 263	+ 1
03. Työsuojelun piirihallinto (400) .	154 058	110 964	99 559	— 11 405	—10
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	7 350 218	7 214 805	8 184 623	+969 818	+13
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	599 305	626 803	566 851	— 59 952	—10
Yhteensä	8 233 979	8 094 679	8 994 403	+899 724	+11

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1994 olla enintään 2 152 henkilöttyvuotta, joista vesi- ja ympäristöhallinnon projektiluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön kokonaismäärä saa olla enintään 165 henkilöttyvuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan tärkeimmät tulostavoitteet vuodelle 1994 ovat:

Kestävän kehityksen tavoitteita yhdennetään eri hallinnonalojen toimintaan. Ympäristövaikutusten arviointi sisällytetään viranomaisten tärkeimpiin toimintaohjelmiin ja suunnitelmiin.

Ympäristöpoliittista vaikuttamista vahvistetaan ja kehitetään toimien tuloksellisuuden arviointia.

Ympäristönsuojelun oikeudellista ohjausta parannetaan yhtenäistämällä lainsäädäntöä ja lupajärjestelmiä.

Taloudellista ohjausta lisätään. Energiaverotuksen rakennetta muutetaan siten, että kaikille primaarienergiälähteille määrätään niiden energiasisällön mukaan määräytyvä vero. Muutos tulee voimaan vuoden 1994 alusta.

Ympäristötekniikan kehittämistä ja hyväksikäyttöä edistetään.

Ympäristön pilaantumisen torjunnassa on etusijalla ympäristön kuormituksen vähentäminen toimialoittain sekä yhdennetysti siten, että päästöjä veteen ja ilmaan sekä melua, jätteitä ja kemikaalien käyttöä tarkastellaan yhtäaikaa.

Selvitetään mahdollisuudet ympäristövahinkojen toissijaisen korvausjärjestelmän käyttöönottamiseksi vuoteen 1995 mennessä.

Ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä vahvistetaan.

Maankäytön suunnittelujärjestelmää uudistetaan siten, että ministeriön toiminta kohdentuu valtakunnallisesti merkittäviin alueidenkäyttöraatkaisuihin. Tavoitteena on, että uuteen järjestelmään siirrytään pääosin vuoden 1994 lopussa.

Luonnonsuojelulain kokonaisuudistusehdotus valmistuu vuoden 1994 loppuun mennessä. Tehdään maisemanhoidon edistämiseksi valtioneuvoston periaatepäätös ja sovitaan viranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Rakentamista koskevien säädösten sopeuttaminen kansainväliseen kehitykseen jatkuu lainsäädännön muutoksilla sekä määräysten, standardien ja laadunvarmistusjärjestelmien yhteensovittamisella. Rakentamisen ohjausta ja valvontaa kehitetään, rakennuskannan käyttökelpoisuutta, ylläpitoa ja korjaamista edistäväksi.

Valtion *asuntopoliittisen* tuen painopistettä siirretään asuntojen uustuotannosta perusparantamiseen ja suorasta valtion lainoituksesta korkotukeen sekä korjaustoimintaa edistetään joustavoittamalla korjausavustusjärjestelmän toimintaa.

Valtion tukemaa asuntorakentamista kohdennetaan erityisesti alueittaisen asuntomarkkina-tilanteen mukaan.

Valtion asuntolainoituksen arvopaperisoiminen aloitetaan.

Uudistetun asuntohallinnon toiminta vakiinutetaan. Asuntotoimen yleisohjaus, tukijärjestelmien ja kiinteistönhoidon kehittäminen sekä asuntotutkimuksen koordinointi ovat ympäristöministeriön vastuulla. Asuntorahasto toteuttaa valtion asuntolainoitusta ja sen varainhankintaa sekä myöntää asuntojen tuotannon ja hankinnan avustukset ja hyväksyy korkotukilainoitettavat kohteet. Ministeriön mahdollisuutta ohjata rahaston toimintaa kehitetään.

Valtion lainoittaman asuntorakentamisen ja peruskorjaamisen yhteydessä pyritään kehittämään rakennusteknologiaa ja rakentamismenetelmiä.

Kansainvälisessä toiminnassa jatketaan YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin hyväksymien päätösten toimeenpanoa. Biodiversiteetti- ja ilmastositomukset saatetaan voimaan ja niiden

toteuttaminen aloitetaan. ETA-sopimuksen voimaantulo edellyttää erittäin aktiivista osallistumista EY:n ympäristötyöskentelyyn. Avustus- ja sopimus pohjaista lähialueyhteistyötä jatketaan.

Ympäristöhallinnon keskushallintoa kehitetään yksiportaiseksi ja aluehallintoa vahvistetaan ympäristöasioiden hoidon tehostamiseksi,

toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden sekä hallinnon palvelukykyyn parantamiseksi.

Ympäristöministeriö korostaa tiedotuksen ja valistuksen käyttöä ohjauksena norminannon rinnalla sekä ympäristönsuojelussa että asumiseen ja rakentamiseen liittyvissä asioissa. Kansalaisten osallistumista elinympäristöä koskevaan suunnitteluun lisätään.

01. Ympäristöministeriö

Selvitysosa: Ympäristöministeriön vuoden 1994 talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 76 446 000 mk.

Seuraavat ministeriön virkojen nimikkeet muutetaan:

Nykyinen virkanimike

3 osastopäällikköä (S 31)

6 apulaisosastopäällikköä (S 29)

Uusi virkanimike

3 ylijohtajaa (S 31)

2 johtajaa (S 29)

1 ylijohtaja (S 29)

1 ympäristönsuojeluneuvos (S 29)

1 rakennusneuvos (S 29)

1 hallitusneuvos (S 29)

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhteensä 30 henkilötyövuotta vastaavat palkkaus- ja muut toimintamenot, jotka aikaisemmin on budjetoitu momentille 35.40.(21), ja vähennyksenä 500 000 mk henkilöstökoulutuksen menojen siirtona momentille 35.01.26.

1994 määräraha.....	76 446 000
1993 määräraha.....	64 822 000
1993 II lisämääräraha	400 000
1993 III lisämääräraha	650 000
1992 tilinpäätös	69 161 559

22. (35.11.26, 30.21 ja 32.21) *Kehittäminen, suunnittelu, tutkimus ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 42 475 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu, tutkimus-, seuranta- ja valvontatoiminnasta sekä kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä ja eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen hallinnollisen ja taloudellisen ohjauksen julkaisutoimintaan.

Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriöön ja enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Ympäristön suojele	19 275 000
Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojele	8 300 000
Asunto- ja rakentamistoimi	14 900 000
Yhteensä	42 475 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 000 000 mk, jotka on aiemmin budjetoitu momentille 35.40.(21).

1994 määräraha	42 475 000
1993 määräraha	41 475 000
1993 III lisämääräraha	3 000 000
1992 tilinpäätös	48 666 980

24. (35.99.24) *Kansainvälinen yhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 870 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta, asiantuntijavaihdosta ja tutkimusyhteistyöstä,

ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muiden kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilökunnan palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Jäsenmaksut ja maksusuodet	6 000 000
YK ja monenkeskinen yhteistyö	5 900 000
Pohjoismaiden ja kahdenvälinen yhteistyö	4 000 000
Muu toiminta	970 000
Yhteensä	16 870 000
1994 määräraha	16 870 000
1993 määräraha	19 100 000
1992 tilinpäätös	26 330 000

26. (35.99.26) Koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää henkilöstökoulutukseen, hallinnon kehittämiseen, hallinnonalan koulu-

tuksesta aiheutuvien luento- ja asiantuntijapalkkioiden, matkamenojen, ulkomailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavien opintoapurahojen, koulutusaineistojen tuottamisesta sekä muiden koulutustoiminnasta ja sen kehittämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tiedotus- ja valistustoimintaan sekä kestävä kehityksen periaatteiden ja vaatimusten tunnetuksi ja ymmärretyksi tekemiseen kaikille yhteiskuntaryhmillä. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoiminnassa tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk henkilöstökoulutuksen menojen siirtana momentilta 35.01.21 ja 340 000 mk, joka on aiemmin budjetoitu momentille 35.40.(21).

	mk
Hallinnonalan koulutus	2 200 000
Tiedotus ja valistus	2 540 000
Yhteensä	4 740 000
1994 määräraha	4 740 000
1993 määräraha	4 100 000
1992 tilinpäätös	5 100 000

11. Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Ympäristöpolitiikan yhdistäminen Ympäristöministeriö laatii ympäristöohjelman vuosille 1996—2005.

Ympäristölainsäädännön ja lupajärjestelmien yhtenäistämistä jatketaan.

Budjetointiin ja tilinpäätöksiin liitettäviä energia-, luonnonvara- ja ympäristökuormituslaskelmia kehitetään.

Valmistellaan valtioneuvoston päätös ympäristövaikutusten arvioinnin sisällyttämiseksi eri hallinnonalojen yhteiskuntapolitiittisesti merkittäviin ohjelmiin ja suunnitelmiin.

Ympäristöpoliittisten tavoitteiden edistämiseksi lisätään yhteistyötä ympäristöntutkimusta harjoittavien ja rahoittavien tahojen kanssa. Kestävää kehitystä palvelevaa tieto- ja opetusaineistoa sekä tietojen käytettävyyttä parannetaan.

Ympäristön pilaantumisen estäminen

Massa- ja paperiteollisuuden ympäristönsuo-

jeluohjelman valmistelu aloitetaan. Yritysten ympäristönsuojelun vapaaehtoista tarkastusjärjestelmää, tuotteiden elinkaarianalyysia sekä ympäristömerkintöjä, -luokitusta, -normeja ja -standardeja kehitetään yhdessä asianomaisten toimialojen ja yhteisöjen kanssa.

Valmistellaan toimia vesien typpikuormituksen vähentämiseksi ja Itämeren tilan parantamiseksi.

Rikki- ja typenoksidipäästöjen sekä ylilma-kehän otsonikerroksen vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi valmistellaan valtioneuvoston päätökset nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuuden vähentämisestä, ilman laadun ohjearvoista sekä haihtuvien orgaanisten yhdisteiden ja kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämisestä.

Valmistellaan elinkeinoelämän järjestöjen kanssa sopimukset pakkauksista ja pakkausjätteistä sekä romuautojen talteenotosta.

Meluntorjuntalain nojalla valmistellaan valtioneuvoston päätökset moottoriurheiluratojen melutaseista sekä rakennuskoneiden melupäästöjen tiukentamisesta.

Kemikaalien ympäristöhaittojen vähentämiseksi annetaan ympäristöministeriön päätös kielletyistä ja tiukasti säännellyistä kemikaaleista sekä valmistellaan valtioneuvoston päätökset ympäristölle haitallisimpien kemikaalien, kuten eräiden otsonikerrokselle haitallisten kemikaalien ja bromattujen palonestoaineiden käytön rajoittamisesta. Lisäksi aloitetaan muualla kuin maataloudessa käytettävien torjunta- ja suojausaineita koskevan lainsäädännön uudistaminen.

(26.) *Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.01.22 laskelmissa.

50. (35.99.50) *Valtionavut eräille ympäristöjärjestöille*

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Suomen luonnonsuojeluliitto	2 000 000
Natur och Miljö	500 000
Muut järjestöt	350 000
Muut valtionavut	550 000
Yhteensä	3 400 000

1994 määräraha	3 400 000
1993 määräraha	3 400 000
1992 tilinpäätös	3 282 000

61. *Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan.

Selvitysosa: Tunturialueita koskevat avustukset, joista vähintään puolet on tarkoitettu Pidä Lappi Siistinä ry:lle, myöntää Lapin lääninhalitus.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Saariston ympäristönhoitoavustukset ..	700 000
Pidä Saaristo Siistinä ry	1 450 000
Tunturialueiden jätehuollon tukeminen.	750 000
Yhteensä	2 900 000

1994 määräraha	2 900 000
1993 määräraha	2 900 000
1992 tilinpäätös	2 900 000

62. *Ympäristönsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämin perustein avustusten maksamiseen ympäristönsuojelua edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk avustuksen maksamiseen metalliromun hyödyntämistä varten.

Selvitysosa: Ympäristön tilaa parantaviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin voidaan myöntää avustusta enintään 50 % niiden hyväksytävistä kustannuksista. Erityisestä syystä muulle kuin yritykselle myönnettävän kehittämis- ja kokeiluavustuksen osuus voi olla tätä suurempi.

Jätehuollon kehittämis- ja kokeiluavustusta myönnetään jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä, jätteiden hyödyntämistä ja jätehuoltoa edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin.

Ilmansuojelun kokeilu- ja kehittämisavustusta myönnetään yrityksille päästöjä vähentävien prosessien ja erotinten kehittämiseen ja kokeiluun.

Avustusta myönnetään myös vesiensuojelua, meluntorjuntaa, kemikaalien valvontaa ja muuta ympäristönsuojelua edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin.

1994 määräraha	13 600 000
1993 määräraha	15 500 000
1993 II lisämääräraha	30 000 000
1992 tilinpäätös	38 000 000

63. (35.11.42 ja 63) *Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista

myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79, 944/82 ja 827/84) mukaisesti teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Vuonna 1982 suhdannepoliittisin perustein ilmansuojeluinvestointeihin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitys on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 28 000 000 mk vuonna 1995, 22 000 000 mk vuonna 1996, 14 000 000 mk vuonna 1997, 9 000 000 mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 8 000 000 mk.

1994 määräraha.....	25 500 000
1993 määräraha.....	22 500 000
1992 tilinpäätös	19 201 339

64. *Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/86, muut. 1364/91) 7 §:n nojalla öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on yhtä suuri kuin öljyjättemaksusta annetun lain mukaisten maksujen kertymä momentille 11.19.08. Määrärahaa käytetään valtioneuvoston päätöksessä (446/87, muut. 1472/91) määrätyin perustein.

1994 määräraha.....	22 000 000
1993 määräraha.....	25 000 000
1992 tilinpäätös	25 000 000

13. Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Kahden- ja monenkeskisessä yhteistyössä edistetään Suomen tuella Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojelua. Tukea myönnetään etenkin konkreettisiin hankkeisiin Suomen lähialueille.

Ympäristöongelmien selvittämisen ja hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin avulla taloudellista tukea voidaan suunnata parhaalla mahdollisella tavalla. Kahdenkeskisiä toimintaohjelmia pyritään laatimaan Suomen läheisyydessä olevien Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden kanssa alueen ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

Asunto- ja rakennusalan yhteistoimintaa harjoitetaan yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on kehittää uudis- ja korjausrakentamisen menetelmiä ja luoda pohjaa rakentamisen normeille. Kehittämistyö kohdistuu energian säästämiseen, ekologiseen rakentamiseen ja infrastruktuurin luomiseen. Lisäksi yhteistoiminnalla on Suomen rakennusalaan elvyttävää ja kilpailukykyä lisäävää vaikutusta.

Lisääntyvä yhteistyö ja taloudellinen tuki

edellyttävät erityistä huomion kiinnittämistä toiminnan ohjaamiseen ja yhteensovittamiseen sekä Suomessa että kansainvälisesti.

40. *Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa ympäristöministeriön määräämin perustein käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten, Itä- ja Keski-Euroopan valtioissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1994 hyväksyä enintään 100 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen ei korkohyvitystä makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999- mmk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	1,0	2,0	2,0	1,5	3,5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0	1,5	2,0	3,0	2,5
Yhteensä	2,0	3,5	4,0	4,5	6,0

1994 määräraha	500 000
1993 määräraha	500 000
1992 tilinpäätös	—

66. *Avustukset ympäristöinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopan maissa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden ympäristöhankkeissa, jotka perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin ja ovat tärkeitä myös Suomen oman ympäristön suojelun kannalta ja joissa sovelletaan pääasiassa suomalaista ympäristöteknologiaa, sekä kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvissa yhdyskuntarakenteen kehittämisprojekteissa. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Yhteistyön tavoitteena on parantaa varsinkin ilmansuojelua ja Itämeren suojelua sekä Itämeren alueen valtioiden ongelmajätehuoltoa.

1994 määräraha	40 000 000
1993 määräraha	40 000 000
1992 tilinpäätös	70 000 000

67. *Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää Suomen Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden kanssa sopiman ympäristöyhteistyön edistämiseen ja lainsäädännön ja hallinnon kehittämiseen, hankkeiden valmistelusta ja arvioinnista, koulutuksesta sekä ympäristöteknologian kehittämisestä ja kokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 2 000 000 mk asunto- ja rakentamistoimen yhteishankkeiden edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan selvityksiä, hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja jatkovalmistelua, hanke-esitysten arviointia sekä suomalaisten ja lähialueiden organisaatioiden välistä yhteistyötä. Määrärahaan sisältyy tuki kansainvälisille rahoituslaitoksille Itämeren suojeluohjelmaan kuuluvien, luototettaviksi suunniteltujen hankkeiden valmisteluun.

Tiedonvaihtoa ja koulutusyhteistyötä tehostetaan muun muassa tukemalla työharjoittelua sekä Itä- ja Keski-Euroopan ympäristöasian-tuntijoiden kouluttamista. Lisäksi tuetaan ympäristötietojärjestelmien kehittämistä.

1994 määräraha	17 000 000
1993 määräraha	15 000 000
1992 tilinpäätös	15 600 000

(15.) Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta

ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 35.30 laskelmissa.

25. Vesi- ja ympäristöhallinto

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallituksen talousarvioesitys vuodelle 1994 perustuu tulosbudjettiin.

Vesi- ja ympäristöhallinnon toiminnan pai-

nopisteet ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävissä ovat ympäristön suojelu ja siihen liittyvä tutkimus- ja seurantatoiminta sekä ympäristötietopalvelu. Toimintaa suunnataan myös

Suomen lähialueiden ympäristöongelmien ratkaisemiseen Venäjällä ja Baltian maissa sekä Euroopan yhdistymiskehityksen ja ympäristön suojelun kansainvälisten velvoitteiden edellyttämien toimiin.

Pääosa vesivarojen käytöstä ja hoidosta sekä eräät erillistehtävät kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin. Lukuun 30.85 on budjetoitu vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien erillismenot.

Ympäristöministeriö on talousarvion valmisteluun liittyen asettanut seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1994:

- Toteutetaan yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa vuoteen 1995 ulottuvan vesiensuojelun tavoiteohjelman toteuttamista ottaen huomioon Itämeren suojelusopimukseen ja ETA-sopimukseen liittyvät suositukset ja määräykset.

- Osallistutaan vuosien 1996—2005 ympäristöohjelman valmisteluun laatimalla selvityksiä ja suunnitelmia sekä valmistellaan ehdotus valtakunnalliseksi jätehuoltosuunnitelmaksi.

- Toteutetaan maaseudun ympäristöohjelman edellyttämiä toimenpiteitä ja saatetaan päätökseen metsätalouden aiheuttamaa vesistöjen kuormitusta ja vaikutuksia koskeva tutkimusohjelma.

- Tehostetaan ympäristöönnettomuuksien ennaltaehkäisyä, torjuntaa, vaikutusten tutkimusta ja syntyneiden haittojen poistamista.

- Luodaan maaympäristön ekologian seurantajärjestelmä yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten kanssa.

- Vähennetään pohjavesien likaantumisriskiä mm. tehostamalla suojelusuunnitelmien laadintaa ja saattamalla päätökseen pohjavesialueiden kartoitus- ja luokitusprojekti.

- Vähennetään kemikaalien aiheuttamia ympäristöhaittoja ja -riskejä hallinnollisten keinojen, valistuksen ja tiedotuksen avulla.

- Parannetaan edellytyksiä vähentää jätteiden määrää, lisätä niiden hyödyntämistä ja nostaa jätteiden käsittelyn tasoa sekä vähentää saastuneista maa-alueista aiheutuneita haittoja.

- Parannetaan ympäristötietojärjestelmien käytettävyyttä ja lisätään ympäristökasvatusta ja valistusta.

- Parannetaan toimintavalmiuksia ympäristövaikutusten arvioinnissa.

- Muutetaan rakentamisorganisaatio rakennuttavaksi vuoden 1996 loppuun mennessä siten, että rakennuskohteet toteutetaan käyttäen urakoitsijoiden ja yksityisten koneyritysten pal-

veluja. Kuopion piiri muuttuu rakennuttavaksi vuoden 1995 loppuun mennessä. Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan vähintään 1,5 %.

— Laboratoriotoinnin taloudellisuutta ja laatutasoa parannetaan. Kehitetään laboratorioyhteistyötä alueellisesti eri tutkimusorganisaatioiden kesken sekä valtakunnallisesti vesi- ja ympäristöpiirien välillä. Aluelaboratorioiden toimintaedellytyksiä vahvistetaan Helsingin, Keski-Suomen ja Oulun vesi- ja ympäristöpiireissä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 322 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimusalus Muikun käytöstä yhteistyötahoilta perittävien käyttökorvausten hintatukeen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 200 000 mk tutkimusalus Muikun käytöstä tutkimusyhteistyötahoilta perittävien käyttökorvausten hintatukeen sekä viraston omasta käytöstä aiheutuviin menoihin.

Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavaan tutkimukseen käytettävän määrärahan arvioidaan olevan 2 200 000 markkaa. Se vastaa tulomomentille 12.35.25 kertyväksi arvioituja vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n mukaisia vesiensuojelumaksuja.

1994 määräraha	322 500 000
1993 määräraha	335 600 000
1992 tilinpäätös	362 743 000

27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille 26.90.70 on vuoden 1993 toisessa lisätalousarviossa myönnetty 80 milj. markan tilausvaltuus rajavartiolaitoksen ulkovartiolaivan hankintaan. Tilausvaltuus sisältää myös öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan vuoksi tarvittavia laivan kalustohankintoja 14 milj. markan arvosta.

Tilausvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan me-

noja tälle momentille vuonna 1994 4 milj. markkaa ja vuonna 1995 4 milj. markkaa.

Vahingoista vastuullisilta tai muilta tahoilta valtiolle haettavat korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60. Öljysuojarahasto on tehnyt periaatepäätöksen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan tarkoitettua ulkovartiolaivan varustamisen korvaamisesta 8 milj. markkaan saakka.

1994 määräraha	6 700 000
1993 määräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	3 299 927

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 140 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös vesilain 21 luvun 4 §:n perusteella valvontaviranomaisen teettäväksi tulevien töiden kustannuksiin sekä maksullisten palvelujen edellyttämien palkkausmenojen maksamiseen enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Ympäristövaikutusten arviointia, tutkimuksia ja selvityksiä, ympäristötietokeskuksen palvelutoimintaa sekä vesialan kehitysyhteistyötehtäviä on tarkoitus suorittaa myös

maksullisena palveluna. Noin puolet määrärahasta käytetään tilauksesta tehtäviin rakentamis- ja muihin teknisiin palveluihin.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.35.25.

1994 määräraha	1 140 000
1993 määräraha	1 200 000
1992 tilinpäätös	1 097 711

30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1994 hyväksyä enintään 55 000 000 mk. Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennessa lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998- milj. mk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	1,3	1,9	1,9	5,9
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	8,8	7,6	6,2	13,1
Yhteensä	10,1	9,5	8,1	19,0

1994 määräraha	9 000 000
1993 määräraha	7 000 000
1992 tilinpäätös	8 499 766

1994 määräraha	7 000 000
1993 määräraha	10 500 000
1992 tilinpäätös	11 500 000

31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti vesiensuojelun tavoiteohjelmassa vuoteen 1995 esitettyjen tavoitteiden saavuttamista edistäviin investointeihin.

40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä

ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että korkotukilainoja nostettiin arvioitua nopeammin vuonna 1992. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 3 500 000 mk vuonna 1995, 2 500 000 mk vuonna 1996 ja 1 300 000 mk vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 2 000 000 mk.

1994 määräraha	4 500 000
1993 määräraha	4 000 000
1992 tilinpäätös	3 733 349

44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/87) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentin määrärahalaji on muutettu arviomäärärahaksi. Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen sekä Kyrönjoen keski- ja alaosan erityissuojelusta aiheutuneiden menetysten korvaamiseen.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	10 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää laboratorioden ja öljyvarastojen rakentamisen alustavaan suunnitteluun.

1994 määräraha	200 000
1993 määräraha	1 000 000
1992 tilinpäätös	8 200 000

77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja ympäristönsuojelutöiden lisäksi myös niistä johtuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan hanke-erittelyssä on nimettyinä esitetty neljä alkavaa hanketta, jotka ovat valtionosuudeltaan yli 1 000 000 markkaa.

Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

Työkohte	Aloitus- vuosi	Työn kokonais- kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetään mk
Uudet hankkeet				
Vesihuoltotyö, Tuulos-Eteläinen-Hämeenlinnan siirtoviemäri, Hauho	1994	12 000	5 500	300 000
Vesihuoltotyö, Lemin siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Lemi	1994	17 900	8 500	300 000
Vesihuoltotyö, Kaavi-Juankosken siirtoviemäri, Kaavi	1994	7 000	3 200	300 000
Alajärven kirkkolahden kunnostus, Alajärvi	1994	6 400	3 200	300 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä		128 900	42 850	14 670 000
Keskeneräiset ja uudet hankkeet yhteensä		172 200	63 250	15 870 000
Muut vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt				7 730 000
Yhteensä		172 200	63 250	23 600 000

1994 määräraha	23 600 000
1993 määräraha	30 700 000
1992 tilinpäätös	25 800 000

88. Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hyötyalaltaan noin 600

m²:n suuruisten laboratoriotilojen osakkeiden hankkimiseen Kuopion vesi- ja ympäristöpiirille.

Selvitysosa: Laboratoriotilat ovat osa Kuopion Bioteknia-hanketta. Osakkeiden lunastushinta on yhteensä 7,15 milj. mk, josta 1 milj. mk on maksettu vuonna 1993.

1994 määräraha	5 800 000
1993 määräraha	1 000 000

30. (35.15, 30, osa ja 32, osa) Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Yhdyskuntien ja alueiden käytön ohjauksen tavoitteena on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä yhdyskuntarakenne ja ympäristö. Järkevällä alueiden käytöllä vähennetään liikenteen, energian ja luonnonvarojen käytön tarvetta, ehkäistään ennakolta ympäristöhaittoja ja luodaan edellytykset turvallisille ja terveellisille yhdyskunnille. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi työskennellään kuuden asiakokonaisuuden puitteissa, jotka ovat valtakunnallinen alueidenkäyttö, seudullinen maankäyttö ja yhdyskuntarakenne, yhdyskunnat elinympäristönä, luonnonsuojelu, luonnonvarat ja virkistyskäyttö, kulttuuriympäristön suunnittelu ja hoito sekä oikeusturvapalvelut.

Yhdyskuntien toimivuus ja elinympäristön laatuksymykset nostetaan erityisen kehitys- ja selvittämistyön kohteeksi. Erityisesti selvitetään teknisten verkostojen taloudellista ylläpitoa, luonnonympäristöä, turvallisuutta ja terveellisyyttä elinympäristön laatu-tekijöinä sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä. Ympäristövaikutusten arviointi kytketään maankäytön suunnitteluun. Kulttuuri- ja suojeluarvojen kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavoitukseen panostetaan ja hoidon menetelmiä kehitetään.

Kansainvälisessä yhteistyössä tähdätään erityisesti Suomen lähialueiden yhdyskuntarakenteen kestävää kehitystä tukevien yhteishankkeiden käynnistämiseen.

Alueiden käyttöön liittyvää oikeusturvaa parannetaan painottamalla muutoksenhakumenettelyn sijasta varhaistettuja osallistumismahdollisuuksia.

Luonnonsuojelussa keskeisintä on vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden säilymiseen ja luonnon virkistyskäytön edistämiseen. Tämän vuoksi valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa jatketaan. Erityisesti valtion alueiden käyttöä vaihtomaisena tehostetaan. Uutena hankkeena panostetaan Etelä-Suomen vanhojen metsien suojeluun, josta valmistuu kokonaisuohjelma. Metsähallitus

toteuttaa omilla maillaan suojelunarvoisten metsien inventoinnin, jonka tulosten toimeenpano aloitetaan koko maassa.

Luonnonsuojelualueiden hoidossa ja käytössä keskitytään luonnonhoidon tehtäviin sekä suojelualueiden ekologisen kestävyys turvaamiseen sekä siirretään painotusta yleisöpalveluiden rakentamisesta luonnon monimuotoisuutta konkreettisesti edistäviin toimenpiteisiin ja talouskäytössä olleiden alueiden luonnontilaistamiseen. Luonnonsuojelun painopistettä siirretään elinympäristöjen ja lajien suojeluun suojelualueiden ulkopuolella. Luonnonsuojelulain kokonaisuusdistusehdotus valmistuu vuoden 1994 loppuun mennessä. Samalla selvitetään mm. biodiversiteettisopimuksen edellyttämät kehittämistarpeet lainsäädännössä ja viranomaisten muussa toiminnassa. Maaseudun kulttuurimaisemien ja perinneympäristöjen hoitoa kehitetään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Luonnon virkistyskäytössä aloitetaan valtion ja kuntien työnjaon selkiyttäminen.

Metsähallituksesta muodostetaan valtion liikelaitos 1.1.1994 lukien. Luonnonsuojelua koskeissa asioissa Metsähallitus on ympäristöministeriön ohjauksessa. Viitaten hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi Metsähallituksesta ja luvun 30.95 perusteluihin Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävät ja näiden tehtävien investointimenot rahoitetaan valtion talousarviossa erikseen osoitettavilla määrärahoilla. Nämä määrarahat esitetään budjetoitavaksi ympäristöministeriön hallinnonalalle tähän lukuun.

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtäviin kuuluvat sen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden hoito, erämaa-alueiden ja niitä vastaavien alueiden hoito eräiltä osin sekä ympäristöministeriön osoittamat luonnonsuojeluun liittyvät muut erillistehtävät.

Luonnonsuojelualueiden hoitotehtäviin ja näihin liittyviin investointeihin osoitetaan määrarahat momenteilla 35.30.22 ja 74. Näistä määrärahoista suurin osa on aikaisemmin sisällytynyt Metsähallituksen nettobudjettiin. Määrärahoilla rahoitetaan myös Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden eräitä hoitotehtäviä.

21. (35.15.21) *Luonnonsuojelun yleismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 130 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintä- ja hoitomenojen, uhanalaisten eliölajien suojelun ja elinympäristön hoitomenojen sekä maisema-alueiden ja luonnonsuojelun suunnittelu- ja kiinteistönhoitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain soveltamisen edellyttämään suunnitteluun sekä ennen lain voimaantuloa syntyneiden hoitamattomien ottopaikkojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 000 000 markan siirto momentille 35.30.87 luonnonsuojelualueiden arviointimenojen maksamiseen.

1994 määräraha	3 130 000
1993 määräraha	4 200 000
1992 tilinpäätös	4 750 000

22. (35.15.22) *Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 63 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelutehtävien hoidon aiheuttamien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöikä yli kolme vuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 48 400 000 mk aikaisemmin lukuun 30.95 Metsähallituksen nettobudjettiin samaan käyttötarkoitukseen osoitettuja määrärahoja. Määrärahaa on tarkoitus käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen alueiden sekä erämaa-alueiden hallinnointiin, hoitoon, opastustoimintaan, niiden rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenoihin sekä muihin luonnonsuojeluun liittyviin erillis-tehtäviin.

Lakisääteisten luonnonsuojelu- ja erämaa-alueiden pinta-ala on noin 28 200 km².

1994 määräraha	63 000 000
1993 määräraha	12 830 000
1992 tilinpäätös	15 330 000

(30.) (35.15.30) *Korvaukset metsäverotulojen menetyksistä* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Viitaten hallituksen esitykseen luonnonsuojelulain (71/23) 5 a §:n kumoami-

sesta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

Metsähallituksen siirrettyä metsäverotuksessa pinta-alaperusteisesta metsäverotuksesta puun myyntitulon verotukseen vuodesta 1993 lukien ei aikaisempaa korvausjärjestelmää ole enää mahdollista soveltaa.

1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	5 546 776

(31.) *Valtionosuus rakennuskaavoitukseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	2 000 000
1992 tilinpäätös	11 246 218

32. (35.15.32) *Avustukset virkistysalueiden hankintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön vahvistamin perustein avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

1994 määräraha	5 000 000
1993 määräraha	5 000 000
1992 tilinpäätös	5 000 000

34. (35.32.34) *Avustukset kunnille rakennus-suojelukustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 820 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntainliitoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojeluun, säilyttämiseen ja niiden hankkimiseen. Avustusta myönnetään suojelun turvaamiseksi ensisijaisesti niissä tapauksissa, jolloin suojelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntainliiton taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomaksi tai suojelua ei muutoin voida turvata. Avustusta voidaan myöntää kohteiden ja niiden välittömän ympäristön korjauksiin ja kunnostustöihin sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavataan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista. Mää-

rärahaa saa lisäksi käyttää rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

1994 määräraha	6 820 000
1993 määräraha	7 200 000
1992 tilinpäätös	9 550 000

37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen luonnonsuojelun, maisemanhoidon tai virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen seitsemän aluearkkitehdin palkka- ja matkamenoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää suunnitteluun lähinnä rantojen käytön ohjaamiseksi ja valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteuttamisen edistämiseksi sekä valtakunnallisesti merkittävien kulttuurimaisemien maankäytön ohjaamiseksi.

1994 määräraha	4 800 000
1993 määräraha	4 800 000
1992 tilinpäätös	4 599 590

61. (35.15.61) Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain (71/23, muut. 594/81) mukaisesti korvausten maksamiseen yksityismaiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjajensuojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk siirtona momentilta 30.36.42 saimaanhylkeen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja saimaanhyljekannan suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvina menoina.

Määrärahaa käytetään korvausten maksamiseen perustettaessa luonnonsuojelualueita yksityismaille. Erityisesti rantojen- ja lehtojensuo-

jeluohjelmaa on tarkoituksenmukaista toteuttaa perustamalla yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

1994 määräraha	16 200 000
1993 määräraha	16 200 000
1992 tilinpäätös	26 200 000

62. (35.32.61) Muut avustukset rakennussuojeluun (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 490 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle tai rakennussuojelua edistävälle yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, parantamiseen ja säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennussuojeluun liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustalvaltaan tyyppilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapana on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää rakennussuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu.

1994 määräraha	6 490 000
1993 määräraha	5 900 000
1992 tilinpäätös	4 100 000

74. (35.15.74) Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 893 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja teosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pieniin hankkeisiin ja suunnitteluun.

1994 määräraha.....	1 893 000
1993 määräraha.....	3 150 000
1992 tilinpäätös.....	10 150 000

87. (35.15.87) *Luonnonsuojelualueiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Luonnonsuojelua varten käytetään valtion alueita mahdollisimman laajasti maa-alueiden vaihtamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista ja maanmittaustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1994 sopimuksia ja

antaa sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1997 enintään 60 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk siirtoma momentilta 35.30.21 luonnonsuojelualueiden arviointimenojen maksamiseksi.

Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia. Vuoden 1992 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 110 500 ha.

1994 määräraha.....	85 000 000
1993 määräraha.....	83 000 000
1992 tilinpäätös.....	118 000 000

(88.) (35.15.88) *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha.....	3 700 000
1992 tilinpäätös.....	2 000 000

(32.) Rakennettu ympäristö ja rakentaminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 21 määräraha on otettu

huomioon momentin 35.01.22 laskelmissa ja momentit 34 ja 61 on siirretty lukuun 35.30.

(40.) Asuntohallitus

Selvitysosa: Vuoden 1993 kolmanteen lisätalousarvioon viitaten luku on poistettu talousarviosta.

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin

viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha.....	43 250 000
1993 III lisämääräraha.....	-6 700 000
1992 tilinpäätös.....	54 114 000

41. Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa valtion asuntolainoitukseen ja vuokra-asuntojen korkotukilainoitukseen liittyviä toimeenpanotehtäviä. Rahasto valvoo valtion tukeman tuotannon hinta- ja laatutasoa. Lisäksi rahasto osoittaa kunnille varat valtion asuntolainojen myöntämistä varten.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntora-

hastolle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1994:

— Asuntorahasto huolehtii siitä, että valtion tukeman asuntorakentamisen kohdentamisessa otetaan erityisesti huomioon asuntojen markkinatilanne. Asuntotuotantoa suunnataan yhdyskuntarakennetta täydentäviin kohteisiin.

— Valtion tuella saadaan asunnontarvitsijoi-

den käyttöön hyvälaatuisia ja hankinta- sekä asumiskustannuksiltaan kohtuullisia asuntoja. Asuntojen huoneistotyyppijakaumassa otetaan huomioon asuntojen kysynnän suuntautuminen.

— Korjausrakentamisessa valtion tukea kohdistetaan erityisesti sellaisille paikkakunnille, joissa on korjausrakentamisen tarvetta ja joille markkinasyistä ei osoiteta rahoitusta uustuotantoon.

— Asuntorahasto varautuu siihen, että valtion tuessa painopiste siirretään vuodesta 1994

alkaen valtion suorasta lainoituksesta korkotukeen.

— Rahasto hoitaa ylivelkaantuneiden korkotukijärjestelmään liittyvät valvontatehtävät pistokein siten, että jälkikäteen voidaan joutuisasti paljastaa mahdollisesti esiintyvät virheet ja väärinkäytökset.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 21 735 000 mk.

1994 määräraha.....	21 735 000
1993 III lisämääräraha	3 900 000

45. Asunto- ja rakennustoimi

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Rakentamista koskevien säädösten ja laadunvarmistusjärjestelmien yhteensovittamista kansainväliseen kehitykseen jatketaan. Normiohjausta kevennetään ja painopistettä siirretään standardeihin. Korjaamisen menetelmien kehittämistä edistetään. Tutkimusta suunnataan rakennetun ympäristön laadun, rakennusten energiansäästön, rakennusmateriaalien terveellisyyden ja sisäilman laadun sekä rakennuskannan käyttökelpoisuuden ja pitkäikäisyyden edistämiseen. Luodaan koerakennusjärjestelmä, jossa elinkaariajatteluun pohjautuvaa laatu- ja kustannusohjausjärjestelmää sovelletaan. Rakentamisen kehittämistoimintaa kytketään valtion lainoittaman asuntotuotannon ja peruskorjaustoiminnan yhteyteen.

Kansantalouden taantuma on vaimentanut asuntojen kysyntää, minkä seurauksena asuntohinnat ovat laskeneet osin epäterveelle, tuotantokustannukset alittavalle tasolle. Asuntojen pakollisissa myyntitilanteissa tästä on aiheutunut asuntovelallisuuden ongelmia. Asuntomarkkinoiden vakauttamiseksi on luotu ylivelkaisten korkotukijärjestelmä sekä painotettu valtion asuntotuotantorahoitusta korjaustoimintaan. Vuonna 1994 kiinnitetään lisäksi erityistä huomiota lapsiperheiden asumistuen turvaamiseen.

Asuntokysynnän kasvulle on luonut edellytyksiä asuntohintojen toteutuneen rajun laskun ohella korkotason tuntuva alentuminen. Kesään 1993 mennessä kysynnän vahvistuminen oli kääntänyt lähinnä pääkaupunkiseudun keskimääräiset asuntohinnat nousuun. Asuntojen hyvä tarjontatilanne jatkuu vielä yleisesti

vuonna 1994. Tarjontaa lisää sääntelyn purkamisella saavutettu vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen määrän selvä kasvu. Sääntelyn purkamista jatketaan. Vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen lisääntynyt tarjonta on vähentänyt aravavuokra-asuntojen kysyntää. Myös kiinteistövero ja arvonnäkövero vaikuttavat kysyntään ja tehostavat asuntokannan käyttöä.

Asuntokannan ikääntymisestä aiheutuvan peruskorjaustarpeen kasvun vuoksi ja rakennusalan työllisyystilanteen parantamiseksi valtion tuen painopistettä siirretään uustuotantoa työvoimavaltaisemman korjaustoiminnan edistämiseen sekä parannetaan muutoinkin korjausrakentamisen edellytyksiä. Vuonna 1994 arvioidaan valtion lainoituksella ja korkotuella aloitettavan yhteensä noin 20 000 asunnon perusparantaminen sekä korjausavustuksilla lisäksi noin 40 000 asunnon korjaustyöt. Avustusjärjestelmän toimintaa joustavoitetaan tavoitteena mm. korjaustoiminnan suunnitelmallisuuden edistäminen. Myös työllisyysmäärärahoja kohdennetaan vuonna 1994 edelleen korjaustoiminnan laajentamiseen.

Vuonna 1994 tavoitteena on aloittaa valtion lainoituksella tai korkotuella yhteensä noin 17 500 asunnon uustuotanto. Uustuotanto kohdistetaan alueille, joilla asuntojen kysyntä ja uustuotannon tarve on suurinta.

Asuntojen edullinen hintataso edistää ASP-järjestelmän toimivuutta ja vuonna 1994 arvioidaan ASP-tuella hankittavan noin 11 000 asuntoa.

Asuntotuotannon korkotukijärjestelmiä kehitetään vaihtoehtojen luomiseksi valtion asunto-

lainoitukselle hallituksen 31.3.1993 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Aravalainoituksen rahoitus pohjan monipuolistamiseksi aloitetaan aravalainojen arvopaperisointi.

Asuntotuotanto sekä valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta vuosina 1991—1994

	1991 asunt.	1992 asunt.	1993 arvio as.	1994 arvio as.
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	n. 39 400	n. 31 600	n. 25 000	n. 26 000
— vapaarahoitteinen asuntotuotanto	15 400	8 200	4 500	8 000
— aravalainoitettu uustuotanto	22 559	22 573	14 500	10 000
- vuokra-asunnot	15 201	13 975		
- as. oikeusasunnot	1 269	3 298		
- as. oy asunnot	4 078	3 337		
- omakotitalot	2 011	1 963		
— maatilahallituksen lainoitus	589	500	500	500
— korkotuki	882	331	5 500	7 500
Korjaustoiminta	11 407	19 184	194 000	60 800
— aravalainoitus	6 816	10 424	15 000	20 000
— maatilahallituksen lainoitus	562	500	500	500
— korkotuki	329	460	500	300
— korjausavustukset	3 700	7 800	178 000	40 000
Asuntojen hankinta	12 144	11 607	13 650	12 300
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä ¹⁾	10 734	10 044	11 000	11 000
— aravalainoitus	529	1 122	450	750
— korkotukilainoitus	881	441	2 200	550
Valtion tukema uustuotanto, perusparantaminen ja hankinta yhteensä	n. 47 600	n. 54 200	n. 228 000	n. 91 000

¹⁾ ASP-korkotukilainan saaneet

Vuoden 1993 lopussa asumistukea arvioidaan maksettavan noin 170 000 kotitaloudelle. Asumistuen saajien keskimääräinen asumismenoon vuonna 1993 ilman asumistukea on noin 30 % ja tuen jälkeen 22 %. Vuonna 1994 asumistuen määrärahaa ehdotetaan korotettavaksi tuntuvasti hallituksen 14.5.1993 eduskunnalle perhetuen uudistamisesta antaman esityk-

sen ja työttömyyden lisääntymisen johdosta. Ylivelkaantuneille asunnonhankkijoille myönnettävän korkotuen piirissä arvioidaan vuonna 1994 olevan noin 4 900 ruokakuntaa, joiden korkotukilainojen yhteismäärä on noin 1 600 milj. mk. Korkotukea maksetaan vuonna 1994 noin 80 milj. mk.

Asumisen tuen kehitys vuosina 1991—1994

	1991 TP mmk	1992 TP mmk	1993 TA mmk	1994 TAE mmk
Yleinen asumistuki	1 280	1 870	1 450	2 300
Eläkeläisten asumistuki ²⁾	647	825	905	965
Opiskelijoiden asumislisä	324	378	383	450
Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki	—	—	65	80
Siirto asuntorahastoon	2 740	2 610	1 435	—
Vuokra-asuntolainojen korkotuki	116	144	209	320
Avustukset korjaustoimintaan	30	90	320	50
Avustukset vuokrataloille	22	5	20	23
Avustukset asunnottomille ja pakolaisille	42	2	9	14
Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asun-				
tosäästöpalkkio	604	693	704	470

Arvonlisäveron korvaukset uuden asunnon hankkijoille
Asuntolainan korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki

— — — 25
4 200 4 500 4 400 4 200

²⁾ Valtion osuus määrärahoista on 56,5 %

52. (35.99.52) *Avustukset asuntoalan järjestöille*

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valitus- ja neuvontatoimintaan.

1994 määräraha 1 500 000
1993 määräraha 1 600 000
1992 tilinpäätös 1 600 000

53. *ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 470 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovarauskorvausten maksamiseen sekä asuntosäästöpalkkiolain (862/80) 5 §:n mukaisten asuntosäästöpalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Uusia korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1994 hyväksyttävän niin, että korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä vuoden 1994 lopussa on yhteensä noin 14 000 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia arvioidaan tulevan noin 11 000, jolloin tuensaa- jia on vuoden 1994 lopussa yhteensä noin 68 000.

1994 määräraha 470 000 000
1993 määräraha 785 000 000
1993 II lisämääräraha -49 000 000
1993 III lisämääräraha -32 000 000
1992 tilinpäätös 693 578 925

54. *Asumistuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 2 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) mukaisten tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on korotettu lapsiperheiden aseman turvaamiseksi 370 000 000 mk hallituksen perhetuen uudistamisesta eduskunnalle antaman esityksen mukaisesti. Määrärahan tarvetta on lisännyt myös laaja työttömyys. Asumistuen maksatus- ja toimeenpanotehtävät siirtyvät 1.1.1994 lukien kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi.

1994 määräraha 2 300 000 000
1993 määräraha 1 450 000 000
1992 tilinpäätös 1 870 000 000

55. *Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen taloudellisissa vaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (408/92) sekä maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (621/93) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Käyttämättä jäävä edellisten vuosien hyväksymisvaltuus voidaan käyttää vuonna 1994.

Korkohyvityksen määrä on 5 prosenttia vuodessa korkotukilainan jäljellä olevasta pääomasta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 80 000 000 mk ja vuonna 1996 20 000 000 mk.

1994 määräraha 80 000 000
1993 määräraha 32 000 000
1993 II lisämääräraha 8 000 000
1993 III lisämääräraha 25 000 000
1992 tilinpäätös -

56. *Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen erityisesti vanhusväestön ja vammaisten asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, perusrannusten suunnitteluun ja asunnoissa ilmenevien terveyshaittojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin, nuorten asuntojen omatoimiseen korjaustoimintaan sekä asunto-osakeyhtiöiden avustamiseen. Ympäristöministeriö määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Momentin 34.06.62 Työllisyyspe-

rusteinen valtionapu investointeihin määräraha-
hasta käytetään vähintään 50 000 000 mk tämän
momentin käyttötarkoitukseen.

1994 määräraha	50 000 000
1993 määräraha	120 000 000
1993 II lisämääräraha	200 000 000
1992 tilinpäätös	90 000 000

57. Arvonlisäveron korvaaminen (arviomäärä- raha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Mää-
rärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen
asunnonhankkijoille arvonlisäverosta aiheutu-
via lisäkustannuksia vastaavasti valtioneuvos-
ton päättämien perusteiden. Avustus maksetaan
kaikille asunnonhankkijoille, joiden ostaman
uuden asunnon rakentaminen on aloitettu
1.9.1993—31.12.1994.

Selvitysosa: Rakennusalan työttömyyden ja
rakennusteollisuuden vaikean tilan vuoksi avus-
tusmenettelyllä turvataan asuntorakennustoi-
minnan edellytyksiä ja aiennetaan kyseisiä ra-
kennushankkeita alkaviksi 1993—1994.

1994 määräraha	25 000 000
----------------------	------------

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Vuonna 1994 saadaan valtion asuntorahaston
varoista myöntää lainoja yhteensä enintään
4 650 000 000 mk. Hankkeiden peruuntuessa tai
muuten käyttämättä jäävä edellisten vuosien
valuus lisätään vuoden 1994 myöntämisvaltuu-
teen.

Vuonna 1994 ei myönnetä uusia rakennusai-
kaisia lainoja. Lyhytaikaisia perusparannuslai-
noja saadaan myöntää vuokratalojen peruspa-
rannusta varten.

Vuonna 1994 valtion asuntorahaston netto-
lainanotto saa olla enintään 2 260 000 000 mk.

Kunnat saavat tehdä mahdollisia ennakkova-
rauksia vuoden 1995 myöntämisvaltuudesta
vuokra- ja asumisoikeustalojen rakentamisen ja
perusparannuksen valmistelemiseksi siten, että
rakennustyöt saavat alkaa aikaisintaan vuonna
1995. Ehdollisten ennakkovarausten perusteella
myönnettävien lainojen määrä saa olla enintään
1 500 000 000 mk.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään
riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien
lieventämiseksi voidaan aravalain 45 §:n nojalla
myöntää vuonna 1994 enintään 20 000 000 mk
lykkäystä asuntolainan korkojen, lyhennysten
tai molempien maksamisesta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Valtion sosiaaliseen asuntotuotantoon myön-
tämässä tuessa siirretään painopiste asteittain
vuosien 1994—1995 aikana valtion lainoituk-
sesta korkotukeen. Vuonna 1994 valtion asun-
torahaston talous sopeutetaan rahaston omiin
tuloihin ja lainanottoon.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen arava-
lainsäädännön uudistamisesta, jolla kumotaan
nykyinen asuntotuotantolaki (247/66) ja asun-
tojen perusparantamisesta annettu laki (34/79)
sekä yksinkertaistetaan ja selkiytetään arava-
lainsäädäntöä nykyiseen verrattuna. Arava-
lainoituksen ehdot on tarkoitus säilyttää vuon-
na 1994 samoina kuin vuonna 1993 lukuun
ottamatta lyhytaikaisia perusparannuslainoja,
joiden lainoitussuosus on tarkoitus alentaa 60
prosentista 50 prosenttiin.

Aravalainoituksen kohteiden valinta on tar-
koitus siirtää kunnille. Siirtymävaiheen hoita-
miseksi on tarpeen, että kunnat voivat tehdä
ehdollisia ennakkovarauksia talokohtaisista
hankkeista.

Rahastoon arvioidaan kertyvän vuonna 1994
lainojen lyhennyksinä ja korkoina sekä eräinä
muina tuloina yhteensä 3 600 000 000 mk.

Vuonna 1994 rahastosta suoritettavien mak-
sujen määrän arvioidaan olevan yhteensä
6 460 000 000 mk. Tästä arvioidaan käytettävän
myönnettyjen lainojen maksatukseen seuraavat
määrät:

	Maksatus milj. mk
Uustuotanto (noin 10 000 asuntoa)....	3 690
Hankinta (noin 750 asuntoa).....	160
Perusparannus (noin 20 000 asuntoa)...	1 195
Vuokra-asuntojen omaksilunastaminen (noin 70 asuntoa).....	15
Maksatus yhteensä	5 060

Rahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muo-
dostuvan seuraavaksi:

Rahaston rahoitusrakenne	Milj.mk
Tulot:	
Tulot asuntolainoista	3 600
Rahaston lainanotto v. 1994	2 260
Vuodelta 1993 siirtynyt ottolainaus ...	600
Yhteensä	6 460
Menot:	
Lainoitus	5 060
Rahaston menot	1 400
Yhteensä	6 460

1994 määräraha.....	—
1993 määräraha.....	1 385 000 000
1993 II lisämääräraha	50 000 000
1992 tilinpäätös	2 610 000 000

61. *Avustukset vuokrataloille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Vuonna 1994 vuokrataloille saa myöntää tältä momentilta maksettavia avustuksia ympäristöministeriön määräämin perustein enintään 20 000 000 mk seuraavasti:

10 000 000 mk opiskelija-asuntojen omapääomaosuuteen,

10 000 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen.

Valtiokonttori saa käyttää viimeksimainitusta määrästä enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja asuntoyhteisöjen kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nuorille osoitettavien vapaarahoitteisten asuntojen jälleenvuokraustoiminnasta aiheutuvien kustannusten osittaiseen kattamiseen saadaan käyttää aikaisempien vuosien tähän tarkoitukseen osoitetusta myöntämisvaltuudesta käyttämättä jäänyt määräraha.

Ympäristöministeriön määräämiä perusteita

voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin. Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa myöntämisvaltuuden jakoa kokonaisvaltuuden rajoissa.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 5 000 000 mk vuonna 1995 sekä 5 000 000 mk vuonna 1996. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 13 000 000 mk vuonna 1994 ja 5 000 000 mk vuonna 1995.

1994 määräraha.....	23 000 000
1993 määräraha.....	20 000 000
1992 tilinpäätös	5 103 400

62. *Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti vuosina 1984—1994 myönnettyille korkotukilainoille.

Hankkeiden peruuntuessa tai muuten käyttämättä jäävä edellisten vuosien hyväksymisvaltuus voidaan käyttää vuonna 1994.

Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999- mmk
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	17	13	9	5	7
Yhteensä	17	13	9	5	7

1994 määräraha.....	20 000 000
1993 määräraha.....	19 000 000
1992 tilinpäätös	15 474 559

63. *Asuntolainojen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille. Määrärahaa saa käyttää myös mainitun lain 9 ja 9a §:ssä tarkoitettujen hyvitysten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös muiden aravalainoituksen rinnalle kehitettävien korkotukijärjestelmien

mukaisten korkotukien maksamiseen.

Vuonna 1994 saa hyväksyä lainoja korkotukilainoiksi enintään 2 970 000 000 mk.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hyväksymistä korkotukilainaksi on rakentamisen ja peruskorjauksen osalta haettu ennen töiden aloittamista.

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaaajille 8 % lainavuosina 1—5 ja 6 % lainavuosina 6—10. Muille lainansaaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1—4

ja 5 % lainavuosina 5—8. Muiden vuosina 1993 ja 1992 hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvytys on 6 prosenttia lainavuosina 1—4 ja 4½ prosenttia lainavuosina 5—8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainansaajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvytyksen erotus sekä 5—8 vuosina lainantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvytyksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksytyjen lainojen lainansaajilta perittävä korko on 5 prosenttia ja korkohyvytys tämän ja lainantajan perimän koron erotus.

Korkohyvytystä maksetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta ennen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksyttyjen lainojen osalta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen aravalainoituksen rinnalle kehitettävästä korkotukilainsäädännöstä. Uusien korkotukijärjestelmien käyttöönotto tapahtuu vuoden 1995 alusta kuitenkin siten, että vuokra-asuntojen riittävän tarjonnan turvaamiseksi vuokra-asuntojen uustuotannossa uudet korkotukiehdot otetaan käyttöön jo vuoden 1994 alusta. Vuonna 1994 ja sen jälkeen korkotukilainoiksi hyväksyttävien lainojen lainoitusosuuksia ja korkohyvytyksiä koskevat säännökset sisällytetään valtioneuvoston päätökseen.

Valtuudella tuettavien asuntojen määrä on noin 8 350 asuntoa. Näistä arvioidaan uustuotantoa olevan noin 7 500 asuntoa, perusparannettavia noin 300 asuntoa sekä vanhasta asuntokannasta hankittavia asuntoja noin 550. Korkotukilainojen kokonaismäärän arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan noin 4 210 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999- mmk
Vuoden 1994 korkotukilainoista	200	210	200	195	1 160
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	344	318	280	245	650
Yhteensä	544	528	480	440	1 810

1994 määräraha	320 000 000
1993 määräraha	258 000 000
1993 II lisämääräraha	—9 000 000
1993 III lisämääräraha	—40 000 000
1992 tilinpäätös	144 075 291

64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Vuonna 1994 saa asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin myöntää avustuksia enintään 14 000 000 mk, josta 5 000 000 mk omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi asunnottomille ja 9 000 000 mk omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi pakolaisille.

Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa jakoa kokonaisvaltuuden puitteissa.

Omapääoma-avustukset myönnetään kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhtei-

söille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratulojen oman pääoman kattamiseen, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Ympäristöministeriö määrää avustusten myöntämisperusteet. Ympäristöministeriön määräämiä perusteita sovelletaan myös aikaisempina vuosina vastaaviin tarkoituksiin osoitettuihin, käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Avustuksella arvioidaan vuonna 1994 tuettavan yhteensä noin 500 asuntoa. Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 8 000 000 mk vuonna 1995 ja 5 000 000 mk vuonna 1996. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 13 000 000 mk vuonna 1994 ja 13 000 000 mk vuonna 1995.

1994 määräraha	14 000 000
1993 määräraha	9 000 000
1992 tilinpäätös	2 300 300

(99.) Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon lukujen 35.01, 11 ja 45 laskelmissa.

Pääluokan 35 menot luvuittain vuosina 1992—1994

		v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01.	Ympäristöministeriö (510).....	149 259	129 497	140 531	+ 11 034	+ 9
11.	Ympäristön suojelu (520)	88 383	69 300	67 400	— 1 900	— 3
13.	Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (520).....	85 600	55 500	57 500	+ 2 000	+ 4
25.	Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	434 874	400 000	385 440	— 14 560	— 4
30.	Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	216 923	152 980	192 333	+ 39 353	+ 26
(40.)	Asuntohallitus (540)	54 114	43 250	—	— 43 250	—100
41.	Valtion asuntorahasto (540)....	—	—	21 735	+ 21 735	—
45.	Asunto- ja rakennustoimi (540).	5 432 132	4 079 600	3 303 500	—776 100	— 19
	Yhteensä	6 461 285	4 930 127	4 168 439	—761 688	— 15

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1992 lopussa 153,0 mrd mk. Velka lisääntyi 75,9 %, kun se edellisenä vuonna oli lisääntynyt 57,5 %.

Vuoden 1993 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1993 lopussa 231,6 mrd mk. Tähän talousarvioon sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta kasvaa 64,4 mrd markalla eli 27,8 prosentilla ja sen arvioidaan olevan vuoden 1994 päättyessä 296,0 mrd mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuote-

osuus oli vuoden 1992 lopussa 32,2 % ja vuoden 1993 lopussa sen arvioidaan olevan 48,8 %. Vuoden 1994 lopussa sen arvioidaan olevan 59,7 %. Koko valtionvelka olisi 63,7 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1992 4,9 % valtion menoista. Vuoden 1993 talousarviossa vastaava osuus on 8,6 % ja tämän talousarviesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomienot ovat 11,6 %.

01. Markkamääräisen velan korko

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Työeläkekassalainat.....	17 045 000
Työeläkelaitoslainat.....	124 809 000
Eläkesäätiölainat.....	7 059 000
Lainat valtion eläkerahastolta.....	850 000 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä.....	42 246 000
Lainat muilta.....	12 182 000

Yhteensä 9 339 600 000

90. Markkamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 339 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää markkamääräisen velan korkojen, markkamääräisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Lainaryhmän nimi	mk
Yleisöobligatiolainat.....	1 465 000 000
Sarjaobligatiolainat.....	4 552 000 000
Velkasitoumuslainat.....	2 150 000 000
Vakuutuslaitoslainat.....	119 259 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuoden 1992 lopussa oli markkamääräisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 8,23 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuosien 1993 ja 1994 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1994 määräraha.....	9 339 600 000
1993 määräraha.....	6 513 552 000
1993 III lisämääräraha.....	784 000 000
1992 tilinpäätös.....	4 112 869 500

03. Valuuttamääräisen velan korko

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 854 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkojen ja valuuttamääräisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Italianliiralainat.....	37 641 000
Itävallanshillinkilainat	39 782 000
Jenilainat	877 692 000
ECU-lainat	2 127 920 000
Kuwaitindinaarilainat.....	26 820 000
PSC-lainat.....	801 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat.....	507 381 000

Yhteensä 10 854 000 000

Käyttösuunnitelma:

mk

Lainavaluutta	
Dollarilainat.....	1 169 509 000
Puntalainat	848 021 000
Ruotsinkruunulainat	62 593 000
Tanskankruunulainat	105 636 000
Saksanmarkkalainat	2 359 200 000
Floriinilainat	435 594 000
Belgianfrangilainat	95 978 000
Luxemburginfrangilainat	86 560 000
Sveitsinfrangilainat.....	449 078 000
Ranskanfrangilainat	1 623 794 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuoden 1992 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen nimelliskorko 8,29 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1993 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1994 määräraha	10 854 000 000
1993 määräraha	7 410 000 000
1993 III lisämääräraha	1 429 481 000
1992 tilinpäätös.....	4 102 622 010

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 636 295 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion markka- ja valuuttamääräisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien varauspalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Menot valuuttamääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset	1 037 000 000
asiamiespalkkiot	5 000 000
muut menot	4 000 000

Menot markkamääräisistä lainoista:	
pääomanalennukset	450 000 000
liikkeeseenlaskupalkkiot.....	87 500 000
lunastuspalkkiot	50 295 000

varauspalkkiot.....	2 000 000
muut menot	500 000

Yhteensä 1 636 295 000

Selvitysosa: Vuonna 1992 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 1,36 % nostetusta lainapääomasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 1993—1994 lainanotosta aiheutuvat kustannukset.

1994 määräraha.....	1 636 295 000
1993 määräraha.....	1 169 000 000
1992 tilinpäätös.....	900 864 953

(90.) Kotimaisen velan indeksikorotus (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1993 määräraha	2 170 000
1992 tilinpäätös	7 185 097

Pääluokan 36 menot luvuittain vuosina 1992—1994

	v. 1992 tilinpäätös 1000 mk	v. 1993 talousarvio 1000 mk	v. 1994 esitys 1000 mk	Muutos 1993—1994 ± 1000 mk ± %	
01. Markkamääräisen velan korko (910).....	4 112 870	6 513 552	9 339 600	+2 826 048	+43
03. Valuuttamääräisen velan korko (910).....	4 102 622	7 410 000	10 854 000	+3 444 000	+46
09. Muut menot valtionvelasta (910).	908 050	1 171 170	1 636 295	+ 465 125	+40
Yhteensä	9 123 542	15 094 722	21 829 895	+6 735 173	+45

*Liite n:o I Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1994¹⁾*

TALOUDELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu		Sivu
1 Yleiskatsaus	1	6 Kustannukset ja hinnat	50
2 Kansainvälinen talous	12	7 Tulot	54
Tuotanto ja kysyntä	12	8 Kulutus	56
Talouspolitiikka	17	9 Investoinnit	59
Työllisyys	19	Kiinteät investoinnit	59
Hinnat ja palkat	20	Varastoinvestoinnit	60
Maailmankauppa	22	10 Julkinen talous	62
3 Ulkomaankauppa	24	Julkisyhteisöt	62
Vienti	24	Valtio	65
Tuonti	27	Kunnat ja kuntayhtymät	70
Vaihtotase	28	Sosiaaliturvarahastot	72
4 Tuotanto	31	11 Rahoitustasapaino ja rahoitus-	
Maa- ja metsätalous	31	markkinat	76
Teollisuus	34	Taloudellisia tapahtumia	
Rakentaminen	39	1.1.1992-7.9.1993	80
Yksityiset palvelut	42	Liitetaulut	98
Kokonaistuotanto	43		
5 Työvoima	46		

Taulukoissa käytetyt symbolit

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

1 Yleiskatsaus

Lama pitkittyy

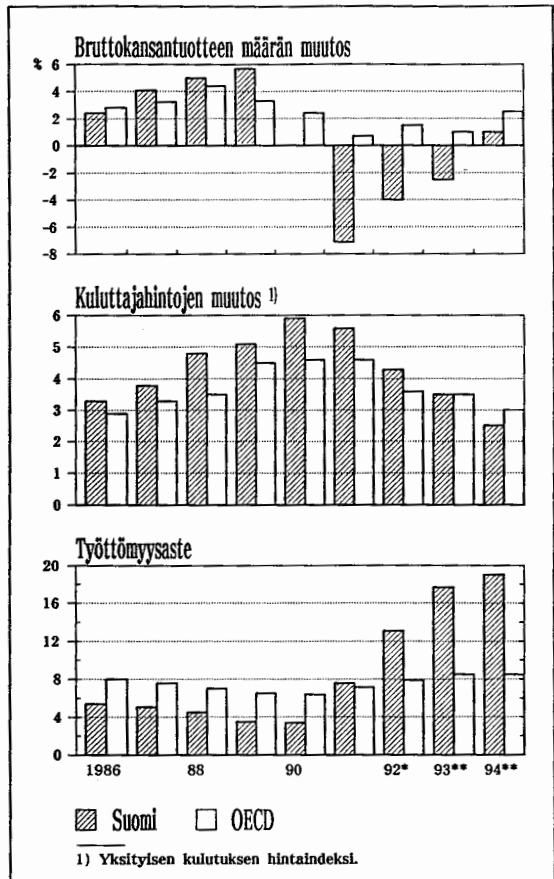
Kokonaistuotanto on supistunut 15 % v. 1990 saavutetulta huipputasolta, työttömien määrä on kesällä 1993 noussut puolen miljoonan tuntumaan ja valtiontalous on laman syventyessä ajautunut suuriin vaikeuksiin. Kehitys on näiltä osin toistuvasti osoittautunut odotuksia huonommaksi. Myönteistä on ollut viennin ripeä kasvu sekä kustannus- ja hintakehityksen rauhallisuus; myös korkojen lasku parantaa edellytyksiä nousun käynnistymiselle.

Kotimainen kysyntä vähenee tänä ja ensi vuonna kuitenkin edelleen tuntuvasti, sillä tulokehitys pysyy heikkona eivätkä velkaongelmat vielä hellitä. Vienti vetää taloutta kasvuun, mutta sen vaikutukset näkyvät kokonaistuotannon tasolla varsin hitaasti. Kokonaistuotanto supistuneekin tänä vuonna vielä 2 1/2 %, mutta ensi vuonna sen odotetaan kasvavan jo prosentin verran. Työttömyys vaikeutuu yhä; ensi vuonna työttömyysaste on keskimäärin 19 %.

Jäljempänä esitettävät arviot perustuvat olettamukseen, että yksityisellä sektorilla ei koroteta sopimuspalkkoja v. 1994 ja että julkisella sektorilla palkkamenot supistetaan. Lisäksi on oletettu, että markkina-korot laskevat edelleen. Valuuttakurssien oletetaan pysyvän heinäkuun lopun tasolla. Kansainvälisen talouden odotetaan elpävän, mutta nousu jäänee tavanomaista vaisummaksi.

On mahdollista, että taloudellinen kehitys ei vielääkään kohene odotetulla tavalla; kansainvälisen talouden nousu saattaa jälleen viivästyä, työttömyysuhka saattaa pysyttää kotitalouksien säästämisasteen ennakoitua korkeampana tai luottolama saattaa estää investointien käynnistymisen. Kokonais-

Kuvio 1. Talouskehitys Suomessa ja OECD-maissa

tuotanto voisi tällöin supistua myös ensi vuonna, ja työttömyysaste nousta yli 20 prosentin.

Kansainvälisen talouden elpyminen viivästynyt

Suhdannetaantuma jatkuu läntisissä teollisuusmaissa jo kolmatta vuotta. Velkaantuneisuus ja korkeat korot ovat hidastaneet nousun käynnistymistä; Yhdysvalloissa tuotannon kasvu jää selvästi alle aiemmin arvioidun 3 prosentin, ja manner-Euroopassa taantuma on yhä syvenemässä. OECD-maissa keskimäärin tuotanto kasvanee tänä vuonna prosentin, mutta Suomen vientiosuuksilla painotettuna tuotanto hieman supistuu meille tärkeiden Saksan ja Ruotsin heikon kehityksen vuoksi. Ensi vuonna tuotannon kasvun odotetaan nopeutuvan mm. korkojen alenemisen vuoksi: koko OECD-alueen kasvuksi ennakoidaan 2 1/2 % ja Suomen vientiosuuksilla painotettuna 1 1/2 %.

	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
OECD	1,5	1	2 1/2
OECD-Eurooppa	1,0	-1/2	1 1/2
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	0,7	-1/2	1 1/2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	3,9	2 1/2	5
OECD, tavaratuonti	4,5	2 1/2	4 1/2
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat (1)			
ilman energiaa	1,3	-4	1 1/2
energiaraaka-aineet	-7,9	-1	1 1/2
Kuluttajahinnat (2)			
OECD	3,6	3 1/2	3
OECD-Eurooppa	5,2	5	4

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Yhdysvaltain dollareina.

(2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Työttömyys kohoaa tänä vuonna Euroopassa keskimäärin 11 1/2 prosenttiin. Tuotannon kasvu ensi vuonna jää liian vähäiseksi lisätäkseen työpaikkoja, ja työttömyysaste nousee 12 prosenttiin.

Inflaatio on taantumana pitkittymisen myötä hidastunut useimmissa OECD-maissa, ja suunta jatkuu samana myös ensi vuonna. Nimellispalkkojen nousu jää kumpanakin vuonna keskimäärin alle 4 prosentin, alhaisimmaksi kolmeen vuosikymmeneen.

Julkisen sektorin rahoitusasema on heikentynyt liki kaikissa maissa, EY-maissa budjettivajeet ovat tänä vuonna keskimäärin kaksinkertaisia EMU-tavoitteeseen nähden. Talouskasvun elpyessä ensi vuonna myös vajeet pienentynevät hieman. Finanssipolitiikka on selvästi elvyttävää vain Japanissa.

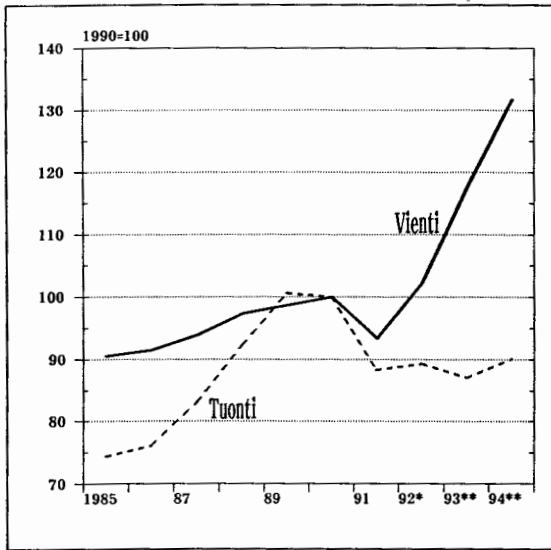
Korot ovat olleet Euroopassa korkeita, mihin pääsyynä on pidetty Saksan keskuspankin harjoittamaa inflaationvastaista politiikkaa. Valuuttamarkkinoilla on esiintynyt paineita, joiden purkamiseksi elokuun 1993 alussa Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssien vaihteluvälejä laajennettiin olennaisesti. Tämä on rauhoittanut markkinoita ja alentanut korkoja.

Keski- ja Itä-Euroopan entisissä sosialistimaissa talousvaikeudet jatkuvat: inflaatio on nopeaa, työttömyys kasvussa ja budjettivajeet suuria.

Suomen vienti vahvassa kasvussa

Viennin määrä on lisääntynyt nopeasti jo parin vuoden ajan, vaikka markkinatilanne on pysynyt heikkona. Vientihintojen nousu

Kuvio 2. Ulkomaankaupan määrä

on kuitenkin jäänyt vaatimattomaksi. Vientiä on viime aikoina kyetty lisäämään etenkin Euroopan ulkopuolisille markkinoille, joiden merkitys on nopeasti kasvamassa. Hyvän kilpailukyvyn ansiosta tavaroiden ja palvelusten viennin kasvu jatkuu edelleen

	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia		
Tavaraviennin määrä	9,0	15 1/2	12 1/2
metalliteollisuus	13,2	19	11
metsäteollisuus	5,7	13	14
muu vienti	6,8	12 1/2	11 1/2
Tavaraviennin hinta (1)	6,2	7 1/2	7
Tavaratuonnin määrä	-2,1	-4 1/2	4
raaka- ja polttoaineet	2,7	-3 1/2	4
valmiit tavarat	-11,5	-6 1/2	4
Tavaratuonnin hinta (1)	10,5	14	4 1/2
Vaihtosuhte (1)	-3,9	-5 1/2	2 1/2
	mrd. mk		
Kauppataase (2)	12,2	29 1/2	47
Vaihtotase	-23,4	-8 1/2	10 1/2

(1) Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
(2) Ml. korjauserät.

voimakkaana, tänä vuonna määrällistä lisäystä on 15 % ja ensi vuonnakin 12 %. Vientihinnat nousevat seitsemän prosentin verran sekä tänä että ensi vuonna.

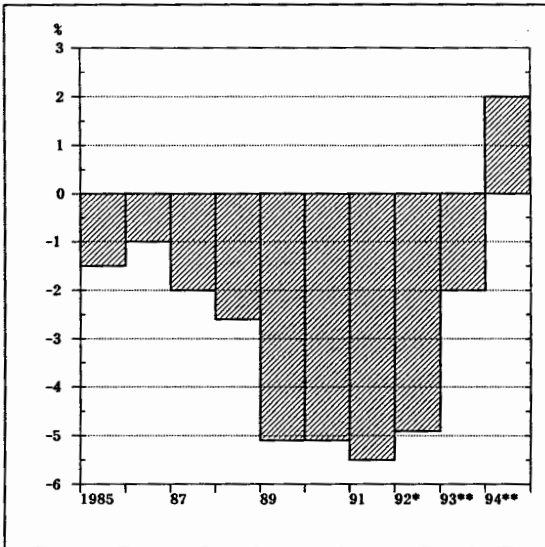
Tuonti supistuu

Tuotannon kehityksen kaksijakoisuus näkyy selvästi tuonnissa; vientiteollisuuden käyttämien panosten tuonti lisääntyy, mutta kotimaiseen kysyntään sidoksissa oleva tuonti supistuu. Tuntuvimmin vähenevät kestokulutustavaroiden tuonti ja ulkomaanmatkailu. Tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrä vähenee tänä vuonna 2 1/2 %, ja hinnat kohoavat runsaat 10 % valuuttakurssissa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Vuonna 1994 tuonnin määrä alkaa lisääntyä teollisuustuotannon kasvun nopeutuessa ja teollisuuden investointien elyessä.

Vaihtotase ylijäämäiseksi vuonna 1994

Tavarakaupan ylijäämä nousee tänä vuonna liki 30 mrd. markkaan. Ulkomaisen velan korkomenot kasvavat yhä tuntuvasti osittaisen vuoksi, että valuuttakurssimuutokset ovat lisänneet ulkomaisen velan ja velanhoidomenojen markka-arvoa. Vaihtotasevaje pienenee 8 1/2 mrd. markkaan; viime vuonna se oli vielä 23 1/2 mrd. mk. Ensi vuonna vaihtosuhteen odotetaan paranevan usean vuoden heikkenemisen jälkeen, ja kauppataseen ylijäämän kohoavan 47 mrd. markkaan. Kansainvälisten korkojen alenemisen vuoksi korkomenojen kasvu hidastuu ensi vuonna olennaisesti, ja vaihtotase muuttuu ylijäämäiseksi - ensimmäisen kerran sitten vuoden 1978. Ylijäämäksi ennustetaan runsas 10 mrd. mk, 2 % suhteessa kokonaistuotantoon. Kansantalouden ulkomainen nettovelka alkaa pienentyä.

**Kuvio 3. Vaihtotase suhteessa
bruttokansantuotteeseen**

Kulutus supistuu yhä

Yksityinen kulutus kääntyi laskuun vuoden 1990 puolivälissä ja on sen jälkeen vähentynyt yhteensä 14 %. Kehitys jatkuu heikona vielä tänä ja ensi vuonna; kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot vähenevät tänä vuonna 6 % ja ensi vuonnakin yli 4 %. Työttömyyssuhke on vielä lisääntymässä, mikä pitää kulutuskäyttämisen varovaisena. Kotitaloudet vähentävätkin kulutustaan edelleen; yksityinen kulutus supistuu tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna vielä 4 %.

Investoinnit lamassa

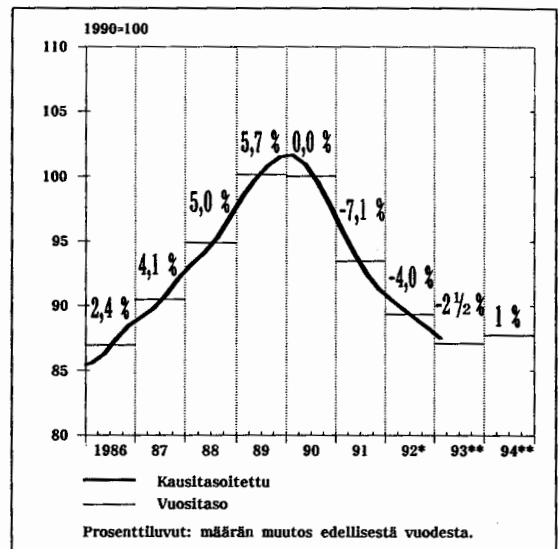
Investoinnit supistuvat tuntuvasti myös tänä vuonna, sillä talousnäkymät pysyvät heikkoina, velkaongelmat vaikeina ja reaalikorot korkeina. Investointiaste painuu poikkeuksellisen alhaiseksi. Vientiteollisuuden suhdannetilanteen parantuessa tuotanto-

nolliset investoinnit kääntynevät kuitenkin nousuun vuoden 1994 aikana; etenkin metalliteollisuuden investoinnit lisääntyvät selvästi. Talonrakentaminen supistuu vielä ensi vuonna.

Kokonaistuotanto kasvuun vuonna 1994

Vientimäärien lisääntyminen ei ole vielä kyennyt kääntämään kokonaistuotantoa kasvuun, sillä kotimaisen kysynnän supistuminen on vain voimistunut. Tänä vuonna tuotanto lisääntyy lähinnä metsä- ja metalliteollisuudessa mutta supistuu muussa teollisuudessa, useimmilla palvelualoilla sekä etenkin talonrakentamisessa, jonka määrä on painumassa liki puoleen vuoden 1989 huipputasosta. Vuonna 1994 tuotanto lisääntyy vientialoilla edelleen selvästi. Kokonaistuotannon odotetaan kääntyvän kasvuun vuoden alkupuoliskolla, ja bruttokansantuote nousee kaikkiaan prosentin verran tämänvuotista suuremmaksi.

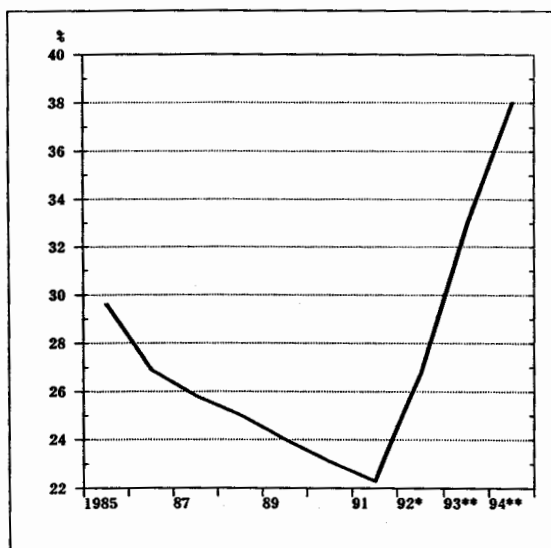
**Kuvio 4. Kokonaistuotanto
bruttokansantuote markkinahintaan
neljännesvuosittain**

	1992*	1993**	1994**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	-3,9	-1 1/2	2 1/2
alkutuotanto	-4,3	7	7 1/2
teollisuus	2,3	3	6
tehdasteollisuus	2,7	3	6
rakennustoiminta	-15,0	-17 1/2	-7 1/2
palveluelinkeinot	-5,5	-3	-1/2
Julkinen toiminta	-2,1	-4	-5
Muu toiminta	-3,3	-3	-2
Bruttokansantuote tuottajahintaan	-3,6	-2	1
Bruttokansantuote markkinahintaan	-4,0	-2 1/2	1

**Kuvio 5. Tavaroiden ja palvelusten
vienti**

osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta

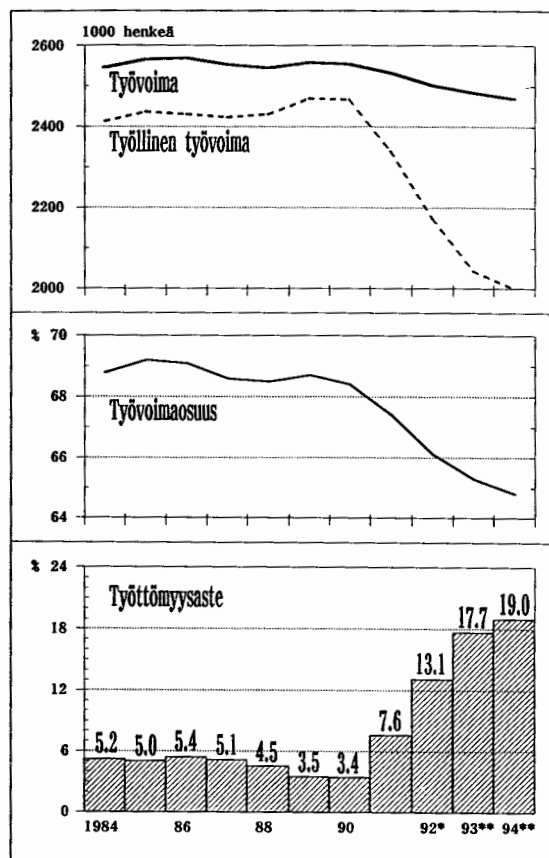

Työttömyys lisääntyy yhä

Työvoiman kysyntä väheni viime vuonna 166 000 henkeä; tänä vuonna se supistuu vielä yli 130 000 hengellä. Vientiteollisuus ei tuotannon nopeasta kasvusta huolimatta työllistä viimevuotista enempää, ja muussa teollisuudessa työpaikat vähenevät edelleen. Työttömyys pahenee etenkin rakentamisessa ja palvelualoilla. Työttömiä on v. 1993 keskimäärin 440 000 eli 17,7 % työvoimasta. Ensi vuonna työvoiman ky-

syntä kasvanee teollisuudessa vähän, mutta muilla toimialoilla työllisyys jää vielä tämänvuotista pienemmäksi. Työttömyyden huippu saavutetaan vuoden 1994 aikana; koko vuonna keskimäärin työttömyysaste nousee 19 prosenttiin.

Kuvio 6. Työllisyys

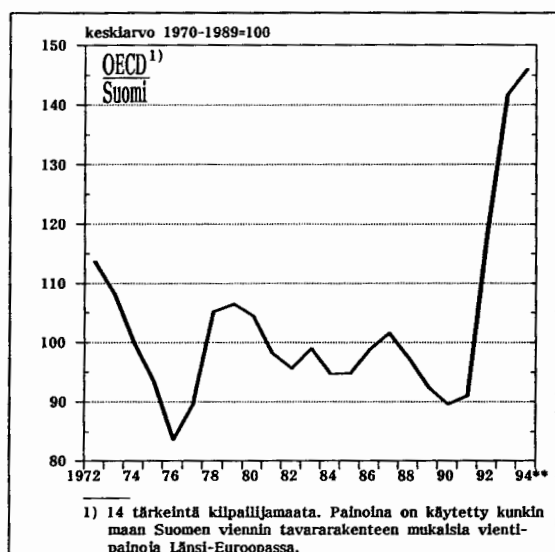
	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	-7,1	-6	-2
alkutuotanto	-5,6	-6 1/2	-5
teollisuus ja rakennustoiminta	-11,6	-8	-1 1/2
palveluelinkeinot	-5,2	-5	-2
Työn tuottavuus	3,4	3 1/2	3
	prosenttia		
Työvoimaosuus	66,1	65,3	64,8
Työttömyysaste	13,1	17,7	19,0
alle 25-vuotiaat	25,2	32,0	34,0
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	8,9	9	8

Inflaatio pysyy hitaana

Kuluttajahintaindeksi kohoaa tänä vuonna enintään 2 1/2 %, vaikka tuontihinnat ovat nousseet huomattavasti. Työvoimakustannuksista ei aiheudu hintapaineita, sillä palkat eivät juuri kohoa ja tuottavuus parane edelleen nopeasti. Heikon kysyntätilanteen vuoksi yrityksillä ei myöskään ole mahdollisuuksia nostaa katteitaan. Inflaatio pysyy ensi vuonnakin hitaana, sillä kotimainen kysyntä supistuu yhä, eivätkä yksikkötyökustannukset nouse; arvonlisäverouudistuksen voimaantulo tosin kiihdyttää tilapäisesti hintojen nousua vuoden jälkipuoliskolla.

	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	1,9	1	1
Ansiotasoindeksi, reaalinen	-0,7	-1 1/2	-1 1/2
Kuluttajahintaindeksi	2,6	2 1/2	2 1/2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-8,3	-2	-2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalityö	-3,8	-6	-4 1/2

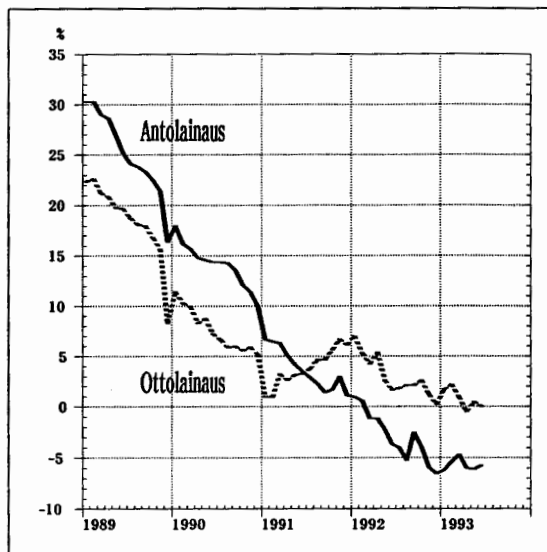
Kuvio 7. Teollisuuden hintakilpailukyky länsimarkkinoilla suhteellisin yksikkötyökustannuksin mitattuna

Rahoitusmarkkinoilla valoisampaa

Markkinakorot ovat laskeneet vuoden mitaan tuntuvasti, ja lyhyissä koroissa ero kansainväliseen korkotasoon on hävinnyt. Kansainvälisten korkojen odotetaan alenevan vielä nykyisestään, jolloin myös kotimaiset korot voivat laskea edelleen. Velanhoito-ongelmat pysyvät kotimarkkinayrityksissä ja kotitalouksissa silti suurina, sillä myös niiden tulokehitys jää heikoksi. Pankkien luottotappiot alkavat ensi vuonna pienetä. Pankkien vakavaraisuuden turvaamiseksi tarvittava tuki pienenee selvästi jo tänä vuonna. Korkojen lasku ja kannattavuusnäköymien paraneminen ovat johtaneet pörssikurssien vahvaan nousuun.

Kuvio 8. Pankkien otto- ja antolainaus kannan muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta

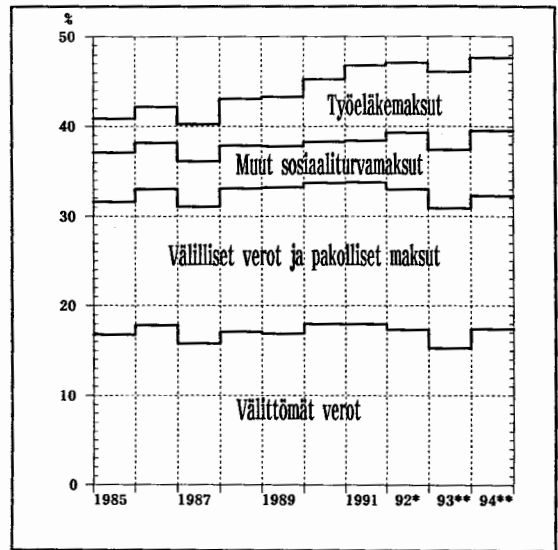
Julkisen talouden vaikeudet jatkuvat

Valtiontalouden asema pysyy laman takia heikkona. Vuonna 1993 valtion tulot supistuvat yhteensä 4 %, mihin vaikuttaa kaksien veronpalautusten ajoittuminen tälle vuodelle. Säästötoimien avulla kulutus- ja investointimenot supistuvat hieman, mutta työttömyyden takia siirtomenot lisääntyvät tuntuvasti. Myös korkomenot kasvavat. Kun pankkituen tarve vähenee, valtion kokonaismenot supistuvat hieman. Nettolainanottotarve kohoaa tänäkin vuonna 72 mrd. markkaan. Myös kuntien taloudellinen asema pysyy heikkona. Niiden tulot vähenevät, ja ne ovat joutuneet supistamaan menoja.

Vuonna 1994 valtion tulot lisääntyvät hieman lähinnä verotuksen kiristymisen takia; lisäksi veronpalautusten maksatus siirtyy vuoden 1995 puolelle. Kun työttömyydestä aiheutuvat menopaineet pysyvät suurina ja korkomenot lisääntyvät yhä, muita menoja, myös henkilöstömenoja, vähennetään tuntuvasti. Pankkituen on oletettu olevan suun-

nilleen yhtä suuri kuin tänä vuonna. Valtiontalouden nettorahoitustarve supistuu 67 mrd. markkaan. Kunnat joutuvat myös ensi vuonna karsimaan menojaan; etenkin henkilöstömenot ja investoinnit vähenevät edelleen.

Kuvio 9. Veroaste

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	476	0,0	-7,1	-4,0	-2 1/2	1
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	122	-0,6	-11,7	1,2	-2 1/2	3 1/2
Kokonaistarjonta	598	-0,1	-8,0	-3,0	-2 1/2	1 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	128	1,4	-6,6	9,5	15	12
Kulutus	393	1,0	-1,8	-3,8	-5	-4 1/2
yksityinen	272	-0,1	-3,4	-5,2	-5	-4
julkinen	121	3,9	2,1	-0,4	-5	-5
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	87	-4,1	-20,5	-17,2	-15 1/2	-2
yksityinen	72	-6,2	-23,4	-19,4	-16	0
julkinen	15	14,1	-0,3	-5,3	-13	-11 1/2
Varastojen muutos(1)						
(ml. tilastollinen ero)	-10	0,0	-1,2	0,8	0	1
Kokonaiskysyntä	598	-0,1	-8,0	-3,0	-2 1/2	1 1/2
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	470	-0,4	-8,3	-5,9	-7 1/2	-2 1/2
	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	79,6	5,7	2,4	1,1	2 1/2	3 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	20,4	1,0	0,6	7,2	10 1/2	4 1/2
Kokonaistarjonta	100,0	4,8	2,1	2,3	4 1/2	4
Tavaroiden ja palvelusten vienti	21,4	0,5	-1,5	6,6	7 1/2	7
Kulutus	65,8	6,7	6,0	3,6	3	2 1/2
yksityinen	45,5	5,9	5,6	4,3	3 1/2	2 1/2
julkinen	20,3	8,7	7,0	1,9	1	1 1/2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	14,6	6,5	-0,8	-3,8	3	4 1/2
yksityinen	12,0	6,6	-0,8	-3,6	3 1/2	4 1/2
julkinen	2,6	6,0	-1,0	-4,6	1	3 1/2
Varastojen muutos						
(ml. tilastollinen ero)	-1,7	..	..	..	..	..
Kokonaiskysyntä	100,0	4,8	2,1	2,3	4 1/2	4
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	78,6	5,8	2,9	1,3	3	2 1/2

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Kehitysnäkymät vuoteen 1997

Laman pitkittyminen ja syveneminen ovat entisestään kärjistäneet kansantalouden ongelmia. Työttömyys kasvaa edelleen, ja julkisen talouden tasapaino pysyy erittäin huonona.

Toisaalta vaihtotase on tasapainottumassa, korkotaso on selvästi laskenut, ja yksityisen sektorin velkaantuminen on nopeasti vähenemässä. Nämä kehityspiirteet ovat luomassa edellytykset kestäväen talouskasvun käynnistymiselle.

Kotimainen kysyntä ei ole kääntynyt kasvuun viennin vetämänä yhtä nopeasti kuin aiemmissa matalasuhdanteissa. Tähän on ollut syynä ennen muuta kotitalouksien ja yritysten ylivelkaantuminen ja edelleen korkeat reaaliset lainakorot.

Työllisyyden paranemisen kannalta avainasemassa on yksityisen kulutus- ja investointikysynnän kääntyminen kasvuun. Valtion erittäin huolestuttavan velkaantumisen takia finanssipolitiikan mahdollisuudet laman lievittämiseksi verotusta alentamalla tai julkista kysyntää lisäämällä ovat kuitenkin hyvin rajoitetut. Parhaat ja kestävät tulokset saavutetaan sellaisella politiikalla, joka johtaa korkotason laskun jatkumiseen.

Työttömyys on kansantalouden suurin ongelma vielä pitkään. Työllisyyden paranemisen ja kestäväen talouskasvun kannalta työmarkkinoiden joustavuuden lisääntyminen on tärkeää. Vain kestävä talouskasvu voi alentaa työttömyyttä pysyvästi.

Kun eri alat ja yritykset ovat hyvin erilaisen kehitysnäkymien edessä, konkurseilta ja irtisanomisilta välttyminen edellyttää suurempaa ala- ja yritys kohtaista palk-

kajousta. Julkisella sektorillakin työvoimakustannusten supistaminen palkkoja alentamalla on sekä työntekijöiden että kansantalouden kannalta parempi ratkaisu kuin henkilöstön vähentäminen.

Taloudellisten ongelmien luonteen ja valtion velkaantumisen huomioon ottaen talouskasvun tukeminen on nyt ensisijaisesti korkotason laskun varassa. Sen alenemista edesauttaa parhaiten sellainen finanssipolitiikka, joka tähtää uskottavalla tavalla valtion velkaantumisen taittumiseen keskipitkällä aikavälillä.

Kansantalouden kehitysnäkymien arviointi on hyvin epävarmalla pohjalla. Vaarana on, että lamakierre ei katkea myöskään ensi vuonna. Tällöin työttömyys kohoaisi yli 20 prosentin tasolle ja valtiontalouden alijäämä olisi ennustettua suurempi.

Myös keskipitkän ajan talouskehitys on vaikeasti arvioitavissa, vaikka se perustuu-kin ennusteeseen talouskasvun käynnistymisestä ensi vuonna. Tämän vuoksi seuraavassa hahmotetaan kansantalouden keskipitkän ajan kehitysnäkymiä kolmella vaihtoehtoisella laskelmalla. Nämä ovat ns. perusura sekä nopean ja hitaan kasvun vaihtoehdot. Laskelmat kuvaavat kotimaisen ja ulkomaisen kysynnän kehitykseen liittyviä riskejä. Laskelmissa ei tarkastella finanssipolitiikan mahdollisuuksia.

Laskelmien talouspoliittiset oletukset ovat samat. Ne perustuvat valtion menojen määrän (ml. korkomenot) pysymiseen ennallaan vuoteen 1997 asti, muuttumattomaan veroasteeseen ja noin 6-7 prosentin markkina-korkoihin. Kaikissa vaihtoehdoissa markan ulkoisen arvon ja kilpailukyvyyn oletetaan säilyvän ennallaan. Laskelmiin liittyy luon-

nollisesti lukuisia varauksia, ja niitä on pidettävä lähinnä suuntaa-antavina.

Perusura olettaa Suomen viennille tärkeiden maiden kasvun elpyvän v. 1994. Keskimääräinen vuotuinen talouskasvu vuosina 1994-1997 on OECD-Euroopan maissa 2,5 %. Tyydyttävä ulkomaisen kysynnän kasvu, teollisuuden investointien elpyminen ja hyvä kilpailukyky mahdollistavat viennin ripeän kasvun jatkumisen.

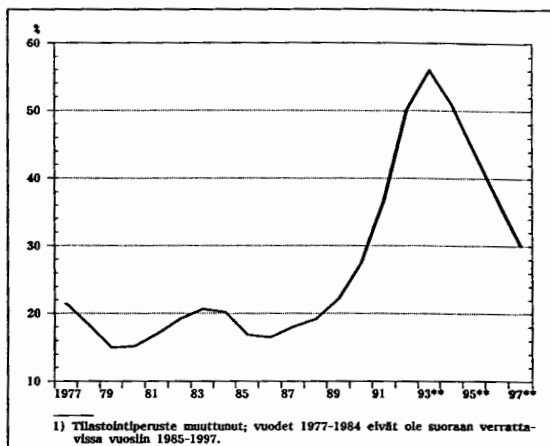
Perusurassa yksityinen kotimainen kysyntä ja kansantalous kasvavat suurin piirtein yhtä nopeasti kuin 1980-luvulla keskimäärin, kun kotitalouksien säästämisasteen oletetaan alenevan 1980-luvun puolivälin tasolle ja asuntoinvestointien määrän oletetaan palaavan vuoteen 1997 mennessä 1980-luvun puolivälin tasolle.

Toisaalta kotimaisen kysynnän taso jää perusuran alkuvuosina vielä selvästi alle 1980-luvun lopun tason. Kokonaistuotanto pysyykin tuotantomahdollisuuksiin nähden edelleen hyvin matalana. Perusura johtaa eräiltä osin tasapainottomuuksien korjaantumiseen. Vaihtotase muodostuu selvästi ylijäämäiseksi ja kansantalouden ulkomainen velkaantuminen alenee tuntuvasti.

Kansantalouden ulkomaisen nettovelan ja kokonaistuotannon suhde alenee vuoden 1993 lopun noin 55 prosentista noin 30 prosenttiin v. 1997, kun se esimerkiksi 1980-luvun puolivälissä oli noin 15 %. Vaikka ulkomaisen nettovelan ja kokonaistuotannon suhde lähes puolittuu perusurassa, on 30 prosentin taso kansainvälisesti vertaillen edelleen varsin korkea.

Työttömyys alenee perusurassa vuosina 1995-1997 selvästi, mutta jää edelleen erittäin korkealle tasolle. Myös julkisen talouden tasapaino pysyy heikkona.

Kuvio 10. Kansantalouden ulkomaisen nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen¹⁾

Hitaan kasvun vaihtoehto perustuu samoihin ulkomaista talouskehitystä koskeviin oletuksiin kuin perusura. Sen sijaan tässä vaihtoehdossa kotitalouksien säästämisasteen oletetaan jäävän nykyiselle varsin korkealle tasolle. Tämä oletus voi toteutua, kun työttömyysriski pysyy suurena ja jos reaaliset lainakorot eivät alene.

Hitaan kasvun vaihtoehdossa kotimainen kysyntä jää tasoltaan hyvin matalaksi. Investoinnit kasvavat lähinnä vain teollisuudessa. Viennin nopea kasvu ei keskipitkälläkään aikavälillä vedä kotimaista kysyntää ripeään kasvuun. Tästä syystä työttömyys ei juuri alene, ja valtiontalouden alijäämä pysyy suurena. Hitaan kotimaisen kysynnän kasvun vuoksi vaihtotase muodostuu kuitenkin vähän paremmaksi kuin perusurassa.

Nopean talouskasvun vaihtoehto pohjautuu perusurassa ja hitaan kasvun vaihtoehdossa oletettua nopeampaan ulkomaiseen talouskasvuun. Suomen viennin päämarkkina-alueella OECD:n Euroopan maissa talous-

kasvuksi oletetaan keskimäärin 3 1/2 % vuodessa vuosina 1994-1997. Lisäksi perusuran tavoin kotitalouksien säästämisteen oletetaan alenevan 1980-luvun puolivälin tasolle, ja asuntoinvestointien määrän oletetaan palaavan vuoteen 1997 mennessä 1980-luvun puolivälin tasolle.

Nopeankin talouskasvun vaihtoehdossa työttömyys pysyy suurena, vaikka se aleneekin 13 prosenttiin v. 1997. Kun ulkomainen talouskehitys on tässä vaihtoehdossa parempi kuin perusurassa ja hitaan kasvun vaihtoehdossa, muodostuu myös vaihtotaseen ylijäämä hieman suuremmaksi. Valtion bruttovelka suhteessa kokonaistuotantoon kohoaisi noin 70 prosenttiin v. 1997.

Asetelmassa on esitetty perusuran sekä nopean ja hitaan kasvun vaihtoehtojen mukainen keskimääräinen kehitys ja eräiden keskeisten tasapainomuuttujien tasot v. 1997. Kaikkien vaihtoehtojen vuoden 1994 kehitys on sama kuin tässä katsauksessa esitetystä suhdanne-ennusteesta.

Edellä esitetyissä vaihtoehdoissa on kolme yhteistä piirrettä. Ensinnäkin työttömyys pysyy kaikissa vaihtoehdoissa erittäin suurena. Tyydyttävän työllisyyden saavuttaminen vaatisi erittäin nopeaa talouskasvua usean vuoden ajan.

Toiseksi vaihtotase muodostuu kaikissa vaihtoehdoissa selvästi ylijäämäiseksi. Jokainen vaihtoehto alentaa kansantalouden ulkomaista nettovelkaa suhteessa kokonaistuotantoon vuoden 1993 lopun noin 55 prosentista noin 30 prosenttiin v. 1997.

Kansantalouden kehitys vuosina 1994-1997

	Perusura	Nopea kasvu	Hidas kasvu
Määrän muutos keskimäärin vuosina 1994-1997			
Bruttokansantuote, %	3	4	2 1/2
Yksityinen kulutus, %	2 1/2	3 1/2	2
Investoinnit, %	4 1/2	7	1 1/2
Vienti, %	7	8 1/2	7
Tuonti, %	6	7	5 1/2
Taso keskimäärin vuosina 1994-1997			
Työttömyysaste, %	17	16	18
Vaihtotase, mrd. mk	21	22	23
Valtion rahoitusylijäämä, mrd. mk	-45	-40	-48
Taso v. 1997			
Työttömyysaste, %	15	13	17 1/2
Valtionvelka/bkt, %	76	69	81

Kolmanneksi kaikki vaihtoehdot johtavat nykyistä pienempään valtiontalouden alijäämään, mutta nopeankin kasvun vaihtoehdossa alijäämä jää huomattavaksi. Tällöin yksityisen sektorin rahoitustasapaino paranee tuntuvasti. Yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen aleneminen parantaa yksityisen kulutuksen ja investointien kasvun edellytyksiä. Tästä syystä kotimaisen kysynnän kasvu voisi muodostua yllä oletettua voimakkaammaksi, mikä puolestaan johtaisi työllisyyden ja valtiontalouden tasapainon nopeampaan paranemiseen.

Yksityisen sektorin rahoitusylijäämät helpottavat julkisen talouden alijäämien rahoittamista, mutta ne eivät poista sitä ongelmaa, että valtion velkaantuneisuus (velan ja kokonaistuotannon suhde) pyrkii edelleen kasvamaan. Kysyntää elvyttävän finanssipolitiikan mahdollisuudet työllisyyden parantamiseksi ovat siten hyvin rajoitetut keskipitkälläkin aikavälillä.

2 Kansainvälinen talous

Tuotanto ja kysyntä

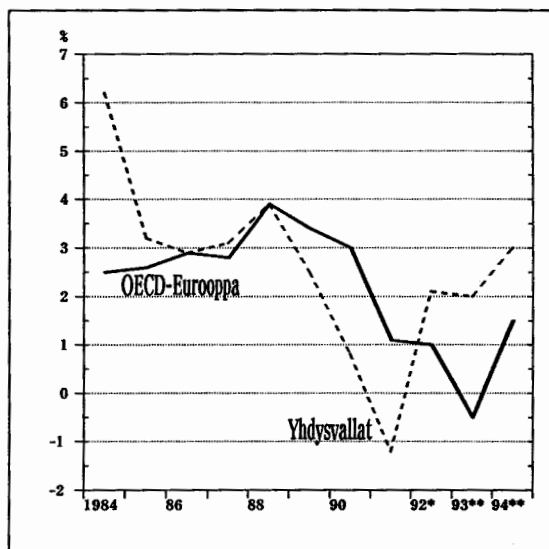
Markkinatalousmaiden suhdannetaantuma jatkuu jo kolmatta vuotta. Odotettua heikompaan kehitykseen ovat vaikuttaneet mm. velkaongelmien arvioitua hitaampi helpottuminen, korkeat korot etenkin Euroopassa ja yleinen heikko luottamus talouden kehitykseen. Tuotanto on tosin lievästi elpynyt Pohjois-Amerikassa ja Isossa-Britanniassa eli maissa, jotka ensin ajautuivat taantumaan. Japanissa laman pohja sivuutettaneen kuluvaan vuoden aikana. Sen sijaan manner-Euroopassa taantuma yhä syvenee, mikä heijastuu etenkin työttömyyden kasvuna. Laman myötä budjettivajeet ovat syventyneet, mikä rajoittaa elvyttävän finanssipolitiikan käyttöä suhdanteiden parantamiseksi. Helpotusta vaikeaan suhdannetilanteeseen odotetaan korkojen laskusta; Saksan nopeana pysynyt inflaatio on kuitenkin jarruttanut tämänkin talouspoliittisen keinon käyttöä.

Lähinnä Yhdysvaltain talouden asteittaisen elpymisen ansiosta OECD-maiden yhteenlaskettu bruttokansantuote lisääntynee kuluvana vuonna prosenttia. Suomen vientiosuuksilla painotettuna kokonaistuotanto lievästi alenee, koska tuotanto supistune pari prosenttia kahdessa tärkeässä viennimaassamme, Saksassa ja Ruotsissa. Vuonna 1994 tuotannon odotetaan lisääntyvän sekä Pohjois-Amerikassa että Japanissa 3 prosentin vauhtia, mutta Euroo-

passa kasvu jää yhä alle 2 prosentin. OECD-maissa keskimäärin tuotanto kasvaa 2 1/2 % (Suomen vientiosuuksilla painotettuna 1 1/2 %). Tämänkin arvion toteutumiseen liittyy epävarmuuksia, ja elpymisen saattaa yhä viivästyä mm. velkasopeutuksen hitauden, valuuttamarkkinahäiriöiden, maailmankaupan laimeuden tai korkojen korkeuden vuoksi.

Yhdysvalloissa yksityinen kulutus ja yksityiset investoinnit elpyivät tilapäisesti vuoden 1992 jälkipuoliskolla. Kysynnän

**Kuvio 11. Bruttokansantuote
Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa
määrän muutos**

2. Bruttokansantuote OECD-maissa

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	määrän muutos, prosenttia				
EY	3,0	1,4	1,1	-1/2	1 1/2
Alankomaat	3,9	2,2	1,5	-1/2	1 1/2
Belgia	3,3	2,0	0,8	-1	1
Iso-Britannia	0,5	-2,2	-0,6	1 1/2	2 1/2
Italia	2,1	1,3	0,9	0	1 1/2
Ranska	2,5	0,7	1,3	-1/2	1
Saksa (1)	5,1	3,7	2,0	-2	1
Tanska	2,0	1,2	1,1	0	2 1/2
EFTA	2,1	-0,7	-0,4	-1	1 1/2
Itävalta	4,6	3,0	1,5	-1/2	1 1/2
Norja	1,8	1,9	3,3	1 1/2	3
Ruotsi	1,4	-1,7	-1,7	-2	1 1/2
Suomi	0,0	-7,1	-4,0	-2 1/2	1
Sveitsi	2,3	-0,1	-0,6	-1/2	1 1/2
OECD-Eurooppa	3,0	1,1	1,0	-1/2	1 1/2
Japani	4,8	4,0	1,3	1/2	3
Yhdysvallat	0,8	-1,2	2,1	2	3
OECD	2,4	0,7	1,5	1	2 1/2
OECD Suomen vuoden 1992 vientiosuuksilla painotettuna	2,6	0,7	0,7	-1/2	1 1/2

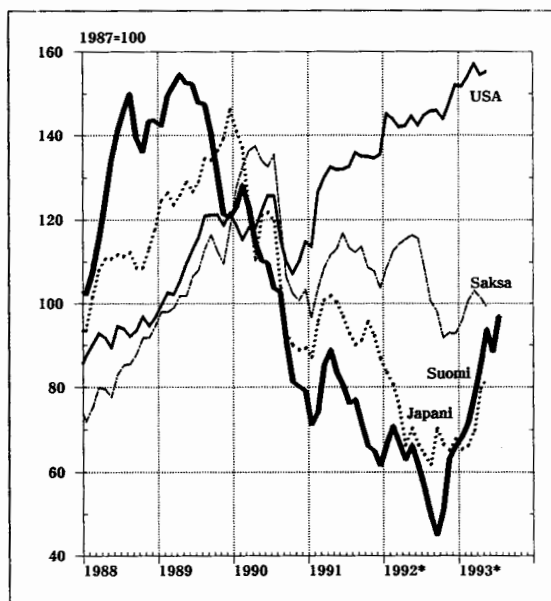
Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
(1) Läntinen Saksa vuosina 1990 ja 1991.

paranemiseen myötävaikuttivat mm. korkojen lasku, velkarasituksen keveneminen ja suhdanneodotusten yleinen kohentuminen. Vuoden 1993 alussa kysynnän kasvu hidastui ainakin tilapäisesti, kun kotitalouksien tulonkäyttö muuttui tulojen ja työllisyyden vähäisen kasvun vuoksi jälleen varovaiseksi. Elpymisen odotetaan kuitenkin voimistuvan uudelleen kuluvan vuoden jälkipuoliskolla matalien korkojen myötävaikutuksella ja velkatilanteen edelleen helpottuessa. Viranomaisien ja kansainvälisten järjestöjen arvioimaan 2 1/2-3 prosentin tuotannon kasvuun ei kuitenkaan

vielä tänä vuonna päästäne, sillä kysyntä pysyy vähäisenä tärkeimmillä vientimarkkinoilla, Euroopassa ja Japanissa. Sotilasmenojen vähentäminen leikkaa puolestaan kotimaista kysyntää. Mikäli elpyminen pääsee kestäväälle pohjalle, voisi kokonaistuotanto kasvaa ensi vuonna 3 %.

Japanin talous taantui vuoden 1992 jälkipuoliskolla, kun yritysten investoinnit supistuivat ja yksityisen kulutuksen kasvu pysähtyi. Kauppataseen ylijäämä lisääntyi kuitenkin edelleen huolimatta vientimarkkinoiden heikkoudesta ja kilpailukyvyn

Kuvio 12. Pörssikurssit eräissä maissa

alentumisesta, sillä tuontikysyntä heikkeni ja vaihtosuhte parani. Korkojen laskun ja kasvua tukevan finanssipolitiikan vaikutuksesta taantuman pohja ohitettaneen kuluvan vuoden aikana, ja kokonaistuotanto saattaa kasvaa hieman jo tänä vuonna. Mikäli yksityisen sektorin luottamus talouteen palautuu, voi tuotannon kasvu voimistua ensi vuonna jo 3 prosenttiin.

Ennusteita Euroopan maiden tuotannon lähiajan kehityksestä on parin viime vuoden ajan jatkuvasti tarkistettu heikompaan suuntaan. Tänä vuonna kokonaistuotanto supistuu Länsi-Euroopassa ensi kerran sitten vuoden 1975. Vaikka taantuman pohja manner-Euroopassakin ohitettaneen tämän vuoden aikana, tuotanto lisääntynee v. 1994 enintään pari prosenttia.

Saksa ajautui syvimpään sodanjälkeiseen taantumaa vuoden 1992 jälkipuoliskolla, jolloin sekä ulkomainen että kotimainen

kysyntä supistui. Kuluvana vuonna tuotanto läntisessä Saksassa alenee ainakin 2 1/2 %. Yksityiset tuotannolliset investoinnit supistuvat monesta syystä: korkeat korot, Saksan markan vahvistuminen, heikko voittokehitys, ylikapasiteetin lisääntyminen ja myyntiodotusten heikkeneminen. Ainoa kasvava kysyntäerä on asuntoinvestoinnit, jotka lisääntyvät muutaman prosentin. Itäisen Saksan 5 prosentin kasvua ylläpitävät yhä lähinnä julkiset investoinnit ja siirtotuloilla rahoitettu yksityinen kulutuskysyntä, sillä teollisuustuotanto ei ole vielä elpynyt. Työttömyyden arvioidaan kohoavan läntisessä Saksassa tänä vuonna yli 8 prosentin ja itäisessä osassa 18 prosenttiin.

Inflaatio ei ole kuluvan vuoden aikana hidastunut Saksassa; kuluttajahinnat nousivat vielä heinäkuussa 4,3 prosentin vuosivauhtia. Saksan yhdistymisestä lähtien jatkunut voimakas kustannuspaine on pitänyt korkotason Saksassa - ja samalla koko Euroopassa - korkeammalla kuin suhdanetilanteeseen nähden olisi ollut suotavaa. Bundesbank on alentanut korkoja viime syksystä lähtien varsin varovasti. Kansainvälisten järjestöjen ennusteet lähtevät oletuksesta, että lyhyet korot Saksassa laskevat vuosina 1993-1994 yhteensä 4-5 prosenttiyksikköä.

Yhdistymisen aiheuttamien menojen vuoksi liittovaltion budjettialijäämä on kasvanut jo yli 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Finanssipolitiikasta ei ole odotettavissa tukea suhdannekehitykselle, sillä alijäämää pyritään parin lähivuoden aikana supistamaan. Mikäli korot alentuvat odotusten mukaisesti, kokonaistuotanto ei enää v. 1994 supistu ja saattaa hieman kasvaakin. Jos rahapolitiikka pysyy odotettua

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	1,2	-0,6	2,3	2	2 1/2
julkinen kulutus	2,8	1,2	-0,4	-1 1/2	0
kiinteän pääoman bruttomuodostus (1)	-2,8	-8,5	5,5	6	10
kotimainen kysyntä	0,4	-1,8	2,5	2 1/2	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	8,1	5,8	6,3	4	6 1/2
tavaroiden ja palvelusten tuonti	3,0	-0,1	9,6	7	6 1/2
bruttokansantuote	0,8	-1,2	2,1	2	3
Japani					
yksityinen kulutus	3,9	2,2	1,8	0	3 1/2
julkinen kulutus	1,9	1,7	2,4	2	2 1/2
kiinteän pääoman bruttomuodostus	8,8	3,0	-1,1	1	3 1/2
kotimainen kysyntä	5,0	2,7	0,6	1	3 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	7,3	4,9	4,9	2 1/2	3
tavaroiden ja palvelusten tuonti	8,6	-4,5	0,0	2	4
bruttokansantuote	4,8	4,0	1,3	1/2	3
Länsi-Eurooppa					
yksityinen kulutus	3,1	1,7	1,4	0	1
julkinen kulutus	2,6	1,9	1,7	..	..
kiinteän pääoman bruttomuodostus	3,4	-0,7	-0,7	..	..
kotimainen kysyntä	2,9	0,8	0,9	-1/2	1 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	6,5	4,8	3,4	..	..
tavaroiden ja palvelusten tuonti	6,6	3,9	3,2	..	..
bruttokansantuote	3,0	1,1	1,0	-1/2	1 1/2
Lähde: OECD ja kansantalousosasto.					
(1) Yksityinen.					

kauemmin kireänä, elpyminen lykkääntyy yhä.

Kolmen vuoden taantumaa jälkeen kysyntä **Isossa-Britanniassa** on alkanut hitaasti elpyä viime vuoden jälkipuoliskolta lähtien, kun etenkin kotitalouksien kulutus-kysyntä ja asuntoinvestoinnit ovat lisääntyneet. Yritysten kilpailukyvyyn paranemi-

sen ja rahapolitiikan kevenemisen ansiosta elpymisen odotetaan jatkuvan ja kokonaistuotannon kasvuvauhdin nopeutuvan 2 prosentista v. 1993 kolmeen prosenttiin v. 1994. Elpymistä edesauttaa asuntojen hintojen laskun päättyminen keväällä 1993. Toisaalta inflaation pysyminen hitaana on elpymisen ehto. Punnan kellunnan vuoksi kohonneiden tuontihintojen vastapainona

yksikkötyökustannukset ovat pysyneet vakaina. Työttömyyden arvioidaan säilyvän runsaana 10 prosenttina vuosina 1993-1994. Pitkän taantuman seurauksena julkisen sektorin alijäämä kohoaa tänä vuonna yli 8 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon, mutta alentunee hieman ensi vuonna.

Ruotsissa taantuma jatkuu kolmatta vuotta, ja kokonaistuotanto supistui ensimmäisellä neljänneksellä 4 % edellisvuodesta. Koko vuonna tuotanto supistunee ainakin pari prosenttia. Kruunun ulkoinen arvo on heikentynyt lähes viidenneksen siitä, kun kruunu päästettiin kellumaan marraskuussa 1992. Kellunnan vuoksi kohonneet tuontihinnat kiihdyttivät kuluttajahintojen nousun vuoden 1993 alkupuolella 5 prosenttiin. Inflaation arvioidaan kuitenkin heikon suhdannetilanteen vuoksi hidastuvan vuoden jälkipuolella. Kotimainen kysyntä supistunee tänä vuonna ainakin 4 % ja

jonkin verran edelleen ensi vuonna. Kilpailukyvyn paranemisen ansiosta viennin odotetaan lisääntyvän suotuisasti sekä tänä että ensi vuonna, jolloin vaihtotaseen arvioidaan muuttuvan lievästi ylijäämäiseksi. Viennin nousun uskotaan kääntävän kokonaistuotannon vähäiseen kasvuun v. 1994. Avoin työttömyys oli heinäkuussa 1993 kohonnut 9,6 prosenttiin työvoimasta. Varallisuusarvojen tuntuva lasku ja lisääntyneet yrityskonkurssit ovat lisänneet merkittävästi pankkien luottotappioita. Taantuman vuoksi julkisen sektorin alijäämä paisunee säästötoimista huolimatta kuluvana vuonna peräti 13 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Tuotanto entisestä Neuvostoliitosta muodostuneissa uusissa itsenäisissä valtioissa (UIV) supistui viime vuonna 18 % ja Keski- ja Itä-Euroopan (KIE) maissa 5 %. Tuotannon laskun arvioidaan pysäh-

4. Kokonaistuotanto Keski- ja Itä-Euroopan maissa sekä entisessä Neuvostoliitossa

	1991	1992*	1993**	1994**
	määrän muutos, prosenttia			
Bulgaria	-12	-8	-4	2
Puola	-9	1	2	4
Romania	-15	-15	-9	-4
Tšekien ja Slovakien tasavalta	-16	-7	..	..
Tšekinmaa	..	-7	0	2
Slovakia	..	-6	-5	0
Unkari	-10	-5	0	3
Yhteensä	-12	-5	-1	2
Uudet itsenäiset valtiot (entinen Neuvostoliitto)	-17	-18	-12	-4

Lähde: OECD ja IMF.

tyvän tänä vuonna Tšekinmaalla ja Unkarissa. Puolassa tuotannon odotetaan jo hieman kasvavan. Nämä KIE-maat ovat edenneet talouden rakenteellisissa uudistuksissa pisimmälle ja pystyneet hidastamaan myös inflaatiouvauhtiaan. Muutosvaiheessa työttömyys on kuitenkin kohonnut suureksi ja budjettialijäämät ovat yhä mittavia. Venäjällä tuotanto laskee yhä, hintojen nousu on nopeaa ja budjettivajaus on pysynyt suurena. Muun muassa inflaation hidastamiseksi Venäjä päätti viime heinäkuussa seteliuudistuksesta, jonka toteuttaminen on kuitenkin suurissa vaikeuksissa. Eräissä muissa UIV-maissa on jo aiemmin irtauduttu rupla-alueesta ja otettu käyttöön omia valuuttoja. Parhaiten valuuttauudistus lieene toteutunut Baltian maissa ja etenkin Virossa, jossa myös vakauttamispolitiikassa on edistytty.

Tuotanto Aasian ns. dynaamisissa talouksissa (Hongkong, Korea, Malesia, Singapore, Taiwan ja Thaimaa), joista on tulossa OECD-maille varsin merkittäviä kauppakumppaneita, lisääntyi viime vuonna keskimäärin 6 %. Parin lähivuoden aikana kasvu jatkuu samaa vauhtia. **Kiinassa** tuotanto lisääntyi viime vuonna 13 % ja kasvoi nopeasti myös kuluvan vuoden alkupuolella. Talouden ylikuumenemisen estämiseksi kasvua pyritään kuitenkin hidastamaan 10 prosenttiin lähinnä rahapolitiikkaa kiristämällä. **Latinalaisen Amerikan** maista kasvu on nopeinta Argentiinassa ja Chilessä (6-7 %). Näissä maissa, samoin kuin Meksikossa, inflaatio on hidastumassa 10 prosentin tuntumaan. Kehitysmaissa kokonaisuudessaan kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan vuosina 1993-1994 noin 5 prosentin vauhtia.

Talouspolitiikka

Laman pitkittymisen myötä julkisen sektorin alijäämät ovat kasvaneet lähes kaikissa OECD-maissa, ja ne ovat muuttuneet yhä enemmän rakenteellisiksi. Keskimääräinen vajaus nousee vuoden 1990 yhdestä prosentista runsaaseen 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 1993. EY-maissa vajaus on tänä vuonna 6 % / BKT eli kaksinkertainen talous- ja rahanliiton (EMU) tavoitteeseen nähden. Samalla julkisen bruttovelan suhde kansantuotteeseen kohoaa jo yli 65 prosentin. Mikäli suhdanteet paranevat v. 1994, kuten nyt arvioidaan, finanssipolitiikkaa kiristetään ja vajaukset supistunevat hieman jo ensi vuonna. Finanssipolitiikkaa on pidettävä kireänä myös sen takia, että luodaan tilaa

rahopolitiikan keventämiselle, mikä on suhdanteiden elpymisen kannalta välttämätöntä.

Suurista OECD-maista aktiivisia elvyttäviä talouspoliittisia toimia on viime ja tänä vuonna esittänyt vain Japani. Toisaalta taantuman myötä budjettitasapaino on heikentynyt eniten Isossa-Britanniassa ja Ranskassa sekä pienistä maista Ruotsissa ja Suomessa. Yhdysvaltain kongressi hyväksyi elokuussa suunnitelman supistaa liittovaltion budjettivajaus vuoteen 1997 mennessä puoleen tämän vuoden runsaasta 5 prosentista (suhteessa bruttokansantuotteeseen). Myös Saksassa on tänä vuonna tehty poliittinen päätös siitä, että julkisen

5. Talous- ja rahaliiton (EMU) lähentymiskriteerien toteutuminen EY-maissa vuonna 1992

	Inflaatio muutos %	Korkotaso %	Julkinen sektori	
			vajaus	bruttovelka
			% BKT:sta	
EMU-kriteeri (1)	3,9	11,0	3,0	60,0
Alankomaat	3,7	8,1	4,0	80,0
Belgia	2,4	8,6	6,9	121,0
Espanja	5,9	12,6	4,8	46,9
Irlanti	3,0	9,4	3,0	100,4
Iso-Britannia	3,7	9,1	6,2	39,4
Italia	5,5	13,1	10,2	108,6
Kreikka	15,9	22,5	13,8	108,6
Luxemburg	3,2	7,9	-1,3	5,8
Portugali	8,9	16,1	5,7	61,5
Ranska	2,8	8,6	3,8	50,4
Saksa	4,5	7,9	2,8	42,7
Tanska	2,0	9,8	2,3	71,3

Lähde: IMF

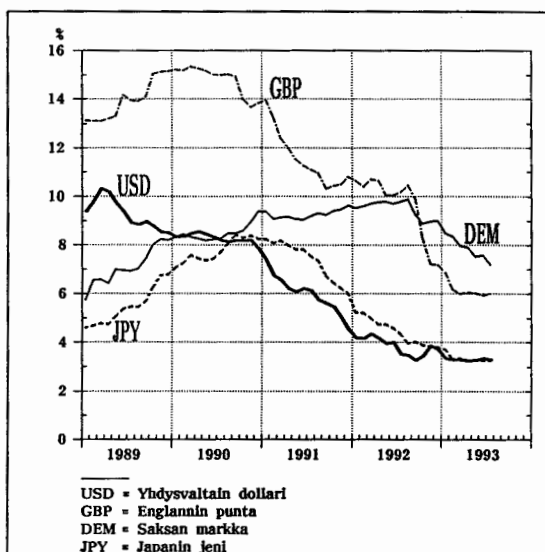
(1) Inflaatio: Kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä nopeampi kuin hintojen nousu yhteisön kolmessa alhaisimman inflaation maassa (2,4%).

Korkotaso: Pitkäaikainen korko (valtion obligaatiot) saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä kolmen hitaimman inflaation maan korkotason (9,0 %).

sektorin alijäämä alennetaan keskipitkällä ajalla 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Muissakin EY-maissa pyritään lähivuosina supistamaan budjettivajeita kohti EMU:n tavoitteita.

Saksan korkeaa korkotasoa, joka myös paljolti määrää korkojen kehityksen koko Euroopassa, on pidetty suurimpana jarruna elpymisen käynnistymiselle manner-Euroopassa. Voimakkaana jatkunut hintojen nousu Saksassa on kuitenkin rajoittanut Bundesbankin halua laskea korkoja. Niinpä korkoja onkin viime syksystä lähtien alennettu vain varsin maltillisesti ja vähemmän kuin yleisesti on toivottu. Korkojen uskotaan silti alenevan tämän kesän tasolta pari prosenttiyksikköä viimeistään ensi vuoden loppuun mennessä.

Kuvio 13. Eurotalletusten kolmen kuukauden korot

Kun Euroopan maat ovat halunneet Saksan alentavan korkoja, Euroopan valuuttajärjestelmän (EMS) valuuttakurssimekanismissa (ERM) on syksystä 1992 lähtien noussut ajoittain spekulatiopaineita eräitä valuuttoja kohtaan. Ison-Britannian punta ja Italian liira irtautuivat ERM:stä syyskuussa 1992 ja ovat sen jälkeen kelluneet. Lisäksi Portugalin escudo, Espanjan peseta ja Irlannin punta on sittemmin devalvoitu.

Kesällä 1993 paineet kohdistuivat myös taloudellisilta taustatekijöiltään vahvojen maiden valuuttoihin kuten Ranskan frangiin ja Tanskan kruunuun. Valuuttamarkkinoiden rauhoittamiseksi EY:n valuuttakurssijärjestelmää tarkistettiin elokuun alussa siten, että valuuttakurssimekanismissa mukana olleille valuutoille, lukuun ottamatta Saksan markkaa ja Hollannin guldenia, sallitaan 15 prosentin vaihtelu

keskikurssin molemmin puolin. Valuuttakurssimekanismin joustavuuden lisäämisen uskotaan nopeuttavan korkojen laskea Euroopassa. Uudet säännöt ovat voimassa toistaiseksi, mutta valuuttajärjestelmän tilaa samoin kuin yleisemminkin EY-maiden talous- ja rahapoliittista lähentymistä on tarkoitettu tarkastella joulukuussa 1993 pidettävässä EY:n huippukokouksessa. Ison-Britannian ratifioitua Maastrichtin sopimuksen elokuussa, sopimuksen voimaantulo riippuu enää Saksan oikeuskäsittelyn tuloksesta.

Yhdysvalloissa ja Japanissa lyhyet korot ovat pysytelleet noin 3 prosentin tasolla, ja pitkät korot ovat olleet 5-6 % eli oleellisesti alempia kuin Euroopassa. Mikäli elpyminen näissä maissa käynnistyy tämän vuoden aikana, korot saattavat vähitellen nousta.

Työllisyys

Kolmatta vuotta jatkuvan taantumun seurauksena työttömyys nousee edelleen ja kohoaa tänä vuonna OECD-maissa keskimäärin 8 1/2 prosenttiin ja Euroopassa 11 1/2 prosenttiin työvoimasta. Työttömyysaste on nyt yhtä korkea kuin edellisessä työttömyyshuipussa kymmenen vuotta sitten. Työllisyystilannetta pahentaa useissa maissa se, ettei 1980-luvun lopun noususuhdanteen aikana pystytty rakenteellista työttömyyttä alentamaan riittävästi. Pitkäaikaistyöttömien määrä onkin monissa

maissa noussut merkittävästi. Myös nuorisotyöttömyys on yleisesti kohonnut tuntuvasti.

Tuotannon lievä kasvu Euroopassa v. 1994 ei vielä lisää työpaikkoja, ja työttömyysaste kohoaa 12 prosenttiin. Jos Pohjois-Amerikan elpyminen toteutuu ennusteiden mukaisesti, työttömyys saattaa siellä lievästi alentua ja OECD-maiden keskimääräinen työttömyysaste pysyä 8 1/2 prosentissa.

6. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	prosenttia				
Yhdysvallat	5,5	6,7	7,4	7	6 1/2
Japani	2,1	2,1	2,2	2 1/2	2 1/2
Iso-Britannia	5,9	8,3	10,1	10 1/2	10 1/2
Ranska	8,9	9,5	10,2	11	12
Saksa (1)	6,2	6,7	7,7	10	11 1/2
Norja	5,2	5,5	5,9	5 1/2	5 1/2
Ruotsi	2,0	3,1	5,3	9	9
Suomi	3,4	7,6	13,1	17 1/2	19
Tanska	9,5	10,4	11,1	12 1/2	11 1/2
OECD-Eurooppa	8,3	9,0	9,9	11 1/2	12
OECD	6,4	7,2	7,9	8 1/2	8 1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

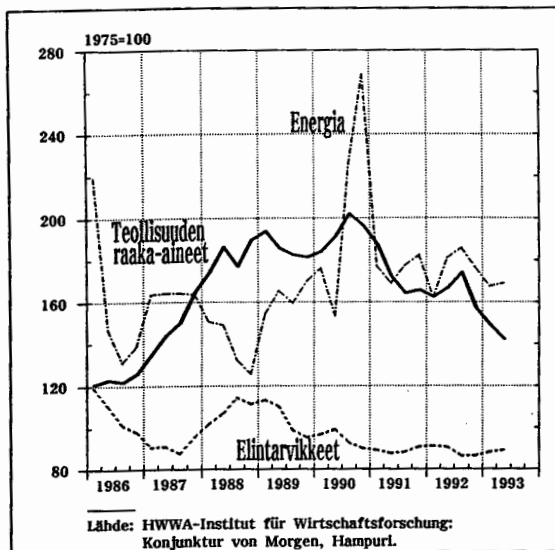
(1) Läntinen Saksa v. 1990.

Hinnat ja palkat

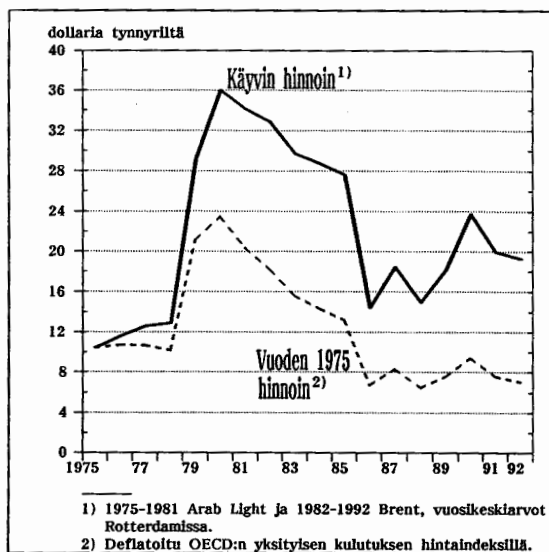
Nimellispalkkojen nousu jää OECD-maissa keskimäärin vuosina 1993-1994 alle 4 prosentin eli alhaisimmaksi kolmeen vuosikymmeneen. Yksikkötyökustannukset kohoavat 2 prosentin vuosivauhtia. Palkkakustannusten nousu Saksassa ylittää vielä tänä vuonna tuntuvasti OECD-maiden keskiarvon, mutta nousun odotetaan sielläkin hidastuvan ensi vuonna.

Heikon kysynnän, maltillisen palkkakehityksen ja raaka-aineiden hintojen vakauden tai laskun vuoksi hintojen nousu on hidastunut useimmissa OECD-maissa tänä vuonna. Kuluttajahintojen nousun arvioidaan hidastuvan OECD-maissa ensi vuonna keskimäärin 3 prosenttiin. Myös Saksan inflaatiiovauhdin odotetaan vähitellen vaihtuvan.

Kuvio 14. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat
dollareina neljännesvuosittain

Kuvio 15. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta

7. Yksikköyökustannukset yritystoiminnassa

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	5,2	4,1	1,3	3	2 1/2
Japani	2,1	2,3	1,6	1	0
Saksa (1)	2,1	3,5	6,0	6 1/2	2 1/2
Ranska	3,3	3,7	1,4	3	1
Iso-Britannia	9,9	7,5	4,1	1	1 1/2
Italia	7,4	8,2	4,3	4	3 1/2
Kanada	5,8	5,2	1,9	1	1
Keskimäärin	4,5	4,1	2,3	3	1 1/2
Ruotsi	9,0	6,5	1,3	-1	1 1/2
Suomi (2)	8,2	5,9	-8,3	-2	-2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Läntinen Saksa vuosina 1990 ja 1991.

(2) Tehdasteollisuus.

8. Kuluttajahinnat¹⁾ OECD-maissa

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	muutos, prosenttia				
EY	4,3	5,0	4,4	4	3 1/2
Alankomaat	2,3	3,3	3,2	2 1/2	2 1/2
Belgia	2,9	2,7	2,4	2 1/2	2 1/2
Iso-Britannia	5,3	7,1	5,0	3 1/2	4
Italia	6,2	6,8	5,4	5 1/2	5
Ranska	2,9	3,0	2,4	2 1/2	2
Saksa (2)	2,6	3,8	4,7	4 1/2	3
Tanska	2,6	2,5	1,9	1	2
EFTA	6,1	6,1	3,5	4	2 1/2
Itävalta	3,1	3,4	4,2	3 1/2	2 1/2
Norja	5,1	3,7	2,5	3	2
Ruotsi	9,6	10,0	2,5	5 1/2	3 1/2
Suomi	5,9	5,6	4,3	3 1/2	2 1/2
Sveitsi	5,3	5,6	3,9	3	2
OECD-Eurooppa	5,1	6,0	5,2	5	4
Japani	2,6	2,5	2,0	1 1/2	1 1/2
Yhdysvallat	5,2	4,3	3,0	3	3
OECD	4,6	4,6	3,6	3 1/2	3
OECD Suomen vuoden 1992 vientiosuuksilla painotettuna	4,8	5,3	3,6	3 1/2	3

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

(2) Läntinen Saksa vuosina 1990 ja 1991.

Maailmankauppa

Maailmankauppa kasvoi v. 1992 viitisen prosenttia. Tänä vuonna sen arvioidaan lisääntyvän 4 % mutta voimistuvan uudelleen ensi vuonna 6 prosenttiin. OECD-maiden kauppa kehitysmaiden, etenkin Aasian dynaamisten maiden ja Latinalaisen Amerikan maiden, kanssa on ollut vilkasta.

Teollisuusmaiden sisäinen kauppa kasvoi viime vuonna vain pari prosenttia, eikä sen odoteta tänä vuonna lisääntyvän juuri lainkaan.

Vuonna 1992 Japanin vaihtotaseen ylijäämä kasvoi ja Yhdysvaltain alijäämä

syveni prosenttiyksikön suhteessa bruttokansantuotteeseen. Muiden OECD-maiden vaihtotasetilanteessa ei ole viime aikoina tapahtunut merkittäviä muutoksia, joskin vaihtotaseasema on useissa maissa hieman

kohentunut. Tuotanto- ja vientiongelmien vuoksi UIV-maiden vaihtotasevajeet kasvoivat viime vuonna ja lisääntynevät edelleen tänä vuonna. Myös kehitysmaissa vaihtotaseiden alijäämät ovat kasvamassa.

9. Tavaravienti ja -tuonti OECD-maissa

	1991	1992*	1993**	1994**	1991	1992*	1993**	1994**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	6,5	6,4	4 1/2	6 1/2	-0,2	-1,2	-1/2	1
Japani	2,5	0,8	1 1/2	3	-0,4	0,8	-4 1/2	1
Saksa(1)	-2,3	2,0	-1 1/2	2	-0,6	-0,7	1/2	2
Iso-Britannia	1,4	3,6	7	7	-0,3	-0,1	8 1/2	3
OECD	2,8	3,9	2 1/2	5	-0,3	-0,3	1 1/2	2 1/2
Tuonti								
Yhdysvallat	0,7	11,0	7 1/2	7	-2,2	-1,9	-1	1
Japani	2,8	-0,7	1 1/2	4	-8,2	-6,9	-9 1/2	0
Saksa(1)	9,3	2,3	-1/2	2 1/2	2,1	-3,4	-1 1/2	2
Iso-Britannia	-2,8	5,8	5 1/2	5 1/2	-3,0	0,0	9 1/2	3 1/2
OECD	2,6	4,5	2 1/2	4 1/2	-1,0	-1,7	1 1/2	2 1/2

Lähde: OECD.

(1) Läntinen Saksa v. 1991.

3 Ulkomaankauppa

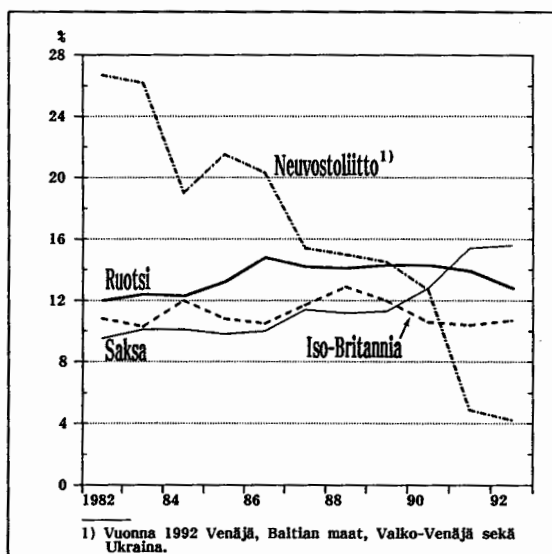
Vienti

Tavaroiden ja palvelusten vienti on kasvanut nopeasti jo kahden vuoden ajan, vaikka kysyntä vientimarkkinoilla on ollut lamassa. Metsäteollisuustuotteiden markkinatilanne on heikko jo neljättä vuotta. Viennin elpyminen onkin toistaiseksi perustunut pääasiassa tarjontatekijöihin.

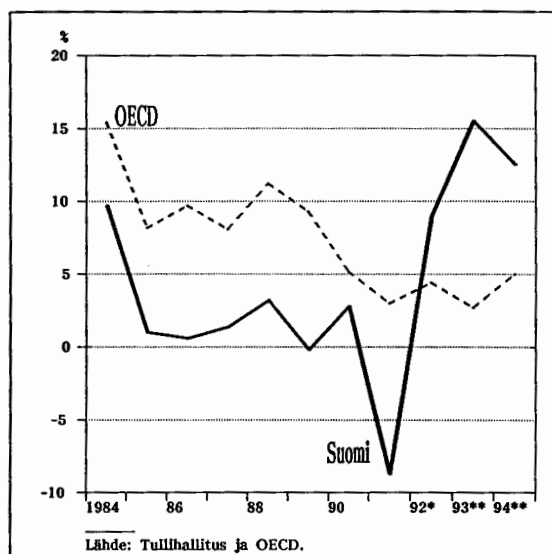
Markkinoiden vaikeudet näkyvät ennen muuta viennin hintakehityksessä. Kahden vuoden aikana markkamääräiset vientihinnat ovat nousseet 12 %, mikä on vain puolet valuuttakurssien muutoksesta samana aikana. Eri vientituotteiden välillä on

suuria eroja, jotka viittaavat pikemminkin markkinoiden tasapainottumuksiin ja maailmanlaajuiseen liikakapasiteettiin kuin markan devalvoitumisen mahdollistaman hintakilpailuedun hyväksikäyttöön markkinaosuuksien valtaamiseksi. Valuuttamääräiset hinnat ovat alentuneet metsäteollisuuden lisäksi sellaisilla perusteollisuuden aloilla kuin kemian teollisuudessa ja metallien valmistuksessa. Sen sijaan monien pitemmälle jalostettujen teollisuustuotteiden kuten koneiden ja laitteiden valuuttamääräiset hinnat ovat säilyneet paremmin ja markkamääräiset hinnat ovat kohonneet enemmän.

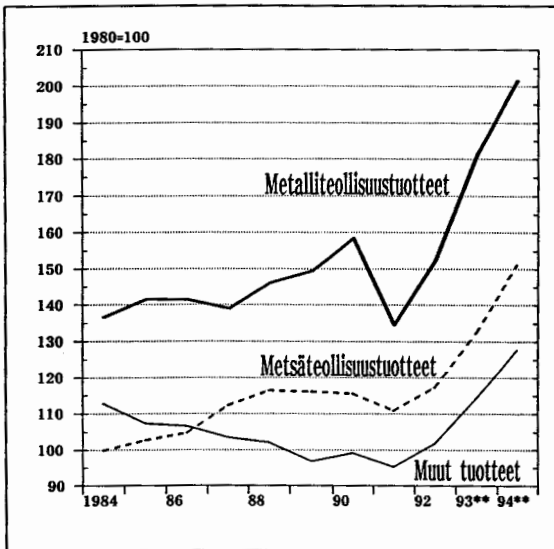
**Kuvio 16. Päävientimaat
osuus viennistä**

**Kuvio 17. Suomen viennin määrä sekä
OECD:n markkinoiden kasvu**

**Kuvio 18. Tavaraviennin määrä
pääryhmittäin**

Lyhyellä aikavälillä viennin kasvu riippuu ratkaisevasti kapasiteetin riittävydestä. Kotimaisen kysynnän supistumisen vapauttama tarjonta on tähän mennessä keskeisesti tukenut viennin kasvua. Käyttöasteet ovat teollisuudessa keskimäärin edelleen varsin matalat. Vain eräillä metalliteollisuuden aloilla, kuten metallien, sähköteknisten tuotteiden ja instrumenttien valmistuksessa kapasiteetin käyttöaste oli alkuvuonna yli 90 %. Kapasiteetin puute on ollut toistaiseksi harvojen yritysten ongelma, joka on ratkennut osin alihankintoja lisäämällä. Käyttöasteiden kohoaminen alentaa osaltaan yksikkökustannuksia ja parantaa kilpailukykyä viennin kasvaessa.

Kilpailukyvyn parantuminen vaikuttaa eri alojen vientimenestykseen eri tavoin. Prosessiteollisuudessa pääasialliset vaikutukset välittyvät kannattavuuden paranemisen ja

investointien kasvun kautta ja saattavat ulottua kauas tulevaisuuteen. Monien koneiden ja laitteistojen viennissä viipeet ovat pitkät, sillä uuden tilauskannan hankkiminen ja tuotteiden suunnittelu ja valmistaminen vievät oman aikansa. Esimerkiksi alkuvuonna 1993 saadut suuret laivatilaukset näkyvät vientitoimituksina pääosin vasta vuosina 1996 ja 1997.

Kilpailukyvyn ja kannattavuuden paranemisen avulla suomalaisyritykset ovat kyenneet tunkeutumaan uusille markkina-alueille ja siten korvaamaan lähimarkkinoiden heikkoa kysyntää. Tämän vuoden alun nopea viennin kasvu onkin perustunut paljolti Euroopan ulkopuoliseen kysyntään, jonka merkitys on tähän asti ollut verrattain vähäinen. Tammi-kesäkuussa 1993 Euroopan ulkopuolisiin maihin meni lähes neljännes Suomen viennistä, ja niiden osuus koko tavaraviennistä kasvoi 7 prosenttiyksikköä. Euroopan markkinoiden arvioidaan elpyvän ensi vuoden aikana, jolloin teollisuustuotanto lisääntyy jo selvästi monissa maissa. Tärkeimpien vientituotteittemme markkinatilanne parantuu siten vähitellen, ja myös valuuttamääräiset vientihinnat nousevat.

Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä lisääntyy tänä vuonna 15 % ja vientihinnat nousevat 7 1/2 %. Ensi vuonna vientimäärien odotetaan kasvavan vielä 12 %. Vientihinnat kohoavat keskimäärin 7 %. Viennin osuus bruttokansantuotteesta nousee tänä vuonna jo kolmannekseen.

Metalliteollisuuden vienti on lisääntynyt tuntuvasti lähes kaikissa tuoteryhmissä. Kun kysyntä on ollut heikkoa, kasvu on perustunut pääosin kilpailukyvyn paranemiseen. Käänteeseen ovat vaikuttaneet

10. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1992	1990	1991	1992*	1993**	1994**	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	1,0	-20	-11	-17	20	10	-22	34	24	2	5
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,2	25	-16	6	30	10	-2	3	13	9	5
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	2,6	-8	-30	-1	-4	7	0	12	7	8	5
Puutavateollisuus	7,3	-6	-10	7	25	12	12	-1	6	6	7
Paperi- ja graafinen teollisuus	30,3	1	-3	5	10	15	-4	-4	4	7	9
Kemiallinen teollisuus	11,3	8	11	12	8	12	0	0	3	10	7
Metallien perusteollisuus	9,6	13	11	12	15	8	-22	-5	7	6	8
Metallituote- ja koneeteollisuus	33,3	5	-21	14	20	12	4	4	8	8	6
Muut tavarat	2,4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaravienti(1)	100,0	2,8	-8,7	9,0	15 1/2	12 1/2	-1,2	0,5	6,2	7 1/2	7
Tavaroiden ja palvelusten vienti(1)		1,4	-6,6	9,5	15	12	0,5	-1,5	6,6	7 1/2	7

(1) Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan.
Ennusteet ovat kansantalousosaston.

hintakilpailukyvyn ohella monet pitkävaikutteiset, reaalisena kilpailukykyyn kuuluvat tekijät kuten vuosia kestänyt tutkimus- ja tuotekehittelytoiminta sekä vientimarkkinointi, joka on helpottanut uusien markkinoiden avaamista. Ensi vuonna metalliteollisuuden viennin kasvu jatkuu kohtalaisen nopeana, vaikka investoinnit Euroopassa elpyvät hitaasti. Korkotason aleneminen kuitenkin parantaneet tilannetta pitemmällä aikavälillä.

Metsäteollisuustuotteiden vientimäärät ovat lisääntyneet verrattain nopeasti, mutta valuuttamääräinen hintataso on alentunut edelleen. Kysynnän ja tarjonnan tasapainon saavuttaminen edellyttää sekä taloudellisen kasvun elpymistä että kapasiteetin poistamista markkinoilta. Pohjois-Amerikan talouskasvu ja dollarin vahvistuminen tuke-

vat arviota myönteisemmästä kehityksestä ensi vuoden kuluessa.

Teollisuuden muilla toimialoilla, jotka kattavat vain 17 % viennin arvosta, vienti on kasvanut tuntuvasti. Näillä aloilla, jotka ovat monesti olleet pääosin kotimarkkinoille suuntautuneita, on kuitenkin edelleen runsaasti käyttämätöntä kapasiteettia, mikä kertoo viennin käynnistämisen vaikeudesta. Vientimarkkinoiden toiminta on monilta osin muuttumassa, paljolti sen käynnissä olevan rakennesopeutumisen seurauksena, joka liittyy läntisen Euroopan integraatioon ja Itä-Euroopan murrokseen. Muuttunut kilpailutilanne näkyy esimerkiksi vaatetusteollisuuden viennin supistumisena. Hintakilpailukyvyn merkittävä paraneminenkaan ei ole kyennyt kääntämään alan vientimääriä kasvuun.

Myös palvelusten vienti on vähitellen elpymässä. Tulot ulkomaankaupan kuljtuksista ja matkailusta lisääntyivät selvästi tämän vuoden alkupuolella. Myös muiden palvelusten vienti, mm. rakennusprojektien

laskutus, kasvoi tuntuvasti. Palvelusten vienti, jonka osuus Suomen ulkomaankaupasta on ollut melko vähäinen (17 %), lisääntyy lähivuosina verrattain nopeasti.

Tuonti

Tuonnin supistuminen pysähtyi v. 1992, kun vientiteollisuuden elpyminen lisäsi raaka-aineiden, väli tuotteiden ja palvelusten tuontia. Kotimaisen kysynnän ja markan ostovoiman heikentyminen vähensivät sitä vastoin valmiiden tavaroiden tuontia edelleen; investointitavaroiden tuonti oli enää puolet vuoden 1989 määrästä ja kulutus-tavaratuontikin neljänneksen pienempi. Ensisijaisesti kotimarkkinoita palvelevien teollisuudenalojen tuontiosuudet ovat laman myötä alentuneet tuntuvasti.

Tänäkin vuonna suuret erot teollisuusalojen tuotantonäkymissä heijastuvat niiden tuontikysyntään: menestyneimmät vientialat,

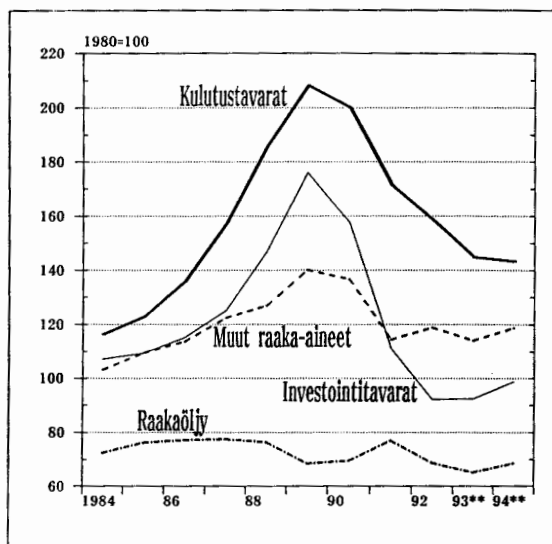
kuten sähkötekninen teollisuus, ovat alkuvuonna lisänneet raaka-aineiden ja komponenttien tuontiaan, kun taas esim. auto-teollisuuden vaikeudet näkyvät tuotantotarvikkeiden tuonnin vähentymisenä. Öljynjalostamon huoltoseisokki vähensi raakaöljyn tuontia alkuvuonna. Kaikkiaan teollisuuden raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnissa alkuvuonna vallinnut aleneva suuntaus kuitenkin pysähtynyt loppuvuonna, kun vientiteollisuuden kasvu jatkuu vahvana. Kotimaisen kysynnän jatkuva supistuminen näkyy erityisesti kulutustavaroiden tuonnissa; vuoden alkupuoliskolla henkilöautojen ja muiden kestävien kulutustavaroiden tuonti supistui viiden-

11. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1992 osuus, %	1990	1991	1992*	1993**	1994**	1990	1991	1992*	1993**	1994**
		määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	58,4	-2	-14	2	-4	4	0	2	11	15	5
raakaöljy	6,3	2	11	-11	-5	5	22	-10	7	18	4
muut raaka-aineet	52,1	-2	-16	4	-4	4	-3	3	12	15	5
Polttoaineet	3,9	4	-13	15	2	2	6	1	4	10	5
Investointitavarat	14,1	-10	-30	-17	0	7	5	2	15	19	4
Kulutustavarat	21,9	-4	-14	-8	-9	-1	3	4	6	9	3
Muut tavarat	1,6	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaratuonti(1)	100,0	-4,0	-16,7	-2,1	-4 1/2	4	1,7	2,3	10,5	14	4 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti(1)		-0,6	-11,7	1,2	-2 1/2	3 1/2	1,0	0,6	7,2	10 1/2	4 1/2

(1) Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan.
Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Kuvio 19. Tavaratuonnin määrä pääryhmittäin

neksen edellisvuotisesta, mutta myös päivittäisten kulutustavaroiden tuonti on alkanut vähentyä. Investointitavaroiden tuonti pysynee mm. jo toteutuneiden alus- ja lentokonetoimitusten vuoksi ennallaan. Palvelusten tuonnissa kotitalouksien ulkomaanmatkailu vähenee tuntuvasti, mutta yritysten vientiponnisteluihin liittyvät palvelujen ostot lisääntyvät. Tuonnin määrä vähenee tänä vuonna keskimäärin 2 1/2 %.

Tuontikysyntä alkaa ensi vuonna jälleen kasvaa, suurelta osin teollisuustuotannon kiihtyvän kasvun vuoksi. Myös investointitavaroiden tuonti lisääntyy kone- ja laiteinvestointien vähitellen elpyessä. Kulutustavaroiden tuonti vähentyy vielä hieman. Kaikkiaan tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrän arvioidaan kasvavan 3 1/2 %.

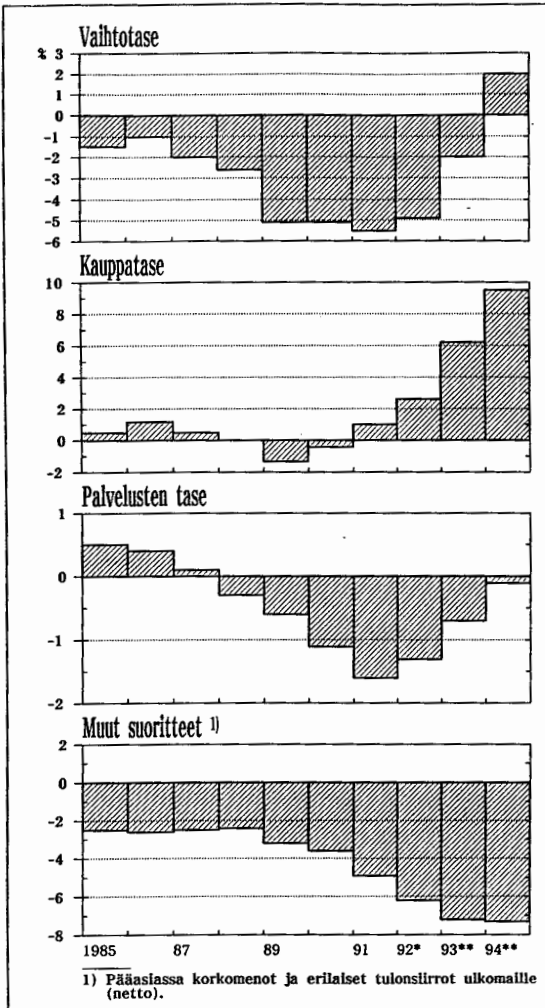
Markan devalvoituminen nosti tuontihintoja tuntuvasti vuoden 1992 lopulla ja vuoden 1993 alussa, mutta sen jälkeen hintojen kohoaminen on hidastunut. Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen nosti raaka-aineiden markkamääräisiä tuontihintoja vuoden alkupuolella, vaikka maailmanmarkkinoilla raaka-aineiden keskimääräiset dollarihinnot laskivat. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen odotetaan vähitellen kohoavan nykyiseltä alhaiselta tasolta. Tuontihintojen nousupaine helpottuu silti tämän vuoden loppupuolella ja ensi vuonna, kun valuuttakurssimuutokset ovat jo välittyneet tuontihintoihin. Teollisuusmaissa inflaatiiovauhti on laman vuoksi hidastunut, mikä osaltaan hillitsee etenkin kulutustavaroiden tuontihintojen nousua. Kaikkiaan tuontihinnat nousevat tänä vuonna 10 1/2 % ja ensi vuonna 4 1/2 %.

Vaihtotase

Ulkomaankaupan tase on parantunut yhtäjaksoisesti vuodesta 1989. Kun vaihtosuhte on samaan aikaan heikentynyt, kauppataaseen parantuminen on ollut kaupan määrällisen sopeutumisen varassa; vuosina 1990 ja 1991 tase kohentui tuonnin supis-

tumisen vuoksi ja v. 1992 lähinnä viennin vahvan kasvun ansiosta. Kauppataaseen ylijäämä kohosi tällöin 12 mrd. markkaan, 7 1/2 mrd. mk edellisvuotista suuremmaksi. Tänäkin vuonna tavarakaupan vaihtosuhte heikkenee, nyt 5 1/2 %, mutta kun

**Kuvio 20. Vaihtotase
suhteessa bruttokansantuotteeseen**

vienti laajenee tuntuvasti ja tuonti samanaikaisesti vähenee, kauppataaseen ylijäämä nousee liki 30 mrd. markkaan. Ensi vuonna vaihtosuhteen arvioidaan paranevan ja tukevan viennin laajenemisen ohella kauppataaseen vahvistumista edelleen.

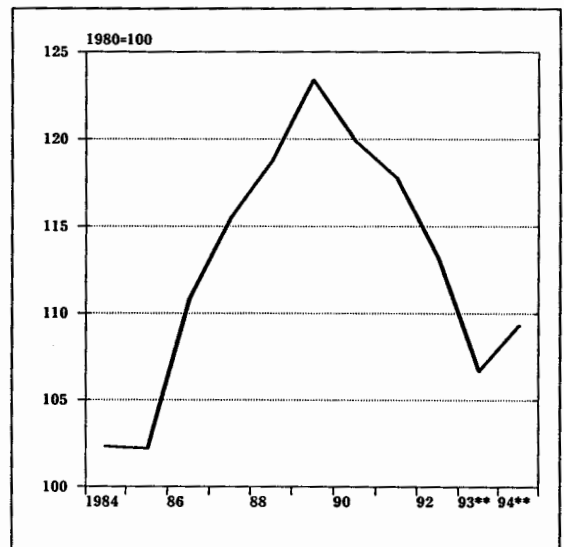
Kotimaisen kysynnän heikkeneminen ja kilpailukyvyyn paraneminen katkaisivat viime vuonna palvelusten taseen alijäämän pitkään jatkuneen syvenemisen. Tänä vuon-

na erityisesti ulkomaankaupan kuljetustulojen kasvu ja ulkomaanmatkailumenojen vähentyminen kohentavat palvelutasetta. Tase parantunee 3 mrd. mk sekä tänä että ensi vuonna, jolloin se on jo lähes tasapainossa.

Kehitysavun vähentäminen pienentää tulonsiirtojen taseen vajetta tänä ja ensi vuonna. Ulkomaisten velan korkomenot kasvavat sitä vastoin edelleen tuntuvasti tänä vuonna. Myös valuuttakurssien muutokset ovat lisänneet ulkomaisten velan ja velanhoidosten markka-arvoa. Kun velkaantumismuutos on nyt hidastunut ja kansainväliset korot ovat laskeneet, korkomenojen kasvu hidastuu ensi vuonna olennaisesti.

Vaihtotaseen alijäämän arvioidaan supistuvan tänä vuonna 15 mrd. mk 8 1/2 mrd. markkaan, mikä on 2 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Ensi vuonna vaihtotase voi parantua 19 mrd. mk ja muuttua run-

**Kuvio 21. Tavarakaupan vaihtosuhte
(vienti/hinnat/tuontihinnat)**

12. Vaihtotase

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti (1) (+)	99 750	91 100	105 732	131 200	157 800
Tavaratuonti (1) (-)	101 967	86 348	93 561	101 800	110 600
Kauppatase	-2 217	4 752	12 171	29 400	47 200
Palvelusten vienti (+)	19 078	18 188	22 331	27 100	32 100
Palvelusten tuonti (-)	24 633	26 074	28 636	30 600	32 600
Palvelusten tase	-5 555	-7 884	-6 305	-3 500	- 500
Tavaroiden ja palvelusten tase	-7 772	-3 132	5 866	25 900	46 700
Tuotannontekijätulot, netto	-15 040	-19 567	-25 678	-31 900	-34 200
Tulonsiirrot, netto	-3 701	-4 297	-3 621	-2 500	-2 000
Vaihtotase	-26 513	-26 996	-23 432	-8 500	10 500
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	-5,1	-5,5	-4,9	-2	2
(1) Sisältää tavarakaupan korjauserät.					

saan 10 mrd. mk ylijäämäiseksi (2 %/ BKT). Ulkomainen nettovelka kohoaa tänä vuonna 265 mrd. markkaan, eli 56 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna velkaantuneisuuden arvioidaan alenevan 51 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

13. Ulkomainen nettovelka

	1990	1991*	1992*	1993**	1994**
Ulkomainen nettovelka					
mrd. mk	141,4	179,8	238,9	265	255
% bruttokansantuotteesta	27,5	36,7	50,2	56	51
Pääomakorvaustase (1)					
mrd. mk	-14,2	-18,7	-24,9	-31	-33
% tavaroiden ja palvelusten viennistä	12,0	17,1	19,4	20	17 1/2
(1) Pääasiassa ulkomaisen nettovelan korot.					

4 Tuotanto

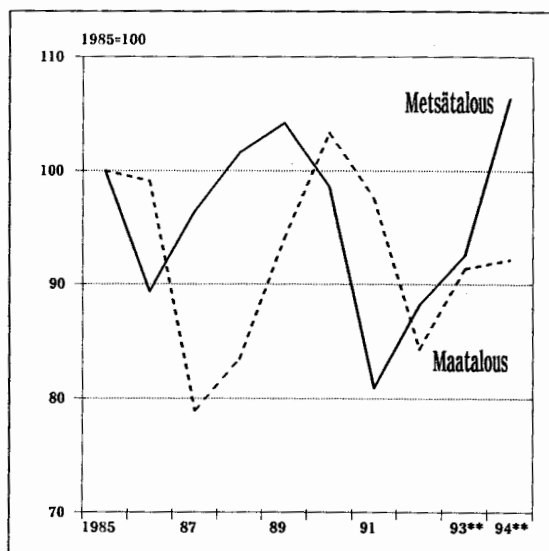
Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maatalouden tuotanto supistui 14 % v. 1992; viljasato oli neljänneksen normaalia pienempi. Viljelty pelloala on pienentynyt viime vuosina kesannoinnin takia, mutta tänä vuonna kesantoala on ennakkotietojen mukaan vähentynyt.

Myös kotieläintuotanto väheni v. 1992 tuotannonrajoitustoimien vuoksi, ja supistuminen jatkuu tänä vuonna; kananmunia tosin tulee markkinoille viimevuotista enemmän. Ylituotanto pysyy suurena, kun myös kulutus vähenee. Tuottajahintojen aleneminen ja markkinoimismaksut heikentävät maatalouden tulonmuodostusta. Maataloustuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna 9 % ja säilyvän ensi vuonna tämän vuoden tasolla, jos sato on normaali.

Kuvio 22. Maa- ja metsätalouden tuotanto

14. Maataloustuotanto

	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	11,0	-5,9	-14,1	9	1	-0,3
Kokonaissato	7,3	-11,2	-15,2	..	..	0,6
Kokonaissato/ha	7,2	1,2	-12,4	..	..	3,9
Leipäviljasato	23,9	-47,3	-47,9	..	..	-4,3
Maidon tuotanto	2,3	-9,3	-3,2	-1	0	-3,0
Meijerivoin tuotanto	0,8	-4,5	-4,6	-4	0	-3,4
Lihan tuotanto	5,4	-0,7	-2,0	-4	-1	0,1

15. Valtion tuki maataloudelle ja elintarvikkeille

	1988	1989	1990	1991	1992
	miljoonaa markkaa				
Maataloustuotanto	5 085	4 886	5 247	6 047	6 247
hintapolitiittinen tuki	2 021	2 990	3 375	3 564	3 782
maatalouden rakenteen kehittäminen	939	989	1 129	1 104	1 180
muut	2 125	908	743	1 380	1 285
Elintarvikkeet	805	735	738	911	734
hintatuki	726	661	680	874	690
muut	79	74	58	37	44
Markkinointi	2 855	3 338	4 720	5 079	4 261
vientituki	1 566	2 403	3 481	3 838	3 134
viennin liikevaihtoverotuki	469	492	753	885	748
hinnanerokorvaukset, jalostevienti	788	393	486	355	379
muut	31	50	0	-	-
Yhteensä, bruttomenot	8 744	8 959	10 705	12 037	11 243
Yhteensä, nettomenot(1)	7 534	7 784	8 991	9 896	8 700

(1) Valtion bruttomenoista on vähennetty valtion kantamat vero- ja maksutulot. Valtion lainatuki on määritetty laskentakoron (= valtionvelan efektiiviset kustannukset) ja maksettujen korkojen erotuksena; lisäksi on otettu huomioon mm. vapaavuosien lyhennyserät ja maksuvapautukset.

Metsätalous

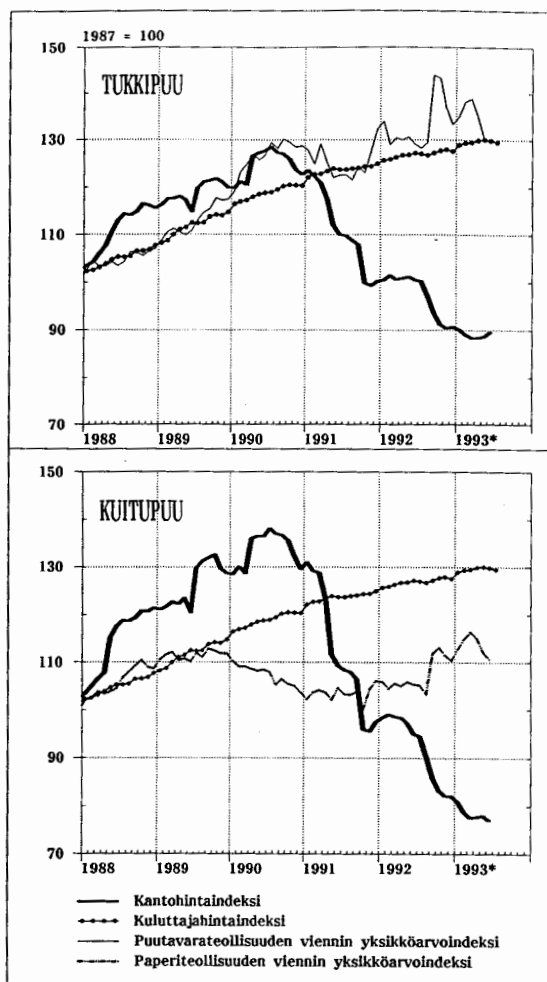
Metsäteollisuuden tuotannon kasvu lisäsi hakkuita v. 1992. Puukauppaa ja hakkuita vauhditti myös metsäverotuksen muutos. Vuodenvaihteessa siirryttiin pinta-alaverotuksesta puun myyntiverotukseen, ja ilman siirtymäaika myyntiverotukseen siirtyvät metsänomistajat myivät runsaasti puuta viime vuoden puolella. Puuta hakattiin noin 40 milj. m³, joka oli 12 % enemmän kuin v. 1991. Puun tuonti oli viidenneksen suurempi kuin edellisellä vuonna. Metsäteollisuuden raakapuuvarastot kasvoivat selvästi. Kantohintojen lasku jatkui, ja hinnat alenivat 15 %.

Vuoden 1993 alkupuolella puumarkkinat hiljentyivät. Ostot ja leimaukset olivat vain noin puolet viimevuotisista. Hakkuut olivat hieman pienemmät kuin vuotta aiemmin. Kantohintojen lasku pysähtyi keväällä; tukkipuun hintataso on nyt 30 % ja kuitupuun 40 % alempi kuin huippuvuonna 1990. Hinnat ovat jokseenkin kansainvälisellä tasolla. Raakapuuta tuotiin tammi-kesäkuussa kolmannes enemmän kuin viime vuonna vastaavana aikana. Osa tuonnista oli edellisenä vuonna solmittuja kauppvoja, joiden toimitukset siirtyivät tämän vuoden alkukuukausiin. Suurimmat puunmyyntipaineet on purettu, ja metsänomistajat odottelevat hintojen kääntymistä nousuun.

Metsäteollisuuden puuvarastot ovat supistuneet, ja hakkuiden odotetaan vilkastuvan loppuvuodesta; koko vuonna hakkuut lisääntyvät 5 %. Vaikka hinnat kääntynevät loppuvuodesta nousuun, ne jäävät selvästi viimevuotisen tason alapuolelle.

Ensi vuonna hakkuut lisääntyvät 15 %, kun metsäteollisuuden tuotanto kasvaa edelleen ripeästi.

Kuvio 23. Kantohinnat

16. Metsätalouden tuotanto ja työvoima

	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	-7,5	-20,5	12,1	5	15	-1,6
tukkipuu	-7,3	-21,9	15,0	..	..	-2,7
kuitupuu	-7,5	-19,3	11,5	..	..	-0,6
Metsätalouden tuotanto yhteensä(1)	-5,4	-17,9	8,9	5	15	-1,5
Työllisyys(2)	-8,9	-18,0	-2,2	1	3 1/2	-6,5

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Työtunteina.

Teollisuus

Teollisuudessa laman syvin vaihe oli vuoden 1991 lopulla. Vuoden 1992 alussa tuotanto kohosi nopeasti, mutta jälkipuoliskolla kasvu pysähtyi. Kehitys on ollut hyvin kaksijakoista: tuotanto on kasvanut vientitoimialoilla merkittävästi parantuneen kilpailukyvyn turvin, mutta supistunut edelleen kotimarkkinatoimialoilla.

Teollisuuden tuottajahinnat ovat vuoden 1991 lievän laskun jälkeen kääntyneet nousuun. Vuoden 1993 alkupuolella hinnat nousivat 4-5 prosentin vuosivauhtia. Vientimarkkinoilla yritykset ovat vain poikkeustapauksissa pystyneet nostamaan hintoja markan arvon heikkenemistä vastaavasti.

Vaikka kapasiteetin käyttöasteet ovat avoimella sektorilla huomattavasti nousseet,

kilpailukyvyn tuntuva paraneminen ja vapaa kapasiteetti mahdollistaisivat nopean tuotannon kasvun. Heikot kysyntäkymät sekä kansainvälisillä markkinoilla että etenkin kotimaassa haittaavat tämän potentiaalin hyödyntämistä.

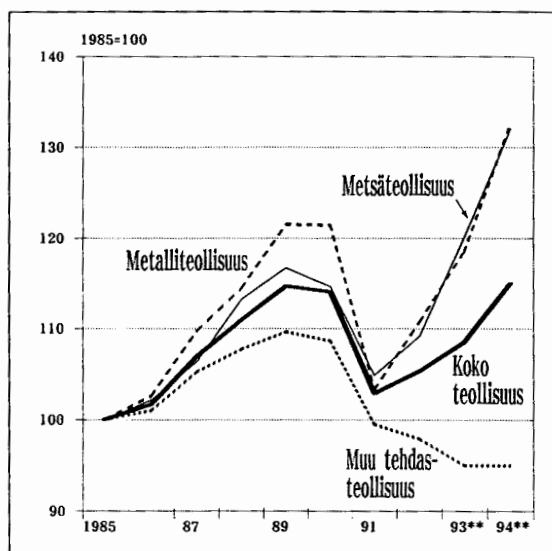
Kuluvana vuonna teollisuustuotanto kasvaa 3 %. Kasvu perustuu vientitoimituksiin. Kotimarkkinateollisuuden kysyntä laskee edelleen sekä kulutuksen että investointien jatkuvan supistumisen vuoksi. Kilpailukyvyn paraneminen ei näytä merkittävästi siirtäneen kysyntää tuontitavaroista kotimaassa valmistettuihin; vastaavaa tarjontaa ei ole.

Ensi vuonna teollisuustuotannon odotetaan kasvavan 6 %. Viennin kilpailuedellytykset ovat hyvät, ja kysynnän päävientimarkkinoilla odotetaan kääntyvän nousuun. Kotimarkkinoilla kulutuksen lasku supistaa kulutustavarateollisuuden tuotantoa edelleen, mutta teollisuuden kone- ja laiteinvestointien lievä elpyminen lisää kysyntää. Loppuvuodesta arvonlisäverouudistus parantaa edelleen tuotannon kilpailukykyä, kun piilevä liikevaihtovero poistuu.

Metsäteollisuus

Sekä paperi- että puuteollisuuden tuotannon kasvu oli v. 1992 viennin varassa. Metsäteollisuuden markkinatilanne on kuitenkin ollut heikko jo neljättä vuotta. Tänäkin vuonna kysyntä ei kasva päämark-

Kuvio 24. Teollisuustuotannon volyymi-indeksi

kina-alueilla. Yhdysvaltain talouden elpyminen kuitenkin vähentää Kanadan tarjontaa Länsi-Euroopan markkinoilla.

Paperiteollisuudessa on kansainvälisesti ylikapasiteettia jokseenkin kaikkien paperilaatujen ja markkinaselluloosan tuotannossa, ja maailmanmarkkinahinnat ovat edelleen laskeneet. Liikakapasiteetin uskotaan häviävän vasta vuosikymmenen puolivälissä tai sen jälkeen. Paperin kysyntä pysyy ennallaan tai laskee vähän tänä vuonna. Ensi vuonna kysynnän uskotaan maailmanmarkkinoilla kääntyvän selvään kasvuun, ja myös hinnat alkanevat nousta.

Tänä vuonna paperiteollisuuden tuotanto kasvaa viennin vetämänä 10 % ja ensi

vuonna tätäkin enemmän, 12 %. Kapasiteetti on siinä määrin vajaakäytössä, että tuotannon lisäämisessä tänä ja ensi vuonna ei ole ongelmia.

Puutavarateollisuuden tuotanto kasvaa tänä vuonna 12 % viennin suuren lisäyksen vuoksi. Kotimarkkinakysyntä sen sijaan heikkenee rakennustoiminnan laman syvenemisen vuoksi. Sahatavaran markkamääräiset hinnat ovat alkuvuonna hieman laskeneet. Ensi vuonna tuotanto lisääntynee vähemmän, sillä viennin kasvu hidastuu ja rakennustoiminta supistuu edelleen. Myöskään sahateollisuudessa ei ole kapasiteettiongelmia, sillä tuotantoa voidaan lisätä siirtymällä vuorotyöhön.

17. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	87,8	-0,7	-10,9	2,7	3	6	0,9
metsäteollisuus	16,5	-2,5	-8,5	4,1	10	10	1,6
puutavara	4,8	-7,7	-21,1	4,9	12	5	-0,7
massa ja paperi	11,7	0,2	-2,4	3,7	10	12	2,6
metalliteollisuus	32,7	0,9	-14,9	7,2	7	12	1,5
metallien valmistus	5,0	2,2	-2,7	10,6	5	5	3,2
metallituotteet ja koneet	27,7	0,7	-16,5	6,6	8	13	1,3
muu tehdasteollisuus	38,5	-1,2	-8,4	-1,6	-3	0	0,1
elintarvikkeet	12,1	1,4	-2,0	1,2	-1	-1	1,4
tekstiilit, vaatteet yms.	3,2	-10,7	-18,8	-5,6	-9	-5	-9,6
graafiset tuotteet	7,0	-1,5	-10,5	-5,8	-3	0	0,2
kemialliset tuotteet	10,0	0,6	-5,8	1,5	-2	4	2,6
rakennusaineet	3,5	0,0	-15,5	-7,3	-11	-5	0,6
muut	2,7	-4,8	-12,2	-1,3	0	0	0,2
Kaivostoiminta ja louhinta	1,6	1,6	-7,8	-2,3	0	0	3,6
Sähkö-, kaas- ja vesihuolto	10,6	1,9	3,1	-0,5	3	4	2,3
Koko teollisuustuotanto	100,0	-0,4	-9,7	2,3	3	6	1,0
Teollisuuden työllisyys(2)		-3,6	-10,2	-8,5	-3	1 1/2	-4,3

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Työtunteina.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto kasvoi viennin ansiosta nopeasti v. 1992 ja alkuvuonna 1993, mutta tuotannon määrä alittaa vielä lamaa edeltäneen tason. Sähköteknisen tuotannon kasvu on ollut erityisen ripeätä: se lisääntyi neljänneksen v. 1992 ja tätäkin enemmän alkuvuonna 1993. Toinen kasvuala on ollut metallien valmistus, jossa tuotanto lisääntyi kymmeneksen v. 1992. Molemmilla toimialoilla on rakennettu lisää tuotantokapasiteettia. Muilla metalliteollisuuden aloilla tuotanto on polkenut paikallaan, ja kulkuneuvoteollisuudessa se jopa supistui huomattavasti vuoden 1993 alkupuoliskolla. Vain kone- ja laitevalmistajat ovat pystyneet nostamaan vientihintoja markan arvon heikkenemisen tahdissa.

Tänä vuonna sähköteknisen teollisuuden tuotanto lisääntyy merkittävästi ja metallien valmistus jonkin verran. Metallien valmistuksessa on maailmalla kuitenkin runsaasti kapasiteettia vapaana ja hintataso alhainen. Koneiden ja laitteiden tuotanto ei kasva, koska investoinnit kotimaassa ja keskeisillä vientialueilla Länsi-Euroopassa vähenevät merkittävästi. Koko metalliteollisuus kasvaa 7 %.

Ensi vuonna kotimaan kysyntä kasvaa jonkin verran, kun teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit lisääntyvät. Myös Länsi-Euroopassa kone- ja laitehankintojen odotetaan kasvavan selvästi. Metallien valmistuksessa ja sähköteknisessä teollisuudessa kapasiteetin käyttöaste alkaa olla melko korkealla. Metallituotteiden, koneiden ja kulkuneuvojen valmistuksessa sen sijaan on kapasiteettia runsaasti vapaana.

Muu teollisuus

Kotimarkkinoiden heikon kysyntätilanteen vuoksi muun teollisuuden tuotanto laski viime vuonna ja tämän vuoden alkupuolella. Joidenkin toimialojen vienti on kasvanut, osittain heikohkoon hintaan.

Tänä ja ensi vuonna muun tehdasteollisuuden kotimainen kysyntä pysyy edelleen huonona, mutta monet toimialat lisäävät vientiään hyvän kilpailukyvyn turvin. Vienti ei vähäisyytensä vuoksi kuitenkaan paranna näiden toimialojen tuotantotilannetta kovinkaan paljon.

Syvä lama on vaikuttanut elintarviketeollisuuteen vähemmän kuin muihin toimialoihin. Suurin osa sen tuotannosta menee kotimarkkinoille, ja kysyntä on alentunut vain vähän. Tuotannon lievä kasvu alkuvuonna johtuu viennin suuresta lisäyksestä, samalla kun kotimaan kysyntä on hieman laskenut. Elintarvike-, juoma- ja tupakateollisuuden tuottajahinnat ovat vuoden kuluessa hieman alentuneet. Tänä vuonna elintarviketeollisuuden tuotanto ei kasva.

Lama on kiihdyttänyt tekstiili-, vaatetus- ja kenkäteollisuuden supistumista, joka alkoi jo 1980-luvun puolivälissä. Toimialan tuotanto ja työvoima ovat vähentyneet tuosta ajasta puoleen. Viime vuosina vaatetusteollisuuden tuotantoa on siirretty lähialueille halpojen työvoimakustannusten maihin. Tänä vuonna vaatetusteollisuuden tuotanto laskee edelleen, ja tilauskanta on heikko. Tekstiiliteollisuuteen ennustetaan vähäistä kasvua.

Graafisen teollisuuden tuotanto supistuu lehtien ja kirjojen myynnin vähetessä. Las-ku on kuitenkin loivempi kuin edeltävinä

vuosina. Lehtien levikit ovat pienentyneet, ilmoitustulot supistuneet ja tilauskirjapainojen tilauskanta laskenut, joten kapasiteettia on runsaasti vapaana.

Kemian teollisuuden kysyntänäkymät vientimarkkinoilla ovat heikot mutta kotimaassa hieman paremmat. Kansainvälisillä markkinoilla kapasiteettia on runsaasti vapaana, eikä siellä odoteta kysynnän kasvua ennen ensi vuotta. Metsäteollisuuden ja korjausrakentamisen elpyminen kuitenkin lisää kysyntää kotimaassa.

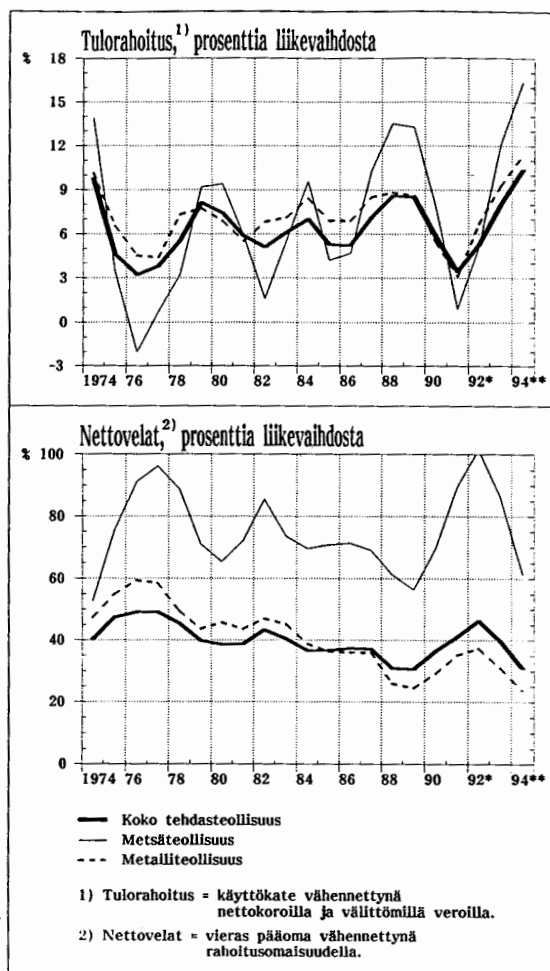
Talonrakentamisen laman syveneminen vähentää edelleen rakennusaineteollisuuden kysyntää, vaikka korjausrakentamisen lisääminen lieventää laskua hieman. Kapasiteettin käyttöaste on erittäin alhainen ja tilauskanta heikko. Sähkö-, kaas- ja vesihuolto kasvaa teollisuuden energiankäytön lisääntymisen vuoksi tänä ja ensi vuonna.

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

Teollisuuden kannattavuus alkoi kohentua viime vuonna. Käyttökate nousi 7 1/2 prosentista v. 1991 noin 10 prosenttiin v. 1992. Velkaantuneisuus kohosi edelleen, kun markan heikkeneminen lisäsi valuuttamääräisen velan markka-arvoa. Kasvien korkomenojen ja kurssitappioiden vuoksi teollisuuden nettotulos koheni viime vuonna vain vähän.

Vuonna 1993 teollisuuden kannattavuus paranee tuntuvasti ja yltää jo selvästi pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle. Myönteistä kehitystä ovat tukemassa vientihintojen nousu sekä yksikkötyökustannusten, kantohintojen ja korkotason aleneminen. Kan-

Kuvio 25. Tehdasteollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

nattavuuskehitys jatkuu kaksijakoisena. Vientiin suuntautuvat toimialat parantavat tuloksiaan ja pystyvät vähentämään velkaantuneisuuttaan merkittävästi. Kotimarkkinoiden varassa toimivilla yrityksillä, joista monilla on runsaasti valuuttavelkaa, rahoitustilanne on kuitenkin tiukka, kun heikkenevä kotimainen kysyntä ei anna mahdollisuuksia korottaa hintoja.

Reaalikoron korkeus vaikeuttaa etenkin kotimarkkinayritysten asemaa; jos reaalkorko määritellään nimellisen korkoprosentin ja myyntihinnan muutosprosentin erotukseksi, kotimarkkinayritysten lainojen reaalkorko on yhä kymmenisen prosenttia. Vientiyritysten reaalkorko on vastaavalla tavalla määriteltynä tänä vuonna sen sijaan vain pari prosenttia. Kun kotimarkkinayritykset eivät nykyisessä suhdannetilanteessa pysty hinnankorotuksin alentamaan reaalisia rahoituskustannuksia, ne joutuvat vähentämään edelleen tuntuvasti sekä kiinteitä että varastoinvestointejaan.

Vuonna 1994 teollisuuden kannattavuus ja rahoitusrakenteet paranevat edelleen. Käytökate nousee 14-15 prosenttiin liikevaihdosta, ja velkaantuneisuus alenee merkittävästi.

Valtion tuki teollisuus- ja palvelu-toimialoille

Valtion tuki yritystoiminnalle on laman aikana puolitoistakertaistunut 5,8 mrd. markkaan eli 1,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tukien kasvu on keskittynyt lähinnä tukijärjestelmän suhdanneherkkiin eriin.

Valtionyhtiöiden osinkojen väheneminen sekä konkurssiaallon seurauksena kasvaneet luottotappiot ja takuu- ja takauskorvaukset ovat lisänneet tukia selvästi eniten. Myös työllisyysperustein myönnettyä tukea on jouduttu kasvattamaan työttömyyden lisääntyneenä suuresti.

Erityisrahoituslaitosten (esim. Kera Oy) myöntämä riskirahoitus sekä pk-yrityksille myönnetyt takaukset ovat kuitenkin hidas-

18. Valtion tuki¹⁾ jalostus- ja palveluelinkeinoille

	1988	1989	1990	1991	1992
	miljoonaa markkaa				
Aluetuki	844	921	1 097	1 005	968
Energiahuolto	112	101	119	64	60
Lehdistön tukeminen	482	482	443	467	362
Merenkulku ja laivanrakennus	28	436	210	597	353
Tutkimus- ja tuotekehitys	236	316	351	495	521
Työmarkkinatuki	508	644	653	746	1 168
Viennin edistäminen	202	177	185	485	510
Ympäristönsuojelu	35	33	43	41	95
Valtionyritysten tuet	162	151	664	964	1 257
Muut tuet	190	306	309	389	481
Nettokustannukset yhteensä	2 798	3 567	4 073	5 253	5 775

(1) Sisältää avustukset sekä laina-, pääoma- ja takuutuen. Nettokustannukset on laskettu seuraavien kaavojen mukaan:

Lainatuki: (laskentakorko x keskimääräinen lainakanta) + luottotappiot - maksetut korot.

Pääomatuki: (laskentakorko x keskimääräinen osakepääoma) + pääoman alennukset - maksetut osingot.

Takaus- ja takuutuki: takaustappiot - takausmaksut - takaisin perityt korvaukset.

Laskentakorko: valtionvelan efektiiviset kustannukset.

taneet konkurssiaallon syvenemistä. Pk-yrityksille on suuntautunut lisäksi pääosa aluetuesta sekä tutkimus- ja tuotekehitystuesta.

Tukien kasvu ei ole johtunut aktiivisesta politiikasta, vaan lähinnä niistä sitoumuksista, jotka on tehty ennen lamaa. Val-

tionaloudelliset syyt sekä ETA-sopimus ja mahdollinen EY-jäsenyys pakottavat vähentämään nykyisiä tukia, joten tuen kokonaismäärän arvioidaan vähitellen kääntyvän laskuun. Suunnitelmien mukaan tukea suunnataan jatkossa pois tuotannon suorasta tuesta yritystoiminnan yleisten toimintaedellytysten parantamiseen.

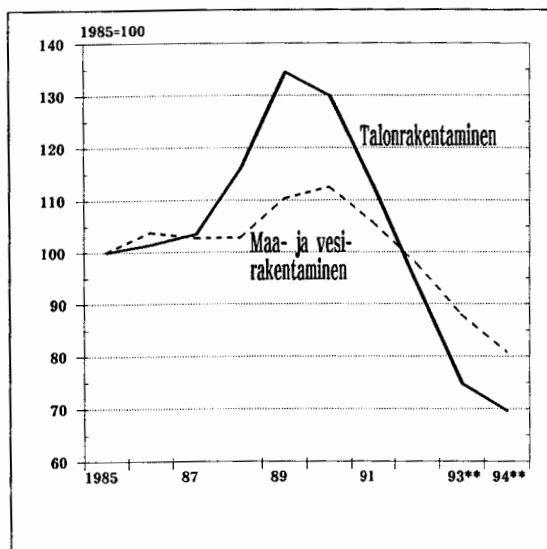
Rakentaminen

Talonrakentaminen

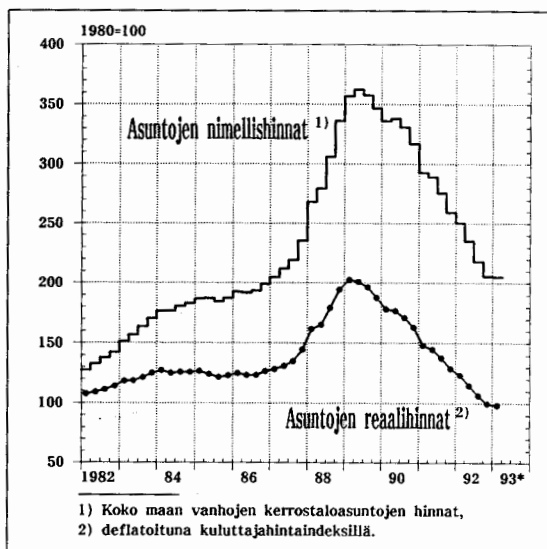
Talonrakentaminen supistuu jo neljättä vuotta, mikä on johtanut laajaan kapasiteetin purkuun rakennusyrityksissä. Viime vuonna talonrakentaminen väheni 17 %. Uusien hankkeiden aloitukset vähenivät neljänneksen, teollisuusrakennusten peräti 40 %. Tänä vuonna talonrakentaminen su-

pistuu 20 % ja aloitukset runsaan neljänneksen. Ensi vuonna lasku vaimenee 7 prosenttiin. Rakentamisen kysyntänäkymät pysyvät heikkoina, vaikka korkotason aleneminen helpottaakin investointimahdollisuuksia. Kasvunäkymiä on lähinnä vain rakennusvientimarkkinoilla, joiden merkitys rakentamiseen kokonaisuudessaan on kuitenkin pieni. Vuoden 1994 kesäkuussa voi-

Kuvio 26. Rakennustoiminta

Kuvio 27. Asuntojen hinnat neljännesvuosittain

1) Koko maan vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat,
2) deflaoituna kuluttajahintaindeksillä.

19. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion osalainoittamat asunnot, lainojen maksatus, milj. mk (1)			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitettut asunnot, kpl		
	Uudisraken- nukset	Perus- paran- taminen	Han- kinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta (2)	ASP- korko- tuki	Valtion osalai- noittamat	Korko- tuki- asunnot (2)	Kaikki asuntojen aloitukset
1988	2 926	508	-	29	302	18 936	1 115	60 158
1989	3 301	522	-	46	382	18 563	1 178	69 317
1990	4 413	554	-	83	469	20 968	1 656	53 556
1991	7 404	592	141	122	554	22 559	1 180	39 366
1992	7 097	757	537	159	643	22 573	690	31 606
1993**	5 600	1 050	340	230	620	14 500	4 500	25 000
1994(a)	3 718	1 115	160	345	420	10 000	8 000	26 000**

(1) Ml. maatilahallinnon lainat vuoteen 1990 asti.
(2) Pl. ASP, ml. maatilahallinnon korkotuet vuodesta 1991 asti.
(a) Vuoden 1994 talousarvion mukaan.

maan tuleva arvonlisäverotuksen laajennus tuo liikerakentamiselle verovähennyisedun, mutta on asuntorakentamiselle lisärasite. Siirtymävaiheen helpottamiseksi veronlisäys korvataan niille asunnonhankkijoille, joiden ostaman uuden asunnon rakentamisen aloitetaan ennen vuoden 1995 alkua.

Asuntojen matalat hinnat, korkotason lasku sekä vuokranantajille edullinen pääomaverotuksen uudistus ovat lisänneet kiinnostusta asuntojen hankintaan. Asuntokauppa onkin vilkastunut ja vanhojen asuntojen hinnat ovat Helsingissä alkaneet hieman nousta. Uusien myymättömien asuntojen määrä on kevään aikana laskenut alle 8 000 asunnon. Laimeat tulo-odotukset ja suurena jatkuva työttömyys heikentävät kuitenkin asunnonhankintamahdollisuuksia, minkä lisäksi rahoituksen saatavuus vaikeuttaa rakennushankkeiden käynnistämistä. Asuntoja aloitetaan tänä vuonna 25 000, joista 14 500 on arava-asuntoja. Valtion korko-

tukivuokra-asuntoja arvioidaan käynnistävän korkeintaan 4 000. Ensi vuonna arava-aloitusten määrä supistuu 10 000:een; korkotukivuokra-asuntoja on budjetoitu 7 500, mutta määrä tuskin toteutuu kokonaisuudessaan. Vapaarahoitteisten asuntojen aloitukset lisääntyvät vuoden lopulla em. verosäännöksen vuoksi, ja aloitusten kokonaismäärä nousee 26 000 asuntoon.

Kunnat ovat rahoitusvaikeuksissaan vähentäneet merkittävästi rakentamista, erityisen laajasti on luovuttu sosiaalitoimen hankkeista. Myös valtion rakentaminen vähenee sekä tänä että ensi vuonna.

Teollisuusrakentaminen vähenee tänä vuonna edelleen jyrkästi, mutta ensi vuonna aloitukset jo lisääntyvät. Myös liikerakentaminen vähenee tänä vuonna tuntuvasti; aleneva suunta jatkuu ensi vuonnakin, sillä tyhjiä liiketiloja on yhä runsaasti.

20. Talonrakentaminen

	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	-3,4	-13,1	-17,2	-20	-7	1,1
Työllisyys (1)	-1,1	-18,8	-19,9	-19 1/2	-8 1/2	-1,7
Aloitettut rakennukset (2)	-17,2	-24,4	-24,6	-26	0	-2,9
asuinrakennukset	-21,3	-24,9	-18,9	-20	4	-1,8
teollisuusrakennukset	4,1	-47,8	-40,1	-27	25	-5,7
liikerakennukset(3)	-34,3	-4,7	-33,3	-45	-5	-2,3
julkiset rakennukset(4)	-14,1	4,0	-13,4	-30	-16	-1,7
Valmistuneet rakennukset (2)	17,8	-17,9	-20,9	-23	-20	0,6
(1) Työtunteina. (2) Kuutiometriä. (3) Myymälä- ja majoitusrakennukset, toimisto- ja hallintorakennukset, liikenteen rakennukset. (4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.						

Maa- ja vesirakentaminen

Huomattava osa maa- ja vesirakentamisesta on kunnossapitoa, jota ei voida olennaisesti vähentää. Kehittämishankkeiden karsinta on johtanut kuitenkin myös maa- ja vesirakentamisen supistumiseen; v. 1992 maa- ja vesirakentaminen väheni 8 %, tänä vuonna se supistuu kymmeneksen ja ensi vuonna vielä 8 %.

Kuntien ja yksityisen sektorin maa- ja vesirakennustyöt vähenivät viime vuonna jyrkästi. Supistuminen jatkuu tänä vuonna tuntuvana ja ensi vuonna hieman lievempanä. Valtion maa- ja vesirakennustyöt sitä vastoin lisääntyivät viime vuonna vielä jonkin verran, mutta nekin supistuvat tänä ja ensi vuonna jyrkästi; ensi vuonna ei uusia tiehankkeita aloiteta lainkaan. Rautateiden rakentamisessa keskitytään sähköistyksen laajentamiseen sekä pääratojen kehittämiseen nopeille junille sopiviksi.

21. Maa- ja vesirakentaminen

	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	1,9	-5,9	-7,8	-10	-8	0,3
Työllisyys(1)	-9,6	-2,5	-8,0	-5 1/2	-6 1/2	-2,5
(1) Työtunteina.						

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto supistui v. 1992 kaikkiaan 5 1/2 % eli puolitoista prosenttiyksikköä enemmän kuin kokonaistuotanto. Myös tänä ja ensi vuonna palvelutuotannon arvioidaan kehittyvän bruttokansantuotetta heikommin.

Kaupan tuotanto väheni viime vuonna 10 %, ja kehitys on jatkunut samansuuntaisena myös vuoden 1993 alkupuoliskolla. Vuodesta 1989 tuotanto on supistunut yli neljänneksen. Kestokulutushyödykkeiden ohella myös päivittäistavaroita ostetaan nyt aiempaa vähemmän.

Tukkukaupan myynti on laskenut vähittäiskauppaa voimakkaammin, ja erityisesti kotimarkkinoista riippuvaiset alan yritykset ovat suurissa vaikeuksissa. Viennin kasvun takia raaka-aineiden ja kemikaalien tukkumyynti on jo lisääntymässä.

Ravintolamyynti on supistunut alkuvuonna kymmeneksen samaan aikaan, kun alalle on tullut runsaasti uutta kapasiteettia. Majoitusmyyntiä piristää ulkomaisten turistien yöpymiset. Alan hintataso kohoaa selvästi yleistä hintatasoa hitaammin.

Kaikkiaan kaupan tuotanto supistuu edelleen tänä ja ensi vuonna kotimaisen kysynnän laimeuden takia.

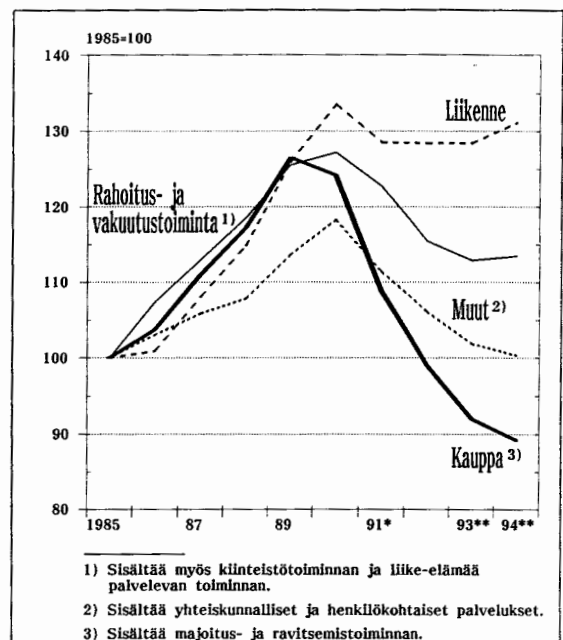
Liikenteen tuotanto säilyi v. 1992 edellisvuoden tasolla. Myös v. 1993 tuotannon ennustetaan pysyvän ennallaan, mutta kääntyvän lievään nousuun ensi vuonna.

Rautatieliikennettä lisäävät vientikuljetukset satamiin, puutavarakuljetukset sekä voi-

makkaasti kasvava transitoliikenne. Maantiekuljetusten kysyntää rajoittaa kotimaan-kaupan ja investointien vähäisyys. Vienti-toimitukset ja laivaristeilyt vilkastuttavat vesiliikennettä ja satamatoimintaa. Lentoliikennettä ja myös matkatoimistoalaa rasittaa etelänmatkailun romahtaminen; kansainvälisen reittiliikenteen matkustajamäärät ovat kasvussa.

Tietoliikenteessä on teletoiminnan kasvu jatkunut voimakkaana lamankin aikana. Kotimainen kauko- ja paikallispuhelin-toiminta vapautuu kilpailun piiriin ensi vuoden alusta, mikä alentaa hintoja ja lisää tietoliikennepalvelujen kysyntää.

Kuvio 28. Palveluelinkeinojen tuotanto

Muissa yksityisissä palveluissa rahoitus-toiminnan tuotanto väheni viime vuonna kymmeneksen mm. korkokatteen alenemisen vuoksi. Vakuutusyhtiöiden maksutulo aleni niin eläkevakuutuksessa, vahinkovakuutuksissa kuin jälleenvakuutuksessakin. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan tuotanto alenee edelleen ennustekaudella.

Liike-elämää palveleva toiminta supistui v. 1992 viidenneksen. Sekä yrityspalveluiden että kotitalouspalveluiden tuotanto vähenee edelleen tänä ja ensi vuonna. Arvonlisäverotukseen siirtyminen sekä heikko ostovoima pienentävät kotitalouspalveluiden kysyntää.

22. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Kauppa	24,6	-2,6	-13,2	-9,8	-7 1/2	-3 1/2	0,4
vähittäiskauppa ja huoltamot	12,5	-2,2	-9,0	-7,6	-8	-3 1/2	1,1
tukkukauppa	12,1	-3,0	-17,6	-12,2	-7	-3	-0,3
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4,5	2,4	-7,9	-4,6	-5	-2	2,0
Liikenne	20,8	6,1	-3,7	-0,1	0	2	4,5
kuljetus ja varastointi	14,8	6,0	-5,9	-1,9	-1 1/2	1/2	3,6
posti- ja teleliikenne	6,0	6,2	1,9	4,4	3 1/2	4 1/2	7,0
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	8,1	-1,2	-3,2	-12,4	-6	-3	1,7
Asuntojen hallinta ja vuokraus	21,3	3,8	3,5	3,4	3	3	4,3
Muu kiinteistötoiminta	4,4	3,4	0,0	5,4	3	3	4,2
Liike-elämää palveleva toiminta	9,2	-0,3	-14,5	-19,5	-12	-3	-0,3
Yhteiskunnalliset ja henki- lökohtaiset palvelukset	7,1	4,2	-5,9	-4,8	-4	-1 1/2	1,4
Yhteensä	100,0	1,4	-6,5	-5,5	-3	-1/2	2,3
Työllisyys(1)		-1,2	-6,8	-7,3	-5 1/2	-2	-0,5

(1) Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Kokonaistuotanto on supistunut yhtäjaksoisesti kolme vuotta, ja sen taso on nyt jo 15 % matalampi kuin vuoden 1990 alussa. Tämän vuoden alkupuoliskolla tuotanto oli 3 1/2 % alhaisempi kuin viime vuonna vastaavana aikana, eikä käännettä tuntuvaan nousuun ole näköpiirissä. Tänä vuonna tuotanto supistunee vielä 2 1/2 % mutta lisäantyy ensi vuonna prosentin verran.

Myönteistä talouden kehityksessä on viennin vahva veto; tänä ja ensi vuonna vienti tukee kokonaistuotannon kasvua 4 prosenttiyksiköllä ja viennin kansantuoteosuus nousee ensi vuonna jo lähes 40 prosenttiin. Viennin kasvu ei kuitenkaan vielä riitä korvaamaan kotimaisen kysynnän heikkoutta, osaksi myös siitä syystä, että tuonti on säilynyt lamaan nähden suurena. Tänä

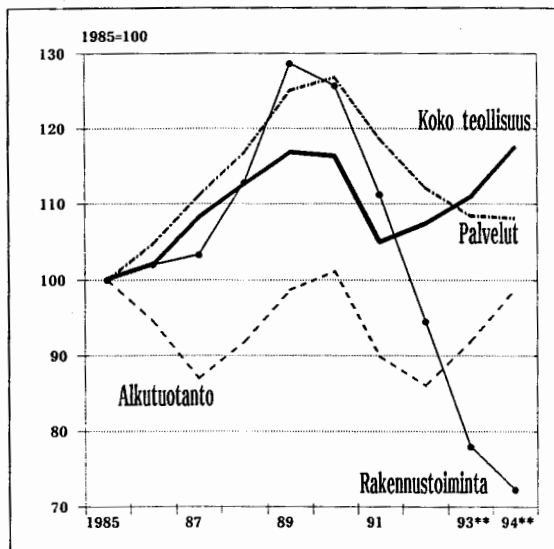
vuonna kotimaisen kysynnän heikkous painaa kokonaistuotantoa alaspäin vielä 7 prosenttiyksikön verran, mutta ensi vuonna sen vaikutus pienenee pariin prosenttiin. Kun laman alkuvaiheissa kotimainen kysyntä heikkeni eniten yksityisessä sektorissa, painopiste on ensi vuonna siirtymässä julkiseen sektoriin; ensi vuonna julkisen kysynnän kokonaistuotantoa supistava vaikutus arvioidaan tämän vuoden tapaan 1 1/2 prosenttiyksiköksi.

Kysynnän kehitystä seuraten tuotanto lisääntyy jo nopeasti avoimen sektorin teollisuudessa ja metsätaloudessa, kun taas rakentaminen ja kauppa ovat vielä lamassa. Myös muilla palvelualoilla, kuten rahoitustoiminnassa tilanne säilyy edelleen vaikeana. Teollisuustuotanto lisääntyy tänä vuonna 3 % ja ensi vuonna 6 %. Alkutuoannon ohella myös liikenne lisääntyy ensi vuonna hieman. Tuotanto supistuu ensi vuonna eniten rakentamisessa, 7 1/2 %, ja julkisessa toiminnassa, 5 %.

23. Tuotanto toimialoittain

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					1992/85
Yrittäjätointa	75,8	0,5	-8,9	-3,9	-1 1/2	2 1/2	1,2
maatalous, metsästäys ja kalastus	2,7	10,0	-5,6	-13,6	8 1/2	1	-0,4
metsätalous	2,3	-5,4	-17,9	8,9	5	15	-1,5
kaivostoiminta ja louhinta	0,4	1,6	-7,8	-2,3	0	0	3,6
tehdasteollisuus	22,3	-0,7	-10,9	2,7	3	6	0,9
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,7	1,9	3,1	-0,5	3	4	2,3
talonrakennustoiminta	4,3	-3,4	-13,1	-17,2	-20	-7	1,1
maa- ja vesirakennustoiminta	2,0	1,9	-5,9	-7,8	-10	-8	0,3
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	12,2	-1,8	-12,4	-8,9	-7	-3	0,7
liikenne	8,7	6,1	-3,7	-0,1	0	2	4,5
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	18,0	1,3	-3,5	-5,9	-2	1/2	2,5
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	3,0	4,2	-5,9	-4,8	-4	-1 1/2	1,4
miinus laskennalliset pankkipalvelumaksut	-2,9	0,3	2,0	-6,8	-3	-9	6,6
Julkinen toiminta	21,9	1,7	1,0	-2,1	-4	-5	1,7
Muu toiminta	2,3	1,3	-2,7	-3,3	-3	-2	0,7
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	0,7	-7,0	-3,6	-2	1	1,3
Bruttokansantuote markkinahintaan		0,0	-7,1	-4,0	-2 1/2	1	1,3
Kansantalouden työllisyys(1)		-2,3	-6,7	-6,7	-5 1/2	-2	-1,7

(1) Työtunteina.

Kuvio 29. Yrittäjätoiminnan tuotanto

Työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1992 koko kansantaloudessa 3 1/2 % ja yrittäjätoiminnassa 4 1/2 %. Kotimarkkinayritykset sopeuttivat toimintaansa alemmalle tuotannon tasolle ja vähensivät yleisesti työvoimaansa. Vientisektorin nopea tuottavuuden kasvu aiheutui paitsi tuotannon elpymisestä myös jatkuneista saneeraustoimista.

Kuluvana ja ensi vuonna tuottavuus lisääntyy niin koko kansantaloudessa kuin yrittäjätoiminnassakin suunnilleen yhtä nopeasti kuin viime vuonna, sillä sopeuttamistarpeet ovat etenkin suljetun sektorin aloilla yhä suuria. Lisäksi teollisuuden kasvun nopeutuminen edistää työn tuottavuuden nousua.

24. Työn tuottavuus¹⁾

	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	muutos, prosenttia					
Maatalous	19,7	-0,4	-11,6	13 1/2	5 1/2	5,2
Metsätalous	3,8	0,0	11,3	4	11	5,3
Teollisuus	3,2	0,6	11,8	6 1/2	4 1/2	5,5
Rakennustoiminta	0,6	4,7	2,5	-2	1	2,8
Muu yrittäjätoiminta	2,6	0,3	1,9	2 1/2	1 1/2	2,8
Yrittäjätoiminta	3,7	0,0	4,5	4 1/2	4 1/2	3,9
Koko kansantalous	3,1	-0,3	3,4	3 1/2	3	3,1

(1) Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

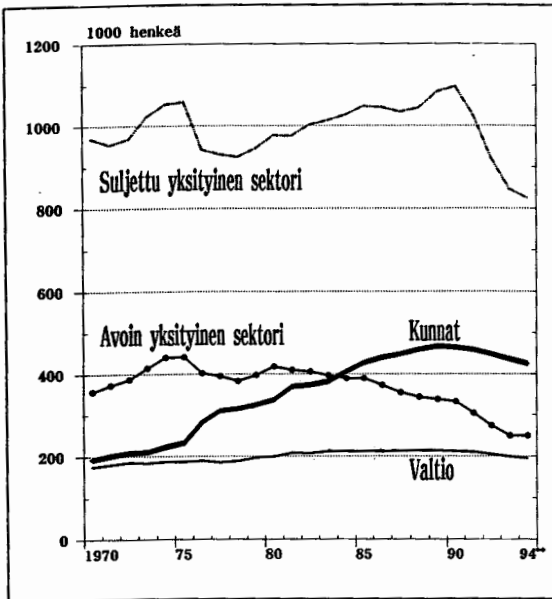
Työmarkkinat ajautuivat viime vuonna pahimpaan taantumaan sitten 1930-luvun alun. Työvoiman kysyntä väheni peräti 166 000 henkeä, ja vuosina 1991-1992 yhteensä lähes 300 000 henkeä eli 12 %. Kotimaisen kysynnän supistuminen johti laajoihin saneerauksiin erityisesti rakennus- ja palveluelinkeinoissa sekä koti-

markkinoista riippuvaisessa teollisuudessa. Näiden toimialojen osuus kaikista työpaikoista on lähes 80 %. Avoimen sektorin¹⁾ työllisyysosuus on vain vajaa 15 %. Nämäkin toimialat vähensivät viime vuon-

1) Avoimeen sektoriin on luettu teollisuusyrityksistä ne, joiden tuotannosta vähintään 30 % menee vientiin.

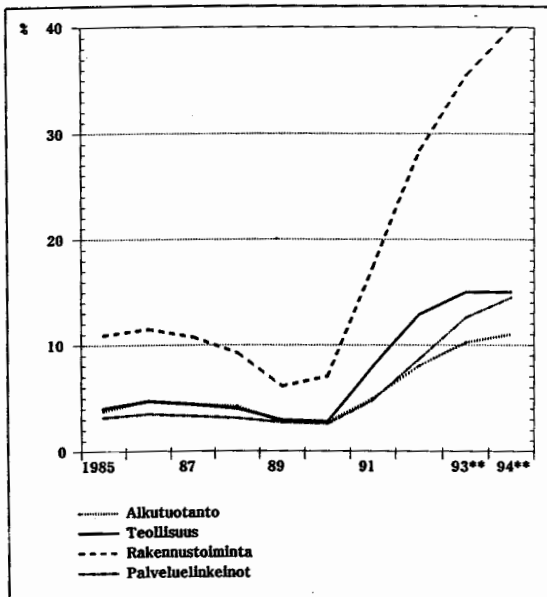
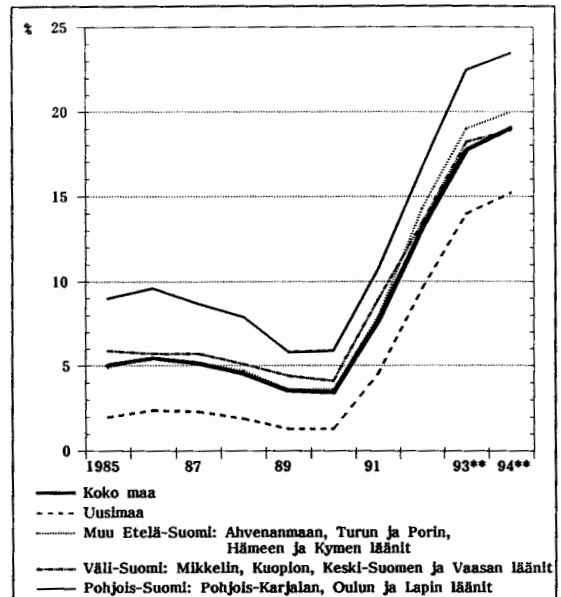
25. Työvoimatase

	1990	1991	1992	1993**	1994**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö(1)	3 737	3 761	3 784	3 800	3 810
Työvoima	2 555	2 533	2 502	2 483	2 470
Työtön työvoima	88	193	328	440	470
Työllinen työvoima	2 467	2 340	2 174	2 043	2 000
maa- ja metsätalous	207	198	187	175	166
maatalous	170	166	157	146	137
metsätalous	37	32	30	29	29
teollisuus	556	502	453	428	430
rakennustoiminta	205	179	149	125	115
talonrakentaminen	166	141	114	92	84
maa- ja vesirakentaminen	39	38	35	33	31
palveluelinkeinot	1 496	1 458	1 382	1 311	1 285
toimiala tuntematon	3	3	3	4	4
	prosenttia				
Työvoimaosuus	68,4	67,4	66,1	65,3	64,8
Työttömyysaste	3,4	7,6	13,1	17,7	19,0
alle 25-vuotiaat	6,7	14,5	25,2	32,0	34,0
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	6,1	13,8	8,9	9	8
(1) 15-74-vuotiaat.					

Kuviot 30. Palkansaajien määrä

na työvoimaansa, vaikka vienti elpyi merkittävästi. Koko vuoden työttömyysaste nousi 13,1 prosenttiin; läntisen Euroopan maista vain Irlannissa ja Espanjassa työttömyysaste oli tätä korkeampi.

Työvoiman kysyntä vähenee kuluvana vuonna vielä runsas 130 000 henkeä, sillä kotimarkkinoiden lama pahenee entisestään eikä vientiteollisuuskään työllistä enempää kuin viime vuonna. Työttömyysaste kohoaa keskimäärin 17,7 prosenttiin ja nuorten työttömyysaste 32 prosenttiin. Rakennusalalla työvoimasta on työttömänä runsas kolmannes ja teollisuudessa 15 %. Palveluelinkeinoissakin työttömyysaste ylittää selvästi 10 %. Tilanne näyttäisi vielä pahemmalta, jollei työvoiman tarjonta vähenisi edelleen, työikäisen väestön

Kuvio 31. Työttömyysaste toimialoittain**Kuvio 32. Työttömyysaste suuralueittain**

26. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi- neljännes	1990	1991	1992	1993**	1994**	1990	1991	1992	1993**	1994**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	85	146	296	423	499	3,4	5,9	12,0	17,3	20,5
II	84	176	312	440	467	3,2	6,8	12,3	17,5	18,7
III	83	202	336	441	452	3,2	7,9	13,2	17,5	18,0
IV	100	247	370	456	464	4,0	9,9	15,0	18,6	19,0
Koko vuosi	88	193	328	440	470	3,4	7,6	13,1	17,7	19,0

(1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

lisääntymisestä huolimatta. Suhteellisesti eniten työttömyys pahenee yhä Uudellamaalla, vaikka korkein työttömyysaste on Lapin läänissä. Pitkäaikaistyöttömien (yli 12 kuukauden yhtämittainen työttömyysjakso) määrä yli kaksinkertaistuu, ja ylittää 100 000 hengen rajan. Yhä suurempi osa lähes 300 000:sta nyt ansiosidonnaista päivärahaa saavasta työttömästä joutuu

vuoden aikana peruspäivärahan ja lisääntyvässä määrin myös toimeentuloturvan piiriin.

Vuonna 1994 työvoiman kysyntä pienenee yhä yli 40 000 hengellä, koska kotimarkkinoiden lama ei vielä hellitä. Teollisuuden työpaikat lisääntyvät jo vähän.

27. Valtion menot työllisyyden hoitoon¹⁾

	1990	1991	1992	1993(a)	1994 TAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaukset (valtion työtehtävät)	662	1 176	1 270	1 105	729
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen	1 005	1 315	1 807	1 286	1 000
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	351	474	1 049	1 526	1 800
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	419	377	460	461	366
Työllisyyskoulutus	1 264	1 377	1 938	1 900	1 799
Työmarkkinatuki	-	-	-	-	1 700(b)
Muut menot	318	335	331	428	334
Yhteensä	4 018	5 054	6 855	6 706	7 728

(1) Ilman hallintomenoja.

(a) Talousarvio ml. 1.-3. lisätalousarviot.

(b) Määräraha on siirtoa työttömyysperusturvasta. Sitä käytetään toimeentulon turvaamisen ohella työmarkkinoille sijoittumista edistäviin aktiivisiin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin.

Työttömyyden huippu saavutetaan vuoden aikana; koko vuonna keskimäärin työttömyysaste nousee 19 prosenttiin. Työministeriön rekisteröimiä työttömiä saattaa ensi talvena olla pahimmillaan yli 550 000 henkeä¹⁾. Pitkäaikaistyöttömien määrä saattaa nousta jo 200 000 henkeen eli yli kolmannekseen kaikista työttömistä.

Työllisyyspolitiikan keskeisimpänä tavoitteena onkin työttömyyden, erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden, kasvun pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun. Tähän pyritään ensisijaisesti edistämällä tuotannollisia investointeja ja talouskasvua sekä alentamalla työllistämiskynnystä. Työelämän joustavuuden lisäämiseksi kehitetään erilaisia koulutus-, sijaisuus- ja työaikamalleja, joilla voidaan jakaa työtä

useamman työntekijän kesken, huolehtia työvoiman koulutus- ja kuntoutustarpeista sekä tukea yritysten tuottavuuskehitystä. Työvoimapalvelujen kehittämisessä painottuvat työmarkkinavalmiuksien parantaminen ja ammatillisen liikkuvuuden edistäminen. Työvoimakoulutuksen ja tuki-työllistämisen piirissä on ensi vuonna keskimäärin noin 100 000 henkeä eli 4 % työvoimasta.

Kansantalouden työtuntien määrä supistui v. 1992 6 1/2 %, mutta vähemmän kuin työllisen työvoiman määrä. Talonrakennustoiminnassa työtunnit vähenivät viidenneksen sekä kaupassa ja teollisuudessa lähes kymmeneksen. Yli- ja sivutyön määrä supistui jyrkästi. Kuluvana vuonna sekä palkansaajien että yrittäjien työpanos vähenee lähes yhtä nopeasti kuin viime vuonna ja ensi vuonnakin vielä pari prosenttia. Aleneva suunta jatkuu etenkin rakentamisessa sekä palveluelinkeinoissa. Julkisen sektorin työpanos vähenee vielä tänä vuonna hitaammin, mutta ensi vuonna jo nopeammin kuin yrittäjätoiminnassa.

1) Työministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä oli viime vuonna keskimäärin 47 000 suurempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömien määrä. Ero johtuu erilaisista määritelmistä ja laskenta-ajanjaksoista sekä menetelmistä.

28. Työllisyys¹⁾

	1992 *	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	75,2	-3,1	-8,9	-8,1	-6	-2	-2,5
palkansaajat	56,8	-2,4	-8,9	-9,2	-6	-1	-2,2
yrittäjät	18,4	-5,6	-8,8	-4,3	-5	-3 1/2	-3,6
Julkinen toiminta	22,0	0,6	1,5	-2,2	-5	-3 1/2	1,3
Muu toiminta	2,8	1,0	-1,0	-3,1	-3 1/2	-1	0,7
Yhteensä	100,0	-2,3	-6,7	-6,7	-5 1/2	-2	-1,7
palkansaajat	81,6	-1,6	-6,2	-7,2	-6	-2	-1,3

(1) Työtunteina.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio hidastui laman syvenemisen myötä v. 1992 edelleen selvästi. Työssä olevien palkansaajien ansiokehitystä kuvaava ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti 2 % ja laski reaalisesti 1/2 %. Tuontihinnat nousivat valuuttakurssien kohoamisen myötä tuntuvasti, ja heikon kysynnän sekä vähäisten hinnankorotusmahdollisuuksien vuoksi yritykset joutuivat kannattavuutensa tukemiseksi karsimaan muita kustannuksiaan. Laajojen työvoiman saneeraustoimien vuoksi työn tuottavuus kohosi teollisuudessa tuntuvasti, ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti laskivat lähes kymmeneksen, mikä osaltaan vähensi merkittävästi kustannuspaineita. Asuntojen hinnat alenivat edelleen jyrkästi ja olivat vuoden lopulla suunnilleen samalla tasolla kuin 5 vuotta aiemmin. Kuluttajahintaindeksin

nousu hidastui vuoden 1992 aikana 2,1 prosenttiin.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat marraskuussa 1992 vuosia 1992 ja 1993 koskevan tulopoliittisen sopimuksen tarkistamisesta. Sen mukaisesti voimassa olleita sopimuksia jatkettiin palkkamääräysten osalta entisin ehdoin 31.10.1993 päättyväksi sopimuskaudeksi. Sopimukseen sisältyy kuluttajahintaindeksin nousuun perustuva indeksiehto; hintojen nousu jää kuitenkin selvästi alle indeksikynnyksen.

Palkansaajien ansiotasoindeksin arvioidaan kohoavan kuluvan vuoden aikana noin prosentin, mikä aiheutuu lähes kokonaan palveluvuosien määrään ja kokemukseen perustuvien lisien aiheuttamasta ansiotason

29. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1990	1991	1992	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	5,5	4,0	0,9	0	-1	3,0
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	3,7	2,4	1,0	1	2	4,6
Ansiotasoindeksi	9,2	6,4	1,9	1	1	7,6
Reaalinen ansiotaso(1)	2,9	2,2	-0,7	-1 1/2	-1 1/2	2,6
Keskiansiot(2)	9,3	6,6	1,3	0	0	7,9
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti(3)						
koko kansantaloudessa	8,4	7,9	-2,1	-2	-2	5,7
tehdasteollisuudessa	8,2	5,9	-8,3	-2	-2	3,0

(1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

(2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

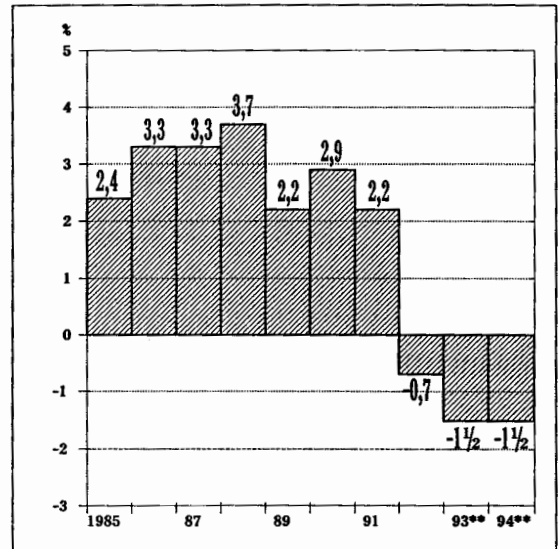
(3) Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyymi-indeksillä.

kohoamisesta. Vuonna 1993 keskimäärin ansiotasoindeksi kohoaa nimellisesti samoin 1 % ja laskee reaalisesti 1 1/2 % edellisestä vuodesta. Lomautukset ja lyhennetyt työviikot sekä lomaraha eivät vaikuta ansiotasoindeksiin kehitykseen. Keski-ansiot, joihin sisältyy myös lomarahan vaikutus, pysyvät suunnilleen viimevuotisella tasolla tai saattavat hieman laskea.

Vuoden 1994 tulo- ja hinta-arvioiden pohjana on oletus, että yksityisen sektorin työehtosopimuksia jatketaan palkkamääräysten osalta edelleen entisin ehdoin. Vuoden 1994 valtion talousarvioesityksen mukaisesti julkisen sektorin palkkakustannuksia karsitaan 6 1/2 % tämänvuotisesta. Arviossa on oletettu, että tavoitteeseen päästään sopimusteitse lomarahoja leikkaamalla ja taulukkopalkkoja alentamalla. Kun palkkaliukuma ei vientialoilakaan vielä merkittävästi suurene, palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa v. 1994 keskimäärin edelleen nimellisesti 1 % ja alenee reaalisesti 1 1/2 %. Lomarahan oletetun vähentämisen vuoksi palkansaajien keskiansiot pysyvät nimellisesti suunnilleen ennallaan.

Inflaatio pysyy hitaana myös kuluvana vuonna, sillä tuontihintojen nousun lisäksi

Kuvio 33. Palkansaajien reaalin ansiotasoindeksi muutos edellisestä vuodesta

muuta hinta- ja kustannuspaineita ei juuri ole, eikä edelleen heikkenevä kotimainen kysyntä suo mahdollisuuksia hinnankorotuksille.

Kuluvan vuoden aikana - joulukuusta 1992 joulukuuhun 1993 - kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan 2 % ja v. 1993 keskimäärin enintään 2 1/2 % viime vuodesta. Pariisin prosenttiyksikköä indeksiin koko-

30. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1990	1991	1992	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	muutos, prosenttia					
Viennin yksikköarvoindeksi	-1,2	0,5	6,2	7 1/2	7	2,8
Tuonnin yksikköarvoindeksi	1,7	2,3	10,5	14	4 1/2	1,3
Kuluttajahintaindeksi	6,1	4,1	2,6	2 1/2	2 1/2	4,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	3,4	0,3	1,1	4	3	2,3
Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi	0,0	-3,3	-0,5	-1	-1/2	1,3
Rakennuskustannusindeksi	7,2	2,2	-1,8	1/2	1 1/2	5,1

naisnoususta tämän vuoden aikana aiheutuu tuontihintojen kohoamisesta. Arviossa on oletettu, että katteet eivät enää juuri alene.

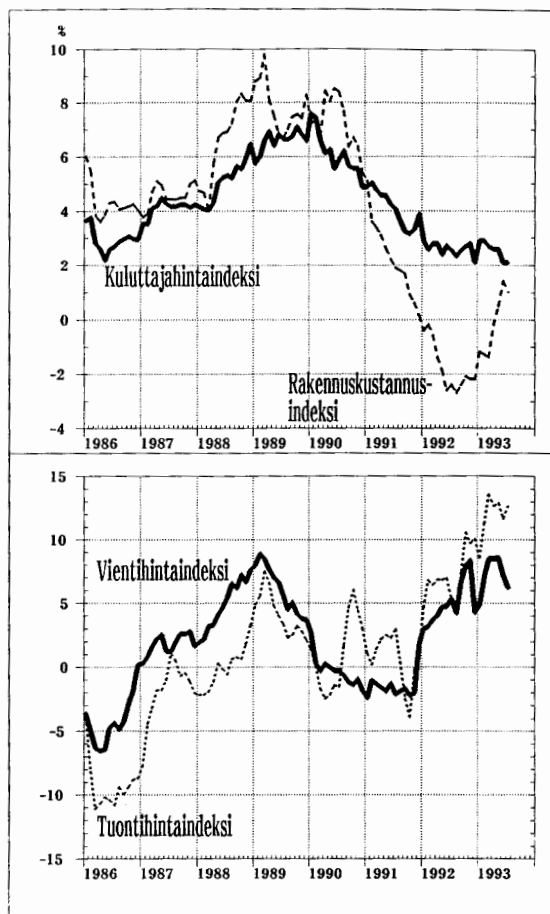
Välilliset verot sekä valtion hinnat ja maksut (ml. valtion liikelaitosten ja terveydenhuollon maksut) nostavat indeksiä nettomääräisesti 1/2 %.

Sääntelyn piiriin kuuluvien vapaarahoitteisten asuinhuoneistojen vuokria voitiin maaliskuun alusta korottaa enintään 1,50 mk huoneistoalan neliömetriltä kuukaudessa. Toteutuneet korotukset ovat jääneet kuitenkin tätä pienemmiksi. Keskimääräinen aravavuokrataso kohoaa hieman vapaarahoitteisten asuinhuoneistojen vuokratasoa enemmän. Asuntojen hintojen lasku näyttää olevan taittumassa, mutta korot ovat selvästi laskeneet, ja kokonaisuutena nettomääräiset asumiskustannukset alenevat kuluvan vuoden aikana edelleen.

Työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen kohoamisesta huolimatta työkustannukset tuoteyksikköä kohti alenevat edelleen, koska keskiansiot eivät kohoa ja tuottavuuden nousu pysyy nopeana.

Pääosin arvonlisäverouudistuksen vuoksi kuluttajahintaindeksin nousu voisi vuoden 1994 aikana - joulukuusta 1993 joulukuuhun 1994 - kiihtyä tilapäisesti 3 1/2 prosentin tienoille. Laskennallisesti arvonlisäverouudistuksen hintatasoa korottava vaikutus on noin 1 1/2 %, josta vuoden 1994 aikana ehtii näkyä arviolta 1 prosenttiyksikkö. Muut vuoden 1994 valtion talousarvioesitykseen sisältyvät välillisiä veroja sekä hintoja ja maksuja koskevat perustemuutokset ovat vähäisiä.

**Kuvio 34. Hintaindeksejä
12 kuukauden muutos**

Asuinhuoneistojen vuokrataso kohoaa tämänvuotista vähemmän, kun kiinteistövero ei enää lisää korotustarvetta. Asuntojen hintojen on arvioitu kohoavan nimellisesti hieman, mutta pysyvän reaalisesti suunnilleen ennallaan. Sen sijaan korkojen lasku alentanee edelleen pääomakustannuksia.

Tuontihinnat kohoavat keskimäärin 4 1/2 %. Valuuttakurssien noususta johtuvaa patoutunutta kustannuspainetta puretaan hintatasoon edelleen vähitellen sitä mukaa kuin kysyntä antaa myöten.

Oletetun tuloratkaisun perusteella tuoteyksikköä kohti lasketut työkustannukset laskevat edelleen ja siten keventävät kustannuspaineita. Kotimainen kysyntä pysyy heikkona ja kilpailutilanne kireänä. Vuonna 1994 keskimäärin kuluttajahintaindeksi kohoaa 2 1/2 % eli yhtä paljon kuin tänä vuonna.

Tehdasteollisuuden kilpailukyky kohentuu vuosina 1992-1993 valuuttakurssien muutosten, tuottavuuden kohoamisen ja mal-

tillisen tulokehityksen vuoksi noin 50 %. Tästä markan heikentymisen vaikutus on kaksi kolmasosaa ja kotimaisten tekijöiden osuus yksi kolmasosa. Vientihintojen nousu jatkuu selvästi kotimaisen hinta- ja kustannustason nousua nopeampana, mikä parantaa viennin ja avoimen sektorin suhteellista kannattavuutta. Ensi vuonna yksikötyökustannuksilla mitattu kilpailukyky paranee edelleen hieman. Lisäksi viennin kilpailukykyä tukee ensi vuonna voimaan tuleva arvonnalisäverouudistus.

7 Tulot

Kansantulo supistui v. 1992 vielä 4 1/2 %. Laman syveneminen heijastui jo selvästi myös työtuloihin: työtuntien jyrkän vähenemisen seurauksena palkkasumma supistui 6 %. Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta alenivat huonon sadon takia neljänneksen, ja myös metsätaloudesta saatujen yrittäjätulojen lasku jatkui. Yritysten kannattavuus pysyi heikkona.

Vuonna 1993 palkkasumma supistuu edelleen vähintään 6 %, sillä keskiansiot eivät kohoja, ja työtunnit vähenevät lähes viimevuotista vauhtia. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut sen sijaan lisääntyvät, sillä kuluvan vuoden alusta työnantajan TEL-vakuutusmaksu kohosi 1,1 prosent-

tiyksikköä ja työttömyysvakuutusmaksu 2,3 prosenttiyksikköä.

Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta kohoavat hieman viime vuoden alhaiselta tasolta, mutta jäävät kuitenkin selvästi alle vuoden 1991 tulojen. Kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta sen sijaan laskevat kantohintatason alenemisen vuoksi edelleen hieman. Kannattavuus on vientialoilla nopeasti kohenemassa, mutta pysyy kotimarkkinasektorilla edelleen heikkona.

Vuonna 1994 palkkasumma supistuu 2 %, sillä tuloratkaisuja koskevien oletusten perusteella keskiansiot pysyvät suunnilleen

31. Käytettävissä oleva tulo

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat	58,3	7,6	-0,1	-6,0	-6	-2	6,5
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	15,6	15,7	2,0	-3,9	2	1	9,4
Kotitalouksien yrittäjätulot	9,7	-2,3	-11,4	-4,9	-2 1/2	8	-0,3
yrittäjätulot maataloudesta	1,8	8,7	-13,0	-23,2	5 1/2	0	1,7
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,0	-4,4	-41,6	-7,4	-3	32	-3,5
muut yrittäjätulot	6,9	-5,6	-2,8	1,9	-4 1/2	7	-0,3
Omaisuuksien tulot ja muut yrittäjätulot	1,5	-22,3	-86,4	62,0	-3 1/2	313	-17,6
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	14,9	2,2	-9,0	-4,2	3	-1	6,8
Kansantulo	100,0	4,2	-7,5	-4,7	-3	4	5,3
Tulonsiirrot ulkomaille		13,3	7,9	-5,2	-35	-20	18,5
Käytettävissä oleva tulo		4,2	-7,7	-4,7	-2 1/2	4	5,2

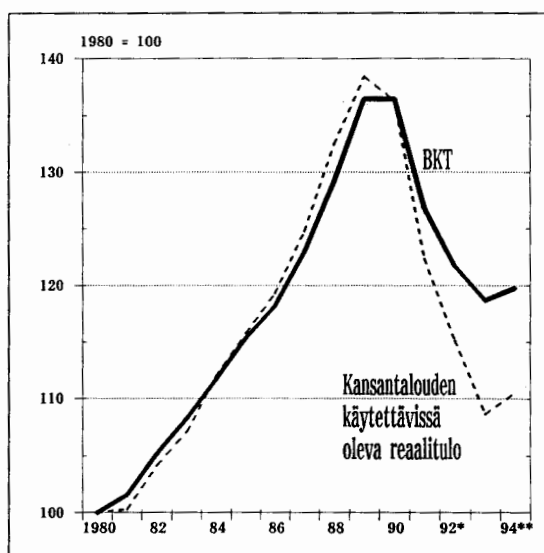
ennallaan ja työtuntien määrä vähenee edelleen. Työttömyysvakuutusmaksun ja kuntien eläkemaksun kohoamisen vuoksi työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyvät hieman. Yhteensä työkustannusten osuus kansantulosta alenee vuosien 1993-1994 aikana suunnilleen samalle tasolle, jolla ne olivat v. 1990.

Tuotantoa rajoittavien toimien vuoksi kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta pysyvät suunnilleen ennallaan. Kun hakuiden arvioidaan lisääntyvän selvästi ja myös kantohintojen kohoavan, kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta voivat lisääntyä kolmanneksen. Kannattavuus paranee edelleen vientiteollisuudessa ja saattaa vuoden kuluessa alkaa kohentua matalalta tasoltaan myös muilla aloilla.

Kansantalouden käytettävissä oleva tulo supistuu tänä vuonna 2 1/2 %. Vuonna 1994 käytettävissä oleva tulo lisääntyy

nimellisesti 4 %. Reaalisesti kansantulo vastaa nyt tasoa, jolla oltiin 1980-luvun alkupuolella.

Kuvio 35. Bruttokansantuote ja kansantalouden käytettävissä oleva reaalitytulo

32. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	osuus, %	muutos, prosenttia				
Yksityinen sektori	72,1	1,6	-2,6	1,7	4 1/2	2 1/2
kotitaloudet	79,0	6,9	6,9	0,4	-3	-2
yhteisöt	-7,0	..	..	..	..	..
yritykset	-8,3	..	..	..	..	..
rahoituslaitokset	1,0	66,2	-41,7	32,9	17	7
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	56,9	-13,4	-15,7	-6 1/2	-3 1/2
Julkisyhteisöt	27,9	9,2	-16,6	-18,0	-22	9 1/2
valtio	2,9	-5,1	-48,1	-55,2	-214	-11 1/2
kunnat ja kuntainliitot	20,2	14,2	-1,1	-5,4	-2 1/2	2 1/2
sosiaaliturvarahastot	4,8	27,4	-7,7	-21,9	14	21 1/2
Yhteensä	100,0	4,2	-7,7	-4,7	-2 1/2	4

8 Kulutus

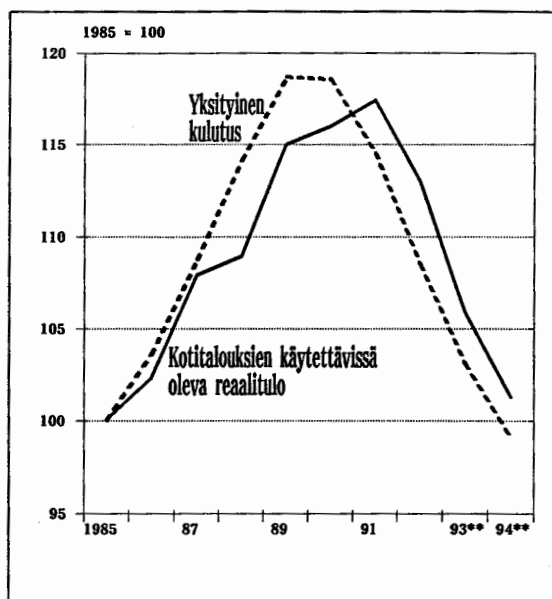
Yksityinen kulutus on alentunut vuoden 1990 puolivälistä tämän vuoden kesään mennessä 14 %, vuoden 1986 tasolle, ja laskun odotetaan jatkuvan pitkälle ensi vuoteen. Kestokulutustavaroiden hankinnat ovat nyt vuosien 1976-1978 ja henkilöautojen ostot vuosien 1968 ja 1963 tasolla. Tänä vuonna yksityisen kulutuksen arvioidaan supistuvan viime vuoden tapaan 5 % ja v. 1994 vielä 4 %.

Kotitalouksien kulutus on kiinteästi sidoksissa kansantalouden yleiseen kehitykseen. Viime vuosikymmenen lopulla korkeasuhdanne, rahoitusmarkkinoiden vapauttaminen ja kotitalouksien optimismi johtivat voi-

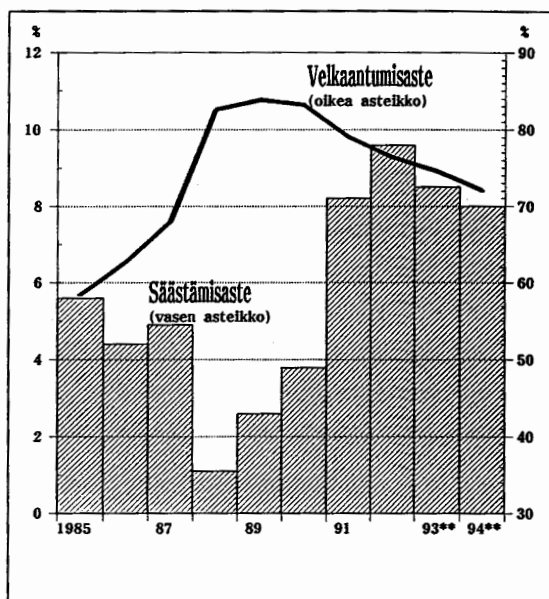
makkaaseen kulutuksen ja asuntoinvestointien kasvuun. Samalla kotitaloudet kuitenkin velkaantuivat pahasti. Rahoitussäästäminen oli muutaman vuoden ajan jopa negatiivista, kun säästäminen kokonaisuudessaan vähentyi samalla kun asuntohankinnat, ts. reaalisäästäminen, lisääntyi.

Tämän vuosikymmenen alku on paljolti peilikuva 1980-luvun loppupuoliskosta. Lama, korkeat korot, suurtyöttömyys ja pessimismi ovat johtaneet sekä kulutuksen että asuntohankintojen supistumiseen. Samalla kotitaloudet ovat joutuneet vähentämään velkaantumistaan. Reaalisäästäminen on viime vuoden tapaan sekä tänä

Kuvio 36. Yksityinen kulutus ja kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo

Kuvio 37. Kotitalouksien säästämis- ja velkaantumisaste

että ensi vuonna negatiivista, samalla kun rahoitussäästäminen pysyy suurena. Tämän tasesopeutuksen seurauksena kotitalouksien velkojen suhde käytettävissä olevaan tuloon laskee tänä vuonna 74 1/2 prosenttiin, 10 prosenttiyksikköä vuoden 1989 tason alapuolelle. Velkojen vähenemisen ja korkojen laskun seurauksena kotitalouk-

sien maksamien bruttokorkojen tulo-osuus puolestaan alenee tänä vuonna lähes 2 prosenttiyksikköä viime vuodesta, 7 1/2 prosenttiin.

Vaikka velkasopeutuksen kulutusta jarruttava voima heikkenee ensi vuoden jälkeen, kulutuksen nopea elpyminen ei ole

33. Kulutus

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	-0,1	-3,4	-5,2	-5	-4	1,6
kotitaloudet	96,1	-0,2	-3,5	-5,3	-5	-4	1,7
kestokulutustavarat	7,5	9,2	-20,6	-21,1	-15 1/2	-2 1/2	-2,6
puolikestävät kulutustavarat	8,8	-0,2	-4,1	-11,0	-7	-4 1/2	1,6
lyhytikäiset tavarat	36,7	-0,2	0,9	-0,6	-3 1/2	-3 1/2	1,6
palvelukset	41,2	1,4	-1,6	-2,1	-2 1/2	-3	2,7
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	4,0	14,3	-6,2	-15,1	-15	-11	5,1
miinus ulkomaalaisten kulu- tusmenot Suomessa	-2,2	-3,3	3,8	20,5	8 1/2	5	3,8
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	3,9	1,6	-1,7	-3,7	-5	-4 1/2	1,0
Julkinen kulutus	100,0	3,9	2,1	-0,4	-5	-5	2,7
valtio	31,7	5,8	5,9	3,5	-5 1/2	-3 1/2	3,3
kunnat ja kuntainliitot	65,3	3,0	0,7	-2,3	-5	-6	2,4
sosiaaliturvarahastot	3,0	6,8	-3,1	1,2	-2	-2	2,3
Yhteensä		1,0	-1,8	-3,8	-5	-4 1/2	2,0
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus(1)		3,1	1,0	-2,4	-5	-6	
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		0,9	1,2	-3,8	-6	-4 1/2	
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuot- teesta (käypiin hintoihin)		73,6	80,5	82,6	80 1/2	75 1/2	
Kotitalouksien säästämisaste		3,8	8,2	9,6	8 1/2	8	
Kotitalouksien velkaantumisaste(2)		83,1	79,0	76,3	74 1/2	72	

(1) Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.

(2) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

näköpiirissä. Ehkä merkittävin kotitalouksien tulonkäyttöön vaikuttava tekijä on työttömyyden vielä jatkuva kasvu ja sen pysyminen pitkään korkeana. Lähes 20 prosenttiin nouseva työttömyys painaa palkansaajien osuuden kotitalouksien käytettävissä olevasta tulosta ensi vuonna jo alle 60 prosentin, samalla kun eläkeläisten ja työelämän ulkopuolella olevien talouksien osuus nousee yhteensä jo runsaaseen kolmannekseen. Vaikka etenkin nuoremmassa ikäryhmissä on runsaasti patoutuneita kulutustarpeita ja korkotaso pysynee matalana, kulutushalukkuuden kasvu ei pääse realisoitumaan heikon tulokehityksen ja tulevaisuuden suuren epävarmuuden takia.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot supistuivat v. 1992 lähes 4 %, tänä vuonna niiden arvioidaan alenevan 6 % ja ensi vuonna 4 1/2 %. Tämän ja ensi vuoden lukuihin vaikuttaa tosin jossain määrin

veronpalautusten poikkeuksellinen ajoittuminen; tänä vuonna palautuksia on kahdet, ensi vuonna ei yhtään.

Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus supistui viime vuonna 2 1/2 %; virkistys-, kulttuuri- ja urheilumenot vähenivät reaalisesti 3 1/2 %, terveydenhoito- ja sosiaalipalvelut 2 1/2 % ja koulutuspalvelut 2 %. Tänä vuonna näiden menojen määrän arvioidaan supistuvan 5 % ja ensi vuonna 6 %. Noin 90 % näistä kotitalouksia välittömästi palvelevista julkisista menoista tulee kuntien kautta.

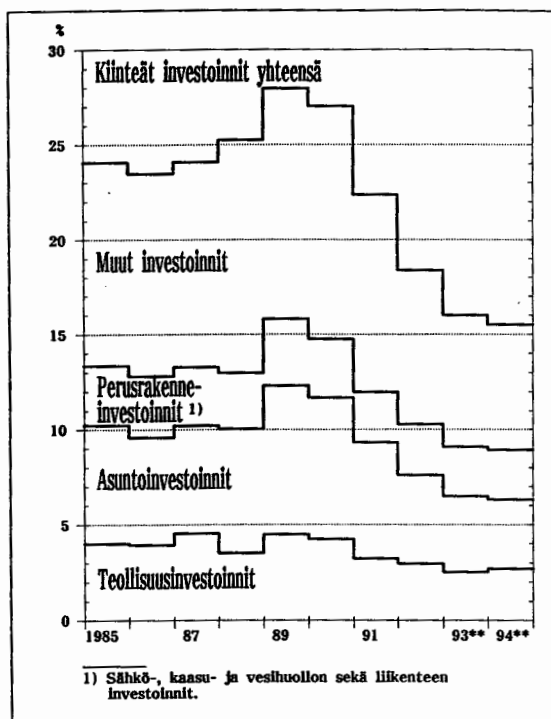
Koko julkinen kulutus supistui v. 1992 vain 1/2 %, sillä valtion kulutusmenot lisääntyivät 3 1/2 % lähinnä puolustusvoimain kalustohankintojen runsaan kymmeneksen kasvun vuoksi; sekä valtion että kuntien työllisten määrä väheni viime vuonna. Julkisen kulutuksen arvioidaan supistuvan vielä 5 % sekä tänä että ensi vuonna.

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit supistuivat v. 1992 edelleen tuntuvasti, kun yritykset lykkäsivät investointejaan heikkojen myyntiodotusten ja kapasiteetin matalan käyttöasteen vuoksi. Investointimahdollisuuksia heikensivät myös mittava velkaantuminen sekä korkeat reaali-korot. Investointien määrä alitti nousu-suhdannetta edeltäneen vuoden 1987 tason jo yli 20 prosentilla.

Kuvio 38. Kiinteät investoinnit suhteessa bruttokansantuotteeseen

Investoinnit vähenevät myös tänä vuonna tuntuvasti ja vielä ensi vuonnakin hieman. Investointiaste alenee viimevuotisesta 18 1/2 prosentista poikkeuksellisen matalaksi, 15 1/2 prosenttiin v. 1994. Talonrakennus-investoinnit supistuvat kaikissa rakennus-typpeissä. Valtio painottaa asuinrakentamisessa peruskorjaamisen tukemista, ja uusien valtion osalainoittamien kohteiden määrä vähenee. Vapaaarahoitteiset asuntoinvestoinnit eivät juuri lisäänty ensi vuonnakaan. Kone- ja laite-investoinnit supistuvat tänä vuonna kymmeneksen; niiden määrä on enää puolet vuosien 1989-1990 tasosta. Onkin todennäköistä, että ainakin koneiden ja laitteiden uusinta-investoinnit lisääntyvät merkittävästi jo ensi vuonna. Arvonlisäverotuksen voimaantulo ensi kesänä yhtäältä parantaa (vähennyskel-poisuuden laajennukset), toisaalta vähentää investointien edullisuutta (paikallaraken-tamisen verotuksen kohoaminen).

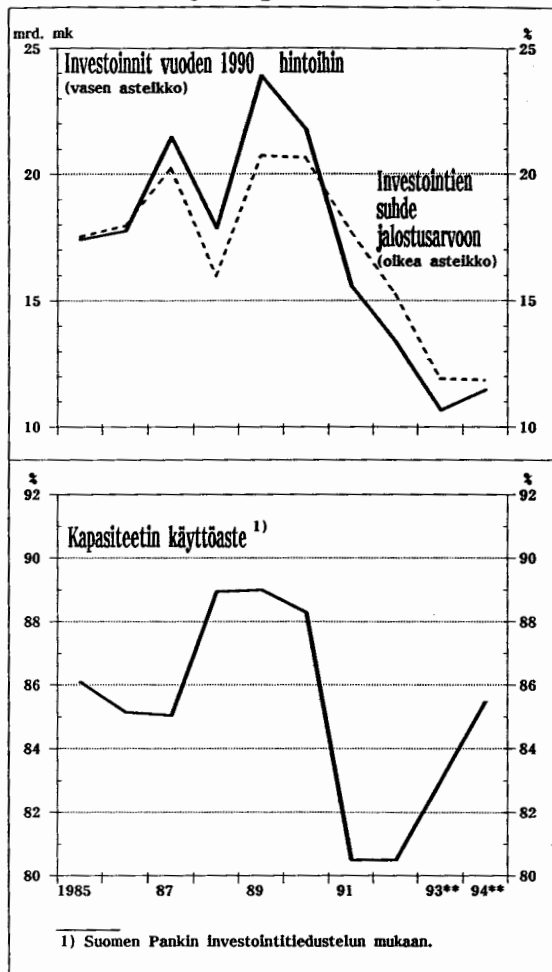
Tehdasteollisuuden yritysten keskimää-räinen rahoitusasema on yhä melko heikko ja käyntiasteet alhaisia. Vientiteollisuuden suhdanteiden paraneminen ja korkojen lasku kääntävät tuotannolliset investoinnit kasvuun vasta vuoden 1994 aikana. Metal-liteollisuuden investoinnit lisääntyvät noin neljänneksen jo tänä ja ensi vuonna. Met-säteollisuuden investoinnit sitä vastoin vähenevät tänä vuonna jopa yli kolman-neksen ja pysyvät ensi vuonna suunnilleen ennallaan. Muun teollisuuden investoinnit vähenevät molempina vuosina yli 20 %.

Kiinteiden investointien ohella myös teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta jää tänä vuonna pienemmäksi kuin v. 1992 eikä lisääntyne ensi vuonnakaan.

Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit supistuvat tänä ja ensi vuonna edelleen. Heikot myyntinäkymät ja kannattavuus sekä tyhjien liikehuoneistojen suuri määrä lykkäävät uusia hankkeita.

Julkiset investoinnit vähenevät säästö päätösten takia tänä ja ensi vuonna runsaan

Kuvio 39. Tehdasteollisuuden investoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

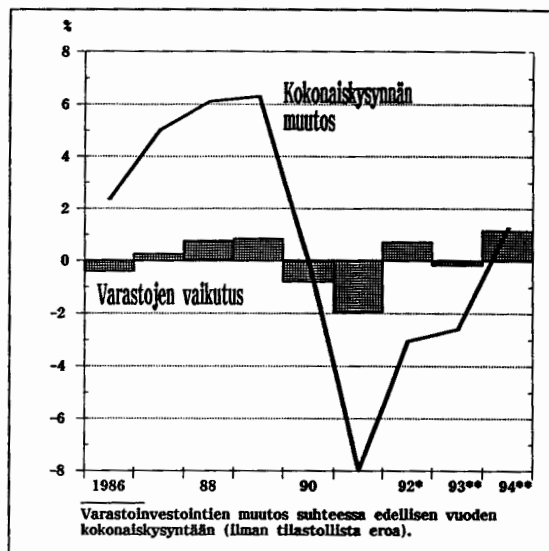
kymmeneksen. Valtio vähentää etenkin uusia tiehankkeitaan ja myös rautatie-investoinnit supistuvat. Kuntien investoinnit supistuvat tuntuvasti enemmän kuin valtion investoinnit.

Varastoinvestoinnit

Yritykset vähensivät varastojaan edelleen v. 1992, joskin vähemmän kuin edellisellä vuonna. Kauppa on pienentänyt varastojaan kolmen viime vuoden aikana viidenneksen. Teollisuudessa erityisesti valmiiden tavaroiden varastot supistuivat v. 1992. Kysynnän väheneminen on pienentänyt varastojen tarvetta, ja toisaalta korkea reaalikorko on lisännyt varastonpidon kustannuksia.

Varastojen supistuminen on jatkunut tämän vuoden alkukuukausina, ja varastojen pieneneminen alentaa kokonaiskysynnän mää-

Kuvio 40. Varastoinvestointien vaikutus kokonaiskysynnän määrän muutokseen

rää hiukan. Vientiteollisuuden varastot ovat kuitenkin jokseenkin normaalilla tasolla ennakkoiden viennin kasvun jatkumista.

Ensi vuonna varastojen odotetaan pysyvän tämänvuotisella tasolla, kun tuotanto alkaa vähitellen kasvaa.

34. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	80,7	-6,3	-23,9	-19,5	-16	1/2	-1,3
maa- ja metsätalous	4,5	-6,7	-22,5	-29,7	-27 1/2	-3 1/2	-7,7
teollisuus(1)	16,3	-9,3	-28,6	-14,3	-20	7 1/2	-2,7
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	5,7	-11,7	6,7	-17,7	5	0	-0,8
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	8,6	-8,3	-22,6	-20,5	-15	-4 1/2	1,1
asuntojen hallinta ja vuokraus	26,5	-5,6	-20,3	-15,5	-16	-7	-0,3
muut	19,1	-3,3	-30,7	-26,0	-16 1/2	10 1/2	-0,7
Julkinen toiminta	17,6	14,1	-0,3	-5,3	-13	-11 1/2	1,6
Muu toiminta	1,7	2,5	12,4	-13,8	-10 1/2	-3 1/2	4,1
Yhteensä	100,0	-4,1	-20,5	-17,2	-15 1/2	-2	-0,7

(1) Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.

35. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1992*	1990	1991	1992*	1993**	1994**	Keskimäärin 1992/85
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	49,5	-2,1	-16,2	-19,2	-20 1/2	-8	0,0
asuinrakennukset	25,3	-5,7	-20,7	-16,1	-16	-7	-0,5
muut talorakennukset	24,2	2,2	-11,3	-22,2	-25	-9	0,5
Maa- ja vesirakennukset	14,0	2,9	-5,2	-8,3	-10	-8	0,1
Koneet ja laitteet	36,5	-8,5	-30,9	-16,9	-9	9 1/2	-2,3
Yhteensä	100,0	-4,1	-20,5	-17,2	-15 1/2	-2	-0,7
yksityiset	82,4	-6,2	-23,4	-19,4	-16	0	-1,2
julkiset	17,6	14,1	-0,3	-5,3	-13	-11 1/2	1,6
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansan- tuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		27,0	22,4	18,4	16	15 1/2	24,1
yksityiset		23,7	18,9	15,1	13	13	20,8
julkiset		3,4	3,5	3,2	3	2 1/2	3,3
Varastojen muutos(1)		0,6	-1,9	-1,1	-1	0	-0,2

(1) Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

10 Julkinen talous

Julkisyhteisöt

Julkisen talouden tila heikkenee yhä tänä vuonna, ja sen rahoitusaliijäämä kohoaa 9 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Verotulot vähenevät, vaikka veroperusteet ovat keskimäärin kiristyneet hieman, sillä tuo-

tannontekijätulot alenevat ja kotimainen kysyntä taantuu. Lisäksi tänä vuonna maksetaan kahdet veronpalautukset. Veroaste alenee yhden prosenttiyksikön verran, 46,1 prosenttiin.

36. Veroasteet

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia				
Veroaste(1)	45,3	46,8	47,1	46,1	47,7
välittömät verot	18,0	18,0	17,3	15,3	17,4
välilliset verot	15,2	15,2	15,1	15,0	14,3
pakolliset maksut ja sakot	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
pakolliset työeläkemaksut	7,0	8,4	7,9	8,8	8,2
muut pakolliset sosiaaliturvamaksut	4,6	4,6	6,3	6,5	7,2
Veroaste sektoreittain	45,3	46,8	47,1	46,1	47,7
valtio	24,1	25,3	24,7	22,4	22,7
kunnat	9,9	9,8	9,7	9,8	10,6
työeläkelaitokset	6,7	7,0	6,5	7,4	7,2
muut sosiaaliturvarahastot	4,6	4,6	6,3	6,5	7,2
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	19,4	24,2	28,2	30,0	29,6
tukipalkkiot	2,9	3,5	3,5	3,4	3,1
työeläkelaitosten sosiaalivakuutus-etuudet	5,0	6,0	6,8	7,1	7,1
muut sosiaalivakuutusetuudet	6,7	9,4	11,3	12,3	12,3
muut tulonsiirrot	4,9	5,3	6,7	7,3	7,1
Nettoveroaste(2)	25,9	22,6	18,9	16,1	18,1
valtio	17,1	16,9	15,3	14,0	15,5
kunnat	8,6	8,2	7,8	8,6	9,4
työeläkelaitokset	1,7	1,1	-0,3	0,2	0,1
muut sosiaaliturvarahastot	-1,5	-3,6	-3,9	-6,7	-7,0
Nettosiirrot valtiolta kunnille	6,9	7,9	8,3	8,3	7,2

(1) Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille (ei sisällä pakollisia ryhmähenki- ja tapaturmavakuutusmaksuja).

(2) Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille.

37. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot(1)	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1989	1,4	3,0	-1,1	-3,4	6,0	2,7
1990	5,8	3,0	17,3	10,6	7,7	6,3
1991	5,9	0,7	13,4	-8,2	13,0	6,8
1992*	3,5	-2,3	5,5	-16,3	10,4	4,4
1993**	-5 1/2	-5	-6	-20	3 1/2	-1 1/2
1994**	-3 1/2	-6	-13	-10	1/2	-2 1/2

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

38. Julkisyhteisöjen talous

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	3,9	4,7	5,2	5,3	5,0
Välittömät verot	18,0	18,0	17,3	15,3	17,4
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	15,7	15,8	15,7	15,6	14,8
Sosiaalivakuutusmaksut	11,6	13,0	14,2	15,2	15,4
työnantajat	9,4	10,8	10,6	10,9	10,6
vakuutetut	2,2	2,2	3,6	4,3	4,8
Muut tulot	1,7	1,2	1,1	1,1	1,1
Tulot	50,9	52,7	53,4	52,5	53,8
Kulutusmenot	21,2	24,4	25,5	24,3	22,4
Tukipalkkiot	2,9	3,5	3,5	3,4	3,1
Sosiaalivakuutusetuudet	12,1	15,8	18,5	19,8	19,8
Sosiaalivastuut ja muut tulonsiirrot (ml. ulkomaille)	4,0	5,2	6,6	7,0	6,8
Muut menot	2,9	2,7	3,4	5,5	6,4
Menot	43,1	51,6	57,4	60,0	58,5
Säästö	7,8	1,1	-4,0	-7,5	-4,8
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3
Pääoman bruttomuodostus (1)	3,8	3,9	3,4	3,1	2,7
Menot yhteensä	47,0	55,7	61,1	63,2	61,4
Rahoitusylijäämä (eli netto-luotonanto) (+)	5,3	-1,5	-6,1	-9,2	-6,2

(1) Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta.
Ml. maanostot ja varastojen muutos.

Julkisen talouden käsitettä kansantalouden tilinpidossa on muutettu siirtämällä työeläkelaitokset rahoituslaitoksista julkisen sektorin sosiaaliturvarahastoihin. Näin esim. edellä mainittu rahoitusaliäämää koskeva ennuste ei ole vertailukelpoinen aiemmin esitettyihin rahoitusaliäämän ennusteisiin, koska työeläkerahastojen kasvu pienentää alijäämää. Myös veroaste on muuttunut; siihen on lisätty pakolliset työeläkemaksut.

Vuonna 1994 julkisen sektorin verotulot lisääntyvät tuntuvasti. Veroperusteet keskimäärin kiristyvät hieman, eivätkä veropohjat supistu yhtä paljon kuin tänä vuonna. Lisäksi ensi vuoden veronpalautusten maksu siirtyy vuoteen 1995. Veroaste kohoaaakin 47,7 prosenttiin.

Veronpalautusten siirtymät vaikuttavat mm. veroastetta koskeviin arvioihin. Jos veronpalautukset olisi maksettu ja maksettaisiin normaalisti, veroasteet vuosina 1992-1994 olisivat 46,1, 48,1 ja 46,1 %.

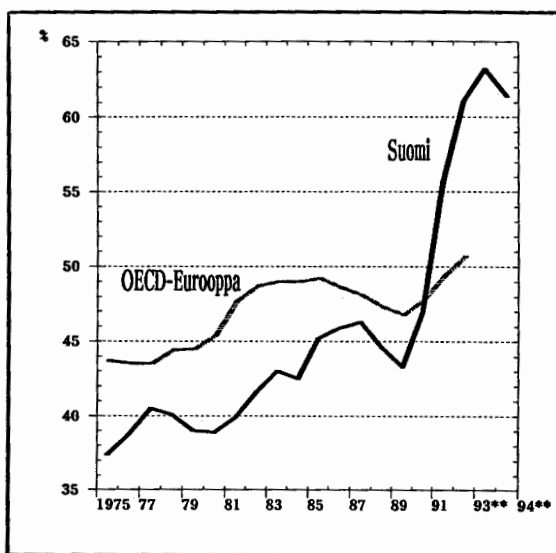
Etenkin työttömyydestä aiheutuvat tulonsiirrot yksityiselle sektorille kasvavat nopeasti. Veronpalautusten poikkeavan ajoittumisen vuoksi nettoveroaste kuitenkin laskee tänä vuonna ja nousee v. 1994.

Julkiset kulutus- ja investointimenot supistuvat määrällisesti vuosina 1993 ja 1994. Työvoimakustannuksia vähennetään. Uusia investointeja ei juuri aloiteta, ja sosiaali-etuuksia supistetaan. Toisaalta julkiset tulonsiirrot yksityiselle sektorille lisääntyvät reaalisesti.

Julkiset kokonaismenot lisääntyvät tänä vuonna etenkin korkomenojen tuntuva kasvun vuoksi ja ovat 63 % bruttokansan-

tuotteesta. Julkisen sektorin rahoitusaliäämää suurenee 3 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Veronpalautusten viivästyminen vahvistaa rahoitustasapainoa ensi vuonna, mutta alijäämää on vielä 6 % kokonaistuotannosta. Julkinen velka kasvaa tuntuvasti, ja sen suhde bruttokansantuotteeseen kohoaa yli 70 prosentin.

Kuvio 41. Julkiset kokonaismenot suhteessa bruttokansantuotteeseen

Julkinen talous on suurien alijäämien muodossa tukenut voimakkaasti kotimaista kysyntää ja taloudellista toimeliaisuutta. Ensi vuonna tällainen finanssipoliittinen vaikutus ei enää lisäännä, sillä veronkorotukset ja säästötoimet muuttavat finanssipolitiikan päätöspäätöksiä osaa kiristävään suuntaan tästä vuodesta. Työeläkerahastojen kasvun muutos vaikuttaa finanssipoliittisen vaikutuksen arviointiin. Kun työeläkemaksuja on korotettu tuntuvasti tänä vuonna, rahastojen kasvu nopeutuu, mikä kiristää finanssipoli-

tiikan päätösperäistä osaa. Ensi vuonna työeläkerahastot kasvavat suunnilleen yhtä paljon kuin tänä vuonna. Muiden sosiaaliturvarahastojen tilaa kohentaa etenkin työntekijän työttömyysvakuutusmaksun korotus.

Vaikutuslaskelmien tuloksiin vaikuttaa suuresti veronpalautusten ajoittuminen; normaaliaikainen maksatus osoittaisi finanssipolitiikan olevan vielä ensi vuonna kasvua lievästi tukevaa verrattuna tähän vuoteen.

39. Finanssipolitiikan kysyntäsysteysi

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Valtio(1)					
Rahoitusaliäämä	1,6	5,6	3,2	4,2	-1,2
Automatiikka	0,6	3,3	2,9	1,7	0,8
Päätösperäinen osa	0,9	2,4	0,3	2,5	-2,0
Julkisyhteisöt(1)					
Rahoitusaliäämä	0,9	6,8	4,6	3,1	-3,0
Automatiikka	0,9	4,9	4,1	3,1	1,3
Päätösperäinen osa	0,0	1,9	0,4	0,0	-4,3

(1) Rahoitusaliäämien muutoksista laskettuna; positiivinen luku merkitsee elvyttävää politiikkaa edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtio

Valtiontalouden asema heikkeni jyrkästi edelleen v. 1992. Tulot yksityisellä sektorilla vähenivät, ja kotimainen kysyntä supistui, jolloin sekä välittömien että välillisten verojen tuotto väheni. Paineet menojen lisäämiseksi olivat tuntuvia, etenkin työttömyydestä aiheutuvat menot kasvoivat. Säästötoimien avulla menojen kasvua hidastettiin jossain määrin, ja menojen reaalin lisäys oli 3-4 %. Lisäksi valtio joutui tekemään tuntuvasti pääomansijoituksia pankkeihin. Valtiontalouden nettorahoitustarve kohosi yli kaksinkertaiseksi vuodesta 1991, ja oli lähes 72 mrd. mk. Kansantalouden tilinpidon (joka ei sisällä

pankkitukea menona) mukainen rahoitusaliäämä (nettoluotonotto) oli 36 mrd. mk eli 7 1/2 % kansantuotteeseen suhteutettuna.

Vuonna 1993 valtiontalouden verotulot vähenivät 6 1/2 %; tuloverokertymä supistuu 14 % ja liikevaihtoverokertymä 7 %. Tulot yhteensä (ilman lainanottoa) vähenivät yli 4 %. Monet veroperusteet kiristyivät hie man vuodesta 1992; toisaalta kahdet veronpalautukset ajoittuvat tälle vuodelle. Lisäksi osa liikevaihtoveron tuotosta tuloutetaan suoraan Kansaneläkelaitokselle. Keskeinen syy verotulojen laskuun on kuitenkin edel-

40. Valtiontalous¹⁾

	1989	1990	1991	1992*	1993**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	4 433	5 890	6 454	6 799	6 780
Välittömät verot	38 708	41 741	40 064	36 201	26 050
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	79 444	81 002	77 478	74 436	73 975
Sosiaalivakuutusmaksut	71	1 555	6 661	6 657	6 630
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	698	699	940	1 029	950
Muut tulot(2)	2 603	2 906	454	557	580
Tulot	125 957	133 793	132 051	125 679	114 965
Kulutusmenot	28 097	31 824	36 592	38 406	36 270
Tukipalkkiot	13 053	13 999	16 402	15 785	15 170
Sosiaalivakuutusetuudet	3 518	6 458	12 379	13 766	8 490
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	10 459	11 804	13 233	14 970	15 770
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	39 769	44 207	57 395	59 217	67 720
Muut menot(3)	10 556	11 209	8 684	11 217	20 035
Menot	105 452	119 501	144 685	153 361	163 455
Säästö	20 505	14 292	-12 634	-27 682	-48 490
Poistot ja pääomansiirrot, netto	-1 048	- 699	- 718	- 145	0
Pääoman bruttomuodostus(4)	5 859	7 374	8 389	8 342	7 740
Rahoitusjäämä (eli nettoluotonanto) (+)	13 598	6 219	-21 741	-36 169	-56 230

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Sisältää laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut vuoteen 1990 saakka.

(3) Korot sekä eläkemenot; vuodesta 1990 alkaen valtion liikelaitosten eläkkeet ja vuodesta 1991 alkaen valtion muut eläkkeet sisältyvät sosiaalivakuutusetuuksiin.

(4) Ml. maanostot ja varastojen muutos.

leen kotitalouksien tulojen väheneminen sekä kotimaisen kysynnän supistuminen.

Vuonna 1993 valtion menot (ilman pankkitukea) kasvavat nimellisesti 5 %; reaali- kasvu on edelleen noin 3 %. Kasvu aiheutuu suurimmaksi osaksi korkomenojen lisääntymisestä; ne kaksinkertaistuvat viime vuodesta. Sekä kulutus- että investointimenojen määrä pienenee selvästi mm. henkilöstömenojen supistamisen vuoksi. Työttömyyden kasvu lisää tulonsiirtoja tun- tuvasti. Myös eläkemenot kasvavat. Kun

tukipalkkioiden arvioidaan supistuvan hie- man ja kuntien valtionosuudet jäävät lähes ennalleen, valtion siirtomenot yhteensä kas- vavat reaalisesti hieman.

Valtion pääomansijoitukset pankkeihin ovat suunnilleen puolet viimevuotisista. Kun finanssisijoitukset otetaan huomioon, val- tion nettorahoitustarve muodostuu tänäkin vuonna 72 mrd. markaksi. Kansantalouden tilinpidon mukaan valtion rahoitustasapaino heikkenee 20 mrd. mk; rahoitusaliäämä nousee 12 prosenttiin suhteessa kansan- tuotteeseen.

Vuonna 1994 valtiontalouden tulot ilman lainanottoa lisääntyvät talousarvioesityksen mukaan hieman ja ovat 129 mrd. mk. Työntekijän verotuksessa vähennyskelpoinen työttömyysvakuutusmaksun korotus pienentää tuloveron kertymää 0,9 mrd. mk. Verotuloja lisää mm. yhtiöveron hyvityksen suorittaminen myöhempien vuosien verotuksen yhteydessä. Veronpalautukset siirtyvät vuoden 1995 puolelle. Välittömien verojen tuottoja lisää mm. korkotulojen lähdeveron korotus 25 prosenttiin.

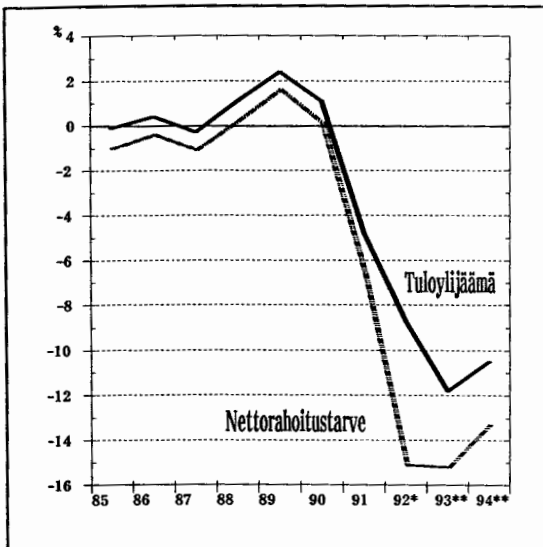
Nykyinen liikevaihtovero korvataan arvonnalisäverolla kesäkuun 1994 alusta lukien. Vero kohdistuu myös palveluihin ja rakennustoimintaan. Verokanta säilyy 22 prosenttina, mutta eräisiin hyödykkeisiin sovelletaan alempaa 12 prosentin verokantaa. Jotta verotuksen neutraalisuus toteutuisi, kunnille palautetaan muun kuin liiketoiminnan osalta niiden maksama arvonnalisäve-

ro; tätä palautusta vastaavat erät peritään kuitenkin kunnilta pääosin takaisin. Vuoden 1993 ja vuoden 1994 alkupuolen investointeja koskeva takautuva vähennys oikeus pienentää veron kertymää 2,7 mrd. markalla, josta puolet palautetaan veronmaksajille vuoden 1994 aikana ja loput vuoden 1995 alkupuolella.

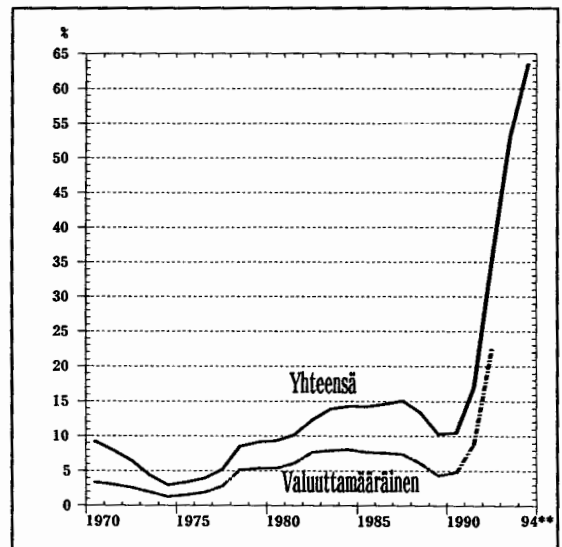
Suomessa liikennevakuutetuista henkilöajoneuvoista kannetaan vakuutusmaksuveron lisävero, jonka tuotoksi arvioidaan 0,5 mrd. mk. Telepalveluista ryhdytään kantamaan arvonnalisäveron lisäksi televeroa, jota kertyy 0,5 mrd. mk.

Perustettavaksi ehdotettuun maataloustuotteiden markkinoimisrahastoon tuloutettaisiin suoraan maatalouteen liittyvät erityisverot: tuontimaksut, eräät valmisteverot ja markkinoimismaksut. Vuonna 1994 näitä tuloja arvioidaan kertyvän rahastoon yh-

Kuvio 42. Valtiontalouden netto-rahoitustarve (-) ja tuloylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 43. Valtiontalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen

teensä 1,8 mrd. mk. Tasausveroa ei enää kanneta. Alkoholin ja oluen verotusta muutetaan vastaamaan lähemmin eurooppalaista verotusjärjestelmää. Energiaverotuksen rakennetta muutetaan siten, että vero määräytyy energiasisällön mukaan. Fossiilista polttoaineista turvetta lukuun ottamatta kannetaan hiilisisällön mukaan määräytyvä vero. Sähköverosta luovutaan, mutta ydinvoimalla ja vesivoimalla tuotetusta sekä tuontisähköstä kannetaan polttoaineveroa. Luottoveroa ei enää kanneta. Nettobudjetoinnin vuoksi huomattava osa nykyisistä sekalaisista tuloista otetaan huomioon menojen vähennyksenä talousarvion menopuolella.

Vuoden 1994 talousarvioesityksen menopuoli perustuu hallituksen maaliskuussa päättämiin menokehyksiin. Aiemmin arvioitua heikommat talousnäkymät ensi vuodelle lisäävät paineita erityisesti työttömyysmenoja kohtaan. Korkomenojen suuren kasvun takia menokehyksissä pysyttäytymisen merkitsee kaikkien muiden menojen keskimääräistä reaalista supistamista ensi vuonna. Talousarvioesityksessä ehdotetaan lukuisia säästölakeja, joiden valtion menoja vähentävä vaikutus on yhteensä 10 mrd. mk. Säästötoimet koskevat myös harkinnanvaraisia menoja, joita säästynee useita miljardeja markkoja.

Talousarvioesityksen keskeisiä menoihin vaikuttavia tekijöitä ovat:

- henkilöstömenoja vähennetään 6 1/2 % vuodesta 1993
- lapsilisiä korotetaan yli 50 %, mutta samalla poistetaan eräät perhepoliittiset vähennykset tuloverotuksessa
- indeksisidonnaisiin menoihin, mm. eläkemenoihin ei tehdä indeksitarkistuksia v. 1994

- maataloustuotteiden markkinointirahasto perustetaan

- arvonlisäveroon siirrytään 1.6.1994

- nettobudjetointia laajennetaan.

Lisäksi useiden muiden tulonsiirtojen perusteita muutetaan säästöjen aikaansaamiseksi. Suuri joukko virastoja ja laitoksia siirtyy tulohajautukseen ja -budjetointiin. Metsähallitus muuttuu uusimuotoiseksi liikelaitokseksi; Posti- ja telelaitos sekä Karttakeskus yhtiöitetään.

Valtion kulutusmenojen määrä supistuu ensi vuonna 3 1/2 % henkilöstön määrän vähenemisen ja toimintamenojen säästöjen vuoksi. Investoinnit pienenevät selvästi yli kymmeneksen, kun tietöitä vähennetään ja eräät suurehkot talonrakennuskohteet (mm. oopperatalo) ovat jo valmistuneet.

Lapsilisien korotus lisää tulonsiirtoja tuntuvasti. Toisaalta siirrot kunnille supistuvat selvästi mm. sen vuoksi, että lapsivähennysten poistamisesta syntyvä kuntien verotulon lisäys otetaan vähennyksenä huomioon valtionosuuksissa. Työttömyysturvamenojen kasvu hidastuu, kun etuuksia supistetaan jossain määrin. Lisäksi osa työttömyyden perusturvasta muutetaan työllistymistä aktivoiviksi avustuksiksi. Maataloustuotteiden vientituki siirtyy maksettavaksi uudesta maataloustuotteiden markkinointirahastosta; muutos ei sinänsä vähennä valtiontalouden menoja. Tukipalkkiot yhteensä pienenevät hieman. Valtion siirtomenot yhteensä vähenevät ensi vuonna reaalisesti 2-3 %. Korkomenot kasvavat edelleen voimakkaasti, korkotason aleneminen kuitenkin hidastaa kasvua.

41. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1990	1991	1992	1993**	1994 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	135 055	135 461	127 938	122 100	122 923
Menot ilman rahoitustaloustoimia	138 386	165 090	174 826	182 240	176 994
Tuloyllijäämä (+)	-3 331	-29 629	-46 888	-60 140	-54 070
Finanssisijoitukset, netto (-)	- 967	-1 884	-8 803	-5 400	-10 299
Nettorahoitustarve (-)	-4 298	-31 513	-55 691	-65 540	-64 369
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	10 516	12 778	14 191	14 765	15 339
Menot ilman rahoitustaloustoimia	1 448	6 566	8 620	10 690	13 894
Tuloyllijäämä (+)	9 068	6 212	5 571	4 075	1 445
Finanssisijoitukset, netto (-)	-4 092	-7 003	-21 644	-10 745	-3 793
Nettorahoitustarve (-)	4 976	- 791	-16 073	-6 670	-2 348
VALTIONTALOUS(1)					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	139 351	134 626	126 617	121 920	123 945
Menot ilman rahoitustaloustoimia	133 614	158 043	167 934	177 985	176 570
Tuloyllijäämä (+)	5 737	-23 417	-41 317	-56 065	-52 625
Finanssisijoitukset, netto (-)	-5 059	-8 887	-30 447	-16 145	-14 092
Nettorahoitustarve (-)	678	-32 304	-71 764	-72 210	-66 717
(1) Budjettitalouden tuloja tai menoja ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.					

Valtiontalouden menot v. 1994 ovat lähes yhtä suuret kuin v. 1993; reaalisesti ne supistuvat hieman. Pankkituen oletetaan olevan pääomansijoituksina suuruusluokaltaan 10 mrd. mk sekä v. 1993 että 1994.

Talousarvioesityksen mukainen budjettitalouden nettorahoitustarve on 64 mrd. mk. Kun rahastojen talous lasketaan mukaan, valtiontalouden rahoitustarve on 67 mrd. mk. Kansantalouden tilinpidon mukaan valtiontalouden rahoitusaliijäämä (nettoluotonotto) muodostuu lähes 53 mrd. markaksi, 10 1/2 prosentiksi suhteessa bruttokansan-

tuotteeseen. Valtion rahoitusasema pysyy siten edelleen varsin vaikeana.

Valtiontalouden velkakanta oli vuoden 1992 lopussa 166 mrd. mk eli 35 % suhteessa kansantuotteeseen. Vuonna 1993 velan arvioidaan nousevan yli 250 mrd. markkaan, yli 50 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna. Talousarvioesityksen mukainen nettolainanotto nostaa valtionvelan vuoden 1994 lopussa lähes 64 prosenttiin kansantuotteesta. Korkomenot ovat nousseet nopeasti: v. 1991 korot olivat 3 1/2 % valtion menoista, ensi vuonna ne näyttävät nousevan jo 11 prosenttiin.

Kunnat ja kuntayhtymät

Kuntien rahoitusasema oli v. 1992 huono. Kokonaistulot vähenivät kansantalouden tilinpidon mukaan 1,7 %; jos lopullisen verotuksen viivästymiset otetaan huomioon, kokonaistulot lisääntyivät pari prosenttia¹⁾. Kokonaismenojen kasvu jäi aikaisempiin vuosiin verrattuna poikkeuksellisen pieneksi, vain puoleen prosenttiin.

Kuntien rahoitusasema ei juuri parane v. 1993. Kunnallisveroja kertyy 2 1/2 % vähemmän kuin v. 1992. Pääomaverouudistus nykyisessä suhdannetilanteessa sekä palkansaajan eläkemaksuvähennys pienentävät verotulokertymää. Toisaalta veroäyrin hinnan korotus keskimäärin 0,33 pennillä ja kiinteistöveron käyttöönotto lisäävät verotuloja. Suurin syy verotulojen vähenemiseen on kuitenkin palkka- ja muiden ansiotuloäyrien supistuminen. Siirrot valtiolta vähenevät hieman, ja kokonaistulot vähenevät yhteensä 1 1/2 %.

Kuntien kokonaismenot vähenevät yhteensä nimellisesti 2 1/2 % ja reaalisesti 4 1/2 %. Kuntien säästöt kohdistuvat kulutukseen ja investointeihin. Kulutuksen määrä pienenee 5 % ja investoinnit viidenneksen. Kuntien henkilöstön määrän arvioidaan vähenevän pari prosenttia. Sen sijaan toimeentulotuen menot ja korkomenot lisääntyvät yhteensä viidenneksen. Siirrot valtiolle ja Kansan-

eläkelaitokselle kaksinkertaistuvat vuodesta 1992. Osa kasvusta johtuu siitä, että lasten kotihoidon tuki siirtyi vuoden alussa Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi, mutta kunnat rahoittavat edelleen tuesta aiheutuvat menot. Ilman tätä muutosta siirrot muille julkisyhteisöille lisääntyvät 45 % pääasiallisesti kuntien rahoittaman kansaneläkkeen lisäosaosuuden korotuksen takia.

Valtion talousarvioesityksen tavoitteena on, että myös kuntien menot v. 1994 vähenisivät. Valtionosuuksia leikataan yksivuotisella lailla yhteensä 5,3 mrd. mk. Valtionosuuksia kuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä yleistä valtionosuutta alennetaan yhteensä 4,3 mrd. markalla siten, että kunnalle myönnettävää valtionosuutta vähennetään 40 % kunnan asukasluvun ja 60 % äyrimäärän perusteella. Opetus- ja kirjastotoimen valtionosuuksien vähennys tehdään alentamalla valtionosuuden perusteena olevia yksikköhintoja yhdeksällä prosentilla. Kaikkiaan kuntien valtionavut vähenevät noin 10 prosentilla.

Kuluvalle vuodelle päätetty kuntien kulutusten 4 prosentin säästöä vastaava valtionosuuksien väheneminen otetaan edelleen huomioon pitämällä kuntien osuus kansaneläkkeen lisäosasta ennallaan 1,47 penninä veroäyriä. Myös tälle vuodelle toteutettua opetustoimen yksikköhintojen 8 prosentin alennusta jatketaan ensi vuonna.

Verotulojen arvioidaan lisääntyvän pari prosenttia. Perhetukiuudistus lisää kuntien verotuloja noin 2,3 mrd. mk, kun kunnallisverotuksen perhepoliittiset vähennykset poistetaan. Verotuloja vähentää toisaalta

1) Asetelmassa 42 olevat luvut ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia ja ilman viivästymäkorjauksia. Kuntien rahoitusylijäämä on kuitenkin esitetty myös ikäänkuin lopullinen verotus olisi valmistunut normaalisti. Tekstissä olevat tiedot verotulojen ja kokonaistulojen muutoksista on esitetty samalla oletuksella.

palkansaajien työttömyysvakuutusmaksun korotuksesta aiheutuva verovähennysten kasvu. Kaikkiaan kuntien kokonaistulot vähenivät 3 %.

Arvonlisäveron voimaan tulo lisää kuntien menoja 1-2 prosentilla, kun kuntien ostamat ja nykyisin joko kokonaan tai osittain liikevaihtoverottomat palvelut ja investointihyödykkeet tulevat arvonlisäverollisiksi. Kunnille palautetaan kokonaisuudessaan hankintoihin sisältyvät arvonlisäverot. Arvonlisäverotuksen ulkopuolella tapahtuvan

toiminnan palautuksista valtio perii kunnilta takaisin 77,5 %.

Jos kunnat toteuttavat valtion talousarvioesityksessä edellytetyt säästöt, mm. henkilöstömenojen alentamisen 6 1/2 prosentilla, kokonaismenot vähenevät noin 3 %. Kuntien kulutusmenot, jotka ovat kolme neljäsosaa kokonaismenoista, vähenevät reaalisesti 6 %. Kuntasektorin työvoiman määrä vähenee. Myös investoinnit supistuvat edelleen siten, että niiden määrä on lähes samalla tasolla kuin v. 1984.

42. Kuntien ja kuntayhtymien talous¹⁾

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 646	2 991	2 904	2 960	2 940
Välittömät verot	51 000	48 074	46 032	46 495	52 635
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	78	114	140	145	145
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	36 092	39 656	40 631	40 390	36 545
Muut tulot(2)	1 117	1 168	1 154	1 110	1 065
Tulot	90 933	92 003	90 861	91 100	93 330
Kulutusmenot	74 014	79 158	79 018	75 750	72 590
Tukipalkkiot	757	772	765	750	740
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	5 548	6 428	7 515	4 400	4 500
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	2 707	3 030	4 227	8 670	8 565
Muut menot(3)	3 055	3 735	4 504	5 250	5 710
Menot	86 081	93 123	96 029	94 820	92 105
Säästö	4 852	-1 120	-5 168	-3 720	1 225
Poistot ja pääomansiirrot, netto	7 085	7 060	6 375	6 280	5 995
Pääoman bruttomuodostus(4)	11 449	10 269	7 790	6 470	6 115
Rahoitusyllijäämä (eli nettoluotonanto)(+)	488	-4 329	-6 583	-3 910	1 105
-viivästymäkorjattuna mrd. mk	-3,1	-5,4	-3,5	-2,6	-3

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Laskennalliset sosiaaliavustusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.

(3) Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.

(4) Ml. maanostot, netto.

Sosiaaliturvarahastot

Sosiaaliturvarahastot maksoivat v. 1992 kotitalouksille sosiaaliturvaetuuksia ja -avustuksia yhteensä 82 mrd. mk, eli 16 1/2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Lakisääteisiä eläkkeitä (ml. valtion maksamat työeläkkeet) maksettiin kaikkiaan 66 mrd. mk, josta ansioeläkkeitä oli kaksi kolmasosaa ja peruseläkkeitä loput. Eläkemenot kasvoivat viime vuonna 8 %. Sairausvakuutuskorvauksia maksettiin 10 mrd. mk. Työttömyyden perus- ja ansiosidonnaiset

päivärahat lähes kaksinkertaistuivat ja olivat yhteensä 15,3 mrd. mk.

Työnantajien pakolliset sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut v. 1992 vähenivät 5 %. Tämä johtui palkkasumman supistumisesta. TEL-maksuperustetta alennettiin 2,5 prosenttiyksiköllä 14,4 prosenttiin palkoista. Myös kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja laskettiin. Sen sijaan työttömyysvakuutusmaksu ja kuntien eläkevakuutus-

43. Sosiaaliturvarahastojen talous¹⁾

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	11 294	13 414	14 803	15 210	15 040
Sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut	58 043	56 975	60 753	65 740	71 260
siitä työnantajien	46 765	46 082	43 857	46 270	48 265
vakuutettujen	11 278	10 893	16 896	19 470	22 995
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä(2)	10 930	21 477	23 973	37 640	46 950
Muut tulot(3)	4 679	4 210	3 686	3 760	3 690
Tulot	84 946	96 076	103 215	122 350	136 940
Kulutusmenot	3 400	3 615	3 638	3 600	3 565
Sosiaali- ja eläkevakuutusetuudet	55 929	65 187	74 033	85 630	89 310
Sosiaalivastukset ja muut tulonsiirrot	3 263	5 992	8 846	13 100	18 135
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	807	1 648	2 189	2 590	4 030
Muut menot	492	678	518	900	990
Menot	63 891	77 120	89 224	105 820	116 030
Säästö	21 055	18 956	13 991	16 530	20 910
Poistot ja pääomansiirrot, netto	240	235	223	230	230
Pääoman bruttomuodostus	561	387	355	275	275
Rahoitusyli jäämä (eli nettoluotonanto)(+)	20 734	18 804	13 859	16 485	20 875

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus.

(2) Valtion rahoitus kansaneläkkeisiin, sairausvakuutukseen ja työttömyysturvaan sekä MEL-, MYEL- ja YEL- eläkkeisiin; kuntien rahoitus kansaneläkkeiden lisäosiin ja eläkeläisten asumistukeen; työttömyyskassojen keskuskassan kautta välittyvä työttömien eläketurvan rahoitus.

(3) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

maksu nousivat. Vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja korotettiin osittain työttömyydestä aiheutuneiden valtion menojen kattamiseksi, ja ne lisääntyivät 55 %.

Vuonna 1993 sosiaalivakuutusetuudet ja -avustukset lisääntyivät lähes viidenneksen. Puolet kasvusta aiheutuu siitä, että lapsilisien ja lasten kotihoidon tuen maksaminen siirtyi valtiolta ja kunnilta Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Valtion ja kuntien siirrot sosiaaliturvarahastoille lisääntyvät vastaavasti. Eläkemenot kasvavat tänä vuonna 4 %. Kansaneläkkeiden indeksikorotus on 2,9 % ja työeläkkeiden 0,4 %.

Työeläkkeiden indeksin nousua pienensi rakenteellinen uudistus, mikä aiheutui työntekijöiden maksuosuuden ottamisesta käytöön vuoden 1993 alusta lukien. Eläkkeiden osuus kansantulosta nousee tänä vuonna runsaaseen 19 prosenttiin. Työttömyys-turvan menot lisääntyvät kolmanneksen.

Työnantajien sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut v. 1993 lisääntyvät 5 1/2 %. Eniten nousivat työnantajan työttömyysvakuutusmaksut. Keskimääräinen TEL-maksu on 18,5 % palkasta; tästä työnantajien maksuosuus on 15,5 prosenttiyksikköä ja -uutena työeläkemaksuna - työntekijöiden maksuosuus 3,0 prosenttiyksikköä. Vakuutet-

44. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1990	1991	1992	1993*	1994**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	3,90	3,07	2,94	3,21	3,59
Sairausvakuutus(2)	2,09	1,82	1,57	1,90	1,93
Työttömyysvakuutus	0,60	1,40	3,70	6,00	6,30
Työeläkevakuutus(3)	16,90	16,90	14,40	15,50	15,50
Kuntien eläkevakuutus	17,80	18,50	19,10	17,20	18,00
Vakuutetut					
Palkansaajat	3,25	3,25	5,25	6,90	8,32
kansaneläkevakuutus	1,55	1,55	3,05	1,80	1,55
sairausvakuutus(4)	1,70	1,70	2,20	1,90	1,90
työttömyysvakuutus	0,00	0,00	0,00	0,20	1,87
työeläkevakuutus	0,00	0,00	0,00	3,00	3,00
Eläkeläiset					
kansaneläkevakuutus	1,55	1,55	5,25	6,70	7,45
sairausvakuutus(4)	0,00	0,00	3,05	2,80	2,55
	1,55	1,55	2,20	3,90	4,90

(1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriä.

(2) Eri maksuluokkien palkkasummilla painotettu keskiarvo.

(3) TEL-maksu.

(4) Korotettu maksu yli 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta.

Korotukset: Vuonna 1991 palkansaajilla 1 penniä.

Vuosina 1992 ja 1993 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,5 penniä.

Vuonna 1994 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,9 penniä.

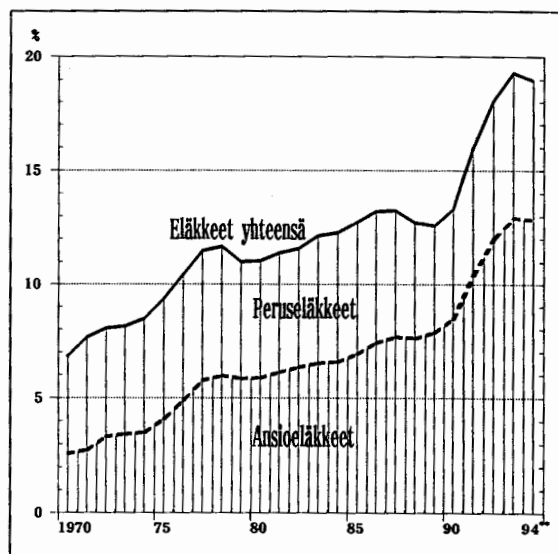
tujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja alennettiin yhteensä 1,55 prosenttiyksiköllä, lukuun ottamatta eläkeläisiä, joiden sosiaaliturvamaksut ovat yhteensä 3 prosenttiyksikköä suuremmat kuin muilla vakuutetuilla. Lisäksi otettiin käyttöön palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu. Kaikkiaan vakuutettujen pakolliset sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut lisääntyvät lähinnä perustemuutosten takia yli 15 %.

Valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1994 sisältyy lukuisia toimia, joilla pyritään hidastamaan julkisten menojen kasvua ja kohdentamaan kotitalouksille maksettavia tulonsiirtoja aiempaa tehokkaammin. Lisäksi kaikkien etuuksien indeksikorotuksista luovutaan.

Julkisen sektorin uutta henkilöstöä koskevat lainmuutokset siirtymisestä TEL-tasoi- seen eläketurvaan tulivat voimaan vuoden 1993 alusta lukien. Vastaavat muutokset julkisen sektorin vanhojen työntekijöiden osalta on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1995 alusta. Työeläkelakien muutokset, joilla yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nousee asteittain 55 vuodesta 58 vuoteen ja osa-aika-eläkkeen alaikäraja alenee 60 vuodesta 58 vuoteen, tulevat voimaan vuoden 1994 alusta lukien. Eläkkeen perustana olevan palkan laskusääntöä muutetaan vuoden 1994 alusta siten, ettei työntekijöiden TEL-maksu muuta palkan ja eläkkeen antaman toimeentulon suhdetta.

Vuonna 1994 sosiaalivakuutusetuudet ja -avustukset lisääntyvät 9 %. Kasvusta lähes puolet aiheutuu siitä, että mm. yleisen asumistuen ja opintotukien maksatus siirtyvät Kansaneläkelaitoksen tehtäviksi. Lapsilisät kasvavat yli 50 % perhetukiuudistukseen liittyen. Eläkemenojen kasvu hidastuu 2 1/2 prosenttiin; niitä lisäävät eläkeläisten

Kuvio 44. Eläkkeet
osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista

lukumäärän kasvu ja ansioeläkejärjestelmien asteittaisesta voimaantulosta johtuva etuuksien tason nousu. TEL-maksu pysyy ensi vuonna ennallaan; pidäytyminen eläkemaksun noin 4 prosenttiyksikön laskennallisesta korotustarpeesta toteutetaan luopumalla eläkkeiden indeksikorotuksesta, purkamalla perhe-eläkerahastoa ja sallimalla vastuuvajauksen syntyminen TEL-järjestelmään.

TEL-laskuperustekorkoa (työeläkerahastojen tuottovaatimus) alennettiin 1.7.1993 1,0 prosenttiyksikköä 8,0 prosenttiin. Jos yleinen korkotaso yhä laskee, laskuperustekorkoa alennettaneen ensi vuonna edelleen. Työeläkerahastojen koron prosenttiyksikön lasku aiheuttaa TEL-maksuun runsaan prosenttiyksikön korotustarpeen.

Vuonna 1994 työnantajien työeläke-, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut pysyvät samalla tasolla kuin v. 1993 lukuun otta-

matta eräitä markkamääräisesti pieniä perustemuutoksia. Työnantajien työttömyysvakuutusmaksun ja kuntien työeläke-

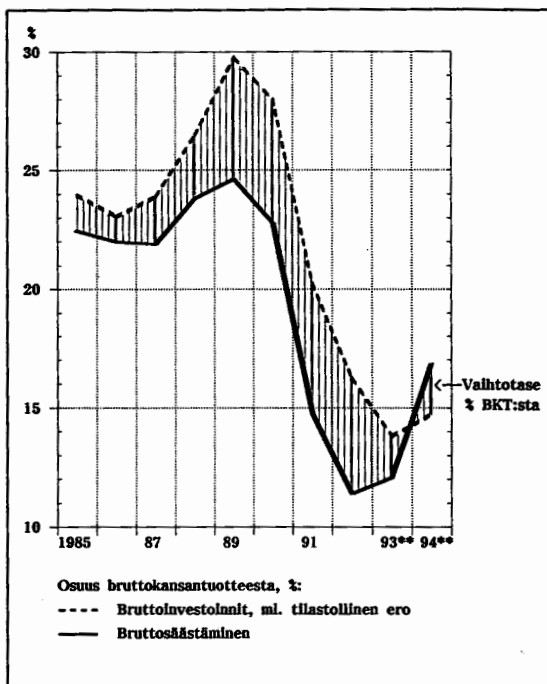
maksun oletetaan kuitenkin kohoavan. Vakuutettujen maksuista eniten nousee palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Kansantalouden rahoitustasapaino on hitaasti korjautumassa. Vaihtotase on ensi vuonna jo selvästi ylijäämäinen, mutta osittain sen vuoksi, että kotimainen kysyntä pysyy sangen heikkona. Ilmeinen riski on, että vaihtotase muuttuu uudelleen vajaukselliseksi, kun lama hellittää. Ulkomaisen nettovelan tuntuva supistaminen nykyiseltä korkealta tasolta edellyttää vaihtotaseen pysymistä ylijäämäisenä useita vuosia.

Kotimaisen yksityisen sektorin rahoitusjäämät ja velkaantuneisuus ovat myös korjautumassa investointien heikkouden ja vanhojen velkojen lyhentämisen takia. Julkisen sektorin rahoitusali jäämä on puolestaan erittäin suuri, ja julkinen velka kasvaa nopeasti. Valtion mittava velanotto ulkomailta on ollut tärkeä tekijä ulkomaisen maksuvalmiuden ylläpitämisessä ja on osaltaan mahdollistanut kotimaisten markkinakorkojen alenemisen.

Kuvio 45. Kansantalouden investoinnit ja säästäminen

45. Säästäminen sektoreittain

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	7,4	-2,0	-5,5	-5 1/2	-1
kotitaloudet	2,0	4,8	5,8	5	4 1/2
yritykset	-1,7	-6,6	-6,2	-2	0
rahoituslaitokset	1,0	0,6	0,8	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-1,7	-1,9	-1,9	-2	-2
julkisyhteisöt	7,8	1,1	-4,0	-7 1/2	-5
Kiinteän pääoman kuluminen	15,4	16,7	16,9	17 1/2	18
Bruttosäästäminen	22,8	14,7	11,4	12	17

Eniten korkojen laskuun on kuitenkin vaikuttanut kansainvälisten korkojen tuntuva aleneminen. Useiden valuuttojen päästäminen kellumaan Suomen markan ohella syksyllä 1992 edesauttoi tätä kehitystä. EY-valuuttojen laskeminen tosiasiallisesti kellumaan elokuussa 1993 todennäköisesti alentaa kansainvälisiä korkoja edelleen, mikä alentaneekin myös Suomen korkoja. Lyhyet korot ovat Suomessa eurooppalaisella tasolla, ja pitkissäkin koroissa ero on supistunut. Myönteinen vaihtotasekehitys ja osittain myös selkeä pyrkimys matalampiin korkoihin tuonevat korkoja alas myös v. 1994. Markan kurssi vahvistui lievästi keväällä ja kesällä 1993,

mikä myös kuvastaa korkojen laskumahdollisuuksia.

Sekä kotitalouksien että yritysten velka on vähenemässä. Tämä johtuu ennen kaikkea yksityisen sektorin omista pyrkimyksistä supistaa velkaantuneisuutta sekä investointitarpeiden ja -mahdollisuuksien vähäisyydestä. Tulot ovat velkoihin suhteutettuna heikot, ja vaikka korot ovat alentuneet, on velanhoitokyky edelleen puutteellinen. Yritykset ovat vähentäneet valuuttavelkojaan nopeasti devalvaatiotappioiden ja myös heikentyneen ulkomaisen luottokelpoisuuden takia. Valuuttavelat on pitkälti korvattu markkavelalla,

46. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1990	1991	1992*	1993**	1994**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit(1)	27,9	20,2	16,2	14	15
kotitaloudet	5,7	5,0	3,7	3	2 1/2
yritykset	14,2	8,5	7,7	7	8 1/2
rahoituslaitokset	0,3	0,3	0,2	0	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3,6	2,8	2,1	1 1/2	1 1/2
julkisyhteisöt	3,8	3,9	3,5	3	2 1/2
Bruttosäästäminen(2)	22,8	14,7	11,4	12	17
kotitaloudet	5,6	8,6	9,4	8 1/2	7 1/2
yritykset	6,6	2,5	3,3	8 1/2	11 1/2
rahoituslaitokset	1,3	1,0	1,2	1 1/2	1 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,2	0,2	0,1	0	0
julkisyhteisöt	9,1	2,4	-2,6	-6	-3 1/2
Rahoitusyliäämä = vaihtotaseen ylijäämä	-5,1	-5,5	-4,8	-1 1/2	2
kotitaloudet	-0,1	3,6	5,7	5 1/2	5
yritykset	-7,6	-5,9	-4,4	1 1/2	3
rahoituslaitokset	1,0	0,6	0,7	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-3,4	-2,6	-2,1	-1 1/2	-1 1/2
julkisyhteisöt	5,3	-1,5	-6,1	-9	-6
Tilastollinen ero(3)	0,3	-0,3	-1,0	-1	-1

(1) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

(2) Ml. pääomansiirrot, netto.

(3) Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

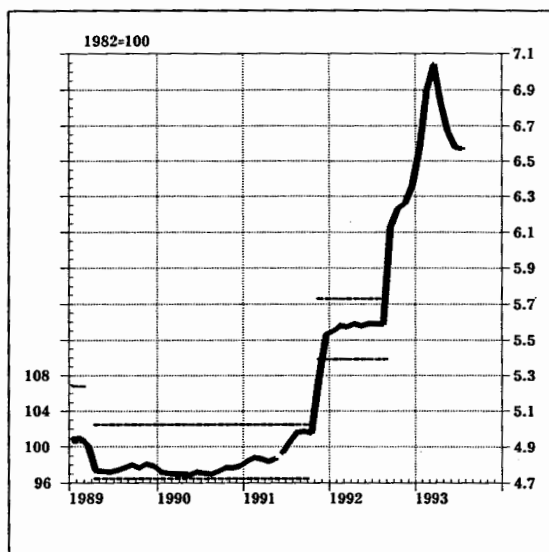
mutta silti myös pankkien markkaluottojen kanta on supistunut ja supistumisen odotetaan jatkuvan.

Pankkiluottojen väheneminen johtuu lähinnä kysynnän puutteesta. Vaikka pankkien taloudellinen asema on kireä, ja vakuuskäytäntöäkin on tiukennettu, luottojen tarjonta on pysynyt kysyntään nähden riittävänä. Uusien yritysten mahdollisuudet saada luottoa ovat kuitenkin heikot. Pankkien vakavaraisuus on myös heikentynyt, ja vaikeimmassa asemassa olevan säästöpankkiryhmän luotot ovat supistuneet erityisen nopeasti, kun valtion pääomatuki on riittänyt vain minimivakavaraisuuden säilyttämiseen.

Pankkien luottotappiot kohosivat viime vuonna 22 mrd. markkaan, ja niiden arvioidaan pysyvän tällä tasolla v. 1993 ja supistuvan lievästi v. 1994. Järjestämättömien luottojen kannan (luottotappiot vähennettynä) ei arvioida juuri kasvavan viime vuoden lopun tasosta (55 mrd. mk). Kehitys saattaa muodostua heikommaksi, jos talous ei elvy odotusten mukaisesti. Pankkisektorin vakavaraisuuden säilyttämiseksi tarvitaan lisäpääomaa, tosin aiempaa vähemmän. Viime vuonna valtion pankeille maksama pääomatuki oli 22 mrd. mk, ja tänä vuonna se jäänee vajaaseen 10 mrd. markkaan. Pankkitukea tarvittaneen myöhempinä vuosina yhteensä noin 15 mrd. mk.

Pankit tarvitsevat siis huomattavasti lisäpääomaa luottotappioiden kattamiseksi. Pankkien toiminnan saneeraus ja korkotason huomattava alentuminen parantavat rahoitustoimen katetta. Mahdollisuus valtion takuihin ulkomailla liikkeelle lasketavissa vastuudebentureissa helpottaa

Kuvio 46. Suomen Pankin valuuttaindeksi (vasen asteikko) ja ecukorin markkakurssi 7.6.1991 alkaen (oikea asteikko)

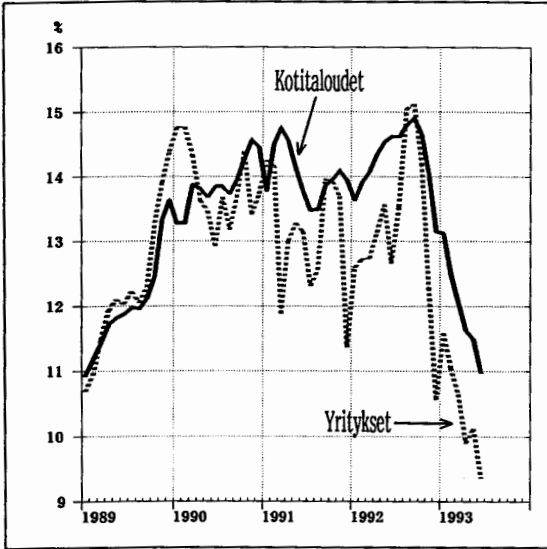

markkinaehtoisen pääoman hankintaa. Pankkien osakekurssien huomattava kohoaminen syksyn 1992 pohjalukemista kuvastaa markkinoiden luottamuksen palautumista, jota valtion massiivinen tuki ja myös eduskunnan ponsilausuma pankkijärjestelmän vakauden turvaamisesta helmikuussa 1993 ovat merkittävästi edistäneet. Pankkiosakkeita ovat markkinoilla kysyneet erityisesti ulkomaiset ostajat.

Osakekurssit ovat nousseet vahvasti, ja korkojen laskuodotukset tukevat kurssien kohoamista edelleenkin. Tärkein tekijä kurssien kohoamisessa on vientiyritysten parantuneet tulevaisuuden näkymät. Lähi-vuosina nähtävissä olevat vientiyritysten investointitarpeet asettavat kotimaiset

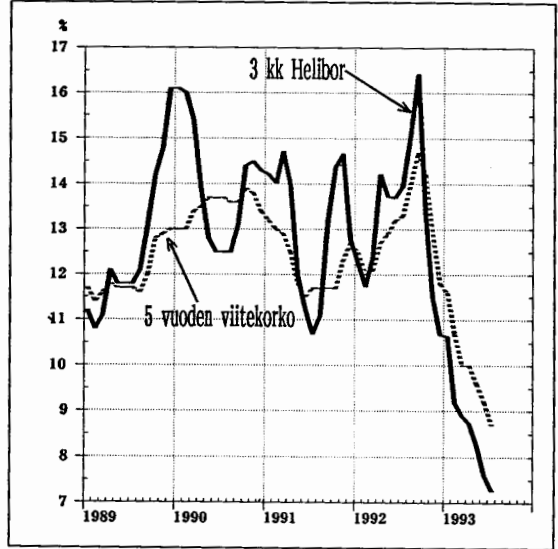
rahoitusmarkkinat tiukalle. Pääomamarkkinat ovat edelleen kapealla pohjalla, eikä pankkiluotoissa juuri ole kasvuvaraa. Vientiyritykset joutunevatkin investointien rahoituksessa nojautumaan paljolti suoraan tulorahoitukseen ja ulkomaisiin luottoihin.

Kuvio 47. Pankkiluottojen korot yritysten ja kotitalouksien uudet markkaluotot

Valtion luotonotto säilyy varsin suurena myös v. 1994. Ulkomaisen velanoton tarve maksutasesyistä pienenee olennaisesti, ja entistä suurempi osa lainoista otettaneenkin kotimaasta. Pitkäaikaiset jvk-markkinat tulevat laajentumaan edelleen nopeasti.

Kuvio 48. Lyhyt- ja pitkäaikainen markkinakorko

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1992-7.9.1993

Tammikuu 1992

1.1.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1992 on 3,7 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Työnantajien keskimääräinen TEL-maksu v. 1992 aleni 2,5 prosenttiyksikköä 14,4 prosenttiin ja keskimääräinen LEL-maksu 2,5 prosenttiyksikköä 15,7 prosenttiin. Kuntien keskimääräinen eläkemaksu kunnalliselle eläkelaitokselle nousi 0,6 prosenttiyksikköä 19,1 prosenttiin. Valtion eläkemaksu on edelleen 25 %.

Kansaneläkemaksua peritään yksityisen sektorin työnantajalta 2,4 % ja muilta työnantajilta 3,95 %. Sairausvakuutusmaksu on yksityisellä sektorilla alkuvuoden 0,45 % ja heinäkuun alusta vuoden loppuun 1,45 %, kirkkotyönantajalta 4,20 % ja muilta työnantajilta 2,70 % palkkojen määrästä. Kunnan osuus kansaneläkkeen lisäosien rahoitukseen on 0,98 penniä veroäyriä. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä on 4 % ja sairausvakuutusrahaston 8 % vuotuisista kokonaiskustannuksista, valtio takaa edelleen maksuvalmiuden. Vakuutetun kansaneläkemaksu on 3,05 penniä veroäyriä myös eläkeläisiltä (ns. työllisyysveron osuus 1,5 penniä äyriä). Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 2,20 penniä äyriä ja 3,70 penniä yli 80 000 äyriä ylittävältä tu-

lon osalta (sisältää 0,5 penniä äyriä ns. työllisyysveroa).

Nykyistä kuntien kalleusluokitusta jatketaan neljällä vuodella. Järjestelmästä on tarkoitus luopua vuoden 1996 alusta.

Neljän kunnan kantokykyluokkaa korotettiin ja 23 kunnan alennettiin.

Investointivaroja ei voida enää tehdä. Käyttämättä olevat varaukset tulee käyttää tai lukea tuloksi viimeistään v. 1997. Varauksia saa käyttää kaikkeen kuluvaan käyttöomaisuuteen henkilöautoja lukuun ottamatta ja väliaikaisesti vuosien 1992 ja 1993 verotuksessa myös perustajaosakkaana merkittyjen asunto-osakkeiden hankintamenon kattamiseen (ks. 1.4.1992).

Pitkäaikaistyötön voi valita työllistämisvelvoitetöpaikan sijasta päivärahan tai työllistymistä edeltävän koulutuksen.

Myös luonnollisten henkilöiden ottamista ulkomaisista luotoista peritään 0,5 prosentin suuruinen luottovero.

Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai ulkomaalaisomisteinen suomalainen yhteisö saa oikeuden omistaa rahasto-osuuksia suomalaisessa sijoitusrahastossa.

Luottolaitokset saavat siirtää veroseurauksista 90 % vuoden 1991 tilinpäätökses-

sä olevista luottotappiovarauksistaan vararahastoon. Luottolaitoksiin sovelletaan rahalaitoksia koskevaa luottotappiovarausta.

9.1.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle **selonteon Suomi ja Euroopan yhteisön jäsenyys.**

15.1.

Tilauslentoosallistuvasta matkustajasta **matkustajavero on 200 mk.** Laivamatkustajasta vero on 100 mk, 60 mk tai 30 mk matkan pituuden mukaan. Vero ei koske alle 12-vuotiaita lapsia.

22.1.

Vientikustannusmaksusta vapautuakseen viljelijän on palkka- tai eläketuloistaan riippuen **kesannoitava pelloistaan 15, 20 tai 30 %** tai **nurmennettava määrätty määrä peltoalastaan.** Oikeushenkilön kesannointivollisuus on 50 %.

24.1.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvio annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 172,8 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 138,2 mrd. mk. Tulo- ja menoarvio tasapainotettiin 34,6 mrd. markan nettolainanotolla. Bruttolainanottovaltuus on 60 mrd. mk. Asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuus on enintään 4,5 mrd. mk nettomääräistä pitkäaikaista lainaa, siten että bruttomääräinen lainanotto on enintään 5,5 mrd. mk. **Inflaatiotarkistusta ei tehty tulo- eikä varallisuusveroasteikkoihin. Yh-**

teisöjen tuloveroprosentti aleni 23 prosentista 19 prosenttiin ja varallisuusveroprosentti säilyi yhtenä. Henkilökohtaiset pidätysprosentit kohosivat nk. **työllisyysveron** vuoksi kaksi prosenttiyksikköä (ks. 1.1.1992). **Sairauskulujen vähennyksistä ja asuntovähennyksestä luovuttiin.** Kunnallinen korkotuki ensiasunnon hankkijoille on verosta vapaata. Yli 70 markan **lakkoavustukset** ja perusteiltaan uudistettu **opintotuki** ovat veronalaista tuloa. **Kunnallisverotuksessa** pienituloisille myönnetään muusta ansiotulosta kuin eläketulosta tehtävä enintään 2 000 markan suuruinen vähennys. **Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan** ansio-osa alenee 45 prosentista 42 prosenttiin päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. **Lähdevero** nousee 10 prosentista 15 prosenttiin. **Liikevaihtovero** on 22 %. **Leimaveroja** nostettiin, samoin lyijyttömän bensiinin **polttoaineveroa.** Elin-
tarvikkeilta poistettiin **tasausvero,** muilta tuotteilta vero alenee v. 1993 puoleen ja poistuu vuoden 1994 alusta.

Helmi kuu 1992

1.2.

Asuinhuoneistojen vuokrien säännöstelystä luovuttiin koko maassa ja koko asuntokannassa lain voimaantulon jälkeen tehtävissä vuokrasopimuksissa. Toistaiseksi tai vähintään kolmeksi vuodeksi tehtäviin vuokrasopimuksiin voidaan soveltaa indeksiehtoa.

Vaatetusteollisuuden kannattavuuden parantamiseksi ja kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi vaatteiden palkkatyövalmistus ulkomailla on eräin edellytyksin tullitonta.

27.2.

Valtioneuvoston periaatepäätös vuosien 1993-1995 meno- ja henkilöstökehystiksi.

Maaliskuu 1992

1.3.

Asuinhuoneistojen vuokria voidaan korottaa 1,00 mk/m²/kk.

Lakisääteisiä menoja, perusturvaa lukuun ottamatta, voidaan vähentää enintään vuoden ajaksi eduskunnan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Laki on voimassa 30.6.1995 saakka (ks. 1.9.1992).

18.3.

Valtioneuvosto ja Suomen Pankki päättivät **pankkien luotonantomahdollisuuksien turvaamiseksi** mm. vahvistaa pankkien pääomarakennetta (ks. 18.6.1992), korottaa matalakorkoisten peruskorkosidonnaisten pankkiluottojen korkoja, muuttaa talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuksia ja luopua arvopaperipörssin välityksellä tapahtuvaan arvopaperikauppaan sovellettavasta leimaverosta (ks. 1.5.1992) sekä vakuusrahaston perustamisesta (ks. 30.4.1992).

Suomi päätti hakea **Euroopan talousyhteisön**, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan ydinenergiayhteisön jäsenyyttä.

25.3.

Kehitysaluerahasto Oy:n nimi muuttui **Kera Oy:ksi**. Yhtiö voi harjoittaa myös

osamaksukaupan ja laskusaamisten rahoitusta eli factoring-rahoitusta ja rahoitusleasing-toimintaa muiden rahoituslaitosten tavoin.

Huhtikuu 1992

1.4.

Vuonna 1990 päättyneiltä tilikausilta tehdyille **investointivaroituksille** myönnetään käyttöluupa. Vuonna 1990 ja sitä ennen tehtyjen varauksien käyttöjaksoja jatkettiin 31.12.1997 saakka. **Investointirahastojen** käyttöjakso pidennettiin 31.12.1997 saakka.

Valtiontakuu keskus voi myöntää vientitakuuta silloinkin, kun vientiin, rahoittamiseen tai kohdemaahan sisältyvä riski on normaalia suurempi. Näiden takuiden enimmäismäärä on 1 mrd. mk.

Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuen myöntämisvaltuus korotettiin 1 mrd. markasta 3 mrd. markkaan ja takausvaltuus 1 mrd. markasta 1,5 mrd. markkaan.

5.4.

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen talouspoliittisista toimenpiteistä. Talouspolitiikka tähtää kansantalouden ulkoisen velkaantumisen vähentämiseen sekä työllisyyden parantamiseen ja työn tuottavuuden lisäämiseen. Tämä edellyttää vientijohteista kasvua, julkisten menojen rahoituslajien leikkaamista sekä rakennepoliittisia toimenpiteitä kansantalouden tehostamiseksi. Valtion menot palautetaan vuoteen 1995 mennessä vuoden 1991 tasolle. Aiemmin tehtyä kehyspäätöstä vuodelle 1993 alennetaan yhteensä 10 mrd. mk.

Pääomatulojen verotus uudistetaan 1.1.1993 alkaen siten, että pääomatuloihin ja yhtiöverotukseen sovelletaan yleistä 25 prosentin verokantaa; korkotuloihin sovelletaan kuitenkin toistaiseksi tätä alempaa verokantaa. Arvonlisäjärjestelmään siirrytään 1.1.1994 lukien. Ulkomaalaisomistuksen rajoituksia poistetaan. Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nostetaan asteittain 60 vuoteen.

Päiväluottokoron enimmäisraja nostettiin 50 prosentista 80 prosenttiin.

Suomen Pankki sopi **valuuttamarkkinoiden tukijärjestelyistä** Norjan, Ruotsin ja Tanskan keskuspankkien kanssa.

6.4.

Suomen Pankki sopi Deutsche Bundesbankin kanssa **valuuttamarkkinoiden tukijärjestelyistä**.

29.4.

Hinnoitteluvuotta 1992/93 koskevassa **maataloustuloratkaisussa** tavoitehinnat pysyvät naudanlihaa lukuun ottamatta ennallaan. Valtion tukea korotetaan 285 milj. mk. Vuoden 1993 alusta otetaan käyttöön uudistettu luopumiskorvausjärjestelmä.

Hallitus totesi neuvotteluissaan, että se toteuttaa **valtionalouden säästöjä** siten, että vuosille 1993-1995 tehty kehyspäätökset toteutuvat. Lisäksi jo tehtyjä säästöpäätöksiä aientaen pyritään supistamaan vuoden 1992 valtionalouden alijäämää.

30.4.

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi peruste-

taan **valtion vakuusrahasto**, joka myöntää pankkiryhmäkohtaisille vakuusrahastoille tukilainaa ja muita tukitoimia. Eduskunnan alainen rahasto ei kuulu valtion budjetti- ja kassatalouden piiriin. Rahastolle otetun lainan määrä saa olla omien varojen ja rahaston antamien takausten kanssa enintään 20 mrd. mk.

Toukokuu 1992

1.5.

Peruskorkoa vastaavaa korkokantaa korotettiin yhdellä prosenttiyksiköllä 9 1/2 prosenttiin. Suomen Pankki edellyttää, että peruskorkosidonnaisia antolainauskorkoja, jotka ovat 12 % tai sitä enemmän, pidättydytään nostamasta. Käyttelytilien veroton enimmäiskorko on 4 1/2 % ja peruskorosta riippumaton.

Pörssissä tehty osakekaupat sekä sijoitusrahastolain mukaisten osuustodistusten kaupat vapautuvat leimaverosta.

Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain voimassaoloa jatkettiin 31.12.1993 saakka.

2.5.

Sopimus **Euroopan talousalueesta (ETA)** sekä siihen liittyvät päätösasiakirjat allekirjoitettiin. Sopimuksen on määrä tulla voimaan 1.1.1993. Sisämarkkina-alueella tavarat, palvelut, pääoma ja henkilöt liikkuvat vapaasti. Sopimukseen liittyy myös laaja yhteistyö mm. tutkimuksen ja kehitystyön, koulutuksen ja ympäristönsuojelun ja kuluttajansuojan aloilla (ks. 18.6.1993).

6.5.

Hallitus sopi työntekijäjärjestöjen kanssa, että se luopuu vuoden 1992 osalta niistä työttömyysturvan muutoshankkeista, jotka koskevat lomautettujen päivärahaa. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen suositusten mukaan voidaan paikallisesti sopia vuoden 1992 lomarahojen maksamisajankohtien siirtämisestä tai niiden korvaamisesta kokonaan tai osittain vastaavalla vapaalla sellaisissa yrityksissä ja yhteisöissä, joissa niiden maksaminen välittömästi vuosilomien yhteydessä aiheuttaisi suuria taloudellisia vaikeuksia.

14.5.

**Valtioneuvoston periaatepäätös opetus-
toimen säästötoimenpiteistä.** Muun muassa lukion ja ammatillisten oppilaitosten uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisia vuoden 1992 kustannustasossa ilmaistuja yksikköhintoja alennetaan kahdeksalla prosentilla.

15.5.

Korkotukea voidaan myöntää 31.12.1993 saakka huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien **asuntovelallisten asuntolainoille** enintään kolmelta vuodelta. Lisäksi hankintalainoitukseen liittyviä ehtoja muutetaan siten, että kunnat ja eräät muut yhteisöt voivat ostaa ns. kahden asunnon loukkuun tai muutoin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden asuntovelallisten asuntoja vuokra-asunnoiksi.

Asunto-olojen kehittämisrahaston varoista voidaan myöntää lainoja myös asuntojen hankkimiseksi huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevilta **asuntovelallisilta**.

Vuoden ensimmäinen lisätalousarvio sisältää mm. 8 mrd. markan pääomasijoitukset pankkisektorin pääomarakenteen turvaamiseen. Menojen lisäys on 9,3 mrd. mk. Valtioneuvosto sai lisävaltuudet 5 mrd. markan lainanottoon, joten nettolainanottovaltuus on yhteensä 45 mrd. mk.

Kesäkuu 1992

1.6.

Moottoribensiinin perusvero nousi 20 p/l.

17.6.

Hallitus sopi vuoden 1993 talousarvioesityksestä. Budjetin loppusumma on 174,8 mrd. mk.

18.6.

Valtioneuvosto päätti 8 mrd. markan määrärahan käyttämisestä sellaisiin talletuspankkeihin tehtäviin vakuudettomiin **pääomasijoituksiin**, jotka luetaan pankin omaan pääomaan sen vakavaraisuutta laskettaessa.

Vuoden toisessa lisätalousarviossa menojen kokonaismäärä alenee 484 milj. mk.

Heinäkuu 1992

1.7.

Ns. suunnattu osakeanti on sallittu vain yhtiön kannalta painavasta taloudellisesta syystä. Mahdollisuutta valtuuttaa yhtiön hallitus päättämään suunnatusta annista rajoitetaan määrällisesti, ja yhtiön lähipiirille

anti voidaan suunnata vain yhtiökokouksen päätöksellä.

Suomen Pankki korvasi päivätalletus- ja päiväluottojärjestelmän uudella **maksuvalmiusjärjestelmällä**. Siinä talletus- ja luotokorot ovat lähempänä markkinakorkoja. Päivätalletusko sekä maksuvalmiusluotosta perittävä korko sidotaan Suomen Pankin rahamarkkinoiden tarjouskilpailuissa syntyvään korkoon, ns. huutokauppakorkoon. Lisäksi maksuvalmiusluoton maturiteettia voidaan pidentää Suomen Pankin päätöksellä yhdestä päivästä aina neljään viikkoon.

Pienten ja keskisuurten yritysten investointien vauhdittamiseksi otettiin vuodeksi käyttöön **korkotukijärjestelmä**. Luottomäärä voi olla 2 mrd. mk ja korkohyvitys 5 prosenttiyksikköä kuuden ensimmäisen lainavuoden aikana.

Luottolaitoksille, kehitysyhtiöille ja muille riskirahoitusta harjoittaville yhteisöille ja rahastoille voidaan myöntää valtiontakuita siltä varalta, että näille syntyy tappioita **pieniin ja keskisuuriin yrityksiin** tehdyistä osakepääomasijoituksista. Takuiden enimmäismäärä on 200 milj. mk.

Puun tuottajien ja metsäteollisuuden välinen **runkosopimus** päättyi. Sopimus koski maksuaikataulua sekä mitta- ja laatuvaatimuksia.

15.7.

Suomen Pankki ja EY:n jäsenmaiden keskuspankit päättivät rahapoliittisen yhteistyön vahvistamisesta. Yhteistyön keskeisen osan muodostaa tukiluottoverkosto,

joka on tarpeen vaatiessa käytettävissä valuuttavarannon tukemiseen.

E l o k u u 1 9 9 2

1.8.

Valtiovarainministeriön, valtiokonttorin, Suomen Pankin ja liikepankkien sopiman **markkinatakausjärjestelmän** tarkoituksena on pitkien joukkolainojen markkinoiden kehittäminen ja jälkimarkkinoiden toimivuuden parantaminen.

6.8.

Hallitus ilmoitti jatkavansa hallitusohjelman mukaista **talouspolitiikkaa**, joka perustuu avoimen sektorin kilpailukyyn turvaamiseen, vakaaseen valuuttakurssiin ja julkisen talouden alijäämien supistamiseen. Aiemmin päätetyistä valtion talousarvion tiukoista menokehyksistä pidetään kiinni. Valtion vakuusrahasto turvaa kaikissa oloissa pankkijärjestelmän vakaan toiminnan.

10.8.

Suomi ja Venäjän federaatio myöntävät toisilleen GATT-määräysten mukaisen suosituimmuuskohtelun. Vienti ja tuonti maksetaan vaihdettavissa valuutoissa. Myös vastakauppa on mahdollista. Lisäksi sovitettiin lähialueyhteistyötä.

26.8.

Suomen Pankki nosti keskuspankkirahoitukseen sovellettavan **huutokauppakoron**

1 1/2 prosenttiyksiköllä 17 prosenttiin. Samalla alennettiin päivätaletuksille maksettavaa korkoa siten, että se on nyt huutokauppakorko vähennettynä 2 prosenttiyksiköllä.

27.8.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäisen nousun takia koroteta syksyllä 1992.

S y y s k u u 1 9 9 2

1.9.

Kokonaan uusittu kilpailunrajoituksia koskeva laki sisältää mm. määräävän markkina-aseman väärinkäytön kiellon.

Tavallisten lakien lepäämäänjättämismahdollisuudesta pääsääntöisesti luovutaan ja verolakien erityinen säätämisyjärjestys kumotaan. Lepäämään voidaan kuitenkin edelleen jättää ehdotus valtion menoja vähentäväksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa.

4.9.

Vuoden 1993 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 175,3 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 127,6 mrd. mk. Budjetin nettoraioitustarve on 47,7 mrd. mk, ja se katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Esityksen menot ovat markkamääräisesti 11 1/2 mrd. mk pienemmät kuin vuoden 1992 arvioidut menot. Menot supistuvat reaalisesti 7 %. Jos vuoden 1992 menoista jätetään pois pankeille tarjotut 8 mrd. markan tukisijoitukset, reaalin supistus on 3 %.

8.9.

Suomen Pankki päätti rahamarkkinoilla vallitsevan vakavan häiriön vuoksi olla tilapäisesti noudattamatta markan ulkoiselle arvolle asetettuja vaihtelualan rajoja.

30.9.

Pankkien kassavarantovelvoite nousi 3,7 prosentista 4 prosenttiin syyskuun lopun kassavarantopohjasta.

L o k a k u u 1 9 9 2

1.10.

Hallituksen kannanotto lyhyen ja keskipitkän aikavälin työllisyys- ja teollisuuspoliittiseksi ohjelmaksi. Osa toimista sisällytettiin jo vuoden kolmanteen lisätalousarvioesitykseen. Hallitus antaa pikaisesti työllisyyslain muutosesityksen, jossa tarkistetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien työllistämismahdollisuutta, valtion työnvälitysmahdollisuutta puretaan, ansiopäivärahoja alennetaan ja enimmäiskesto lyhennetään sekä työttömyyskassojen jäsenille säädetään ylimääräinen jäsenmaksu (valtion osuus ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoituksesta alenee vastaavasti).

9.10.

Valtioneuvoston vuoden 1992 bruttolainanottovaltuutta korotettiin 65 mrd. markasta 75 mrd. markkaan siten, että nettolainanottovaltuus on enintään 57 mrd. mk.

Asuntorahaston bruttolainanottovaltuutta lisättiin 3,5 mrd. mk 8 mrd. markkaan nettolainanottoa lisäämättä.

14.10.

Valtioneuvoston periaatepäättös hallituksen toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon parantamiseksi. Säästötoimet parantavat valtiontalouden tasapainoa aiemmin esitetyn lisäksi v. 1993 8,5 mrd. mk, v. 1994 noin 16 ja v. 1995 noin 20 mrd. mk. Kun otetaan huomioon sekä aiemmin päätetyt että nyt esitetyt säästöt ja tulonlisäykset, paranee valtiontalouden tasapaino vuosina 1993-1995 yhteensä lähes 70 mrd. mk. Eläkelainsäädäntöä muutetaan, lasten päivähoidon ja kotihoidon tuen kustannuksia alennetaan, perhepoliittista tukea muutetaan, toimeentuloturvan kustannuksia leikataan, maksupolitiikkaa kehitetään, tunti-kehysten määräytymisperusteita muutetaan, tukipalkkioita karsitaan sekä hallintoa rationalisoidaan. Ansiotuloista peritään vuosien 1993-1995 ennakkoperinnän yhteydessä korotus, joka on porrastettu tulotason mukaan, korkotulon lähdevero korotetaan 20 prosenttiin v. 1993 ja 25 prosenttiin vuoden 1995 alusta sekä polttoaineveroja korotetaan.

22.10.

Verottomat talletukset ovat mahdollisia myös 36 kuukauden tileille. Talletuksia voi tehdä 1.9.1992-31.12.1993 välisenä aikana. Lisäksi 24 kuukauden määräaikaistalletusten verottomuutta jatkettiin vielä v. 1994 tehtäviin talletuksiin.

27.10.

Pankkien kassavarantovelvoite nousi 4,5 prosenttiin lokakuun lopun kassavarantopohjasta.

Marraskuu 1992

1.11.

Valtion ja valtion vakuusrahaston pääomasijoitukset talletuspankkien luotonantokyvyn ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ovat mahdollisia.

Ns. OTC-listalla olevien arvopaperien myynnistä suoritettavasta leimaverosta luovuttiin.

13.11.

Suomen Pankki voi edelleen jatkaa **markkan** kelluttamista.

25.11.

Työmarkkinaosapuolet sopivat voimassa olevien työ-, virka- ja toimiehtosopimusten palkkoja ja palkkaperusteita koskevien määräysten voimassaolon jatkamisesta entisin ehdoin 31.10.1993 päättyväksi sopimuskaudeksi. Mikäli kuluttajahintaindeksin nousu ylittää lokakuun 1992 ja syyskuun 1993 välisenä aikana 3,9 %, palkkoja korotetaan ylitettä vastaavalla määrällä 31.10. 1993 jälkeen lähinnä alkavan palkanmaksukauden yhteydessä, ellei toisin sovita; 0,4 prosentin suuruisia tai sitä pienempiä korotuksia ei kuitenkaan makseta.

Hallitus ja palkansaajajärjestöt sopivat, että hallitus peruuttaa työttömyysturvan heikentämistä koskevat esityksensä. Hallitus antaa esityksen, jossa ensi kertaa työmarkkinoille tuleville, vailla ammatillista koulutusta oleville asetetaan neljän kuukauden odotusaika ennen kuin työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa. Edellä mainituista muutoksista aiheutuvan rahoitusvajeen kat-

tamiseksi kaikkien vakuutettujen sairausvakuutusmaksua korotetaan ja palkan-saajilta peritään työttömyysvakuutusmaksu.

26.11.

Pankkien kassavarantovelvoite nousi 4,5 prosentista 5,0 prosenttiin marraskuun lopun kassavarantopohjasta.

Joulukuu 1992

5.12.

Vuoden neljäs lisätalousarvio annettiin. Menojen lisäys on 100 milj. mk.

11.12.

Laki Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä siihen liittyviä muita lakeja annettiin. Euroopan talousalueesta tehdyllä sopimuksella (ETA-sopimus) luodaan EFTAn ja EYn yhteensä 19 jäsenmaata kattava sisämarkkina-alue, jossa sopimuksen voimaan tultua tavarat, palvelut, pääoma ja henkilöt liikkuvat vapaasti. Lakien voimaantulosta säädetään asetuksella (ks. 18.6.1993).

14.12.

Pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainajärjestelmän voimassaoloa jatkettiin vuoden 1993 loppuun. Korkotukea voidaan myöntää myös osamaksukaupan rahoitukseen ja lainojen hyväksymisvaltuus nousi 2 mrd. markasta 3 mrd. markkaan.

Pankkien kassavarantovelvoite nousi 5,0 prosentista 5,5 prosenttiin joulukuun lopun kassavarantopohjasta.

Tammikuu 1993

1.1.

Työnantajien keskimääräinen TEL-maksu v. 1993 on 15,5 % ja keskimääräinen **LEL-maksu** 16,8 %. **Kuntien keskimääräinen eläkemaksu** kunnalliselle eläkelaitokselle on 17,2 % ja **valtion eläkemaksu** on 22 %.

Palkansaajat osallistuvat ansioeläketurvan kustantamiseen verotuksessa vähennyskelpoisella **eläkemaksulla**, jonka määrä v. 1993 on 3 % palkasta. Työnantaja pidättää maksun ja tilittää edelleen.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1993 on 6 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Palkansaajat osallistuvat työttömyysturvan kustantamiseen **työttömyysvakuutusmaksulla**, joka on 0,2 % ennakonperinnän alaisesta palkasta. Maksu on verotuksessa vähennyskelpoinen.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla 2,40 % ja julkisella sektorilla 3,95 % sekä **sairausvakuutusmaksu** yksityisellä sektorilla 1,45 % ja julkisella sektorilla 2,70 % paitsi kirkkotyönantajilta 4,20 % palkoista. **Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu** on 1,80 penniä ja **sairausvakuutusmaksu** 1,90 penniä veroäyriä, mutta 3,40 penniä 80 000 äyriä ylittävältä osalta. **Eläketulosta** peritään lisäksi **kansaneläkemaksua** 1 penniä ja **sairausvakuutusmaksua** 2 penniä äyriä. **Kunnan osuus** lisäosien rahoitukseen on 1,47 penniä äyriä vuodelta 1991 verotuksen äyrimäärästä. **Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä** on 4 % ja **sairausvakuutus-**

rahaston 8 % kokonaiskustannuksista, ja valtio takaa edelleen maksuvalmiuden.

Uusi **tuloverolaki** korvaa entisen tulo- ja varallisuusverolain tuloverotusta koskevat osat sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain. **Pääomatuloista** on kiinteä 25 prosentin vero ja ansiotuloista säilyy progressiivinen verotus.

Uusi **varallisuusverolaki** vastaa varojen arvostamista ja eräitä teknisluonteisia tarkistuksia lukuun ottamatta suurelta osin entisen tulo- ja varallisuusverolain säännöksiä.

Luonnollista henkilöä ja kuolinpesien ansiotuloa koskeva progressiivinen **tuloveroasteikko** ja progressiivinen **varallisuusveroasteikko** ovat samat kuin v. 1992. Valtion tuloveron ennakonperinnässä on 2-4 prosentin suuruinen porrastettu ns. **pakkolaina** yli 100 000 markan verotettavasta tulosta. Yhteisöjen varallisuusveroprosentti pysyy yhtenä. Uuden lain mukaiset ennakonpidätykset alkavat huhtikuun alusta.

Yritysverotuksen veropohjaa laajennettiin mm. varasto- ja toimintavarausten osalta. Käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutushinnat ovat veronalaisia omistujan pituudesta riippumatta, jälleenhankintavarausta supistettiin ja rakennusten hankintamenosta tehtävien poistojen enimmäismääriä alennettiin.

Yhteisöverokannan alenemisen vuoksi yhtiön tuloveron vähimmäismäärä ja yhtiöveron hyvitys on 1/3 osingosta. Veroylijäämien käyttöaika pitenee viidestä kymmeneen vuoteen ja käyttöä rajoitetaan omistajanvaihdostilanteessa. Merenkulun huojennusta jatkettiin vuodella.

Lähdevero nousi 15 prosentista 20 prosenttiin v. 1993.

Vuonna 1992 voimassa ollut **liikevaihtoveron** väliaikainen korotus 22 prosenttiin tuli pysyväksi.

Kiinteistön arvon perusteella kannettava **kiinteistövero** korvaa asuntotulon verotuksen, kiinteistötulon harkintaverotuksen ja katumaksun. Samalla poistuu manttaalimaksu. Kiinteistövero on vähintään 0,20 ja enintään 0,80 % kiinteistön verotusarvosta. Pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävistä rakennuksista veron vaihteluväli on kuitenkin 0,10-0,40 %. Vero ei koske metsää ja maatalousmaata. Kiinteistövero määrätään ensimmäisen kerran v. 1993.

Vuonna 1993 **sähköveron** määrä on 1,5 p/kWh. Ydinvoimalla tuotetusta ja tuontisähköstä kannetaan 0,62 p/kWh lisävero. Runsaasti energiaa vaativien teollisuustuotteiden valmistukseen käytetystä sähköstä palautetaan sähkön perusveroa vastaava määrä.

Tilauslento on osallistuvalla **matkustajalta** peritään 200 markan **vero**. Vero ei koske alle 12-vuotiaita lapsia.

Valtioneuvosto voi ottaa **pitkäaikaista lainaa Asunto-olojen kehittämisrahastolle** v. 1993 enintään 2 970 milj. mk siten, että bruttomääräinen lainanotto saa olla enintään 8 mrd. mk.

Valtion **liikelaitoksilla** on **lainanottovaltuuksia** v. 1993 seuraavasti: Posti- ja telelaitos 900 milj. mk, Valtionrautatiet 400 milj. mk, Karttakeskus 12 milj. mk, Ilmailulaitos 300 milj. mk ja Autorekisterikeskus 100 milj. mk.

Ulkomaalaisen oikeutta hankkia omaisuutta Suomessa rajoittava lainsäädäntö kumottiin ja tilalle luotiin vahvistusmenettelyyn perustuva seuranta, joka koskee runsaaseen sataan suurimpaan suomalaiseen yritykseen kohdistuvia yritysostoja ja jonka perusteella valtioneuvosto voi kieltää tärkeän kansallisen edun vaarantavan yritysoston. Lisäksi säädettiin ulkomailla asuvien vapaa-ajankiinteistöjen hankinta Suomessa luvanvaraiseksi. ETA-sopimukseen liittyvät säännökset tulevat myöhemmin voimaan asetuksella.

Vuonna 1991 päättyneiltä tilikausilta tehdyille **investointivarauksille** myönnetään käyttölupa. Investointivarausten käyttöjakso alkoi 1.1.1993 ja päättyy 31.12.1997.

Kaksivuotinen laki jatkaa **indeksiehdon käytön rajoittamista** pääpiirtein entisen laajuisena, mutta indeksiehto sallitaan myös liikehuoneistojen vuokrasopimuksissa, jotka on tehty toistaiseksi tai vähintään kolmeksi vuodeksi.

Ensimmäistä kertaa **työmarkkinoille tuleva** saa työttömyyskorvausta vasta kolmen kuukauden kuluttua, aiemmin kuuden viikon. Rekisteröimätön lisäeläke ja kodinhoitotuki vähentävät päivärahaa.

Kunnilta poistui velvollisuus järjestää alle 20-vuotiaille nuorille 6 kuukauden työ- tai harjoittelupaikka sekä valtiolta ja kunnilta velvollisuus järjestää pitkäaikaistyöttömille 6 kuukauden työntekomahdollisuus. **Velvoitetäyttyä** poistamisen jälkeenkin työllisyysrahoja kohdistetaan edelleen nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen.

Kuntien **valtionosuuslaissa** säädetään laskennallisesti määräytyvien valtionosuuksien

tai niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta ja tarkistamisesta, valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta sekä yleisen valtionosuuden, verotulojen täydennyksen ja harkinnanvaraisen avustuksen määräytymisestä. Lisäksi laki sisältää eri hallinnonalojen yhteiset menettelyä koskevat ja yleisen valtionosuuden tasausta koskevat säännökset.

Valtionosuusuudistuksen voimaantulon vuoksi kunnat sijoitettiin niille vuodeksi 1992 vahvistettuihin **kantokykyluokkiin** lukuun ottamatta kuntia, joissa toteutuu kuntaliitos vuoden 1993 alussa.

Terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkärinpalveluista ja kotisairaanhoidosta voidaan periä **maksu**, jonka enimmäismäärät samoin kuin muiden maksujen tarkistukset säädetään asetuksella.

Työterveyshuoltolain 3 §:n mukaisista avosairaanhoidon lääkärinpalveluista peritään Kansaneläkelaitokselle palvelujen käyttäjiltä 100 markan suuruinen **vuosimaksu**. Maksu ei ole vaihtoehtoinen em. terveyskeskusmaksun kanssa.

Peruskorko aleni 8 1/2 prosenttiin.

Suomen Pankki alensi **kassavarantotaletuksille** maksettavan koron voimassa olevan kassavarantosopimuksen mukaiseksi. Uusi korko on 3 prosenttiyksikköä alle kolmen kuukauden heliborkoron, kuitenkin vähintään 8 %.

14.1.

Valtion talousarvio vuodelle 1993 hyväksyttiin. Menot ovat 175,3 mrd. mk ja tulot

ilman nettolainanottoa 129,9 mrd. mk. Nettolainanotto on 45,4 mrd. mk.

Helmi kuu 1993

1.2.

Suomen EY-jäsenyysneuvottelut alkoivat Brysselissä.

2.2.

Vuoden 1993 ensimmäinen lisätalousarvio hyväksyttiin. Pankkitukeen käytettävät menot ovat 15 mrd. mk, lisäksi on käytettävissä 5 mrd. markan takausvaltuus. Nettolainanotto lisääntyy 15 mrd. mk, joten nettolainanoton kokonaismäärä nousee 60,4 mrd. markkaan.

4.2.

Suomessa on tarkoitus siirtyä arvonlisäverotukseen vuoden 1994 alusta. Jotta investointeja ei siirrettäisi veroedun saamiseksi vuoden 1994 puolelle, valtioneuvosto teki periaatepäätöksen, jonka mukaan 1.2.-31.12.1993 välisenä aikana hankitut uudet koneet, laitteet ja muu kalusto (todennäköinen käyttöaika vähintään kolme vuotta) sekä niihin liittyvät asennustyöt ovat vähennyskelpoisia arvonlisäverotuksessa (takautuva vähennys). Tehty periaatepäätös ei vaikuta liikevaihtoverovelvollisten oikeuteen tehdä vähennyksiä voimassa olevan lain perusteella.

Suomen Pankki täsmensi ne periaatteet, joiden mukaan lähivuosien rahapolitiikka mitoitetaan. Tavoitteena on vakiinnuttaa inflaatiovauhti pysyvästi kahteen prosenttiin vuoteen 1995 mennessä. Inflaation mit-

tana on kuluttajahintaindeksi, josta poistetaan julkisten maksujen ja verojen samoin kuin asuntojen hintojen muutosten vaikutus.

8.2.

Yrityksen saneerausta ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevat lait tulivat voimaan.

Käyttelytilien vuotuinen verovapaa enimmäiskorko aleni 4 1/2 prosentista 3 prosenttiin.

15.2.

Peruskorko aleni yhdellä prosenttiyksiköllä 7 1/2 prosenttiin.

Talletuspankkien ja luottolaitosten veronalaiseksi tuloksi ei lueta verovuosina 1992 ja 1993 kirjanpidossa tuloksi lukematta jätettävien ns. järjestelemättömien saamisten korkoja. Vakuutuslaitosten vakuutusmaksusaamisten arvon aleneminen on vähennyskelpoinen verotuksessa ja muiden saamisten perusteella tehtävän luottotappiovarauksen enimmäismäärä alennetaan viidestä yhteen prosenttiin. Takauslaitos ei voi tehdä luottotappiovarausta takausvastuidensa perusteella. Purkautuvien varausten perusteella voi tehdä siirtymävarauksen.

18.2.

Valtioneuvosto hyväksyi työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelman.

23.2.

Eduskunta edellytti, että Suomen valtio takaa sen, että suomalaiset pankit pystyvät

hoitamaan sitoumuksensa ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön sitoumusten täyttämiseksi.

25.2.

Valtioneuvosto päätti uusiutuvan **kotimaisen energian** käytön edistämisestä. Veron kohdistuminen eri energialähteisiin muuttuu, jolloin fossiilisten polttoaineiden hinta kohoaa.

26.2.

Maataloustuloratkaisu hinnoitteluvuodeksi 1993/94 hyväksyttiin. Tuen määrää korotetaan 310 milj. mk.

M a a l i s k u u 1 9 9 3

1.3.

Asuinhuoneistojen vuokria voidaan korottaa 1,50 mk/m²/kk.

4.3.

Valtioneuvosto päätti vuosien 1994 ja 1995 meno- ja henkilöstökehyksistä. Kehykset annettiin ministeriöille vuoden 1994 talousarvioesityksen ja vuosien 1994-1997 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaa varten. Kokonaiskehykset valtion budjettimenoihin ovat v. 1994 173,7 mrd. mk ja v. 1995 172,1 mrd. mk, eikä valtion menojen määrä kasva, kun verrataan vuoden 1995 menoja vuoden 1991 kassamenoihin. Henkilöstömäärän kokonais-

vähennys vuosina 1993-1996 on 6 600 henkilötyövuotta eli 5,4 %.

11.3.

Talletuspankkien vakuusrahastot voivat luovuttaa varojaan valtion vakuusrahastolle käytettäväksi asianomaisen talletuspankin tukitoimiin.

18.3.

Valtioneuvosto päätti **työllistämispoliittisesta rakennetuesta**. Tuen avulla lievennetään elinkeinoelämän rakennemuutosten aiheuttamia haittoja. Tuki on voimassa vuoden 1993 loppuun.

19.3.

Eduskunta hyväksyi toisen, tuotannollisia investointeja edistävän **lisätalousarvion**. Menojen nettolisäys on yhteensä 1,7 mrd. mk.

31.3.

Hallituksen kannanotto tavoitteista ja keinoista työllisyyden parantamiseksi sekä vakaan talouskehityksen turvaamiseksi. Hallitus pyrkii työllisyyden pysyvään paranemiseen ensisijaisesti tuotannollisia investointeja ja talouskasvua edistämällä sekä työllistämiskynnystä alentamalla. Valtion velkaantumisasasteen nousu pysäytetään vuoteen 1997 mennessä, jolloin velkaantumisasaste saa olla korkeintaan 70 %.

Huhtikuu 1993

1.4.

Vuoden toisen lisätalousarvion tasapainottamiseksi valtion **nettolainanottovaltuuksia** korotetaan enintään 62,7 mrd. markasta enintään 70 mrd. markkaan siten, että bruttolainanottovaltuus muuttuu 70 mrd. markasta 77,5 mrd. markkaan. Lisäksi lyhytaikaisen velan määrä saa olla enintään 45 mrd. mk.

15.4.

Uuden **polttoainemaksulain** mukaan dieselkäyttöisissä paketti-, kuorma- ja linja-autoissa on käytettävä dieselöljynä verotettua polttoainetta tai ajoneuvosta kannetaan polttoaineveroa vastaava maksu. Se on vähennyskelpoinen moottoriajoneuvoveron lisäverosta. Ulkomaanliikenteessä olevalle kotimaiselle kulkuneuvolle ei enää palaute dieselöljyn polttoaineveroa.

29.4.

Pankkien **kassavarantovelvoite** aleni 5,5 prosentista 4,5 prosenttiin. Talletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset toukuun lopussa.

Toukokuu 1993

6.5.

Käyttelytilin korko on verovapaa, jos vuotuinen korko on enintään 2,5 %.

17.5.

Peruskorko aleni puoli prosenttiyksikköä 7 prosenttiin.

19.5.

Työmarkkinajärjestöt vahvistivat **neuvottelutuloksen** järjestöjen toimenpiteistä eräiden työelämää koskevien kysymysten osalta. Sopimukset koskevat nuorten työllistämisedellysten parantamista, TEL-maksua v. 1994, paikallisen sopimisen kehittämistä sekä vuosilomalainsäädäntöä.

Hallituksen kannanotossa todetaan, että hallitus on päättänyt toimia siten, että välillisten työvoimakustannusten uhkaamassa oleva nousu voidaan estää ja keventää pienimpien yritysten välillisten työvoimakustannusten rasitusta.

Kesäkuu 1993

1.6.

Pankkien **kassavarantovelvoite** aleni nolnaan (0) prosenttiin toukokuun kassavarantopohjasta ja kassavarantotalletukset maksettiin takaisin pankeille.

Suomen Pankki irtisanoi pankkien kanssa tekemänsä **käteisvaraluottosopimukset**. Sopimuksen viimeinen voimassaolopäivä oli 30.6.1993, jolloin pankeille myönnetyt käteisvaraluotot erääntyivät.

Rahoitusmarkkinoita ja niillä toimivia valvoo Suomen Pankin yhteydessä oleva **rahoitustarkastus**. Samalla pankkitarkastusviraston toiminta lakkasi. Eduskunnan pankkivaltuutetuilla on rahoitustarkastuksessa vain hallintoon kuuluvia tehtäviä.

15.6.

Suomen Pankki edistää **valtion velkakirjamarkkinoiden** toimintaa pitämällä

viikottaisin repo(osto- ja takaisinmyynti-sopimus)-huutokauppoja pääomarkkina-takaajien kanssa. Kauppojen materiaalina käytetään valtion ja Suomen Pankin velka-papereita.

17.6.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen **keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi** ottaen huomioon erityisesti ajan-kohtaiset taloudelliset vaatimukset sekä kansainvälinen kehitys. Päätös sisältää toimenpiteiden toteuttamishjelman erityisesti vuosille 1994 ja 1995.

18.6.

Tasavallan Presidentti ratifioi pöytäkirjat ja vahvisti **Euroopan talousalueeseen** liittyvät lait. Brysselissä 17.3.1993 allekirjoitetuissa pöytäkirjoissa tarkistettiin ETAn perustamiseen liittyviä sopimuksia Sveitsin ETA-sopimuksesta poisjäännin vuoksi ja määrättiin sopimusten voimaantulopäiväksi 1.7.1993. Neuvottelujen jälkeinen kehitys on aiheuttanut kuitenkin voimaantulon siirtymisen myöhempään, erikseen määrättävään ajankohtaan.

23.6.

Valtioneuvoston periaatepäätös **kuntatalouden** tasapainoon saattamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Tavoitteena on saada kuntatalous tasapainoon säästöjen avulla vuoteen 2000 mennessä. Päätökseen sisältyy myös kannanotot kuntien tulopohjan turvaamisesta, menojen kasvun hillitsemisestä sekä valtion ja kuntien välisen kustannusjaon pitämisestä vakaana. Päätös sisältää yksityiskohtaisia kuntien rahoitusasemaan vaikuttavia eri hallinnonalojen sekä kuntien toimenpiteitä.

Heinäkuu 1993

1.7.

Velkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä voidaan turvata vakauttamalla talletuspankin yrityksille myöntämät luotot ja antamalla enintään puolelle luotoista **valtion takaus**. Valtion-takuukeskuksella voi olla näitä takauksia samanaikaisesti enintään 3,5 mrd. mk, joten vakautuksen piiriin voi tulla noin 7 mrd. markan luotot. Lakia sovelletaan vuosina 1993 ja 1994 myönnettäviin valtion takauksiin.

Työntekijäin eläkelain mukainen **laskuperustekorko** aleni yhden prosenttiyksikön 8 prosenttiin.

Leimaveroa ei peritä yleisölle tarjotusta joukkovelkakirjalainasta, talletuspankin antamasta haltijavelkakirjasta eikä lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle annettavasta edelleen välitettävästä haltijavelkakirjasta.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nousee 55 vuodesta 58 vuoteen, mutta säilyy 55 vuotena ennen vuotta 1940 syntyneillä. Osa-aika-eläkkeen saamisen ikäraja alennetaan 60 vuodesta 58 vuoteen, eikä osa-aika-eläkkeellä olo alenna tulevaa eläkettä. Vuodesta 1994 lukien työnantajat ja työntekijät vastaavat kumpikin puoliksi työeläkemaksun muutoksesta. Lait tulevat voimaan 1.1.1994.

Työnantajat, joiden v. 1993 maksamien palkkojen määrä ei ylitä yhtä miljoonaa markkaa, maksavat **työttömyysvakuutusmaksua** 6 prosentin sijasta 3,75 % palkoista, ja valtio maksaa tästä työttö-

myyskassojen keskuskassalle aiheutuvan vastuuvajauksen. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on I maksuluokassa 2,40 %, II 4,00 % ja III 4,90 % palkan määrästä.

Uusi vähimmäisvarantojärjestelmä korvaa vanhan sopimus pohjaisen kassavarantojärjestelmän. Pankkien on pidettävä Suomen Pankin kulloinkin vahvistama prosenttiosuus, enintään 5 %, varainhankinnastaan korottomana talletuksena Suomen Pankissa. Varantovaatimus on porrastettu pankkien varainhankinnan koostumuksen mukaan.

Kulinaari Ravintolat Oy yksityistettiin.

12.7.

Kotitalouksille, jotka eivät selviä asuntolainojen koroista, mutta joiden taloudellinen tilanne ei kuitenkaan edellytä yksityishenkilön velkajärjestelyä, voidaan myöntää korkotukea.

Henkilöautojen autovero aleni 20 prosenttiyksiköllä, ja maastoautoista kannetaan sama vero kuin muistakin henkilöautoista. Veron muutokset on toteutettu valtioneuvoston päätöksellä 3.5.1993 lukien.

Peruskorko aleni 6 1/2 prosenttiin.

Vuoden kolmas lisätalousarvio lisää valtion menoja 5 911 milj. mk. Valtionvelan menojen lisäystarve on 2 213 milj. mk. Suurimmat lisämäärärahatarpeet koskevat työttömyysturvamenoja, valtionvelan hoitomenoja, kevään 1993 maataloustuotteiden vientitukea sekä valtionyhtiöiden kotimaisten investointihankkeiden rahoittamista.

E l o k u u 1993

16.8.

Peruskorko aleni 6 prosenttiin.

19.8.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen Yhdyspankin ja Kansallis-Osake-Pankin oman pääoman hankinnan takaamisesta.

S y y s k u u 1993

1.9.

Työttömyyspäivärahaa ei enää saa samanaikaisesti aikuiskoulutustuen kanssa tai asevelvollisuus- ja sairaala-aikana. Yrittäjien oikeutta työttömyysturvaan täsmennettiin, rajoitettiin yli 50-vuotiaiden oikeutta kieltäytyä työstä ja koulutuksesta sekä pidennettiin omasta syystä työttömäksi joutuneen karenssi aika nykyisestä kuudesta viikosta kahdeksaan.

2.9.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäisen nousun takia koroteta syksyllä 1993.

7.9.

Vuoden 1994 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 188,0 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 123,6 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve 64 1/2 mrd. mk katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Ilman pankkitukeen varattuja

pääoma- ja korkomenoja, yhteensä 13 1/2 mrd. mk, budjetin menot ovat suunnilleen kehyspääatöksen tasossa. Budjettitalouden menot vähenevät reaalisesti noin 3 1/2 % tämänvuotisista ilman pankkitukea. Verasteikkoihin ei tehdä inflaatiotarkistuksia. Korkotulon lähdevero nousee 25 prosent-

tiin. Arvonlisävero tulee voimaan 1.6.1994. Henkilöautoille tulee liikennevakuutusmaksun lisävero ja puhelin ja muihin teleliikennepalveluihin televero. Maataloustuotteiden viennin ja tuetun kotimaisen käytön rahoittamista varten perustetaan markkinointirahasto.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat
3. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1992
4. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1992
5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti
6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot
7. Talonrakentaminen
8. Liikenne ja kuljetuskalusto
9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
10. Työllinen työvoima
11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
13. Palkansaajien ansiotasoindeksi
14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
15. Kuluttajahintaindeksi
16. Käytettävissä oleva tulo
17. Yksityiset kulutusmenot
18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
26. Valtiontalouden kassatulot
27. Valtiontalouden kassamenot
28. Valtiontalouden rahoitus
29. Valtion ja kuntien velka
30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
31. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
32. Veroaste ja nettoveroaste
33. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot)
34. Maksutase
35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa
36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
37. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			Vuoden 1990 hintoihin		
	1990	1991*	1992*	1990	1991*	1992*
Bruttokansantuote tuottajahintaan	447 526	426 966	414 225	447 526	416 210	401 344
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-palkkiot	67 318	63 092	61 383	67 318	62 274	57 888
Bruttokansantuote markkinahintaan	514 844	490 058	475 608	514 844	478 484	459 232
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	126 600	112 422	121 938	126 600	111 755	113 076
Kokonaistarjonta	641 444	602 480	597 546	641 444	590 239	572 308
Tavaroiden ja palvelusten vienti	118 828	109 289	127 583	118 828	110 965	121 504
Kulutus	378 826	394 343	392 976	378 826	371 847	357 791
yksityinen	269 588	274 974	271 914	269 588	260 290	246 728
julkinen	109 238	119 369	121 062	109 238	111 557	111 063
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	139 143	109 704	87 409	139 143	110 613	91 608
yksityinen	121 858	92 648	71 992	121 858	93 381	75 282
julkinen	17 285	17 056	15 417	17 285	17 232	16 326
Varastojen muutos	2 924	-9 498	-5 240	2 924	-9 567	-5 408
Tilastollinen ero	1 723	-1 358	-5 182	1 723	6 381	6 813
Kokonaiskysyntä	641 444	602 480	597 546	641 444	590 239	572 308

2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat, muutos, prosenttia

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
HWWA	4,2	-3,8	10,2	17,5	-12,9	-1,1
energiaraaka-aineet	3,1	-15,0	16,3	26,9	-14,3	-0,1
muut raaka-aineet	6,6	21,5	0,3	0,1	-9,5	-3,2
elintarvikkeiden ja rehujen raaka-aineet	-14,9	19,2	-4,0	-9,2	-6,0	-0,4
teollisuuden raaka-aineet	20,9	22,8	2,3	4,1	-10,9	-4,2

**3. Tavaravienti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(määrämaat) vuonna 1992, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EY	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	649	381	316	1 035	2 381
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	220	50	89	263	622
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	7 190	740	323	1 298	9 551
21 Vuodot, nahat ja turkisnahat	246	74	86	90	496
24 Puutavara ja korkki	3 881	366	36	733	5 016
25 Paperimassa	2 366	202	99	240	2 907
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	322	19	65	68	474
28 Malmit ja metalliromu	145	27	6	110	288
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	654	1 894	10	945	3 503
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	3 318	1 597	721	1 550	7 186
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	29 460	6 845	4 147	5 578	46 030
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	1 594	544	79	111	2 328
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	19 877	2 496	2 664	3 693	28 730
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	560	294	56	208	1 118
67 Rauta ja teräs	3 655	1 598	715	814	6 782
68 Muut metallit	2 277	607	374	201	3 459
69 Tuotteet epäjalosta metallista	525	756	93	340	1 714
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	13 375	6 504	4 042	7 364	31 285
78, 79 Kuljetusvälineet	3 891	1 138	1 605	842	7 476
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 399	2 860	614	1 217	7 090
82 Huonekalut	235	332	23	143	733
84 Vaatteet	375	629	82	156	1 242
85 Jalkineet	22	174	5	82	283
1, 4, 9 Muut tavarat	101	136	62	137	436
Koko vienti	57 145	20 957	10 237	19 124	107 463
Koko vienti, prosenttijakauma (2)					
1992	53	20	9	18	100
1991	51	21	10	18	100
1990	47	20	10	23	100
1989	45	20	11	24	100
1988	44	20	10	26	100
1987	43	22	10	25	100
1986	39	22	10	29	100
1985	37	20	10	33	100
1980	41	23	6	30	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) Nykyiset EY- ja EFTA-maat.

**4. Tavaratuonti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(alkuperämaat) vuonna 1992, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EY	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	1 973	877	390	1 708	4 948
04 Vilja ja viljatuotteet	212	72	82	16	382
05 Hedelmät ja kasvikset	824	44	237	992	2 097
1 Juomat ja tupakka	251	85	155	92	583
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	2 189	1 055	1 233	2 598	7 075
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	94	25	28	3	150
27 Valmistamattomat kivennäis- aineet	628	93	280	69	1 070
28 Malmit ja metalliromu	493	709	592	853	2 647
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	3 418	2 368	100	6 341	12 227
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	62	35	0	28	125
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	7 602	2 141	1 064	793	11 600
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	7 308	3 634	737	1 894	13 573
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	1 648	392	116	377	2 533
67 Rauta ja teräs	1 399	1 119	98	653	3 269
68 Muut metallit	532	402	134	247	1 315
69 Tuotteet epäjalosta metallista	1 209	630	147	259	2 245
7 Koneet, laitteet ja kuljetus- välineet	15 192	5 638	7 205	3 422	31 457
78, 79 Kuljetusvälineet	3 812	1 197	1 881	1 101	7 991
8 Erinäiset valmiit tavarat	6 797	2 179	1 462	2 893	13 331
9 Muut tavarat	13	16	0	1	30
Koko tuonti	44 804	18 029	12 346	19 768	94 947
Koko tuonti, prosenttijakauma (2)					
1992	47	19	13	21	100
1991	46	20	14	20	100
1990	46	20	15	19	100
1989	45	19	15	21	100
1988	44	19	15	22	100
1987	45	19	13	23	100
1986	44	19	12	25	100
1985	39	17	12	32	100
1980	35	17	10	38	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistä.

(2) Nykyiset EY- ja EFTA-maat.

5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti, miljoonaa kiloa

	Tuotanto		Kulutus(1)		Vienti	
	1991	1992*	1991	1992*	1991	1992*
Meijerivoi	59,4	57,5	38,6	38,6	22,7	17,3
Juusto	84,8	88,3	68,0	70,7	27,8	24,9
Maitojauhe (rasvainen)	8,7	2,6	0,9	0,7	10,0	2,8
Kananmunat (ml. munamassa)	66,9	67,5	53,8	55,4	12,9	11,9
Sianliha	176,1	174,8	163,6	161,1	13,4	12,6
Naudanliha	121,1	116,8	106,1	99,1	13,3	9,5
Vehnä	430,5	212,3	287,0	301,1	33,1	190,7
Ruis	28,2	26,6	86,8	87,8	6,0	5,6
Kaura	1 154,9	997,6	34,2	38,6	616,6	240,3
Ohra	1 778,8	1 330,6	15,5	13,3	519,4	339,3

(1) Ihmisravintona kulutetut määrät.

6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot, tuhat kuutiometriä

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Puunkäyttö	62 260	65 820	65 850	61 860	55 380	57 870
puuteollisuus	22 310	22 670	22 540	21 430	16 820	19 130
puumassateollisuus	36 160	39 360	39 520	36 640	34 770	34 950
kiinteistöt yms.	3 790	3 790	3 790	3 790	3 790	3 790
siitä jätetuuta	8 780	9 120	8 650	7 200	6 520	6 700
Hakkuut	42 916	45 687	47 113	43 598	34 540	38 526
tukkipuu	18 745	20 605	21 220	19 672	15 316	17 098
kuitupuu(1)	24 171	25 082	25 893	23 926	19 224	21 428
Puun tuonti	6 000	6 225	6 772	6 045	5 581	6 929
tukkipuu	571	460	367	336	263	224
kuitupuu(2)	5 429	5 765	6 405	5 709	5 318	6 705
Puun vienti	1 827	1 024	857	639	487	720
tukkipuu	326	253	243	164	78	125
kuitupuu(2)	1 083	582	390	274	278	434
raakapuujalosteet(3)	418	189	224	201	131	161
Puuvarasto 31.12.(4)	35 453	41 368	43 092	41 243	28 207	31 805
tukkipuu	11 960	12 962	12 572	12 692	8 604	9 900
kuitupuu	20 659	24 262	25 179	23 180	16 522	19 310
hake ja puru	2 834	4 144	5 341	5 371	3 081	2 595

Lähde: Metsäntutkimuslaitos.

(1) Ml. polttopuu.

(2) Ml. polttopuu, jätetuu ja hake.

(3) Lennätinpylväät, kyllästetty puu ja karkeasti syrjätty puu.

(4) Metsäteollisuus ry:n ja Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puuvarastot.

7. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Myönnetty rakennusluvat	48,22	57,45	71,97	60,57	46,60	32,20
asuinrakennukset	17,18	22,71	28,35	22,37	18,05	13,36
teollisuusrakennukset	7,53	9,52	13,71	11,95	6,20	3,25
muut rakennukset	23,51	25,22	29,91	26,25	22,35	15,59
Aloitettu uudisrakentaminen	42,71	50,92	61,73	51,09	38,61	29,11
asuinrakennukset	15,47	21,01	24,86	19,56	14,69	11,92
teollisuusrakennukset	6,44	8,64	9,68	10,08	5,26	3,15
muut rakennukset	20,80	21,27	27,19	21,45	18,66	14,04
Keskeneräinen uudisrakentaminen	52,64	59,95	72,79	65,52	57,99	48,95
asuinrakennukset	19,24	23,79	28,46	23,99	20,43	18,32
teollisuusrakennukset	7,39	9,34	11,04	12,72	10,81	7,37
muut rakennukset	26,01	26,82	33,29	28,81	26,75	23,26
Valmistuneet rakennukset	41,75	43,00	48,54	57,20	46,94	37,14
asuinrakennukset	15,35	16,31	20,06	23,15	18,65	13,83
teollisuusrakennukset	6,84	6,54	7,89	8,66	7,69	6,11
muut rakennukset	19,56	20,15	20,59	25,39	20,60	17,20

8. Liikenne ja kuljetuskalusto

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Rautatieliikenne						
kuljetettu tavara, 1 000 tonnia	30 108	33 006	33 639	34 562	31 065	31 206
kuljetettu tavara, milj. tonnikipometriä	7 403	7 816	7 958	8 357	7 634	7 431
Maantieliikenne(1)						
rekisterissä olevat henkilö- autot, 1 000 kpl	1 699	1 796	1 897	1 926	1 922	1 936
rekisterissä olevat kuorma- autot, 1 000 kpl	52	53	54	54	52	48
rekisterissä olevat autot yhteensä, 1 000 kpl	1 920	2 034	2 166	2 218	2 218	2 231
Ulkomainen merenkulku						
saapuneet alukset(2), 1 000 nettotn	62 679	64 974	80 371	97 140	106 157	113 228
lähteneet alukset(2), 1 000 nettotn	59 948	62 451	75 264	93 280	102 888	110 544
kauppalaivasto, 1 000 bruttotn	842	885	1 053	1 094	1 031	1 222
Kotimaisten lentoyhtiöiden liikenne(3),						
1 000 lentokilometriä	43 362	48 602	55 415	60 578	61 862	61 900
1 000 matkustajakilometriä	3 587 134	4 033 941	4 624 752	4 858 879	4 719 339	4 638 760
Teletoinen liikennetuotot, milj. mk	3 451	3 885	4 177	4 965	4 941	4 984

(1) Vuoden 1992 luvut eivät ole vertailukelpoisia edellisten vuosien vastaaviin lukuihin.

(2) Lastissa.

(3) Reittiliikenne.

9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Yrittäjätoiminta						
maatalous, metsästys ja kalatalous	15 985	13 906	11 315	15 985	15 092	13 039
metsätalous	13 058	10 167	9 567	13 058	10 716	11 672
kaivostoiminta ja louhinta	1 733	1 729	1 678	1 733	1 597	1 560
teollisuus	105 383	89 667	92 432	105 383	93 911	96 404
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9 504	11 059	11 172	9 504	9 798	9 752
talonrakennustoiminta	34 103	27 847	17 737	34 103	29 636	24 547
maa- ja vesirakennustoiminta	9 364	9 115	8 279	9 364	8 810	8 127
kauppa	48 797	43 549	42 725	48 797	42 336	38 208
majoitus- ja ravitsemistoiminta	9 174	8 595	7 849	9 174	8 449	8 063
liikenne	36 406	36 126	36 163	36 406	35 048	35 020
rahoitus- ja vakuutustoiminta	19 512	17 176	14 123	19 512	18 880	16 535
asuntojen hallinta ja vuokraus	28 225	33 127	36 925	28 225	29 225	30 205
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	29 888	27 718	23 597	29 888	26 813	23 752
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	12 082	12 355	12 320	12 082	11 374	10 828
laskennalliset pankkipalvelumaksut	-17 000	-15 329	-11 851	-17 000	-17 343	-16 164
Yhteensä	356 214	326 807	314 031	356 214	324 342	311 548
Julkinen toiminta	82 148	90 781	90 851	82 148	82 951	81 176
Muu toiminta	9 164	9 378	9 343	9 164	8 917	8 620
Bruttokansantuote tuottajahintaan	447 526	426 966	414 225	447 526	416 210	401 344

10. Työllinen työvoima, 1 000 henkeä keskimäärin vuodessa

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet	372	368	367	359	340	325
Toimihenkilöt	1 130	1 148	1 172	1 193	1 171	1 113
Työntekijät	919	912	929	911	826	731
Työllinen työvoima yhteensä	2 423	2 431	2 470	2 467	2 340	2 174
maatalous	206	197	179	170	166	157
metsätalous	45	41	39	37	32	30
teollisuus	569	553	562	556	502	453
talonrakennus	143	145	159	166	141	114
maa- ja vesirakennus	41	43	42	39	38	35
kauppa, rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt	525	544	622	632	598	547
liikenne	182	182	178	178	175	164
palvelukset	710	724	687	686	684	670
tuntematon	3	3	2	3	3	3

11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan¹⁾, miljoonaa työtuntia

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Yrittäjätoiminta	3 316	3 335	3 350	3 244	2 955	2 717
palkansaajat	2 487	2 510	2 541	2 481	2 259	2 050
yrittäjät	830	824	808	763	696	666
Julkinen toiminta	769	788	796	801	813	795
Muu toiminta	99	101	104	105	104	100
Työllisyys yhteensä	4 184	4 224	4 249	4 150	3 872	3 612
maatalous, kalatalous ja metsästys(2)	496	489	448	412	391	382
metsätalous(2)	78	76	75	68	56	55
koko teollisuus(2)	918	891	874	843	757	692
talonrakennus(2)	301	323	354	350	285	228
maa- ja vesirakennus(2)	94	94	98	89	86	80
kauppa, majoitus- ja ravitsemisen (2)	676	688	700	692	637	578
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt (2)	312	330	348	344	331	309
liikenne(2)	309	312	321	318	294	279
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset(2)	133	131	132	129	120	115

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Yrittäjätoiminnassa.

**12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain¹⁾,
1 000 henkeä**

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	12,5	12,0	10,7	10,0	19,8	42,1
hallinto- ja toimistotyö	9,0	9,1	8,1	7,8	16,1	31,8
kaupallinen työ	7,5	7,2	6,3	5,9	12,2	23,1
maa- ja metsätaloustyö	7,3	6,7	5,4	5,3	7,9	12,9
rakennustyö	12,3	10,8	7,7	9,2	22,1	38,9
kuljetus- ja liikennetyö	4,8	4,4	3,4	3,3	7,1	12,6
teollinen työ	33,9	30,1	23,0	22,7	45,6	76,7
palvelutyö	13,3	12,3	10,5	9,8	17,3	31,0
muu työ	30,0	26,8	21,5	19,4	32,8	50,4
Yhteensä	142,5	129,3	104,5	105,4	234,9	375,5
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	2,9	4,0	6,2	6,5	4,5	1,5
hallinto- ja toimistotyö	0,7	1,0	1,7	1,4	0,6	0,4
kaupallinen työ	0,9	1,3	2,0	1,8	1,3	1,2
maa- ja metsätaloustyö	0,9	1,3	3,1	3,5	2,8	1,8
rakennustyö	0,9	1,2	1,8	1,0	0,4	0,2
kuljetus- ja liikennetyö	0,3	0,4	0,8	0,7	0,3	0,1
teollinen työ	3,2	4,4	8,2	5,8	1,3	0,8
palvelutyö	2,7	3,4	5,5	4,9	1,9	1,0
muu työ	0,0	0,3	1,2	1,4	0,2	0,1
Yhteensä	12,4	17,4	30,4	26,9	13,4	7,1
(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.						

13. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1985=100)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Maatalous	115,1	122,9	138,4	148,4	164,2	168,6
Metsätalous	111,6	121,1	133,2	146,4	155,0	156,7
Teollisuus	113,4	122,7	133,8	146,9	156,2	159,9
työntekijät	113,3	123,2	134,1	148,3	158,2	162,3
Energia- ja vesihuolto	113,7	123,6	137,0	150,8	159,3	161,7
Talonrakennustoiminta	114,9	124,6	137,0	149,6	156,8	155,4
työntekijät	114,9	124,8	136,9	149,8	156,2	152,6
Maa- ja vesirakennustoiminta	114,5	125,3	135,8	148,1	156,6	159,9
Kauppa-, ravitsemis- ja majoitus-						
toiminta	116,3	127,7	140,2	152,2	161,4	164,2
Kuljetus	115,0	125,8	138,4	151,0	160,9	164,6
Tietoliikenne	115,1	127,1	135,5	146,6	155,4	158,6
Rahoitustoiminta	115,2	125,5	136,5	149,3	164,2	167,7
Vakuutustoiminta	114,5	125,2	139,2	149,8	155,8	158,2
Julkinen hallinto	114,4	125,2	134,4	147,2	155,6	158,4
Koulutus ja tutkimus	116,0	127,8	136,7	147,2	154,8	159,6
Terveyspalvelu	112,5	120,0	130,5	145,2	158,2	163,1
Sosiaalipalvelu	112,8	120,9	129,9	142,5	154,1	157,3
Yhteensä	114,4	124,6	135,7	148,2	157,6	160,6
valtio	115,7	128,8	137,4	149,8	157,9	160,6
kunnat	113,3	121,9	132,0	144,7	154,8	159,1
yksityinen	114,5	124,6	136,4	148,8	158,3	160,9

14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1985=100)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Kokonaisindeksi	97,9	101,5	107,3	110,9	111,2	112,4
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	100,1	102,8	105,1	103,1	100,0	100,4
metsätaloustuotteet	98,5	108,2	120,3	127,1	114,1	98,1
kaivannaistuotteet	57,0	51,0	61,1	63,7	59,9	104,9
teollisuustuotteet	99,3	103,0	108,7	111,3	112,1	115,3
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	88,0	88,7	89,8	93,8	93,9	98,1
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	108,6	114,9	123,5	132,2	135,9	133,9
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	91,2	94,2	100,3	102,1	99,4	99,6
kulutustavarat	101,2	104,3	107,9	111,2	114,0	118,2
investointitavarat	108,3	113,8	121,5	129,2	132,9	133,1
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	100,2	104,9	111,3	115,7	115,8	115,6
tuontitavarat	89,3	89,2	92,6	93,6	94,2	100,9

15. Kuluttajahintaindeksi (1985=100)

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Kokonaisindeksi	107,1	112,6	120,0	127,3	132,6	136,0
ravinto	106,3	108,1	112,0	116,4	119,1	119,5
juomat ja tupakka	110,7	121,8	127,6	138,8	151,2	157,8
vaatetus ja jalkineet	107,7	109,1	112,9	118,2	122,9	127,5
asunto, lämpö ja valo	101,1	107,9	123,0	133,0	134,1	132,4
kotitalouskalusto	107,7	111,9	116,9	122,1	127,0	130,9
terveyden- ja sairaudenhoito	112,7	126,2	137,7	149,8	161,8	176,6
liikenne	105,9	111,7	117,3	124,0	128,6	133,2
koulutus ja virkistys	112,8	116,3	121,8	126,7	132,2	140,1
muut	110,7	118,4	127,0	136,3	147,0	152,3

16. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1987	1988	1989	1990	1991*	1992*
Palkat	174 395	192 161	213 839	229 910	229 721	215 938
Työnantajain sosiaalivakuutus-						
maksut	39 799	44 713	51 062	59 068	60 254	57 924
Kotitalouksien yrittäjätulot	38 171	39 625	43 628	42 607	37 755	35 901
yrittäjätulot maataloudesta	5 809	6 175	9 330	10 140	8 823	6 789
yrittäjätulot metsätaloudesta	5 228	6 388	7 048	6 740	3 936	3 646
muut kotitalouksien yrittäjätulot	27 134	27 062	27 250	25 727	24 996	25 466
Omaisuuksien ja muut yrittäjätulot	24 607	31 427	32 863	25 541	3 464	5 611
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	45 704	55 396	61 878	63 269	57 556	55 126
Kansantulo	322 676	363 322	403 270	420 395	388 750	370 500
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-2 157	-2 125	-3 267	-3 701	-3 993	-3 784
Käytettävissä oleva tulo	320 519	361 197	400 003	416 694	384 757	366 716
Yksityinen sektori	225 818	241 574	263 160	267 257	260 186	264 513
kotitaloudet	214 682	227 024	251 876	269 200	287 784	288 858
yhteisöt	11 136	14 550	11 284	-1 943	-27 598	-24 345
yritykset	5 563	8 526	7 038	-8 883	-32 204	-29 635
rahoituslaitokset	2 402	3 193	2 989	4 968	2 898	3 850
voittoa tavoittelemattomat						
yhteisöt	3 171	2 831	1 257	1 972	1 708	1 440
Julkisyhteisöt	94 701	119 623	136 843	149 437	124 571	102 203
valtio	26 333	40 828	48 602	46 116	23 958	10 724
kunnat ja kuntainliitot	56 152	62 665	69 039	78 866	78 038	73 850
sosiaaliturvarahastot	12 216	16 130	19 202	24 455	22 575	17 629

17. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	58 963	61 574	62 013	58 963	58 880	58 439
Vaatetus ja jalkineet	14 457	14 058	12 635	14 457	13 507	11 740
Asunto	47 253	53 589	58 174	47 253	49 090	50 292
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	17 296	16 608	15 630	17 296	15 948	14 562
Terveydenhoito	11 415	12 571	12 908	11 415	11 609	11 189
Liikenne	43 553	39 278	36 661	43 553	38 247	34 651
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	24 520	24 932	24 285	24 520	23 949	22 080
Muut tavarat ja palvelukset	35 417	35 497	34 078	35 417	33 369	30 983
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	252 874	258 107	256 384	252 874	244 599	233 936
Kestokulutustavarat	31 373	25 135	20 527	31 373	24 896	19 641
Puolikestävät kulutustavarat	25 889	25 835	23 914	25 889	24 829	22 109
Lyhytikäiset tavarat	93 113	98 172	99 813	93 113	93 972	93 421
Palvelukset	102 499	108 965	112 130	102 499	100 902	98 765
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	252 874	258 107	256 384	252 874	244 599	233 936
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	10 767	11 089	10 962	10 767	10 101	8 577
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-4 650	-5 045	-6 087	-4 650	-4 829	-5 817
Kotitalouksien kulutusmenot	258 991	264 151	261 259	258 991	249 871	236 696
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	10 597	10 823	10 655	10 597	10 419	10 032
Yksityiset kulutusmenot	269 588	274 974	271 914	269 588	260 290	246 728

18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Yleinen hallinto	10 033	11 123	11 090	10 033	10 495	10 320
valtio	5 097	5 900	5 916	5 097	5 435	5 358
kunnat	4 936	5 223	5 174	4 936	5 060	4 962
Yleinen järjestys ja turvallisuus	5 813	6 526	6 513	5 813	5 891	5 766
valtio	4 475	5 073	5 073	4 475	4 532	4 447
kunnat	1 338	1 453	1 440	1 338	1 359	1 319
Maanpuolustus, valtio	7 498	8 200	9 486	7 498	7 578	8 612
Koulutustoiminta	27 276	29 708	29 779	27 276	28 217	27 824
valtio	6 449	8 006	8 150	6 449	7 385	7 380
kunnat	20 827	21 702	21 629	20 827	20 832	20 444
Terveystenhoito	24 546	26 522	26 620	24 546	24 460	23 878
valtio	298	253	243	298	234	225
kunnat	24 248	26 269	26 377	24 248	24 226	23 653
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	18 421	20 144	20 192	18 421	18 752	18 394
valtio	164	258	285	164	235	254
kunnat	14 857	16 267	16 269	14 857	15 222	14 807
sosiaaliturvarahastot	3 400	3 619	3 638	3 400	3 295	3 333
Asuminen ja yhdyskunnat	3 250	3 544	3 437	3 250	3 308	3 129
valtio	862	954	876	862	867	783
kunnat	2 388	2 590	2 561	2 388	2 441	2 346
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	3 883	4 149	4 093	3 883	3 941	3 822
valtio	228	282	257	228	254	231
kunnat	3 655	3 867	3 836	3 655	3 687	3 591
Liikenne	5 080	5 594	5 635	5 080	5 350	5 479
valtio	3 645	4 162	4 258	3 645	3 962	4 106
kunnat	1 435	1 432	1 377	1 435	1 388	1 373
Elinkeinot	3 123	3 540	3 664	3 123	3 256	3 313
valtio	2 793	3 185	3 309	2 793	2 919	2 981
kunnat	330	355	355	330	337	332
Muut tehtävät, valtio	315	319	553	315	309	526
Julaiset kulutusmenot yhteensä	109 238	119 369	121 062	109 238	111 557	111 063
valtio	31 824	36 592	38 406	31 824	33 710	34 903
kunnat	74 014	79 158	79 018	74 014	74 552	72 827
sosiaaliturvarahastot	3 400	3 619	3 638	3 400	3 295	3 333

19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Yrittäjätoiminta	120 190	90 841	70 536	120 190	91 506	73 665
maatalous, metsästys ja kalatalous	5 214	3 879	2 394	5 214	3 887	2 377
metsätalous	1 892	1 670	1 572	1 892	1 619	1 493
kaivostoiminta ja louhinta	278	173	135	278	168	129
teollisuus	21 770	15 888	14 092	21 770	15 579	13 370
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	5 434	5 957	4 963	5 434	5 797	4 770
rakentaminen	2 856	1 865	634	2 856	1 777	579
kauppa	10 821	8 164	6 489	10 821	8 250	6 588
majoitus- ja ravitsemistoiminta	1 580	1 318	1 015	1 580	1 344	1 042
liikenne	10 223	6 900	7 478	10 223	6 815	7 017
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 578	1 456	1 115	1 578	1 469	1 211
asuntojen hallinta ja vuokraus	39 701	30 937	23 168	39 701	31 648	26 728
kiinteistötoiminta ja liike-elämää						
palveleva toiminta	15 566	9 465	4 978	15 566	9 993	5 776
yhteiskunnalliset ja henkilö-						
kohtaiset palvelukset	3 277	3 169	2 503	3 277	3 160	2 585
Julkinen toiminta	17 285	17 056	15 417	17 285	17 232	16 326
Muu toiminta	1 668	1 807	1 456	1 668	1 875	1 617
Yhteensä	139 143	109 704	87 409	139 143	110 613	91 608

20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Talonrakennukset	74 232	59 970	43 275	74 232	62 216	50 269
Maa- ja vesirakennukset	13 781	13 510	12 213	13 781	13 064	11 975
Koneet ja laitteet	51 130	36 224	31 921	51 130	35 333	29 364
Yhteensä	139 143	109 704	87 409	139 143	110 613	91 608

**21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavara-
tyypeittäin, miljoonaa markkaa**

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Asuinrakennukset	522	674	557	522	704	651
valtio	55	64	49	55	66	58
kunnat	422	497	450	422	523	527
sosiaalityövarahastot	45	113	58	45	115	66
Muut talonrakennukset	7 882	7 732	6 440	7 882	8 134	7 528
valtio	1 535	2 113	1 908	1 535	2 223	2 228
kunnat	6 307	5 617	4 290	6 307	5 909	5 017
sosiaalityövarahastot	40	2	242	40	2	283
Maa- ja vesirakennukset	6 439	6 521	6 252	6 439	6 320	6 215
valtio	3 672	3 945	4 072	3 672	3 823	4 047
kunnat	2 767	2 576	2 180	2 767	2 497	2 168
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 964	2 803	2 725	2 964	2 778	2 583
valtio	1 383	1 437	1 700	1 383	1 426	1 607
kunnat	1 486	1 297	970	1 486	1 283	924
sosiaalityövarahastot	95	69	55	95	69	52
Julkiset investoinnit yhteensä	17 807	17 730	15 974	17 807	17 936	16 977
valtio	6 645	7 559	7 729	6 645	7 538	7 940
kunnat	10 982	9 987	7 890	10 982	10 212	8 636
sosiaalityövarahastot	180	184	355	180	186	401

**22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin¹⁾,
miljoonaa markkaa**

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1990	1991	1992*	1990	1991	1992*
Yleinen hallinto	1 613	1 586	1 288	1 613	1 645	1 437
valtio	594	623	596	594	645	660
kunnat	1 019	963	692	1 019	1 000	777
Yleinen järjestys ja turvallisuus	629	705	748	629	724	789
valtio	329	340	486	329	346	498
kunnat	300	365	262	300	378	291
Maanpuolustus, valtio	184	227	297	184	238	331
Koulutustoiminta	3 571	3 465	3 008	3 571	3 589	3 336
valtio	987	1 288	1 193	987	1 322	1 269
kunnat	2 584	2 177	1 815	2 584	2 267	2 067
Terveystieteiden tutkimus	1 977	1 782	1 309	1 977	1 848	1 454
valtio	43	60	59	43	63	65
kunnat	1 934	1 722	1 250	1 934	1 785	1 389
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut(2)	1 500	1 146	1 354	1 498	1 193	1 541
valtio	18	14	20	18	15	22
kunnat	1 210	990	740	1 210	1 036	849
Asuminen ja yhdyskunnat	481	499	481	481	485	476
valtio	222	225	243	222	219	239
kunnat	259	274	238	259	266	237
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	1 493	1 427	1 090	1 493	1 456	1 184
valtio	230	300	222	230	314	255
kunnat	1 263	1 127	868	1 263	1 142	929
Liikenne	5 604	5 857	5 773	5 604	5 688	5 734
valtio	3 613	3 985	4 198	3 613	3 873	4 164
kunnat	1 991	1 872	1 575	1 991	1 815	1 570
Elinkeinot	364	428	365	364	432	378
valtio	364	428	365	364	432	378
kunnat	0	0	0	0	0	0
Muut tehtävät, valtio	6	5	1	6	5	1
Julkiset investoinnit yhteensä(2)	17 285	17 056	15 417	17 285	17 232	16 326
valtio	6 590	7 495	7 680	6 590	7 472	7 882
kunnat	10 560	9 490	7 440	10 560	9 689	8 109

(1) Ilman asuinrakennuksia.

(2) Mukaan lukien sosiaaliturvarahastot.

**23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan,
miljoonaa markkaa**

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1990	1991	1992	1992	1993	1994 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	41 508	39 527	32 008	32 700	29 250	33 680
Liikevaihtovero/arvonlisävero	45 534	42 632	40 010	46 700	39 200	33 900
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	2 514	1 292	1 212	1 580	1 380	950
Valmisteverot	17 334	18 440	18 512	19 163	21 915	20 962
tupakkavero	2 823	3 175	2 969	3 210	3 760	3 300
olutvero	2 473	2 614	2 530	2 590	2 600	200
alkoholijuomavero	4 927	4 516	4 173	4 500	4 250	6 600
polttoainevero	5 734	6 487	7 003	6 820	8 960	9 980
muut valmisteverot	1 376	1 648	1 837	2 043	2 345	882
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 200	1 422	1 501	1 510	1 400	60
Auto- ja moottoripyörävero	4 143	2 380	1 987	2 600	2 250	1 720
Leimaverot	3 970	3 456	3 021	3 500	3 500	2 900
Muut verot ja veronluonteiset tulot	4 470	6 033	6 855	7 730	7 475	6 751
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	120 674	115 181	105 108	115 483	106 370	100 923
Sekalaiset tulot	10 585	16 504	19 139	17 835	19 025	18 148
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 752	3 885	3 861	3 804	3 725	3 853
Valtion liikeyritykset	315	160	202	220	-	-
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	135 326	136 516	128 310	137 342	129 119	122 923
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	668	786	1 172	897	811	694
Tulot ilman lainanottoa	135 994	135 730	129 482	138 239	129 930	123 618
Nettolainanotto	2 745	26 946	53 178	34 585	45 375	64 380
TULOT YHTEENSÄ	138 739	163 462	182 660	172 825	175 305	187 998

**24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan,
miljoonaa markkaa**

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1990	1991	1992(a)	1992	1993(a)	1994 (esitys)
Palkkausmenot	11 076	8 928	2 367	9 308	1 966	1 739
Eläkkeet	8 666	9 895	10 760	11 029	11 256	11 625
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 376	2 710	2 850	2 995	3 049	3 037
Muut kulutusmenot	19 205	29 909	38 103	31 065	35 450	33 054
Kulutusmenot yhteensä	41 323	51 442	54 079	54 397	51 721	49 455
Valtionavut kunnille ym.	38 050	42 205	43 266	44 350	43 077	38 253
Valtionavut elinkeinoille	14 281	16 026	12 029	15 174	11 341	11 166
Valtionavut kotitalouksille yms.	19 123	25 975	34 886	29 570	33 513	43 054
Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	8 936	10 990	9 844	6 662	6 308	2 334
Muut siirtomenot	7 068	7 965	8 318	8 022	10 282	9 858
Siirtomenot yhteensä	87 458	103 162	108 341	103 778	104 521	104 666
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	782	223	238	243	146	226
Talonrakennukset	1 362	1 810	1 927	1 833	1 553	928
Maa- ja vesirakennukset	3 213	2 823	2 839	2 749	2 165	1 442
Reaalisijoitukset yhteensä	5 357	4 856	5 004	4 825	3 864	2 595
Valtionvelan korot	4 784	5 872	8 315	7 983	14 021	20 272
Erittelemättömät menot	22	147	57	51	6	6
Muut menot yhteensä	4 805	6 019	8 372	8 034	14 027	20 278
Menot ilman rahoitustaloustoimia	138 943	165 479	175 796	171 034	174 133	176 994
Lainananto	470	1 006	471	487	394	185
Muut finanssisijoitukset	1 478	1 474	9 840	1 302	775	10 808
Finanssisijoitukset yhteensä	1 949	2 480	10 311	1 789	1 168	10 993
MENOT YHTEENSÄ	140 893	167 959	186 107	172 822	175 301	187 987
(a) Vuoden 1992 tilinpäätös ja vuoden 1993 talousarvio on muutettu vuoden 1994 talousarvioesityksen menolajirakenteen mukaiseksi.						

25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1990	1991	1992(a)	1992	1993(a)	1994 (esitys)
Yleinen hallinto	9 814	11 506	10 564	10 450	9 067	9 319
Yleinen järjestys ja turvallisuus	4 810	5 872	6 150	6 092	5 828	5 697
Maanpuolustus	7 376	8 866	9 216	9 465	8 908	8 235
Opetus, tiede ja kulttuuri	25 590	29 506	30 549	30 098	27 721	25 793
Sosiaaliturva ja terveydenhuolto	39 072	51 918	54 006	51 613	49 503	51 339
Asuminen ja ympäristö	4 236	6 513	7 198	6 696	5 617	4 583
Työvoima	3 875	6 198	8 080	7 665	7 984	8 895
Maa- ja metsätalous	11 763	13 320	13 043	12 380	10 647	9 211
Liikenne	9 654	10 533	10 642	10 632	9 221	7 865
Teollisuus ja muut elinkeinot	5 003	5 259	14 460	5 865	6 868	16 859
Muut menot	19 699	18 470	22 198	21 865	33 937	40 191
MENOT YHTEENSÄ	140 893	167 959	186 107	172 822	175 301	187 987
(a) Vuoden 1992 tilinpäätös ja vuoden 1993 talousarvio on muutettu vuoden 1994 talousarvioesityksen tehtäväarakenteen mukaiseksi.						

26. Valtiontalouden kassatulot¹⁾, miljoonaa markkaa

Tulolaji	1988	1989	1990	1991	1992	1993**
Tulo- ja varallisuusvero	34 498	38 513	41 508	39 527	32 009	27 560
Muut tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	841	884	1 104	1 527	2 301	2 330
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	35 339	39 397	42 612	41 054	34 310	29 890
Liikevaihtovero	37 273	43 603	45 534	42 632	40 010	37 165
Muut liikevaihdon perusteella kannettavat verot	1 418	1 590	1 835	2 016	2 020	2 085
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	38 691	45 193	47 370	44 648	42 030	39 250
Tullit ja tuontimaksut	1 438	1 494	1 449	1 292	1 212	1 180
Tasausvero	938	1 069	1 065	752	465	275
Valmisteverot	13 940	15 103	17 334	18 440	18 512	20 410
tupakasta	2 382	2 610	2 823	3 175	2 969	3 250
oluesta	1 961	2 228	2 743	2 614	2 530	2 500
alkoholijuomavero	4 261	4 566	4 927	4 516	4 173	3 950
polttoaineista	4 170	4 563	5 734	6 487	7 003	8 160
muut valmisteverot	1 165	1 136	1 107	1 648	1 837	2 550
Leimaverot	4 774	5 998	3 970	3 456	3 021	2 585
Auto- ja moottoripyörävero	4 859	5 445	4 143	2 380	1 987	1 600
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 176	1 441	1 200	1 422	1 501	1 400
Muut verot ja veronluonteiset tulot	1 006	1 186	1 786	2 001	2 329	1 960
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	102 160	116 326	120 928	115 444	105 367	98 550
Sekalaiset tulot	8 346	10 008	12 460	13 299	14 769	16 780
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 801	3 674	5 606	5 723	6 277	6 590
Valtion liikeyritysten ylijäämät	2 482	2 308	357	160	204	-
Muut tulot yhteensä	13 629	15 990	18 423	19 182	21 250	23 370
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	115 789	132 316	139 351	134 626	126 617	121 920
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 557	3 926	4 260	4 443	5 052	4 600
Tulot ilman lainanottoa	118 343	136 242	143 612	139 068	131 669	126 520
Nettolainanotto	2 417	-	1 202	25 659	70 692	..
TULOT YHTEENSÄ	120 763	136 242	144 813	164 727	202 362	..

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

27. Valtiontalouden kassamenot¹⁾, miljoonaa markkaa

Menolaji	1988	1989	1990(a)	1991(a)	1992(a)	1993*(a)
Palkkausmenot	14 391	15 273	15 868	..	..	..
Eläkkeet	4 963	5 544	8 663	9 899	10 760	11 120
Puolustusvoimien kalustohankinnat	1 963	1 890	2 255	2 227	3 433	3 150
Muut kulutusmenot	10 948	12 374	14 749	32 960	35 098	33 905
Kulutusmenot yhteensä	32 266	35 082	41 535	45 086	49 291	48 175
Valtionavut kunnille ym.	29 757	33 245	37 646	42 297	42 989	42 700
Valtionavut elinkeinoille	12 055	13 426	15 643	17 327	16 507	16 220
Valtionavut kotitalouksille yms.	16 249	17 237	19 062	26 053	34 437	38 770
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	2 716	2 785	3 132	8 161	3 521	2 450
Muut siirrot kotimaahan	2 088	2 265	2 476	3 621	4 717	5 150
Siirrot ulkomaille	2 637	3 049	3 232	3 763	3 014	2 450
Siirtomenot yhteensä	65 502	72 008	81 190	101 221	105 184	107 740
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	3 176	3 676	1 097	836	629	180
Talonrakennukset	1 508	1 520	1 622	1 822	1 701	1 570
Maa- ja vesirakennukset	2 882	3 196	3 243	2 714	2 714	2 405
Reaalisijoitukset yhteensä	7 565	8 393	5 962	5 372	5 043	4 155
Valtionvelan korot	5 248	5 003	4 727	5 784	8 351	17 790
Muut erittelemättömät menot	37	34	23	223	46	25
Varastojen muutos	329	306	177	357	101	100
Muut menot yhteensä	5 614	5 343	4 927	6 364	8 498	17 915
Menot ilman rahoitustaloustoimia	110 946	120 825	133 614	158 043	168 017	177 985
Lainananto	5 512	6 292	7 999	11 640	13 405	9 540
Muut finanssisijoitukset	1 018	1 273	1 320	1 689	22 094	11 205
Finanssisijoitukset yhteensä	6 529	7 565	9 319	13 329	35 499	20 745
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	117 476	128 390	142 934	171 372	203 516	198 730
Valtionvelan nettokuoletuksiset	-	4 010	-	-	-	-
MENOT YHTEENSÄ	117 476	132 400	142 934	171 372	203 516	198 730

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

(a) Budjetointiuidustusten vuoksi menolajeittainen jakauma ei ole kaikilta osin vertailukelpoinen aiempiin vuosiin.

28. Valtiontalouden rahoitus¹⁾, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993**
Verotulot	102 160	116 326	120 928	115 444	105 367	98 550
Muut tulot	13 629	15 990	18 423	19 182	21 250	23 370
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	115 789	132 316	139 351	134 626	126 617	121 920
Tavaroiden ja palvelusten ostot	40 197	43 815	47 697	51 038	54 482	52 455
Siirtomenot	70 750	77 011	85 917	107 005	113 535	125 530
Menot ilman rahoitustaloustoimia	110 946	120 825	133 614	158 043	168 017	177 985
Tuloylijäämä (+)	4 842	11 491	5 737	-23 417	-41 400	-56 065
Finanssisijoitukset, netto	3 973	3 639	5 059	8 887	30 447	16 145
Nettorahoitustarve (-)	870	7 852	678	-32 304	-71 847	-72 210
Nettolainanotto (+), nettokuole- tukset (-)	2 417	-4 010	1 202	25 659	70 692	..
Kassajäämä	3 287	3 842	1 880	-6 645	-1 154	..

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

29. Valtion ja kuntien velka, miljoonaa markkaa

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Valtiontalouden velka(1)	58 511	58 084	52 912	54 038	83 930	165 582
markkamääräinen	29 831	31 805	30 126	29 245	40 284	59 195
valuuttamääräinen	28 680	26 279	22 786	24 793	43 646	106 387
Kuntien ja kuntainliittojen velka(1)	14 841	16 798	18 085	20 138	24 502	27 950
kotimainen	14 324	16 292	17 509	19 537	23 580	..
ulkomainen	517	506	576	601	922	..
Yhteensä	73 352	74 882	70 997	74 176	108 432	193 532
Valtiontalouden velan korot	4 875	5 248	5 003	4 727	5 784	8 351
Kuntien ja kuntainliittojen velan korot	1 602	1 755	1 972	2 281	2 937	..
Korot yhteensä	6 477	7 003	6 975	7 008	8 721	..
Valtion antolainauskanta(1)	40 035	41 011	43 499	48 121	55 165	61 671

(1) Kanta vuoden päättyessä.

30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	11 659	12 421	12 810	10 788	13 437	11 108
vakuutettujen maksut	3 405	3 237	3 881	3 557	7 215	4 850
työntantajain maksut	8 254	9 184	8 929	7 231	6 222	6 258
Valtion ja kuntien osuudet	4 358	4 431	5 248	8 434	6 523	7 887
valtion osuudet	2 486	2 479	3 216	6 332	3 215	3 209
siitä:						
lisäosuudet	598	605	653	695	334	465
perhe-eläkkeet	229	223	229	253	262	268
rintamasotilaseläkkeet	789	788	879	1 086	1 119	1 123
kuntien osuudet	1 872	1 952	2 032	2 102	3 308	4 678
lisäosuudet	1 665	1 731	1 798	1 835	2 955	4 291
asumistukiosuus	207	221	234	267	353	387
Erityistuotot	-	-	-	-	-	1 221
osuus lvv-tuotoista	-	-	-	-	-	891
maksu vakuutuslaitoksilta	-	-	-	-	-	330
Sijoitusomaisuuden tuotot	42	69	79	115	107	22
Muut tuotot	90	117	124	101	82	68
Yhteensä	16 149	17 038	18 261	19 438	20 149	20 306
Kulut						
Eläkkeet	15 204	16 043	17 121	18 325	19 087	19 421
kansaneläkkeet	13 981	14 667	15 573	16 476	17 159	17 474
pohjaosat	4 118	4 414	4 775	5 090	5 311	5 522
lisäosat	8 724	9 022	9 454	9 784	9 931	9 910
asumistuet	483	511	545	647	825	905
apu- ja hoitolisät	572	630	703	854	988	1 030
puolisolisät	3	3	3	3	3	3
lapsikorotukset	81	87	93	98	101	104
perhe-eläkkeet	229	222	229	252	262	268
rintamasotilaseläkkeet	789	788	882	1 088	1 119	1 122
lapsen hoitotuet	205	245	295	353	382	392
vammaistuet	-	121	142	156	165	165
Muut etuudet	331	375	470	600	871	47
Hallintokulut(1)	654	687	751	670	698	590
Yhteensä	16 189	17 105	18 342	19 595	20 656	20 058

(1) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1988-1990.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

31. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	7 320	8 225	9 554	8 753	10 091	10 393
vakuutettujen maksut	3 740	4 021	4 844	4 500	6 864	6 645
työnantajain maksut	3 580	4 204	4 710	4 253	3 227	3 748
Takautumissuoritukset	37	43	56	65	74	76
Erityistuotot	-	-	-	-	-	916
-osuus lvv-tuotoista	-	-	-	-	-	891
-työterveyshuoltomaksut	-	-	-	-	-	25
Sijoitusomaisuuden tuotot	13	13	15	21	2	12
Muut tuotot	94	152	152	148	114	142
Kuntien osuus hammashuollosta	25	46	79	107	33	0
Valtion rahoitusosuus	1 221	1 129	1 042	3 000	1 444	1 011
Yhteensä	8 710	9 608	10 898	12 091	11 758	12 550
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	7 244	8 039	9 060	10 167	10 167	9 778
päivärahat	2 607	2 834	3 063	3 343	3 174	2 829
sairaalan lapsen hoito ja kuntoutus	14	20	19	1	0	0
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	2 452	2 735	3 134	3 608	3 793	3 570
lääkekorvaukset	1 404	1 585	1 833	2 126	2 177	2 255
lääkäripalkkiokorvaukset	236	288	376	411	409	500
tutkimus- ja hoitokorvaukset	249	263	295	305	258	260
matkakorvaukset	282	314	340	373	356	364
Työterveyshuolto	453	487	638	640	700	740
Muut etuudet	124	139	162	138	70	1 045
Suoritukset terveyskeskuksille	50	49	49	48	40	5
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	44	49	45	50	57	55
Hallintokulut(2)	956	1 013	1 114	928	961	886
Yhteensä	8 871	9 776	11 068	11 971	11 995	12 509

(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

(2) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1988-1990.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

32. Veroaste ja nettoveroaste, prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta

	Verot ja pakolliset maksut				
	Yhteensä veroaste	Välittömät verot	Välilliset verot ja pakolliset maksut	Työeläke- maksut	Muut sosiaali- turva- maksut
1985	40,8	16,8	14,8	3,7	5,5
1986	42,1	17,8	15,2	3,9	5,2
1987	40,2	15,8	15,3	4,1	5,0
1988	43,1	17,1	16,0	5,2	4,8
1989	43,3	16,9	16,3	5,5	4,6
1990	45,3	18,0	15,7	7,0	4,6
1991	46,8	18,0	15,8	8,4	4,6
1992*	47,1	17,3	15,7	7,9	6,3

	Vastikkeettomat tulonsiirrot yksityiselle sektorille						Nettosiirot yksityiseltä sektorilta (nettoveroaste)
	Yhteensä	Tukipalkkiot	Sosiaalivakuutusetuudet		Sosiaali- avustukset	Muut tulon- siirrot	
			Työeläke- laitokset	Muut			
1985	18,4	3,1	3,3	6,8	2,2	3,0	22,3
1986	19,0	3,2	3,6	6,9	2,2	3,3	23,1
1987	19,1	3,0	3,8	6,7	2,3	3,3	21,1
1988	18,0	2,6	4,6	6,2	2,1	2,4	25,1
1989	17,9	2,8	4,7	5,9	2,0	2,4	25,4
1990	19,4	2,9	5,0	6,7	2,3	2,6	25,9
1991	24,2	3,5	6,0	9,4	3,2	2,0	22,6
1992*	28,2	3,5	6,8	11,3	4,4	2,3	18,9

33. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1987	1988	1989	1990	1991	1992*
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	14 672	17 057	20 022	25 584	24 428	19 329
yrittäjätuloista(2)	1 319	1 530	1 858	2 357	2 644	2 515
yhteensä	15 991	18 587	21 880	27 940	27 073	21 844
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	11 957	13 453	15 267	17 158	19 718	21 820
yrittäjät(2)	2 681	2 967	3 330	3 703	4 151	4 549
- siitä valtion rahoitus	1 550	1 646	1 710	1 688	1 746	2 302
yhteensä	14 638	16 420	18 597	20 861	23 869	26 369
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	72 843	83 304	94 819	111 603	127 761	135 910
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	4,1	4,3	4,5	5,4	5,5	4,6
Eläkkeet, % BKT:sta	3,8	3,8	3,8	4,1	4,9	5,5
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	13,0	13,8	14,9	16,9	16,9	14,4
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,0	9,0	9,3	9,5	9,5	9,0

Lähde: Eläketurvakeskus.

(1) TEL, LEL ja TaEL; MEL vuodesta 1991 lähtien.

(2) MYEL ja YEL.

(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.

34. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1991			1992*		
	Tulot	Menot	Netto- tulot	Tulot	Menot	Netto- tulot
Valhtotase						
Tavarat (kauppatase)	92 872	87 720	5 152	107 471	94 988	12 483
Tavarakaupan korjauserät (1)	-1 772	-1 372	- 400	-1 739	-1 427	- 312
Kuljetus ja tietoliikennepalvelukset	7 508	3 974	3 534	8 602	4 305	4 297
Ulkomaisten kotitalouksien ostot Suomessa / suomalaisten kotitalouksien ostot ulkomailla	5 044	11 089	-6 044	6 089	10 962	-4 873
Muut	5 636	11 011	-5 374	7 640	13 369	-5 729
Tavaroiden ja palvelusten tase	109 289	112 421	-3 132	128 063	122 197	5 866
Tuotannontekijäkorvaukset	10 003	28 674	-18 671	5 519	30 390	-24 871
Tulonsiirrot	1 394	5 691	-4 297	1 929	5 550	-3 621
Muut	3 942	4 838	- 896	3 991	4 798	- 807
Vaihtotase	124 628	151 624	-26 996	139 501	162 934	-23 432
Epätarkat ja poisjääneet erät	0	0	-1 574	0	0	-2 175
	Nettomuutos			Nettomuutos		
	Varat	Velat	Netto- varat	Varat	Velat	Netto- varat
Pääomatase						
Yksityiset	10 633	7 042	3 591	10 430	10 169	262
Pitkäaikainen pääoma	7 923	7 638	285	6 035	1 531	4 504
Lainojen nettonostot	2 051	6 033	-3 982	2 497	2 532	- 35
Muu pitkäaikainen pääoma	5 873	1 605	4 268	3 538	-1 002	4 539
Lyhytaikainen pääoma	2 710	- 596	3 306	4 396	8 638	-4 242
Julkinen	85	23 006	-22 920	367	52 259	-51 893
Lainojen nettonostot	- 251	813	-1 064	81	1 000	- 919
Muu pääoma	337	22 193	-21 856	286	51 260	-50 974
Suomen Pankki	-7 358	- 951	-6 407	-7 109	4 171	-11 279
Lainojen nettonostot	- 3	0	- 3	- 98	0	- 98
Muu pääoma	-7 355	- 951	-6 404	-7 010	4 171	-11 181
Muut rahalaitokset	4 673	7 506	-2 833	4 193	-33 111	37 303
Lainojen nettonostot	- 743	7 994	-8 738	982	2 419	-1 438
Muu pääoma	5 416	- 488	5 905	3 211	-35 530	38 741
Pääomatase	8 032	36 602	-28 569	7 881	33 488	-25 607
(1) Erään sisältyvät pääasiassa viennin ahtauskustannukset, laivojen ja lentokoneiden polttoainetäydennykset sekä tuonnin arvostuskorjaus.						

35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992
Ottolainaus	228 624	247 282	258 729	274 770	273 686
Markkamääräinen	224 064	240 056	251 942	261 662	259 212
varsinaiset talletukset	198 614	211 124	221 001	228 052	224 387
shekki- ja postisiirtotilit	25 450	28 932	30 941	33 610	34 825
Ulkomaan rahan määräinen	4 560	7 226	6 787	13 108	14 474
Antolainaus	301 345	350 762	388 184	392 479	366 298
Markkamääräinen	251 434	278 029	285 589	285 452	271 361
Ulkomaan rahan määräinen	49 911	72 732	102 595	107 027	94 937

36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992
Suomen Pankki	3 089	2 285	1 783	1 406	1 581
Liikepankit ja Postipankki	174 556	203 070	230 814	237 659	221 676
Säästöpankit	69 027	83 777	85 491	81 716	75 061
Osuuspankit	62 689	70 160	76 102	80 354	80 584
Vakuutuslaitokset	75 093	86 636	102 814	116 960	120 604
Muut rahoituslaitokset	54 256	56 911	64 027	66 003	64 721
Kotimaiset ulkomaalaisten omistamat rahoituslaitokset	970	1 877	812	1 169	741
Julkisyhteisöt	31 323	33 520	38 004	45 396	52 150
Ulkomaat, pitkäaikainen	28 125	36 071	51 423	67 127	74 178
Yhteensä	499 128	574 307	651 270	697 790	691 295

37. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Markkinoilta kerätty pääoma						
osakeannit	6 415	12 130	10 003	3 287	3 090	1 993
vaihtovelkakirjat ja optiolainat	2 831	749	808	-	773	1 500
obligaatiot(1)	10 100	7 420	6 449	5 737	10 570	9 896
debentuurit ja muut joukkovelkakirjat	5 296	5 588	7 053	13 940	22 988	11 481
Yhteensä	24 642	25 887	24 313	22 964	37 421	24 870
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	26 641	31 734	33 160	15 521	6 339	10 277
kokonaisvaihto	31 245	37 452	40 536	20 071	7 655	25 654

(1) Verottomat + verolliset obligaatiot.

*Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1994 ¹⁾*

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotuen poistaminen ei kuitenkaan lisää verotuloja vastaavalla määrällä, sillä käyttäytymismuutokset vaikuttavat veropohjaan. Verotukikäsitykset ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen. (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Tässä liitteessä esitettävät tiedot ovat jatkoa vuoden 1993 talousarvioesityksen liitteessä n:o 2 julkaistuille tiedoille.

Henkilöverotuksessa veroperusteiden muutosten seurauksena ei verotuissa tapahtunut merkittäviä vaihteluja vuodesta 1990 vuoteen 1991. Poikkeamat verotukien määriä selittyvät lähinnä taloudellisen tilanteen muutoksista.

Maatilatalouden verotuksessa maatalouden investointivarausten tilalle tuli vuonna 1991 tassauserä. Lisäksi vuonna 1991 metsätalouden vähennysperusteet muuttuivat jonkin verran.

Elinkeinotulon verotuksessa verotukien määrä vaihtelee vuosittain yritysten taloudellisen tilan mukaan. Kulutuskysynnän ja investointien lasku heikensi voimakkaasti yritysten kannatta-

vuotta vuonna 1991. Tehdasteollisuudessa kokonaistulos jäi tappiolliseksi ja mm. varauksia purettiin yleisesti. Tämä pienensi verotukien kokonaismäärää huomattavasti. Veroperustemuutokset vaikuttivat samansuuntaisesti. Varastojen aliarvostusta on vuoden 1988 enimmäismäärästä, 40 prosentista, laskettu vuosittain. Vuonna 1991 aliarvostuksen enimmäismäärä oli enää 25 prosenttia. Varastojen pienentyttyä varausmahdollisuuksiin liittyviä siirtymäsäännöksiä ei enää voitu soveltaa, vaan varauksia jouduttiin purkamaan. Jonkin verran verotukia pienensi myös yhteisöverokannan lasku kahdella prosenttiyksiköllä.

Välillisen verotuksen verotuet eivät ole viime vuosina muuttuneet kovin paljon. Tuotannon ja kulutuksen supistuminen sekä välilliseen verotukseen tehdyt verotukea pienentäneet veroperustemuutokset ovat vaikuttaneet verotukea pienentävästi. Toisaalta liikevaihtoverokannan korotus on lisännyt verotukea niin, että kokonaissuudessaan välillisen verotuksen verotuet ovat säilyneet ennallaan.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtävälueittain yhteenvedotietoja verotuista sekä myös siirtomennoista. Taulukko 5 sisältää eriteltyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

*Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1990—1991, milj. markkaa**

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Väiäinen verotus	
	1990	1991	1990	1991	1990	1991
Yleinen hallinto	50	50	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 100	1 200	—	—	—	—
Sosiaaliturva	10 800	11 900	—	—	60	40
Terveystenhoito	1 200	1 200	—	—	600	800
Asuminen ja ympäristö	15 400	14 000	—	—	4 200	3 500
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	30	30	2 100	1 900	4 100	3 900
Liikenne	100	100	—	—	3 900	4 000
Teollisuus ja elinkeinot	1 700	1 900	4 900	100	500	900
Muut menot	5 200	1 100	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	8 000	6 800	—	—	-3 900	-3 500

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

*Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1990—1991, milj. markkaa**

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1990	1991	1990	1991	1990	1991
Yleinen hallinto	30	30	20	20	50	50
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	300	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	600	500	600	1 100	1 200
Sosiaaliturva	2 600	2 700	8 300	9 200	10 900	11 900
Terveystenhoito	1 200	1 400	600	600	1 800	2 000
Asuminen ja ympäristö	12 800	11 200	6 800	6 300	19 600	17 500
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 200	5 000	1 000	800	6 200	5 800
Liikenne	3 900	4 000	100	100	4 000	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	5 000	2 800	2 100	100	7 100	2 900
Muut menot	5 200	1 100	—	—	5 200	1 100
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	500	0	3 600	3 300	4 100	3 300

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtävälalueilla 1990—1991, milj.markkaa**

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 91/90 %	
	1990	1991	1990	1991	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto	300	300	4 300	4 200	0	-2
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
Maanpuolustus						
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	600	17 000	19 300	0	14
Sosiaaliturva	2 600	2 700	25 500	50 900	4	33
Terveystenhoito	1 200	1 400	12 800		17	
Asuminen ja ympäristö	12 800	11 200	3 100		-12	65
Työvoima	—	—	2 300	3 900	—	70
Maa- ja metsätalous	5 200	5 000	10 800	12 200	-4	13
Liikenne	3 900	4 000	2 800	2 900	3	4
Teollisuus ja elinkeinot	5 000	2 800	2 200	2 100	-44	-5
Muut menot	5 200	1 100	6 000	2 400	-79	-60
Ei eriteltävissä tehtävälalueille	500	0	—	—	-100	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtävälueen mukaan 1988—1991, milj. markkaa**

	1988	1989	1990	1991
Yleinen hallinto	50	50	50	50
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	200	300	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 400	1 200	1 100	1 200
Sosiaaliturva	10 300	10 200	10 900	11 900
Terveystenhoito	1 700	1 700	1 800	2 000
Asuminen ja ympäristö	20 200	20 600	19 600	17 500
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 900	5 600	6 200	5 800
Liikenne	3 400	3 600	4 000	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	19 200	14 100	7 100	2 900
Muut menot	4 200	4 400	5 200	1 100
Ei eriteltävissä tehtävälalueille	6 000	3 700	4 100	3 300

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
TTL	laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LVVL	liikevaihtoverolaki 559/91
ELVVL	liikevaihtoverolaki 532/63
EETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1043/74
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
TVL	tuloverolaki 1535/92

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion talousarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1988—1993

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
1. Yleinen hallinto <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus EETVL 22 § 1 mom 10 k ETVL 53 § 1 k TVL 76 § 1 k	50	50	50	50	60	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus EETVL 22 § 1 mom 11 k ETVL 53 § 2 k TVL 76 § 3 k	..	..	..	..	..	..	
2. Maanpuolustus <i>Välillinen verotus</i>							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § ELVVL 26 § LVVL 35 §	240	340	310	300	510	..	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) EETVL 12 § 2 mom EETVL 13 § 1—4 mom ETVL 17 § 2 k ETVL 21 § TVL 21 ja 23 §	900	950	800	800	700	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus EETVL 22 § 2 k ETVL 64 § 1 mom 1 k TVL 82 § 1 mom 1 k	280	300	320	410	390	120	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki.
3. Koulutusvähennys valtionverotuksessa EETVL 33 § 1 mom 5 k	40	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
4. Opiskelijavähennys kunnallisverotuksessa EETVL 36 § 1 mom 4 k	200	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
5. Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa TVL 105	—	—	—	—	—	30	
4. Sosiaaliturva							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus EETVL 22 § 1 mom 12 ja 22 k ETVL 55 § ja 57 § 9 k TVL 92 § 1, 2, 6 ja 15 k	500	440	530	680	830	890	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus EETVL 22 § 1 mom 19 k ETVL 56 § 2 mom 3 k TVL 80 § 3 k	380	340	370	380	460	450	
3. Toimeentulotuen verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 1 k TVL 92 § 22 k	250	280	330	460	550	600	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus EETVL 22 § 1 mom 22 k ETVL 57 § 2 k ja 75 § 1 mom TVL 90 § ja 92 § 7 k	310	330	330	330	340	340	
5. Lapsilisien verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 8 k TVL 92 § 5 k	1 190	1 410	1 620	1 910	2 400	2 270	
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 55 § 6 k TVL 92 § 2 k	30	20	10	—	—	—	
7. Erorahan verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 11 k TVL 92 § 10 k	40	40	40	90	210	180	
8. Henki- tai muusta henkilövuokuksesta suoritettujen maksujen vähentäminen EETVL 29 § 4 k	310	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
9. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa EETVL 33 § 1 mom 2 k ETVL 101 § TVL 99 §	1 020	940	890	880	820	520	

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
10. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys EETVL 33 § 1 mom 3 k	120	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
11. Puolisovähennys valtionverotuksessa EETVL 33 § 1 mom 4 k	160	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
12. Eläketulovähennys valtionverotuksessa EETVL 34 § ETVL 102 § TVL 100 §	150	30	40	40	70	110	
13. Lapsivähennys kunnallisverotuksessa EETVL 36 § 1 mom 2 k ETVL 105 § TVL 102 §	770	2 330	2 580	2 700	3 000	2 850	
14. Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys EETVL 36 § 1 mom 3 k ETVL 106 § TVL 103 §	50	240	270	280	310	300	
15. Invalidivähennys kunnallisverotuksessa EETVL 36 § 1 mom 5 k ETVL 107 § TVL 104 §	180	180	180	170	200	210	
16. Elatusvelvollisuusvähennys kunnallisverotuksessa EETVL 36 § 3 mom	50	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
17. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys EETVL 36 a § ETVL 108 § TVL 101 §	3 040	2 760	2 760	3 080	3 640	4 190	Kansaneläkevakuutusmaksun määrittäminen eläkeläisille nostaa verotuen määrää vuodesta 1992 lähtien.
18. Huoltajavähennys valtionverosta EETVL 57 § 1 mom 1 k	940	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
19. Invalidivähennys valtionverosta EETVL 57 § 1 mom 2 k ETVL 146 § TVL 126 §	230	200	200	210	220	210	
20. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta EETVL 57 § 3 mom ETVL 146 § 3 mom TVL 127 §	60	30	30	30	30	30	
21. Kansaneläkevakuutusmaksusta vapauttamien L347/56 6 § 1 mom	430	470	580	580	—	—	Kansaneläkevakuutusmaksun määrittäminen eläkeläisille poistaa verotuen vuodesta 1992 lähtien.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
22. Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom	—	—	—	—	—	3 150	Vuodesta 1993 alkaen.
23. Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen EETVL 26 § 4 k ETVL 82 § 6 k TVL 96 § 1 mom ja 95 § 1 mom 2 k	70	70	80	80	90	300	Työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksusta aiheutuva verotuki vuodesta 1993 alkaen.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Autoveron palautus invalideille L482/67 17 §	70	50	60	40	40	..	
5. Terveystenhoito							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Sairauskulujen vähentäminen EETVL 29 § 6 k ETVL 99 §	1 200	1 180	1 250	1 250	—	—	Poistettu 1992.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom LVVL 29 § ja 50 §	460	480	580	750	820	..	
6. Asuminen ja ympäristö							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus EETVL 21 a § ETVL 73 § 1 mom 1 k TVL 48 § 1 mom 1 k	8 600	6 800	5 100	4 900	5 000	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan.
2. Yleisen asumistuen verovapaus EETVL 22 § 1 mom 13 k ETVL 57 § 15 k TVL 92 § 15 k	240	310	320	440	640	550	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) EETVL 29 § 1 k L 953/74 ETVL 87-91 § TVL 131-134 §, 144 §	3 450	3 900	4 100	4 200	4 500	4 400	Tukeen sisältyy v. 1993 ylimääräinen korkovähennys.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	4 700	5 400	5 900	4 500	4 100	3 900	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuottooletukseen.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	190	200	230	250	260	..	
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	3 000	3 900	4 000	3 200	2 500	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Polttoaineveron alennus lyijyttömästä moottoribensiinistä L 948/82 4 §	10	100	—	—	—	—	Poistettu 1990 polttoaineiden verotuksen muutoksen johdosta.
7. Maa- ja metsätalous							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus EETVL 22 § 23 k ETVL 80 § 1 mom 5 k TVL 89 §	50	30	30	30	20	..	Suuruusluokka-arvio.
<i>Maatilatalouden tuloverotus</i>							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	250	250	250	250	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Pinta-alalisän verovapaus MVL 5 § 1 mom 4 k	280	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
3. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	120	140	130	120	..	..	
4. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	40	50	40	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	220	240	240	240	..	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	50	40	40	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
8. Maatalousmaan metsityksen verovapaus MVL 15 § 1 mom	90	100	100	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
9. Verovapaus ojitettaessa suo metsänkasvun parantamiseksi MVL 15 § 2 mom							
10. Vakiintuneesta taimikosta myönnettävä veronhuojennus MVL 15 a §							
11. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytännön liittyvä verotuki MVL 11 §	1 260	1 200	1 200	1 100	..	..	Suuruusluokka-arvio.
12. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	90	80	80	80	..	..	Suuruusluokka-arvio.
13. Maatalouden investointivaraus L 1103/82 2 §	..	..	..	..	..	..	Viimeinen varauksentekovuosi 1990.
14. Tasausvaraus MVL 10 a—c §	—	—	—	..	..	..	Vuodesta 1991 alkaen.
1.—14. Verotuet yhteensä	2 450	2 150	2 130	1 920	..	..	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennysjärjestelmä ELVVL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom LVVL 47 § ja 49 §							
— kotim. kulutus	3 960	4 100	4 600	4 200	3 460	..	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus.
— vienti	470	490	750	890	750	..	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)							
— investoinnit	-580	-630	-690	-600	-560	..	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää.
— muut tuotantopanokset	-700	-800	-810	-780	-690	..	
3. Hinnanalennuskorvauksen liikevaihtoverottoisuus ELVVL 17 § LVVL 22 §	120	130	100	100	100	..	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3 270	3 290	3 950	3 810	3 060	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 27 §, 28 § ja 47 §							
— maatalous	(560)	(650)	(600)	(610)	(590)	..	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— lemmikkieläimet ym.	60	70	80	100	100	..	
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 28 § ja 47 §							
— maatalous	(290)	(280)	(280)	(270)	(250)	..	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	20	20	20	20	20	..	
8. Liikenne							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Merityötulovähennys EETVL 30 § L 455/85 ETVL 92—95 § TVL 97 §	60	100	130	130	150	140	Tukea vuosina 1986—88 työtulovähennyksen ylittävältä osalta.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 1 § LVVL 1 § ja 4 §	1 700	1 820	2 000	2 050	2 100	..	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom a k LVVL 27 § 1 mom 1-2 k	500	570	630	620	610	..	Arvio kotitaloustiedustelun ja sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihdon perusteella.
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	890	990	1 100	1 150	1 100	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteseen kohdistuvia töitä.
4. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a §	160	170	150	130	120	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtoverohuojennuksen.
5. Polttoaineveron palautus linja-autoliikenteelle L 948/82 7 § 2 mom	90	—	—	—	—	—	Muutettu suoraksi tueksi 1989.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
9. Teollisuus ja muut elinkei- not							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kera Oy:n, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus EETVL 11 § ETVL 16 § 1 mom 1 k TVL 20 § 1 mom 1 k	60	70	80	70	40	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obli- gaatioiden ym. tuotta- masta korkotulosta EETVL 5 § 2 mom 2 k ETVL 9 § 1 mom 2 k TVL 9 § 2 mom	890	1 400	1 500	1 700	1 800	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus EETVL 22 b § ETVL 54 § TVL 77 §	100	110	120	130	..	..	
4. Outokumpu Oy:n osak- keiden luovutus työntekijöille L 422/88	..	—	—	—	—	—	Vuonna 1988 toteutettuun eläkejärjestelyyn liittyvät verovapaudet.
<i>Elinkeinotulon verotus</i>							
1. Osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 18 § 4 k	1 000	600	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vuonna 1990 käyttöön- otettu yhtiöveron hyvitys järjestelmä syrjäyttää osinkovähennysjärjestel- män. EVL 18 § 4 k poistettu jo 1989.
2. Uuden pääoman osin- gonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 61 §							
3. Eräiden toimitusluotois- ta saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	70	90	60	30	..	..	Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuk- siin.
4. Investointitalletuksen koron verovapaus L 1094/78 6 § 3 mom	110	30	10	—	—	—	Poistettu 1989. 31.12.1988 mennessä kertyneen koron perusteella verotukea 1989.
5. Kehitysalueiden 3 %:n vähennys L 1003/75 2 § 2 mom L 290/82	20	10	10	0	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
6. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	20	20	10	30	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
7. Tutkimusvähennys L 1023/83 4 §	80	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.
8. Investointivähennys L 1094/78 16 §	30	10	20	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989. Tätä ennen tehtyjen varausten käyttö oikeuttaa vähennykseen 1989 ja 1990.
9. Vaihto-omaisuuden ali- arvostus EVL 28 §	540	100	-1 100	-3 300	..	..	Suuruusluokka-arvio.
10. Toimintavaraus EVL 46 a §	400	2 400	800	-440	..	..	Suuruusluokka-arvio.
11. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	4 600	900	800	400	—	—	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki. Poistettu 1992.
	-150	-160	-150	-100	..	..	Varauksen käytöstä aiheu- tuva verotuen väheneminen.
12. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	60	200	-50	90	..	..	Suuruusluokka-arvio.
13. Muut varaukset	150	100	0	0	..	..	Suuruusluokka-arvio.
14. Toteutumattomien in- deksi- ja kurssitappioi- den vähentäminen EVL 26 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
15. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	1 600	2 000	1 900	800	..	..	Suuruusluokka-arvio.
16. Rakennusten hankinta- menojen poistaminen EVL 34 §	-400	-200	-300	300	..	..	Suuruusluokka-arvio.
17. Väestönsuojan ja ympä- ristönsuojeluun hankit- tujen rakennusten, lait- teiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	..	100	..	..	..	..	Suuruusluokka-arvio.
18. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89	1 060	1 150	920	300	..	..	Suuruusluokka-arvio.
19. Merenkulun tilauspoisto 433/81 2 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa. Ei koske vuoden 1990 jälkeen tilattuja aluksia.
15.—19. Poistoista aiheutu- va verotuki yhteen- sä	2 260	3 050	2 520	1 400	..	..	Laskelma ei kata kaikkia toimialoja.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
20. Tappiontasaus Yli 5 vuoden tappion vähentämisaika TTL 4 § 1 mom	..	..	..	..	..	..	
21. Harkintaverotus (Sanktio) Verotuslaki 72 § 1 mom 4 k	..	..	..	..	..	..	
1.—21. Verotuet yhteensä	9 190	7 350	2 930	-1 890	..	..	
22. Käyttöomaisuuden myyntivoiton verovapaus EVL 6 § 1 mom 1, 1 a k	9 000	5 000	2 000	2 000	..	..	Suuruusluokka-arvio, jota ei ole sisällytetty verotukien 1.—21. yhteissummaan.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) ELVVVL 1 § LVVL 4 §	2 600	2 800	3 300	3 500	3 600	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus ELVVVL 1 § LVVL 4 § ja 16 §	210	220	240	230	220	..	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoainesten ja eräiden jätteiden liikevaihtoverottomuus ELVVVL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k LVVL 27 § ja 47 §	260	250	270	280	280	..	
4. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVVL 3 a § ja 18 a § LVVL 36 § ja 47 §	90	130	170	190	220	..	
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	-3 200	-3 300	-3 500	-3 300	-2 800	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojennukset L 221/79	50	60	30	..	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
10. Muut menot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Obligaatioiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	850	800	800	200	200	200	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkojen lähdevero-%:n mukaan.
2. Talletusten koron verovapaus L 1000/85 1 §, L 726/88 L 1341/90	3 350	3 600	4 400	900	1 000	1 000	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkojen lähdevero-%:n mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton osittainen verovapaus tuloverotuksessa EETVL 21 § 1 mom ETVL 67—69 §	3 500	2 800	2 300	1 700	1 500	—	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu nimellis-hintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Se kattaa kotitalouksien myymät maatilat (pl. sukupolvenvaihdosluovutukset), muut kiinteistöt ja osakkeet.
2. Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet EETVL 22 a § ETVL 49 § TVL 69 §	890	980	1 000	1 010	1 000	1 000	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen EETVL 26 § 4 k ETVL 82 § 6 k TVL 95 § 1 mom 2 k	700	750	800	800	870	850	
4. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asunovelat) EETVL 29 § 1 k L 953/74 ETVL 87-91 § TVL 144 § 6 mom	1 200	1 200	1 270	1 110	1 000	800	
5. Omaisuustulovähennys EETVL 32 a § ETVL 97 §	980	900	1 340	630	320	—	Poistettu 1993.
6. Palkkavähennys valtionverotuksessa EETVL 33 § 1 mom 2 a k	620	—	—	—	—	—	Poistettu 1989.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
7. Pienituloisten tilapäinen ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa 1991—93 ETVL 167 b § TVL 145 §	—	—	—	240	310	320	
8. Yhtiömiesvähennys TVL 148 §	—	—	—	—	—	180	
9. Luontoisetujen osittainen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 6 k ETVL 47 § TVL 64 §	1 200	900	1 000	1 000	1 000	1 000	
10. Erityisalojen matkustamiskustannusten korvauksen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 8 k ETVL 50 § TVL 71 § 2 mom	60	60	60	60	60	60	
11. Päivärahojen osittainen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 8 k ETVL 50 § TVL 73 §	340	—	230	280	300	270	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	900	900	800	700	600	..	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset.
2. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom d k LVVL 27 §	60	60	70	70	70	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskeltottomuus (verosanktio)	-2 500	-2 700	-2 900	-2 800	-2 600	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskeltottomuus (verosanktio) ELVVL 1 § ja 17 § 2 mom LVVL 4 § ja 42 §	-590	-630	-720	-750	-800	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Investointien rajoitettu vähennys oikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	-3 400	-3 600	-3 500	-3 000	-2 800	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energia-investoinnit ovat rajoitusti vähennyskelpoisia.

Verotuet tehtävääalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1988	1989	1990	1991	1992*	1993**	
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	-1 400	-1 500	-1 600	-1 500	-800	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3—6)	-7 890	-8 430	-8 720	-8 050	-7 000	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	-4 700	-5 100	-5 200	-4 700	-4 200	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(-3200)	(-3300)	(-3500)	(-3300)	(-2800)	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahan-tuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k TulliveroA 16, 17, 17 a §	230	300	400	400	310	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottori-pyöräveron ja liikevaihto-veron menetykset.

